

แนวทางการปรับปรุงอาคารเดิม ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก
ในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ.2548
กรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

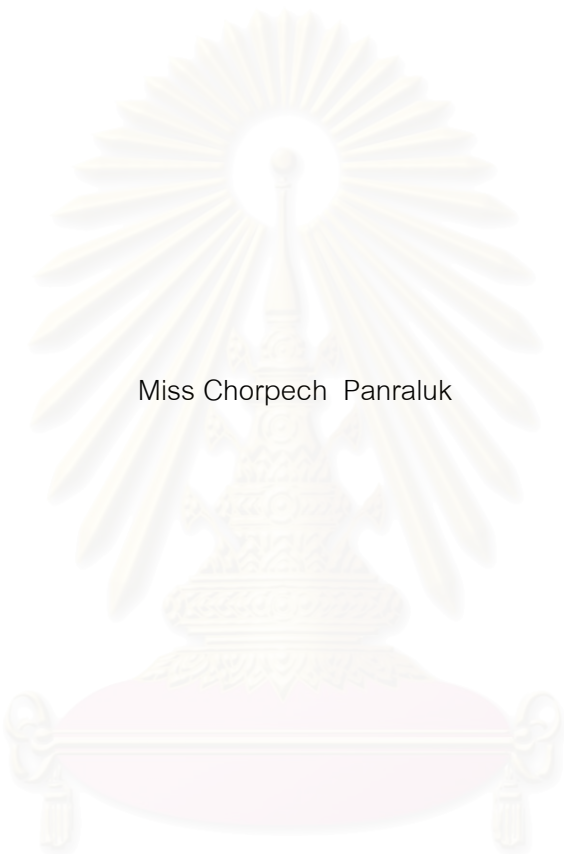

นางสาวช่อเพชร พานระลึก

สถาบันวิทยบริการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาสถาปัตยกรรม ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์
คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2549
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

GUIDELINES FOR BUILDING RENOVATION TO FOLLOW THE ACCESS TO PUBLIC FACILITIES
FOR DISABLED PERSONS REGULATIONS B.E. 2548
: A CASE STUDY OF CHULALONGKORN UNIVERSITY

Miss Chorpech Panraluk

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Architecture in Architecture

Department of Architecture

Faculty of Architecture

Chulalongkorn University

Academic Year 2006

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

แนวทางการปรับปรุงอาคารเดิม ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ.2548
กรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดย

นางสาว ช่อเพชร พานระลึก

สาขาวิชา

สถาปัตยกรรม

อาจารย์ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ นาวาโท ไตรวัฒน์ วิริยะศิริ

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม

อาจารย์ พรพรหม แม้นนนทรรัตน์

คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้นักศึกษานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

.....คณบดีคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์
(รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปัตตานนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ เลอสม สถาปัตตานนท์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษา
(รองศาสตราจารย์ นาวาโท ไตรวัฒน์ วิริยะศิริ)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ พรพรหม แม้นนนทรรัตน์)

.....กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ อวยชัย วุฒิมะลิลา)

.....กรรมการ
(นาย ศักดิ์ชัย ยวงตระกูล)

ชื่อเพชร พานระลึก : แนวทางการปรับปรุงอาคารเดิม ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก
ในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 กรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
(GUIDELINES FOR BUILDING RENOVATION TO FOLLOW THE ACCESS TO PUBLIC FACILITIES
FOR DISABLED PERSONS REGULATION B.E. 2548 : A CASE STUDY OF CHULALONGKORN
UNIVERSITY) อ.ที่ปรึกษา: รศ.น.ท.ไตรวัฒน์ วิริยะศิริ ร.น.,อ.ที่ปรึกษาร่วม อ.พรพรหม แม้นนทรรัตน์,223 หน้า.

หลังจากกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548
ประกาศใช้ก่อให้เกิดผลต่ออาคารสาธารณะเป็นอย่างมาก เนื่องจากกำหนดไว้ว่าในอาคารบริเวณที่เปิดให้แก่บุคคลทั่วไปของอาคาร
ประเภทและลักษณะ สถานศึกษา หอสมุด และพิพิธภัณฑ์สถาน ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและคนชรา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นสถานศึกษาที่มีอาคารตามที่กำหนด ถึงแม้ว่ากฎหมายใหม่ไม่มีผลย้อนหลังกับอาคารเดิม แต่เนื่องจาก
ตามแผนพัฒนามหาวิทยาลัยได้กำหนดนโยบายมุ่งสู่ความเป็นศูนย์กลางในระดับนานาชาติและได้รับนโยบายในการให้ความร่วมมือ
จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ด้วยเหตุนี้จึงจำเป็นต้องมีการพิจารณาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกดังกล่าว

การศึกษานี้ เน้นผลในเรื่องคุณลักษณะทางด้านกายภาพและความคิดเห็นเพื่อแสวงหาแนวทางในการดำเนินการ จึงมี
การดำเนินการศึกษา 2 ช่วง คือ ช่วงการสำรวจเพื่อสร้างแบบของแนวทางปรับปรุงอาคารเพื่อใช้สัมภาษณ์และช่วงการสัมภาษณ์ ใน
การสำรวจอาคารกรณีศึกษามี 8 อาคาร เป็นอาคารการศึกษาส่วนกลาง ได้แก่ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อาคารพินิตประชานาถ
อาคารเรียนศูนย์มหิตลธิเบศร, อาคารประเภทชุมนุมคน ได้แก่ อาคารศาลาพระแก้ว อาคารจุลจักรพงษ์ หอประชุมจุฬาลงกรณ์
และอาคารประเภทสนามกีฬา ได้แก่ สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนามกีฬาในร่ม หลังจากที่ได้ทำการเก็บข้อมูลด้วยการ
สำรวจ ขั้นตอนถัดมาได้นำข้อมูลที่ได้สร้างแบบแนวทางปรับปรุงอาคารไปใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและ
ผู้ทรงคุณวุฒิ, กลุ่มที่ 2 เจ้าของโครงการ และกลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร

จากการศึกษาพบว่าอาคารกรณีศึกษามีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแปรผกผันกับอายุอาคาร ซึ่งมีกฎหมายแต่ยุคสมัย
เป็นตัวแปรสำคัญ จากการสัมภาษณ์พบว่าควรปรับปรุงอาคารกรณีศึกษาให้เป็นไปตามรูปแบบที่ใช้ปฏิบัติเพื่อประโยชน์ในการใช้
งานจริง โดยคำนึงถึง 1.บริเวณภายนอกเพื่อให้เข้าถึงตัวอาคาร ได้แก่ บริเวณทางเข้าที่สะดวก ที่จอดรถ และป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก
2. การเข้าถึงอาคารเพื่อนำไปสู่การใช้บริการภายในต้องมี ทางลาด บันได หรือลิฟต์นั้นแล้วแต่กรณี 3.ภายในอาคาร
จำเป็นต้องมีห้องน้ำ-ห้องส้วมไว้บริการจำนวนหนึ่ง และบางพื้นที่มีข้อจำกัดที่ผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อไม่สามารถใช้ก็สามารถยอมรับได้
นอกจากนี้ผู้พิการทางสายตาในกรณีศึกษามีความเห็นที่ไม่จำเป็นต้องปรับปรุงพื้นผิวต่างสัมผัสภายในอาคาร แต่ควรมีแนวเตือนที่
พื้นเพื่อให้ระวังในระดับศีรษะ แนวทางการปรับปรุงอาคารกรณีศึกษาให้เป็นไปตามความจำเป็น เนื่องจากต้องพิจารณาด้าน
งบประมาณด้วย การปรับปรุงที่พบมี 4 ระดับ คือ ระดับที่ 1 เพิ่มป้าย-สัญลักษณ์ ที่จอดรถ ได้แก่ อาคารมหิตลธิเบศร, ระดับที่ 2
เพิ่มป้าย-สัญลักษณ์ ที่จอดรถ ปรับปรุงห้องน้ำ-ห้องส้วม ด้วยการติดตั้งราวจับและปรับบริเวณที่เกี่ยวข้องเนื่อง ได้แก่ อาคารพินิตประชานาถ
อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ ศาลาพระแก้ว, ระดับที่ 3 จัดให้มีองค์ประกอบตามระดับที่ 2 และจัดพื้นที่ให้ผู้พิการนั่งชมกีฬาได้โดย
ไม่รู้สึกแปลกแยกในอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ระดับที่ 4 ปรับตามองค์ประกอบระดับที่ 2 เพิ่มทางลาด ได้แก่ อาคาร
จุลจักรพงษ์ อาคารสนามกีฬาในร่ม อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ฯ นอกจากนี้ควรมีการประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้
พิการ โดยเฉพาะผู้พิการทางสายตาควรจัดให้มีผังป้ายแบบ 3 มิติ ให้สามารถสัมผัสได้ และในภาพรวมเพื่อก้าวสู่ความสากล
เสนอแนะว่าควรมีนโยบายเปิดรับนักศึกษาพิการเข้าศึกษาด้วยเพื่อทำให้เกิดการขับเคลื่อนระบบภายในสังคมได้ต่อไป

ภาควิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์.....ลายมือชื่อนิสิต.....
สาขาวิชาสถาปัตยกรรมศาสตร์.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ปีการศึกษา 2549.....ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

#4874113325 : MAJOR ARCHITECTURE

KEY WORD : LAW/ RENOVATION/ DISABLED/ CHULALONGKORN UNIVERSITY

CHORPECH PANRALUK : GUIDELINES FOR BUILDING RENOVATION TO FOLLOW THE ACCESS TO PUBLIC FACILITIES FOR DISABLED PERSONS REGULATIONS B.E. 2548 : A CASE STUDY OF CHULALONGKORN UNIVERSITY. THESIS ADVISOR : ASSOCIATE PROFESSOR TRAIWAT VIRAYASIRI, THESIS CO-ADVISOR: PORNPROM MANNONTARATANA, 223 pp.

After the Access to Public Facilities for Disabled Persons Regulations B.E. 2548 was introduced, it was put into effect for public buildings. This is because access to buildings used for education, libraries and museums must have public facilities for the disabled and elderly. Chulalongkorn University is an educational building types, which has to participate in this policy although the building code has no reverse effect, and has no target to the international center followed by university development plan. This is the reason why there needs to be facilities for disabled persons.

This study concentrated on physical properties and opinions. The study comprised 2 steps: 1) survey to create structure for the interviews period, and 2) the interviewing period. Eight buildings were used for the case study, which are the education center buildings of Mahatherarajanusorn, Bhinitprachanart, and Mahittalatibetara; The community buildings of Sala phra kiao, Chulachakrapong, and Chulalongkorn Main Auditorium. The stadiums of Chulalongkorn Stadium and Indoor Stadium. Data was gathered on all buildings by survey and also the data from the interviews of 3 groups of people - architects, building owners, and building users.

The study found that the public facilities for disabled reverse to building age, because of the regular from each period is the important factor in case study. From the interview data, it was found that the case study buildings should improve the pattern of usage and give the following further consideration. First, the access from the outdoor area to inside the building should have a convenient entrance, parking lot, and signs. Second, the accessibility of the building should include ramps, stairs or lifts depending on each case. Third, inside the building there should be toilet for the disabled. However, there are exceptions for some limited areas where this cannot be done for those in wheelchairs. In this study, the visually impaired gave their opinions about the buildings. They think that the warning boxes do not need improving in all areas but they do need warning boxes for head level awareness. The guidelines for building renovation in this case study depend on the necessity, which follow from 4 levels of budget. Level1: increase signs usage and disabled parking lot in Mahittalatibetara. Level2: increase disabled parking lot, and improve restroom fixing handrails in there and other places, in Bhinitprachanart, Mahatherarajanusorn, and Sala phra kiao. Level3: should to do the things in Level 2 and improve the seats for disabled persons in Chulalongkorn Stadium. Level4:should do everything in Level2 and increase the ramp availability , in Chulachakrapong Indoor Stadium, and Chulalongkorn Main Auditorium. The university should promote policy and give information to disabled persons, especially for those visually impaired who should get 3 dimension billboards for touching. In order to become an international center, there should be policy regarding the disabled studying in university, and it is recommended as it is good for social system motivation.

Department Architecture
Field of study Architecture
Academic year 2006

Student's signature.....
Advisor's signature.....
Co-advisor's signature.....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงลงได้ ด้วยความช่วยเหลือให้คำแนะนำ จากอาจารย์ที่ปรึกษา รศ. น.ท. ไตรวัฒน์ วิริยะศิริ ร.น. อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อาจารย์ พรพรม แม้นนทรัตน์ ผู้ให้คำชี้แนะเพิ่มเติม รศ. เลอสม สถาปิตานนท์ รศ. อวยชัย วุฒิโฆสิต รวมถึงสถาปนิกผู้ทรงคุณวุฒิ คุณ ศักดิ์ชัย ยวงตระกูล ผู้เชี่ยวชาญที่ให้การชี้แนะ และให้ความรู้ในการศึกษาด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราเป็นอย่างดียิ่งตลอดมา ผู้ศึกษาขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

ขอขอบคุณ บุคลากรประจำสำนักบริหารระบบกายภาพ สถาบันวิทยบริการ และสำนักงานนิสิตสัมพันธ์ คุณ นภาพร เกิดโภคทรัพย์ ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมถึงผู้ใช้อาคารที่ให้ความร่วมมือในการทำการศึกษาครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ข้าพเจ้าขอกราบขอบพระคุณครอบครัว พี่เอ พี่ต้น และเพื่อน ๆ ที่ให้การสนับสนุนช่วยเหลือ จนวิทยานิพนธ์สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ญ
สารบัญภาพ.....	ฎ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
1.3 ขอบเขตของการศึกษา.....	3
1.4 สมมติฐานการศึกษา.....	3
1.5 ระเบียบวิธีการศึกษา.....	3
1.6 ข้อจำกัดของการศึกษา.....	4
1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	5
1.8 นิยามศัพท์.....	5
1.9 แผนการดำเนินงาน.....	5
บทที่ 2 แนวคิดและกฎหมาย	
ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา.....	6
2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้พิการ.....	6
2.1.1 ความหมายและที่มาของศัพท์ที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1.2 ข้อมูลทางด้านประชากร.....	12
2.1.3 อุปสรรคในการใช้อาคารของผู้พิการ.....	14
2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ.....	16
2.2.1 แนวคิดด้านการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ.....	16
2.2.2 แนวคิดด้านการออกแบบการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ.....	19
2.2.3 แนวคิดด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารสาธารณะประเภทอาคารสถานศึกษา.....	25
2.3 กฎหมาย เกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ.....	26
2.3.1 กฎหมายต่างประเทศ.....	26
2.3.2 กฎหมายประเทศไทย.....	26

	หน้า
2.4 การจัดตั้งอำนาจความสะดวกในสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษา.....	34
2.4.1 กรณีตัวอย่าง.....	35
2.4.2 กรณีศึกษา.....	38
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	43
3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	43
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	45
3.3 วิธีการเก็บข้อมูล.....	46
3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	47
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	48
4.1 จำนวนตัวอย่างที่เก็บข้อมูล.....	49
4.2 วิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์.....	50
4.2.1 วิเคราะห์ลักษณะงานของสถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการ.....	50
4.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านการปฏิบัติหน้าที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับอาคารกรณีศึกษา.....	52
4.2.3 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของผู้ใช้อาคาร.....	54
4.3 วิเคราะห์ผลสัมภาษณ์ข้อคิดเห็นด้านการจัดตั้งอำนาจความสะดวก และความเป็นไปได้ในการปรับปรุงอาคารเดิม.....	55
4.3.1 ข้อพิจารณาด้านกฎกระทรวง.....	55
4.3.2 ความคิดเห็นประเภทอาคารที่ควรเร่งดำเนินการปรับปรุงเพื่อจัดตั้งอำนาจความสะดวก.....	57
4.3.3 ความคิดเห็นด้านองค์ประกอบที่ควรปรับปรุงเพื่อจัดตั้งอำนาจความสะดวก.....	58
4.3.4 ความคิดเห็นด้านลักษณะความยาก-ง่ายในการปรับปรุงจัดตั้งอำนาจสะดวก.....	62
4.3.5 วิเคราะห์การปรับปรุงจัดตั้งอำนาจความสะดวกและความสอดคล้องตามกฎกระทรวง.....	63
4.3.6 วิเคราะห์ความคิดเห็นในด้านรายละเอียดการปรับปรุงอาคาร.....	68
4.3.7 วิเคราะห์ด้านความคิดเห็นการปรับปรุงจัดตั้งอำนาจความสะดวกในสถานศึกษา.....	71
4.4 วิเคราะห์อาคารกรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	73
4.4.1 วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพอาคาร กรณีศึกษา.....	76
4.4.2 ผลการสำรวจอาคารกรณีศึกษา.....	77
4.4.3 ศึกษาแนวทางการจัดตั้งอำนาจความสะดวกอาคารกรณีศึกษา.....	82
4.4.3.1 อาคารกรณีศึกษาประเภทอาคารการศึกษาส่วนกลาง.....	82
4.4.3.2 อาคารกรณีศึกษาที่มีลักษณะเป็นอาคารชุมนุมคน, โรงแรมอพาร์ทเมนท์.....	111
4.4.3.3 อาคารกรณีศึกษาประเภทอาคารสนามกีฬา.....	143
4.4.4 วิเคราะห์การปรับปรุงโดยพิจารณาแนวทางที่ปฏิบัติตามความจำเป็นข้างต้น.....	160

	หน้า
บทที่ 5 สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ	162
5.1 ภาพรวมการสำรวจอาคารกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	163
5.2 ปัจจัยที่ส่งผลทำให้อาคารกรณีศึกษาที่มีช่วงอายุอาคารต่างกันมีความแตกต่างด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก.....	165
5.3 ภาพรวมความคิดเห็นด้านแนวโน้มการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารทั่วไป.....	167
5.4 แนวทางโดยรวมของกรณีศึกษาในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก.....	169
5.5 สรุปแนวทางปรับปรุงอาคารกรณีศึกษา.....	177
5.6 ข้อเสนอแนะทั่วไป.....	180
5.7 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป.....	180
รายการอ้างอิง.....	181
ภาคผนวก.....	183
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	223

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

			หน้า
ตารางที่	1.1	แผนการดำเนินงานการทำวิทยานิพนธ์.....	5
ตารางที่	2.1	จำนวนและอัตราร้อยละของคนพิการ จำแนกตามปีสำรวจ	13
ตารางที่	2.2	วิเคราะห์โอกาสความได้เปรียบเสียเปรียบกรณีตัวอย่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.....	38
ตารางที่	2.3	แสดงลักษณะนักเรียน นิสิต นักศึกษา พิการในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน.....	40
ตารางที่	2.4	แสดงการเปรียบเทียบการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการของสถาบันอุดมศึกษา.....	41
ตารางที่	4.1	แสดงลักษณะงานของสถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการ.....	51
ตารางที่	4.2	แสดงลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ อาคารกรณีศึกษา สำนักบริหารระบบกายภาพ.....	53
ตารางที่	4.3	แสดงลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ อาคารกรณีศึกษา ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	53
ตารางที่	4.4	แสดงลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ อาคารกรณีศึกษา สถาบันวิทยบริการ.....	54
ตารางที่	4.5	แสดงลักษณะของผู้ใช้อาคาร.....	55
ตารางที่	4.6	แสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงอาคารแยกตามประเภทอาคาร.....	57
ตารางที่	4.7	ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ด้านองค์ประกอบที่ควรปรับปรุง เพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก.....	58
ตารางที่	4.8	ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ด้านองค์ประกอบที่ควรปรับปรุง เพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก.....	59
ตารางที่	4.9	ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 3 ด้านองค์ประกอบที่ควรปรับปรุง เพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก.....	60
ตารางที่	4.10	ผลสรุปความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม ด้านองค์ประกอบที่ควรปรับปรุงในการจัดสิ่ง อำนวยความสะดวก.....	60
ตารางที่	4.11	แสดงจำนวนความคิดเห็นความยาก –ง่ายในการปฏิบัติปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวก..	62
ตารางที่	4.12	เปรียบเทียบข้อกำหนดในการปรับอาคารเดิมตามกฎกระทรวงและความคิดเห็น.....	65
ตารางที่	4.13	แสดงความคิดเห็นด้านการปรับปรุงจัดสิ่งสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษา.....	71
ตารางที่	4.14	แสดงประวัติอาคาร.....	74
ตารางที่	4.15	แสดงลักษณะอาคารกรณีศึกษา.....	76
ตารางที่	4.16	แสดงผลสำรวจอาคารกรณีศึกษา.....	78
ตารางที่	4.17	แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคาร พิณีตประชาชนถ.....	87
ตารางที่	4.18	ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารพิณีตประชาชนถ.....	90

			หน้า
ตารางที่	4.19	แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารมhitลลธิเบศร.....	97
ตารางที่	4.20	ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารมhitลลธิเบศร.....	99
ตารางที่	4.21	แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารมหธีรราชานุสรณ์.....	106
ตารางที่	4.22	ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารมหธีรราชานุสรณ์	107
ตารางที่	4.23	แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารศาลาพระเกี้ยว.....	116
ตารางที่	4.24	ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารศาลาพระเกี้ยว.....	118
ตารางที่	4.25	แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารจุลจักรพงษ์.....	126
ตารางที่	4.26	ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารจุลจักรพงษ์.....	129
ตารางที่	4.27	แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.....	138
ตารางที่	4.28	ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารหอประชุม จุฬาลงกรณ์.....	139
ตารางที่	4.29	แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.....	148
ตารางที่	4.30	ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคาร.....	149
ตารางที่	4.31	แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารสนามกีฬาในร่ม.....	156
ตารางที่	4.32	ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารสนามกีฬาในร่ม....	157
ตารางที่	4.33	แนวทางการปฏิบัติตามความจำเป็นขั้นต้นในการปรับปรุงอาคาร เพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก.....	160

สารบัญภาพ

			หน้า
รูปที่	2.1	กระบวนการดำเนินการในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ.....	17
รูปที่	2.2	ข้อสังเกตหมวดที่ 2 ข้อ 7 ในลักษณะที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้.....	30
รูปที่	2.3	ข้อสังเกตหมวดที่ 2 ข้อ 8(3) ในลักษณะที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้.....	31
รูปที่	2.4	ลักษณะทางลาดที่มีความสูงต่างกัน 3.50 ม.แบบทางตรง และ แบบพับผ้า.....	31
รูปที่	2.5	ลักษณะที่ควรจะเป็นในการกำหนดขอบทางลาดและราวกันตก.....	31
รูปที่	2.6	ข้อสังเกตหมวดที่ 2 ข้อ 8(7) ในลักษณะที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้.....	32
รูปที่	2.7	ข้อสังเกตทางลาดที่ยาวถึง 204 ม.ของอาคารสูง 5 ชั้น.....	32
รูปที่	2.8	ข้อสังเกตลิฟต์กรณีที่เป็น Transfer Elevator.....	32
รูปที่	2.9	ข้อสังเกตการกำหนดบันไดสำหรับความสูงช่วง 4-6ม.ที่ทำได้ยาก.....	33
รูปที่	2.10	ปัญหาที่เกิดจากการกำหนดป้ายที่ความสูงในอาคารจอดรถ.....	33
รูปที่	2.11	ที่จอดรถคนพิการตามมาตรฐานสากลและที่จอดรถคนพิการตามกฎหมายกระทรวงฯพ.ศ. 2548.....	33
รูปที่	2.12	ข้อสังเกตหมวด 5 ข้อ 16 (6) ประเด็นที่ 2.....	34
รูปที่	2.13	อาคารที่ศึกษาในกรณีตัวอย่างต่างประเทศ.....	35
รูปที่	2.14	การให้ข้อมูลข่าวสารตำแหน่งอาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกในผังบริเวณกรณีตัวอย่าง ต่างประเทศ.....	36
รูปที่	2.15	แสดงผังและรูปแบบการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการของกรณีตัวอย่างต่างประเทศ.....	36
รูปที่	2.16	แสดงการจัดที่จอดรถผู้พิการกรณีตัวอย่างในต่างประเทศ.....	36
รูปที่	4.1	แสดงผังผลของกฎกระทรวงที่เกิดขึ้น.....	56
รูปที่	4.2	แสดงผังผลทางด้านการบังคับอาคารประเภทรัฐและเอกชน.....	56
รูปที่	4.3	สรุปความคิดเห็นด้านองค์ประกอบที่ต้องการให้ปรับปรุงในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกของ ทั้งหมด.....	61
รูปที่	4.4	เปรียบเทียบความคิดเห็นด้านองค์ประกอบที่ต้องการให้ปรับปรุงในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก แยกกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม.....	61
รูปที่	4.5	แนวโน้มสิ่งที่สามารถปรับปรุงได้ตามความคิดเห็น.....	67
รูปที่	4.6	ลักษณะรูปทรงอาคารที่ทำการศึกษา.....	73
รูปที่	4.7	อาคารพินิตประชานาถ.....	82
รูปที่	4.8	ผังบริเวณอาคารพินิตประชานาถและการเข้าถึง.....	83
รูปที่	4.9	ทางลาดเข้าอาคารและลิฟต์ที่เชื่อมต่อกับทางลาดพินิตประชานาถ.....	83
รูปที่	4.10	บันไดพื้นที่ต่างระดับในชั้นแรก.....	84
รูปที่	4.11	ที่จอดรถบริเวณอาคารพินิตประชานาถที่เชื่อมต่อกับทางลาดเข้าอาคาร.....	84
รูปที่	4.12	ทางเข้าอาคารบริเวณทางลาดและทางเข้าอาคารบริเวณด้านหน้าบันได.....	85

	หน้า
รูปที่ 4.13	ประตูภายในอาคารพินิตประชานาถ..... 85
รูปที่ 4.14	ทางเข้าห้องน้ำหลักนิสิตและอาจารย์..... 85
รูปที่ 4.15	ห้องน้ำอาจารย์ภายในกันเป็นส่วนที่เป็นโถปัสสาวะแยกกับส่วนอ่างล้างหน้า..... 86
รูปที่ 4.16	ภายในห้องบรรยาย Slope ของอาคารพินิตประชานาถ..... 86
รูปที่ 4.17	ผังอาคารและแนวทางการปรับปรุงเบื้องต้น..... 91
รูปที่ 4.18	แนวทางในการปรับปรุงโดยติดราวทางลาดและปิดฝาท่อระบายน้ำอาคารพินิตประชานาถ..... 92
รูปที่ 4.19	ภาพแสดงแนวทางในการปรับปรุงโดยแถบสีที่กระจกประตูภายในอาคารพินิตประชานาถ..... 92
รูปที่ 4.20	อาคารมหิตลาธิเบศร..... 93
รูปที่ 4.21	ผังบริเวณอาคารมหิตลาธิเบศร..... 93
รูปที่ 4.22	ทางลาดเข้าอาคาร..... 94
รูปที่ 4.23	บริเวณลิฟต์และปุ่ม และอักษรเบรลล์..... 94
รูปที่ 4.24	บันไดเชื่อมระหว่างชั้นของอาคารมหิตลาธิเบศร..... 94
รูปที่ 4.25	ลักษณะการจอดรถบริเวณอาคาร..... 95
รูปที่ 4.26	ทางเดินไปยังอาคารอื่น ๆ..... 95
รูปที่ 4.27	การวางแนวประตูและทางลาดเข้าประตู..... 95
รูปที่ 4.28	การจัดห้องน้ำ-ห้องส้วมสำหรับผู้พิการในตำแหน่งทำห้องน้ำ-ห้องส้วมรวม..... 96
รูปที่ 4.29	ห้องประชุมภายในอาคารมหิตลาธิเบศร..... 96
รูปที่ 4.30	การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในผังอาคารมหิตลาธิเบศร..... 100
รูปที่ 4.31	อาคารมหาธีรราชานุสรณ์..... 101
รูปที่ 4.32	ผังบริเวณอาคารมหาธีรราชานุสรณ์..... 102
รูปที่ 4.33	บันไดด้านทางเข้าหลักด้านหน้าและด้านข้าง..... 102
รูปที่ 4.34	ที่จอดรถด้านข้างและด้านหลังอาคาร..... 103
รูปที่ 4.35	ทางเข้าด้านหน้าอาคารและไปสู่ด้านข้างอาคาร..... 103
รูปที่ 4.36	ทางเดินด้านข้างอาคารและด้านหลังอาคาร..... 104
รูปที่ 4.37	ประตูภายในอาคาร..... 104
รูปที่ 4.38	แสดงส่วนที่ใช้ในการจัดประชุมและนิทรรศการ..... 105
รูปที่ 4.39	การจัดเรียงชั้นของอาคารมหาธีรราชานุสรณ์..... 105
รูปที่ 4.40	แนวทางการปรับปรุงอาคารเพื่อให้ผู้พิการเข้าถึงอาคารทั้ง 4 แนวทาง..... 109
รูปที่ 4.41	ภาพแสดงแนวทางเลือกตามข้อคิดเห็นทำประตูเข้าทางด้านข้างอาคารมหาธีรราชานุสรณ์..... 110
รูปที่ 4.42	อาคารศาลาพระเกี้ยว..... 111
รูปที่ 4.43	ผังบริเวณอาคารศาลาพระเกี้ยว..... 112
รูปที่ 4.44	ทางลาดไปสู่ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นใต้ดิน..... 112

	หน้า	
รูปที่ 4.45	บันไดภายนอกด้านหน้าและด้านข้างของอาคาร.....	113
รูปที่ 4.46	บันไดภายในอาคารเชื่อมชั้น 1 และชั้นลอย.....	113
รูปที่ 4.47	บันไดเชื่อมชั้นที่ 1 ไปสู่ห้องน้ำชั้นใต้ดิน.....	113
รูปที่ 4.48	ที่จอดรถด้านข้างอาคาร.....	113
รูปที่ 4.49	ทางเข้าอาคารด้านที่จอดรถและทางลาด.....	114
รูปที่ 4.50	ทางเชื่อมระหว่างอาคารจุลจักรพงษ์.....	114
รูปที่ 4.51	ประตูทางเข้าด้านหน้าอาคาร.....	114
รูปที่ 4.52	ประตูบริเวณด้านข้างอาคาร.....	114
รูปที่ 4.53	ทางเข้าและภายในห้องน้ำศาลาพระเกี้ยว.....	115
รูปที่ 4.54	พื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ภายในอาคารศาลาพระเกี้ยว.....	115
รูปที่ 4.55	ผังความคิดเห็นแนวทางในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการศาลาพระเกี้ยว.....	120
รูปที่ 4.56	แนวทางตามข้อคิดเห็นในการปรับปรุงราวกันตกบริเวณทางขึ้นชั้นบนอาคารศาลาพระเกี้ยว.....	120
รูปที่ 4.57	แนวทางตามข้อคิดเห็นทำทางลาดบริเวณทางเลือกที่ 1 ในการปรับอาคารศาลาพระเกี้ยว.....	121
รูปที่ 4.58	แนวทางตามข้อคิดเห็นทำทางลาดบริเวณทางเลือกที่ 2 ในการปรับอาคารศาลาพระเกี้ยว.....	121
รูปที่ 4.59	อาคารจุลจักรพงษ์.....	122
รูปที่ 4.60	ทางลาดที่มีด้านหลังอาคารส่วนร้านค้า.....	122
รูปที่ 4.61	บันไดภายในและบันไดภายนอกอาคาร.....	123
รูปที่ 4.62	บริเวณที่จอดรถใกล้อาคารจุลจักรพงษ์.....	123
รูปที่ 4.63	บริเวณทางเข้าอาคารโดยมีฟุตบาทก่อนไปสู่โรงอาหารชั้น 1 และสมาคมอาจารย์ชั้นใต้ดิน.....	124
รูปที่ 4.64	ทางเชื่อมระหว่างอาคารศาลาพระเกี้ยวและอาคารจุลจักรพงษ์ชั้นที่ 1 บริเวณโรงอาหารและใต้ดิน...	124
รูปที่ 4.65	ประตูภายในอาคารจุลจักรพงษ์.....	124
รูปที่ 4.66	ทางเดินภายในอาคารส่วนโรงอาหาร.....	125
รูปที่ 4.67	ภายในห้องน้ำ-ห้องส้วมอาคารจุลจักรพงษ์.....	125
รูปที่ 4.68	แนวทางการปรับปรุงอาคารจุลจักรพงษ์ในผังอาคาร.....	130
รูปที่ 4.69	ภาพแสดงแนวทางหนึ่งโดยทำทางลาดให้เข้าถึงโรงอาหารอาคารจุลจักรพงษ์.....	131
รูปที่ 4.70	หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....	132
รูปที่ 4.71	แสดงการปรับปรุงอาคารในปี พ.ศ. 2528.....	132
รูปที่ 4.72	ผังบริเวณอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์และส่วนที่ผู้พิการสามารถเข้าถึงปัจจุบัน.....	133
รูปที่ 4.73	บันไดภายนอกด้านหน้าอาคาร.....	134
รูปที่ 4.74	บันไดภายนอกด้านหลังอาคาร.....	134
รูปที่ 4.75	บันไดเข้าทางด้านข้างหอประชุม.....	134
รูปที่ 4.76	บันไดในอาคารเพื่อขึ้นชั้นลอยหอประชุม.....	134
รูปที่ 4.77	บริเวณที่จอดรถด้านข้างอาคารหอประชุม.....	134

	หน้า
รูปที่ 4.78	บริเวณทางเข้าด้านหลังอาคารเพื่อไปสู่ทางเข้าอาคารด้านข้างหอประชุม..... 135
รูปที่ 4.79	ประตูระหว่างภายในและนอกอาคารและประตูห้องน้ำ..... 135
รูปที่ 4.80	ลักษณะห้องน้ำ-ห้องส้วมหอประชุมจุฬาลงกรณ์..... 136
รูปที่ 4.81	ภาพรวมภายในหอประชุมจุฬาลงกรณ์ 136
รูปที่ 4.82	บริเวณที่นั่งบริเวณทางเข้าที่มีพื้นที่เหลือพอสำหรับจอดรถเก้าอี้ล้อได้..... 137
รูปที่ 4.83	แสดงแนวทางการปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ..... 141
รูปที่ 4.84	แนวทางตามข้อคิดเห็นการปรับปรุงท่าทางลาดที่หอประชุมจุฬาลงกรณ์..... 142
รูปที่ 4.85	ภายในสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย..... 143
รูปที่ 4.86	ผังบริเวณอาคารและส่วนที่ผู้พิการพอเข้าถึงได้ในปัจจุบัน..... 144
รูปที่ 4.87	บันไดภายในอาคาร..... 145
รูปที่ 4.88	ที่จอดรถบริเวณด้านข้างรอบ ๆ อาคาร..... 145
รูปที่ 4.89	บริเวณทางเข้าอาคาร-รอบอาคาร..... 145
รูปที่ 4.90	ประตูกระจกทางเข้าหลักและประตูโดยรอบอาคาร..... 146
รูปที่ 4.91	ห้องน้ำ-ห้องส้วมทั่วไปที่ใช้ภายในอาคารชั้นที่ 1..... 146
รูปที่ 4.92	ห้องส้วม VIP ด้านบนชั้น 3..... 146
รูปที่ 4.93	บริเวณที่นั่งมีหลังคาคลุมในอาคาร..... 147
รูปที่ 4.94	แนวทางการจัดทำที่นั่งสำหรับผู้พิการในสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย..... 150
รูปที่ 4.95	ผังอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและการเข้าถึง..... 151
รูปที่ 4.96	อาคารสนามกีฬาในร่ม..... 152
รูปที่ 4.97	ผังบริเวณอาคารสนามกีฬาในร่ม และภาพรวมส่วนต่าง ๆ ของภายในอาคาร..... 152
รูปที่ 4.98	ทางลาดด้านหน้าอาคาร..... 153
รูปที่ 4.99	บันไดภายนอกอาคารและทางลาด..... 153
รูปที่ 4.100	บันไดภายในอาคาร..... 153
รูปที่ 4.101	ลักษณะการจอดรถหลังอาคาร..... 154
รูปที่ 4.102	ทางเข้าอาคารด้านอาคารสนามกีฬาในร่มข้างที่ปิดไป..... 154
รูปที่ 4.103	ลักษณะประตูบานม้วน..... 155
รูปที่ 4.104	ภายในบริเวณห้องน้ำ-ห้องส้วมสนามกีฬาในร่ม..... 155
รูปที่ 4.105	พื้นที่เล่นกีฬาภายในอาคาร..... 155
รูปที่ 4.106	ผังอาคารแสดงแนวทางการปรับปรุงเพื่อให้เข้าถึงบริการภายในอาคาร..... 159
รูปที่ 4.107	ภาพแสดงแนวทางตามข้อคิดเห็นในการปรับปรุงทางลาดอาคารสนามกีฬาในร่ม..... 159

	หน้า
รูปที่ 5.1	ดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางแก้ปัญหาอาคารพินิตประชานถ..... 169
รูปที่ 5.2	ดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางแก้ปัญหาอาคารมหิตลาธิเบศร..... 170
รูปที่ 5.3	แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางแก้ปัญหาอาคารมหธีรราชานุสรณ์..... 171
รูปที่ 5.4	แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางแก้ปัญหาอาคารศาลาพระแก้ว..... 172
รูปที่ 5.5	แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางแก้ปัญหาอาคารจุลจักรพงษ์..... 173
รูปที่ 5.6	แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางแก้ปัญหาอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย..... 174
รูปที่ 5.7	แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางแก้ปัญหาอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย..... 175
รูปที่ 5.8	แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาอาคารสนามกีฬาในร่ม..... 176

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

จากการสำรวจและประมาณการขององค์การสหประชาชาติ พบว่ามีผู้พิการจำนวนมากอยู่ในสังคมที่ไม่มีการให้บริการช่วยเหลือ และผู้พิการส่วนใหญ่ยังประสบปัญหาการถูกกีดขวางทางด้านกายภาพอยู่ องค์การสหประชาชาติได้ระบุว่า การดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการจะต้องมีกระบวนการจัดการทางด้านงานสถาปัตยกรรม เพื่ออำนวยความสะดวกด้านกายภาพให้กับผู้พิการร่วมด้วยซึ่งหลายประเทศได้มีการออกกฎหมาย และมีแนวทางปฏิบัติเพื่ออำนวยความสะดวกทางด้านสถาปัตยกรรมให้กับผู้พิการ ดังเช่น ประเทศสหรัฐอเมริกาได้มีกฎหมาย(Regulation), ระเบียบวิธีดำเนินการ (Methodology), แนวทาง (Guidelines) การออกแบบด้านสถาปัตยกรรมสำหรับผู้พิการ, การคาดคะเนค่าใช้จ่าย (Cost) จนถึงค่าใช้จ่ายของประเทศต่อปี โดยประมาณ(Nation costs) ใน Americans with Disabilities Act and Architectural Barriers Act กระบวนการเหล่านี้ เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ประเทศสหรัฐอเมริกาสามารถพัฒนาจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลให้คุณภาพชีวิตของผู้พิการดีขึ้น ตามแนวทางของสหประชาชาติที่ตั้งเป้าหมายไว้

ประเทศไทย เริ่มมีความชัดเจนเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการพ.ศ. 2534 และกฎกระทรวงว่าด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2542 สอดคล้องกับแนวคิดในระดับสากล ที่ได้ประกาศรับรองแผนปฏิบัติการโลกว่าด้วยเรื่องเกี่ยวกับคนพิการ World Program of Action Concerning Disabled Persons¹ ต่อมาจึงได้มีการออกระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วยมาตรฐานอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ พ.ศ. 2544 ในทางปฏิบัติไม่มีการควบคุมการออกแบบก่อสร้างอาคารให้เป็นไปตามระเบียบนี้ อย่างจริงจังแต่อย่างใด เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะระเบียบนี้ไม่ใช่กฎหมายควบคุมอาคารโดยตรงจึงถูกละเลยทั้งจาก ผู้ออกแบบ เจ้าของอาคาร และเจ้าพนักงานท้องถิ่น² ต่อมาจึงได้มีกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 ออกมาและมีผลโดยตรงสำหรับงานสถาปัตยกรรม ซึ่งมีผลต่อการออกแบบอาคารสาธารณะเป็นอย่างมาก กฎกระทรวงกำหนดว่าอาคารประเภทและลักษณะที่ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา คือ ในบริเวณที่เปิดให้แก่บุคคลทั่วไป ในที่นี้ส่วนหนึ่ง ได้แก่ สถานศึกษา หอสมุด และพิพิธภัณฑ์สถาน แต่ในส่วนของอาคารที่มีอยู่ก่อนหรือได้รับใบอนุญาตหรือได้ยื่นขออนุญาตก่อสร้างดัดแปลงหรือได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่น ตามมาตรา 39 ทวิแล้วก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ จะได้รับการยกเว้น ไม่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆ ในกฎกระทรวงนี้ ส่วนอาคารที่ได้รับการดัดแปลงหรือเปลี่ยนการใช้อาคาร เกินร้อยละ 2 จะต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการตามกำหนดในกฎหมาย

¹ ต่อพงษ์ กุลครรชิต, "ความตระหนักรู้และเจตคติการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ," สารวิจัยเพื่อคนพิการ 6 (มิถุนายน, 2548).

² สุพินท์ เรียงศรีวิไล, "ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและคนชรา," อาษา 48 (กันยายน, 2548):136 - 147.

สำหรับการดำเนินงานด้านคนพิการในประเทศไทย มีการพัฒนาถึงขั้นตอน การออกกฎหมาย (Regulation) และมีแนวทาง (Guideline) ทางด้านสถาปัตยกรรมแล้ว แต่หน่วยงานหรือองค์กรต่างๆ ก็ยังขาดสิ่งที่จะเป็นแนวทางชัดเจน อันจะก่อให้เกิดการดำเนินการที่เป็นรูปธรรมซึ่งหมายรวมถึงอาคารเก่าที่จะต้องปรับปรุงด้วย ส่วนหนึ่งเหตุที่ว่าอาคารนั้นมีกายภาพที่แตกต่างกันออกไป การศึกษาแนวทางจากความคิดเห็นที่เป็นไปได้ในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อศึกษาสิ่งที่เหมาะสมสามารถนำไปปฏิบัติได้ และมีความสอดคล้องกับกฎกระทรวงฯ จึงเป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความเข้าใจและง่ายต่อการนำไปใช้ปฏิบัติได้จริง

จากประเด็นดังกล่าวได้เห็นความสำคัญของการปรับปรุงอาคารตามที่กฎหมายกำหนด โดยเล็งเห็นว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีศักยภาพคือ เป็นสถาบันการศึกษา ที่มีอาคารตามที่กฎหมายกำหนดและมีนโยบายที่จะมุ่งสู่ความเป็นศูนย์กลางนานาชาติตามแผนการพัฒนามหาวิทยาลัย³ ประกอบกับที่มีหนังสือถึงหน่วยงานต่างๆ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดังต่อไปนี้คือ หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ นร. 0205 / 049 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2541 เรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ, หนังสือสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาที่ ศ.ธ. 0508/2225 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2549 เรื่องขอความร่วมมือ รมรณรงค์จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ, หนังสือด่วนมากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่ พม. 0503 /6203 ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2549 เรื่องขอความร่วมมือในการรณรงค์จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ, และล่าสุดได้แก่ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาที่ศธ 0508/ ง12ลงวันที่ 8 มกราคม 2550 เรื่องขอความร่วมมือรณรงค์จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ จำเป็นจะต้องมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในอนาคต ด้วยเหตุนี้จึงได้ทำการศึกษาแนวทางการปรับปรุงอาคารเพื่อผู้พิการ และคนชรา ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ.2548 โดยมีกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอันเป็นกระบวนการจัดการก่อน การนำไปปฏิบัติในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อรวบรวมและศึกษากฎหมายควบคุมอาคาร เอกสารต่างๆ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ
2. เพื่อศึกษาถึงสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่ในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา อาคารกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยอาศัยลักษณะตามกฎหมายล่าสุดที่มีอยู่เป็นเกณฑ์
3. นำเสนอความคิดเห็นแนวทาง (GUIDELINES) ทางด้านการปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย : การปฏิรูประบบการวางแผนการใช้ทรัพยากรกายภาพ 239-2542, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543) หน้า 57.

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1. เป็นการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงอาคารสาธารณะ โดยมีกรณีศึกษา คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเฉพาะอาคารจำนวน 8 อาคาร ได้แก่ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อาคารพินิตประชานาถ อาคารเรียนศูนย์มิตลาลิเบสร์ อาคารจุลจักรพงษ์ ศาลาพระเกี้ยว หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ สนามกีฬาในร่ม
2. เป็นการศึกษาเฉพาะอาคารที่มีอยู่เดิมในปัจจุบัน ไม่รวมอาคารที่สร้างใหม่หลังออกกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ.2548
3. เป็นการเสนอแนวการปรับปรุงอาคารเพื่อผู้พิการที่มีความพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหว และทางสายตาเท่านั้น
4. การศึกษาแนวทางการปรับปรุงอาคาร หากเป็นความพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวจะศึกษาปรับปรุงทั้งภายในและภายนอกบริเวณอาคาร ส่วนความพิการทางการมองเห็นจะทำการศึกษาเฉพาะส่วนภายในอาคารเท่านั้น
5. การศึกษาอยู่ในขอบเขตระดับการอำนวยความสะดวกที่เพียงพอโดยอาศัยการปรับตัวของผู้พิการชั่วคราวร่วมด้วย

1.4 สมมติฐานการศึกษา

1. กระบวนการปรับปรุงอาคารกรณีศึกษา เพื่อผู้พิการและคนชราที่เหมาะสม ไม่สามารถทำตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 กำหนดไว้ได้อย่างครบสมบูรณ์ทั้งหมด
2. การดำเนินการปรับปรุงอาคารเพื่อผู้พิการของกรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สัมพันธ์กับนโยบายและงบประมาณ

1.5 ระเบียบวิธีการศึกษา

ประชากร

1. สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านกฎหมายและทางด้านการปฏิบัติเกี่ยวข้องในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการทั้งภายในและภายนอกกรณีศึกษา
2. เจ้าของโครงการ สำหรับในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้เป็นกรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดังนั้นเจ้าของโครงการจึงเป็น บุคลากร ในสถาบันการศึกษา
3. ผู้ใช้อาคาร คือ กลุ่มผู้พิการ และผู้ดูแลกลุ่มผู้พิการดังกล่าวในสถาบันการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิธีการวิจัย

1. ศึกษาทฤษฎี แนวคิด และศึกษาวิเคราะห์กฎหมาย ระเบียบประกาศ มาตรฐานด้านการจัดตั้ง อำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและคนชราจากหนังสือ บทความ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงศึกษากรณีตัวอย่างทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ
2. ศึกษาข้อมูลจากกรณีตัวอย่าง โดยศึกษาสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดตั้งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ทั้งของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศ และมหาวิทยาลัยในประเทศไทยโดยศึกษาจากเอกสารและการสำรวจเบื้องต้น
3. ศึกษาโดยการสำรวจ ภายภาพอาคารของกรณีศึกษา คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีรายการตรวจสอบตามกฎหมายอาคารของประเทศไทยที่มีการใช้อยู่ และศึกษาข้อมูลทั้งทางด้านข้อเท็จจริงจากเอกสาร อันเป็นข้อมูลทุติยภูมิประกอบด้วย
  - ข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น ประวัติความเป็นมา ที่ตั้ง และผังแม่บท ผังอาคาร ข้อมูลการใช้อาคาร และแผนพัฒนาของ กรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - ข้อมูลเอกสารทางด้านผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา และข้อมูลแผนการดำเนินการช่วยเหลือสำหรับกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - โครงสร้างและระบบการบริหารงาน และการแบ่งส่วนราชการภายใน
4. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเบื้องต้นเกี่ยวกับระเบียบวิธีการดำเนินการ แนวทางในการดำเนินการปรับปรุงอาคารเพื่อจัดตั้งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการเพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการเก็บข้อมูล
5. ปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสมตามแนวคิด คำแนะนำจากการให้สัมภาษณ์ของผู้เชี่ยวชาญเบื้องต้นเกี่ยวกับระเบียบวิธีในการดำเนินการตามกรอบแนวคิดเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย
6. นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแล้วทำการเก็บข้อมูลภาคสนาม
  - สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญอื่น ๆ อีกทั้งภายในองค์กร และภายนอกองค์กร
  - สัมภาษณ์บุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้ที่เกี่ยวข้องในงานอาคาร กรณีศึกษา
  - สัมภาษณ์ผู้ใช้อาคารภายในองค์กร
7. วิเคราะห์ข้อมูล ปัจจัยภาพรวมของปัญหาที่เป็นอยู่ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ทั้งทางด้านนโยบายและกฎหมาย วิเคราะห์ถึงแนวทางการออกแบบทางด้านสถาปัตยกรรม วิธีดำเนินการ ของการจัดตั้งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ และคนชราของกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
8. สรุปผลการศึกษาและเสนอแนะแนวทางการจัดตั้งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราของกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ควบคู่กับเสนอแนะแนวทาง ทางด้านนโยบายและกฎหมายที่จะขจัดปัญหาเป็นอยู่ในภาพรวมของสังคมต่อไป

1.6 ข้อจำกัดของการศึกษา

การสัมภาษณ์ผู้พิการบางครั้งอาจทำได้ยากกว่าบุคคลปกติ ซึ่งต้องคำนึงถึงภาวะทางจิตใจของผู้พิการร่วมด้วย

1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เป็นแนวทางการปรับปรุงสภาพอาคารสาธารณะประเภทสถาบันการศึกษาระดับการศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการอำนวยความสะดวกผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา ที่เหมาะสมพึงปฏิบัติได้
2. สามารถรวบรวม และสรุปประเด็นในภาพรวมของสภาพที่เป็นอยู่เพื่อเป็นพื้นฐานในการแก้ไขปัญหา ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ถูกจุดอันก่อให้เกิดการขับเคลื่อนในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชราต่อไป
3. เป็นแนวทางสำหรับอาคารประเภทอื่น ในการปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชราภายใต้เงื่อนไขที่ใกล้เคียงกัน

1.8 นิยามศัพท์

สภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับคนพิการ⁴ หมายถึง สภาพแวดล้อมที่ช่วยให้คนพิการไม่ว่าจะเป็นแขกผู้มาเยือน ผู้อยู่อาศัย หรือผู้ทำงานภายในอาคารสามารถใช้งานได้อย่างสะดวกปลอดภัยตลอดต่อเนื่องตั้งแต่เริ่มย่างก้าวเข้าสู่อาคารไปจนถึงพื้นที่ที่ทำกิจกรรมต่าง ๆ

การไร้ความสามารถ⁵ หมายถึง การจำกัดหรือการขาดสมรรถภาพที่จะทำกิจกรรมใด ซึ่งถือว่าเป็นปกติวิสัยของมนุษย์ควรทำได้

ผู้พิการ หมายถึง คนที่มีขีดจำกัดในการปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวันเช่นเดียวกับคนปกติ และการมีส่วนร่วมทางสังคมเนื่องจากมีความเสียเปรียบของบุคคลที่สามารถมีความบกพร่องในลักษณะต่าง ๆ เช่น ทางการมองเห็น การได้ยิน การสื่อความหมาย การเคลื่อนไหว จิตใจหรือพฤติกรรม⁶ ซึ่งเป็นบุคคลอันหมายรวมถึง คนพิการหรือผู้ทุพพลภาพ คนชรา เด็ก และหมายรวมถึงสตรีมีครรภ์ด้วย

สภาพอาคาร หมายถึง ลักษณะทางกายภาพระหว่างการใช้งานอาคารกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.9 แผนการดำเนินงาน

ตารางที่ 1.1 แผนการดำเนินงานการทำวิทยานิพนธ์

กรกฎาคม	สิงหาคม	กันยายน	ตุลาคม	พฤศจิกายน	ธันวาคม	มกราคม	กุมภาพันธ์	มีนาคม	เมษายน
บททวนวรรณกรรม									
เสนอหัวข้อ									
สอบหัวข้อ/เสนอโครงร่าง									
สำรวจเบื้องต้น									
สร้างแบบสัมภาษณ์									
เก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์									
วิเคราะห์,เขียนรายงาน									
เสนอเล่ม/สอบ									
ส่งฉบับสมบูรณ์									

⁴ นวลน้อย บุญวงษ์ และ นัทินี เนียมทรัพย์, การออกแบบภายในอาคารเพื่อคนพิการ, (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545), หน้า 1.

⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 1.

⁶ การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง, รายงานสถานการณ์ทางสังคมความก้าวหน้าการพัฒนา “คนพิการ.” 2547, (กรุงเทพมหานคร: 2547), หน้า 8.

บทที่ 2

แนวคิดและกฎหมายด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา

แต่เดิมสังคมมักมุ่งเน้นและใส่ใจกับกลุ่มคนเพียงเฉพาะกลุ่มที่เป็นประชากรหลัก ภายหลังเมื่อ
เล็งเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากอายุและเริ่มตระหนักถึงผลพวงจากภัยพิบัติ และสงครามอันก่อให้เกิดคน
พิการที่มีจำนวนมากขึ้น ทำให้สังคมได้เริ่มตระหนักว่าสภาพแวดล้อมนั้นทำให้กลุ่มคนเหล่านี้ เป็นผู้เสียเปรียบใน
สังคมไม่ว่าจะเป็นผู้สูงอายุ คนพิการ หรือแม้กระทั่งเด็ก สตรีมีครรภ์ ถึงแม้ว่าบุคคลเหล่านี้ไม่ได้จัดเป็นผู้พิการก็
ตาม ด้วยเหตุผลเหล่านี้ สถาปนิก หรือผู้ออกแบบ ซึ่งถือได้ว่ามีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกสำหรับผู้พิการ จึงเป็นกลุ่มที่มีบทบาทและได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้
พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา ดังนั้นในบทนี้จึงได้เป็นการศึกษาทฤษฎีแนวคิดต่าง ๆ ในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
สำหรับผู้พิการ ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์อันเป็นพื้นฐานสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้

2.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับผู้พิการ

การศึกษาเรื่องแนวความคิดและกฎหมาย ในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการนั้น
เป็นสิ่งจำเป็นที่จะต้องศึกษาเพื่อให้เข้าใจเกี่ยวกับความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับความพิการด้วย ซึ่งความรู้เหล่านี้ใช้เป็น
พื้นฐานเพื่อให้เกิดความเข้าใจในการศึกษาต่อไป

2.1.1 ความหมายและที่มาของศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับแนวความคิดและกฎหมายในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ
จะต้องเข้าใจความหมายและที่มาเพื่อทราบว่าการระบุศัพท์นั้น หมายรวมถึงสิ่งใดมีความเกี่ยวข้องสอดคล้องกัน
อย่างไร จากการศึกษาอันมีคำศัพท์ที่กล่าวถึงมากมาย โดยในภาพรวมมีดังต่อไปนี้

2.1.1.1 ความหมายของความบกพร่อง ความพิการ และการด้อยโอกาส ความพิการและ
การด้อยโอกาสนั้นสืบเนื่องมาจากในทศวรรษที่1970 (พ.ศ.2513-2522) ได้มีปฏิกิริยาตอบโต้อย่างรุนแรงจากทั้ง
ผู้แทนองค์กรของคนพิการเองและนักวิชาชีพในด้านความพิการ เพื่อที่จะต่อต้านการใช้คำศัพท์ที่เกี่ยวกับความ
พิการในยุคนั้น เนื่องจาก "ความพิการ" (Disability) และ "การด้อยโอกาส" (Handicap) ต่างก็เป็นคำศัพท์ที่ใช้กัน
มาอย่างคลุมเครือและสับสนซึ่งยังผลให้การวางแนวทางกำหนดนโยบาย และดำเนินงานทางการเมืองในด้าน
ความพิการล่าช้าตามไปด้วย สาเหตุที่คำศัพท์ทั้งสองคำนี้สะท้อนให้เห็นว่ามาจากกรอบคิดทางการแพทย์และ
การตรวจวินิจฉัยความผิดปกติของบุคคล ซึ่งได้ละเลยความไม่สมบูรณ์หรือข้อบกพร่องต่างๆ ที่มาจากสังคมหรือ
สิ่งแวดล้อมรอบตัวคนเรา จนกระทั่งในปี พ.ศ.2533 องค์การอนามัยโลก(World Health Organization: Who)
ได้แบ่งสมรรถภาพของบุคคลและมีการนิยามศัพท์อย่างชัดเจน มีการนำมาใช้อ้างอิงอย่างแพร่หลายในงานวิจัย
หลายสาขาวิชา รวมถึงในงานวิจัยทางสถาปัตยกรรมอันเป็นการก่อให้เกิดผลดีและได้นำมาใช้กันอย่างกว้างขวาง

ในปัจจุบัน สำหรับในหลาย ๆ สาขาวิชานั้นก็ได้ใช้คำนิยามตามองค์การอนามัยโลกด้วยเช่นเดียวกัน การให้คำนิยามสำหรับองค์การอนามัยโลก (World Health Organization: Who) ได้ให้ความหมาย มีดังต่อไปนี้¹

2.1.1.1.1 ความบกพร่อง (Impairment) หมายถึง การสูญเสียหรือความผิดปกติของโครงสร้าง ด้านการทำงานของจิตใจ ร่างกายหรือสรีระ ความบกพร่อง มีทั้งแบบชั่วคราวและถาวร ความบกพร่องรวมถึงการมีอยู่หรือการปรากฏของความผิดปกติ ต่าหนิ หรือความสูญเสีย ของแขน ขา อวัยวะเนื้อเยื่อ หรือโครงสร้างอื่น ๆ ของร่างกายรวมทั้งความผิดปกติทางจิต

2.1.1.1.2 ความพิการ (Disability) หมายถึง การจำกัดหรือการขาดสมรรถภาพ (อันเนื่องมาจากความบกพร่อง)ในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ถือว่าเป็นปกติวิสัยของมนุษย์ทั่วไปที่จะดำเนินการได้ ความพิการอาจเกิดชั่วคราวหรือถาวรอาจเปลี่ยนแปลงได้หรือไม่ได้และอาจเพิ่มเติมหรือลดลงได้

2.1.1.1.3 การด้อยโอกาส(Handicap) หมายถึง การเกิดความบกพร่องหรือความพิการและการสร้างข้อจำกัดหรือป้องกันบุคคลใดๆ จากการดำเนินชีวิตได้เฉกเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไป ดังนั้นการด้อยโอกาสจึงเสมือนความสัมพันธ์ระหว่างคนพิการกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพ นอกจากนี้อุปสรรคทางวัฒนธรรม กายภาพและสังคม ที่มีต่อการเคลื่อนที่ภายในสภาพแวดล้อมทางกายภาพจัดว่าเป็นการด้อยโอกาส ซึ่งบางเอกสารใช้คำว่าทุพพลภาพหรือความเสียเปรียบ

สำหรับความหมายผู้ด้อยโอกาสได้มีการให้ความหมายมากมาย และแตกต่างกันออกไป บางส่วนมีความหมายผิดไปจากการด้อยโอกาสตามที่กล่าวมา ซึ่งความหมายดังกล่าวสามารถศึกษาได้เพิ่มเติมในภาคผนวก ง.

2.1.1.2 ความหมายของ คนพิการ คนชรา เด็ก สตรีมีครรภ์ ได้ทำการศึกษารวบรวมความรู้ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลที่มีความต้องการในการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการซึ่งครอบคลุมถึง คนพิการ คนชรา เด็ก สตรีมีครรภ์ มีดังต่อไปนี้

2.1.1.2.1 คนพิการ

ความหมายของคนพิการ มีความหมายแตกต่างกัน ตามแต่องค์กรกำหนดขึ้น คือ

- องค์การสหประชาชาติ**คนพิการ**หมายถึงบุคคลใดก็ตามที่ไม่ว่าจะมีความสามารถมีชีวิตเหมือนอย่างบุคคลปกติหรือในสังคมได้ทั้งหมดหรือมีชีวิตเพียงบางส่วนได้อย่างคนปกติอันเป็นผลจากความบกพร่องในความสามารถทางร่างกายหรือจิตใจไม่ว่าจะเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม²
- ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิของคนพิการพ.ศ. 2518 องค์การสหประชาชาติ **บุคคลพิการ** หมายถึง บุคคลที่ไม่สามารถดูแลตัวเองได้ทั้งหมดหรือบางส่วนที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตอยู่อย่างปกติหรือการใช้ชีวิตในสังคมอันมีผลมาจากความบกพร่องทางกายหรือจิตใจไม่ว่าจะเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตาม³

¹ กิตติอร ชาลปติ, “การออกแบบเพื่อทุกคน : กรณีศึกษา,” *วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนบริหารศาสตร์* 1(2547) : 61-62.

² United Nations, *Promotion of Non-hadicapping Physical Environments for Disabled Persons:Guidelines*, (New York: 1998), p.8.

³ การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. รายงานสถานการณ์ทางสังคมความก้าวหน้าการพัฒนา “คนพิการ.” 2547, หน้า 4.

▪ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ตามมาตรา 4 **คนพิการ** หมายถึง คนที่มีความผิดปกติหรือบกพร่องทางร่างกาย ทางสติ ปัญญา หรือจิตใจ ตามประเภทหรือตามหลักเกณฑ์ กำหนดในกฎกระทรวง⁴

▪ ประกาศกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ **คนพิการ** หมายถึง บุคคลซึ่งมีความสามารถถูกจำกัดให้ปฏิบัติกิจกรรมในชีวิตประจำวัน การมีส่วนร่วมทางสังคมได้โดยวิธีการทั่วไปเนื่องจากมีความบกพร่อง ทางการมองเห็น การได้ยิน การเคลื่อนไหว การสื่อสารจิตใจ อารมณ์ พฤติกรรม สติปัญญาและการเรียนรู้ และมีความต้องการจำเป็นพิเศษด้านต่างๆ เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิต และมีส่วนร่วมในสังคมได้อย่างบุคคลทั่วไป⁵

ประเภทของความพิการ

▪ องค์การอนามัยโลก พ.ศ. 2533 ได้ให้คำนิยามว่า **ความพิการ** หมายถึง การเป็นความเสียหายของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง ที่เกิดจากความชำรุดหรือความสามารถบกพร่องเป็นผลให้บุคคลนั้นไม่สามารถแสดงบทบาทหรือกระทำสิ่งใดให้เหมาะสม และสอดคล้องได้ตามวัย เพศ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม⁶ หากอ้างอิงตามเกณฑ์ขององค์การอนามัยโลก จะสามารถแบ่งลักษณะความพิการของคนพิการออกเป็น 4 กลุ่ม คือ⁷

- 1) **กลุ่มคนพิการทางแขน ขา ลำตัว (arthopidic)** แบ่งเป็นผู้ใช้ที่ ต้องใช้อุปกรณ์ช่วย (ambulant) และผู้ใช้เก้าอี้ล้อ (wheel Chair)
- 2) **กลุ่มผู้พิการทางการรับรู้ (sensory)** แบ่งเป็น คนพิการทางสายตา และคนพิการทางการได้ยิน
- 3) **กลุ่มคนพิการทางการเรียนรู้ (Cognitive)** ได้แก่ ผู้ที่มีสภาพการป่วยทางจิตหรือผู้ที่มีปัญหาทางการพัฒนาการทางสมอง ทำให้เรียนรู้ช้ากว่าปกติ
- 4) **กลุ่มคนพิการซ้ำซ้อน (multiple)** ได้แก่ ผู้ที่มีความพิการมากกว่าหนึ่งอย่างจากที่กล่าวมาข้างต้น

⁴ ส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ,สำนักงาน. และ ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและ ผู้สูงอายุ,สำนักงาน. กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกความตามในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ ว่าด้วยมาตรฐานอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ พ.ศ. 2544, (กรุงเทพมหานคร, 2542), หน้า 1.

⁵ การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. รายงานสถานการณ์ทางสังคมความก้าวหน้าการพัฒนา “คนพิการ” 2547, หน้า 7.

⁶ ประชาสงเคราะห์, กรม. ความหมายความพิการ (กรุงเทพมหานคร: 2537), อ้างถึงใน การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง, 2547 : 8.

⁷ กิตติธอร์ ชาลปติ, วารสารวิชาการ สถาบันตยกรรม, หน้า 62.

■ ตามกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 มาตรา 4 และมาตรา 20 โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้กำหนดให้คนพิการมี 5 ประเภท^๑ โดยแต่ละประเภทมีลักษณะดังนี้

- 1) **คนพิการทางการมองเห็น** ได้แก่
  - (ก) คนที่มีสายตาสั้นที่ต่ำกว่าเมื่อใช้แว่นสายตารวมตาแล้วมองเห็นน้อยกว่า 6/18 หรือ 20/70 ลงไปจนมองไม่เห็นแม้แต่แสงสว่าง หรือ
  - (ข) คนที่มีลานสายตาแคบกว่า 30 องศา
- 2) **คนพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย** ได้แก่
  - (ก) คนที่ได้ยินเสียงที่ความถี่ 500 เฮิรตซ์ 1000 เฮิรตซ์ หรือ 2000 เฮิรตซ์ ในหูข้างที่ต่ำกว่าที่มีความดังเฉลี่ยดังต่อไปนี้
    - (1) สำหรับเด็กอายุไม่เกิน 7 ปี เกิน 40 เดซิเบล ขึ้นไปจนไม่ได้ยินเสียง
    - (2) สำหรับคนทั่วไปเกิน 55 เดซิเบล ขึ้นไปจนไม่ได้ยินเสียง หรือ
  - (ข) คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องในการเข้าใจหรือการใช้ภาษาพูดจนไม่สามารถสื่อความหมายกับคนอื่นได้
- 3) **คนพิการทางการกายหรือการเคลื่อนไหว** ได้แก่
  - (ก) คนที่มีความผิดปกติ หรือความบกพร่องของร่างกายที่เห็นได้อย่างชัดเจน และไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันได้ หรือ
  - (ข) คนที่มีการสูญเสียความสามารถในการเคลื่อนไหวมือ แขน ขา หรือ ลำตัว อันเนื่องมาจากแขนหรือขาขาด อัมพาต หรืออ่อนแรง โศกข้อ หรืออาการปวดเรื้อรังรวมทั้งโรคเรื้อรังของระบบการทำงานของร่างกายอื่น ๆ ที่ทำให้ไม่สามารถประกอบกิจวัตรหลักในชีวิตประจำวันหรือดำรงชีวิตในสังคมเยี่ยงคนปกติได้
- 4) **คนพิการทางจิตใจหรือพฤติกรรม** ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางจิตใจ หรือสมองในส่วนของการรับรู้ อารมณ์ ความคิด จนไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมที่จำเป็นในการดูแลตนเองหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่น
- 5) **คนพิการทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้** ได้แก่ คนที่มีความผิดปกติหรือความบกพร่องทางสติปัญญาหรือสมองจนไม่สามารถเรียนรู้ด้วยวิธีการศึกษาปกติได้

โดยสรุปแล้ว“คนพิการ” หมายถึง บุคคลใดก็ตามที่ไม่แน่ใจว่าจะสามารถมีชีวิตเหมือนอย่างบุคคลปกติหรือในสังคมได้ทั้งหมดหรือมีชีวิตเพียงบางส่วนได้อย่างคนปกติ อันเป็นผลมาจากความบกพร่องในความสามารถทางร่างกายหรือจิตใจไม่ว่าจะเป็นมาแต่กำเนิดหรือไม่ก็ตามซึ่งการแบ่งประเภทนั้นก็ขึ้นอยู่กับตามแต่ละองค์การว่าจะศึกษาและจัดกลุ่มประเภทอย่างไร เพื่อทำการศึกษาในเรื่องเฉพาะของตนเอง หากเมื่อพิจารณาส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานสถาปัตยกรรม พบว่าลักษณะความพิการที่สมควรนำมาเป็นเกณฑ์ในการออกแบบสภาพแวดล้อมทางกายภาพนั้นพบว่ามี 3 ประเภท คือ ความพิการทางการกายหรือการเคลื่อนไหว ความพิการทางการมองเห็น และความพิการทางการได้ยินหรือการสื่อความหมาย โดยสถาปนิกและนักออกแบบ จำเป็นต้องอาศัย

^๑ ประชาสงเคราะห์, กรม. ความหมายความพิการ, หน้า 7-8.

การศึกษาลักษณะความสามารถและขีดจำกัดทางร่างกาย ลักษณะความเป็นอุปสรรคตลอดจนขนาดสัดส่วน และท่าทางของร่างกายทั้งของมนุษย์ทั่วไปและคนพิการที่เกี่ยวข้องกับการใช้สภาพแวดล้อมทางกายภาพ

2.1.1.2.2 ผู้สูงอายุ(คนชรา)

ความหมายของผู้สูงอายุ และคนชรา⁹

- องค์การสหประชาชาติ

ผู้สูงอายุ หมายถึง ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปี ขึ้นไป

คนชรา หมายถึง การเอาลักษณะทางกายภาพเป็นหลักในการเรียก

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไปทั้งชายและหญิง

ประเภทผู้สูงอายุ

- ทางการแพทย์ ได้จัดผู้สูงอายุโดยแบ่งตามวัยเป็น 3 กลุ่ม คือ

กลุ่มที่ 1 ผู้สูงอายุวัยเริ่มต้น (Young Old) เป็นผู้มีอายุระหว่าง 60-69 ปี ส่วน

ใหญ่มีสุขภาพอนามัยที่ช่วยเหลือตัวเองได้และทำคุณประโยชน์ให้กับสังคมได้

กลุ่มที่ 2 ผู้สูงอายุวัยปานกลาง (Medium Old) เป็นผู้มีอายุระหว่าง 70 -79 ปี

กว่าครึ่งหนึ่งยังมีสุขภาพที่ยังช่วยเหลือตัวเองได้ และเริ่มจะต้องมีผู้คอยช่วยเหลือ

ดูแลบ้างการทำคุณประโยชน์ให้แก่สังคมทำได้น้อยลงตามลำดับ

กลุ่มที่ 3 กลุ่มสูงอายุวัยปลาย (Oldest Old) เป็นผู้มีอายุ 80 ปีขึ้นไปส่วนใหญ่ของ

ผู้สูงอายุกลุ่มนี้จะต้องได้รับการดูแลจากบุตรหลานและคนอื่น

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี แบ่ง ผู้สูงอายุเป็น 2 กลุ่มคือ ผู้สูงอายุตอนต้น และผู้สูงอายุตอนปลาย

ผู้สูงอายุตอนต้น หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 60-69 ปี ทั้งชายและหญิง

ผู้สูงอายุตอนปลาย หมายถึง บุคคลที่มีอายุ 70 ปี ขึ้นไปทั้งชายและหญิง

นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงว่าหากจะแบ่งตามความสามารถในการดำรงชีวิตอยู่ในชุมชน สามารถแบ่งกลุ่มผู้สูงอายุออกได้เป็น 2 กลุ่ม¹⁰ กลุ่มแรกคือ "กลุ่มปลอดภัย" เป็นกลุ่มผู้สูงอายุที่สามารถดำรงชีวิตในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพไม่ว่าจะพึ่งพาผู้อื่นหรือไม่ก็ตาม กลุ่มที่สองคือ "กลุ่มพ่ายแพ้" เป็นกลุ่มที่ไม่สามารถดำรงอยู่ในชุมชนได้อย่างมีคุณภาพไม่ว่าจะเป็นเหตุผลทางสังคมหรือเหตุผลทางสุขภาพก็ตามโดยสรุปแล้ว "ผู้สูงอายุ" คือ ผู้ที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป ส่วนคำว่า "คนชรา" นั้นถือเอาลักษณะทางกายภาพเป็นหลักในการซึ่งจะสามารถทำให้จำแนกได้ยากกว่าความหมายของผู้สูงอายุ ส่วนลักษณะประเภทของผู้สูงอายุ จากการศึกษาพบว่าผู้สูงอายุในตอนต้นเป็นกลุ่มที่สามารถยังดำรงชีวิตโดยอาศัยการพึ่งพาตนเองได้ และกลุ่มผู้สูงอายุประเภทนี้มีแนวโน้มที่จะ

⁹ บรรลุ ศิริพานิช, ผู้สูงอายุไทย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์หมอชาวบ้าน, 2542), หน้า 20.

¹⁰ สุทธิชัย จิตะพันธ์กุล, หลักสำคัญของเวชศาสตร์ผู้สูงอายุ, พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2542), หน้า 4 – 8.

มีจำนวนสูงขึ้นในประเทศไทยด้วยจึงจำเป็นต้องการได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้ดำรงชีวิตได้อย่างสะดวก ดังนั้นกลุ่มผู้สูงอายุประเภทนี้จึงใช้เป็นเกณฑ์หลักในการพิจารณาเพื่อทำการวิจัยทางสถาปัตยกรรมครั้งนี้

2.1.1.2.3 เด็ก

ความหมายของเด็ก ในประเทศไทยมีการให้ความหมายของเด็กแตกต่างกัน โดยเฉพาะคำนิยามในทางกฎหมายที่ปรากฏในประมวลกฎหมาย พระราชบัญญัติ พระราชกฤษฎีกา ประกาศ หรือระเบียบต่างๆ ดังนี้

- พระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 มาตรา 4 บัญญัติว่า¹¹
เด็ก หมายถึง บุคคลอายุเกินเจ็ดปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่เกินสิบสี่ปี บริบูรณ์
เยาวชน หมายถึง บุคคลอายุเกินสิบสี่ปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์
- ประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 294 (27 พฤศจิกายน 2515)¹²
เด็ก หมายถึง ผู้ซึ่งอายุไม่ครบ 18 ปีบริบูรณ์ และยังไม่บรรลุนิติภาวะด้วยการสมรส
- อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กขององค์การสหประชาชาติ ค.ศ. 1989 (Convention on the Rights of the Child) ได้กำหนดคำนิยาม¹³ **เด็ก** หมายถึง มนุษย์ทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี นอกเสียจากว่าภายใต้กฎหมายที่มีผลบังคับใช้ต่อเด็กผู้นั้นได้มีการกำหนดอายุการบรรลุนิติภาวะของการเป็นผู้ใหญ่ไว้ต่ำกว่านั้น

ประเภทของเด็ก

- ทางการแพทย์ ตามการเจริญเติบโต และพัฒนาการ สามารถแบ่งกายภาพของเด็กตามกายภาพดังต่อไปนี้¹⁴
  - เด็กทารก มีช่วงอายุตั้งแต่แรกเกิดจนถึง 2 ขวบ
  - เด็กก่อนวัยเรียน มีช่วงอายุตั้งแต่ 3 ขวบ จนถึง 5 ขวบ
  - เด็กวัยเรียน มีช่วงอายุตั้งแต่ 6 ขวบ จนถึง 13 ปี
  - เด็กวัยรุ่น คือ เด็กที่มีอายุตั้งแต่ 13 -18 ปี

สรุปได้ว่าการให้คำนิยามในทางกฎหมายของเด็กแสดงให้เห็นถึงการขาดความเป็นเอกภาพ เกี่ยวกับความหมายของคำว่า “เด็ก” สำหรับในประเทศไทยโดยเฉพาะในเรื่องเกณฑ์อายุที่ใช้กำหนด นอกจากนี้คำว่าเด็กยังมีความหมายใกล้เคียงหรืออาจใช้คำอื่นๆ แทนได้ เช่นคำว่า “เยาวชน” หรือ “ผู้เยาว์” อีกด้วย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ

¹¹ อัยการคดีเยาวชนและครอบครัว, สำนัก. พระราชบัญญัติ จัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัว และวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 [Online]. แหล่งที่มา: <http://www.pis-ju.pitlok.net/PSB/Juneur.htm> [19 กรกฎาคม 2549]

¹² แหล่งที่มา: <http://www.baanjommyut.com/library/law/02/013.html>. [19 กรกฎาคม 2549]

¹³ เขตพื้นที่การศึกษา เขต 4, สำนักงาน. คุยกันวันพุธ [Online]. แหล่งที่มา : <http://area.obec.go.th/khonkaen4/wnesday/dumrong/wnesday19-07-49.htm> [19 กรกฎาคม 2549]

¹⁴ ชัชวาลย์ วงษ์ประเสริฐ, โครงการฐานข้อมูลสารสนเทศเรื่อง “เด็ก เยาวชน และครอบครัว” [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.childdept.com/> [27 กรกฎาคม 2549]

วัตถุประสงค์และเจตนารมณ์ของกฎหมายแต่ละเรื่องแต่ละฉบับ อย่างไรก็ตามในปัจจุบันเนื่องจากประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กใน พ.ศ. 2535 ประเทศไทยจึงผูกพันและต้องดำเนินการเกี่ยวกับตามความหมายที่ให้ไว้ในอนุสัญญานี้ และเกณฑ์ในการศึกษาในงานวิจัยทางสถาปัตยกรรมครั้งนี้จึงให้ความหมายตามอนุสัญญาด้วย จากการแบ่งประเภทของเด็ก พบว่าเด็กกลุ่มหลักที่ยังต้องการสิ่งอำนวยความสะดวก คือ กลุ่มเด็กทารกและเด็กก่อนวัยเรียน เด็กทั้งสองกลุ่มนี้ผู้ใหญ่ยังต้องให้ความช่วยเหลือโดยจำเป็นต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ต้องใช้รถเข็นบนทางลาด เป็นต้น ดังนั้นกลุ่มดังกล่าวข้างต้นจึงใช้ในการพิจารณาสำหรั้งานวิจัยทางสถาปัตยกรรมในครั้งนี้ด้วย

2.1.1.2.4 สตรีตั้งครรภ์

ลักษณะความเปลี่ยนแปลงทางร่างกายของสตรีที่ตั้งครรภ์ มีผลทำให้สตรีผู้นั้นดำเนินชีวิตต่างจากบุคคลปกติทั่วไป ถึงแม้ว่าจะสามารถช่วยเหลือพึ่งพาตนเองได้ก็ตาม แต่ลักษณะดังกล่าวก็ถือเป็นการด้อยโอกาสชั่วคราว ดังนั้นสตรีที่ตั้งครรภ์จึงเป็นบุคคลที่ควรได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกให้สามารถดำรงชีวิตเช่นเดียวกับคนปกติได้ด้วย โดยไม่มีอุปสรรคกีดขวางทางสภาพแวดล้อม การได้รับความสะดวกในการดำรงชีวิต เช่น การใช้ห้องน้ำซึ่งบางครั้งต้องการพื้นที่และส่วนช่วยพยุงตัวด้วยเพื่ออำนวยความสะดวก เป็นต้น

2.1.2 ข้อมูลทางด้านประชากร

มูลเหตุของการเสียเปรียบต่างกันไปทั่วโลกเช่นเดียวกับการมีมากน้อยและผลอันต่อเนื่องย่อมต่างกัน ความผิดแผกแตกต่างนี้เป็นผลเนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจที่ต่างกัน ประกอบกับสังคมหนึ่ง ๆ มีการจัดหาบริการหรือทำอะไรเพื่อความอยู่ที่ดีของสังคมนั้น

2.1.2.1 คนพิการ

ทั่วโลกมีคนพิการอยู่ประมาณ 500 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 1 ของประชากรโลก แนวโน้มจำนวนคนพิการ จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติเกี่ยวกับคนพิการในประเทศไทย พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น โดยในปีพ.ศ. 2517 มีคนพิการประมาณ 2 แสนคน หรือร้อยละ 0.5 ของประชากรทั้งสิ้นและเพิ่มสูงขึ้นเป็น 1.1 ล้านคนหรือร้อยละ 1.7 ในปีพ.ศ. 2545 อัตราร้อยละของคนพิการ ในช่วง พ.ศ. 2517-2529 ค่อนข้างคงที่แต่จะเพิ่มสูงขึ้นในช่วงปี พ.ศ.2534-2545 เนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนวัตถุประสงค์ทางด้านสังคมสงเคราะห์มาเป็นการแพทย์จากการสำรวจพบว่า สำหรับจำนวนคนพิการโดยเฉพาะอย่างยิ่งคนพิการที่จดทะเบียนคนพิการตามพระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพ พ.ศ. 2534 จากข้อมูลของสำนักส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์มีคนพิการมาจดทะเบียนแยกตามประเภทต่างๆ พบว่าผู้พิการทางกายและทางการเคลื่อนไหวมากที่สุดโดยคิดเทียบเป็นร้อยละของผู้พิการทั้งหมด คือ ความพิการทางการเคลื่อนไหวคิดเป็นร้อยละ 48.08 ความพิการทางการได้ยินร้อยละ 14.56 ความพิการทางสติปัญญาและการเรียนรู้ 13.57 ความพิการทางการมองเห็น 10.33 ความพิการซ้ำซ้อน 9.79 ความพิการทางจิตใจและพฤติกรรม 2.37 และไม่ระบุความพิการร้อยละ 1.31¹⁵

¹⁵ ส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, สำนัก. สราววิจัยเพื่อคนพิการ [Online]. แหล่งที่มา : <http://www.oppd.opp.go.th/> [27 กรกฎาคม 2549]

ตารางที่ 2.1 จำนวนและอัตราร้อยละของคนพิการ จำแนกตามปีสำรวจ¹⁶

ปีสำรวจ	ประชากร(พันคน)	คนพิการ(พันคน)	อัตราร้อยละต่อประชากร
2517	39,796.9	209.0	0.5
2519	42,066.9	245.0	0.6
2520	44,211.5	296.2	0.7
2521	45,344.2	324.6	0.7
2524	47,621.4	367.5	0.8
2529	51,960.0	385.6	0.7
2534	57,046.5	1,057.0	1.8
2539	59,902.8	1,024.1	1.7
2544	62,871.0	1,100.8	1.8

2.1.2.2 ผู้สูงอายุ

ลักษณะร่วมของประเทศพัฒนาแล้ว พบว่า จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มขึ้น เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ในปัจจุบันจำนวนผู้สูงอายุเกิน 60 ปี มีมากกว่าผู้อายุ 0-15 ปี เป็นครั้งแรก ซึ่งทำให้ต้องใช้เงินเพื่อสวัสดิการคนชราเพิ่มสูงขึ้น และวิกฤติในสังคมก็จะกระทบต่อบุคคลเหล่านี้สูง (Population Reference Bureau, 2006) และในประเทศญี่ปุ่น แนวโน้มเกี่ยวกับประชากรที่เกิดขึ้น ได้แก่ เกณฑ์เฉลี่ยอายุคนเพิ่มขึ้น จนอยู่ในอันดับหนึ่งของโลก ปัจจุบัน (ค.ศ.2000) คาดว่าใน ค.ศ.2050 จำนวนผู้สูงอายุจะเพิ่มเป็นถึง 1 ใน 3 หรือร้อยละ 35.7 และอายุเฉลี่ยก็เพิ่มสูงขึ้นอีกแม้แต่ประเทศเพื่อนบ้าน สิงคโปร์ ก็มีแนวโน้มของประชากรสูงอายุเพิ่มมากขึ้น และในขณะเดียวกันก็พบว่าประเทศไทย ก็มีจำนวนผู้สูงอายุเพิ่มมากขึ้นเช่นเดียวกันพบว่าในช่วง 20-30 ปีที่ผ่านมาทั้งจำนวนและสัดส่วนของประชากรไทยในวัยเด็ก (อายุต่ำกว่า15ปี) ลดลงในขณะที่จำนวนของประชากรในวัยแรงงาน (อายุ15-29ปี) ยังคงเพิ่มขึ้น สำหรับประชากรสูงอายุหรือประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป มีจำนวนและสัดส่วนเพิ่มขึ้น และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอนาคต กล่าวคือ ประชากรสูงอายุจะเพิ่มจากประมาณ 5 ล้านคน ในปัจจุบันเป็นประมาณ 10 ล้านคน ในอีก 20 ปีข้างหน้าและเป็นที่น่าสังเกตว่าอัตราเพิ่มของประชากรสูงอายุ จะเร็วกว่าประชากรโดยรวมทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่า ในกลุ่มประชากรสูงอายุจะมีผู้ที่อยู่ในกลุ่มอายุมากขึ้น เพิ่มขึ้นเป็นลำดับเช่นในปี พ.ศ. 2533 มีผู้ที่มีอายุ ตั้งแต่ 75 ปีขึ้นไป เพียงประมาณ 700,000 คน คาดว่าจะเพิ่มเป็น1,400,000 คน ในราวปี พ.ศ. 2553 และคาดว่าจะเพิ่มเป็นกว่า 2 ล้านคนในปีพ.ศ. 2563¹⁷

¹⁶ สถิติแห่งชาติ, สำนักงาน. รายงานผลการสำรวจความพิการและภาวะทุพพลภาพ พ.ศ. 2545, พิมพ์ครั้งที่ 1 (กรุงเทพมหานคร : 2545).

¹⁷ Wongboonsin Kua and Phillip, *The Demographic Dividend Policy Options For Asia*, (Bangkok : Printing House,2005), pp. 5-16.

2.1.2.3 สตรีตั้งครรภ์ และเด็ก

ด้วยสาเหตุของการคุมกำเนิดตามสภาวะเศรษฐกิจ และการรณรงค์ของหลายๆ ประเทศที่ผ่านมา ในการคุมกำเนิด เป็นผลให้สตรีที่ตั้งครรภ์และประชากรเด็กของโลกโดยรวมลดลงอย่างต่อเนื่องดังเช่นประเทศหลายประเทศประสบอยู่ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้วดังเช่น ญี่ปุ่น พบว่า ประชากรในวัยเด็ก (อายุ 0 -14) มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องเช่นเดียวกัน หากพิจารณาอีกมุมหนึ่งพบว่าในอีกสองถึงสามทศวรรษข้างหน้า สัดส่วนของประชากรในวัยเด็กจะลดลงจนเกือบถึงประมาณร้อยละ 10 ของประชากรรวมในประเทศญี่ปุ่น และในประเทศไทยเองพบว่าอัตราการมีสตรีที่ตั้งครรภ์ และการเกิดของประชากรเด็กค่อนข้างคงที่หรือต่างกันไม่มากนักนับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2541-2548 แต่ถึงแม้ว่าจำนวนประชากรเด็กมีแนวโน้มในสังคมโลกจะลดลง อย่างไรก็ตาม มาตรการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้อุปและแม่ของประชากรเด็กและเด็กเหล่านี้ได้ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในการดำรงชีวิตของเด็ก

นอกจากนี้ได้มีการดำเนินการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องสถานการณ์ผู้พิการตั้งแต่อดีตและในปัจจุบันที่เป็นอยู่รวมถึงการดำเนินการในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้จากภาคผนวก จ.

2.1.3 อุปสรรคในการใช้อาคารของผู้พิการ

จากการศึกษาเอกสารพบว่าผู้พิการไม่ว่าจะเป็นแบบชั่วคราวหรือถาวรก็ตาม ต้องการอยู่ร่วมกับคนปกติในสังคมตั้งแต่การศึกษาเรียนรู้ การฝึกฝนทักษะ และการประกอบอาชีพตามความสามารถในองค์กรต่างๆ ต้องการมีสิทธิเท่าเทียม ต้องการพึ่งพาตนเองและมีอิสระในการไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคม ด้วยเหตุนี้จึงต้องการให้สาธารณะสถานไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือของเอกชน มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการเพื่อให้สามารถปรากฏตัวได้ทุกหนทุกแห่งในสังคมร่วมกับคนทั่วไปได้ ไม่ใช่จะจำกัดอยู่แต่บ้านของผู้พิการเองหรือสถานสงเคราะห์ หรือสถานที่ที่ตนพำนักอยู่เฉพาะ ดังนั้นจึงเกิดความจำเป็นในการศึกษาและต้องเข้าใจเกี่ยวกับเรื่องผู้พิการกับการใช้อาคารสาธารณะ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงได้รวบรวมโดยคำนึงถึง เด็ก และสตรีที่ตั้งครรภ์ ซึ่งถือว่าเป็นผู้พิการชั่วคราวด้วย โดยมีหลักในการใช้เกณฑ์ตามผู้พิการและผู้สูงอายุ สำหรับอุปสรรคในการใช้อาคารของผู้พิการที่พบมีดังต่อไปนี้¹⁸

2.1.3.1 ขนาดร่างกายและท่าทางการใช้อาคาร

การออกแบบเพื่อให้สามารถใช้งานอาคารได้อย่างสะดวกเหมาะสมสำหรับมนุษย์ผู้ใช้นั้น จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลขนาดของร่างกาย และท่าทางการใช้งานเป็นเกณฑ์พื้นฐานการกำหนดขนาดขององค์ประกอบพื้นฐานเช่น ช่องทางเดิน, ช่องประตู, ความสูงราวบันได, มือจับประตู เป็นต้น ตลอดจนพื้นที่ใช้งานบริเวณต่าง ๆ ในอาคาร องค์ประกอบและพื้นที่เหล่านี้ควรอยู่ในระยะที่ใช้งานได้อย่างเหมาะสม และในการใช้งานอาคารมนุษย์ผู้ใช้จะอยู่ในท่าทางพื้นฐานได้แก่ การยืน – การเดิน, การนั่ง, การเอื้อม และการมองเห็น

¹⁸ นवलน้อย นุญวงษ์ และ นัทนี เนียมทรัพย์, รายงานผลการวิจัยแนวทางการออกแบบภายในอาคารเพื่อคนพิการ, หน้า 28-40.

2.1.3.2 การยืน – การเดิน

ขนาดของร่างกายในท่ายืนและเดินของผู้พิการแต่ละประเภทมีความแตกต่างกันอย่างมาก และสามารถสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีผลต่อขนาดช่องทางสำหรับการเคลื่อนที่มาจากทั้งลักษณะความสามารถทางร่างกายของผู้พิการเอง และขนาดของอุปกรณ์ช่วยที่ผู้พิการต้องใช้หากร่างกายมีความสูญเสียย่อย เช่น เกิดอาการอัมพาตครึ่งซีกโดยไม่มีอาการเกร็งและกำลังของกล้ามเนื้อกลับคืนมาเป็นลำดับ การเคลื่อนที่อาศัยเพียงไม้เท้าขาเดียว (Single cane) ช่วยพยุง จะใช้พื้นที่ช่องทางสำหรับการเดินน้อยกว่าคนที่ขาพิการทั้งสองข้าง หรือเกิดอัมพาตครึ่งท่อนและใช้ไม้ค้ำยัน (Crutches) สองข้าง เป็นต้น อีกปัจจัยที่มีผลต่อขนาดช่องทางสำหรับการเกิดมาจากการการฝึกฝนของผู้พิการเอง ผู้ที่ได้รับการสนับสนุนฟื้นฟูสมรรถภาพทางการแพทย์อย่างถูกต้อง จะมีการใช้อุปกรณ์ช่วยที่เพียงพอสำหรับผู้พิการซึ่งใช้อุปกรณ์ช่วยแตกต่างกัน

2.1.3.3 การนั่ง

เนื่องจากเป็นท่าที่ร่างกายอยู่นิ่งและมีความมั่นคงจากการรองรับของที่นั่ง พนักพิง และที่รองแขน อีกทั้งคนปกติและผู้พิการในท่านั่งจะมีความใกล้เคียงกันในมิติต่าง ๆ ได้แก่ ความสูง ความกว้าง และความลึก ยกเว้นผู้ที่ต้องนั่งเก้าอี้ล้อเลื่อนซึ่งมีขนาดของรถเข็นกำหนดไว้และที่ใช้เครื่องมือตามขาซึ่งทำให้ไม่สามารถอพับขาเป็นมุมแคบต้องเหยียดขายาวกว่าคนปกติ

2.1.3.4 การเอื้อม

ในการใช้งานอาคารตลอดจนการทำงานในท่าทางต่างๆ มีอนับเป็นอวัยวะสำหรับใช้ถ่ายทอดคำสั่งจากสมอง เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงาน การออกแบบสถานที่สำหรับผู้ให้ทุกขนาดให้เกิดความสะดวก

2.1.3.5 การมองเห็น

การมองเห็นที่มีผลกระทบต่อการออกแบบอาคารจะขึ้นกับกลไกการทำงานของตามนุษย์ คนพิการทางสายตาก็จะมีความบกพร่องหรือความผิดปกติของตน ทำให้ความสามารถในการมองเห็นลดลงกว่าคนปกติจนถึงระดับมองไม่เห็นเลย สำหรับคนที่มองเห็นมีปัจจัยที่ต้องพิจารณาตั้งแต่ด้านระดับตาซึ่งมีความแตกต่างกันไปตามท่าทาง หรืออิริยาบถของผู้ดู ระดับของสายตาในท่ามาตรฐาน คือ ยืนและนั่งของคนที่มีร่างกายขนาดใหญ่และขนาดเล็ก ปัจจัยต่อมาเป็นความสามารถในการขยับเขยื้อนศีรษะ ความสามารถนี้ช่วยเพิ่มระยะการมองเห็นให้มากขึ้น คนปกติจะสามารถ เคลื่อนไหวได้เป็น 6 ท่า คือ ก้ม- เงย การหันซ้าย – ขวา และการเอียงคอไปทางด้านซ้าย-ขวา ในแต่ละทิศทางการเคลื่อนไหว ตายังเป็นอวัยวะที่สามารถขยับเขยื้อนได้เป็น 2 ระยะ คือ ระยะที่สบาย และระยะขีดสุดที่ต้องใช้ความพยายามมากขึ้น

2.1.3.6 ขนาดมือและเท้า

ขนาดของมือและเท้าจะเกี่ยวข้องกับการออกแบบ ในส่วนรายละเอียดของอาคารหรืออุปกรณ์ช่วยทำงานที่ต้องการให้เหมาะมือ และพื้นที่ที่ต้องการให้มือและเท้าเข้าถึงได้โดยสะดวก นอกจากนี้ขนาดร่างกายและท่าทางการใช้อาคารผู้สูงอายุ ผลการศึกษาขนาดสัดส่วนของผู้สูงอายุในประเทศไทยเปรียบเทียบกับขนาดของร่างกายของผู้สูงอายุต่างประเทศพบว่า มีความแตกต่างกันทั้งสองเพศ ซึ่งต้องคำนึงถึงด้วย

2.2 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ

แนวคิดในการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการนั้น มีการศึกษาเริ่มต้นและเห็นภาพอย่างจริงจังในประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศที่ได้พัฒนาแล้ว สำหรับในภูมิภาคเอเชียก็ได้มีการพัฒนาอย่างจริงจังก็เช่นในประเทศญี่ปุ่นแนวคิดต่างๆเหล่านี้ ได้เป็นพื้นฐานในการออกกฎหมายเนื่องจากแนวคิดเหล่านี้มีการศึกษาและค้นคว้าอย่างจริงจังจนออกมาเป็นมาตรฐานที่ยอมรับและนำไปใช้ได้ซึ่งมีหลายด้านด้วยกัน การศึกษาค้นคว้าจึงได้นำมาสรุปเพื่อให้เป็นพื้นฐานในการทำการศึกษานงานวิจัย ซึ่งมีแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องทั้งที่เป็นทางการดำเนินการและทางการออกแบบ เฉพาะเจาะจงถึงเรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารสาธารณะซึ่งเป็นอาคารสถานศึกษา โดยได้มีการศึกษาจากตำราเอกสารและในบางเอกสารพบว่าได้มีการกล่าวถึงหัวข้อต่างๆ หลายหัวข้อด้วยกัน แต่ทั้งนี้ได้รวบรวมแยกประเภทตามหัวข้อที่ทำการศึกษาและแยกย่อยตามชื่อเอกสาร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.1 แนวคิดด้านการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ

จากสิ่งที่ผ่านมาได้มีการดำเนินการทางการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการทั้งของต่างประเทศและในประเทศไทย ซึ่งสรุปออกมาได้ดังต่อไปนี้

2.2.1.1 แนวคิดด้านการดำเนินการจากหนังสือ Promotion of Non-Handicapping

Physical Environments for Disabled Persons: Guidelines¹⁹

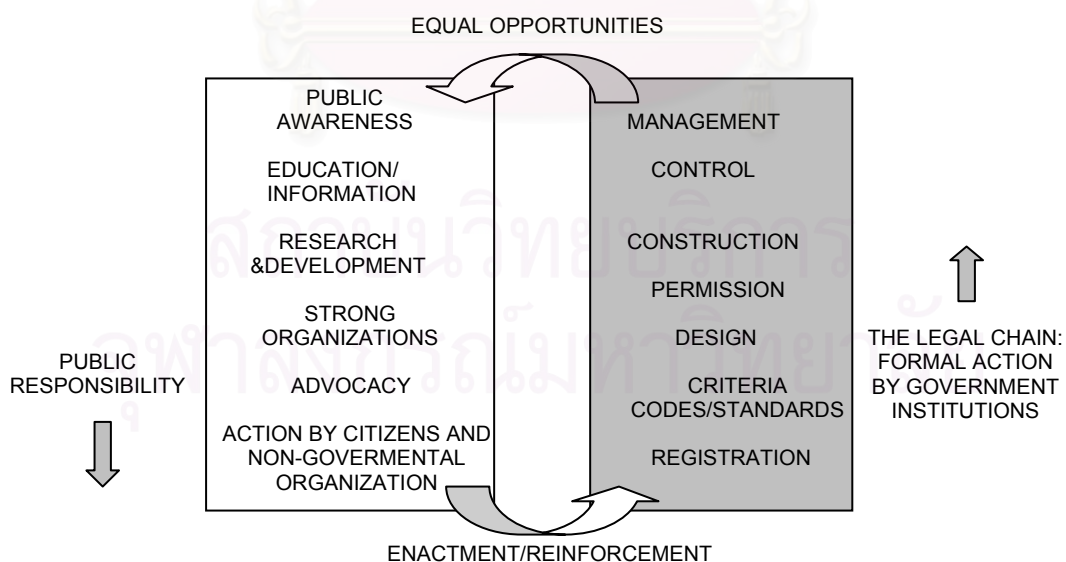
จัดทำโดยองค์การสหประชาชาติ มีจุดมุ่งหมายของการจัดทำเอกสารก็เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ทำงานวางแผนกายภาพ นักวิจัยตลอดจนผู้ดำเนินการเกี่ยวข้องกับผู้พิการ เนื้อหาได้อธิบายทั้งทางการดำเนินการและทางด้านกายภาพ เนื้อหาด้านการดำเนินการได้มีการอธิบายภาพรวมของปัญหาที่ไม่เหมาะสมของสภาพแวดล้อมต่อคนพิการในกลุ่มประเทศเอเซียและแปซิฟิกว่า เป็นผลมาจากระดับนโยบายของรัฐที่ไม่เห็นความสำคัญจึงขาดความจริงใจในการดูแลแก้ไข บางประเทศยังไม่มีกำหนดกฎหมายเพื่อให้เกิดความเสมอภาคของคนกลุ่มต่างๆ เป็นผลให้ คนพิการ สตรีตั้งครรภ์ เด็ก และผู้สูงอายุ ยังไม่ได้รับความเป็นธรรมหรือความเท่าเทียม ในบางประเทศที่มีกฎหมายแล้วแต่ยังมีอุปสรรคในการนำไปปฏิบัติอันเป็นผลมาจากกฎหมายและขัดแย้งของหน่วยงานผู้ทำหน้าที่ดูแล แนวทางที่เหมาะสมในหนังสือเล่มนี้ได้กำหนดว่ามีขั้นตอน คือ

- ควรเริ่มต้นจากการสร้างให้เกิดจิตสำนึกหรือเจตคติที่ดีต่อคนพิการ (Public Awareness) ซึ่งจะช่วยให้ผู้ทำงานในองค์กรที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมที่ไม่ก่อให้เกิดอุปสรรค ต่อการใช้งานของผู้พิการ
- การให้การศึกษาและข้อมูลข่าวสาร (Education/ Information) เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การเผยแพร่เพื่อได้รับรู้ในสังคม
- การศึกษาวิจัย และพัฒนา (Research and Development) เพื่อให้ได้ข้อมูลข้อเท็จจริง เกี่ยวกับผู้พิการรวมถึงการใช้งานตามจริงและสภาพแวดล้อม

¹⁹ United Nation, Promotion of Non – handicapping Physical Envelopments for Disabled Person :Guidelines, (New York: 1995),pp.1-5.

- การจัดตั้งองค์กร (Strong Organizations) การจัดตั้งต้องสร้างความเข้มแข็งเพื่อการต่อรองขององค์กร และทำการผลักดันให้เกิดการดำเนินการต่อไปในสังคมให้เป็นรูปธรรมมากขึ้น
- การสนับสนุน (Advocacy) สร้างนโยบายเพื่อเป็นการสนับสนุนให้ชัดเจน
- การดำเนินการอย่างไม่เป็นทางการขององค์กรและภาคเอกชน (Action Citizens and Non-Governmental Organizations) เพื่อดำเนินการผลักดันให้ภาครัฐดำเนินการออกกฎหมาย เพื่อให้การดำเนินการแข็งแกร่งมากยิ่งขึ้น
- การเป็นข้อบัญญัติ (legislation) ในเบื้องต้นเพื่อดำเนินการต่อไปให้ออกเป็นกฎหมายที่เข้มแข็งมากขึ้นได้
- การออกกฎเฉพาะ (Criteria Codes/Standards) เป็นการออกกฎที่ใช้เป็นเกณฑ์มาตรฐานสำหรับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ
- ขั้นตอนการดำเนินการออกแบบ (Design) ให้ดำเนินการตามกฎหมายที่ออกมาเป็นเกณฑ์มาตรฐานตามข้อที่ได้เสนอ
- การดำเนินการอนุญาต (Permission) การดำเนินการออกแบบเพื่อผู้พิการตามกฎหมายต้องมีการตรวจสอบก่อนการยินยอมเพื่ออนุญาตให้ก่อสร้างได้
- การก่อสร้าง (Construction)
- การควบคุม (Control) เพื่อให้ดำเนินการก่อสร้างให้เป็นไปตามแบบ

การจัดการ (Management) การดำเนินการให้สภาพสิ่งก่อสร้างได้รับการดูแลเพื่อให้ผู้พิการสามารถใช้งานอย่างเป็นระบบ เข้าถึงได้ง่ายหากมีการดำเนินการแล้วพบว่าก่อให้เกิดอุปสรรคกับผู้พิการก็จะส่งผลเป็นวัฏจักร คือ ตระหนักและรับรู้ เพื่อสร้างแนวทางอันเป็นการแก้ไขไม่ว่าจะเป็นทางด้านองค์กร หรือกฎหมายต่อไปเรื่อย ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดการปรับปรุงก่อให้เกิดสิ่งที่ดีที่สุด ทันยุคทันสมัยเหมาะสม ดังภาพที่ 2.1

ภาพที่ 2.1 กระบวนการดำเนินการในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ²⁰

²⁰ United Nation. Promotion of Non – handicapping Physical Envelopments for Disabled Person :Guidelines, p.3.

ระบบการดำเนินการดังกล่าว เป็นลักษณะที่แสดงถึงการดำเนินการอย่างเป็นระเบียบตามแนวคิดของสหประชาชาติโดยเป็นระบบที่เหมาะสมและยั่งยืน คือ การดำเนินการเป็นวัฏจักรไม่สิ้นสุด อันเป็นการติดตามและประเมินผลงาน ก่อให้เกิดการปรับปรุงในสิ่งที่ผิดพลาด ทำให้เกิดสิ่งที่ดีที่สุดสำหรับผู้พิการ

2.2.1.2 แนวคิดด้านการดำเนินการจากหนังสือแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ World Programme of Action Concerning Disabled Persons²¹

ซึ่งจัดพิมพ์ในทศวรรษคนพิการแห่งสหประชาชาติพ.ศ.2526-2535 ซึ่งแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการมีความมุ่งหมายที่จะส่งเสริมมาตรการที่ได้ผลในการป้องกันความพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการและการตระหนักว่าคนพิการต้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมในการดำเนินชีวิต และในการพัฒนาของประเทศ ซึ่งหมายถึงว่าคนพิการต้องการมีโอกาสเท่าเทียมกับบุคคลอื่นในการได้รับผลอันเนื่องจากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทุกประเทศควรนำแนวคิดนี้ไปปฏิบัติอย่างไม่ชักช้าและเป็นแนวเดียวกัน ไม่ว่าประเทศนั้นจะเป็นประเทศที่พัฒนาในระดับใดก็ตามในหนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงข้อเสนอในการนำแผนปฏิบัติการระดับโลกมาให้คนพิการมาใช้ จุดประสงค์ คือการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดมาตรการอันจะเป็นผลดีแก่การป้องกันความพิการ การฟื้นฟูสมรรถภาพ และตระหนักถึงเป้าหมายของความมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ของคนพิการในชีวิตสังคม และการพัฒนาและความเสมอภาค เนื้อหาได้กล่าวว่าการพัฒนาแผนปฏิบัติการในระดับโลกและการทำให้เกิดผลควรต้องปรึกษาร่วมกับคนพิการและสมาคม, องค์การต่าง ๆ เพื่อจุดประสงค์นี้ก็ควรสนับสนุนให้คนพิการได้รวมตัวกัน จัดตั้งกลุ่ม สมาคม ชมรม ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ ระดับภาคและระดับสากล ซึ่งก่อให้เกิดการปฏิบัติการ World Programme of Action เป็นผลให้ประเทศสมาชิกต้องทำสิ่งเหล่านี้ในการดำเนินการเพื่อจัดตั้งอำนาจความสะดวกสำหรับความพิการมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

- การวางโครงการ คือทำแผนปฏิบัติงานและจัดเงินช่วยเหลือทุกระดับงาน
- ออกกฎหมายหรือมาตรการทางกฎหมายที่จำเป็นและอำนาจหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์
- จัดตั้งระดมองค์กรของรัฐบาลและเอกชนช่วยกัน
- สร้างความร่วมมือร่วมใจอันเป็นการกำจัดอุปสรรคเครื่องกีดขวางก่อก่อให้เกิดการเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเต็มที่
- ให้ความช่วยเหลือสนับสนุนองค์กร การขยายองค์กรต่าง ๆ ของคนพิการ
- จัดเตรียมข่าวสารและการนำไปปฏิบัติเพื่อกระจายไปสู่ประชากร ชุมชนย่อย
- สนับสนุนการศึกษา ให้ความช่วยเหลือทางวิชาการ และความร่วมมือ
- ให้มีการอำนวยความสะดวกในระดับงานนโยบาย อันเป็นผลต่อการปฏิบัติ

ซึ่งจากโดยสรุปแล้วแล้วลักษณะการดำเนินการกล่าวถึงเรื่องต่าง ๆ โดยรวม 4 เรื่อง คือ เริ่มจากการวางโครงการ ออกกฎหมาย การจัดตั้งระดมองค์กร และการสร้างความร่วมมือให้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ รวมถึงการออกนโยบายซึ่งเป็นผลให้เกิดการดำเนินการต่อไปได้และมีผลต่อการนำไปปฏิบัติจริงได้

²¹ คนพิการแห่งประเทศไทย, สมาคม. แผนการปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ World Programme of Action Concerning Disabled Persons. (กรุงเทพฯ : 2535), หน้า 22-45.

2.2.1.3 แนวคิดด้านการดำเนินการจากหนังสือ กฎหมาย และนโยบายของรัฐ เกี่ยวกับ คนพิการ²²

แม้หนังสือจะระบุชัดเจนด้านกฎหมายและนโยบายของรัฐ แต่มีเนื้อหาครอบคลุมถึงเรื่องเกี่ยวกับคนพิการในทุกด้านตั้งแต่สาเหตุของความพิการ สภาพความเป็นอยู่ ปัญหาในการดำรงชีวิต ตลอดจนวิสัยทัศน์หรือความคาดหวังต่อตนเองและสังคมแวดล้อมของคนพิการ นอกเหนือจากด้านข้อกฎหมายและแนวนโยบาย ผู้เขียนหนังสือเรื่องนี้ได้ให้แนวคิดที่ว่า คนพิการควรได้รับการปฏิบัติเช่นเดียวกับบุคคลทั่วไปในด้านการฝึกฝนพัฒนาร่างกายให้เต็มศักยภาพแทนการรอคอยความช่วยเหลือจากสังคมรอบด้าน แต่ยังเป็นปัญหาด้านการสนับสนุน จึงจำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือสนับสนุนทางด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะกฎหมายระเบียบข้อบังคับ ผู้เขียนได้เสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ซึ่งมีใจความเกี่ยวกับการดำเนินการทางด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก มีดังต่อไปนี้

- การวางนโยบายและมาตรการต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปสู่
- การจัดทำแผนแม่บทร่วมกันจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับคนพิการในด้านสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมกับคนพิการ
- กำหนดเป็นนโยบายย่อยในด้านการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกตามสิ่งปลูกสร้างสาธารณะทั้งของเอกชนและของรัฐ
- ส่งเสริมให้มีการปฏิบัติเพื่อให้เกิดแรงจูงใจ เช่น การให้สถานประกอบการสามารถหักค่าใช้จ่ายในทางภาษีอากรตลอดจนให้มีการประกาศเกียรติคุณ หรือการยกย่องหน่วยงานหรือเจ้าของสถานที่ที่จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

การดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าวเกิดขึ้นด้วยเหตุผลที่ว่า คนพิการต้องการให้สาธารณะสถานไม่ว่าจะเป็นของรัฐหรือเอกชนควรมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เพื่อให้คนพิการสามารถช่วยเหลือตนเองได้ทุกหนทุกแห่งในสังคมร่วมกับบุคคลทั่วไป

2.2.2 แนวคิดด้านการออกแบบการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ

แนวคิดด้านการออกแบบการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ได้มุ่งไปที่ประเด็นการจัดสภาพแวดล้อมภายในอาคารและบริเวณอาคาร โดยศึกษาหลักเกณฑ์การออกแบบสำหรับผู้พิการ

2.2.2.1 แนวคิดด้านการออกแบบเรื่อง Universal design²³

หลังจากแนวความคิด Universal design ได้ถูกแนะนำโดย Ron Mace ในช่วงทศวรรษ 1980 แล้ว ได้มีความพยายามที่จะรวบรวมแนวคิดเพื่อสรุปออกมาเป็นหลักของแนวความคิดดังกล่าว จนกระทั่งในเดือนธันวาคม ค.ศ. 1995 ได้มีการเผยแพร่หลักการของ Universal design 1.1 (Principles of Universal design Version 1.1) ภายหลังจากได้มีการปรับปรุงล่าสุดเป็นเวอร์ชัน 2.0 ซึ่งได้รับการเผยแพร่เมื่อเดือนเมษายน

²² วิริยะ นามศิริพงศ์พันธุ์, กฎหมายและนโยบายของรัฐเกี่ยวกับคนพิการ, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด), อ้างถึงใน นवलน้อย บุญวงศ์ และ นัทนี เนียมทรัพย์, 2543: 5-6.

²³ Story, M.F. Universal Design Handbook, (New York : McGraw Hill, 2001), อ้างถึงใน กิตติอร ชาติปติ, 2547: 63.

ค.ศ. 1997 หลักการนี้สามารถประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่มีอยู่แล้ว หรือใช้เป็นแนวทางในกระบวนการออกแบบ หลักการของ Universal design ประกอบด้วยหลัก 7 ประการ ดังนี้

- Equitable use หมายถึงการออกแบบเพื่อที่เกิตประโยชน์และสามารถแพร่หลายได้ในหมู่ผู้ผู้ที่มีสมรรถภาพที่หลากหลาย
- Flexibility in use หมายถึง การออกแบบที่สามารถรองรับความต้องการและสมรรถภาพที่แตกต่างกันไปอย่างกว้างขวาง
- Simple and intuitive หมายถึง การออกแบบที่สามารถเข้าใจถึงประโยชน์ ตลอดจนวิธีการใช้สอยที่ง่าย ไม่ว่าผู้ผู้จะมีประสบการณ์ ความรู้ ภาษา ทักษะ หรือ ระดับสมาธิแตกต่างกันเพียงใดก็ตาม
- Perceptible information หมายถึง การออกแบบที่สามารถสื่อสารที่สำคัญกับผู้ใช้ได้ไม่ว่าระดับความสามารถในการรับรู้ของผู้ใช้จะอยู่ในระดับใด โดยใช้วิธีการสื่อสารที่หลากหลายร่วมกัน เช่น สื่อภาพ สื่อเสียง และสื่อสัมผัส
- Tolerance for error หมายถึง การออกแบบที่ลดอัตราความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายหรืออุบัติเหตุต่างๆ ต่อผู้ผู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- Low physical effort หมายถึง การออกแบบที่ลดอัตราความเสี่ยงที่จะก่อให้เกิดอันตรายหรืออุบัติเหตุต่างๆ ต่อผู้ผู้ให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้
- Size and space approach and use หมายถึง การออกแบบให้ได้ขนาดและพื้นที่การใช้งานอย่างเหมาะสม

2.2.2.2 แนวคิดด้านการออกแบบ จากหนังสือ Promotion of Non-Handicapping

Physical Environments for Disabled Persons: Guidelines²⁴

กล่าวถึงว่าในเรื่องหลักพิจารณาวางแผนทั่วไปและออกแบบ คือ การไม่กีดกันทางสภาพแวดล้อม และให้ความทัดเทียมกันด้านการใช้งานอาคาร กำหนดในเรื่องการเข้าถึง องค์การสหประชาชาติได้กำหนดมาตรฐานที่เป็นหลักการการว่า ควรเข้าถึงส่วนแวดล้อมบริเวณอาคารได้ ควรเข้าถึงภายในอาคารได้ ควรทำให้สามารถใช้สาธารณูปโภคภายในอาคารและบริเวณอาคารได้ การเข้าถึงบริเวณภายนอกและภายในอาคาร รวมถึงสาธารณูปโภคดังกล่าวจะต้องปราศจากความรู้สึกแปลกแยก คือ สามารถใช้ส่วนต่าง ๆ ข้างต้นร่วมกับบุคคลทั่วไปซึ่งเป็นหลักการพื้นฐานความต้องการ เมื่อพิจารณาเพื่อออกแบบกายภาพที่ต้องคำนึงถึง สรุปได้ดังนี้

- ด้านการเข้าถึง (Accessibility) ควรออกแบบให้สามารถให้ทุกคนเข้าถึงได้รวมถึงผู้พิการ
- ด้านการใช้พื้นที่สัญจรเป็นทางผ่าน (Access or accessible) สามารถใช้งานใช้สาธารณูปโภคได้โดยสะดวก ไม่ว่าจะเป็นการใช้พื้นที่ในการผ่านหรือการใช้งานจากสถานที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่ง ไม่ว่าจะเป็พื้นที่ภายในอาคารหรือภายนอก

²⁴ United Nation. Promotion of Non – handicapping Physical Envelopments for Disabled Person :Guidelines, pp.8-10.

- การจัดเตรียมให้ถึงการเข้าสู่ขอบเขตที่ทำได้ (Reachability) จะต้องแนะนำในการเข้าถึงอาคารหรือบริเวณอาคารได้
- การใช้งาน (Useability) การใช้งานพื้นที่หรืออุปกรณ์ต่าง ๆ อันเป็นส่วนประกอบอาคารควรทำได้โดยสะดวกไม่ว่าจะเป็นบุคคลทั่วไปหรือผู้พิการ
- ความปลอดภัย (Safety) ควรออกแบบให้มีความปลอดภัยโดยปราศจากความอันตรายไม่ว่าจะเป็นทางด้านชีวิต หรือสุขภาพ ของทุกคน
- คำนึงถึงพื้นที่ที่ต้องใช้ทำงาน (Workability) ควรออกแบบให้ทุก ๆ คนไม่ว่าจะเป็นผู้พิการสามารถใช้พื้นที่ได้หากต้องทำงาน โดยการใช้อุปกรณ์ที่ดังกล่าวต้องก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของทุกคน เพื่อให้เกิดกำลังในการทำงานได้
- ปราศจากสิ่งกีดขวางหรือไม่ทำให้เกิดการด้อยโอกาส (Barrier-free or non-handicapping) หมายถึง การกำจัดสิ่งกีดขวางที่จำกัดไม่ผู้พิการมีสิทธิเข้าถึงได้ไม่ว่าจะเป็นสาธารณูปโภคหรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงว่าการที่จะประสบความสำเร็จในการออกแบบนั้นจะต้องคำนึงถึงผู้ใช้งานซึ่งการออกแบบที่ดีควรออกแบบให้ทุกคนใช้ได้ หากไม่สามารถทำได้ทุกส่วนก็ควรมีอย่างน้อยเพื่อให้กลุ่มคนพิการได้ใช้งานได้ในส่วนที่จำเป็น

2.2.2.3 แนวคิดด้านการออกแบบ จากหนังสือ คู่มือออกแบบอาคารสำหรับคนพิการ (Design Guide for Barrier – Free Facilities)

โดยคณะกรรมการการอารยธรรมและสิ่งพิมพ์ สมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ จัดพิมพ์เมื่อเดือน เมษายน พ.ศ. 2537 เป็นเอกสารที่ผลิตขึ้นสำหรับเผยแพร่ให้สมาชิกของสมาคมใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบอาคารต่าง ๆ เพื่อให้คนพิการสามารถเข้าไปใช้สอยได้สะดวก ในส่วนเนื้อหาเป็นข้อมูลด้านขนาดลักษณะรูปทรง พื้นผิวของบริเวณต่างๆ ในอาคารเพื่อให้คนพิการประเภทต่างๆสามารถใช้งานได้ ภายหลังได้มีการพัฒนาและออกเป็นกฎหมายที่ชัดเจนขึ้นจึงไม่ได้แสดงในงานวิจัยนี้

2.2.2.4 แนวคิดด้านการออกแบบ จากหนังสือ รายงานผลการวิจัยแนวทางการ ออกแบบสภาพแวดล้อมในอาคารเพื่อคนพิการ²⁵

รายงานผลการวิจัยแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมในอาคารเพื่อคนพิการ เป็นเอกสารที่คณะผู้วิจัยได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนรัชดาภิเษกสมโภช จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2541 เพื่อทำการศึกษาเกี่ยวกับคนพิการในด้านการเสนอแนะแนวทางการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ซึ่งผลการวิจัยส่วนได้กำหนดขอบเขตเฉพาะกลุ่มคนพิการทางการเคลื่อนไหว คนพิการทางการรับรู้โดยเฉพาะการมองเห็นและการได้ยิน ซึ่งสอดคล้องกับการทำวิทยานิพนธ์นี้และได้กล่าวถึงอุปสรรคการใช้อาคาร และแนวทางการออกแบบเพื่อลดอุปสรรคในการใช้อาคาร จากการศึกษาวิจัยในงานเล่มนี้ได้ครอบคลุมถึงผู้พิการ ที่หมายรวมถึงกลุ่มผู้

²⁵ นवलน้อย บุญวงศ์ และ นัททนี เนียมทรัพย์. รายงานผลการวิจัย แนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในอาคารเพื่อคนพิการ, หน้า 21-110.

พิการ 2 ประเภทด้วยกันคือ ผู้พิการทางด้านร่างกายหรือการเคลื่อนไหว และผู้พิการทางด้านสายตา ซึ่งจาก 2 ประเภทนี้มีแนวทางการออกแบบเพื่อลดอุปสรรคต่อการใช้อาคารดังต่อไปนี้

2.2.2.4.1 ผู้พิการทางการร่างกายหรือการเคลื่อนไหว

ผู้พิการกลุ่มนี้มีความแตกต่างด้านความจำกัดของร่างกาย และขีดความสามารถในการเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นลักษณะเบื้องต้นของการใช้อาคาร มีตั้งแต่ผู้ที่สามารถเดินได้ด้วยตนเองโดยมีหรือไม่มีอุปกรณ์ช่วยไปจนถึงผู้ที่ไม่สามารถเดินได้เลย จำเป็นต้องอาศัยรถเข็นเป็นหลักเพื่อช่วยในการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารจึงมีการจำแนกคนพิการประเภทนี้ออกเป็น 2 กลุ่ม

- **ผู้พิการทางการเคลื่อนที่ (Ambulant disabled people)** หมายถึงผู้ที่ยังเคลื่อนที่ได้แต่ไม่อาจจะมีความช่วยเหลือ สำหรับผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกายจนทำให้เดินได้ด้วย ความยากลำบาก และไม่มั่นคงจำเป็นต้องพึ่งพาอาศัยอุปกรณ์ช่วยนานาชนิดตั้งแต่ไม้เท้า ไม้ค้ำยัน โครงเหล็กช่วยการเดิน ขาเทียม เป็นต้น จึงไม่สามารถเดินเป็นระยะทางไกลได้หรือก้าวขึ้นบันไดสูง ลักษณะพื้นทางเดินที่ไม่เรียบสม่ำเสมอและผิวลื่นเป็นมันยอมเป็นอุปสรรคทำให้เกิดอุบัติเหตุได้ง่าย นอกจากนี้คนที่มีความยากลำบากในการเดิน ย่อมต้องการราวจับเพื่อช่วยพยุงตัว และสร้างสมดุลให้ร่างกายขณะอยู่ในพื้นที่มีระดับที่แตกต่างกัน เช่น ทางลาด บันได เป็นต้น

- **ผู้พิการนั่งรถเข็น(Chairbound people หรือ Wheelcghair user)** หมายถึง คนที่ไม่สามารถลุกขึ้นเดินได้เอง การเคลื่อนที่จึงจำกัดด้วยการอาศัยนั่งรถเข็น การใช้รถเข็นจำเป็นต้องใช้พื้นที่เพิ่มมากขึ้นกว่าการเดินปกติ ท่าทางระดับเป็นอุปสรรคสำคัญสำหรับล้อรถเข็นอีกทั้งการอยู่ในท่านั่งตลอดเวลาทำให้คนพิการอยู่ในระดับที่ต่ำ ไม่สามารถมองเห็นหรือเอื้อมหยิบได้

2.2.2.4.2 ผู้พิการทางการมองเห็น

คนที่มีความบกพร่องทางการมองเห็นนั้นเป็นกลุ่มที่มีปัญหาในการรับรู้ในขณะที่ร่างกายส่วนอื่น ๆ มีความสามารถเช่นเดียวกับคนทั่วไป ในด้านการรับรู้ผู้พิการยังมีความแตกต่างกันตั้งแต่ตาบอดสนิทไปจนถึงมองเห็นได้เลือนราง ดังนั้นการออกแบบอาคารจึงไม่ควรจัดผังอย่างซับซ้อนต่อการเข้าถึง ทำให้ยากต่อการเคลื่อนที่ไปยังตำแหน่งเป้าหมาย เช่น ประตู, บันไดตลอดจนพื้นที่ใช้งานในห้องต่างๆ สำหรับผู้พิการที่ยังพอมองเห็นได้บ้างในอาคารควรจัดให้มีแสงสว่างเพียงพอ และสม่ำเสมอทั่วทั้งบริเวณที่ต้องการเตือนให้รู้ถึงความเปลี่ยนแปลงหรือบอกตำแหน่งของสิ่งของ เช่น มีประตู, มือจับ, สวิตช์ไฟ เป็นต้น นอกจากนี้เพื่อลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุในอาคารควรหลีกเลี่ยงการเล่นระดับ การติดตั้งสิ่งกีดขวางบนทางเดิน และการยื่นวัตถุออกจากผนังในระดับต่ำกว่าศีรษะสำหรับคนตาบอดสนิทนั้นจะสามารถรับรู้ได้โดยการสัมผัสและทางหูเท่านั้น ภายในห้องจึงควรต้องมีความเงียบปราศจากเสียงรบกวนจากภายนอก และควรเลือกใช้วัสดุป้องกันการก้องหรือการสะท้อนของเสียง เพื่อช่วยให้การรับรู้ข่าวสารของคนตาบอดมีความถูกต้องแม่นยำ รวมทั้งในอาคารควรเตรียมเครื่องมือสื่อสารด้วยเสียงควบคู่ไปกับทำให้ข้อมูลด้วยภาพเสมอนอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ได้เสนอแนวทางในด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

▪ **แนวทางการออกแบบของค้ประกอบพื้นฐาน** ซึ่งรายงานผลการวิจัยแนวทางการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในอาคารเพื่อคนพิการได้กล่าวถึงไว้ โดยทั้งนี้ทั้งที่สอดคล้องและที่แตกต่างจากกฎหมายที่ออกมากำหนดบังคับใช้ (กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548) ซึ่งตามการศึกษานั้นพบว่าหนังสือเล่มนี้มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ช่องทางสัญจร ขนาดช่องทางที่แคบที่สุดควรกว้างไม่ต่ำกว่า 90 ซม. และทางสัญจรที่มีผู้ใช้งานมากขนาดกว้างไม่น้อยกว่า 150 ซม. ซึ่งเป็นพื้นที่รถเข็นสวนกันได้แต่กรณีที่เนื้อที่จำกัดใช้ความกว้าง 120 ซม.เป็นขนาดคนพอกเดินสวนกันได้ ส่วนการติดตั้งวัตถุ สิ่งของหรืออุปกรณ์ในบริเวณทางเดิน การติดตั้งมีระยะยื่นจากผนังไม่เกิน10ซ.ม. สำหรับพื้นที่มีความต่างระดับต่างระดับมากเกินกว่า 0.6 ซม. จำเป็นต้องทำทางลาดที่มีความชันตามกำหนดในหัวข้อทางลาดเพื่อช่วยให้คนพิการเข็นรถข้ามได้โดยสะดวก

ทางเข้าและประตู ช่องว่างสำหรับการเคลื่อนที่ผ่านได้ต้องไม่ต่ำกว่า 90 ซม. และหากบานประตูเป็นบานกระຈกบานใหญ่ควรติดเครื่องหมายบอกให้รู้ได้อย่างชัดเจนในระดับตา มือจับควรติดตั้งอยู่สูงจากพื้นระหว่าง 90-110 ซม. ส่วนธรณีประตู หากสูงตั้งแต่ 0.6 ซม. แต่ไม่เกิน 1.3 ซม.ต้องทำทางลาดชันไม่เกิน 1:2 และหากธรณีประตูมีความสูงมากกว่า 1.3 ซม. ทางลาดควรมีความชันตามเกณฑ์ที่กำหนดในหัวข้อทางลาด (กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 ใช้ความสูงของธรณีประตู มากกว่า 2 ซม. ต้องจัดให้มีทางลาดความชันตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 1:12)

บันได,ทางลาด ขนาดขั้นบันไดลูกนอนไม่ควรต่ำกว่า 27 ซม.ลูกตั้งไม่เกิน 18 ซม. ราวบันไดควรอยู่สูงจากพื้นไม่ต่ำกว่า 80 ซม. ทางลาดไม่ควรชันเกินกว่า 1:12 ความกว้างไม่ต่ำกว่า 90 ซม. ขนาดความกว้างของชานพักไม่ต่ำกว่า 120 ซม.(กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 ใช้ขนาดลูกตั้งไม่เกิน 15ซ.ม. ลูกนอนไม่น้อยกว่า 28 ซม. ความกว้างของชานพักไม่ต่ำกว่า 150ซ.ม.และราวบันไดมีความสูงจากพื้น 80-90 ซม.)

ลิฟต์ ขนาดห้องลิฟต์ประตูลิฟต์มีช่องว่างขนาดไม่ต่ำกว่า 90 ซม. ลิฟต์โดยสาร 12 คน ขนาดที่ว่างภายในกว้าง 160 ซม. และลึก 140 ซม. นับเป็นขนาดที่เหมาะสมแต่อย่างไรก็ดีลิฟต์ต้องมีความลึกไม่น้อยกว่า 120 ซม. และกว้างไม่น้อยกว่า 140 ซม. จึงจะเพียงพอและที่ว่างหน้าลิฟต์ต้องกว้าง-ยาวไม่น้อยกว่า 150 ซม. ระบบสื่อสารภายในลิฟต์อยู่ในระยะสูงจากพื้นระหว่าง 90-125 ซม.ขนาดของปุ่มกดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่ต่ำกว่า 1.3 ซม.(กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548ใช้ขนาดของลิฟต์110x140ซ.ม.ปุ่มลิฟต์อยู่ในระดับ 90-120ซ.ม.มีเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 2 ซม.)

ราวจับ,ราวกัน ราวจับในแบบติดผนังต้องเผื่อระยะให้มีอรอดได้คือไม่น้อยกว่า 5 ซม. หากติดเป็นราวกันต้องมีความสูงที่ระยะ 78.50 ซม. ราวจับ,ราวกันมีหน้าตัด ไม่ต่ำกว่า 3.5 ซม. แต่ไม่เกิน 5 ซม. (กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 กำหนดขนาดราวจับห่างจากผนังอย่างน้อย 5 ซม.เส้นผ่านศูนย์กลางราวจับ 3-4 ซม.สูงจากพื้น 80-90 ซม.)

แผงควบคุม สวิตช์ กลไกการควบคุม ปุ่มควบคุม ระยะความสูงสำหรับการติดตั้งแผงควบคุมระหว่าง 90-125 ซม.ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางปุ่มกดไม่ต่ำกว่า 1.3 ซม.

ป้าย ป้ายชี้ทาง (Directional Sign) ภายในอาคารตั้งแต่โถงทางเข้าตลอดจนบริเวณทางแยกควรปรากฏป้ายชี้ทางที่สามารถเห็นที่ระยะไกลตั้งแต่ 250 ซม. ป้ายบอกตำแหน่ง (Location Sign) ไม่ควรติดบนบานประตู ควรอยู่สูงจากระดับพื้นระหว่าง 110-150 ซม. ระยะที่เหมาะสมควรให้จุดกึ่งกลางป้ายอยู่สูง 130 ซม.ป้ายประกาศ (Information Sign) ระยะติดตั้งป้ายสำหรับคนทุกคนนั้นไม่ควรสูง 150 ซม. และขอบล่างไม่ควรต่ำกว่า 75 ซม. ระยะติดตั้งป้ายที่เหมาะสมควรให้จุดกึ่งกลางป้ายสูงจากพื้น 115 ซม.

โทรศัพท์สาธารณะ พื้นที่วางโทรศัพท์ยื่นจากผนัง 40 ซม. วางห่างกัน 80 ซม. สูงจากพื้น 70-76 ซม. ความลึกแนวกันระหว่าง Unit 40 ซม.

▪ **แนวทางการออกแบบพื้นที่ใช้งานพื้นฐาน** อันได้แก่ ห้องสุขา ห้องอาบน้ำ ห้องแต่งตัว – ห้องลองเสื้อผ้า ห้องพัก เคาน์เตอร์ติดต่อทางธุรกิจ พื้นที่ทำงาน พื้นที่ร้านอาหาร พื้นที่ประชุม สำหรับในหัวข้อนี้มุ่งประเด็นไปที่การศึกษาพื้นที่ใช้งานพื้นฐานได้แก่ ห้องสุขา พื้นที่ประชุม

ห้องสุขา ขนาดช่องทางเดินไม่ควรต่ำกว่า 120 ซม. ไม่นับรวมพื้นที่ใช้อ่างล้างมือและโถปัสสาวะชาย ประตูห้องสุขาต้องกว้างไม่น้อยกว่า 90 ซม. ความกว้างห้องส้วมหากไม่มีอ่างล้างหน้ามีขนาดไม่น้อยกว่า 160 ซม. และกว้างไม่น้อยกว่า 150 ซม. และถ้าหากมีอ่างล้างหน้าด้วย อ่างล้างหน้าติดตั้งที่ความสูง 76 ซม. ขนาดห้องน้ำต้องกว้าง-ยาวไม่น้อยกว่า 170 ซม. หรือความกว้างไม่น้อยกว่า 150 ซม. และยาวไม่น้อยกว่า 200 ซม. ราวจับติดตั้งที่ความสูง 80-90 ซม. (กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 กำหนดให้มีพื้นที่โล่งปราศจากสิ่งกีดขวางอย่างน้อยเส้นผ่านศูนย์กลาง 150 ซม.)

พื้นที่ร้านอาหาร โต๊ะอาหารสูงจากพื้น 75 ซม.พื้นที่ว่างใต้โต๊ะไม่น้อยกว่า 60 ซม. ลึกไม่น้อยกว่า 60 ซม.ขนาดช่องทางระหว่างโต๊ะอาหารไม่ต่ำกว่า 90 ซม. สำหรับการบริการตนเองนั้นพิจารณาที่ผู้นั่งเก้าอี้ล้อเลื่อนเคาน์เตอร์มีความสูง 80-85 ซม.และความลึกที่เอื้อมถึงอยู่ที่ 30 ซม.

พื้นที่ประชุม สามารถจำแนกออกเป็น 2 ประเภท คือ

- ห้องประชุม พื้นที่สำหรับชมการแสดงผู้พิการควรมีที่นั่งอยู่ในตำแหน่งริมของแถวหน้าและหลังสุดแต่ละช่วง
- ห้องฟังบรรยาย ตำแหน่งที่เตรียมเฉพาะสำหรับคนพิการจำเป็นจะต้องถอดที่นั่งปกติออก 2 ที่ความกว้างสำหรับที่นั่งต้องไม่น้อยกว่า 80 ซม. จึงจะเพียงพอเข้าสู่ที่ได้โดยไม่มีสิ่งกีดขวางโต๊ะสำหรับเขียนหนังสือมีความสูงอย่างน้อย 76 ซม.

รายละเอียดดังกล่าวสามารถนำมาพิจารณา ร่วมกับการปรับปรุงอาคารได้ บางส่วนสอดคล้องกับกฎหมายบางที่ไม่มีในกฎหมายอาจใช้ในการพิจารณาในการปรับปรุงอาคารสาธารณะได้ นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงแนวทางการออกแบบอาคารสาธารณะว่า เมื่อยึดตามหลักเกณฑ์การขจัดอุปสรรคเพื่อให้นักพิการสามารถเข้าใช้ได้มี 3 ด้านหลักที่ต้องคำนึงถึงคือ การเข้าถึง (Reach), การเข้าสู่ (Enter) และการใช้งาน (Use)

2.2.3 แนวคิดด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารสาธารณะประเภท

อาคารสถานศึกษา

การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกของอาคารสาธารณะประเภทอาคารสถานศึกษานั้นได้มีการกล่าวถึงว่าควรให้ความสนใจในส่วนใดก่อน และจากการศึกษารวบรวมเอกสารก็สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

2.2.3.1 แนวคิดด้านการออกแบบจากหนังสือ Promotion of Non-Handicapping Physical Environments for Disabled Persons: Guidelines²⁶

จากที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นพบว่าหนังสือเล่มนี้นอกจากกล่าวถึงเรื่องการดำเนินการ และการออกแบบแล้ว หนังสือเล่มนี้ยังได้กล่าวถึงอาคารสาธารณะว่าควรมีการออกแบบที่เข้า-ออกได้สะดวก และมีเส้นทางสัญจรที่ผู้ด้อยโอกาสเข้าถึงได้ ทั้งทางแนวตั้งและทางแนวนอนและเข้าถึงสาธารณูปโภคภายในอาคาร และนอกอาคารด้วยและนอกจากนี้ควรให้บริการด้านข้อมูลข่าวสารการประชาสัมพันธ์ เพื่อแนะนำการใช้อาคารในส่วนที่เป็นพื้นที่หลักของอาคาร

สำหรับอาคารสถานศึกษาได้กล่าวถึง สถานศึกษาในระดับขั้นสูงว่า สำหรับการออกแบบเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการนั้น ผู้ออกแบบหรือว่าผู้เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็น สถาปนิก วิศวกร และผู้ที่เกี่ยวข้องควรคำนึงถึงการเข้าถึง และมีความรู้เรื่องเทคนิคการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการด้วย เพราะการศึกษาในระดับสูงนั้นมีอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคมได้ โดยหนังสือเล่มนี้ยังได้แนะนำการริเริ่มการดำเนินการในสถานศึกษาโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

- องค์การต้องตระหนักและสนใจให้การสนับสนุน ในประเด็นด้านการเข้าถึงอาคาร
- ให้โอกาสได้มีส่วนร่วมกันอภิปรายแลกเปลี่ยนเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น
- ให้มีการศึกษาร่วมกันระหว่างนิสิต – นักศึกษาทั่วไปและนักศึกษาผู้พิการ
- ตั้งให้มีผู้ดูแลและจัดให้มีการช่วยเหลือทางด้านการเรียนการสอนสำหรับผู้พิการ
- ให้การสนับสนุนโครงการที่ได้มีการออกแบบดำเนินการศึกษาเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ
- ให้การสนับสนุนในด้านการเรียนการสอนและในด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นทางด้านสื่อการเรียนการสอน อุปกรณ์ช่วยเหลือ เช่น คอมพิวเตอร์ เป็นต้น
- การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการต้องคำนึงถึงการดำรงชีวิตด้วย

นอกจากนี้ได้แยกอาคารประเภทต่างๆโดยมุ่งประเด็นไปที่ว่าอาคารประเภทใดควรให้ความสำคัญด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารกับส่วนใดบ้าง สำหรับอาคารประเภทที่เกี่ยวกับสถาน ศึกษานั้นได้แบ่งออกเป็น 3 ชนิดด้วยกัน คือ 1) โรงเรียน,วิทยาลัย และมหาวิทยาลัย 2) สถาบันกวดวิชา, สถาบันฝึกหัดวิชา 3) ห้องประชุมสัมมนา และส่วนที่ต้องให้ความสำคัญนั้นได้แก่ ห้องเรียน, ห้องสมุด, ห้องที่ใช้ทั่วไปในการพบปะบ่อยๆ, ห้องน้ำ-ห้องส้วม, ห้องเปลี่ยนเครื่องแต่งตัว, ห้องประชุม, ห้องบรรยาย, ห้องชมวีดิทัศน์, โรงยิมเนเซียม และสนามกีฬา

²⁶ United Nation. Promotion of Non – handicapping Physical Envelopments for Disabled Person :Guidelines, pp.30-31.

2.3 กฎหมาย เกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ

เรื่องเกี่ยวกับ กฎหมาย ในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการนั้น มีการกล่าวถึงอยู่หลายเรื่องด้วยกัน จึงนำมาแยกและจัดหมวดหมู่ต่าง ๆ เป็น 2 เรื่อง คือ กฎหมายต่างประเทศ กฎหมายประเทศไทย

2.3.1 กฎหมายต่างประเทศ

ประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการหลายฉบับ ที่มีความสำคัญมากคือ พ.ร.บ.ฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ หรือ Rehabilitation Act ตั้งแต่ พ.ศ. 2515-2516 ที่เป็นพื้นฐานสำคัญให้คนพิการได้รับการฟื้นฟูสมรรถภาพ คนพิการอเมริกันมีโอกาสต่อ ยอดการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ตามมา ต่อสู้เรียกร้อง จนเกิดกฎหมายเฉพาะเรื่อง เช่น กฎหมายด้านการศึกษา Individual with Disabilities Education Act (IDEA) การคุ้มครองสิทธิการเดินทางโดยเครื่องบิน กฎหมายควบคุมอาคาร เป็นต้น ที่สำคัญที่สุดพัฒนาการของกฎหมายคนพิการสหรัฐที่มีผลชัดเป็นต้นแบบของ Anti-Discrimination Act หรือการขจัดการเลือกปฏิบัติที่มีบทลงโทษ มีบทบังคับใช้ชัดเจนมาก คือ American with Disabilities Act 1990 หรือที่เรียกกันย่อๆ ว่า ADA คนพิการอเมริกันให้ความสำคัญในการใช้กฎหมายทุกฉบับเมื่อต่อสู้เรียกร้องจนได้กฎหมายมา ก็เรียนรู้วิธีใช้ วิธีพิทักษ์สิทธิ วิธีฟ้องร้องเมื่อมีการละเมิดกฎหมาย แม้แต่กฎหมายฟื้นฟูสมรรถภาพฉบับแรกก็ยังคงได้รับการยอมรับมาจนถึงปัจจุบัน คนพิการอเมริกันไม่ได้รังเกียจการฟื้นฟูสมรรถภาพหรือรังเกียจคำว่า “ฟื้นฟูสมรรถภาพ Rehabilitation” เพราะถือเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาที่จะขาดไม่ได้ แต่เน้นว่าการฟื้นฟูสมรรถภาพต้องมีเป้าหมายและกรอบเวลาที่ชัดเจนไม่ใช่ฟื้นฟูกันไม่จบสิ้นตามฟื้นฟูกันจนตายในขณะเดียวกันพัฒนากฎหมายที่ดีกว่าขึ้นมาเรื่อยๆ

2.3.2 กฎหมายประเทศไทย

จากการศึกษาได้มีการกล่าวถึงเรื่องสิทธิของผู้พิการอย่างมากมายที่สังเกตเห็นว่ากลุ่มผู้พิการไม่ว่าจะเป็นชั่วคราวหรือถาวรโดยเฉพาะ คนพิการ ผู้สูงอายุ นั้นควรได้รับสิทธิ ที่จะต้องอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม ประกอบกับปัญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการไทยระบุด้วยว่า คนพิการมีสิทธิได้รับโอกาสทางการ ศึกษาโดยไม่มี การกีดกัน จึงเกิดความเป็นเหตุเป็นผลเรื่องว่าควรจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษาสำหรับผู้พิการด้วยซึ่งสัมพันธ์กับเรื่องที่ทำการศึกษาครั้งนี้ นั่นก็คือจะต้องเตรียมด้านกายภาพ ไม่ว่าจะเป็นงานอาคาร งานสถาปัตยกรรมให้กับผู้พิการ ซึ่ง UN ESCAP ได้ทำการศึกษาเรื่องความเข้าใจเกี่ยวกับปัจจัยทางกายภาพที่เป็นสิ่งกีดขวาง สำหรับการดำเนินชีวิตของผู้พิการโดยมีแนวความคิดว่าควรมีการออกแบบสภาพแวดล้อมของผู้พิการให้ปราศจากสิ่งกีดขวางมีส่วนประกอบ 4 ปัจจัยคือ 1) ภายในอาคาร 2) ในพื้นที่รอบอาคาร 3) ถนน และเส้นทางในพื้นที่ 4) พื้นที่โล่งและพื้นที่นันทนาการ

สำหรับในประเทศไทยนั้นมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการหลายด้านด้วยกัน ดังจะเห็นได้จากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 อันเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ มีการบัญญัติรับรองคนพิการ ในมาตรา 55 และในมาตรา 80 ส่งผลให้กฎหมายเกี่ยวกับคนพิการหลายๆ ด้านมีชัดเจนขึ้น รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับทางด้านสถาปัตยกรรมด้วย(รายละเอียดของรัฐธรรมนูญในมาตรา55และมาตรา80 รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับคนพิการด้านอื่นๆสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก ฉ) สำหรับศึกษาครั้งนี้ได้รวบรวมเฉพาะกฎหมายที่มีผลและเกี่ยวข้องกับทางด้านงานสถาปัตยกรรมผู้ทำการศึกษาได้นำมาสรุปในประเด็นที่เกี่ยวข้องซึ่งมีดังนี้

2.3.2.1 พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534²⁷

สาระสำคัญ ที่เกี่ยวข้องกับทางด้านสถาปัตยกรรมที่มีการกล่าวถึงในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534 ได้แก่

มาตรา 17 เพื่อเป็นการคุ้มครองและสงเคราะห์คนพิการให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนด

(1) ลักษณะอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ

มาตรา 18 เจ้าของอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ๆ ซึ่งได้จัดอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการตามมาตรา 17 (1) มีสิทธิหักค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่เสียไปเพื่อการนั้นออกจากเงินได้สุทธิหรือกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายนั้นเกิดขึ้น แล้วแต่กรณีตามประมวลรัษฎากร เพื่อเป็นการคุ้มครองและสงเคราะห์คนพิการ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด

2.3.2.2 กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534²⁸

หลักการ กำหนดลักษณะอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ

เหตุผล โดยที่มาตรา17(1)แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 บัญญัติให้ลักษณะอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการเป็นไปที่กำหนด ในกฎกระทรวงเพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกแก่คนพิการสมควรดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติดังกล่าวจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

สาระสำคัญ

- ลักษณะอาคารที่ต้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ
- ลักษณะสถานที่ที่ต้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ
- ลักษณะยานพาหนะที่ต้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ
- ลักษณะบริการสาธารณะที่ต้องมีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ
- อุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกำหนดไว้แต่จะมีกฎหมายอื่นกำหนดเป็นการเฉพาะ
- ให้มีสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นว่ามีอุปกรณ์สิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ

²⁷ ส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ,สำนักงาน. และ ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ,สำนักงาน. พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534, (กรุงเทพมหานคร),หน้า 1-9.

²⁸ ส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ,สำนักงาน. และ ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ,สำนักงาน. กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ.2542)ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และ ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยมาตรฐานอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ พ.ศ. 2544, หน้า 2-5.

2.3.2.3 ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยมาตรฐานอุปกรณ์ หรือ สิ่งอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ พ.ศ. 2544²⁹

เหตุผล เพื่อให้การกำหนดอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการในอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ได้มาตรฐานและมีความเหมาะสม อาศัยอำนาจตามข้อ 6 และ ข้อ 7 วรรคสองแห่งกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกความตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจึงจำเป็นต้องออกระเบียบนี้

สาระสำคัญ หมวดที่ 1 อาคาร, หมวดที่ 2 สถานที่, หมวดที่ 3 ยานพาหนะ, หมวดที่ 4 บริการสาธารณะ, หมวดที่ 5 สัญลักษณ์

2.3.2.4 มติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2541 เรื่องการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ³⁰

สาระสำคัญ คณะรัฐมนตรีได้ประชุมปรึกษาเมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2541 ลงมติเห็นชอบให้หน่วยงานของรัฐและรัฐวิสาหกิจที่รับผิดชอบในการให้บริการประชาชนถือปฏิบัติในการจัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

2.3.2.5 หนังสือสำนักงบประมาณที่นร 0410/ว47ลงวันที่11 กุมภาพันธ์2542 เรื่องการจัด สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในอาคารสถานที่ราชการและรัฐวิสาหกิจ

สาระสำคัญ

- การดำเนินการออกแบบก่อสร้างอาคารและสิ่งก่อสร้างใหม่ที่ยังไม่เสร็จ ขอให้พิจารณาออกแบบก่อสร้างอาคารและสิ่งก่อสร้าง โดยจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการตามความจำเป็น และเหมาะสมตามลักษณะภารกิจของหน่วยงาน โดยให้ทำความเข้าใจแบบรูปารายการกับสำนักงบประมาณในขั้นตอนการขอความเห็นชอบในแบบรูปมาตรฐานหรือแบบรูปพิเศษ

- สำหรับอาคารสิ่งก่อสร้างเดิมที่ก่อสร้างแล้ว ยังไม่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ขอให้พิจารณาจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับคนพิการด้วย โดยให้ใช้เงินรายได้สมทบเหลือจ่าย หรือเจียดจ่ายจากงบ ประมาณประจำปีของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ และหน่วยงานของรัฐ เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายที่จะดำเนินการดังกล่าวและขอทำความเข้าใจกับสำนักงบประมาณอีกครั้ง

²⁹ ส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, สำนักงาน. และ ส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการและผู้สูงอายุ, สำนักงาน. กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ.2542)ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และ ระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยมาตรฐานอุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการพ.ศ. 2544, หน้า 6-37.

³⁰ แรงงานและสวัสดิการสังคม , กระทรวง. และ สถาปนิกสยามแห่งประเทศไทย, สมาคม. คู่มือฉบับแนะนำการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ, (กรุงเทพมหานคร : ที แอนด์ ดี การพิมพ์), หน้า 4-35.

2.3.2.6 คู่มือฉบับแนะนำการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ³¹

จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม สมาคมพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย และสมาคมสถาปนิกสยามฯ

วัตถุประสงค์ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ช่วยให้คนพิการสามารถดำรงชีวิตและเข้าร่วมกิจกรรมของสังคม รวมทั้งนำความรู้ความสามารถมาเป็นพลังในการร่วมพัฒนาประเทศ

สาระสำคัญ

หมวดที่1ทางสัญจรภายนอกอาคาร

หมวดที่2ทางสัญจรภายในอาคาร

หมวดที่3พื้นที่ใช้กิจกรรมพิเศษ

2.3.2.7 กระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 ออกความตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่1กันยายน 2548

เหตุผล เป็นการสมควรกำหนดให้อาคารบางประเภท ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราเพื่อให้บุคคลดังกล่าวมีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในสังคมได้ ประกอบกับมาตรา 5 และมาตรา80วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติว่าบุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะ ความช่วยเหลืออื่น และการสงเคราะห์จากรัฐจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

สาระสำคัญ

หมวด 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก, หมวด 2 ทางลาดและลิฟต์, หมวด 3 บันได, หมวด 4 ที่จอดรถ, หมวด 5 ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมระหว่างอาคาร, หมวด 6 ประตู, หมวด 7 ห้องสุขา, หมวด 8 พื้นผิวต่างสัมผัส, หมวด 9 โรงมหรสพ หอประชุม และโรงแรม

ตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราพ.ศ. 2548 ประเด็นความแตกต่างของประเภทอาคารที่กำหนดไว้ ระหว่างกฎกระทรวงใหม่กับกฎกระทรวงฉบับที่ตามมากฎหมายฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ คือ กฎกระทรวงใหม่ครอบคลุมอาคารเกือบทุกประเภทที่กำหนดตามกฎกระทรวงฉบับที่4ไว้แล้ว ยกเว้นอาคารของสถานสงเคราะห์คนพิการหรือคนชราอนึ่งจึงกำหนดอาคารประเภทอื่น ๆ เพิ่มมาอีก ดังนั้นเราสามารถที่จะตรวจสอบประเภทอาคารที่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดโดยดูจากกฎกระทรวงใหม่นี้เพียงฉบับเดียวเลยก็ได้³² โดยมีการแบ่งประเภทลักษณะอาคารดังต่อไปนี้

อาคารประเภทและลักษณะ ที่ต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และคนชรา ตามที่กำหนดในกฎกระทรวงนี้ ในบริเวณที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไป ได้แก่

(1) โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานเอนามัย อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามมากฎหมาย สถานศึกษา หอสมุดและพิพิธภัณฑ์สถานของรัฐ

³¹ แรงงานและสวัสดิการสังคม , กระทรวง. และ สถาปนิกสยามแห่งประเทศไทย, สมาคม. คู่มือฉบับแนะนำการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ, หน้า 40-141.

³² สุพินท์ เรียนศรีวิไล, "ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและคนชรา," อาษา: 136 -147.

สถานีขนส่งมวลชน เช่น ท่าอากาศยาน สถานี รถไฟ สถานีรถ ท่าเทียบเรือ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 300 ตารางเมตร

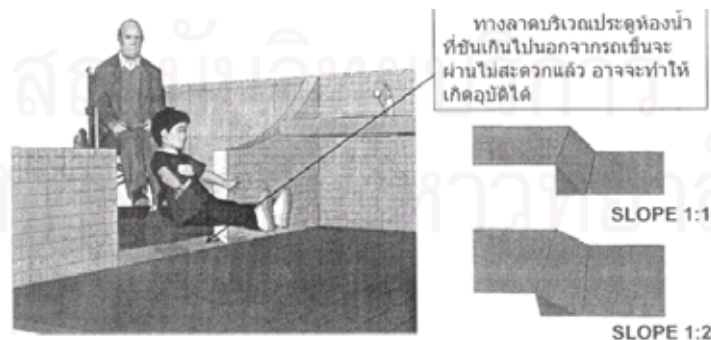
(2) สำนักงาน โรงแรม หอประชุม สนามกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้า ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 2,000 ตารางเมตร

และระบุว่าอาคารที่ได้รับการที่สร้างก่อนหน้าหรือได้ยื่นขออนุญาตก่อสร้างดัดแปลงแล้ว หรือได้แจ้งต่อเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามมาตรา 39 ทวิ แล้วก่อนวันที่กฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ จะได้รับการยกเว้นไม่ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดต่างๆ ในกฎกระทรวงนี้ อาคารที่ได้รับยกเว้นดังกล่าวนี้หากภายหลังจะทำการดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารก็จะได้รับยกเว้นด้วยโดยมีเงื่อนไขหลายอย่างคือ พื้นที่เพิ่มเติมไม่เกินร้อยละ 2 ไม่เพิ่มความสูง ไม่เพิ่มพื้นที่ปกคลุมดินและไม่ทำให้ตำแหน่งหรือขอบเขตของอาคารผิดไปจากที่ได้รับอนุญาตในกรณีที่ไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขดังกล่าวก็ต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงฉบับนี้เฉพาะในบางเรื่อง ได้แก่ หมวด 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก, หมวด 4 ที่จอดรถ, หมวด 5 เฉพาะข้อ 15 ทางเข้าอาคาร, หมวด 6 ประตู, หมวด 7 ห้องลิฟต์ และหมวด 8 พื้นผิวต่างสัมผัสซึ่งก็หมายความว่า การปรับปรุงอาคารเดิมเพื่อผู้พิการก็ยังคงเป็นสิ่งที่กฎหมายกำหนดด้วย หากมีการดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงการใช้อาคารที่นอกเหนือจากขอบเขตที่กำหนดตามที่กล่าวมาข้างต้น

จะเห็นได้ว่าตามที่กล่าวมาแล้วนั้นได้กำหนดว่าอาคารที่จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยซึ่งเป็นอาคารสาธารณะตามกำหนดในกฎกระทรวง ข้อ 3 จะต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวงหากจะต้องปรับปรุงอาคารที่นอกเหนือไปดังกล่าว

ข้อสังเกต จากกฎกระทรวงดังกล่าว มีผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับสิ่งที่กำหนดในกฎกระทรวงบางข้อ ซึ่งข้อกำหนดนั้นอาจเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดรูปแบบและลักษณะที่จะทำให้เกิดอันตรายกับผู้ใช้งาน คือ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา ข้อสังเกตกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548³³ นั้นมีดังต่อไปนี้

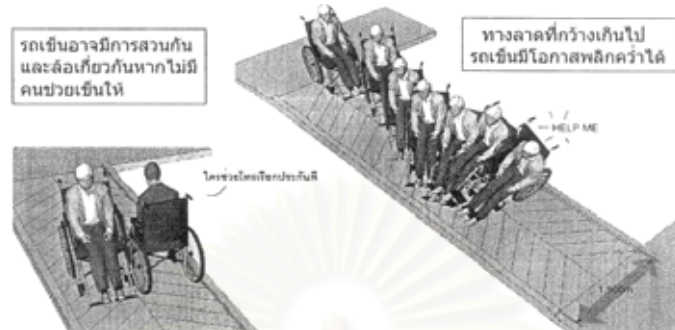
หมวด 2 ข้อ 7 หากระดับพื้นมีความต่างระดับกันเกิน 20 ม. ให้มีทางลาดหรือลิฟต์ระหว่างพื้นที่ต่างระดับกัน แต่ถ้ามีความต่างระดับกันไม่เกิน 20 ม. ต้องปาดมุมพื้นส่วนที่ต่างระดับกันไม่เกิน 45° มีข้อสังเกตว่า ทางลาดบริเวณประตูห้องน้ำที่ชันเกินไปจนรถเข็นจะผ่านไม่สะดวกแล้วอาจจะทำให้เกิดอุบัติเหตุได้

รูปที่ 2.2 ข้อสังเกตหมวดที่ 2 ข้อ 7 ในลักษณะที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้

³³ ศักดิ์ชัย ยวงตระกูล, "เรียนรู้...ก้าวทันกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ," เอกสารในการบรรยาย Asa สุดสัปดาห์วิชาการ ครั้งที่ 4, เสนอที่สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์ 27 มกราคม 2550.

หมวด 2 ข้อ 8 (3) ความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 900 ม.ม. ในกรณีที่ทางลาดมีความยาวของช่วงรวมกันตั้งแต่ 6,000 ม.ม. ขึ้นไป ต้องมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1,500 ม.ม. มีข้อสังเกตว่า ความกว้างทางลาดควรกำหนดโดยพิจารณาถึงจำนวนผู้ใช้งาน ในกรณีที่ความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1,500 ม.ม. อาจทำให้รถเข็นสวนกันและล้อเกี่ยวกันหากไม่มีคนช่วยเซ็นให้ และทางลาดที่กว้างเกินไปรถเข็นมีโอกาสพลิกคว่ำได้

รูปที่ 2.3 ข้อสังเกตหมวดที่ 2 ข้อ 8(3) ในลักษณะที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้

หมวด 2 ข้อ 8 (5) ทางลาดต้องมีความลาดชันไม่เกิน 1:12 และมีความยาวช่วงละไม่เกิน 6,000ม.ม. ต้องจัดให้มีชานพักยาวไม่น้อยกว่า 1,500 ม.ม. คั่นระหว่างแต่ละช่วงของทางลาด มีข้อสังเกตว่า การกำหนดให้ทางลาดช่วงหนึ่งยาวได้ไม่เกิน 6.00 ม. ส่งผลให้ระยะทางลาดยาวขึ้น และจากการศึกษาตามมาตรฐานสากลกำหนดให้ทางลาดช่วงหนึ่งยาวได้ถึง 10.00 ม. ซึ่งหากใช้ระยะความสูง 3.50 ม. ดังตัวอย่างจะทำให้ทางลาดสั้นลงได้ 3 ม.

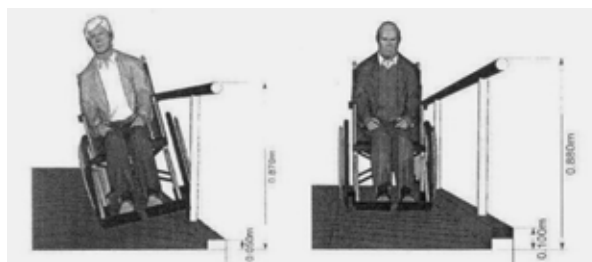
รูปที่ 2.4 ลักษณะทางลาดที่มีความสูงต่างกัน 3.50 ม.แบบทางตรงและ แบบพับผ้าซึ่งทำให้ทางลาดสั้นลง 3 ม.

หมวด 2 ข้อ 8 (6),(7)(ค)

(6) ทางลาดด้านที่ไม่มีผนังกันให้ยกขอบสูงจากพื้นผิวของทางลาดไม่น้อยกว่า 50 ม.ม. และมีราวกันตก

(7)(ค) ราวจับสูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 800 ม.ม. แต่ไม่เกิน 900 ม.ม.

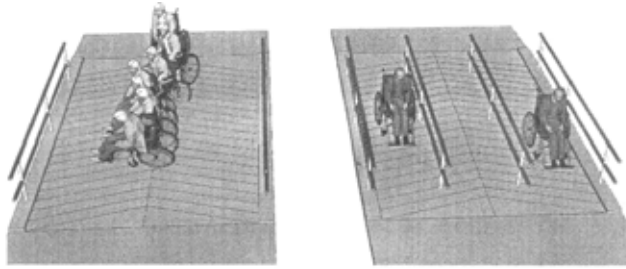
มีข้อสังเกตว่า หากกำหนดให้ขอบของทางลาดสูงเพียง 5 ซม. ก็ควรจะกำหนดให้ราวกันตกมีลูกกรงราวถี่หรือให้มีราวกันที่ระดับสูงไม่เกิน 40 ซม. อีกเส้นหนึ่ง มิฉะนั้นควรกำหนดให้ขอบทางลาดสูงอย่างน้อย 10 ซม.

รูปที่ 2.5 ลักษณะที่ควรจะเป็นในการกำหนดขอบทางลาดและราวกันตก

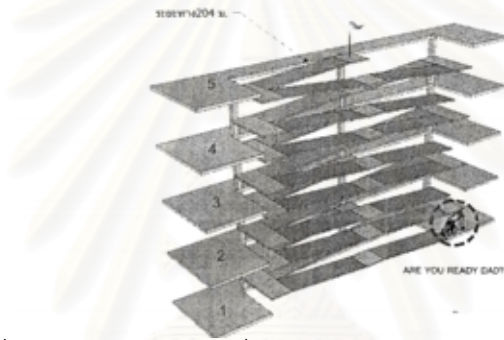

หมวด 2 ข้อ 8 (7) ทางลาดที่มีความยาวตั้งแต่ 2,500 มม.ขึ้นไปต้องมีราวจับทั้งสองด้าน ข้อสังเกต ควรมีการกำหนดระยะความกว้างในการติดตั้งราวกันตกด้วยเพราะระยะที่กว้างเกินไปอาจเกิดอุบัติเหตุได้

รูปที่ 2.6 ข้อสังเกตหมวดที่ 2 ข้อ 8(7) ในลักษณะที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้

หมวด 2 ข้อ 9 อาคารตามข้อ 3 ที่มีจำนวนชั้นตั้งแต่ 2 ชั้นขึ้นไปต้องจัดให้มีลิฟต์ หรือทางลาดที่ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ระหว่างชั้นของอาคาร มีข้อสังเกตว่า หากเป็นอาคารที่มีความสูง 5 ชั้น ต้องใช้ระยะทางลาด 204 ม.

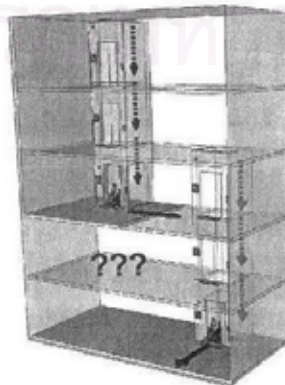

รูปที่ 2.7 ข้อสังเกตทางลาดที่ยาวถึง 204 ม.ของอาคารสูง 5 ชั้น

หมวดที่ 2 ข้อ 10(4)(ข)

(ข) ปุ่มกดลิฟต์มีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางไม่น้อยกว่า 20 มม. มีอักษรเบรลล์กำกับไว้ทุกปุ่มเมื่อกดปุ่มจะต้องมีเสียงดังและมีแสง มีข้อสังเกตว่า ควรติดตั้งอักษรเบรลล์ที่ปุ่มกดลิฟต์เลย

หมวด 2 ข้อ 10 (10) ลิฟต์ต้องมีระบบการทำงานที่ทำให้ลิฟต์เลื่อนมาอยู่ตรงที่จอดชั้นระดับพื้นดินและประตูลิฟต์ต้องเปิดโดยอัตโนมัติเมื่อไฟฟ้าดับ มีข้อสังเกตว่า ถ้าหากเป็นกรณีของ Transfer Elevator จะต้องจอดที่ชั้นไหน หรือจำเป็นหรือไม่ที่ต้องวิ่งยาวลงมาถึงระดับพื้น

รูปที่ 2.8 ข้อสังเกตลิฟต์กรณีที่เป็น Transfer Elevator

หมวด 3 ข้อ 11(2) อาคารตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีบันไดที่ผู้พิการ หรือทุพพลภาพ และคนชราใช้ได้ อย่างน้อยชั้นละ 1 แห่ง โดยต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้ (2) มีชานพักทุกระยะในแนวตั้งไม่เกิน 2,000 ม.ม. มีข้อสังเกต ว่า การกำหนดให้ต้องมีชานพักบันไดทุกระยะตั้งไม่เกิน 2 ม. ทำให้การออกแบบบันไดสำหรับความสูงช่วงระหว่าง 4-6 ม. ทำได้ยาก หรือทำไม่ได้ในบางระดับความสูงดังรูป 1, หรือถ้าทำได้ก็จำเป็นต้องขึ้นคนลงดังรูป 2

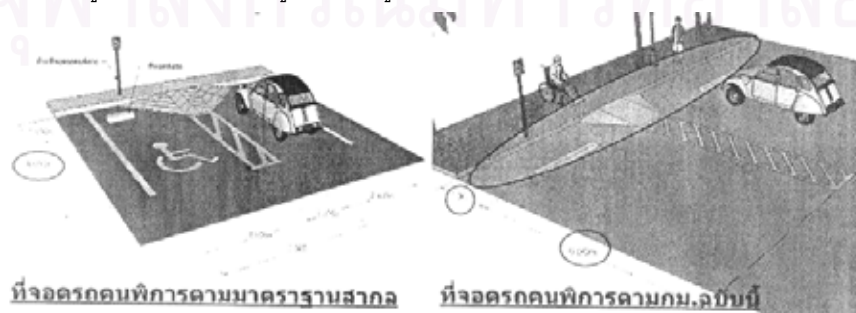
รูปที่ 2.9 ข้อสังเกตการกำหนดบันไดสำหรับความสูงช่วง 4-6 ม. ที่ทำได้ยาก

หมวด 4 ข้อ 13 ที่จอดรถสำหรับผู้พิการ... ให้มีป้ายขนาดความกว้างไม่น้อยกว่า 300 ม.ม. และยาวไม่น้อยกว่า 300 ม.ม. ติดอยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 2,000 ม.ม. ในตำแหน่งที่เห็นได้ชัดเจน มีข้อสังเกตว่า การกำหนดเช่นนี้ทำให้ไม่สามารถทำที่จอดรถคนพิการภายในอาคารได้ หากทำได้ที่จอดรถต้องมีระยะจากพื้นถึงป้ายไม่น้อยกว่า 2.50 ม.

รูปที่ 2.10 ปัญหาที่เกิดจากการกำหนดป้ายที่ความสูงในอาคารจอดรถ

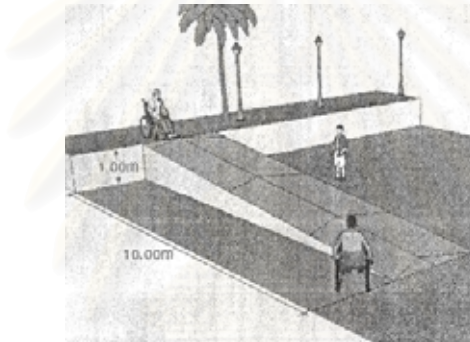
หมวด 4 ข้อ 14 ที่จอดรถสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา ต้องเป็นพื้นที่สี่เหลี่ยมผืนผ้า กว้างไม่น้อยกว่า 2,400 ม.ม. และยาวไม่น้อยกว่า 6,000 ม.ม. และจัดให้มีที่ว่างข้างที่จอดรถกว้างไม่น้อยกว่า 1,000 ม.ม. ตลอดความยาวของที่จอดรถ โดยที่ว่างดังกล่าวต้องมีลักษณะพื้นผิวเรียบและมีระดับเสมอที่จอดรถ มีข้อสังเกตว่า การกำหนดนั้นหมายความว่าทางลาดสำหรับขึ้นทางเท้าจะต้องอยู่นอกระยะ 6 ม. ทำให้สิ้นเปลืองพื้นที่เป็นระยะ "x" ดังรูป (ระยะ "x" ขึ้นอยู่กับความสูงของทางเท้า)

รูปที่ 2.11 ที่จอดรถคนพิการตามมาตรฐานสากลและที่จอดรถคนพิการตามกฎหมายฯพ.ศ. 2548

หมวด 5 ข้อ 15(1) อาคารตามข้อ 3 ต้องจัดให้มีทางเข้าอาคารเพื่อผู้พิการ หรือทุพพลภาพและคนชราสามารถเข้าใช้ได้โดยมีลักษณะดังต่อไปนี้ (1) เป็นพื้นผิวเรียบเสมอกัน ไม่ลื่น ไม่มีสิ่งกีดขวาง หรือส่วนของอาคารยื่นล้ำออกมาเป็นอุปสรรคหรืออาจทำให้เกิดอันตรายต่อผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา มีข้อสังเกตว่า พื้นผิวเรียบเสมอกันนั้นหมายความรวมถึงกรณีเปลี่ยน Texture ด้วยหรือไม่

หมวด 5 ข้อ 16(6) ในกรณีที่มีอาคารตามข้อ 3 หลายอาคารอยู่ภายในบริเวณเดียวกันที่มีการใช้อาคารร่วมกัน จะมีรั้วล้อมหรือไม้กั้นก็ตามต้องจัดให้มีทางเดินระหว่างอาคารนั้น และจากอาคารแต่ละอาคารนั้นไปสู่ทางสาธารณะ ลานจอดรถ หรืออาคารจอดรถ หรืออาคารที่จอดรถ (6) ในกรณีที่พื้นทางเดินกับพื้นถนนมีระดับต่างกัน ให้มีพื้นลาดที่มีความชันไม่เกิน 1:10 และในกรณีที่พื้นทางเดินกับพื้นถนนมีระดับต่างกัน ให้มีพื้นลาดที่มีความชันไม่เกิน 1:10 มีข้อสังเกตประเด็นที่ 1 ตามที่กรณีที่พื้นทางเดินกับพื้นถนนมีระดับต่างกัน ให้มีพื้นลาดที่มีความชันไม่เกิน 1:10 หากกลุ่มอาคารดังกล่าวตั้งอยู่บนลาดเขานั้นทำอย่างไร และข้อสังเกตประเด็นที่ 2 ตามที่กรณีที่พื้นทางเดินกับพื้นถนนมีระดับต่างกัน ให้มีพื้นลาดที่มีความชันไม่เกิน 1:10 ประเด็นดังกล่าวหากพื้นทางเดินกับถนนต่างระดับกันมาก ๆ สามารถทำทางลาดความชัน 1:10 ได้หรือไม่และต้องมีชานพักหรือไม่

รูปที่ 2.12 ข้อสังเกตหมวด 5 ข้อ16(6) ประเด็นที่ 2

หมวด 6 ข้อ 18(4) ข้อ18 ประตูของอาคารตามข้อ3 ต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้(4)อุปกรณ์เปิดปิดประตูต้องเป็นชนิดก้านบิดหรือแกนผลัก อยู่สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1,000 ม.ม. แต่ไม่เกิน 1,200 ม.ม. มีข้อสังเกตว่า หมายถึงว่าต่อไปนี้อุปกรณ์ประตูในอาคารที่เข้าข่ายตามกฎหมายต้องเป็นก้านบิดหรือแกนผลักทั้งหมดทุกบานหรือไม่

2.4 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ได้มุ่งเน้นไปที่การศึกษา แนวทางการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา ดังนั้นจึงได้ศึกษากรณีตัวอย่างทั้งในต่างประเทศและในประเทศเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในประเด็นต่างๆ ที่น่าสนใจ อันเป็นแนวทางการศึกษาการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการของกรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับในหัวข้อนี้จึงได้แยกเป็นการศึกษา กรณีตัวอย่างและกรณีศึกษา ซึ่งมีดังต่อไปนี้

2.4.1 กรณีตัวอย่าง

การศึกษากรณีตัวอย่างนั้น แบ่งออกเป็น การศึกษากรณีตัวอย่าง 2 แห่งด้วยกันคือ กรณีตัวอย่าง ในต่างประเทศ คือ University of Wisconsin-Madison (UW-Madison) United state of America และกรณี ตัวอย่างในประเทศ คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รั้งสิต

2.4.1.1 กรณีตัวอย่างในต่างประเทศ University of Wisconsin-Madison (UW-Madison) United state of America³⁴

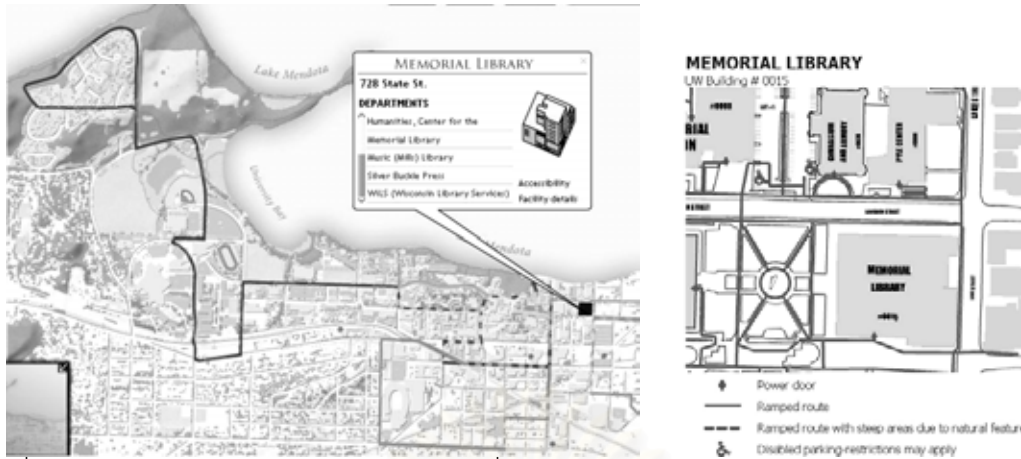
University of Wisconsin-Madison (UW-Madison) ตั้งอยู่ที่ริมทะเลสาบ Mendota เมือง Madison ซึ่งเป็นเมืองหลวงของรัฐ Wisconsin เป็นมหาวิทยาลัยที่มีขนาด 933 acres (Main Campus) มหาวิทยาลัยแห่งนี้มีนโยบายอันก่อให้เกิดมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ คือ ผู้พิการต้องมีสิทธิได้รับโอกาสทางการศึกษาและการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ รวมถึงเข้าถึงสิ่งแวดล้อมด้วย ซึ่งทางมหาวิทยาลัยได้ทำการประกาศไปยังคณะต่างๆ ให้มีการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีกฎหมายที่อ้างอิงในการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกคือ American with Disabilities Act (ADA) ในส่วนรูปแบบการดำเนินการ มีการวาง Facilities Planning and Management สำหรับผู้พิการนั้น คือ การดำเนินการของมหาวิทยาลัยมีความต้องการอย่างน้อยต้องให้ผู้พิการได้เข้าถึง ข่าวสาร กระบวนการ และการปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ได้ ซึ่งมหาวิทยาลัยแห่งนี้ได้จัดตั้งศูนย์บริการผู้พิการมีชื่อว่า McBurney Disability Resource Center (for students and guests) ศูนย์นี้จัดตั้งเพื่ออำนวยความสะดวกในแง่ข่าวสารข้อมูลให้กับผู้พิการเป็นหลัก อันเป็นที่ให้การแนะนำสำหรับผู้พิการไม่ว่าจะเป็นด้านข่าวสาร การใช้บริการทางด้านกายภาพของอาคารต่าง ๆ

UW-Madison มีการให้ข้อมูลข่าวสารกับผู้พิการและบุคคลทั่วไปทั้งด้านตำแหน่งของอาคาร โดยจะมีการบอกว่าอาคารนี้สามารถเข้าถึงได้หรือไม่เบื้องต้นเพื่อให้ศึกษาถึงเส้นทางในภาพรวมและหลังจากนั้น จะมีการให้ข้อมูลย่อยลงไปจนถึงการเข้าถึงอาคารในการใช้บริการต่างๆ ดังตัวอย่างเป็นอาคารหอสมุดของมหาวิทยาลัย ซึ่งได้มีการให้ข้อมูลข่าวสารด้านการเข้าถึงดังภาพ

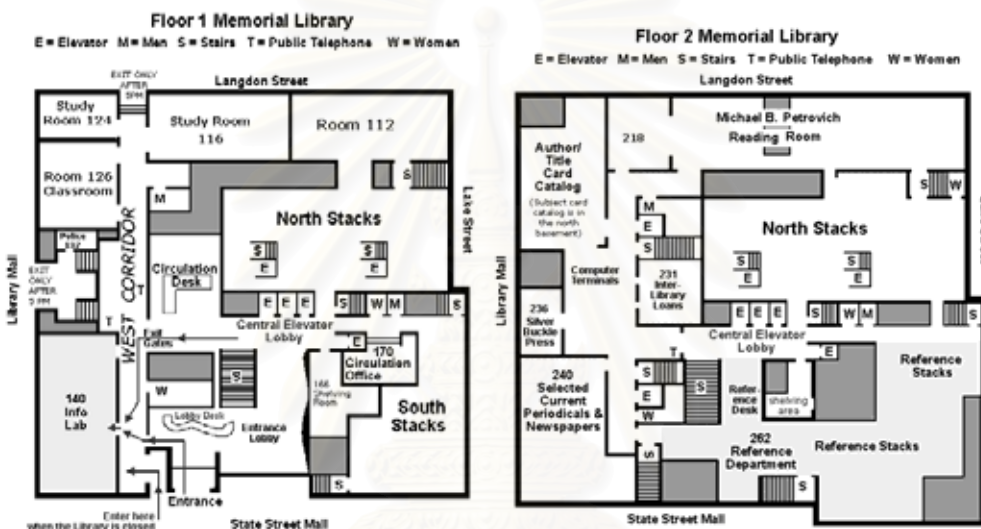

รูปที่ 2.13 อาคารที่ศึกษาในกรณีตัวอย่างต่างประเทศ

³⁴University of Wisconsin, [Online].Available form : <http://www.wisc.edu/>[7 มิถุนายน 2549]

รูปที่ 2.14 การใช้ข้อมูลข่าวสารตำแหน่งอาคารและสิ่งอำนวยความสะดวกในผังบริเวณกรณีตัวอย่างต่างประเทศ

รูปที่ 2.15 ผังและรูปแบบการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการของกรณีตัวอย่างต่างประเทศ

รูปที่ 2.16 แสดงการจัดที่จอดรถผู้พิการกรณีตัวอย่างในต่างประเทศ

สำหรับภาพรวมของการดำเนินการด้านกายภาพอาคารมหาวิทยาลัยได้จัดให้ทุกส่วนของอาคารมีการเข้าถึงและใช้อาคารและบริการของอาคารได้โดยได้คำนึงถึงการใช้งานอาคาร เช่น อาคารหอสมุดจะมีข้อมูลการใช้อาคารว่าสามารถใช้ส่วนใดได้บ้าง ซึ่งหอสมุดสามารถใช้ได้และเข้าถึงโดยสะดวกและได้บออกส่วนต่าง ๆ ที่เข้าถึงได้ประกอบด้วย Entrances, Specially Equipped Workstations, Memorial Library InfoLab Adaptive Technology, Reference Services, Paging Services, Photocopying ซึ่งในห้องสมุดเองก็มีศูนย์อำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการอยู่ด้วย ได้แก่ McBurney Learning Resources Rooms

2.4.1.2 กรณีตัวอย่างในประเทศไทย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รั้งสิต³⁵

การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ สภามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์มีมติอนุมัติโครงการนักศึกษาเรียนดีผู้พิการเพื่อขยายโอกาสให้กลุ่มผู้พิการที่มีศักยภาพ ได้ศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษามากขึ้นในการประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 11/2545 เมื่อวันที่ 28 ตุลาคม พ.ศ. 2545 โดยพิจารณารับสมัครนักศึกษาผู้พิการใน 3 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้พิการทางการมองเห็น กลุ่มผู้พิการทางการเคลื่อนไหวในระดับที่ช่วยเหลือตัวเองได้ และกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินในระดับที่ใช้เครื่องช่วยฟังได้ผลในปีแรกที่เริ่มดำเนินการให้คณะที่มีความพร้อม 10 คณะ รับนักศึกษาเรียนดีผู้พิการเข้าศึกษา รวมทั้งสิ้นจำนวน 38 คน นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการในด้านอื่น ๆ อีกหลายประการ เพื่อรองรับโครงการนักศึกษาเรียนดีผู้พิการ เช่น การปรับสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ในระดับจำเป็นสำหรับผู้พิการทั้งที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ท่าพระจันทร์ และศูนย์รั้งสิต การขอจัดตั้งอัตรากำลังผู้รับผิดชอบประสานงานโครงการฯ และการอบรมนักศึกษา อาสาสมัครในเรื่องการให้ความช่วยเหลือ เพื่อให้นักศึกษาผู้พิการตามสภาพความพิการต่าง ๆ เป็นต้น

พ.ศ. 2548 มีนักศึกษาพิการสอบเข้าโครงการนักศึกษาพิการจำนวน 33 คน โดยแบ่งเป็น นักศึกษาที่บกพร่องทางการมองเห็น 12 คน บกพร่องทางการได้ยิน 5 คน และบกพร่องทางการเคลื่อนไหว 16 คน จึงได้จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการ โดยเปิดศูนย์บริการนักศึกษาพิการ หรือ Disables Student Services ที่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รั้งสิต มีการปรับปรุงอาคารสถานที่เพิ่มเติม เช่น ลิฟต์โดยสาร ห้องน้ำ 10 จุด (กลุ่มอาคารบริหารและ อาคารเรียนรวมในกลุ่มคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประกอบด้วย ห้องน้ำภายใน อาคารสำหรับผู้พิการ จำนวน 4 ห้อง) ทางลาด 60 กว่าจุด (ทางลาดทางสัญจรภายนอกอาคาร รวม 12 จุด และจะสร้างเพิ่มอีก 10 จุด ทางลาดทางสัญจรภายในอาคาร รวม 27 จุด และสร้างเพิ่มเติมอีก 13 จุด) ป้ายอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการรวม 4 จุด และยังสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักศึกษาพิการที่กลุ่มอาคารบริการและอาคารยิมเนเซียม 2,3 กลุ่มอาคารโรงพยาบาล คณะแพทยศาสตร์ อาคารกลุ่มศูนย์สุขศาสตร์ กลุ่มอาคารบริการยิมเนเซียม 1 อาคารศูนย์บริการทางวิชาการ คณะพาณิชยศาสตร์ กลุ่มอาคารคณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันธรรมศาสตร์ และอาคารในกลุ่มสังคมศาสตร์ กลุ่มอาคารสนามกีฬา หอพัก ศูนย์รั้งสิต โรงอาหารกลาง และหอพักเอเซียเกมส์ รวมทั้งกลุ่มอาคารโรงเรียนอนุบาลฯ โรงเรียนประถมฯ และอาคารศูนย์ปฐมวัย และศูนย์ที่จัดขึ้นเพื่อช่วยเหลือบำบัดผู้พิการ ได้แก่ ศูนย์กายภาพบำบัด ธาราบำบัด นอกจากนี้มีอุปกรณ์ที่จัดเตรียมให้ความช่วยเหลือ เช่น เครื่องช่วยอ่านสำหรับคนพิการทางสายตา ส่วนด้านการเรียนการสอน ได้เตรียมเจ้าหน้าที่ นักศึกษาอาสาสมัครช่วยเหลือคนพิการ เพื่อให้เรียนได้อย่างเต็มที่ เมื่อถึงการสอบประเมินผล นักศึกษาพิการจะถูกตัดเกรดเหมือนนักศึกษาปกติ เพื่อเป็นการรักษามาตรฐานการศึกษาของมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ได้ตั้งเป้าไว้ว่าทุกปีจะรับนักศึกษาพิการปีละ 40 -50 คนเพื่อให้โอกาสแก่ ผู้พิการและจะรับนักศึกษาพิการต่อทุกๆ ปี รวมทั้งจะปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ นักศึกษาพิการให้มากขึ้นเรื่อยๆ เพื่อจะได้ผลิตบัณฑิต ที่มีความรู้ความสามารถออกไปรับใช้สังคมและประเทศชาติต่อไป และเมื่อทำการพิจารณาเหตุผลด้านต่างๆ พบรายละเอียดทางด้านโอกาสของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้ดังตารางต่อไปนี้

³⁵มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, โครงการนักศึกษาเรียนดีผู้พิการ [online]. แหล่งที่มา : www.tu.ac.th/ [7 มิถุนายน 2549]

ตารางที่ 2.2 วิเคราะห์โอกาสความได้เปรียบเสียเปรียบกรณีตัวอย่างมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

หัวข้อทางการวิเคราะห์	รายละเอียดการวิเคราะห์
จุดแข็ง (Strength:S)	- มีนโยบายที่ชัดเจนและมีการพัฒนาต่อเนื่อง(ดำเนินการมาแล้ว 3-4 ปี) - เป็นมหาวิทยาลัยที่มีคณาจารย์ผู้พิการทางสายตาคือด้วยและมีบทบาททางสังคมในการดำเนินการด้านคนพิการเป็นอย่างมาก - ความมีทัศนคติในการพัฒนาอาคารเพื่อผู้พิการ - อาคารมีการจัดวางเป็นกลุ่ม ๆ ทำให้ง่ายต่อการพัฒนาเพื่อผู้พิการเป็นอาคารใหม่ที่เริ่มการออกแบบเพื่อผู้พิการ - มีผู้เชี่ยวชาญเรื่องผู้ด้อยโอกาส และมีการรณรงค์ให้เห็นความสำคัญ
จุดอ่อน (Weakness:W)	- อาคารบางส่วนที่สร้างใหม่ปล่อยให้สภาพชำรุดทรุดโทรมเร็ว - การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการบางส่วนยังขาดความต่อเนื่อง
โอกาส (Opportunities:O)	- Demand ของผู้มีการศึกษาระดับอุดมศึกษาในผู้พิการมีสูงขึ้นกว่าเมื่อก่อน - เป็นสถานที่จัดกีฬา สามารถใช้ในการนำเสนอเพื่อผู้พิการได้ - เป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงและมีศักยภาพด้านสังคมศาสตร์และการเมือง
อุปสรรค (Threat:T)	- การไม่เห็นว่าเป็นสิ่งจำเป็นในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในกลุ่มคนบางส่วน

เมื่อพิจารณาสิ่งที่ทำให้มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มีการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการนั้น ส่วนหนึ่งเกิดจากการมีนโยบายที่ชัดเจนประกอบกับทางมหาวิทยาลัยมีคณาจารย์ผู้พิการที่มีความรู้ความสามารถเป็นที่ประจักษ์ในสังคม เป็นผู้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับผู้พิการและเป็นกำลังสำคัญในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการจึงทำให้เกิดการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

2.4.2 กรณีศึกษา

2.4.2.1 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย³⁶ ถือกำเนิดจากจาก "โรงเรียนสำหรับฝึกหัดวิชาข้าราชการฝ่ายพลเรือน"ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2442 ปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้ขยายการศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างกว้างขวาง จนเป็น 18 คณะ 1 สำนักวิชา 3 วิทยาลัย 12 สถาบัน และ 3 สถาบันสมทบ พร้อมกับพัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนซึ่งรายละเอียดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก ข.

สำหรับการพิจารณาสิ่งที่มีผลต่อจำนวนนิสิตผู้พิการนั้นเกิดจากแนวทางวิธีการรับเป็นสำคัญการศึกษากรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยระดับอุดมศึกษาในบทนี้ได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 2 ส่วนหลัก ได้แก่ ด้านนโยบายการรับนิสิต และข้อมูลทางด้านจำนวนนิสิตและการอำนวยความสะดวกนิสิตผู้พิการ

³⁶วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย[online]. แหล่งที่มา: <http://th.wikipedia.org> [7 สิงหาคม 2549]

■ นโยบายการรับนิสิต³⁷

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนโยบายที่จะให้โอกาสแก่คนพิการในการศึกษาร่วมกับคนทั่วไป โดยผ่านกระบวนการคัดเลือกตามขั้นตอนปกติ ทั้งจากการสอบคัดเลือกโดยผ่านระบบสอบคัดเลือกจากส่วนกลาง(สกอ.) และระบบสอบคัดเลือกโดยวิธีพิเศษของมหาวิทยาลัย มีข้อจำกัดในการรับอยู่ที่คณะวิชาที่ผู้พิการเลือกเข้าศึกษา เนื่องจากความพร้อมในการประกอบวิชาชีพ อาทิ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ เป็นต้น แนวทางการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษานั้น ทางมหาวิทยาลัยไม่มีโครงการเฉพาะในการรับคนพิการแต่ผู้ที่มีความพิการสามารถสมัครเข้าศึกษาได้โดยผ่านกระบวนการคัดเลือก ทั้งจากการสอบคัดเลือกจากส่วนกลาง(สกอ.) และระบบสอบคัดเลือกโดยวิธีพิเศษของมหาวิทยาลัยโดยที่มหาวิทยาลัยจะได้จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในการเข้าสอบคัดเลือก มาตรการในการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในการรับผู้ที่มีความพิการเข้าศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษตามความจำเป็นและเหมาะสม ซึ่งได้ดำเนินการแล้ว เช่น การให้ทุนการศึกษาสำหรับนิสิตผู้พิการที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ การจัดหาบุคลากรเพื่อให้ความช่วยเหลือเป็นกรณีพิเศษและจัดซื้ออุปกรณ์ เช่น เครื่องคอมพิวเตอร์ การจัดพิมพ์ข้อสอบพิเศษที่มีอักษรขนาดใหญ่กว่าปกติสำหรับนิสิตที่มีความพิการทางสายตา รวมทั้งมีการปรับปรุงทางด้านกายภาพบางส่วน เช่น ปรับปรุงอาคารสถานที่เรียน การจัดห้องสุขาสำหรับผู้พิการ การจัดทางเดินเท้าภายในบริเวณมหาวิทยาลัย ในปัจจุบันระดับอุดมศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจากการสำรวจพบว่ามีสาขาจิตวิทยาการศึกษา สำนักงานหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ เป็นคณะที่มีนโยบายในการรับนิสิตผู้มีความต้องการพิเศษเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาแบบรับตรงที่เป็นโครงการที่ชัดเจนเพียงแห่งเดียว (นอกจากนี้ข้อมูลการรับนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษระดับประถมศึกษาสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก ข.)

■ ข้อมูลทางด้านนิสิตและการอำนวยความสะดวกนิสิตผู้พิการที่ผ่านมา

ปีการศึกษา 2545 – 2546³⁸ ได้จัดทำการสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับนิสิตพิการเพื่อเป็นข้อมูลเบื้องต้นในการพิจารณาดำเนินการจัดตั้งอำนวยความสะดวกสำหรับนิสิตผู้พิการเพื่อเอื้อต่อการใช้ชีวิตในขณะศึกษา พบว่า

1. ปัจจุบันมีคณะซึ่งมีนิสิตพิการทางร่างกายเข้าศึกษารวมทั้งสิ้น 4 คณะ จำนวนนิสิต 4 คน แยกตามลักษณะพิการทางร่างกายเป็นดังนี้
  - 1.1 พิการทางสายตา 3 ราย (คณะรัฐศาสตร์ อักษรศาสตร์ ครุศาสตร์)
  - 1.2 พิการมีมือข้างเดียว (คณะเภสัชศาสตร์)
2. คณะซึ่งมีนิสิตพิการทางร่างกายทั้ง 4 คณะยังไม่มีคณะใดได้จัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ อาทิ ทางเดินเท้า ห้องสุขาเป็นการเฉพาะสำหรับผู้พิการในปี 2545 นอกจากนี้พบว่าข้อมูลว่าคณะที่ไม่มีนิสิตพิการทางร่างกายแต่มีการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่นิสิตที่พิการมี 3 คณะ ได้แก่

³⁷ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานนิสิตสัมพันธ์. แบบสำรวจข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมและพัฒนาระบบบริการนักเรียนนักศึกษาพิการในสถาบันอุดมศึกษา ปีการศึกษา 2549 สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, (อัครา).

³⁸ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานนิสิตสัมพันธ์. ข้อมูลนิสิตพิการทางร่างกาย ที่เข้าศึกษาต่อ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546, (อัครา).

- คณะนิเทศศาสตร์ ได้จัดทำทางลาดเข้าอาคาร
  - คณะทันตแพทยศาสตร์ ได้จัดทำเดินเท้าและห้องสุขา เป็นการเฉพาะสำหรับนิสิตพิการ
  - คณะศิลปกรรมศาสตร์ บริเวณหน้าอาคารมีทางลาดสำหรับรถเข็น ส่วนอื่นๆ ยังไม่มี
3. คณะที่มีนิสิตพิการทางร่างกายได้จัดสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อการศึกษาแก่นิสิตผู้พิการดังนี้
- 3.1 คณะที่มีนิสิตพิการทั้ง 4 คณะ ได้จัดให้ทุนการศึกษาเป็นการช่วยเหลือนิสิตพิการ
  - 3.2 คณะได้จัดอุปกรณ์ช่วยเหลือด้านการเรียน
  - 3.3 คณะได้จัดอาจารย์สอนเสริมวิชาให้กับนิสิตพิการ คณะ ครุศาสตร์
  - 3.4 คณะที่มีนิสิตพิการทางร่างกายได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกอื่นอีก ได้แก่
    - คณะอักษรศาสตร์ จัดติดตั้งโปรแกรม ให้สำหรับผู้พิการทางสายตา
    - คณะครุศาสตร์ ได้ขอความร่วมมือจากหน่วยงานอื่น ๆ เช่น มูลนิธิราชสุดาธรรมมิกชน (ด้านการผลิตเอกสารสำหรับผู้พิการทางสายตา)

ปีการศึกษา 2547³⁹ นิสิตผู้พิการบางส่วนได้จบการศึกษาไป และมีผู้พิการส่วนคณะอื่นๆ ที่แตกต่างจากปีการศึกษา 2545 – 2546

1. นิสิตผู้พิการที่สำรวจเพิ่มได้แก่ พิการทางการรับรู้และการได้ยิน (คณะวิทยาศาสตร์)
2. ลักษณะการสนับสนุนการศึกษาแก่นิสิตผู้พิการเป็นไปในลักษณะที่เกี่ยวกับการช่วยเหลือทางด้านเทคโนโลยีและการแพทย์ช่วยยั้งมีเกี่ยวข้องกับงานอาคาร

ปีการศึกษา 2549 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนิสิตระดับอุดมศึกษา (รวมระดับปริญญาตรี,โท,เอก) ผู้พิการที่ศึกษาอยู่และส่วนหนึ่งได้พ้นสภาพนิสิตไป จากการศึกษาจำนวนนิสิตผู้พิการนั้นมีการเข้าศึกษาเรื่อยมาโดยการสอบตรง จำนวนนิสิตดังกล่าวในปีการศึกษา พ.ศ. 2549 มีดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2.3 แสดงลักษณะนักเรียน นิสิต นักศึกษา พิการในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปัจจุบัน

ระดับการศึกษา	ความพิการ										หมายเหตุ	
	สายตา		สื่อความหมาย		ร่างกาย/เคลื่อนไหว		จิตใจ / พฤติกรรม		สติปัญญา			
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง		
นักศึกษาปริญญาตรี	1	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	
นักศึกษาปริญญาโท	3	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	
นักศึกษาปริญญาเอก	1*											พ้นสภาพนิสิต
รวม	4	1	5	5	2	-	25	3	18	5		
รวมทั้งสิ้น	5		10		2		28		23			

หมายเหตุ การแบ่งประเภทผู้พิการกฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 คนพิการแต่ละประเภทมีรายละเอียดความพิการ กำหนดลักษณะ แบ่งออกเป็น 5 ประเภท

³⁹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานนิสิตสัมพันธ์. ข้อมูลนิสิตพิการทางร่างกาย ที่เข้าศึกษาต่อ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2547, (อัดสำเนา).

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนิสิต ระดับอุดมศึกษา (รวมระดับปริญญาตรี,โท,เอก) ที่เป็นผู้พิการจำนวนทั้งหมด 12 คน เป็นชายจำนวน10 คน หญิงจำนวน 2คน ลักษณะความพิการที่พบประกอบด้วย มีความผิดปกติทางการสื่อความหมาย (ทางการได้ยินและการพูด) โดยมีลักษณะบกพร่องทางการได้ยิน จำนวน 1 คน, มีความผิดปกติทางสายตาจำนวน5 คน ลักษณะประกอบไปด้วยระดับความพิการทางด้านสายตาระดับที่มองไม่เห็นเลยจำนวน 2 คน และระดับความพิการสายตาที่สามารถมองเห็นได้เลือนราง แต่ต้องได้รับความช่วยเหลือทางด้านสื่อและอุปกรณ์เพื่อการมองเห็น ความพิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวมีจำนวน 1 คน อยู่ในระดับที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ความผิดปกติทางจิตใจหรือพฤติกรรมจำนวน 3 คน และความผิดปกติทางสติปัญญาจำนวน1คน ทั้งนี้เป็นนิสิตระดับปริญญาปริญญาตรีจำนวน 9 คน และระดับปริญญาโทจำนวน 3 คน

ข้อสังเกตพบว่าความพิการทางสายตาจะมีมากในระดับอุดมศึกษา ระดับความพิการถึงขั้นมองไม่เห็นมักพบเรียนอยู่ในระดับปริญญาโท นอกจากนี้มีระดับปริญญาเอกด้วยซึ่งปัจจุบันพ้นสภาพนิสิตไป ในลำดับต่อมาคือความพิการทางการเคลื่อนไหวอยู่ในระดับที่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ และที่น้อยที่สุดคือความพิการทางการสื่อความหมายซึ่งต้องอาศัยสื่ออื่น ๆ ร่วม จากข้อสังเกตลักษณะความพิการทางสายตา ทางร่างกาย/การเคลื่อนไหว และความพิการทางการสื่อความหมายนั้นมีจำนวนน้อยกว่า ความพิการทางด้านความผิดปกติทางจิตใจหรือพฤติกรรมและความผิดปกติทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้ อาจสรุปสาเหตุได้ว่าลักษณะความพิการดังกล่าวไม่ได้มีแนวทางการรับเข้าศึกษาต่อด้วยวิธีรับตรงและไม่ได้มีการเตรียมการรองรับเพื่อให้ความช่วยเหลือจึงทำให้นักศึกษาผู้พิการดังกล่าวลดน้อยลงมา

สรุปภาพรวมกรณีศึกษาและกรณีตัวอย่างที่ประกอบไปด้วยทั้งต่างประเทศและทั้งภายในประเทศ คือ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และUniversity of wisconsin-Madison เนื้อหาต่างประเทศบางส่วนไม่สามารถนำมาศึกษาได้ลึกด้วยข้อจำกัดทางข้อมูล จึงได้ศึกษาสถาบันอุดมศึกษาในประเทศเพื่อให้เป็นประโยชน์มากที่สุด

ตารางที่ 2.4 แสดงการเปรียบเทียบการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการของสถาบันอุดมศึกษา

การดำเนินการ สถาบันอุดมศึกษา	สถาบันอุดมศึกษา		
	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	University of wisconsin-Madison
การรับนักศึกษาผู้พิการ เข้าศึกษา	ไม่มีโครงการเฉพาะ ในการรับนักศึกษาผู้พิการ ยกเว้นคณะจะดำเนินการ สอบคัดเลือกโดยส่วนกลาง	มีโครงการเฉพาะในการรับ นักศึกษาผู้พิการ มีชื่อว่า โครงการนักศึกษาเรียนดีผู้พิการ	(ไม่ทราบข้อมูล)
ศูนย์ข้อมูลสำหรับ นักศึกษาพิการหรือผู้ใช้ ภายนอกองค์กรประจำ มหาวิทยาลัย	-	เปิดศูนย์บริการนักศึกษาพิการ หรือDisable Student Services ที่ ม.ธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต	มีการจัดตั้งศูนย์ศูนย์บริการผู้พิการ มีชื่อว่า McBurney Disability Resource Center (for students and guests)
การได้รับโอกาสที่ เอื้ออำนวยต่อการ ดำเนินการด้านผู้พิการ	เป็นมหาวิทยาลัยอันดับที่ 1 ของประเทศไทยและมี ชื่อเสียงติดอันดับ มหาวิทยาลัยโลก	โอกาสที่ม.ธรรมศาสตร์ รังสิต ได้ใช้พื้นที่ส่วนหนึ่งในการจัดกีฬา ทั้งคนปกติและผู้พิการ (กีฬา เอเชียนเกมส์ และเฟลปิกเกมส์)	ประเทศสหรัฐอเมริกาให้ความสำคัญเรื่องผู้พิการมานานมีการให้ สิทธิกับผู้พิการอย่างกว้างขวาง ดังนั้นจึงได้รับการสนับสนุนจาก รัฐบาลและประชาชนมาก

หมายเหตุ สำหรับ University of wisconsin-Madison (UW-Madison) United state of America ได้จากการสืบค้นข้อมูลจากทางอินเทอร์เน็ต ข้อมูลบางส่วนจึงได้ไม่ครบสมบูรณ์เช่นข้อมูล เช่น วิธีทางการรับ

ความแตกต่างของการดำเนินงานที่ผ่านมาในแต่ละสถานศึกษามีความแตกต่างกันด้านความมีโอกาสทางด้านต่าง ๆ แตกต่างกันไปซึ่งการสรุปได้แยกออกเป็นการพิจารณาสถานศึกษากรณีตัวอย่าง หากเมื่อกล่าวถึงสถาบันอุดมศึกษาของต่างประเทศนั้นได้แก่ University of Wisconsin-Madison (UW-Madison) United state of America เป็นมหาวิทยาลัยในประเทศสหรัฐอเมริกาที่มีการรณรงค์อย่างชัดเจนทางด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและประเทศสหรัฐอเมริกานั้นก็มีกฎหมายและองค์กรต่าง ๆ ที่เข้มแข็งคือมีกฎหมายอันเป็นแม่แบบสำหรับหลายประเทศได้แก่ American Disability Act (ADA) และนอกเหนือจากนี้ประชาชนส่วนมากและนโยบายทางภาครัฐของทางสหรัฐอเมริกามีส่วนให้ความสนใจทางด้านเรื่องนี้พอสมควรหากย้อนกลับไปเมื่อหลายปีที่ผ่านมา พิจารณาได้ว่าเนื่องจากสาเหตุที่สหรัฐอเมริกาที่มีทหารที่ไปรบและพิการหลายคนในสงครามต่าง ๆ เช่น สงครามเวียดนาม จึงทำให้ประชาชน และรัฐบาลเล็งเห็นความสำคัญกับเรื่องเหล่านี้ ซึ่งต่อมาก็มีผลต่อองค์กรต่าง ๆ รวมถึงสถาบันอุดมศึกษาแห่งนี้ด้วย

โดยสรุปในบทที่ 2 เกี่ยวกับแนวคิดและกฎหมายด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการที่ได้กล่าวมาทั้งหมดข้างต้นเป็นภาพรวมของทางด้านกฎหมายและประชากร สิ่งที่เป็นอยู่ของสังคมและองค์กรของสถาบันการศึกษาซึ่งลักษณะข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลสำหรับช่วยในการพิจารณา ซึ่งด้านประชากรสรุปได้ว่าจากที่ผ่านมามีประเทศต่างๆ มีการพัฒนาขึ้นมาก จำนวนประชากรของประเทศที่พัฒนาแล้วพบว่ามีผู้สูงอายุมากขึ้นซึ่งพบว่าเป็นปัญหาและเป็นสิ่งที่ต้องแก้ไขด้านกายภาพเพื่อให้ผู้สูงอายุได้ใช้ชีวิตที่ต้องช่วยเหลือตนเองได้ การแก้ปัญหานั้นคือ ต้องจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ดังที่หลายประเทศได้พัฒนาสิ่งเหล่านี้เรื่อยรวมถึงประเทศไทยมีการพัฒนาด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการทางกายภาพมีทั้งเรื่องของกฎหมาย นโยบายของประเทศและของแต่ละองค์กรมาเกี่ยวข้องด้วยอย่างเช่น สถาบันการศึกษาซึ่งได้ยกเป็นกรณีตัวอย่าง นอกจากนี้ได้สรุปภาพรวมของสถาบันการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งการศึกษาในครั้งนี้เพื่อให้ทราบแนวทางการปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยต่อไป

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องแนวทางการปรับปรุงอาคารเดิมให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548 กรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจาก การศึกษาครั้งนี้ต้องการผลการศึกษาออกมาเป็น 2 ลักษณะ คือ ทางด้านกายภาพ และทางด้านความคิดเห็น ด้านแนวทางการดำเนินการ จึงทำให้การศึกษามีลักษณะในการดำเนินการ แบ่งออกเป็น 2 ระยะ คือ

- ระยะที่ 1 การสำรวจเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์
- ระยะที่ 2 การสัมภาษณ์

ระยะที่ 1 การสำรวจเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ ใช้วิธีการ สำรวจ สังเกต อาคารในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเพื่อให้ทราบสภาพปัจจุบัน แต่เนื่องจากจำนวนอาคารมีจำนวนมากและมีข้อจำกัดเรื่องเวลา จึงได้เลือกกลุ่มอาคารมาทำการสังเกต สำรวจ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นส่วนประกอบในการหาแนวทางการปรับปรุงอาคาร และใช้ประกอบการสร้างเครื่องมือในการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ 2 การสัมภาษณ์เป็นการดำเนินการวิจัยขั้นต่อมาใช้วิธีอุปมานแบบไม่สมบูรณ์ (Imperfect Inductive Method) เป็นการเก็บรวบรวมข้อเท็จจริงย่อย ๆ จากตัวอย่างบางส่วนของหน่วยประชากร นำมาวิเคราะห์สรุปพาดพิง (Refer) ว่าเป็นข้อค้นพบของประชากรทั้งหมด โดยเลือกนำการเก็บข้อมูลภาคสนามด้วยการสัมภาษณ์ เนื่องจากต้องการข้อมูลในเชิงลึกจึงได้ใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview Form) เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งสร้างจากได้จากการสำรวจอาคารกรณีศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่กล่าวถึงในลำดับแรกด้วยเป็นส่วนหนึ่ง ดังนั้นลักษณะการลงภาคสนามจึงเป็นการสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Interviews) ซึ่งผู้สัมภาษณ์ได้เตรียมคำถามที่กำหนดไว้แล้ว และเพื่อให้คุณสมบัติของประชากรในกลุ่มตัวอย่างตรงกับความต้องการ และเป็นตัวแทนของความเห็นได้ดีที่สุด และได้คำตอบที่ชัดเจนตรงตามวัตถุประสงค์ จึงเป็นการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) และดำเนินการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interviews) ในลักษณะโดยรวมแล้วในบทนี้จะได้ทำการอธิบายแยกเป็นหัวข้อต่าง ๆ ดังนี้

- ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล
- การวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ตามที่ได้กล่าวไว้ในเบื้องต้นที่ลักษณะในการดำเนินการเพื่อใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงการสำรวจ และช่วงการสัมภาษณ์ ในเบื้องต้นที่ทำการสำรวจนั้น เพื่อนำไปใช้ประกอบในการสัมภาษณ์ ดังนั้นในการสำรวจจึงเป็นการดำเนินการเบื้องต้นที่ขาดไม่ได้ในครั้งนี้ การศึกษาจึงจำเป็นต้องมีเกณฑ์ที่ชัดเจนในการเลือกอาคาร ซึ่งหากกล่าวถึงประชากรในการสำรวจก็คือ อาคารทั้งหมดในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งมีจำนวน 180 กว่าอาคาร แต่ในครั้งนี้ได้ทำการศึกษาต่อเนื่อง พบว่าการปรับปรุงอาคารนั้น ขึ้นต้นควรปรับปรุงใน

อาคารที่เป็นส่วนกลางก่อน ดังนั้นจึงได้เลือกอาคารมาทำการศึกษาเป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 8 อาคาร ด้วยกัน โดยมีเกณฑ์การแบ่งอาคารในการศึกษาออกเป็น 3 รูปแบบอาคาร คือ

1. อาคารประเภทการศึกษาส่วนกลาง ได้แก่ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อาคารพินิตประชานาถ อาคารเรียนศูนย์มหิตลาธิเบศร
2. อาคารประเภทชุมชนคนและโรงแรมหรู ได้แก่ อาคารจุลจักรพงษ์ ศาลาพระเกี้ยว หอประชุมจุฬา ฯ
3. อาคารประเภทสนามกีฬา ได้แก่ สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ สนามกีฬาในร่ม

ลักษณะในการสำรวจนี้ จึงเป็นข้อมูลสนับสนุนและใช้เป็นเครื่องมือในการวิจัยเพื่อใช้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยการสัมภาษณ์นั้นมีประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากร

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ต้องการศึกษาภาพกว้างของ สภาพที่เป็นอยู่และเหตุผลจากส่วนภายนอกองค์กร อันจะมีผลกระทบต่อภายในองค์กรด้วย ดังนั้นประชากรจึงประกอบไปด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิและสถาปนิก เจ้าของโครงการ ผู้ใช้อาคาร ผู้มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ทูพพลภาพและคนชรา

กลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการศึกษาที่ต้องอาศัยผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้อาคาร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและผู้พิการ ทั้งในด้านภาคนโยบายและกฎหมาย รวมถึงด้านการก่อสร้างและการปรับปรุง ทั้งภายนอกองค์กร และภายในองค์กร เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่ถูกต้อง และมีความน่าเชื่อถือ ผู้ศึกษาจึงได้ทำการเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sample) โดยแบ่งตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 สถาปนิก และผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านกฎหมายและสถาปัตยกรรม โดยมุ่งเน้นไปที่ผู้ที่มีประสบการณ์และมีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทูพพลภาพ และผู้สูงอายุ ทั้งในด้านภาคนโยบายและกฎหมาย เช่น การร่วมยกร่างกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการและทูพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 หรือเป็นผู้นำที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการเรียกร้องสิทธิต่าง ๆ เป็นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางกายภาพของอาคาร เป็นต้น และนอกจากนั้นรวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านการก่อสร้างและการปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับผู้พิการหรือทูพพลภาพ และผู้สูงอายุ ด้วย

กลุ่มที่ 2 เจ้าของโครงการ คือ บุคลากรในสถาบันการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการก่อสร้างและปรับปรุงอาคารในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเน้นไปที่บุคลากรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับอาคารของส่วนอุดมศึกษา เพื่อให้เป็นการศึกษาที่สัมพันธ์กับข้อจำกัดที่ได้เลือกศึกษาเฉพาะกลุ่มอาคารของอุดมศึกษา

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ใช้อาคาร เพื่อให้ได้ถึงกลุ่มเป้าหมายโดยตรง ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์และทราบสภาพผู้พิการในการใช้อาคารจริงจึงเป็นการเลือกเฉพาะเจาะจงผู้ใช้อาคารคือ กลุ่มผู้พิการในสถาบันการศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เน้นไปที่ส่วนอุดมศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลกลุ่มผู้พิการดังกล่าว

ในกลุ่มที่ 1 ผู้ศึกษามุ่งเน้นให้ได้ข้อมูล เพื่อให้เกิดความคิดเห็นที่หลากหลายและเป็นแนวทางในการเสนอ และแสดงความคิดเห็น ในการหาแนวทางที่เป็นไปได้ในการขับเคลื่อนผลักดันให้ เกิดการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการ จัดตั้งอำนาจความสะดวกให้กับผู้พิการและผู้สูงอายุ และในกลุ่มที่ 1 นี้ยังเป็นผู้เสนอแนะแนวทางที่เหมาะสม เพื่อให้ภายในองค์กรสามารถจัดตั้งอำนาจความสะดวกในเบื้องต้นและสัมพันธ์กับภายนอกได้ด้วย ส่วนในกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 3 เป็นกลุ่มที่มีผลกระทบโดยตรงในการจัดตั้งอำนาจความสะดวก จึงมุ่งเน้นไปเพื่อให้ได้คำตอบ เฉพาะในกรณีศึกษา ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยครั้งนี้

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบ มีโครงสร้าง(Structure Interviews)เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลภาคสนาม เพื่อทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้ศึกษาได้จัดทำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างนี้ โดยวิธีการดังนี้

1. จัดทำแบบสำรวจอาคาร โดยยึดการศึกษาจากกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548
2. ทำการสำรวจอาคารในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้เลือกมาเป็นกรณีศึกษา จำนวน 8 อาคาร
3. จัดทำแบบสัมภาษณ์เบื้องต้น จากการสรุปข้อมูลที่สร้างขึ้นจากการข้อมูลที่ได้จากการศึกษา ทั้งจาก งานวิจัย บทความหนังสือ เอกสาร ที่เกี่ยวข้องส่วนหนึ่งและจากการสำรวจอาคารกรณีศึกษาใน จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเกี่ยวกับการจัดตั้งอำนาจความสะดวกอีกส่วนหนึ่ง
4. ภายหลังจากทดลองแบบสัมภาษณ์เบื้องต้น ผู้ศึกษาได้ทำการปรับปรุงแบบสัมภาษณ์เพื่อให้มีความ ถูกต้องและเหมาะสม และจึงนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้
5. แบบสัมภาษณ์จะแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ
  - ลักษณะแรก ได้นำเสนอแนวทางการปรับปรุงอาคารในการจัดตั้งอำนาจความสะดวกตามที่ สำรองและศึกษา โดยการนำเสนอออกมาเป็นภาพและได้นำเสนอทางเลือกให้ผู้ถูกสัมภาษณ์ได้ เห็นภาพและแสดงความคิดเห็น
  - ลักษณะที่สอง เป็นแบบสัมภาษณ์ซึ่งชุดแบบสัมภาษณ์มีลักษณะคำถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นส่วนสัมภาษณ์ที่มีคำถามแบบปลายเปิด เพื่อให้ได้ข้อมูลความคิดเห็นที่ตรงตาม ความรู้สึกของกลุ่มตัวอย่าง และอีกส่วนหนึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์แบบปลายปิด เพื่อให้ได้ค่าของ ความเห็นในเชิงปริมาณในบางประเด็น และเพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลกระทำสรุปผลเป็นไป ตามวัตถุประสงค์ แบบสัมภาษณ์จึงได้ทำการแบ่งหัวข้อการศึกษาเพื่อให้สอดคล้องกับกลุ่มที่ ทำการศึกษา ซึ่งแต่ละกลุ่มที่ทำการศึกษาปีประเด็นที่แตกต่างกัน มีดังต่อไปนี้

โดยแต่ละกลุ่มมีแบบสัมภาษณ์และคำถามที่แตกต่างกันออกไป เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มตัวอย่างและ ความต้องการคำตอบในการนำไปใช้วิเคราะห์ กลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 จึงมีคำถามที่ใกล้เคียงกันในเบื้องต้น แต่ ในส่วนปลีกย่อยนั้นก็มีความที่แตกต่างกันออกไป โดยคำถามดังกล่าวมีลักษณะแยกออกเป็นกลุ่ม ๆ ดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ มีประเด็นคำถามหลัก

- ข้อมูลทั่วไป เป็นข้อมูลส่วนตัวเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
- ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก มุ่งเน้นที่ประสบการณ์ทำงาน ลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ
- ความคิดเห็นทางด้านนโยบายและกฎหมาย เป็นการสอบถามความคิดเห็นด้านนโยบายสาธารณะในภาพรวม ข้อกฎหมาย มาตรการการจูงใจ และผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นเน้นไปที่ความคิดเห็นเรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมที่พึงกระทำได้ รวมถึงในสถาบันการศึกษาด้วย
- ความคิดเห็นทางด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก ความคิดเห็นทางด้านการออกแบบ-การก่อสร้าง / ปรับปรุง เป็นการสอบถามความคิดเห็นเพื่อศึกษาความยากง่ายในการนำไปปฏิบัติจริงทั้งภาพรวมและกรณีศึกษา
- การศึกษาเฉพาะอาคารกรณีศึกษาโดยเจาะลึกความคิดเห็นการปรับปรุง

กลุ่มที่ 2 เจ้าของโครงการ บุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ มีประเด็นคำถามหลัก

- มีลักษณะคำถามในการสัมภาษณ์เพื่อให้ได้ข้อมูลเหมือนกับการสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 1
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเชิงนโยบาย เป็นการกล่าวถึงภาพรวมด้านนโยบายระดับประเทศ และย่อยลงมาถึงองค์กรสำหรับกรณีศึกษา
- ความคิดเห็นทางด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในองค์กรมุ่งเน้นไปที่ประเด็นความคิดเห็นเพื่อศึกษาความยากง่ายในการนำไปปฏิบัติจริง และสาเหตุที่ทำให้ทำไม่ได้ยาก อุปสรรคคืออะไรและแนวทางการแก้ไขนั้นควรเป็นอย่างไร
- การศึกษาเฉพาะอาคารกรณีศึกษาโดยเจาะลึกความคิดเห็นการปรับปรุง

กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ใช้อาคาร มีประเด็นคำถามหลัก

- ข้อมูลทั่วไป มุ่งเน้นไปที่ข้อมูลส่วนตัวของผู้ใช้อาคาร
- ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ด้อยโอกาส มุ่งเน้นไปที่ความคาดหวังในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สำหรับกลุ่มผู้ใช้อาคาร
- ความคิดเห็นด้านลักษณะปัญหาและแนวทางจัดปัญหาทางด้านกายภาพ มุ่งเน้นไปที่ปัญหาที่มีอยู่จริงสำหรับผู้ใช้อาคาร ความต้องการของผู้ใช้งาน
- การศึกษาเฉพาะอาคารกรณีศึกษาโดยเจาะลึกความคิดเห็นการปรับปรุง

3.3 วิธีการเก็บข้อมูล

1. ทำการศึกษารวบรวมข้อมูล จากการศึกษาหลายส่วนด้วยกัน ดังนี้

- ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วิทยานิพนธ์และงานวิจัยจากแหล่งต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการ ทั้งศึกษากฎหมายของต่างประเทศได้แก่ ADA และกฎหมายของประเทศไทย

- ศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกของผู้พิการในภาคนโยบายที่นำมาใช้ในการจัดการในภาพรวมของสังคม เช่น ศึกษาจากเอกสารองค์การสหประชาชาติ(UN)
  - ศึกษาทฤษฎี บทความ และเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้สูงอายุ
  - ศึกษาข้อมูลจากกรณีตัวอย่าง โดยศึกษาสถาบันอุดมศึกษาที่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพและผู้สูงอายุ ทั้งของมหาวิทยาลัยในต่างประเทศจากเอกสารและมหาวิทยาลัยในประเทศไทยโดยจากเอกสารและสำรวจเบื้องต้น
  - ศึกษาข้อมูลทั้งทางด้านข้อเท็จจริง จากเอกสาร และกายภาพอาคารของกรณีศึกษา คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจากการสำรวจอาคาร ที่ได้เลือกมาเป็นกรณีศึกษา จำนวน 8 อาคาร โดยมีเกณฑ์เลือกอาคารตามที่กล่าวไปแล้วเบื้องต้น
  - โดยมีรายการตรวจสอบตามกฎหมายอาคารของประเทศไทยที่มีการใช้อยู่
2. ทำการรวบรวมข้อมูลในส่วนของการศึกษาทฤษฎี และการสำรวจ ทั้งหมดนี้ เพื่อทำการสรุปและจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์ตามขั้นตอนการจัดทำแบบสัมภาษณ์ที่ได้กล่าว ในเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
  3. นำแบบสัมภาษณ์ขั้นสุดท้ายที่ได้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ในการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามที่ได้กำหนดไว้ การเก็บข้อมูลดังกล่าวได้ข้อมูลมา 3 ส่วนคือ
    - ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ ที่ทำการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interviews)
    - ข้อมูลจากการนำรูปแบบกายภาพที่แสดงเป็นภาพไปเสนอเพื่อช่วยให้ช่วยแสดงความคิดเห็น
    - ข้อมูลที่ได้จากเอกสารที่ผู้ให้สัมภาษณ์บางคนได้มอบให้เพื่อเป็นข้อมูลเพิ่มเติม
  4. รวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ทั้งหมด มาวิเคราะห์สรุปแนวทางการปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้สูงอายุและจัดทำข้อเสนอแนะต่อไป

3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลในแต่ละกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ และทำการเปรียบเทียบความคิดเห็น เพื่อให้ได้ผลวิเคราะห์จากการรวบรวมข้อมูล โดยอาศัยแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

- ข้อมูลเชิงปริมาณ จะใช้วิเคราะห์โดยอาศัยการนำค่าความถี่ในการตอบแบบสัมภาษณ์มาแจกแจงความถี่เพื่อประกอบการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ
- ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้อาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพและใช้การวิเคราะห์เชิงบรรยายเป็นหลัก เนื่องจากข้อมูลส่วนมากเป็นความคิดเห็น และแนวทางการปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ซึ่งจะได้ข้อมูลตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างอย่างแท้จริงรวมทั้งยังได้ทำการวิเคราะห์ร่วมกับการศึกษาตามหลักการ และแนวทางอื่น ๆ ตามเอกสารที่ได้ค้นคว้ามาและจากการได้สำรวจกายภาพอาคาร ประกอบด้วย

สรุปผลที่เกิดขึ้นที่เป็นอุปสรรคในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการ ทั้งทางด้านสังคมองค์กร และเสนอแนวทางในการปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการหรือทุพพลภาพและผู้สูงอายุ กรณีศึกษาคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยได้นำเสนอแนวทางควบคู่ไปกับแนวทางของกฎหมายพร้อมทั้งจัดทำข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อไป

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการเก็บข้อมูลในการสำรวจเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ และการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ซึ่งได้ทำการเก็บข้อมูลจากการสำรวจอาคารจำนวน 8 อาคาร และสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม รวมเป็นจำนวน 35 ราย (สามารถดูรายชื่อได้จาก ภาคผนวก ก. เรื่องกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย) ตามวิธีกระบวนการวิจัยตามที่กล่าวในบทที่ 3 แล้วนั้น เพื่อให้เป็นที่ทราบถึงภาพรวมของการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถอธิบายได้ว่า

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาถึงแนวทางการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการและผู้สูงอายุ โดยมีกรณีศึกษา คือ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แต่เนื่องจากอาคารในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีจำนวนหลายอาคารจึงได้เลือกทำการศึกษาจำนวน 8 อาคาร วัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อให้ทราบกระบวนการทางเหตุ-ผล ของสิ่งที่เกิดขึ้นอยู่ กฎหมายและความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ สภาพปัจจุบันของอาคารกรณีศึกษา และเสนอแนวทางทางด้านสถาปัตยกรรมให้เป็นทางเลือก ในการดำเนินการเพื่อให้ถึงการปฏิบัติของกรณีศึกษา อันเป็นกระบวนการที่จะทำให้เกิดทราบถึง แนวทางต่อไปในด้านการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ลักษณะดังกล่าวมีการศึกษากายภาพอาคารที่มีอยู่จริง และเป็นที่ทราบแน่นอนว่าอาคารเดิมนั้นย่อมไม่ได้อ้างอิงตามกฎกระทรวง และอาคารราชการนั้นก็ไม่ต้องขออนุญาตก่อสร้าง แต่เนื่องจากได้มีการขอความร่วมมือให้หน่วยงานของภาครัฐดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการจากรัฐบาล ดังมีหนังสือถึงหน่วยงานต่าง ๆ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยดังต่อไปนี้

- หนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ นร. 0205 / 049 ลงวันที่ 16 มีนาคม 2541 เรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
- หนังสือสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ที่ศธ 0508 / 2225 ลงวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2549 เรื่องขอความร่วมมือ รมรณงค์จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
- หนังสือด่วนมากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่พม. 0503 / 6203 ลงวันที่ 19 ธันวาคม 2549 เรื่องขอความร่วมมือ ในการรณรงค์จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ
- หนังสือสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ที่ศธ 0508 / ง 12 ลงวันที่ 8 มกราคม 2550 เรื่องขอความร่วมมือ รมรณงค์จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ

ดังนั้นเพื่อศึกษาถึงแนวทางปรับปรุงอาคารสำหรับผู้พิการให้ทันสมัยที่สุด จึงอ้างอิงตามกฎกระทรวง กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 ให้ทราบถึงแนวทางการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการจากผู้ที่เกี่ยวข้องหลายด้านด้วยกัน โดยแต่ละกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีรายละเอียดที่ศึกษาด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-depth Interview) ประกอบกับการศึกษาด้วยวิธีดังต่อไปนี้คือ ศึกษาความต้องการและความคาดหวังของผู้ใช้อาคารในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก แนวความคิดของสถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนหนึ่งให้ทราบว่าอาคารเดิมนั้นจะสามารถปรับปรุงอาคารตามกฎกระทรวงได้ทั้งหมดหรือไม่ และเพื่อให้ทราบว่าสถาปนิกผู้ออกแบบนั้นมีแนวทางในการออกแบบอย่างไรในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และศึกษาถึงด้านการดำเนินการของเจ้าของอาคารด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ ในบทนี้จึงได้นำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูลใน

ลักษณะตารางประกอบคำบรรยาย มีประเด็นหัวข้อหลักและได้แบ่งรายละเอียดปลีกย่อยแต่ละเรื่องออกไป ส่วนหนึ่งเพื่อพิจารณาทางด้านเหตุ-ผลต่าง ๆ หัวข้อที่ทำการวิเคราะห์มีดังต่อไปนี้

1. จำนวนตัวอย่างที่เก็บข้อมูล
2. วิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
3. วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ข้อคิดเห็นทางด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกตามกฎกระทรวงฯ
4. วิเคราะห์ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการกรณีศึกษาประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

4.1 จำนวนตัวอย่างที่เก็บข้อมูล

เนื่องจากการศึกษาต้องการผลการศึกษาออกมาเป็น 2 ลักษณะ ทางด้านกายภาพ และความคิดเห็นด้านแนวทางการดำเนินการ จึงทำให้การศึกษามีลักษณะในการดำเนินการแบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงการสำรวจเพื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ซึ่งได้ข้อมูลจากการสำรวจอาคารกรณีศึกษาจำนวน 8 อาคาร โดยใช้เกณฑ์ในการแบ่งอาคาร(ตามที่กล่าวมาแล้วในบทที่ 3) การเก็บข้อมูลดังกล่าวได้ครบตามจำนวนที่กำหนดไว้และต้องการศึกษา

ส่วนช่วงการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่มีความเชี่ยวชาญ มีประสบการณ์ และมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาอยู่ คือ เรื่องแนวทางการปรับปรุงอาคารเพื่อผู้พิการให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 กรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการศึกษาได้ทำการเก็บข้อมูลจากภายในและภายนอกกรณีศึกษา ผู้ศึกษาสามารถเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม โดยวิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Indepth Interview) ตามสิ่งที่แต่ละท่านมีประสบการณ์ รวมได้เป็นจำนวนทั้งหมด 35 คน ดังต่อไปนี้

- **กลุ่มที่ 1** สถาปนิก และ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านกฎหมายและสถาปัตยกรรมเกี่ยวกับเรื่องที่ทำการศึกษา
  - กลุ่มที่ 1.1 สถาปนิกผู้เกี่ยวข้องกับการออกแบบ- ปรับปรุงอาคาร ประกอบไปด้วย
    - สถาปนิกจากภายในองค์กร จำนวน 2 คน
    - สถาปนิกจากภายนอกองค์กร จำนวน 1 คน
  - กลุ่มที่ 1.2 สถาปนิกผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับผู้พิการ
    - สถาปนิกจากภายในองค์กร จำนวน 3 คน
    - สถาปนิกจากภายนอกองค์กร - ภาคเอกชน จำนวน 5 คน
    - สถาปนิกจากภายนอกองค์กร -ภาครัฐ จำนวน 3 คน
  - กลุ่มที่ 1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับผู้พิการ
    - ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกองค์กร ผู้จัดตั้งองค์กรคนพิการจำนวน 1 คน
    - ผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอกองค์กร ระดับการผังเมือง จำนวน 1 คน

(รวม จำนวน16คน)
- **กลุ่มที่ 2** เจ้าของโครงการ ซึ่งสำหรับในกรณีศึกษานั้นก็คือ บุคลากร
  - กลุ่มที่ 2.1 บุคลากรระดับหัวหน้าหน่วยงาน จำนวน 4 คน
  - กลุ่มที่ 2.2 บุคลากรระดับปฏิบัติ จำนวน 4 คน

(รวม จำนวน 8 คน)

- **กลุ่มที่ 3** กลุ่มผู้ใช้อาคาร ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลกลุ่มผู้พิการ

กลุ่มที่ 3.1 นิสิตผู้พิการ	จำนวน 6 คน
กลุ่มที่ 3.2 ผู้สูงอายุ	จำนวน 3 คน
	(รวม จำนวน 9คน)
	รวมทั้งสิ้น 33 คน

เหตุผลของจำนวนประชากรที่มีความแตกต่างกัน

จำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มตัวอย่างผู้ศึกษาได้ในเบื้องต้นผู้ศึกษาพยายามทำการศึกษาและจัดจำนวนในการสัมภาษณ์ให้ใกล้เคียงกันมากที่สุด เพื่อให้ข้อมูลที่มีน้ำหนักด้านความคิดเห็นในแต่ละกลุ่มเท่ากัน แต่เนื่องจากเหตุผลและปัจจัย ที่ทำให้ให้จำนวนประชากรมีความแตกต่างกัน คือ

1. จำนวนประชากรที่ไม่เท่ากัน เนื่องจากจำนวนประชากรในแต่ละกลุ่มตัวอย่างมีจำนวนต่างกันที่เป็นเช่นนั้นเพราะสาเหตุที่สามารถแยกออกเป็นข้อ ๆ ตามการอธิบายของในแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้
  - 1.1 กลุ่มที่ 1 สถาปนิก และ ผู้ทรงคุณวุฒิ ด้านกฎหมายและสถาปัตยกรรม มาจากหน่วยของสังคม โดยรวมอันประกอบด้วยจากหลาย ๆ องค์กร ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญทางด้านที่ทำการศึกษ จึงทำให้สามารถเก็บข้อมูลได้เป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น ๆ
  - 1.2 กลุ่มที่ 2 เจ้าของโครงการ ซึ่งสำหรับในกรณีศึกษา คือ บุคลากร ด้วยสาเหตุที่ทำการศึกษาโดยเลือกเฉพาะกลุ่มที่ดำเนินการมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงและให้คำตอบได้ชัดเจนจากภายในองค์กร ของกรณีศึกษาเพียงองค์กรเดียว จึงทำให้ได้จำนวนดังกล่าว
  - 1.3 กลุ่มที่ 3 กลุ่มผู้ใช้อาคาร และผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลกลุ่มผู้พิการ จากที่ทำการศึกษาพบว่า ผู้ใช้อาคารที่เป็นกลุ่มผู้พิการที่กำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา ประชากรในกลุ่มนี้มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 12 คน โดยในที่นี้เป็นกลุ่มผู้พิการทางด้านสายตาจำนวน 5 คน และร่างกายจำนวน 1 คน ที่กำหนดในขอบเขตการศึกษา
2. เนื่องจากความบกพร่องหรือความพิการดังกล่าวเป็นเรื่องซึ่งมีผลทางด้านจิตใจเป็นอย่างมาก ผู้ที่จะให้ข้อมูลในการเข้าถึงกลุ่มดังกล่าวจึงเกรงกลัวที่จะให้ข้อมูลส่วนตัว อันก่อให้เกิดความยากต่อการเข้าถึงผู้ศึกษาจึงพยายามศึกษาให้ได้มากที่สุดตามข้อจำกัดของเวลาที่มีอยู่

4.2 วิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์เป็นลักษณะมีรูปแบบคำถามแบบมีโครงสร้าง (Structure Interview) จากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ลักษณะเบื้องต้นจึงทราบว่าผู้ให้คำตอบนั้นมีลักษณะเด่นทางด้านใดจึงยกประเด็นมาเพื่อวิเคราะห์เชิงลึกในแต่ละกลุ่มได้ดังต่อไปนี้

4.2.1 วิเคราะห์ลักษณะงานของสถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการ

เป็นการประมวลผลข้อมูลทั่วไปจากกลุ่มตัวอย่างด้านข้อเท็จจริง โดยข้อเท็จจริงดังกล่าวจะพิจารณาจากการดำเนินงาน โดยกลุ่มที่ 1 สถาปนิก และ ผู้ทรงคุณวุฒิ เน้นไปที่ลักษณะงานที่ปฏิบัติและการมีส่วนร่วมในการอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและผู้สูงอายุ เพราะกลุ่มดังกล่าวเป็นกลุ่มที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการหลักจากภายนอกองค์กรอันส่งผลถึงภายในองค์กรด้วย

ตารางที่ 4.1 แสดงลักษณะงานของสถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการ

ผู้ให้สัมภาษณ์ กลุ่มที่ 1	ลักษณะหน้าที่ปฏิบัติ		
	ภายในองค์กร	ภายนอกองค์กร	
		ภาครัฐ	ภาคเอกชน
สถาปนิก ผู้ออกแบบ	<ul style="list-style-type: none"> - ออกแบบอาคาร กรณีศึกษา - เป็นที่ปรึกษาให้กับหน่วยงานของภาครัฐ - เป็นผู้ให้การอบรมการใช้งานอาคารด้าน อัคคีภัย, วางระเบิด, อาชญากรรม และการปฐมพยาบาล 		<ul style="list-style-type: none"> - ติดตามตอนช่วงระหว่างการก่อสร้าง อาคารกรณีศึกษา มหิดลธิเบศร
สถาปนิก ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับผู้พิการ	<ul style="list-style-type: none"> - บรรยาย, สอนนิสิต-นักศึกษา - บรรยายด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการตามองค์กรต่างๆ - วิจัยด้านสิ่งแวดล้อมผู้สูงอายุ - เป็นที่ปรึกษาด้านงานสถาปัตยกรรมเพื่อผู้พิการและผู้สูงอายุให้กับองค์กรภาครัฐ 	<ul style="list-style-type: none"> - คณะทำงานกำหนดยุทธศาสตร์การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในองค์กรของมหาวิทยาลัยเอกชน - คณะทำงานด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ สมาคมสถาปนิกสยาม ฯ - เป็นผู้บรรยายในองค์กรวิชาชีพ - ร่วมการอบรมกับ UN. ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ - อาจารย์พิเศษให้กับสถาบันการศึกษา 	<ul style="list-style-type: none"> - ให้คำปรึกษาในฐานะผู้ออกแบบ - เป็นผู้บรรยายในองค์กรวิชาชีพ - ออกแบบอาคาร-ปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ - ร่วมยกข้อเสนอเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ - รับผิดชอบด้านการออกแบบศูนย์ราชการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก - อาจารย์พิเศษให้กับสถาบันการศึกษา - เป็นที่ปรึกษาให้หน่วยงานภาครัฐ (กทม.) - ผู้นำในการเรียกร้องสิทธิผู้พิการ
ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับผู้พิการ	-	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นผู้ร่างกฎหมายใช้บังคับผังเมืองรวมปี พ.ศ. 2540 ซึ่งสิ่งใดที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการก็จะคำนึงถึงร่วมด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> - ก่อตั้งองค์กรเพื่อคนพิการ - ให้คำปรึกษาด้านการจัดตั้งองค์กรผู้พิการ

หมายเหตุ เนื่องจากในการสัมภาษณ์ได้จำแนกกลุ่มตัวอย่างภายนอกองค์กรจากส่วนของทางด้านภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อศึกษาภาพรวมของการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนภายในองค์กรนั้นเป็นที่ทราบดีว่าเป็นหน่วยงานของทางภาครัฐอย่างชัดเจนจึงมิได้ทำการจำแนกในตารางนี้

สถาปนิกผู้เกี่ยวข้องกับการออกแบบ-ปรับปรุงอาคารกรณีศึกษาจะประกอบไปด้วย 4 อาคารด้วยกัน คือ พินิตประชานาถ, จุฬจักรพงษ์, มหิตลธิเบศร และมหาธีรราชานุสรณ์ ซึ่งจะมีทั้งภายนอกและภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีอาคารมหิตลธิเบศรเพียงอาคารเดียวในกรณีศึกษาที่มีผู้ออกแบบจากภายนอกองค์กร ส่วนอาคารนอกจากนั้นมีผู้ออกแบบจากภายในองค์กรทั้งหมด ส่วนสถาปนิกผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับผู้พิการนั้นได้ทำการศึกษาทั้งภายในและภายนอกองค์กร และผู้ทรงคุณวุฒิผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับผู้พิการจะเน้นไปที่ภายนอกองค์กรโดยมุ่งศึกษาควบคู่เพื่อให้ทราบถึงแนวความคิดของทางภาคการทำงานอื่นๆ นอกเหนือจากที่สถาปนิกปฏิบัติ การศึกษาพบว่าภายในองค์กรคือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดตั้งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการมีการศึกษาวิจัยและขยายผลสู่ภายนอกองค์กรคือเป็นที่ปรึกษาให้กับองค์กรภาครัฐและร่วมบรรยายให้ความรู้ด้วย ส่วนสถาปนิกและผู้เชี่ยวชาญจากภายนอกองค์กรนั้นได้ดำเนินการเพื่อช่วยเหลือผู้พิการในหน้าที่ปฏิบัติที่หลากหลายมีการดำเนินการในหน่วยต่างๆ ของทางสังคมประกอบด้วย การจัดตั้งองค์กรเพื่อผู้พิการช่วยเหลือเรียกร้องสิทธิให้กับผู้พิการดำเนินการทางด้านกฎหมายการจัดตั้งอำนวยความสะดวกทั้งในระดับภาพรวม ได้แก่ ผังเมือง ระดับอาคาร รวมถึงได้ดำเนินการด้านการเผยแพร่ให้ความรู้ ได้แก่การบรรยายให้ความรู้

จากข้อสังเกต หากพิจารณาแยกในหน่วยสถาปนิกผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดตั้งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการเฉพาะจากภายนอกองค์กรนั้นในลักษณะหน้าที่ปฏิบัติ จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานหลักด้านการออกนโยบายและข้อบังคับเป็นของหน่วยงานของทางภาครัฐ ส่วนผู้ปฏิบัติเป็นของส่วนเอกชนเป็นส่วนใหญ่และในส่วนของหน่วยงานภาครัฐเองบางส่วนได้ให้สถาปนิกทางภาคเอกชน เป็นผู้ดำเนินการด้านการจัดตั้งอำนวยความสะดวกให้กับองค์กรภาครัฐ¹ ดังนั้นส่วนหนึ่งพิจารณาได้ว่าผู้ที่ทราบปัญหาด้านการจัดตั้งอำนวยความสะดวกในด้านการปฏิบัติจริงนั้นเป็นของทางภาคเอกชนด้วย

4.2.2 วิเคราะห์ข้อมูลด้านการปฏิบัติหน้าที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับอาคารกรณีศึกษา

สำหรับกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้นมีเจ้าของอาคาร คือ บุคลากรผู้ดูแลอาคาร สำหรับอาคารที่ทำการศึกษามีจำนวน 8 อาคาร ในการสัมภาษณ์เก็บข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานจึงมีการแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะคือ บุคลากรระดับหัวหน้าหน่วยงาน และบุคลากรระดับผู้ปฏิบัติ

ลักษณะดังกล่าวมีการจำแนกเพื่อให้ทราบถึง ระบบการดำเนินงานที่ต้องการศึกษามีแนวทางอย่างไรและส่วนหนึ่งเพื่อศึกษาทางด้านนโยบายและทางด้านการปฏิบัติของบุคลากรผู้ดูแลอาคารสำหรับกรณีศึกษานั้นได้ศึกษา 8 อาคาร การดูแลอาคารได้แบ่งเป็นการดูแลจากสายงานประกอบด้วย

1. สำนักบริหารระบบกายภาพ รับผิดชอบ ได้แก่ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาลาพระแก้ว อาคารจุลจักรพงษ์ อาคารพินิตประชานาถ อาคารมหิตลธิเบศร
2. ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรับผิดชอบ ได้แก่ สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอาคารสนามกีฬาในร่ม
3. สถาบันวิทยบริการ ดูแลอาคารสำหรับการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ มหาธีรราชานุสรณ์

สำหรับการบริหารงานภายในหน่วยงานแต่ละหน่วยแสดงเป็นภาพผังการบริหารภายในหน่วยงานซึ่งสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก ข. ภายใต้วหัวข้อ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ บุญเรือง จันทร์ประภาพร: สัมภาษณ์ 11 มกราคม 2550

ตารางที่ 4.2 แสดงลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ อาคารกรณีศึกษา
สำนักบริหารระบบกายภาพ

บุคลากร	ลักษณะหน้าที่ปฏิบัติ
บุคลากรระดับหัวหน้าหน่วยงาน	<ul style="list-style-type: none"> - จัดสรรหน้าที่การดำเนินการในหน้าที่ให้กับบุคลากรระดับปฏิบัติ - บริหารจัดการอาคารสถานที่ ระบบสาธารณูปโภค ยานพาหนะ และระบบรักษาความปลอดภัย - เป็นผู้ประสานงานยังหน่วยงานฝ่ายต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัย
บุคลากรระดับปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - ประสานการใช้ห้องในอาคาร - เป็นผู้ดูแลการปฏิบัติหน้าที่ทำความสะอาดอาคาร - ประสานงานกับช่างประจำอาคาร - ตรวจสอบและรายงานการเสียหาย, ครุภัณฑ์ - ประสานงานกับผู้รักษาความปลอดภัย (รปภ.)

จากการศึกษาพบว่า สายงานส่วนสำนักบริหารระบบกายภาพ ด้านหน่วยงานอาคารสถานที่และส่วนงานสถาปัตยกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน เป็นหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงหากมีการปรับปรุงอาคารในส่วนอาคารของส่วนกลาง และเป็นผู้ประสานงานกับฝ่ายต่าง ๆ ในเบื้องต้นส่วนงานอาคารและสถานที่ได้จัดให้มีบุคลากรในระดับปฏิบัติไปดูแลอาคารต่าง ๆ ทำหน้าที่ในการ ประสานการใช้ห้องในอาคาร, เป็นผู้ดูแลการปฏิบัติหน้าที่ทำความสะอาดอาคาร, ประสานงานกับฝ่ายซ่อมบำรุง, ตรวจสอบและรายงานการเสียหาย, ครุภัณฑ์, ประสานงานกับส่วนรักษาความปลอดภัยและยานพาหนะ

รูปแบบการจัดสรรงานขึ้นอยู่กับบุคลากรระดับหัวหน้าหน่วยจะเป็นผู้แบ่งหน้าที่ และผู้เป็นหัวหน้าหน่วยจะเป็นผู้รับการรายงานจากบุคลากรระดับปฏิบัติด้วยส่วนหนึ่งเพื่อจัดสรรงบประมาณ หากมีการซ่อมบำรุงหรือการปรับปรุงแต่หากมีการปรับปรุงอาคารแล้วนั้นฝ่ายที่ต้องเกี่ยวข้อง คือ ส่วนงานสถาปัตยกรรมและโครงสร้างพื้นฐาน หน่วยที่เกี่ยวข้องในส่วนงานนี้ ได้แก่ สายงานออกแบบและบริหารงานก่อสร้าง และสายงานผังแม่บท

ตารางที่ 4.3 แสดงลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ อาคารกรณีศึกษา
ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บุคลากร	ลักษณะหน้าที่ปฏิบัติ
บุคลากรระดับหัวหน้าหน่วยงาน	<ul style="list-style-type: none"> - วางแผนกำหนดการดำเนินการของฝ่ายต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน - บริหารงานด้านการกีฬา
บุคลากรระดับปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - บริหารจัดการอาคารสถานที่ ระบบสาธารณูปโภค และระบบรักษาความปลอดภัย - จัดสรรหน้าที่การดำเนินการในหน้าที่ให้กับบุคลากรในการให้บริการเกี่ยวกับการใช้อาคารสถานที่ อุปกรณ์กีฬาต่าง ๆ - เป็นผู้ควบคุมหัวหน้าสนามและพนักงานสนาม - เป็นผู้ดูแลการปฏิบัติหน้าที่ทำความสะอาดอาคาร

ลักษณะการดำเนินการจะเป็นการดูแลอาคารโดยแผนกสถานที่และอุปกรณ์กีฬา เป็นระบบ In-House ควบคุมดูแลอาคาร แผนกสถานที่และอุปกรณ์กีฬาจะเป็นฝ่ายดูแลอาคารกรณีศึกษาได้แก่ สนามกีฬาในร่ม สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนั้นยังเป็นฝ่ายดูแลอาคารที่นอกเหนือจากอาคารกรณีศึกษา ได้แก่ สนามเทนนิส สระว่ายน้ำ 25 เมตร และสระว่ายน้ำ 50 เมตร นอกจากนั้นก็จะเป็นผู้ควบคุมดูแลช่าง หากต้องทำการปรับปรุงอาคารนั้นการดำเนินงานจะได้รับคำสั่งเห็นชอบ จากคณะผู้บริหารศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หลังจากนั้นจะมีการดำเนินการว่าจ้างหากขอบเขตงานนั้นมากจนเกินช่างที่มีอยู่ แต่ถ้าหากเป็นงานเพียงเล็กน้อยก็จะใช้วิธีการดำเนินงานโดยช่างที่มีอยู่

ตารางที่ 4.4 แสดงลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรผู้เกี่ยวข้องกับอาคารสถานที่ อาคารกรณีศึกษา

สถาบันวิทยบริการ

บุคลากร	ลักษณะหน้าที่ปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง
บุคลากรระดับหัวหน้าหน่วยงาน	<ul style="list-style-type: none"> - เป็นคณะผู้บริหารในสถาบันวิทยบริการพัฒนาองค์กร บุคลากร ในสายงาน ด้านความเป็นนานาชาติ - ร่วมประชุมบริหารงานในสายงานกับคณะกรรมการ เสนอแนวคิดในการปรับปรุงอาคาร
บุคลากรระดับปฏิบัติ	-

ลักษณะการดำเนินงานในหน่วยงานของสถาบันวิทยบริการ จะเป็นลักษณะมีคณะผู้บริหารดำเนินการจัดการโดยปรึกษาร่วมกันในการตัดสินใจเพื่อดำเนินการในเรื่องต่างๆ ในลักษณะด้านอาคารสถานที่นั้น สถาบันวิทยบริการ จะมีรูปแบบการบริหารที่แตกต่างออกไป คือ ในส่วนนี้มีที่ปรึกษาระบบบริหารจัดการอาคาร (Consultant on Building Management System) เป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญ

จากผลการศึกษาดังกล่าวเป็นเพียงการศึกษาที่มาของการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการดำเนินงานให้กับฝ่ายอาคารทั้ง 8 อาคารที่ได้นำมาเป็นกรณีศึกษา ซึ่งแต่ละอาคารนั้นมีรูปแบบการบริหารโดยบุคลากรที่ต่างกันไป จากที่จำแนกนั้นเฉพาะอาคารที่เป็นกรณีศึกษา สามารถสรุปรูปแบบการดำเนินงานออกเป็นได้ 3 รูปแบบ คือ

- รูปแบบการบริหารจากหน่วยงานส่วนกลางของมหาวิทยาลัย
- รูปแบบการบริหารโดยส่วนอาคารสถานที่ถูกควบคุมจากคณะผู้บริหารของหน่วยงานที่สังกัด
- รูปแบบการบริหารโดยส่วนอาคารมีการเข้ามาในฐานะที่ปรึกษาระบบบริหารจัดการอาคาร

(Consultant on Building Management System) การดำเนินหน้าที่ปฏิบัติจึงเป็นในรูปแบบเสมือนเป็นสถาปนิกที่คอยให้คำปรึกษา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะสถาปนิกในกลุ่มที่ 1

4.2.3 วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของผู้ใช้อาคาร

เนื่องจากรูปแบบการสัมภาษณ์เป็นไปในลักษณะเจาะลึก (In-depth Interview) ดังนั้นจึงได้ทำการศึกษาถึงผู้พิการและผู้สูงอายุ โดยลงในรายละเอียดถึงความบกพร่องทางด้านร่างกายอันมีผลต่อการใช้งานอาคารด้วยส่วนหนึ่ง และศึกษาผู้สูงอายุด้านการใช้งานอาคาร

ตารางที่ 4.5 แสดงลักษณะของผู้ใช้อาคาร

ผู้ใช้อาคาร	ผู้พิการ		ผู้สูงอายุ	
	ลักษณะความบกพร่องทางร่างกาย		ลักษณะวัยของผู้สูงอายุ	
	ทางสายตา	ทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหว	วัยเริ่มต้น (60-69 ปี)	วัยปานกลาง (70-79 ปี)
X1	มองไม่เห็น			
X2	บกพร่องทางสายตา			
X3	สายตาเลือนลาง			
X4	จอประสาทตาหลุดลอก แพทย์รักษาโดยฉีดซิลิโคน เหลวเพื่อพยุงตาซ้ายอ่านได้ ความไกลไม่เกินครึ่งฟุต			
X5	มองไม่เห็น			
X6		กระดูกสันหลังคดงอ ข้อเท้าบิด		
XX1 (ผู้ปกครองฝ่ายประถม)			อายุ 61ปี	
ผู้สูงอายุ 1				อายุ 73 ปี
ผู้สูงอายุ 2				อายุ 75 ปี

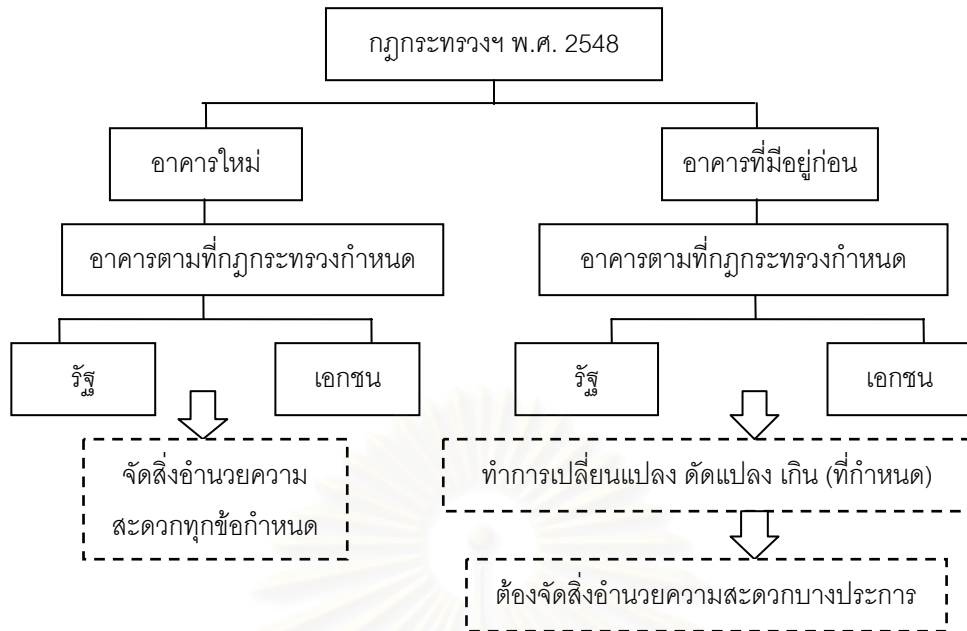
หมายเหตุ ด้วยลักษณะความบกพร่องทางด้านร่างกายมีผลต่อสภาวะทางจิตใจให้ผู้ให้สัมภาษณ์บางท่านจึงขอสงวนชื่อ

ลักษณะความพิการบางประเภทนั้นในการเก็บข้อมูลนั้นไม่สามารถลงลึกได้ของลักษณะอาการ เพราะขึ้นอยู่กับสภาวะจิตใจของผู้ตอบคำถาม ส่วนลักษณะของผู้สูงอายุนั้น ตัวผู้สูงอายุเองสามารถดำรงชีวิตปกติได้ แต่มีความสามารถในการเคลื่อนไหวทางร่างกายได้ช้าลง จึงแสดงด้วยลักษณะการพิจารณาตามอายุ จากการศึกษาผู้ที่พิการและผู้สูงอายุที่เข้ามาใช้อาคารในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สำหรับนิสิตพบว่าส่วนมากเป็นผู้พิการทางด้านสายตา ส่วนลักษณะของผู้สูงอายุนั้นพิจารณาถึงลักษณะการเคลื่อนไหวมีลักษณะที่เปลี่ยนแปลงไป จากการศึกษาสัมภาษณ์กลุ่มผู้สูงอายุนั้นเป็นอาจารย์และผู้ปกครองนักเรียนฝ่ายประถมที่เข้ามาภายในมหาวิทยาลัยเป็นบางครั้งคราวและมีโอกาสได้ใช้อาคารบางอาคาร เช่น อาคารมหาธีรราชานุสรณ์

4.3 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ข้อคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความเป็นไปได้ในการปรับปรุงอาคารเดิม

4.3.1 ข้อพิจารณาด้านกฎกระทรวง

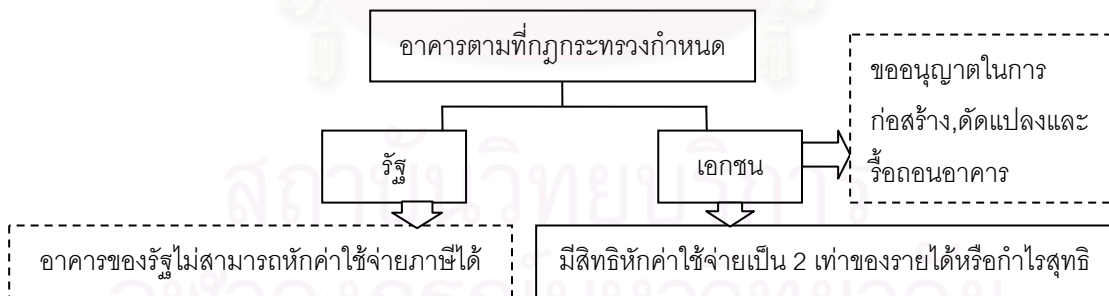
การพิจารณาทางด้านกฎกระทรวงนั้นมีลักษณะที่ต้องพิจารณาประกอบด้วยประเด็นสำคัญ และนำมาพิจารณาต่อเนื่อง ดังภาพคือ

รูปที่ 4.1 แสดงผังผลของกฎกระทรวงที่เกิดขึ้น

- สำหรับอาคารสาธารณะที่สร้างขึ้นใหม่นั้นให้ทำตามข้อกำหนดของกฎกระทรวง
- อาคารเดิมนั้นกำหนดว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงตามที่กฎกระทรวงกำหนดจะต้องปรับปรุงอาคารเดิมนั้นตามกฎกระทรวงกำหนดในบางประการ ซึ่งกล่าวถึงแล้วในบทที่ 2
- การจัดให้มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกแก่คนพิการในอาคารและสถานที่ที่มีมาตรการการจูงใจด้านภาษี โดยเจ้าของอาคาร สถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ๆ ที่ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ มีสิทธิหักค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่จ่ายไปเพื่อจัดสิ่งเหล่านั้นออกจากเงินสุทธิหรือกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น ซึ่งเป็นไปตามกฎกระทรวง ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542)

ในส่วนนี้หากมีการพิจารณาต่อเนื่องสามารถแบ่งได้ว่าอาคารภาครัฐ และอาคารภาคเอกชนด้วยซึ่งผลจะเกิดขึ้นต่างกันและจากเหตุผลดังกล่าวมีส่วนในการศึกษาครั้งนี้ ซึ่งสามารถอธิบายด้วยผังประกอบดังนี้

รูปที่ 4.2 แสดงผังผลทางการบังคับอาคารประเภทรัฐและเอกชน

การจัดให้มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกแก่คนพิการในอาคารและสถานที่ที่มีมาตรการการจูงใจด้านภาษี โดยเจ้าของอาคารสถานที่ ยานพาหนะหรือบริการสาธารณะอื่น ๆ ที่ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกแก่คนพิการ มีสิทธิหักค่าใช้จ่ายเป็น 2 เท่าของเงินที่จ่ายไปเพื่อจัดสิ่งเหล่านั้นออกจากเงินสุทธิหรือกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายเกิดขึ้นเป็นไปตามกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) อาคารของรัฐไม่สามารถหักค่าใช้จ่ายภาษีได้ ดังนั้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอาคารที่เข้าข่ายที่เป็นอาคารประเภทของรัฐไม่สามารถหักค่าใช้จ่ายภาษีได้ แต่อย่างไรก็ตามจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับการขอความร่วมมือในการรณรงค์จัดสิ่งอำนวยความสะดวกฯ จากรัฐบาลตามที่กล่าวถึงแล้วในเบื้องต้นจึงมีความจำเป็นต้องปฏิบัติในสิ่งดังกล่าว

4.3.2 ความคิดเห็นประเภทอาคารที่ควรเร่งปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์ซึ่งความคิดเห็นด้านความต้องการให้ประเภทอาคารประเภทใดมีการปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก การศึกษาได้ทำการสัมภาษณ์ความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม โดยได้แสดงข้อคิดเห็นโดยเรียง 5 อันดับ อาคารสาธารณะที่มีความต้องการด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุด จากการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6 แสดงความคิดเห็นในการปรับปรุงอาคารแยกตามประเภทอาคาร

กลุ่มตัวอย่าง		ความคิดเห็นประเภทอาคารที่ต้องการให้มีการปรับปรุง
กลุ่มที่ 1	กลุ่มที่ 1.1 สถาปนิกผู้ออกแบบ	อาคารที่ต้องการอยากให้มีการปรับปรุงโดยมีความสำคัญเท่ากัน ได้แก่ <ul style="list-style-type: none"> - อาคารสถานศึกษา - อาคารราชการโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ ความคิดเห็นเพิ่มเติมนั้นเห็นว่าอาคารโดยเฉพาะ โรงพยาบาลนั้นมีเป็นเรื่องปกติอยู่แล้ว
	กลุ่มที่ 1.2 สถาปนิกผู้ปฏิบัติหน้าที่ เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารสถานีขนส่งมวลชน - อาคารสถานพยาบาล - อาคารสถานศึกษา โดยเฉพาะ ห้องสมุด ความคิดเห็นเพิ่มเติมสถานพยาบาลนั้นโรงพยาบาลขนาดใหญ่หรือโรงพยาบาลขนาดเล็กเห็นว่ามีอยู่แล้ว ที่เพิ่มเติมคือ สถานีอนามัย
	กลุ่มที่ 1.3 ผู้ทรงคุณวุฒิ	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารที่ทำการของราชการโดยเฉพาะที่เกี่ยวข้องกับสาธารณะ - สถานีขนส่งมวลชน - สถานศึกษา - อาคารสถานพยาบาล โดยเฉพาะสถานีอนามัย ศูนย์สาธารณสุข - โรงมหรสพ
กลุ่มที่ 2	กลุ่มที่ 2.1 บุคลากรระดับนโยบาย	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารสถานีขนส่งมวลชน - อาคารสถานพยาบาล
	กลุ่มที่ 2.2 บุคลากรระดับปฏิบัติ	<ul style="list-style-type: none"> - สถานีขนส่งมวลชน - อาคารสถานพยาบาล - โรงมหรสพ
กลุ่มที่ 3	กลุ่มที่ 3.1 นิสิตผู้พิการ	<ul style="list-style-type: none"> - สถานีขนส่งมวลชน - อาคารสถานศึกษา - โรงมหรสพ
	กลุ่มที่ 3.2 ผู้สูงอายุ	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารสถานศึกษา - สถานีขนส่งมวลชน - อาคารสถานพยาบาล โดยเฉพาะสถานีอนามัย ศูนย์สาธารณสุข

โดยภาพรวมแล้วความคิดเห็นด้านความต้องการในการปรับปรุงอาคารประกอบด้วยอาคารสาธารณะ 5 ประเภทด้วยกัน คือ อาคารที่ทำการของราชการ, สถานพยาบาล โดยบางส่วนแสดงความคิดเห็นว่าอาคารโรงพยาบาลนั้นมีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่แล้วที่มีความคิดเห็นอยากให้ดำเนินการเพิ่ม คือ สถานีอนามัยและศูนย์บริการสาธารณสุข, สถานศึกษาโดยเฉพาะหอสมุด, สถานีขนส่งมวลชน, โรงมหรสพ

4.3.3 ความคิดเห็นด้านองค์ประกอบที่ควรปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

ด้วยเหตุผลข้างต้นที่กฎกระทรวงมีผลบังคับใช้ ประเด็นปัญหาบางประการพบว่าอาคารที่ก่อสร้างก่อนนั้นสามารถปรับปรุงได้ตามความเหมาะสมของแต่ละอาคาร เพื่อเป็นการศึกษาต่อไปว่าด้วยเหตุผลของการปรับปรุงอาคารเดิมให้เหมาะสมนั้นควรเป็นอย่างไร ความคิดเห็นทางด้านกฎกระทรวงสามารถกระทำได้อยู่ในระดับหรือลักษณะใด เพื่อนำมาพิจารณาหาแนวทางในการปรับปรุงอาคารสำหรับผู้พิการของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้เหมาะสมที่สุด ถึงแม้อาคารที่ก่อสร้างก่อนนั้นจะไม่มีผลย้อนหลังตามกฎกระทรวงก็ตามและถึงแม้ว่าอาคารของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะเข้าข่ายอาคารของรัฐเบื้องต้นด้วย การศึกษาจึงได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นด้านความจำเป็นของอาคารเดิมที่มีความจำเป็นต้องปรับปรุงหรือไม่ จากความคิดเห็นในกลุ่มทั้ง 3 จากการสำรวจ ซึ่งมีตารางรวบรวมการสรุปองค์ประกอบส่วนต่างๆ ที่กลุ่มผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแยกเป็นกลุ่มดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.7 ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ด้านองค์ประกอบที่ควรปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

องค์ประกอบ	แสดงจำนวนความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างที่ 1					รวม
	ด้านการปรับปรุงในองค์ประกอบ					
	กลุ่มที่ 1.1	กลุ่มที่ 1.2			กลุ่มที่ 1.3	
1.2-1		1.2-2	1.2-3			
บริเวณ,ทางเข้าอาคาร	-	3	1	1	1	6
ที่จอดรถ	-	1	3	-	-	4
ทางลาด (Ramp)	-	1	3	-	-	4
ราวจับ	-	1	3	1	-	5
บันได	-	-	-	-	-	0
ป้าย-สัญลักษณ์	-	-	-	1	-	1
พื้นผิวต่างสัมผัส,ทางเดิน	1	-	-	-	2	3
ประตู	-	-	-	-	-	0
ลิฟต์	-	-	-	-	-	0
ห้องน้ำ	2	2	4	3	2	13
สัญญาณเสียง	-	-	1	-	-	1
แสงสว่างภายใน	-	-	-	-	-	-

จากการสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 1 สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ ในจำนวนนี้กลุ่มที่ 1.1 มีผู้แสดงความคิดเห็นเป็นจำนวน 2 คน จากการสัมภาษณ์ด้านการปรับปรุงอาคารนั้นการจัดทำองค์ประกอบอย่างน้อยควรทำด้านใดบ้าง ซึ่งผลการสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 1 ความถี่ในการตอบองค์ประกอบพบว่า ห้องน้ำเป็นส่วนที่ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่าควรจะมีมากที่สุด รองลงมาเรียงตามลำดับนั้น ได้แก่ ทางเข้าอาคาร รววจับ ทางลาดและที่จอดรถ พื้นผิวต่างสัมผัส สุดทำยได้แก่ ป้ายบอกทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกและสัญญาณเสียง ส่วนที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นว่าควรปรับปรุงได้แก่ แสงสว่างภายใน บันได ประตู และลิฟต์ ซึ่งเหตุผลเพราะเห็นว่าแสงสว่างภายในนั้นมีเพียงพอ บันไดและลิฟต์ เป็นส่วนที่แก้ไขได้ยากหากทำการปรับปรุงควรปรับปรุงในส่วนรววจับ ซึ่งจำนวนความถี่ในการตอบเบื้องต้นมีอยู่แล้ว และประตูด้านความกว้าง ซึ่งถ้าไปปรับอาจจะทำให้เป็นเรื่องที่ก่อให้เกิดความสิ้นเปลืองหรือถ้ามีอยู่แล้วจะไปปรับก็คงเป็นไปได้ยาก

ตารางที่ 4.8 ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 2 ด้านองค์ประกอบที่ควรปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

องค์ประกอบ	แสดงจำนวนความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ด้านการปรับปรุงในองค์ประกอบ		รวม
	กลุ่มที่ 2.1	กลุ่มที่ 2.2	
บริเวณ,ทางเข้าอาคาร	2	-	2
ที่จอดรถ	-	-	0
ทางลาด (Ramp)	1	-	1
รววจับ	1	1	2
บันได	-	-	0
ป้าย-สัญลักษณ์	-	2	2
พื้นผิวต่างสัมผัส,ทางเดิน	-	-	0
ประตู	-	-	0
ลิฟต์	-	-	0
ห้องน้ำ	2	3	5
สัญญาณเสียง	-	-	0
แสงสว่างภายใน	-	-	0

การสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 2 เจ้าของโครงการ ในที่นี้ได้ทำการสัมภาษณ์บุคลากรและผู้ดูแลอาคาร จากการสัมภาษณ์ด้านการปรับปรุงอาคารนั้นการจัดทำองค์ประกอบอย่างน้อยควรทำด้านใดบ้าง ซึ่งผลการสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 2 ความถี่ในการตอบองค์ประกอบ พบว่าห้องน้ำเป็นส่วนที่ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่าควรจะมีมากที่สุด รองลงมาเรียงตาม ได้แก่ ทางเข้าอาคาร รววจับ ป้ายสัญลักษณ์ และทางลาดทำยที่สุด ส่วนที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นว่าควรปรับปรุงนั้น ได้แก่ ที่จอดรถ บันได พื้นผิวต่างสัมผัส ประตู ลิฟต์ และสัญญาณเสียง

ตารางที่ 4.9 ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 3 ด้านองค์ประกอบที่ควรปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

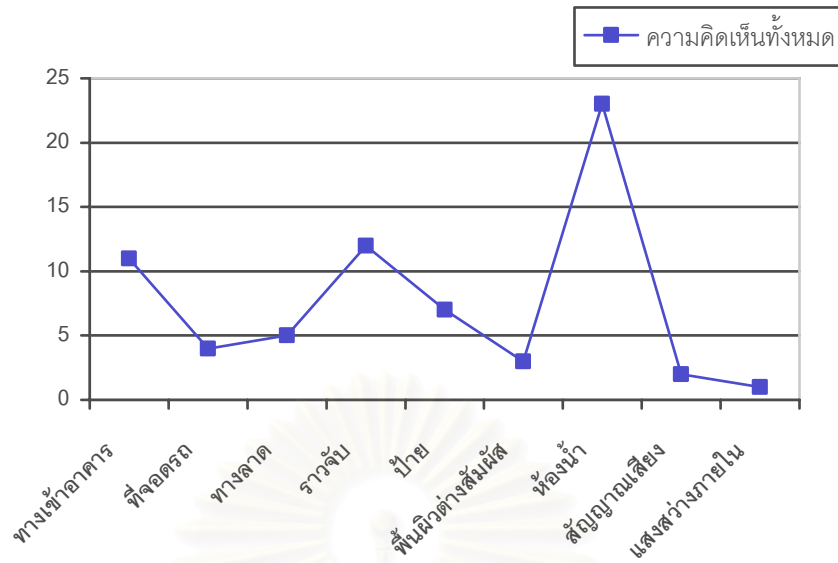
องค์ประกอบ	แสดงจำนวนความคิดเห็นกลุ่มตัวอย่างที่ 3 ด้านการปรับปรุงในองค์ประกอบ		รวม
	กลุ่มที่ 3.1	กลุ่มที่ 3.2	
บริเวณ,ทางเข้าอาคาร	2	1	3
ที่จอดรถ	-	-	0
ทางลาด (Ramp)	3	-	0
ราวจับ	2	3	5
บันได	-	-	0
ป้าย-สัญลักษณ์	2	2	4
พื้นผิวต่างสัมผัส,ทางเดิน	-	-	0
ประตู	-	-	0
ลิฟต์	-	-	0
ห้องน้ำ	3	2	5
สัญญาณเสียง	1	-	1
แสงสว่างภายใน	-	-	0

จากการสัมภาษณ์กลุ่มที่ 3 ผู้พิการและผู้สูงอายุในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จากการสัมภาษณ์ด้านการปรับปรุงอาคารนั้น การจัดทำองค์ประกอบอย่างน้อยควรทำด้านใดบ้าง ซึ่งผลการสัมภาษณ์ในกลุ่มที่ 3 มีความถี่ในการตอบองค์ประกอบพบว่า ห้องน้ำและราวจับเป็นส่วนที่ผู้ให้สัมภาษณ์แสดงความคิดเห็นว่าควรมีมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ทางลาดและบริเวณทางเข้าอาคาร ทำยที่สุดคือ สัญญาณเสียง ซึ่งผู้มีความต้องการสัญญาณเสียงคือผู้พิการทางด้านสายตาในระดับที่มองไม่เห็นทั้ง 2 ข้าง ส่วนองค์ประกอบที่ไม่ได้แสดงความคิดเห็นว่าควรปรับปรุง ได้แก่ ที่จอดรถ บันได ป้าย-สัญลักษณ์ พื้นผิวต่างสัมผัส ประตู ลิฟต์ แสงสว่างภายใน

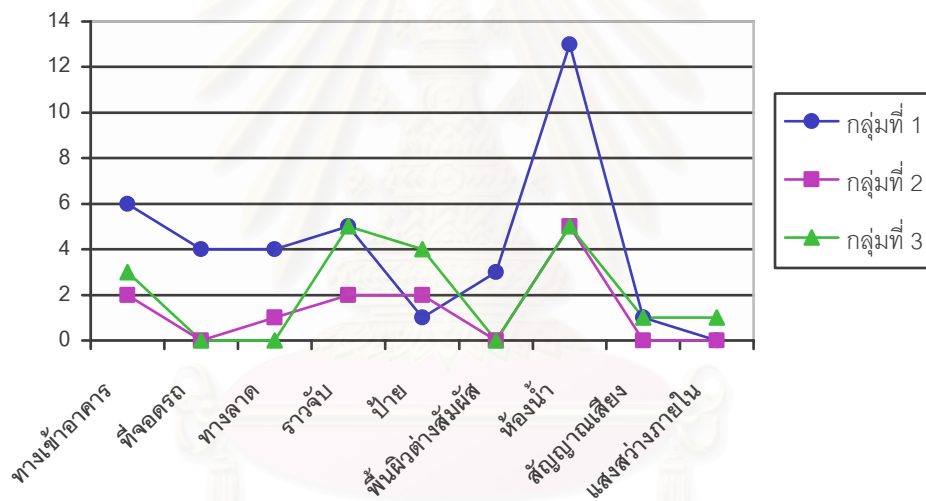
ตารางที่ 4.10 ผลสรุปความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างทุกกลุ่ม ด้านองค์ประกอบที่ควรปรับปรุงในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

กลุ่มตัวอย่าง	องค์ประกอบในการปรับปรุง								
	ทางเข้าอาคาร	ที่จอดรถ	ทางลาด	ราวจับ	ป้าย-สัญลักษณ์	พื้นผิวต่างสัมผัส	ห้องน้ำ	สัญญาณเสียง	แสงสว่างภายใน
กลุ่มที่ 1	6	4	4	5	1	3	13	1	0
กลุ่มที่ 2	2	0	1	2	2	0	5	0	0
กลุ่มที่ 3	3	0	0	5	4	0	5	1	1
รวม	11	4	5	12	3	3	23	2	1

ตารางดังกล่าวได้นำมาเขียนเป็นแผนภูมิเพื่อเปรียบเทียบให้เห็นชัดเจนด้านองค์ประกอบที่ทุกกลุ่มต่าง ๆ แสดงความคิดเห็นว่าควรปรับปรุง เพื่อให้เห็นว่าองค์ประกอบใดในแต่ละกลุ่มมีความคิดเห็นเหมือนหรือต่างกัน

รูปที่ 4.3 สรุปความคิดเห็นด้านองค์ประกอบที่ต้องการให้ปรับปรุงในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกของทั้งหมด

รูปที่ 4.4 เปรียบเทียบความคิดเห็นด้านองค์ประกอบที่ต้องการให้ปรับปรุงในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแยกกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดด้านความคิดเห็น พบว่าความถี่ในการตอบด้านความคิดเห็นในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น มีความเห็นว่าการปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกต้องการห้องน้ำมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ราวจับ และทางเข้าอาคาร ให้เข้าถึงอาคารได้โดยหมายรวมถึงบริเวณอาคาร นอกจากนี้ องค์ประกอบต่าง ๆ ก็มีความต้องการใกล้เคียงกัน ได้แก่ ทางลาดที่เชื่อมต่อกับบริเวณและการเข้าอาคาร และที่จอดรถ และป้ายสัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ที่มีความคิดเห็นในการปรับน้อย ได้แก่ แสงสว่าง เนื่องจากเห็นว่าเป็นความจำเป็นในบางจุดที่รวมอยู่ในหัวข้อใหญ่แล้ว

4.3.4 ความคิดเห็นด้านลักษณะความยาก – ง่ายในการปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

เป็นการศึกษาภาพรวมของความคิดเห็นลักษณะความยาก–ง่ายในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ได้พิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างที่ 1 เพราะเป็นกลุ่มสถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ ส่วนหนึ่งได้ปฏิบัติวิชาชีพพร้อมทั้งได้ทำการศึกษาวิจัยด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการมาแล้ว ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ 2 ส่วนหนึ่งเป็นผู้ดำเนินการด้านการดูแลรักษาอาคาร ก็ย่อมเป็นผู้มีความเข้าใจถึงความยาก–ง่ายในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และเนื่องจากลักษณะการดำเนินงานของบุคลากรด้านการดูแลรักษาอาคาร บุคลากรนั้นเป็นบางส่วนไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับทางด้านงานสถาปัตยกรรมมากนักจึงไม่ได้เลือกให้การสัมภาษณ์ในส่วนนี้

ดังนั้นในส่วนลักษณะความยาก–ง่ายในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก จึงได้เลือกทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มของสถาปนิก,ผู้ทรงคุณวุฒิผู้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับผู้พิการและเจ้าของอาคาร (บุคลากร) ด้านลักษณะความคิดเห็นความยาก–ง่ายในการปฏิบัติ อันเป็นภาพรวมจากผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการปฏิบัติหน้าที่ทางด้านสถาปัตยกรรมที่เกี่ยวข้อง ผลการสัมภาษณ์จากสถาปนิก,ผู้ทรงคุณวุฒิและบุคลากรจำนวน 19 คน ในหัวข้อนี้มีผู้ไม่แสดงความคิดเห็นด้านความยากง่ายเป็นจำนวน 7คน ได้ผลการสัมภาษณ์รวมเป็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนความคิดเห็นความยาก – ง่ายในการปฏิบัติปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

สิ่งอำนวยความสะดวก	จำนวนความคิดเห็น			
	ง่ายที่สุด	ง่าย	ยาก	ยากที่สุด
บริเวณ,ทางเข้าอาคาร	5	12	3	-
ที่จอดรถ	6	12	2	-
ทางลาด (Ramp)	-	11	9	-
ราวจับ	6	12	2	-
บันได	-	1	12	7
ป้าย-สัญลักษณ์	11	9	-	-
ทางเดิน, พื้นผิวต่างสัมผัส	3	15	2	-
ประตู	3	9	8	-
ลิฟต์	-	1	11	8
ห้องน้ำ	-	6	11	3
สัญญาณเสียง	-	8	12	-
แสงสว่างภายใน	8	12	-	-

จากการศึกษาความคิดเห็นด้านลักษณะความยาก–ง่ายในการปฏิบัติปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในเรื่องขององค์ประกอบต่าง ๆ แยกส่วนนั้นจากตารางสรุปการจัดเรียงความยาก–ง่ายในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก มีดังนี้คือ

- พบว่ากลุ่มที่มีลักษณะการปรับปรุง **ง่าย – ง่ายที่สุด** นั้นได้แก่ ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และแสงสว่างภายใน

- กลุ่มที่มีลักษณะการปรับปรุงระดับความยาก-ง่าย อยู่ในเกณฑ์ **ง่าย** นั้น ได้แก่ บริเวณ - ทางเข้าอาคาร ,ที่จอดรถ, ราวจับ, และพื้นผิวต่างสัมผัส
- กลุ่มที่มีลักษณะการปรับปรุงระดับความยาก-ง่ายอยู่ในเกณฑ์ **ปานกลาง** ได้แก่ ทางลาด ประตูทางลาดความยากง่ายอยู่ที่พื้นที่เพียงพอหรือไม่และทำให้เสียพื้นที่ในส่วนอื่นๆ ที่มีความจำเป็นหรือไม่ ส่วนประตู มีข้อพิจารณาว่าหากเป็นการดำเนินการเล็กน้อยเช่นเปลี่ยนลูกบิด ติดตั้งราวจับก็จะง่าย แต่หากเพิ่มขนาดความกว้างก็จะกลายเป็นเรื่องที่ยากและสิ้นเปลือง
- กลุ่มที่มีลักษณะการปรับปรุงระดับความยาก-ง่าย อยู่ในเกณฑ์ **ปานกลาง - ยาก** ได้แก่ สัญญาณเสียง ส่วนหนึ่งด้วยสาเหตุที่พิจารณาว่าสัญญาณเสียงบางส่วนจะต้องให้งบในการปรับปรุงเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ก็มีองค์ประกอบ คือ ห้องน้ำ-ห้องส้วม เนื่องจากอาจจะต้องดำเนินการเกี่ยวกับระบบภายใน และหากปรับด้วยการยุบจาก 2 ห้องรวมเป็น 1 ห้อง ก็จำเป็นต้องมาปรับพื้นผิวให้เรียบเสมอกันด้วย
- กลุ่มที่มีลักษณะการปรับปรุงระดับความยากง่าย อยู่ในเกณฑ์ **ยาก - ยากที่สุด** ได้แก่ ลิฟต์และบันได โดยพิจารณาว่าลิฟต์นั้นถ้าเดิมไม่มีก็จะเป็นเรื่องใหญ่หากต้องดำเนินการติดตั้งใหม่ นอกจากนี้ได้ให้ความคิดเห็นว่าเป็นได้สามารถปรับปรุงได้ยาก - ยากที่สุด โดยพิจารณาจากติดตั้ง ลูกนอน แต่ถ้าเป็นการส่วนการติดตั้งเช่นราวจับทั้งในที่บันไดหรือในลิฟต์นั้น ก็เป็นเรื่องที่ทำไม่ยาก ซึ่งราวจับนั้นได้สรุปแล้วในหัวข้อเบื้องต้น

โดยสรุปแล้ว เมื่อพิจารณาถึงความเห็นการปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก พบว่ากลุ่มตัวอย่างต้องการห้องน้ำมากที่สุด รองลงมาได้แก่ ราวจับ และ ทางเข้าอาคารโดยหมายรวมถึงบริเวณด้วย แต่เมื่อพิจารณาถึงความคิดเห็นว่าจะสามารถปรับปรุงได้ยากง่ายเพียงใด ผลสรุปที่ได้องค์ประกอบที่คิดว่าจะปรับปรุงได้อยู่ในเกณฑ์ระดับง่าย คือ ราวจับ และทางเข้าอาคาร ส่วนห้องน้ำ อยู่ในเกณฑ์การปรับปรุงที่มีระดับสามารถปรับได้ยากแต่ทั้งนี้ก็เห็นสมควรว่าอาคาร 1 หลังควรมีห้องน้ำไว้บริการ 1 จำนวนด้วย

4.3.5 วิเคราะห์การปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและความสอดคล้องตาม

กฎกระทรวง

ตามข้อกำหนดของกฎกระทรวงตามเกณฑ์สำหรับอาคารเดิมนั้นไม่มีข้อกำหนดย้อนหลัง สำหรับอาคารเดิม แต่ในส่วนหนึ่งได้มีเงื่อนไขสำหรับอาคารเดิมที่มีการดัดแปลงอาคารตามเงื่อนไข คือ เป็นการเพิ่มพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้นเกินร้อยละสองของพื้นที่อาคารรวมกันทุกชั้น ที่ได้รับอนุญาตไว้ก่อนกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ หรือเป็นการเพิ่มความสูงของอาคาร หรือเป็นการเพิ่มพื้นที่ปกคลุมดิน หรือเป็นการเปลี่ยนตำแหน่งหรือขอบเขตของอาคารให้ผิดไปจากที่ได้รับอนุญาตไว้ก่อนกฎกระทรวงนี้ใช้บังคับ

หากการดัดแปลงอาคารที่เป็นไปตามเงื่อนไข หรือการเปลี่ยนการใช้อาคาร ที่เข้าลักษณะอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปได้แก่ โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานเอนามัย อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย สถานศึกษา หอสมุด และพิพิธภัณฑ์สถานของรัฐ สถานีขนส่งมวลชนเช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีรถ ท่าเทียบเรือ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 300 ตร.ม.และสำนักงาน โรงแรม หอประชุม สนามกีฬา ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้าประเภทต่าง ๆ ที่มีพื้นที่ส่วนใดของอาคารที่เปิดให้บริการแก่บุคคลทั่วไปเกิน 2,000 ตร.ม. หาก

อาคารเข้าตามเงื่อนไขดังกล่าวนั้นต้องจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา
สรุปโดยย่อ คือ

หมวดที่ 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ต้องมีความชัดเจน มองเห็นง่าย มีแสงสว่างส่องถึง

หมวดที่ 4 ที่จอดรถ ตามอัตราส่วน 10-50 คัน ต้องมีที่จอดรถสำหรับผู้พิการอย่างน้อย 1 คัน ถ้า 51-100 คันมีที่จอดรถสำหรับผู้พิการอย่างน้อย 2 คัน และถ้ามีตั้งแต่ 101 คันให้มีอย่างน้อย 2 คันและเพิ่มอีก 1 คัน สำหรับจำนวนรถทุก ๆ 100 คัน ที่จอดรถมีสัญลักษณ์รูปผู้พิการที่พื้นและป้ายที่จอดรถ โดยที่จอดรถดังกล่าวมีความกว้างยาวไม่น้อยกว่า 2.40 ม. x 6.00 เมตร และต้องจัดให้มีที่ว่างด้านข้างไม่น้อยกว่า 1 เมตร

หมวดที่ 5 ทางเข้าอาคาร จัดให้มีพื้นผิวเรียบเสมอกัน ไม่ลื่น ไม่มีสิ่งกีดขวาง หรือส่วนของอาคารยื่นล้ำออกมาเป็นอุปสรรคหรืออาจทำให้เกิดอันตราย และอยู่ในระดับเดียวกับพื้นถนนภายนอกอาคารหรือพื้นที่ลานจอดรถ ถ้าต่างระดับต้องมีทางลาดโดยทางลาดให้อยู่ใกล้ที่จอดรถ

หมวดที่ 6 ประตู ต้องเปิดปิดได้ง่าย ธรณีประตูต้องไม่เกินกว่า 2 เซนติเมตร มีความลาดเอียง 45 องศา และกว้างไม่น้อยกว่า 0.90 เมตร ที่ว่างแบบบานเปิดผลัดเข้าออกกว้างยาวไม่น้อยกว่า 1.50 X 1.50 เมตร ประตูต้องมีราวจับอยู่สูงจากพื้นระหว่าง 0.80-0.90 เมตร อุปกรณ์เปิด-ปิดประตูเป็นแบบชนิดก้านบิดหรือแกนผลัดอยู่สูงจากพื้นระหว่าง 1.00-1.20 เมตร ในกรณีที่เป็นประตูกระจกหรือลูกฟักกระจกให้ติดเครื่องหมายหรือแถบสีที่สังเกตเห็นได้ชัด

หมวดที่ 7 ห้องลิฟต์ เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎกระทรวงทุกข้อ คือ มีอย่างน้อย 1 ห้องโดยต้องมีลักษณะพื้นที่ว่างเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.50 เมตร ให้เก้าอี้ล้อเลื่อนหมุนได้ ประตูกว้างสุทธิ 0.90 เมตรแบบบานเลื่อนหรือเปิดออกสู่ภายนอก พื้นไม่ลื่นปรับปรับระดับ มีโถลิฟต์สูงระหว่าง 0.45-0.50 เมตร และห่างจากผนังเกิน 0.50 เมตรทั้งสองด้าน ราวจับด้านชิดผนังแนวขนานความสูงจากพื้นอยู่ระหว่าง 0.65-0.70 เมตร นอกเหนือจากนั้นต้องมีราวจับนำไปสู่สุขภัณฑ์อื่น อยู่สูงจากพื้นระหว่าง 0.80-0.90 เมตร อ่างล้างมือนั้นก็มีความสูงระหว่าง 0.75-0.80 เมตร ขอบอ่างอยู่ห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 0.45 เมตร จะต้องมีราวจับนอกจากนั้นถ้าเป็นโถปัสสาวะชายก็จะต้องที่ถ่ายปัสสาวะระดับเสมอพื้นอย่างน้อย 1 ที่ โดยมีราวจับด้วย

หมวดที่ 8 พื้นผิวต่างสัมผัส ติดตั้งที่มีระดับต่างกันเกิน 0.20 ม. ติดตั้งที่ทางขึ้นลงบันได พื้นด้านหน้าประตูห้องลิฟต์โดยมีขนาดความกว้าง 0.30 ซม. ขนานไปกับความกว้างของช่องทางเดินของพื้นต่างระดับ ทางลาด บันได หรือประตู และขอบของพื้นต่างสัมผัสห่างจากสิ่งนั้นระหว่าง 0.30-0.35 ม.

จากข้อกำหนดการปรับปรุงดังกล่าวพบว่า ส่วนที่ต้องปรับปรุงในภาพรวมนั้นได้แก่ หมวดที่ 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก, หมวดที่ 4 ที่จอดรถ, หมวดที่ 5 ทางเข้าอาคาร, หมวดที่ 6 ประตู, หมวดที่ 7 ห้องลิฟต์ เมื่อพิจารณาตามที่ศึกษา เรื่องความคิดเห็นด้านองค์ประกอบที่ควรปรับปรุงในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และเรื่อง ความคิดเห็นด้านลักษณะความยาก – ง่ายในการปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวก มีข้อสังเกตดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.12 เปรียบเทียบข้อกำหนดในการปรับอาคารเดิมตามกฎกระทรวงและความคิดเห็น

ลำดับ	สิ่งอำนวยความสะดวก	จำนวนความคิดเห็น		
		ข้อกำหนดในการปรับอาคารเดิม (ตามกฎกระทรวง)	ความคิดเห็นด้านองค์ประกอบที่อยากให้ทำการปรับปรุงก่อน	ความคิดเห็นด้านความยาก-ง่ายในการปรับปรุง
1	บริเวณ,ทางเข้าอาคาร	●	ดำเนินการปรับอันดับ 1	ง่าย
2	ที่จอดรถ	●	ดำเนินการปรับอันดับ 2	ง่าย
3	ทางลาด (Ramp)	-	ดำเนินการปรับอันดับ 2	ปานกลาง
4	ราวจับ	สัมพันธ์กับ กำหนดให้ติดตั้งในห้องส้วม,ประตู	ดำเนินการปรับอันดับ 1	ง่าย
5	บันได	-	ความเห็นไม่ต้องปรับ	ยาก – ยากที่สุด
6	ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก	●	ดำเนินการปรับอันดับ 2	ง่าย- ง่ายที่สุด
7	พื้นผิวต่างสัมผัส	●	ดำเนินการปรับอันดับ 3	ง่าย
8	ประตู	●	ความเห็นไม่ต้องปรับ	ปานกลาง
9	ลิฟต์	-	ความเห็นไม่ต้องปรับ	ยาก – ยากที่สุด
10	ห้องน้ำ	●	ดำเนินการปรับอันดับ 1	ปานกลาง-ยาก
11	สัญญาณเสียง	-	ดำเนินการปรับอันดับ 3	ปานกลาง-ยาก
12	แสงสว่างภายใน	กำหนดเพียงว่าให้ป้ายต้องมีแสงสว่างให้สังเกตได้ชัด	ดำเนินการปรับอันดับ 3	ง่าย- ง่ายที่สุด

จากตารางข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ลักษณะการปรับปรุงอาคารตามความคิดเห็นของกลุ่มต่างๆ โดยภาพรวมสามารถสรุปได้เป็นข้อตามองค์ประกอบดังต่อไปนี้ คือ

1. บริเวณ,ทางเข้าอาคาร มีความสอดคล้องกับที่กฎกระทรวงกำหนด เนื่องจากมีความคิดเห็นที่สามารถทำได้ง่ายและมีความต้องการให้ทำการปรับปรุง

2. ที่จอดรถสอดคล้องตามที่กฎกระทรวงกำหนด โดยความคิดเห็นส่วนใหญ่คาดว่าจะสามารถปรับปรุงได้ง่ายและมีความต้องการให้เร่งปรับปรุงเป็นองค์ประกอบอันดับ 2 แต่ข้อสังเกต คือ หากทำการปรับ เช่นหากเป็นที่จอดรถในอาคารลักษณะการปรับปรุงให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการที่มีความยาวถึง 6m. สำหรับบางอาคารอาจดำเนินการปฏิบัติได้ยาก²
3. ทางลาดไม่สอดคล้องตามที่กฎกระทรวงกำหนด ความคิดเห็นการปรับปรุงได้โดยความยาก-ง่าย อยู่ในระดับปานกลางและมีลำดับความคิดเห็นในการปรับปรุงเป็นอันดับ 2 ซึ่งเมื่อหากทำการปรับปรุง มีผู้แสดงความคิดเห็นที่เป็นเหตุผลว่า ทางลาดหากดำเนินการทำนั้นเป็นเรื่องสามารถกระทำได้ไม่ยากแต่สาเหตุหนึ่งมาจากต้องเสียพื้นที่ซึ่งบางส่วนที่มีเหตุผลทางด้านธุรกิจ บางส่วนอาจไปขัดกับกฎหมายอาคารด้านพื้นที่ว่างรอบอาคาร³ ด้วยเหตุดังกล่าวจึงอาจสันนิษฐานได้ว่าจึงไม่มีการกำหนดไว้ในกฎกระทรวงสำหรับอาคารเดิมที่ต้องทำการปรับปรุง
4. ส่วนการติดตั้งราวจับในส่วนต่างๆ ซึ่งส่วนราวจับนั้นไม่ได้กำหนดในกฎกระทรวงโดยตรง แต่ลักษณะการกำหนดราวจับนั้นจะมีกล่าวถึงในส่วนประกอบของ ประตู ห้องส้วม รวมถึงบันได ซึ่งกฎกระทรวงที่ได้กำหนดไว้ในส่วนประตูและห้องส้วมให้มีส่วนนี้ด้วย
5. บันได เป็นสิ่งที่มีความคิดเห็นว่าไม่ต้องปรับปรุงเนื่องจากให้ความเห็นว่าจะเกิดความยุ่งยากทั้งในเรื่องพื้นที่และการก่อสร้าง แต่ในสิ่งที่ทำได้นั้น ได้แก่ การติดราวจับเพิ่ม เป็นต้น ซึ่งเรื่องราวจับได้กล่าวถึงในหัวข้อของราวจับ
6. ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ความคิดเห็นส่วนใหญ่คาดว่าจะปรับปรุงได้ง่าย-ง่ายที่สุด และมีความต้องการให้เร่งปรับปรุงเป็นองค์ประกอบอันดับ 2
7. ทางเดิน, พื้นผิวต่างสัมผัส มีความคิดเห็นว่ามีปรับปรุงได้ง่าย แต่ลักษณะการปรับปรุงนั้นคิดว่าการปรับด้านพื้นผิวต่างสัมผัสบางครั้งไม่มีความจำเป็น เนื่องจากพื้นผิวต่างสัมผัส สามารถพิจารณาจากสาเหตุว่าผู้พิการที่ใช้คือผู้พิการทางด้านสายตา และความพิการทางด้านสายตาที่ต้องพิจารณา มี 2 ลักษณะ คือ ได้เรียนการใช้ไม้เท้า O&M หรือไม่ ถ้าได้เรียนมาก็เห็นว่าพื้นผิวต่างสัมผัสไม่มีความจำเป็นมากนัก ส่วนคนที่ไม่ได้เรียนก็จะชอบแต่ปัญหาที่มักจะมีคือ พื้นผิวต่างสัมผัสจะมีการเตรียมเฉพาะที่พื้นแต่ลึมนึกถึง ระดับเสมอศีรษะหรือเหนือศีรษะซึ่งจะมีอันตรายได้มากกว่า⁴
8. ประตู ความคิดเห็นส่วนใหญ่คาดว่าจะปรับปรุงได้ยาก-ง่าย อยู่ในระดับปานกลาง ข้อสังเกตที่ความเห็นไม่ต้องปรับนั้นเนื่องจาก การปรับหากต้องปรับขนาดความกว้างของประตูให้เป็น 0.90 ม. ตามกฎกระทรวงก็อาจจะดำเนินการได้ยุ่งยากเพราะสอดคล้องที่ต้องปรับวงกบและผนัง แต่ถ้าเป็นการหากติดตั้งมือจับ ราวจับ หรือติดสัญลักษณ์ที่ประตูนั้นมองเป็นเรื่องที่สามารถกระทำได้ง่าย ซึ่งการปรับปรุงอาคารสามารถสรุปได้ว่าควรปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมก่อน

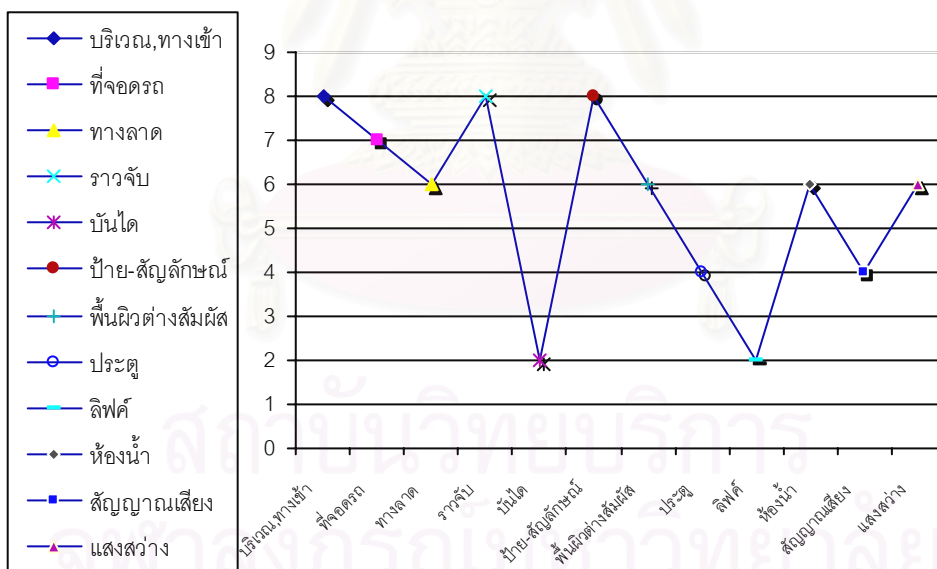
² ชูลิทธิ ธรรมกุลกลางกูร: สัมภาษณ์ 9 กุมภาพันธ์ 2550

³ นิตศักดิ์ ขอบดำรงธรรม: สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2549

⁴ ศิริชัย ทรัพย์ศิริ: สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2549

9. ลิฟต์ มีความคิดเห็นด้านการปรับปรุงว่าไม่ต้องปรับถ้าไม่มีลิฟต์อยู่แล้วเพราะด้วยเหตุที่ว่ามีความคิดเห็นว่าสิ้นเปลืองและต้องจัดการทางด้านโครงสร้างด้วย และสำหรับลิฟต์ที่ยังมีอยู่แล้วนั้นสิ่งที่ปฏิบัติได้ผู้แสดงความคิดเห็นเสนอว่าควรมีการติดอักษรเบรลล์ให้เพิ่มเติม⁵
10. ห้องน้ำ ถึงแม้จะเป็นเรื่องการปรับปรุงจะสามารถระดับได้อยู่ในเกณฑ์ที่ทำได้ ปานกลาง – ยาก แต่จากการสัมภาษณ์ ทุกกลุ่มเล็งเห็นความสำคัญของอาคารว่า ควรมีห้องน้ำสำหรับอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการอย่างน้อย 1 จำนวน ซึ่งก็สอดคล้องตามกฎกระทรวงกำหนดไว้ แต่ในลักษณะของการดำเนินการในการปรับห้องน้ำให้ได้ตามกฎกระทรวงนั้นยังมีรายละเอียดปลีกย่อยออกไปซึ่งได้กล่าวถึงในย่อหน้าต่อไป โดยภาพรวมแล้วห้องน้ำควรปรับปรุงอยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมก่อน
11. สัญญาณเสียง มีความคิดเห็นที่สามารถดำเนินการปฏิบัติได้ ปานกลาง-ยาก หากเป็นระบบภายในลิฟต์ซึ่งเดิมนั้นอาจจะไม่มี
12. แสงสว่างภายใน ให้ความเห็นว่าเป็นส่วนประกอบในข้อใหญ่อยู่แล้วและเข้าใจว่าผู้จัดการทางด้านอาคารจะต้องเตรียมไว้แล้วเป็นความเห็นส่วนใหญ่ จากการคิดเห็นในการปรับจึงเป็นอันดับที่ 3 และมีความคิดเห็นที่สามารถปรับปรุงได้ง่าย-ง่ายที่สุด

เมื่อได้นำตารางมาเพื่อเป็นการพิจารณาว่า ความคิดเห็นด้านการปรับปรุงนั้นสิ่งใดที่มีแนวโน้มในการปรับปรุงที่ง่ายและสอดคล้องกับความคิดเห็นที่ควรปรับปรุง ลักษณะดังกล่าวนำมาเขียนแผนภูมิ เพื่อพิจารณาโดยการให้ค่าคะแนนเรียงลำดับ โดยถ้าเป็นลักษณะที่ต้องการให้ปรับปรุงก่อนจะมีค่าคะแนนสูงสุดเรียงลำดับ และเรียงลำดับความยากง่ายที่สุดในการปรับปรุงโดยข้อที่ง่าย-ง่ายที่สุดนั้นจะได้คะแนนมากที่สุด

รูปที่ 4.5 แนวโน้มสิ่งที่สามารถปรับปรุงได้ตามความคิดเห็น

จากที่ได้นำมาศึกษาวิเคราะห์ตามแผนภูมิข้างต้น พบว่าแนวโน้มสิ่งที่สามารถปรับปรุงได้นั้น ได้แก่ บริเวณทางเข้าอาคาร ป้ายและสัญลักษณ์ ที่จอดรถ ทั้ง 3 ข้อนี้สอดคล้องกับกฎกระทรวง นอกจากนี้ ได้แก่ รววจับ ซึ่งเป็นองค์ประกอบในข้อกำหนดของประตู ห้องส้วม ทางลาด บันได จากแผนภูมิสิ่งที่มีแนวโน้มสามารถปรับปรุงได้รองลงมาได้แก่ พื้นผิวต่างสัมผัส ห้องน้ำ ซึ่งสอดคล้องตามกฎกระทรวง นอกจากนี้ยังมีทาง

⁵ จรรย์ ศรีทอง: สัมภาษณ์ 9 กุมภาพันธ์ 2550

ลาดและแสงสว่างภายใน ที่มีความคิดเห็นว่าจะปรับปรุงได้ ในหัวข้อนี้ทางลาดเป็นประเด็นหนึ่งแต่เนื่องจากทางลาดมีข้อแสดงความคิดเห็นว่า แม้ว่าทางลาดจะมีแนวโน้มที่สามารถปรับปรุงได้แต่ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับมีข้อเกี่ยวข้องกับเรื่องพื้นที่และบางครั้งเมื่อก่อสร้างแล้วไปทำให้เกิดกฎหมายอาคาร ส่วนเรื่องแสงสว่างนั้นได้กำหนดเป็นบางข้อแล้วเช่นป้ายจะต้องมีแสงสว่างส่องถึง ส่วนประตู สัญญาณเสียง จะมีระดับการปรับปรุงอันดับต่อมา และท้ายที่สุดคือ บันได และลิฟต์

โดยภาพรวมแล้ว สามารถสรุปได้ว่าการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นสอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 ตามข้อกำหนดสำหรับอาคารที่มีอยู่ก่อน และมีข้อพิจารณาเพิ่มเติมด้านพื้นผิวต่างสัมผัส โดยมีข้อสังเกตที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม คือ ลักษณะผู้พิการ เช่น ผู้พิการนั้นได้เรียนหรือได้ศึกษาด้านการใช้ไม้เท้า O&M หรือไม้ และมีข้อรายละเอียดปลีกย่อยที่บางครั้งเห็นว่าการดำเนินการได้ยาก ซึ่งในย่อหน้าถัดไปได้รวบรวมประเด็นความคิดเห็นดังกล่าวไว้

4.3.6 วิเคราะห์ความคิดเห็นในด้านรายละเอียดการปรับปรุงอาคาร

กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 นี้มีความคิดเห็นรายละเอียดในการปรับปรุงอาคารที่หลากหลาย บางส่วนเห็นว่าการออกกฎกระทรวงมีคุณลักษณะรูปแบบเพื่อใช้บังคับในการทำงานมากกว่าหลักปฏิบัติเพื่อประโยชน์การใช้งานจริง แต่โดยภาพรวมแล้วเห็นว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดี จากเนื้อหาดังกล่าวสามารถแยกประเด็นต่าง ๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. การคาดหวังในการดำเนินการปรับปรุงอาคารเดิม การปรับอาคารได้ไม่ครบก็ไม่ได้วิตกตรงนั้นแต่ต้องรับผิดชอบว่าอันไหนคนพิการเข้าไปได้ก็ต้องจัดให้ ทางสมาคมคนพิการ จะประกาศว่าทางนี้ไม่มีการช่วยเหลือไม่มีจิตสำนึก⁶

2. การดำเนินการเรื่องรายละเอียดปลีกย่อยตามกฎกระทรวงกำหนดอาจทำได้ไม่ครบสมบูรณ์โดยมีเหตุผลปัจจัยหลายประการและเสนอแนวทางดังต่อไปนี้

- อาคารเดิมมีความจำเป็นแล้วแต่การใช้งานและโครงสร้าง⁷
- อาคารเดิมจำเป็นหรือไม่ขึ้นอยู่กับสำนึกความเป็นมนุษยร์ปรับปรุงจริงๆนั้นไม่ยาก แต่บางอย่างอาจจะทำได้ยาก เช่น ห้องน้ำเพราะทำไปแล้ว⁸
- อาคารเดิม หากจำเป็นต้องปรับปรุงก็ต้องทำแต่ถ้าทำไม่ได้ เช่น บันไดก็ต้องยอม อาคารเดิมทำไม่ได้ทั้งหมด แต่ถ้าจะทำจริง ๆ นั้นก็ทำได้แต่ต้องทุบกันมาก ซึ่งถ้ากล่าวจริง ๆ มันก็คือการทำได้ไม่ครบ ทำเท่าที่ทำได้อย่างเช่น ทางลาด ที่จอดรถ แต่ถ้าลิฟต์นั้นไม่แน่ใจว่าน่าจะทำได้ บันไดนั้นก็ น่าจะทำได้ ห้องน้ำก็ไม่ว่าจะทำได้หรือไม่ คือ ถ้ามัน FIX ไปทุกอย่างก็ทำได้ยาก แต่ที่มีมานั้นถือว่าการเริ่มต้นที่ดีสำหรับประเทศไทย⁹

⁶ ศิริชัย ทรัพย์ศิริ: สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2549

⁷ ไมตรี เรืองปิ่น: สัมภาษณ์ 10 มกราคม 2550

⁸ ชวพงศ์ ชำนิประศาสน์: สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2549

⁹ อวยชัย วุฒิโสมสิต: สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2550

- อาคารแต่ละแห่งมีความยากง่ายในการปรับปรุงแตกต่างกัน บางอาคารปรับปรุงได้ง่ายเพราะมีพื้นที่เพียงพออาคารปรับปรุงได้ยากก็ควรเข้าใจและเว้นให้ เบื้องต้นอาคารเดิมควรจัดห้องน้ำให้ซึ่งอาจทำได้ยากบางครั้งก็ควรปรับตามความเหมาะสมเช่น ติดราวจับให้ พื้นที่จอดรถก็ทำให้เข้าถึงได้ง่าย บางส่วนแนะนำให้ติดราวจับบันไดอย่างน้อยผู้พิการอื่นที่ไม่ได้นั่ง Wheel Chair หรือผู้สูงอายุก็จะใช้ได้ การปรับปรุงอาคารเดิมอยู่ในระดับที่ทำได้แต่ไม่สมบูรณ์สิ่งนี้ต้องเข้าใจ¹⁰
- อาคารเดิมนั้นจะปรับปรุงไม่ได้ทั้งหมดเพราะ ขึ้นอยู่กับ¹¹
  - 1) งบประมาณสูงในบางรายการ เช่น ระบบลิฟต์ สัญญาณ แสง - เสียง
  - 2) ต้องเปลี่ยนโครงสร้างอาคารในบาง รายการ
  - 3) บางอาคารอาจไม่มีความเกี่ยวข้องกับผู้พิการมากจึงไม่มีนโยบายในการดำเนินการปรับปรุง
  - 4) ต้องมีการผ่อนปรนเป็น OPTION กับอาคารเดิม

3. มีความคิดเห็นว่าการออกกฎกระทรวงฯ คุณลักษณะรูปแบบ เพื่อใช้บังคับในการทำงานมากกว่า หลักปฏิบัติเพื่อประโยชน์การใช้งานจริง แต่โดยภาพรวมแล้วเห็นว่าเป็นการเริ่มต้นที่ดี โดยมีประเด็นรายละเอียดอธิบายได้ดังต่อไปนี้กฎหมายควรบอกว่าจะมี แต่หลักปฏิบัติต้องบอกว่าอะไรจะเปลี่ยนแปลง เช่น บอกว่าอาคารดังต่อไปนี้ต้องมีเครื่องอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ อำนาจความสะดวกคนตาบอด หูหนวก ร่างกาย คือต้องมีตัวนั้นแล้วให้สมาคมออกมาตราฐาน ซึ่งต้องให้ Flexible ก็จะทำให้ปรับปรุงได้¹² การออกมาตราฐานต้องบอกชัดเจนแต่ละองค์ประกอบนับตั้งแต่ ทางลาด จนถึงการใช้พื้นที่ต่าง ๆ จะต้องมีขนาดระดับความสูง รวมถึงวัสดุ คือเป็นทางเลือกหลาย อย่างประกอบคือเป็นมาตราฐานแล้วมาระบุช่วง ต้องไม่เกินเท่าไรเป็นการควบคุม การกำหนดในมาตราฐานอาจจะกำหนดโดยสมาคมวิชาชีพหรือองค์กรคนพิการ หรืออื่น ๆ เพื่อให้ปฏิบัติได้จริงต่อไป¹³ การเพิ่มจัดการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกอยากให้เป็นแบบ Flexible ให้คนไปทำงานได้จริงไปปรับใช้ได้จริง เพราะบางอย่างทำได้ไม่ได้ต่างกัน การกำหนดก็ค่อยไปกำหนดในมาตราฐาน ที่อาจถูกกำหนดโดยสมาคมวิชาชีพหรือสมาคมคนพิการ หรือร่วมกัน แต่ก็เห็นว่าการกำหนดดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นที่ดี¹⁴

4. มีความคิดเห็นว่าการมีมาตรการการจูงใจแต่มาตรการการจูงใจนั้นไม่เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน และเห็นความสำคัญว่ารัฐควรเร่งดำเนินการประชาสัมพันธ์ในส่วนนี้ (ตามที่กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ข้อ 1 กำหนดให้อาคารสถานที่ที่มีสิทธิหักเงินค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่เสียไป เพื่อจัดให้มีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการออกจากรายได้สุทธิหรือกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายนั้นเกิด) มีผู้ให้สัมภาษณ์ถึงกรณีนี้หลากหลายโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- มาตรการการจูงใจ ควรมีการสนับสนุนอาคารเดิมที่จำเป็นต้องดำเนินการด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการที่ก่อนหน้านี้กฎหมายยังไม่บังคับ หากจะให้ทำส่วนหนึ่งควรช่วยเหลือ

¹⁰ นิติตัดคดี ขอบดำรงธรรม: สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2549.

¹¹ บุญเรือง จันทร์ประภาพร: สัมภาษณ์ 11 มกราคม 2550.

¹² ชวพงศ์ ชำนิประศาสน์: สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2549.

¹³ นิติตัดคดี ขอบดำรงธรรม: สัมภาษณ์.

¹⁴ ศักดิ์ชัย ยวงตระกูล: สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2550.

- สนับสนุนเพื่อให้เกิดการกระตุ้นในสังคมและเกิดแรงขับเคลื่อนได้ โดยสรุปคือ ต้องบังคับ และถ้า บังคับแล้วจะช่วยอะไรกับเจ้าของอาคารได้บ้างถ้าให้สิ่งสนับสนุนอาจจะช่วยทำให้ดีมากยิ่งขึ้น¹⁵
- สำหรับอาคารเดิมมีความจำเป็นที่ต้องปรับปรุง ต้องดูความจำเป็นของอาคาร บางอย่างกฎหมาย ไม่ได้บังคับแต่มีระบบการจูงใจให้คนทำเช่น มาใช้ลดภาษี อาคารเก่าก็น่าจะจะทำ บางเรื่องรัฐมี สิ่งจูงใจแต่ไม่เป็นที่ทราบทั่วกัน¹⁶
  - มาตรการจูงใจด้านภาษีมีมานาน เห็นด้วยแต่ไม่มีการปฏิบัติ เหตุผลเพราะไม่มีใครทราบเป็นวง กว้างมากนัก เนื่องจากรัฐไม่ยอมกระจายข่าวสารไปไม่ทั่วถึง¹⁷
  - มาตรการการจูงใจด้านอาคารสถานที่นั้นมี เมื่อพิจารณานั้นเป็นมาตรการการจูงใจที่ดี แต่ ปัญหาที่ประสบคือไม่มีผู้ใดทราบด้านการจูงใจนี้มากนัก¹⁸
  - การปรับปรุงอาคารเดิมควรปรับปรุงเท่าที่ทำได้ แนวทางการปรับปรุงก็คือ ควรเริ่มที่เจ้าของอาคาร โดยรัฐต้องยอมให้หักภาษีได้ การจูงใจพยายามคุยให้มีการจูงใจเรื่องภาษี คือ ให้ลดหรือไปหัก ภาษีรายได้ในการจัดการเรื่องนี้ได้ก็จะเป็นการดี แต่มาตรการการจูงใจดังกล่าวไม่ค่อยมีคนรู้ไม่มีการประชาสัมพันธ์และในกฎกระทรวงก็ไม่ได้บอก ซึ่งมีความคิดเห็นว่าการหักภาษีน่าจะเป็นแบบ ชุดๆเช่น ทำองค์ประกอบส่วนไหนหักได้จำนวนปีที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับชนิดของการให้สิ่งอำนวยความสะดวก ยกตัวอย่าง เช่น ไปสร้างห้องน้ำเพิ่มค่าก่อสร้างทั้งหมดหักได้ 2 ปี หรือ 3 ปี ถ้าไป สร้างลิฟต์หักได้ 5 ปี ถ้าตามกฎหมายได้ปีเดียวเสร็จแล้วปีหน้าก็ทำไม่ได้ ก็จะไม่ค่อยมีคนสนใจ นัก สิ่งเหล่านี้ก็จะทำให้มีให้เห็นเป็นรูปธรรมมากขึ้น¹⁹

5. ผู้ให้การสัมภาษณ์ได้คำนึงถึงประเภทอาคาร ที่พักอาศัย (Residentia) ที่มีผู้อยู่อาศัยจำนวนมาก และตั้งข้อสังเกตว่าปัจจุบันกฎหมายยังไม่มีกำหนด แต่ควรคำนึงถึงเพิ่มเติมสำหรับอาคารในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ดังมีผู้แสดงความคิดเห็น คือ

ข้อสังเกตที่พบคือที่พักอาศัย (Residential) ที่มีการอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากเช่น อพาร์ทเมนต์ (Apartment), อาคารชุด (Condominium) ในกฎกระทรวงยังไม่ได้กำหนดให้ต้องดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการแต่อย่างใด²⁰ แต่จะพบว่าการใช้อาคารจะมีส่วนที่มีผู้อยู่อาศัยเป็นจำนวนมากควรมีการ กำหนดในกฎหมายด้วยการทำองค์ประกอบต่าง ๆ อาจทำไม่ทั้งหมดแต่ถ้ามีเพิ่มเติม ก็จะได้ประโยชน์กับบุคคล พักอาศัยด้วย²¹ การกำหนดเพียงบางอย่างไม่ต้องครบตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง บางส่วนก็ทำให้ผู้ที่ซื้อ เช่น อาคารชุด (Condominium) ได้ใช้ส่วนนี้ด้วย ดังนั้นควรจะมีการกำหนดที่ดีและมีประโยชน์กับผู้ที่อยู่อาศัย โดยรวม เพราะเชื่อว่าผู้อยู่อาศัยบางส่วนมีช่วงอายุหรือบางครั้งเกิดความพิการอาจจะชั่วคราวบ้างแน่นอน²²

¹⁵ อวยชัย วุฒิโสมลิต: สัมภาษณ์ 23 มกราคม 2550.

¹⁶ สุพันธ์ เรียนศรีวิไล: สัมภาษณ์ 25 ธันวาคม 2549.

¹⁷ ศิริชัย ทรัพย์ศิริ: สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2549.

¹⁸ ภาวร ธัญญาพันธ์: สัมภาษณ์ 22 ธันวาคม 2549.

¹⁹ ศักดิ์ชัย ยวงตระกูล: สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2550.

²⁰ อวยชัย วุฒิโสมลิต: สัมภาษณ์.

²¹ เบญจมาศ กุญชรินทร์: สัมภาษณ์ 21 กุมภาพันธ์ 2550.

²² ชูสิทธิ์ ธรรมกลางกูร: สัมภาษณ์ 9 กุมภาพันธ์ 2550.

4.3.7 วิเคราะห์ความคิดเห็นการปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษา

เมื่อได้สัมภาษณ์ด้านความคิดเห็นของสถานศึกษาการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้ให้สัมภาษณ์ได้กล่าวถึงเหตุผล โดยสรุปภาพรวมนั้นแบ่งออกเป็นประเด็นต่าง ๆ คือ ลักษณะอาคารที่ควรปรับปรุงและแนวทางในการปรับปรุง รวมถึงได้กล่าวถึงด้านความจำเป็นในการดำเนินการ และทางด้านนโยบายที่เกี่ยวข้อง โดยการสัมภาษณ์ความคิดเห็นดังกล่าวสามารถอธิบายได้ดังนี้

ตารางที่ 4.13 แสดงความคิดเห็นด้านการปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษา

ประเด็นในการพิจารณา	ลักษณะความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสถานศึกษา
ด้านความจำเป็นในการดำเนินการ	<ul style="list-style-type: none"> - สถานศึกษาควรจัดเป็นอันดับแรก - มหาวิทยาลัย ควรทำเป็นตัวอย่าง สำหรับอาคารเดิมบางส่วน - ผู้พิการต้องการความรู้และเรียกร่องสิทธิ์
ด้านลักษณะการดำเนินการปรับปรุง	<ul style="list-style-type: none"> - อย่างน้อยต้องมี หนึ่งส่วนให้สามารถเข้าถึงและทำกิจวัตรได้ตามวัตถุประสงค์ สามารถใช้ได้ครบทั้งวงจร - ทำให้ผู้พิการสามารถเข้าถึงอาคารได้ - ถ้าอาคารมีศักยภาพในการเข้าถึงอยู่แล้วมีที่เพิ่มเติม เช่น Signess
ประเภทอาคารที่ควรดำเนินการปรับปรุงก่อน	<ul style="list-style-type: none"> - ดูประเภทอาคารที่ควรทำด้านความเป็นสาธารณะมากที่สุดเพียงใด - การมีโอกาสใช้งานของผู้พิการใช้มาก - อาคารสถานศึกษานั้นควรทำอาคารที่มีการใช้งานที่เปิดกว้างก่อน ยกตัวอย่าง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหอสมุดกลางควรทำก่อน
ด้านนโยบายที่เกี่ยวข้อง	<ul style="list-style-type: none"> - นโยบายสถานศึกษาไม่ปิดกั้นผู้พิการ - ต้องให้ความเท่าเทียมทางการศึกษาโดยมีนโยบายส่งเสริมด้านการศึกษาของผู้พิการ - ตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้พิการ ในองค์กร - จัดตั้งโครงการวิจัยศึกษาภายในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

จากการศึกษาวิเคราะห์ด้านผลสัมฤทธิ์ แยกเป็นตารางและสามารถสรุปประกอบการให้สัมภาษณ์ว่า สถาบันการศึกษาควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ เพราะจากที่ผ่านมายกประเด็นปัญหาที่พบในสังคม เช่นกรณีกลุ่มผู้พิการประสบปัญหาความไม่เข้าใจคนพิการ ทักษะคนพิการ ที่ผ่านมามีเคยประสบปัญหา กฎหมายบอกว่าโรงงาน 200 คน จะต้องรับคนพิการเข้าทำงานด้วยถ้าไม่รับก็จะผิดกฎหมาย ทางโรงงานเหล่านี้ประกาศรับแต่ใช้วิธีการเลี้ยงโดยรับตำแหน่งสูงๆ เมื่อประกาศแล้วไม่มีคนมาสมัคร ทางโรงงานก็เอาตัวนี้ไปอ้างว่าได้ดำเนินการแล้ว ดังนั้นสังคมควรเปิดโอกาสให้คนพิการได้เรียนสูงๆ ด้วย เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ²³

²³ ศิริชัย ทรัพย์ศิริ: สัมภาษณ์ 23 ธันวาคม 2549.

ความคิดเห็นด้านลักษณะการดำเนินการปรับปรุง สถานศึกษานั้นต้องจัดเป็นอันดับแรก อาคารควรปรับปรุงอย่างน้อยต้องมีอยู่ 1 ส่วนให้ผู้พิการสามารถใช้ได้ครบทั้งวงจร การเข้าถึงอาคารและสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ทำให้เข้าถึงบริการ เป็นการทำให้เกิดเป็นรูปธรรม ทำให้เกิดการใช้งานได้จริง²⁴ การเข้าถึงอาคารและสามารถสัญจรได้นั้นก็เป็นสิ่งสำคัญสำหรับอาคารสถาบันอุดมศึกษา²⁵ ทางเข้าก็ต้องเข้าได้, มีห้องน้ำ และมีศักยภาพในการเข้าถึงอาคาร(Access) เพื่อให้ทำกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ตลอดเวลา²⁶ มหาวิทยาลัยควรทำเป็นตัวอย่างสำหรับอาคารเดิมบางส่วนควรปรับปรุงเรื่องการเข้าถึงอาคารเป็นลำดับแรก²⁷ เป็นสิ่งสำคัญ สำหรับสิ่งที่ยากให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทำคือ ทำให้เข้าถึงอาคาร, ถนน, ทางเท้า ถ้าอาคารที่มีก็ควรมี Signage บอกด้วย²⁸

ความคิดเห็นด้านลักษณะประเภทอาคารที่ควรดำเนินการปรับปรุงก่อน สำหรับอาคารเดิมต้องดูประเภทอาคารด้วยว่าสมควรทำขนาดไหนในด้านความเป็นสาธารณะและการมีโอกาสใช้งานของผู้พิการ²⁹ ลักษณะประเภทอาคารสำหรับอาคารสถานศึกษานั้นควรทำอาคารที่มีการใช้งานที่เปิดกว้างก่อนยกตัวอย่าง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยหอสมุดกลางควรทำก่อน³⁰ สถาบันการศึกษา ควรจัดทางลาด ลิฟต์ บันได ห้องน้ำ ที่จอดรถ อาคารสถาบันการศึกษาใช้อาคารต่างกันถึงแม้เริ่มต้นไม่ได้ทั้งหมดสิ่งที่ทำควรทำทางลาดก่อนให้เข้าถึงอาคารได้ โดยเลือกจากอาคารที่มีโอกาส คนพิการเข้าไปใช้มาก เช่น คณะบัญชี คณะที่มีลักษณะการนั่งเรียน มองว่าคนพิการอยากเรียนอะไร แล้วมาจัดเรียงและสถาบันควรให้ความสนใจในนโยบายการศึกษา การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่แน่นอนว่าจะต้องตามมา

ขณะนี้มองเห็นว่าสถาบันการศึกษายังไม่มีการรองรับนักเรียนที่พิการ ยกเว้นที่ทำมาเฉพาะ เช่น วิทยาลัยราชสุดา โรงเรียนพระมหาไถ่ จ.ชลบุรี³¹ การที่สถาบันอุดมศึกษามีสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับว่าสถาบันอุดมศึกษานั้นนโยบายว่าจะรับนักศึกษาที่เป็นคนพิการด้วยหรือไม่ ต้องถามว่าสถาบันอุดมศึกษาต้องการอะไรกันแน่ ต้องการให้มีการศึกษาตลอดชีวิตหรือไม่ซึ่งการศึกษาตลอดชีวิตนั้นรวมหลายช่วงอายุ ผู้ที่เกษียณเข้ามาหาความรู้เพิ่มเติมได้ ควรมองว่าบางส่วนไม่ได้ออกแบบมาเพื่อให้ผู้พิการที่มีอยู่เพียงน้อยนิดเท่านั้น สถาบันอุดมศึกษานั้นคือสถานที่ให้ความรู้มากกว่า ดังนั้นต้องดูนโยบายบางส่วนด้วย บางครั้งมีปัญหาไม่รับนิสิต-นักศึกษาเนื่องจากตาดอดสี เป็นต้น เมื่อเปิดโอกาสเชื่อว่าจะต้องมีผู้พิการอยากเรียน และหลังจากนั้นก็จะมีบริการอาคารให้ค่อย ๆ สมบูรณ์ขึ้นเรื่อย ๆ³² ลักษณะที่ช่วยเหลือผู้พิการ คือ มีการประชาสัมพันธ์ให้ข้อมูลข่าวสารทั้งบุคคลทั่วไปและผู้พิการได้รับรู้การใช้งานอาคารและวิธีการเข้าถึงเพื่อเข้าไปใช้บริการทางการศึกษา เป็นต้น

²⁴ ภาวธร ธัญญาพันธุ์: สัมภาษณ์ 22 ธันวาคม 2549.

²⁵ ม.ล. ประกิตติ เกษมสันต์: สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2549.

²⁶ วรสิทธิ์ บุรณากาญจน์: สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2550.

²⁷ ชูสิทธิ์ ธรรมกุลกลาง: สัมภาษณ์ 9 กุมภาพันธ์ 2550.

²⁸ นิตศักดิ์ ขอบดำรงธรรม: สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2549.

²⁹ บุญเรือง จันทร์ประภาพ: สัมภาษณ์ 11 มกราคม 2550.

³⁰ ชวพงศ์ ชำนิประศาสน์: สัมภาษณ์ 26 ธันวาคม 2549.

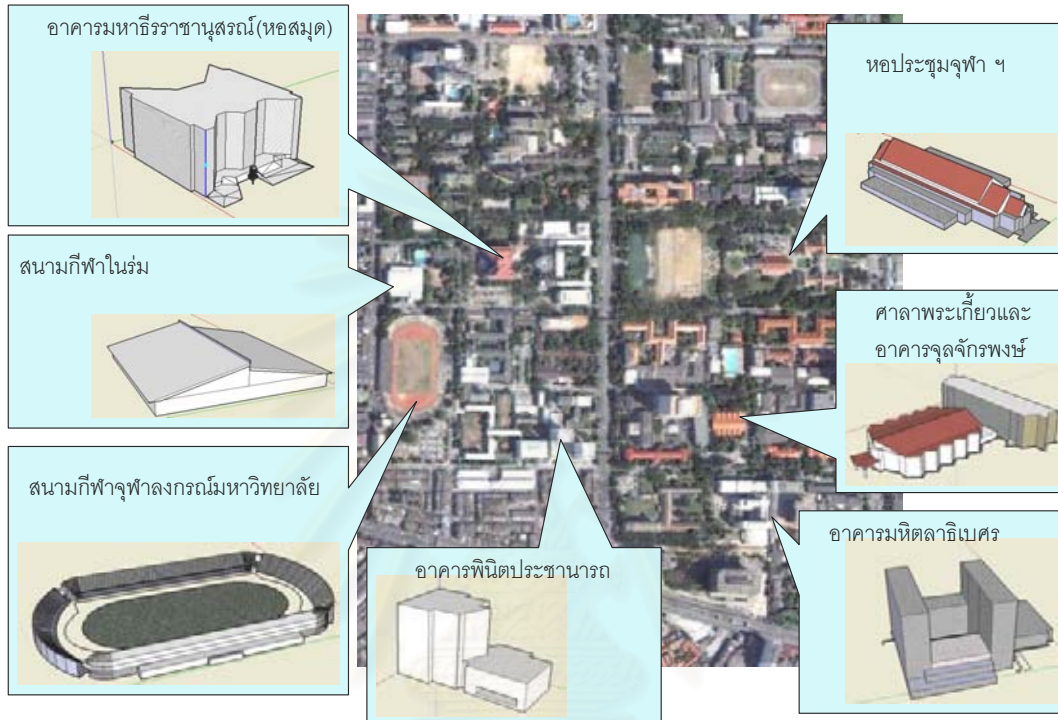
³¹ ศักดิ์ชัย ยวงตระกูล: สัมภาษณ์ 7 กุมภาพันธ์ 2550.

³² เบญจมาศ ภูอินทร์: สัมภาษณ์ 21 กุมภาพันธ์ 2550.

4.4 วิเคราะห์อาคาร กรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากลักษณะการสำรวจอาคารให้ได้ข้อมูลทางด้านกายภาพ เพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุงและจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อผู้พิการนั้นได้ผลการตามแบบสำรวจที่สร้างขึ้น ตามข้อกำหนดในกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อคนพิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 เป็นหลักและเทียบเคียงกับ เอกสารต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในประเด็นที่ต้องการศึกษา จึงนำเสนอรายละเอียดเบื้องต้นดังต่อไปนี้

หมายเหตุ ภาพดังกล่าวเป็นเพียงการนำเสนอรูปทรงอาคารเท่านั้นไม่ได้ลงในลักษณะรายละเอียดแต่อย่างใด
รูปที่ 4.6 ลักษณะรูปทรงอาคารที่ทำการศึกษ

อาคารในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ทำการศึกษามี 8 อาคาร โดยมีเกณฑ์การแบ่งอาคารในการศึกษาออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะการใช้งาน คือ

1. อาคารประเภทการศึกษาส่วนกลาง ได้แก่ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อาคารพินิตประชานารถ อาคารเรียนศูนย์มหิตลาธิเบศร
2. อาคารประเภทชุมนุมคนและโรงแรมหอพัก ได้แก่ ศาลาพระเกี้ยวและอาคารจุลจักรพงษ์, หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาคารประเภทสนามกีฬา ได้แก่ สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ และสนามกีฬาในร่ม

อาคารตามที่ทำการศึกษาในแต่ละอาคารนั้น มีรายละเอียดที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นข้อมูลอาคารเบื้องต้นสามารถพิจารณาได้ตามตารางรวมสรุปข้อมูลเบื้องต้นมีดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.14 แสดงประวัติอาคาร³⁹

ลำดับ ที่	รหัส	ชื่ออาคาร	เริ่มสร้าง	สร้าง เสร็จ	เปิดใช้	ผู้ออกแบบ	รางวัล	หมายเหตุ
อาคารส่วนกลาง								
1	cen 28	หอประชุมจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	18 ก.ย. 2481	31ม.ค. 2482	30 มี.ค. 2482	พระสาโรชรัตนนิม มานัก พระพรหมพิจิตร ออกแบบลายกนก	รางวัลอาคารอนุรักษ์ดีเด่น ด้าน อนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม พ.ศ. 2545	พ.ศ. 2484 ซ่อมแซม พ.ศ. 2505-2506 ปรับปรุง (ต่อเติม ปีก ปรับเก้าอี้ เวที) โดยม.จ.โคมฉายกร วรวรรณ, เลิศ อุรัสยะนันท์ พ.ศ. 2515 ปรับปรุง (ห้องโถงรับรอง ห้อง ประชุม) โดยม.ร.ว.พูนสวาท กฤดากร, เจริญ วัฏฏะสิงห์ 1 พ.ย. 2527-พ.ศ. 2528 ปรับปรุง (ติดแอร์ ปรับแสง เสียง ขยายเวที) โดย ภิญโญ สุวรรณศิริ
2	cen 31	ศาลาพระเกี้ยว	28 ก.ค. 2507	1 ม.ค. 2509	26 มี.ค. 2510	หม่อมเจ้าโคมฉายกร วรวรรณ เลิศ อุรัสยะนันท์		เปิดโดยจอมพลถนอม (นายกรัฐมนตรี)
3	cen 51	พินิตประชานาถ		17 ต.ค. 2543		บัณฑิต จุลาสัย, สุสติ ทิพทัส, ชัยบูรณ์ ศิริธนะวัฒน์		สร้างทับบนพื้นที่โรงอาหารนิติศาสตร์-นิเทศศาสตร์เดิม
4	cen 60	จุดจักรพงษ์	ม.ค. 2528	2529		บัณฑิต จุลาสัย, สุสติ ทิพทัส, ชัยบูรณ์ ศิริธนะวัฒน์	งานสถาปัตยกรรมดีเด่น ปี 2530 รางวัลเกียรติคุณ(citation award) ประเภทอาคารที่ใช้งานพิเศษ	
5	cen 68	อาคารมหิตลาธิเบศร (ศูนย์เรียนรู้วันวิวัฒนาการ)	9 ก.ย. 2543	28ก.ย. 2545	26 มี.ค. 2548	บริษัท อินเตอร์เนชั่น แนลโปรเจคแอดมินิส เตรชั่น จำกัด		สร้างทดแทนอาคารเดิมของคณะพาณิชยศาสตร์และ การบัญชีที่ถูกรื้อถอนไป เปิดโดยสมเด็จพระเทพฯเริ่มเปิดใช้ตั้งแต่1 พ.ย.2547

³⁹ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักบริหารระบบกายภาพ. ข้อมูลอาคารจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (อัตลำนเา).

รหัส	รหัส	ชื่ออาคาร	เริ่มสร้าง	สร้างเสร็จ	เปิดใช้	ผู้ออกแบบ	รางวัล	หมายเหตุ
อาคารเรียนเตรียมวิศวกรรมศาสตร์								
6	ins 04	มหาธีรราชานุสรณ์ (หอกลาง)	1 ธ.ค. 2521	20ธ.ค. 2523	26 มี.ค. 2526	วิระ บูรณกาญจน์	งานสถาปัตยกรรมดีเด่น พ.ศ.2525 ประเภทอาคารด้านการศึกษา	ต่อเติมชั้นใต้ดิน เริ่ม 9 พ.ย. 2524 เสร็จ 2 พ.ค. 2525ต่อ เติมชั้นบน เริ่ม พ.ศ. 2534 เสร็จ ก.ค. 2536
อาคารเรียนศูนย์ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม								
7	cen 06	สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	30 ก.ย. 2508	25ก.ย. 2509		ม.ร.ว.แหลมจาง หัตดิน, สิน พวงสุวรรณ		
8	cen 07	สนามกีฬาในร่ม	21 ธ.ค. 2521	1 เม.ย. 2523		ต่อพงศ์ ยมนาค, เกียรติ จิระกุล		

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคารกรณีศึกษาทั้งหมดได้มีหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านอาคารสถานที่ประกอบด้วย อาคารส่วนกลาง รับผิดชอบโดยสำนักบริหารระบบกายภาพอาคาร ศาลาพระเกี้ยว อาคารจุลจักรพงษ์ หอประชุมจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย อาคารพินิตประชานาถ อาคารมหิตลาลิเบศร ส่วนอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ (หอสมุดกลาง) รับผิดชอบโดยศูนย์วิทยบริการ และอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและอาคารสนามกีฬากลางในร่ม รับผิดชอบจัดการด้านอาคารสถานที่โดยศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การศึกษาคั้งใช้วิธีรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาประวัติอาคาร พบว่าอาคารกรณีศึกษามีทั้งที่เป็นอาคารที่ได้รางวัล ได้แก่ อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารจุลจักรพงษ์ และอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อาคารกรณีศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยการสร้างทับบนพื้นที่เดิม คือ อาคารพินิตประชานาถ และอาคารที่มีการต่อเติม คือ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ นอกจากนี้มีอาคารที่มีการสร้างเพิ่มจากอาคารเดิม คือ อาคารจุลจักรพงษ์ ซึ่งรายละเอียดนั้นจะได้กล่าวถึงแต่ละอาคารต่อไป

4.4.1 วิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพอาคารกรณีศึกษา

อาคารกรณีศึกษาทั้งหมดจำนวน 8 อาคาร เบื้องต้น ได้มีการศึกษาวิเคราะห์ลักษณะอาคาร เพื่อใช้เป็นส่วนหนึ่งในการใช้ทำการวิเคราะห์ว่าเหตุผลดังกล่าวมีความสัมพันธ์กับอาคารกรณีศึกษาเรื่องการจัดตั้งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการอย่างไรต่อไป

ตารางที่ 4.15 แสดงลักษณะอาคารกรณีศึกษา⁴⁰

ลำดับ ที่	รหัส อาคาร	ชื่อทางการ	อายุ อาคาร (ปี)	จำนวน ชั้น (ชั้น)	กว้าง (ม.)	ยาว (ม.)	สูง (ม.)	พื้นที่ คลุมดิน (ตร.ม.)
อาคารส่วนกลาง								
1	CEN31	ศาลาพระเกี้ยว	41	3	42.5	50	23	2502.43
2	CEN60	อาคารจุลจักรพงษ์	21	4	25	96	-	1771.694
3	CEN28	หอประชุมจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	68	2	-	-	29	1735.69
4	CEN51	พินิตประชานาถ	7	12	29	62.5	-	1812.5
5	cen 68	อาคารมหิตลาลิเบศร	5	10	-	-	-	5145.91
อาคารส่วนศูนย์วิทยบริการ								
6	INS04	อาคารมหาธีรราชานุสรณ์	27	7	69	65	-	3381.22
อาคารส่วนศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย								
7	CEN06	สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	41	3	130	202	12	9130.5
8	CEN07	สนามกีฬาในร่ม	27	2	69	72	21	4422.35

หมายเหตุ พื้นที่ปกคลุมดินของสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยไม่ได้รวมสนามฟุตบอลความกว้างและความยาวของอาคารวัดจากจุดที่ยาวที่สุดดังนั้นพื้นที่คลุมดินจึงไม่สามารถนับได้จากผลคูณระหว่างความกว้างและความยาว

⁴⁰ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สำนักบริหารระบบกายภาพ[Online]. แหล่งที่มา: <http://www.chula.ac.th/> [14 สิงหาคม 2549]

เมื่อนำอายุของแต่ละอาคารมาจัดลำดับ โดยเรียงจากอาคารที่มีอายุมากที่สุดไปหาอาคารที่มีอายุน้อยที่สุดพบว่าอาคาร หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีอายุอาคารมากที่สุด และอาคารที่มีอายุน้อยที่สุดคือ อาคารมหิตลathiเบศร และเมื่อเปรียบเทียบลำดับขนาดพื้นที่คลุมดินของอาคารพบว่า สามารถแบ่งอาคารที่มีพื้นที่คลุมดินได้เป็นกลุ่มที่เห็นชัดเจน คือ กลุ่มที่มีพื้นที่คลุมดินน้อยที่สุด ได้แก่ อาคารอาคารจุลจักรพงษ์, หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, พินิตประชานาถ และกลุ่มที่มีพื้นที่คลุมดินมากที่สุดจะเป็นพวกกลุ่มอาคารสนามกีฬา เนื่องจากต้องใช้พื้นที่สนามตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ ข้อสังเกตคือ อาคารที่มีมหิตลathiเบศรมีพื้นที่คลุมดินมากเช่นกันเนื่องจากสาเหตุอาคารได้จัดส่วนต่างๆ ให้กระจายโดยมีพื้นที่ว่างตรงกลางร่วมกัน นอกจากนี้เมื่อเปรียบเทียบด้านจำนวนชั้นของอาคารพบว่า อาคารที่มีจำนวนชั้นมากที่สุดคือ อาคารพินิตประชานาถ รองมา คือ อาคารมหิตลathiเบศร และอาคารที่มีจำนวนชั้นน้อยที่สุด ได้แก่ อาคารสนามกีฬาในร่ม และหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4.2 ผลการสำรวจอาคารกรณีศึกษา

การศึกษาได้วิเคราะห์จากการสำรวจอาคารกรณีศึกษาทั้ง 8 อาคาร ตามที่กล่าวมาเบื้องต้น ตามเกณฑ์กฎหมายล่าสุดในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับอาคาร คือ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 เป็นที่แน่นอนว่าอาคารเดิมเมื่อสำรวจตามกฎหมายกระทรวงดังกล่าวย่อมจะไม่ได้ผลการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกครบทุกองค์ประกอบ แต่สาเหตุที่นำมาเป็นเกณฑ์การศึกษาสำรวจเนื่องจากเพื่อเป็นแนวทางการปรับปรุงอาคารที่ทันสมัยกับสถานการณ์ ซึ่งจากผลการสำรวจอาคารนั้นมีดังตารางต่อไปนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.16 แสดงผลการสำรวจอาคารกรณีศึกษา

หมวด	องค์ประกอบ		ลักษณะที่กำหนดเกณฑ์ทั้งหมดตามกฎหมายกระทรวง พ.ศ. 2548	อาคารกรณีศึกษา							
	ชื่อหมวด	ชื่อย่อย		มหิตดาภิเศก	พินิต ประชนาถ	มหาวิทยาลัยราชว นุสรณ์	หอประทุม จุฬาฯ	ศาลาพระ เกี้ยว	จุดสังเกต จุดสังเกต	สังเกตพัก จุฬาฯ	สังเกตพัก ในร่ม
1	ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก	ป้าย-สัญลักษณ์	สัญลักษณ์รูปผู้พิการ	-	-	-	-	-	-	-	-
			สัญลักษณ์ตัวอักษรแสดงประเภทสิ่งอำนวยความสะดวก	-	-	-	-	-	-	-	-
			เครื่องหมายแสดงทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวก	-	-	-	-	-	-	-	-
			ป้าย-สัญลักษณ์ทั้งหมดพื้นขาว+สีน้ำเงิน หรือกลับกัน	-	-	-	-	-	-	-	-
			ติดตั้งตำแหน่งที่เห็นชัดเจนมีแสงไฟส่องทั้งกลางวันกลางคืน	-	-	-	-	-	-	-	-
2	ทางลาดและลิฟต์	ทางลาด	พื้นผิววัสดุไม่ลื่น เรียบและไม่สะดุด	●	●	-	-	-	●	-	●
			ถ้าความยาวทางลาดไม่เกิน 6 ม.ให้กว้างมากกว่า 90 ซม.	●	●	-	-	-	●	-	●
			ถ้าความยาวทางลาดเกิน 6 ม.ให้กว้างมากกว่า 150 ซม.และต้องมีชานพักยาวไม่น้อยกว่า 1.50	-	-	-	-	-	-	-	-
			ความชัน 1:12	●	●	-	-	-	X	-	X
	ราวจับ	ราวจับ	หากไม่มีผนังกัน ต้องมีราว/ยกขอบไม่น้อยกว่า 50 ซม.	●	X	-	-	-	-	-	-
			ถ้ายาวตั้งแต่ 2.50 ม.ต้องมีราวจับทั้ง 2 ข้าง	●	X	-	-	-	X	-	X
			ทำด้วยวัสดุเรียบ	●	●	-	-	-	-	-	-
			มีลักษณะกลมเส้นผ่าน ศก.3-4 ซม.	●	●	-	-	-	-	-	-
			สูงจากพื้น 80-90 ซม.	●	●	-	-	-	-	-	-
			ติดตั้งห่างจากผนัง 5 ซม. สูงจากจุดยึด 12 ซม.	●	●	-	-	-	-	-	-
	ป้าย	ป้าย	ปลายราวจับ ยื่นจากจุดสิ้นสุด 30 ซม.	●	X	-	-	-	-	-	-
			มีป้ายแสดงทิศทาง ตำแหน่ง หรือหมายเลขชั้นบริเวณทางขึ้น-ลง ทางลาดที่เชื่อมระหว่างชั้นของอาคาร	-	-	-	-	-	-	-	-

● = หมายถึง มีการจัดตามหัวข้อที่กำหนด, ○ = มีการจัดตามหัวข้อที่กำหนดเป็นบางจุด, - = ไม่ปรากฏลักษณะตามที่กำหนด, X = มีการจัดเตรียมแต่ลักษณะไม่เป็นตามกำหนด, ** = ไม่สามารถสำรวจได้

หมวด	องค์ประกอบ		ลักษณะที่กำหนดเกณฑ์ทั้งหมดตามกฎหมายกระทรวง พ.ศ. 2548	อาคารกรณีศึกษา								
	ชื่อหมวด	ชื่อย่อ		มhitดลภี เบศร	พินิต ประชนาถ	มทวธีร ราชา	หอบประทุม ^๗	ศดาพาพระ เกี้ยว	จุลจักร พงษ์	สนกกีฬา จุฬาฯ	สนกกีฬา ในร่ม	
4	ที่จอดรถ	ที่จอดรถ	ใกล้ทางเข้า-ออกอาคาร	-	●	●	●	●	●	-	-	
			ช่องจอดรถ ไม่ขนานกับทางเดินรถ	-	●	●	●	●	●	-	-	
			มีผิวพื้นเรียบ ระดับเสมอกัน	●	●	●	●	●	●	○	○	
			ช่องจอดรถมีขนาด 2.40*6.00 ม.	-	○	-	-	-	-	-	-	
		ช่องจอดรถมีที่ว่างข้างรถ 1.00 ม.	-	○	-	-	-	-	-	-		
		ป้าย	มีสัญลักษณ์รูปผู้พิการที่พื้น และป้ายติดสูงจากพื้น 2.00 ม.	-	-	-	-	-	-	-		
5	ทางเข้าอาคาร ทางเดิน ระหว่างอาคาร และทาง เชื่อม	ทางเข้า ทางเดิน	พื้นผิววัสดุไม่ลื่น ไม่มีสิ่งกีดขวาง	●	●	●	●	●	○	●	●	
			อยู่ในระดับเดียวกับพื้นภายนอก หรือมีทางลาด 1:10 เชื่อมต่อกัน	-	●	-	●	-	-	-	-	
			มีความกว้าง ไม่น้อยกว่า 1.50 ม.	●	●	●	●	●	●	●	●	
			ผิวสัมผัส	บริเวณทางแยกต้องมีพื้นผิวต่างสัมผัส	-	-	-	-	-	-	-	
			ฝาท่อ	หากมีฝาท่อระบายน้ำ ต้องมีช่องตะแกรงไม่เกิน 1.3 ซม. และไม่ขนานทางเดิน	-	-	-	-	x	-	-	
			ป้าย	ป้ายที่อยู่เหนือทางเดินต้องสูงกว่าพื้นทางเดิน 2.00 ม.	-	-	-	-	-	-	-	
			ราวกันตก	ต้องมีผนัง หรือราวกันตกทั้ง 2 ด้าน	●	●	-	-	●	●	-	-
6	ประตู	ช่องประตู	เปิด-ปิดได้ง่ายไม่ติดตั้งอุปกรณ์บังคับประตูให้เปิดเอง	●	●	x	●	●	○	●	-	
			หากมีธรณีประตู ต้องสูงไม่เกิน 2 ซม.+ขอบลาด 45 องศา	●	-	-	-	-	-	-	-	
			ช่องประตูกว้างไม่น้อยกว่า 90 ซม.	●	●	○	○	○	○	-	-	
			ถ้าเปิดเข้า-ออก ต้องมีพื้นที่ด้านหน้าไม่น้อยกว่า 1.50*1.50 ม.2	●	●	●	○	○	○	○	○	
			อุปกรณ์	ถ้าเป็นบานเลื่อนต้องมีมือจับในแนวตั้งติดตั้งสูงจากพื้น 1.00 ม.	●	-	-	-	x	-	-	-
		ลูกฟักกระจกให้ติดเครื่องหมาย หรือแถบสี		●	●	●	-	-	-	-	-	
		อุปกรณ์เปิดปิด เป็นแบบก้านบิด/แกนพลาจ สูงจากพื้น 1.00-1.20 ม.		○	○	-	-	-	-	-	-	

หมวด	องค์ประกอบ		ลักษณะที่กำหนดเกณฑ์ทั้งหมดตามกฎหมายกระทรวง พ.ศ. 2548	อาคารกรณีศึกษา							
	ชื่อหมวด	ชื่อย่อย		มหิตลภี เบตกร	พินิต ประชานถ	มหาวชิร ราชา	หอประชุม ๗	ศาลาพระ เกี้ยว	จุดจักร พงษ์	สนามกีฬา จุฬาฯ	สนามกีฬา ในร่ม
7	ห้องส้วม	พื้นที่	ต้องจัดให้มีห้องน้ำแยกหรือรวมอย่างน้อย 1 ห้อง	●	-	-	-	-	-	-	-
			มีพื้นที่ว่างในห้องเส้นผ่านศูนย์กลาง 1.50 ม. ให้เก้าอี้ล้อย่นได้	●	-	-	-	-	-	-	-
			พื้นที่ห้องส้วมเสมอกวายนอกหรือต่างระดับไม่เกิน 2 ซม. ถ้าเกินต้องทำทางลาด	●	-	-	-	-	-	-	-
		ประตู	ประตูเปิดสู่ภายนอก หรือเป็นบานเลื่อน มีสัญลักษณ์รูปผู้พิการติด	●	-	-	-	-	-	-	-
		โถส้วม	โถส้วมเป็นแบบนั่งราบสูง 45-50 ซม.	●	●	●	●	●	●	●	●
		ราวจับ	วัดจากกึ่งกลางโถส้วมถึงผนังอยู่ระหว่าง 45-50 ซม. ถ้าเกินต้องมีราวจับ	●	-	-	-	-	-	-	-
			ราวจับชิดผนังมีทั้งแนวอนและแนวตั้งทำด้วยวัสดุเรียบ กลม	●	-	-	-	-	-	-	-
			ราวจับแนวอนสูง 65-70 ซม. แนวตั้งต่อจากราวจับแนวอนอย่างน้อย 60 ซม.	●	-	-	-	-	-	-	-
			ด้านข้างโถส้วมที่ไม่ชิดผนังต้องติดราวจับที่พับได้	x	-	-	-	-	-	-	-
		สัญญาณ	มีสัญญาณแสง-เสียงสามารถแจ้งเหตุได้	-	-	-	-	-	-	-	-
		อ่างล้างมือ	ได้อ่างล้างมือเป็นที่ว่างให้เก้าอี้ล้อย่นเข้าได้	●	●	●	●	●	○	●	●
			ขอบอ่างห่างจากผนังไม่น้อยกว่า 45 ซม.	●	●	●	●	●	●	●	●
			ความสูงจากพื้นถึงขอบบนของอ่าง 75-80 ซม.	●	●	●	●	●	●	●	●
			ก๊อกน้ำเป็นก้านหรืออัตโนมัติ	-	-	-	-	-	-	-	-
โถปัสสาวะ	ห้องส้วมชายที่มีใช้ของผู้พิการต้องจัดให้มีที่ถ่ายปัสสาวะระดับเสมอพื้น 1 ที่	-	-	-	-	-	-	-	-		
8	พื้นผิวต่างสัมผัส	พื้นผิวต่างสัมผัส	ต้องจัดให้มีพื้นผิวสัมผัสบริเวณระดับต่างกันเกิน 20 ซม.	-	-	-	-	-	-	-	
			ต้องมีพื้นผิวสัมผัสบริเวณหน้าประตูห้องส้วม ทางลาด บันไดทาง 30-35 ซม.	-	-	-	-	-	-	-	
			พื้นผิวสัมผัสกว้าง 30 ซม. ขนานไปตามช่องความกว้างประตู ทางลาด บันได	-	-	-	-	-	-	-	
9	โรงมหรสพ หอประชุม	ที่นั่ง	ต้องพื้นที่เฉพาะสำหรับเก้าอี้ล้อย่นอย่างน้อย 1 ที่ทุก 100 ที่นั่งขนาด 90*140 ซม.	●	x	-	x	-	-	-	

จากตารางสามารถสรุปได้ว่า มีลักษณะบางประการที่ทำให้อาคารมีสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่า คือ ลิฟต์ จากการสำรวจพบว่า 3 อาคารที่มีลิฟต์ได้แก่ อาคารมหิตลาธิเบศร พินิตประชานาถ และมหาธีรราชานุสรณ์ และเมื่อศึกษาโดยการตัดประเด็นเรื่องลิฟต์พบว่าอาคารที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกโดยเรียงลำดับ ได้แก่ อาคารมหิตลาธิเบศร อาคารพินิตประชานาถ มหาธีรราชานุสรณ์ อาคารจุลจักรพงษ์และศาลาพระเกี้ยว อาคารสนามกีฬาในร่ม อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ แต่ทั้งนี้ด้วยบางอาคารมีลักษณะการเข้าถึงได้แตกต่างกัน เช่น ถึงแม้อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจะไม่มีทางลาดแต่การปรับ ก็อาจไม่ต้องทำทางลาดเพราะอยู่ในระดับเดียวกับพื้นที่เลย เป็นต้น ซึ่งสิ่งที่สำรวจนี้จะเป็นแนวโน้มในการพิจารณาอีกต่อไป ในเรื่องการศึกษาแนวทางการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารกรณีศึกษาที่เฉพาะแต่ละอาคาร

4.4.3 ศึกษาแนวทางการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารกรณีศึกษา

การศึกษาแบ่งออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับที่ 1 ศึกษาสิ่งที่เป็นอยู่จริงเมื่อตรวจสอบอาคารตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 ระดับที่ 2 หากลงลึกเฉพาะเรื่องแล้ว อาคารกรณีสศึกษานั้นสามารถปรับปรุงได้ในระดับใด โดยการศึกษาได้สำรวจอาคารและสัมภาษณ์ได้ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

4.4.3.1 อาคารกรณีสศึกษาประเภทอาคารการศึกษาส่วนกลาง

ในการศึกษาสำหรับอาคารกรณีสศึกษาประเภทอาคารการศึกษาส่วนกลาง ได้แก่ อาคารพินิตประชานาถ อาคารมหิตลาธิเบศร และอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) อาคารพินิตประชานาถ

1.1) **ข้อมูลอาคาร** เป็นอาคารส่วนกลางของมหาวิทยาลัยสร้างทับบนพื้นที่โรงอาหารนิติศาสตร์-นิติศาสตร์เดิมขนาดพื้นที่ กว้าง 28.8 เมตร ยาว 62.7 เมตร สร้างแล้วเสร็จ 17 ต.ค. 2543 ตั้งอยู่ระหว่างคณะครุศาสตร์และคณะนิติศาสตร์เป็นอาคารเรียนรวม มีความสูง 12 ชั้น พื้นที่การใช้งานของอาคารประกอบด้วยโรงอาหารรวม ขนาดความจุ 664 ที่นั่ง, ห้องอเนกประสงค์ / ห้องบรรยาย ขนาด 252 ที่นั่ง จำนวน 1 ห้อง, ห้องเรียนขนาด 300 ที่นั่งจำนวน 2 ห้อง, ห้องเรียนขนาด 120 ที่นั่ง จำนวน 4 ห้อง, ห้องเรียนขนาด 80 ที่นั่ง จำนวน 3 ห้อง, ห้องเรียนขนาด 40 ที่นั่งจำนวน 8 ห้อง และห้องเรียน ขนาด 30 ที่นั่ง จำนวน 2 ห้อง

รูปที่ 4.7 อาคารพินิตประชานาถ

ทางลาดมีการจัดเตรียมไว้มีลักษณะเป็นทางลาดจากจุดที่แคบที่สุดได้ 1.00 ม. มีผนังทั้ง 2 ข้างผนังด้านหนึ่งได้ติดราวจับ ทางลาดสามารถเข้าถึงชั้นแรกได้ ซึ่งเป็นส่วนของโรงอาหารรวมและเปิดโล่ง ในชั้นนี้มีการใช้ระดับแบ่งโซน ในระดับแรกมีการใช้ทางลาดเข้าถึงอาคารได้โดยตรงจากที่จอดรถซึ่งเป็นไปตามกฎกระทรวงฯ 2548 ที่ต้องมีทางลาดระหว่างพื้นที่ต่างระดับกัน และทางลาดนี้ได้ทำให้ผู้พิการสามารถใช้ลิฟต์ได้โดยตรงจากชั้นแรกและสามารถใช้โรงอาหารได้ ปัจจุบันจากการสำรวจพบว่าชั้นแรกมีการปิดลิฟต์ไม่ให้เข้าถึงได้ เนื่องจากมาตรการทางด้านรักษาความปลอดภัย จึงกำหนดให้ใช้ลิฟต์ได้ตั้งแต่ชั้นที่ 2 ทั้งนี้จากการสอบถามสาเหตุเนื่องจากบริเวณชั้นที่ 2 เป็นจุดเชื่อม ระหว่างอาคารเทพวาราวดี ซึ่งเป็นอาคารเรียนของคณะนิติศาสตร์ทำให้หากมาจากอาคารเทพวาราวดีจะสามารถเข้าถึงอาคารนี้ได้ โดยที่ไม่มีผู้ใดทราบหากมีการตั้งจุดรักษาความปลอดภัยอยู่ในชั้นแรก จากการสำรวจทางลาดไม่เป็นไปตามข้อกำหนดของกฎกระทรวงฯ คือ ไม่มีราวกันตกตามกฎกระทรวงฯ ที่กำหนดว่าทางลาดหากเกิน 2.50 ม. ต้องมีราวกันตก

หมวดที่ 3 บันได

รูปที่ 4.10 บันไดพื้นที่ต่างระดับในชั้นแรก

บันไดในชั้นแรกที่มีความต่างระดับของพื้นที่วางได้จัดมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร และมีชานพักทุกระยะในแนวตั้งไม่เกิน 2.0 เมตร มีราวบันไดทั้ง 2 ข้าง พื้นผิวของบันไดใช้วัสดุที่ไม่ลื่นลื่นลูกตั้งบันไดไม่ได้เปิดโล่งเป็นไปตามกฎกระทรวงฯ 2548 ส่วนที่ไม่เป็นไปตามกำหนด คือ ต้องมีลูกตั้งสูงไม่เกิน 15 ซม. ส่วนราวจับนั้นสามารถจับได้โดยตลอดไม่มีราวทางตั้งขวางเพียงแต่ราวจับนั้นไม่ได้มีจุดเริ่มของราวก่อนบันได ส่วนบันไดเชื่อมระหว่างชั้นต่างๆ พบว่ามีราวจับทั้งสอง แต่ลูกตั้งไม่เป็นไปตามกฎกระทรวงฯ คือมีความสูงมากกว่า 15 ซม. นอกจากนี้พบว่าอาคารพินิตประชานาถได้จัดให้มีพื้นผิวที่มีลักษณะให้มีความแตกต่างกัน โดยพื้นผิวระหว่างบันไดและพื้นผิวปกติ คือ บริเวณบันไดเป็นพื้นหินล้างส่วนบริเวณพื้นทางลาดปกติเป็นพื้นหินขัด

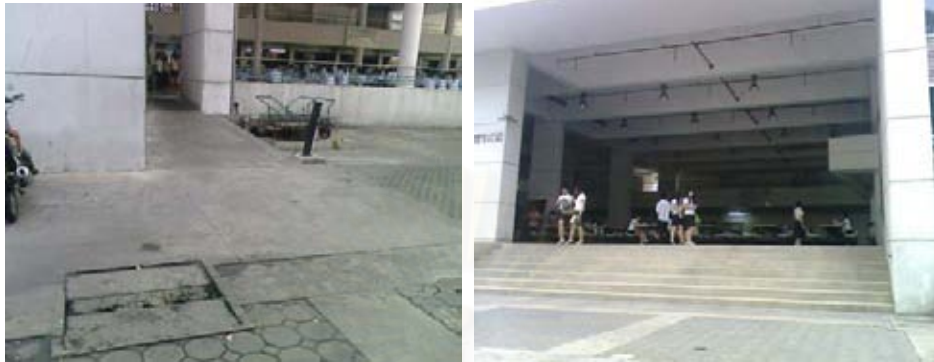
หมวดที่ 4 ที่จอดรถ

รูปที่ 4.11 ที่จอดรถบริเวณอาคารพินิตประชานาถที่เชื่อมต่อกับทางลาดเข้าอาคาร

หากศึกษาเฉพาะในตัวอาคารไม่รวมบริเวณรอบข้างด้วย พบว่าอาคารได้จัดเตรียมพื้นที่เชื่อมต่อจากที่จอดรถมีการเตรียมการให้มีทางลาดโดยสัจจรได้สะดวกจากที่จอดรถ และจากการสำรวจพบว่าบริเวณที่จอดรถดังกล่าวมีพื้นที่เพียงพอในการจัดเตรียมที่จอดรถสำหรับผู้พิการให้สัมพันธ์กับอาคารได้และใช้การได้สะดวก

หมวดที่ 5 ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อม

รูปที่ 4.12 ทางเข้าอาคารบริเวณทางลาดและทางเข้าอาคารบริเวณด้านหน้าบันได

ทางเข้าอาคารเชื่อมต่อกับที่จอดรถ และมีทางเดินระหว่างอาคารจากอาคารเทพวาราวดีในชั้นแรกและชั้นที่ 2 ในกรณีที่ทางต่างระดับกันก็มีทางลาดในชั้นแรกมีพื้นทางเดินเรียบไม่ลื่น ส่วนทางเข้าอาคารโดยทางลาดมีฝาท่อที่เป็นหลุมซึ่งอาจจะต้องนำไปพิจารณาแก้ไข นอกจากนี้ทางเข้าอาคารมีหลายด้านด้วยกันส่วนหนึ่งนั้นมียันไดซึ่งเป็นทางเข้าที่ใกล้กับทางลาด และมีทางเชื่อมต่อกับพื้นที่จอดรถภายนอก

หมวดที่ 6 ประตู

รูปที่ 4.13 ประตูภายในอาคารพินิตประชานาถ

ประตูมีลักษณะเปิด - ปิดได้ง่าย มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 0.90 ซม. เป็นกระจกมีมือจับเป็นแนวตั้ง กระจกมีการติดเครื่องหมายแถบสีที่สังเกตเห็นได้สีขาวแต่ไม่ชัดเจนนัก ส่วนประตูบริเวณห้องน้ำเป็นประตูที่มีมือจับแบบลูกบิด สูงจากพื้นไม่น้อยกว่า 1.0 เมตร แต่ไม่เกิน 1.20 เมตร เป็นไปตามกฎกระทรวงฯ

หมวดที่ 7 ห้องส้วม

รูปที่ 4.14 ทางเข้าห้องน้ำหลักนิสิตและอาจารย์

รูปที่ 4.15 ห้องน้ำอาจารย์ภายในกันเป็นส่วนที่เป็นโถปัสสาวะแยกกับส่วนอ่างล้างหน้า

จากการสำรวจทางเข้าหลักที่เข้าสู่บริเวณห้องส้วมทั้งของนิสิตและอาจารย์ พบว่าระดับพื้นห้องส้วมและระดับพื้นภายนอกมีระดับเท่ากันแต่มีการเทพื้นยกสูงขึ้นความสูงโดยประมาณ 1” เป็นพื้นกว้างเพียงพอให้รถเก้าอี้ล้อหมุนใช้ได้ ห้องส้วมสำหรับอาจารย์สามารถใช้เป็นห้องน้ำสำหรับผู้พิการด้วยได้เนื่องจากระดับการติดตั้งอ่างล้างมือและโถชนิดนั่งราบ สามารถใช้การได้สะดวกและถ้าหากมีการปรับห้องส้วมเพื่อผู้พิการก็อาจทำได้โดยการจัดให้ไม่มีผนังกันระหว่างห้องที่เป็นโถปัสสาวะ และห้องส่วนที่เป็นอ่างล้างหน้าและประตูเป็นบานเปิดออกห้องส้วมสำหรับนิสิตจะแยกออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนอ่างล้างหน้าพร้อมที่วางของและส่วนที่เป็นห้องส้วม ประตูทางเข้าห้องน้ำทั้งหมดนั้นมีความกว้าง 0.90 เมตร เป็นไปตามกฎกระทรวงแต่เป็นลักษณะการเปิดแบบเปิดเข้า

หมวดที่ 8 พื้นผิวต่างสัมผัส ไม่พบว่าไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสในอาคารพินิตประชานาถ

หมวดที่ 9 โรงมหรสพ หอประชุม และโรงแรม การจัดเตรียมสามารถดำเนินการได้เช่นเว้นที่นั่งด้านประตูทางเข้าไว้ เพื่อให้สามารถให้ผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อหมุนได้ใช้ได้ด้วย

รูปที่ 4.16 ภายในห้องบรรยาย Slope ของอาคารพินิตประชานาถ

ข้อสังเกตอาคารพินิตประชานาถมีลักษณะของการใช้ลายที่พื้น เป็นลักษณะการใช้สี ขาว - ดำ ตัดกัน ลักษณะดังกล่าวมีผลกับผู้ที่มีลักษณะสายตาเลือนรางได้ จากการสัมภาษณ์ผู้พิการสายตาเลือนราง สามารถทำให้เห็นได้และคาดเดาได้ถึงบริเวณอาคาร พื้นี่อาคาร และเห็นความแตกต่างได้ชัดเจนขึ้นระหว่างพื้นกับผนัง ทำให้สามารถใช้อาคารได้สะดวกมากยิ่งขึ้น

โดยสรุปอาคารพินิตประชานาถเป็นอาคารที่สร้างขึ้นแล้วเสร็จ พ.ศ. 2543 ซึ่งระหว่างการออกแบบและก่อสร้างขณะนั้นกฎหมายสำหรับด้านสถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อมที่กำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการและคนชราในอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะ ยังไม่ได้มีกำหนดออกมาอย่างชัดเจน

แต่อาคารขณะนั้นก็ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสถานที่ที่เป็นบางส่วน ที่ทำให้ผู้พิการสามารถใช้งานได้ จากการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก(In-depth Interview) ในการศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างได้ผลดังต่อไปนี้คือ

1.4) ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง กรณีศึกษาอาคารพินิตประชานาถ

ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นแบบ เจาะลึก(In-depth Interview) ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ศึกษาจากการสัมภาษณ์ทั้งสถาปนิกผู้ออกแบบอาคาร และสถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญถึงแนวความคิดในการออกแบบ และเหตุผลด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร และแนวทางการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ 1 ที่ได้ทำการสัมภาษณ์มีสถาปนิกผู้ออกแบบ 1 คน สถาปนิกภายในองค์กร 3 คน ได้ลงรายละเอียดเกี่ยวกับองค์ประกอบ ส่วนสถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิที่เหลือนั้นได้ให้คำตอบในภาพรวมสำหรับอาคารเดิมที่มีอยู่ในเรื่องที่ต้องควรคำนึงถึง

กลุ่มที่ 2 เจ้าของโครงการ (บุคลากร) แยกเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก ผู้ดูแลอาคารในระดับปฏิบัติเฉพาะอาคารพินิตประชานาถเป็นจำนวน 1 คน และกลุ่มบุคลากรในระดับนโยบายจำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่กำหนดในกลุ่มตัวอย่างนั้นมีโอกาสได้ใช้อาคารพินิตประชานาถจำนวน 1 คนและทำการสังเกตและสอบถามผู้ใช้อาคารทั่วไป

ตารางที่ 4.17 แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคาร พินิตประชานาถ

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารพินิตประชานาถ
กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและ ผู้ทรงคุณวุฒิ	ผู้ออกแบบ <ul style="list-style-type: none"> - อาคารไม่ได้มีการใช้หลักหรือกฎกระทรวงเกี่ยวกับผู้พิการเพราะขณะการออกแบบยังไม่มีกฎหมายออกมาชัดเจนเหมือนปัจจุบัน แต่มีการคำนึงถึง - อาคารพินิตประชานาถได้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการทางด้านสายตาเมื่อก่อนที่ได้มีโอกาสมาเรียนคณะนิติศาสตร์ - สิ่งที่ทำได้นั้นได้แก่ ทางลาด - ข้อสังเกตคือมีการใช้พื้นผิวสำเร็จเลือกสีที่ตัดกันทำให้ไม่ได้ตั้งใจเรื่องผู้สายตาเลือนราง - อาคารพินิตประชานาถเป็นอาคารที่มีจุดเชื่อมต่อกับอาคารเทพทวารวดี มีพื้นที่เชื่อมต่อกันทำให้มีลักษณะเรียบ เพราะคิดอาคารทั้งสองมาด้วยกัน - ปกติผู้ออกแบบ มีการออกแบบให้มีราวจับบันไดทั้งสองข้างเสมอ - ปกติมีการออกแบบห้องน้ำให้มีลักษณะเป็นธรณีประตู มีลักษณะเป็นพื้นที่ที่มีการเท TOPPING จึงคาดว่าผู้พิการสามารถใช้ห้องน้ำได้ไม่ยากนักหากมีการดำเนินการภายหลัง สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ <ul style="list-style-type: none"> - อาคารมีการเตรียมการสำหรับผู้พิการมาแล้ว ถ้าทำได้ควรปรับห้องน้ำ นิดหน่อยเช่นติดราวจับสำหรับจับบางห้องก็จะใช้ได้ดียิ่งขึ้น - การปรับห้องน้ำอย่างน้อย 1 ห้องก็น่าจะเพียงพอ

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารพินิตประชานาถ
กลุ่มที่ 2 เจ้าของอาคาร (บุคลากร)	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารนี้มีการใช้งานอาคารมากทุกวันและคิดว่าเป็นอาคารที่มีการใช้งานมากอาคารหนึ่ง - บางส่วนต้องมีการระวัง โดยใช้การควบคุมจากชั้น 2 แทนจึงจำเป็นต้องปิดลิฟต์ที่ชั้นที่ 1 แต่ถ้าหากต้องการใช้ก็สามารถขอกุญแจได้ - อาคารนี้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการแล้วส่วนหนึ่ง - หากจำเป็นต้องปรับก็ควรอยู่ในงบประมาณที่จำกัด - ห้องน้ำอาจจะปรับได้เล็กน้อยเช่นติดราวจับ ติดป้าย ซึ่งคาดว่าในงบจำกัดสามารถทำได้ - แสดงความคิดเห็นว่าห้องน้ำจัดทำอย่างน้อย 1 ห้อง ให้สามารถใช้งานโดยผู้พิการได้ - ด้วยเป็นแนวทางในการดำเนินงานในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกส่วนหนึ่ง
กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารสามารถเข้าถึงได้และมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการแล้วส่วนหนึ่ง - ลักษณะพื้นทำให้มองเห็นได้ชัดเจนขึ้นแยกออกกว่าผนังหรือพื้น - ราวจับสามารถจับได้เวลาขึ้นบันได และสิ่งที่พอใจคือ สามารถจับได้ตลอดแนว - สอบถามบางส่วนที่ไม่ใช่ผู้พิการเข้าใจว่าทางลาดที่มีเป็นที่สำหรับใช้ชนของ - ผู้พิการใช้ห้องน้ำรวมอาจทำได้ยกเว้นที่ใช้เก้าอี้ล้อดั่งนั้นใช้ห้องน้ำอาจารย์น่าจะง่ายกว่า - สอบถามบางคนชอบใช้ทางลาดมากกว่าทางบันไดส่วนหนึ่งชอบเพราะทางเดินเป็นช่อง - ทางมหาวิทยาลัยควรมีการประชาสัมพันธ์ด้วยว่าอาคารนี้มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ จะได้เป็นลักษณะให้อาคารอื่น ๆ หรือมหาวิทยาลัยอื่นได้ปฏิบัติตาม - ผู้พิการทางสายตาเสนอให้มีการดำเนินการทำเป็นโมเดล 3 มิติ ให้ได้รับรู้การใช้อาคารได้

โดยภาพรวมควรทำอยู่ในงบประมาณที่จำกัดส่วนอาคารที่มีอยู่แล้ว หากเป็นการปรับเพียงเล็กน้อยก็ทำ โดยหากปรับห้องน้ำอาจทำที่ห้องน้ำอาจารย์ส่วนหนึ่งเช่น ติดตั้งราวจับ หรือติดตั้งราวจับส่วนห้องน้ำรวมห้องแรก ข้อสังเกตปัญหาที่พบคือ อาคารนี้สถาปนิกผู้ออกแบบมีความตระหนักเรื่องเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้พิการแต่เมื่อสอบถามผู้ใช้แล้วพบว่าผู้ใช้กลุ่มที่ไม่จัดว่าเป็นผู้พิการ มาใช้อาคารก็จะไม่ทราบว่ามียัตถุประสงค์ในการใช้อย่างไร ส่วนหากถามผู้พิการก็จะทราบว่ามีสำหรับใช้งานอะไร แต่ปัจจุบันผู้พิการไม่ได้ไปใช้อาคารนี้มากนัก ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ ที่เป็นอาจารย์มารับประทานอาหารในโรงอาหาร โดยสรุปเห็นว่าอาคารพินิตประชานาถได้เตรียมการ สำหรับจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการแล้วและมีพื้นที่ใช้งานได้โดยเป็นที่ให้ผู้สูงอายุที่ไม่พิการและผู้ที่ต้องการขนส่งวัสดุไปด้วยและเห็นว่ามีแล้วหากจะต้องทำเพิ่มเติมก็จะมีไม่มาก

ข้อสังเกตพบว่า มีนิสิตจากคณะนิติศาสตร์เข้ามาใช้งานอาคารมักชอบใช้ทางลาดเป็นประจำเพราะสามารถเข้าถึงส่วนโรงอาหารได้รวดเร็ว สะดวก แต่สิ่งที่สำรวจพบคือภายนอกอาคารต่อจากที่จอดรถก่อนเข้าอาคารโดยใช้ทางลาดมีฝาท่อระบายน้ำเป็นหลุมจึงควรปรับบริเวณดังกล่าว และอีกประการหนึ่ง การจัดทำป้ายไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกด้วยน่าจะเป็นสิ่งที่ปรับปรุงได้เพราะอาคารมีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่แล้ว และมีโอกาสได้ใช้ตลอดเวลา หากมีการจัดให้มีป้ายส่วนหนึ่งผู้ใช้อาคารก็จะทราบและเข้าใจถึงการใช้ด้วย

1.5) ประเด็นที่สำคัญจากการสัมภาษณ์

จากการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารและสัมภาษณ์สถาปนิกผู้เชี่ยวชาญอาคารพินิตประชานาถ แบบเจาะลึก (In-depth Interview) มีคำตอบในการสัมภาษณ์ในประเด็นต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) ประเด็นด้านการปรับปรุงที่ได้จากการสัมภาษณ์ คือ ความคิดเห็นเป็นอาคารที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่แล้ว และมีการดำเนินการเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการสมควรตามสมัยที่ยังไม่ได้ออกกฎหมายชัดเจนในประเทศไทย ส่วนหนึ่งสถาปนิกผู้ออกแบบได้จัดเตรียมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกไว้ หากจะต้องการดำเนินการปรับปรุงก็จะเป็นเพียงการเพิ่มเติม เช่น บ้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกเพราะหากผู้มาจากภายนอกมาใช้ก็จะสามารถเข้าใจได้ เพราะแน่นอนที่ผู้พิการมาจากภายนอกจะไม่เข้าใจได้เลยทันทีหากไม่ได้แสดงสิ่งใดให้เห็นบ้าง และสิ่งที่ต้องคำนึงถึงควบคู่ คือ สาธารณูปโภค สาธารณูปการ ที่มีอยู่เดิมด้วย⁴¹

2) ประเด็นการสัมภาษณ์ผู้ออกแบบอาคารจากการศึกษาพบว่าขณะที่ออกแบบอาคารยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการแต่มีโจทย์ เนื่องจากอาคารนี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นอาคารเรียนรวมคณะนิติศาสตร์ - นิเทศศาสตร์ ซึ่งวิชาในตอนปี 1 มีการเรียนการสอนโดยเรียนรวมที่อาคารนี้ ในขณะที่นั้นมีนิสิตที่พิการทางสายตา 1 คน เพราะฉะนั้นจึงได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการให้ จึงทำทางลาดให้นิสิตตาบอดนี้เข้าถึงอาคารได้

การออกแบบที่เป็นลักษณะพื้นเป็นลายได้ใช้พื้นที่เมนตึหิ้นชัดสำเร็จรูป อาคารนี้เวลาออกแบบจะออกแบบลายที่พื้นด้วยเพราะว่าเป็นพื้นที่ใหญ่มาก อาคารนี้มีทางลาดจัดไว้สำหรับผู้พิการด้วยโดยเตรียมให้ชั้นลิฟต์ได้เลย ห้องน้ำในส่วนอาจารย์ส่วนมากจะไม่ได้เตรียมสำหรับผู้พิการเพราะในขณะนั้นยังไม่มีกฎหมาย จึงไม่ได้เทียบแต่ก็ได้จัดเตรียมไว้ห้องน้ำห้องหนึ่งซึ่งทำเป็นปกติอยู่แล้วในส่วนห้องน้ำรวมจะมีห้องขนาดใหญ่ 1 ห้อง ถ้าพูดถึงห้องน้ำการออกแบบจะไม่มีการลดระดับพื้นจะมีการยกธรณีขึ้นมา ธรณีจะเป็นพื้นกว้าง ๆ พื้นภายนอกเป็นพื้นหินขัดภายในเป็นกระเบื้องธรณีที่ยกขึ้นมาก็จะเป็นอีกวัสดุหนึ่ง ธรณีก็คือการเท Topping เข้าไปแต่จะใช้วัสดุต่างกับกับพื้น (อาคารจุฬจักรพงษ์ก็เช่นเดียวกัน) ดังนั้นพื้นก็เป็นพื้นเดียวกัน แต่ที่มีปัญหาอยู่ทุกวันนี้คือยกกระดาน Topping นั้นปกติตามหลักจะไม่ให้เกิน 1" แต่ช่างทั่วไปมักจะไม่ระมัดระวังก็จะเทไปเป็น 5 ซม. บ้าง 10 ซม. บ้างเพราะทุกคนกลัวน้ำ เพราะถ้าเป็น 1" นั้นผู้พิการก็จะใช้ห้องน้ำได้ง่ายไม่สะดุด, ลักษณะการทำบันไดนั้นได้ทำราวจับทั้ง 2 ข้างเป็นมาตรฐานและทุก ๆ ที่ก็ได้ทำอยู่แล้ว ส่วนพื้นผิวบริเวณบันไดนั้นจุ่มบันไดได้ทำกันลื่นอยู่แล้ว วิธีทำตัวขั้นบันไดเป็นแบบมาตรฐานส่วนขนาดของลิฟต์วิศวกรจะเป็นผู้บอกว่าเขาขนาดไหนแล้วให้เราเตรียมพื้นที่ไว้ให้... ส่วนบริเวณเชื่อมต่ออาคารเทพทวารวดีนั้นมีการเชื่อมต่อโดยมี รอยต่อที่เตรียมไว้อยู่แล้วทำให้เรียบเป็นอาคารเชื่อมต่อกันทั้ง 2 อาคารเตรียมไว้เป็นอาคารเดียวกัน จริง ๆ นั้นสร้างไม่พร้อมกันได้งบประมาณคนละครั้งแต่ก็ได้เตรียมไว้ ที่สัมพันธ์กับอาคารเทพทวารวดีตั้งแต่บันไดที่ขึ้นไปชั้นที่ 2 เหนือโรงอาหารอาคารพินิตประชานาถ นั้นสามารถทะลุไปยังส่วนอาคารเทพทวารวดีและทะลุไปยังตลาด 3 ย่านได้แต่ก็ได้สร้างรั้วปิดไว้ นอกจากนี้อาคารที่มีอยู่ด้านข้างพินิตประชานาถจะเห็นว่าอาคารเก่าอยู่ตามแผนนั้นจะต้องรื้อแต่ตอนนี้ยังไม่รื้อ ซึ่งต่อไปกลุ่มของอาคารนิติศาสตร์-นิเทศศาสตร์ จะมี TOWER ขึ้นอีกรวมเป็น 3 TOWER 2 PODIUM แล้วอาคารเชื่อมกันหมดทางเดินด้านล่างจะเชื่อมถึงกันหมด⁴²

⁴¹ นิติศักดิ์ ขอบดำรงธรรม: สัมภาษณ์ 27 พฤศจิกายน 2549

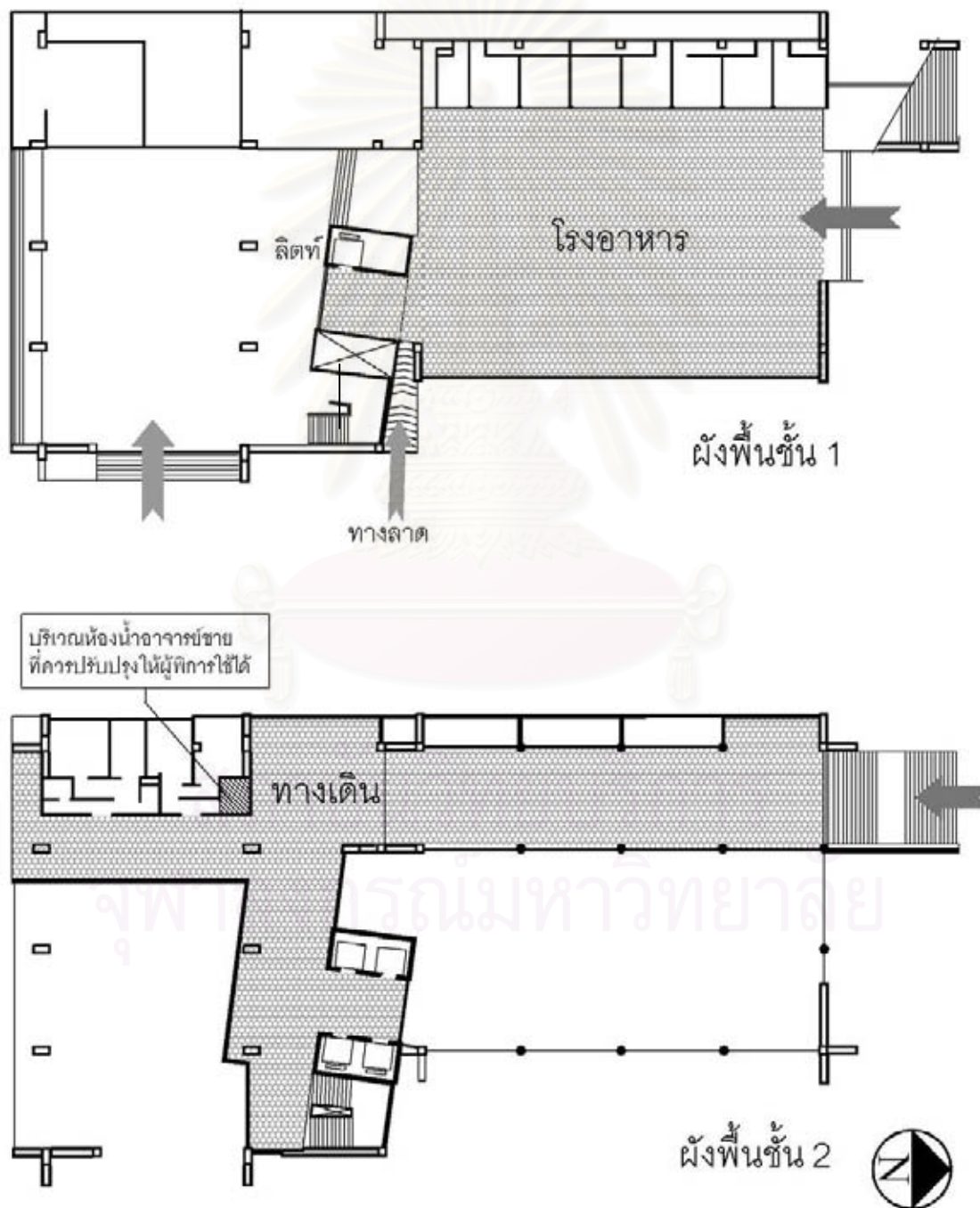
⁴² บัณฑิต จุฬาลักษณ์: สัมภาษณ์ 30 กุมภาพันธ์ 2550

ตารางที่ 4.18 ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารพินิตประชานาถ

หมวด	องค์ประกอบ		การ จัดเตรียม	ข้อคิดเห็น	
	ชื่อ	ข้อปลีก-ย่อย			
1	ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก	ป้าย- สัญลักษณ์		คาดว่าจะสามารถปรับได้ อาคารนี้บอกได้ชัดเจนได้งายอยู่แล้ว จึงเพิ่มเติมให้สมบูรณ์ได้ไม่ยาก	
2	ทางลาดและลิฟต์	ทางลาด	ขนาดและพื้นที่	●	-
			ราวจับ		หากเพิ่มเติมได้ก็ทำให้สมบูรณ์
			ป้าย		(ตามหมวดที่ 1)
		ลิฟต์	พื้นที่	●	-
			ประตู	●	-
			ผิวสัมผัส		ผู้ใช้พิการทางสายตาเสนอเรื่องการใช้ไม้เท้า
			ปุ่ม เบรลล์		อักษรเบรลล์สามารถนำมาติดให้ใช้ได้
			ราวจับ		ดูโอกาสผู้เข้ามาใช้ทำส่วนอื่นให้ใช้ได้ก่อน
	สัญญาณ	○	ถ้าปรับให้มีเสียงอาจใช้งบประมาณมาก		
3	บันได	ขนาดและพื้นที่	●	-	
		ราวจับ	●	-	
		พื้นผิว	●	-	
		ลูกตั้ง-ลูกนอน		เตรียมไว้ตามมาตรฐานขณะนั้นปรับได้ยาก	
		ป้าย	●	มีการจัดเตรียมหมายเลขชั้นในบริเวณลิฟต์	
4	ที่จอดรถ	ขนาดและพื้นที่		ปรับเป็นที่จอดรถVIPให้ใช้ได้หากไม่มีผู้พิการ	
		ป้าย		แสดงเป็น รูปคนพิการหรือ VIP	
5	ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่าง อาคาร และทางเชื่อม	ทางเข้า ทางเดิน	●	-	
		ผิวสัมผัส		ผู้ใช้พิการทางสายตาเสนอเรื่องการใช้ไม้เท้า	
		ฝ่าเท้า		บางส่วนที่เป็นจุดใหญ่เช่นทางเข้าควรปรับปรุง	
		ป้าย		-	
		ราวจับ		(ทางเข้าคือดูจาก ทางลาด)	
6	ประตู	ช่องประตู	●	เพิ่มแถบสีบานกระจกให้ชัดสำหรับห้องที่จำเป็น	
		อุปกรณ์	○	มีบางส่วนและควรปรับในส่วนที่ได้ใช้หลัก	
7	ห้องส้วม	ขนาดและพื้นที่	●	ปรับ 1 ห้อง ทำบริเวณห้องน้ำอาจารย์ชาย	
		ประตู		ปรับเป็นบานเปิดออกก็จะใช้สะดวกขึ้น	
		โถนั่ง	●	-	
		ราวจับ		ปรับเพิ่มในบริเวณห้องน้ำ	
		สัญญาณ		ต้องดูว่าทำแล้วจะมีผู้ใช้หรือไม่	
		อ่างล้างมือ	●	-	
		โถปัสสาวะ	●	-	
8	พื้นผิวต่างสัมผัส	ขนาดและพื้นที่		ผู้ใช้พิการทางสายตาเสนอเรื่องการใช้ไม้เท้า	
9	โรงแรมหอประชุม	ที่นั่ง		การปรับห้องประชุมอาจจะต้องรื้อเก้าอี้ออก2ตัว	

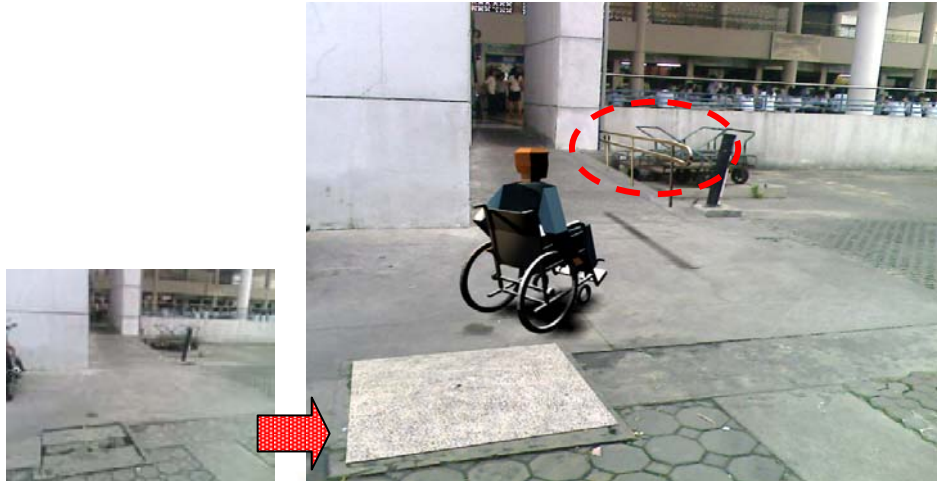
จากการศึกษากายพร้อมกับสัมภาษณ์ความคิดเห็น นำมาสรุปเป็นตารางข้างต้นพบว่ามี 3 ส่วนหลักด้วยกัน คือ หมวดที่ 1 บ้าย – ส้วมลักษณะ, หมวดที่ 2 ทางลาดและลิฟต์ โดยทางลาดนั้น มีรายการเพิ่มเติมมีการเพิ่มราวจับให้ ส่วนลิฟต์นั้นทำการติดอักษรเบรลล์เพิ่มที่ปุ่มกด หมวดที่ 6 ประตูลูกบิดที่จำเป็นอาจปรับเป็นเพิ่มแถบสีให้ชัดเจนมากขึ้น และหมวดที่ 7 ห้องน้ำ มีความคิดเห็นว่ามีปรับบริเวณห้องน้ำอาจารย์ชายอย่างน้อย 1 ห้องในอาคาร โดยการติดตั้งราวจับเพิ่มเติม แต่ปัจจุบันนี้ที่ยังมีผนังกันส่วนอ่างล้างหน้าและห้องส้วมอยู่จึงมีในส่วนรื้อผนังนี้ออก นอกจากนี้ประตูห้องน้ำมีการให้ความคิดเห็นว่าเป็นบานประตูอาจปรับได้โดยเป็นบานเปิดออก

1.6) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแสดงในผังพื้นอาคาร

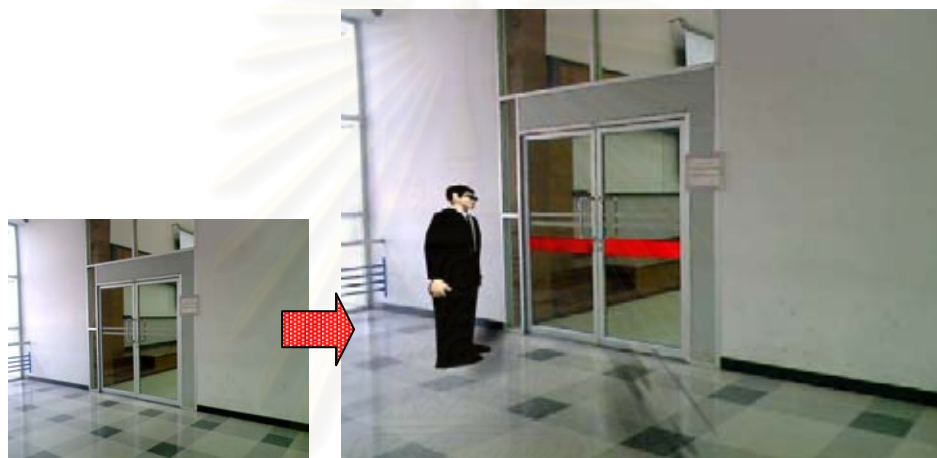

รูปที่ 4.17 ผังอาคารและแนวทางการปรับปรุงเบื้องต้น

รูปที่ 4.18 ภาพแสดงแนวทางในการปรับปรุงโดยติดตั้งทางลาดและปิดฝาท่อระบายน้ำอาคารพินิตประชานาถ

รูปที่ 4.19 ภาพแสดงแนวทางในการปรับปรุงโดยแถบสีที่กระจกประตูภายในอาคารพินิตประชานาถ

โดยภาพรวมความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันคือ อาคารพินิตประชานาถมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการแล้ว โดยพบว่าเป็นเงื่อนไขในการออกแบบอาคารเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการทางสายตา ความคิดเห็นด้านการปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ควรเป็นการดำเนินการปรับส่วนที่มีอยู่เพิ่มเติมให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นในงบประมาณที่จำกัด (สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ ภาคผนวก ข.) และตามข้อคิดเห็นทางการปรับกายภาพอาคาร เป็นไปในรูปแบบการเพิ่มเติม ในลักษณะการติดตั้งเพิ่ม ส่วนที่มีต้องรื้อถอนและปรับคือส่วนห้องน้ำ นอกจากนี้ผู้ใช้ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกให้รับรู้ด้วยจะเป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ใช้เข้าถึงบริการนั้นได้ง่ายและสะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

2) อาคารมหิตลาธิเบศร

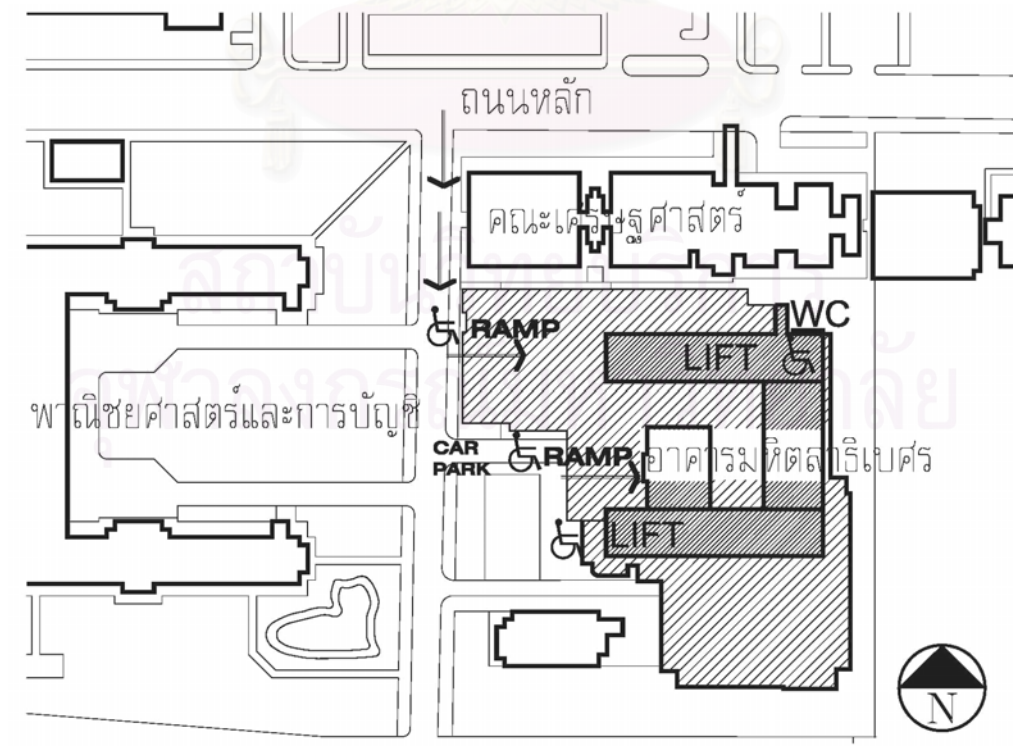
2.1) ข้อมูลอาคาร เป็นอาคารสูง 10 ชั้น มีพื้นที่ 30,223 ตรม. เป็นอาคารเรียนหลังใหม่ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสร้างที่ขึ้นเพื่อทดแทนอาคารเดิมของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีที่ถูกรื้อถอนไปเพื่อใช้เป็นสถานที่จัดการเรียนการสอนของนิสิตกลุ่มวิชาสังคมศาสตร์รวมทั้งคณะและสถาบันอื่นๆ

รูปที่ 4.20 อาคารมหิตลาธิเบศร

- ห้องเรียน 45 ที่นั่ง จำนวน 21 ห้อง ในชั้นที่ 5,6,7
- ห้องเรียน 80 ที่นั่ง จำนวน 8 ห้อง ในชั้นที่ 5,6,7
- ห้องเรียน140 ที่นั่ง จำนวน 6 ห้อง ในชั้นที่ 2,3,4
- ห้องเรียน168 ที่นั่ง จำนวน 2 ห้อง ในชั้นที่ 2,3
- ห้องเรียน 210 ที่นั่ง จำนวน 2 ห้อง ในชั้นที่ 2,4
- ห้องเรียน 238 ที่นั่ง จำนวน 2 ห้อง ในชั้นที่ 2,4
- ห้องประชุม 736 ที่นั่ง จำนวน 1 ห้อง ในชั้นที่ 2
- ศูนย์การเรียนรู้ภาษาอังกฤษด้วยตนเอง 1 ห้อง ชั้นที่ 5
- ห้องเรียนภาษาอังกฤษด้วยคอมพิวเตอร์ 6ห้อง ชั้นที่ 5
- Self Assess Language Learning Center ชั้นที่ 8
- ห้อง IT STUDIO ในชั้นที่ 9
- ห้องพักอาจารย์ ในชั้นที่ 8,9,10
- ห้องปฏิบัติการทางการเงิน ในชั้นที่10
- โรงอาหาร ขนาด 440 ที่นั่งประกอบด้วยร้านค้า 8 ร้าน

2.2) ผังบริเวณและการเข้าถึงอาคารมหิตลาธิเบศร

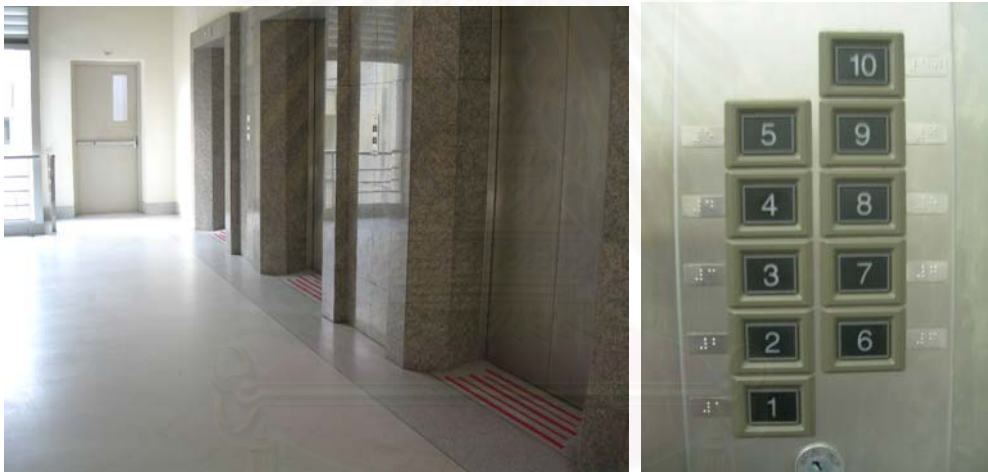
รูปที่ 4.21 ผังบริเวณอาคารมหิตลาธิเบศร

2.3) รายละเอียดการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจากการสำรวจอาคารมหิตลาธิเบศร
 หมวดที่ 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก
 หมวดที่ 2 ทางลาดและลิฟต์

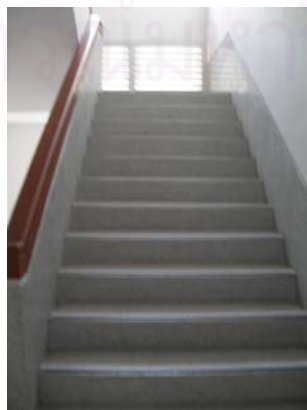
รูปที่ 4.22 ทางลาดเข้าอาคาร

ทางลาด มี 2 ตำแหน่งและกว้าง 0.90 ซม. มีราวจับ และเป็นพื้นผิวไม่ลื่น สามารถเชื่อมจาก
 ภายนอกได้และความลาดชัน 1:12

รูปที่ 4.23 บริเวณลิฟต์และปุ่ม และอักษรเบรลล์

ลิฟต์มีขนาดกว้างตามที่กำหนดไว้ และสามารถเข้าถึงได้ง่ายปุ่มกดลิฟต์มีอักษรเบรลล์ติดอยู่ที่ปุ่มกด
 มีแสงกันประตูดับ แต่มีรายละเอียดปลีกย่อยที่ทำให้ยังไม่ครบสมบูรณ์ คือ ไม่มีราวจับติดภายในตัวลิฟต์
 หมวดที่ 3 บันได

รูปที่ 4.24 บันไดเชื่อมระหว่างชั้นของอาคารมหิตลาธิเบศร

บันไดมีราวจับเพียงด้านเดียวแต่เนื่องจากการสัญจรโดยส่วนใหญ่ใช้ลิฟต์และลิฟต์ก็มีที่ติดตั้งโดยเข้าถึงได้ง่ายจึงสามารถใช้วิธีการสัญจรตามแนวดิ่งได้ด้วยลิฟต์ซึ่งมีองค์ประกอบเกือบครบสมบูรณ์ใช้การได้ดี

หมวดที่ 4 ที่จอดรถ

รูปที่ 4.25 ลักษณะการจอดรถบริเวณอาคาร

ไม่มีที่จอดรถเฉพาะสำหรับคนพิการแต่สามารถจอดส่งได้ โดยมีทางลาดเข้าถึงได้จากที่จอดรถจากถนน เนื่องจากพื้นที่มีจำนวนจำกัดจึงมีที่จอดรถที่ขนานไปกับถนนจึงทำให้ไม่ได้ตามกำหนดของกฎกระทรวง

หมวดที่ 5 ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมระหว่างอาคาร

รูปที่ 4.26 ทางเดินไปยังอาคารอื่น ๆ

ทางเข้า ทางเดิน และทางเชื่อมระหว่างอาคาร มีพื้นเรียบเสมอกัน ในที่ต่างระดับจะทำเป็นทางลาด 1:12 ส่วนทางเชื่อมระหว่างอาคารต่างระดับมีการทำทางลาดไปยังอาคารอื่นผ่านสวนที่ปลูกดอกผสมหญ้า

หมวดที่ 6 ประตู มีทางลาดให้สามารถใช้ห้องได้โดยไม่สะดุดเนื่องจากพื้นห้องเรียนมีความสูงจากพื้นทางเดินภายนอกจึงมีการใช้ทางลาดเข้าประตู

รูปที่ 4.27 การวางแนวประตูและทางลาดเข้าประตู

หมวดที่ 7 ห้องส้วม ได้จัดเตรียมไว้ในชั้นที่ 1 โดยมีห้องน้ำคนพิการอยู่ด้วยเพียงแต่ห้องน้ำผู้พิการดังกล่าวไม่ได้ติดสัญลักษณ์ไว้ทำให้ไม่สามารถสังเกตเห็นและอยู่ภายในสุด ของแต่ละห้องน้ำชายและหญิง

รูปที่ 4.28 การจัดห้องน้ำ-ห้องส้วมสำหรับผู้พิการในตำแหน่งท้ายห้องน้ำ-ห้องส้วมรวม

หมวดที่ 8 พื้นผิวต่างสัมผัส ไม่ได้เตรียมพื้นผิวต่างสัมผัสไว้ปัจจุบันด้านหน้าประตูลิฟต์จะใช้การติดเทปกั้นลิ้นไว้ด้วยส่วนหนึ่งเพราะบริเวณ ดังกล่าวมีการทำให้ลาดชันไว้ ตามตัวอย่างข้างต้น

หมวดที่ 9 โรงมหรสพ หอประชุม

รูปที่ 4.29 ห้องประชุมภายในอาคารมหิตลาภิเศก

ทางเดินห้องประชุมมีพื้นที่นั่งต่าง ระดับมีการใช้เป็นชั้น ส่วนทางเดินเป็นทางลาดไม่เป็นชั้นเหมือนในบริเวณที่นั่งลักษณะดังกล่าวนั้นเหมือนกับที่หอประชุมจุฬาลงกรณ์ซึ่งจะได้กล่าวถึงต่อไป

อาคารมหิตลาภิเศกเป็นอาคารที่เริ่มสร้างวันที่ 9 ก.ย.2543 และแล้วเสร็จใน 2 ปีต่อมาคือ 28 ก.ย. 2545 เป็นอาคารที่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ซึ่งจากการสำรวจในเบื้องต้นได้พิจารณาตามตารางการพิจารณารายละเอียดตามกฎหมายฯ 2548 พบว่าอาคารดังกล่าวมีความสมบูรณ์ในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกทุกส่วนตามหมวดต่างๆ เพียงแต่ขาดรายละเอียดเพียงเล็กน้อย เช่น ภายในลิฟต์ไม่มีราวจับเป็นต้น และห้องน้ำผู้พิการที่กำหนดว่าจะต้องเข้าถึงได้ง่ายโดยปกติจะให้อยู่ในส่วนหน้าของห้องน้ำรวมเพื่อการเข้าถึงได้ง่าย แอ่อย่างไรก็ตามห้องน้ำดังกล่าวก็มีบริเวณกว้างทำให้เข้าถึงได้ไม่แตกต่างกัน

2.4) ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษาอาคารมิตลาธิเบศร

ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม การสัมภาษณ์เป็นแบบ เจาะลึก(In-depth Interview)

กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ ในกรณีศึกษานี้ได้ทำการศึกษาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 1 มีทั้งสถาปนิกผู้ออกแบบอาคาร สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ ในภาพรวมมีความเห็นว่าอาคารที่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้พิการอย่างเป็นอย่างดี ดังนั้นเพื่อให้ได้คำตอบในด้านลึกจึงได้ทำการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกแบบก่อสร้างอาคารซึ่งเป็นสถาปนิกจากภายนอกองค์กร

กลุ่มที่ 2 เจ้าของโครงการ (บุคลากร) แยกเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ดูแลอาคารระดับปฏิบัติ เฉพาะอาคารมิตลาธิเบศรเป็นจำนวน 1 คนและเจ้าหน้าที่งานอาคารสถานที่ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี และกลุ่มบุคลากรในระดับนโยบายจำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร มีทั้งภายในกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นผู้พิการและผู้สูงอายุ และได้สังเกตและสอบถามผู้ใช้อาคารทั่วไปที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกลุ่ม

ตารางที่ 4.19 แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารมิตลาธิเบศร

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารมิตลาธิเบศร
กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและ ผู้ทรงคุณวุฒิ	<p>ผู้ออกแบบ</p> <ul style="list-style-type: none"> - ติดตามช่วงการก่อสร้างฐานผู้ออกแบบ อาคารขณะนั้นชื่อว่าศูนย์เรียนรู้นวัตกรรมวิทยาการ - ก่อนนั้นมีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2541 เรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ และกฎกระทรวงฉบับที่ 4(พ.ศ.2542) ออกตามความพ.ร.บ.การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ข้อ 6 อุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ ให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นจึงใช้สิ่งที่ทางภาครัฐและทางองค์กรต่าง ๆ ได้กำหนดมาตรฐานออกมาเป็นเกณฑ์ในการออกแบบ - เป็นอาคารที่มีจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่แล้วผู้ออกแบบได้เตรียม ทางลาด ห้องน้ำ ลิฟต์ ที่เห็นได้ชัดคือติดอักษรเบรลล์ด้วย เป็นต้น - ส่วนที่จอดรถเป็นของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จึงไม่ได้รวมส่วนนี้แต่ได้เตรียมทางเข้าถึง - จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอาจเตรียมที่จอดรถสำหรับผู้พิการให้สัมพันธ์กับอาคารเพิ่มเติม - การดำเนินการด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นเนื่องจากการดำเนินการก่อสร้างไปพร้อม ๆ กับอาคารแล้วจึงสามารถทำได้ง่าย ไม่มีปัญหา <p>สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ</p> <ul style="list-style-type: none"> - คิดว่าอาคารดังกล่าวเป็นตัวอย่างที่ดีจึงควรเพิ่มเติมป้าย-สัญลักษณ์สิ่งอำนวยความสะดวกหรือทางไป เนื่องจากอาคารมีขนาดใหญ่ทำให้สับสนถ้าต้องไปใช้งานเช่นห้องน้ำ - อาคารนี้หากทำการประชาสัมพันธ์เพิ่มเติมให้ทราบถึงสถานที่ตั้งหรือหากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเองมีการจัดงานต่างๆที่เปิดโอกาสให้บุคคลภายนอกเข้ามาและอธิบายว่าสามารถอำนวยความสะดวกให้กับคนพิการได้คาดว่าส่วนหนึ่งผู้พิการเองก็อยากจะใช้

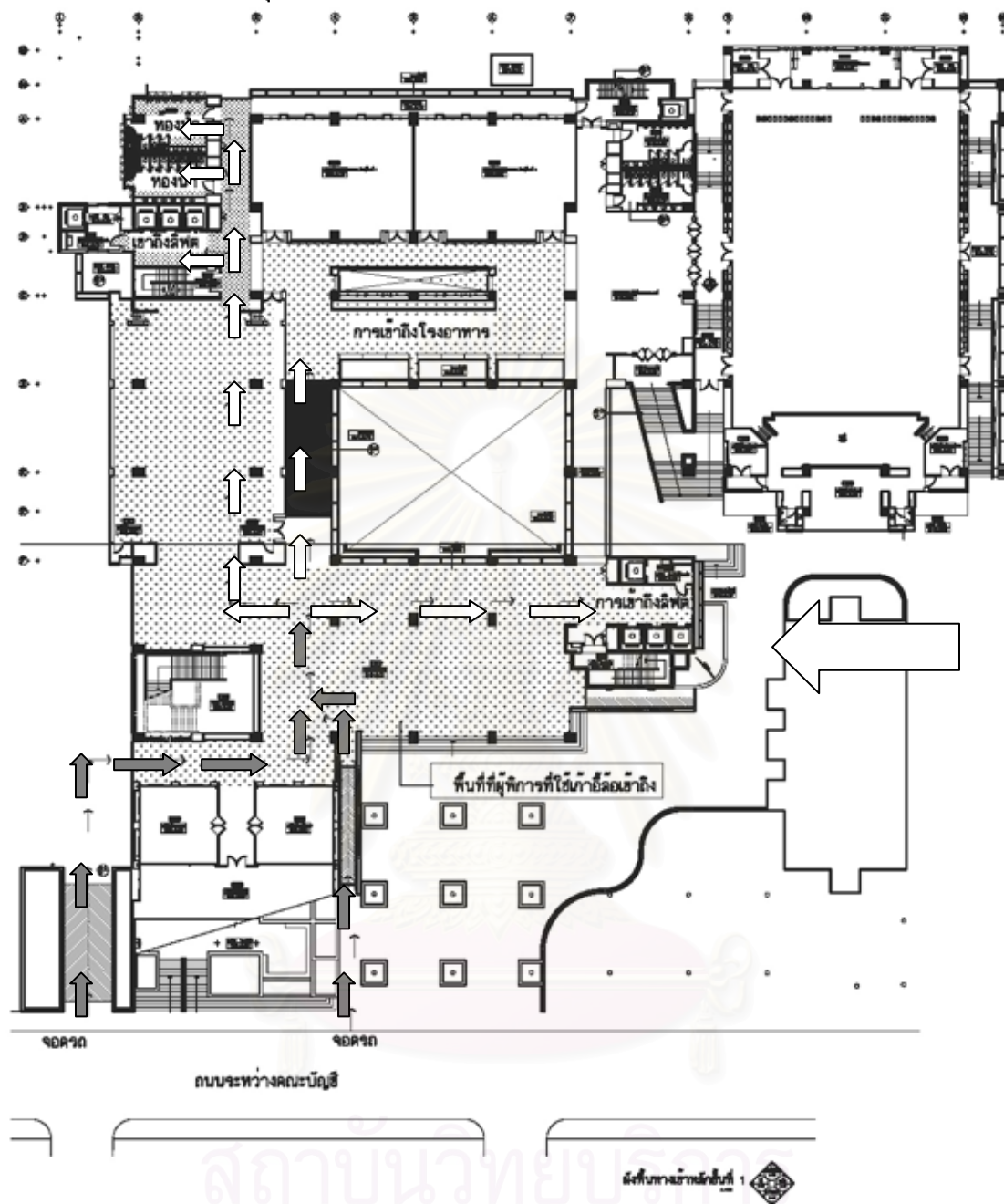
กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารมิตลาธิเบศร
กลุ่มที่ 2 เจ้าของอาคาร (บุคลากร)	อาคารมิตลาธิเบศรการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นแบบอย่างให้กับอาคารอื่น <ul style="list-style-type: none"> - อาคารมิตลาธิเบศรสร้างในภายหลัง เป็นอาคารใหม่สิ่งที่เห็นมีคือ ทางลาด, ลิฟต์จะมีปุ่มกดลิฟต์และอักษรเบรลล์, ห้องน้ำ – ห้องส้วม, ภายในอาคารนั้นก็ทำทางลาดเชื่อมต่อได้เรียบเสมอกันหมด ไม่ว่าจะเป็นประตูที่เปลี่ยนระดับไป - เดิมที่มีมาทางลาดยังไม่สมบูรณ์เลยที่เดียวภายหลังได้ติดตั้งราวจับไปด้วย
กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร	<ul style="list-style-type: none"> - รู้สึกว่าอาคารนี้มีสิ่งอำนวยความสะดวกทำให้สามารถใช้งานอาคารได้ - ให้ความคิดเห็นว่าเป็นอาคารมีพื้นที่กว้าง ถ้าไม่เคยชินในอาคารดังกล่าวก็就不用ทราบว่าจะไปทางไหนเพื่อไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกนั้น - ควรมีการเพิ่มป้ายให้ทราบทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวก - รู้สึกพอใจในการใช้ลิฟต์เพราะสามารถทำให้รู้ว่าจะไปไหนชั้นไหนได้ - ผู้พิการทางสายตาต้องการให้ทำผัง 3 มิติให้ ก็จะทำให้ทราบได้ว่าจะไปทางไหนได้

อาคารมิตลาธิเบศร เป็นอาคารที่สร้างขึ้นโดยอาศัยตาม กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการพ.ศ. 2534 ในข้อ 6 อุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการกำหนดจึงใช้สิ่งทีทางภาครัฐและทางองค์กรต่างๆ ได้กำหนดเป็นมาตรฐานการออกแบบ โดยมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารหลายชนิดด้วยกัน แต่สิ่งที่สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำ และคาดว่าควรดำเนินการทำเพิ่มเติมได้แก่ สัญลักษณ์แสดงหรือทางไปยังสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับผู้ใช้อาคาร คือ ผู้ใช้อาคารคิดว่าถ้าไม่เคยชินในอาคารดังกล่าวก็就不用ทราบว่าจะไปทางไหนเพื่อไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกจึงมีความเห็นควรเพิ่มป้ายให้ทราบทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกและส่วนหนึ่งผู้ใช้อาคารที่เป็นผู้พิการทางสายตานั้น มีความต้องการทางด้านถ้าทำผัง 3 มิติให้รับทราบว่าจะไปห้องไหนได้ก็จะทำให้สามารถดำเนินไปยังส่วนต่าง ๆ ของอาคารด้วยความมั่นใจ

ตารางที่ 4.20 ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารมhitลาคิเบศร

หมวด	องค์ประกอบ		การจัดเตรียม	ข้อคิดเห็น	
	ชื่อ	ข้อปลีก-ย่อย			
1	ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก	ป้าย- สัญลักษณ์		ไม่มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเส้นทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวก จากการสัมภาษณ์มีผู้แสดงความคิดเห็นให้เพิ่มเติม	
2	ทางลาดและลิฟต์	ทางลาด	ขนาดและพื้นที่	●	
			ราวจับ	●	
			ป้าย	-	เห็นว่าไม่จำเป็นเนื่องจากทางลาดเห็นได้ชัด
		ลิฟต์	พื้นที่	●	
			ประตู	○	บางประตูไม่เป็นแบบกั้นผู้พิการอาจใช้ยาก
			ผิวสัมผัส	-	ผู้พิการทางสายตาเสนอให้ใช้ไม้เท้าแทนได้
			ปุ่ม เบรลล์	●	
			ราวจับ	-	ราวจับในลิฟต์ไม่มีเสนอแต่ความคิดเห็นว่าใช้ได้
			สัญญาณ		
3	บันได	ขนาดและพื้นที่	-	ตามความคิดเห็นนั้นบันไดถ้ามาใช้งานอาคารหากเป็นผู้พิการหรือถ้าเดินไม่ไหวก็สามารถใช้ลิฟต์แทนได้	
		ราวจับ	-		
		พื้นผิว	-		
		ลูกตั้ง-ลูกนอน	-		
		ป้าย	-		
4	ที่จอดรถ	ขนาดและพื้นที่	-	ควรมีการจัดเพิ่มให้สมบูรณ์ จากการสอบถามพบว่าส่วนจอดรถดังกล่าวเป็นของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีเป็นผู้รับผิดชอบ	
		ป้าย	-		
5	ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อม	ทางเข้า ทางเดิน	●		
		ผิวสัมผัส	-	ผู้พิการทางสายตาเสนอให้ใช้ไม้เท้าแทนได้	
		ฝาท่อ	●		
		ป้าย	●		
		ราวจับ	○	มีบางส่วน	
6	ประตู	ช่องประตู	●		
		อุปกรณ์	○	มีบางส่วน	
7	ห้องส้วม	ขนาดและพื้นที่	○	ห้องน่ายุ่ท้ายสุดแต่ความคิดเห็นใช้การได้ดี	
		ประตู	●		
		โถนั่ง	●		
		ราวจับ	●		
		สัญญาณ	-	ต้องดูว่าทำแล้วจะมีผู้ใช้หรือไม่	
		อ่างล้างมือ	●		
		โถปัสสาวะ	○	ยังไม่มีความระดับพื้นแต่ใช้งานได้ดี	
		ป้าย	-	ควรจัดเพิ่มเติมและให้มองเห็นได้ง่าย	

2.6) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแสดงในผังพื้นอาคาร

รูปที่ 4.30 การใช้สิ่งอำนวยความสะดวกในผังอาคารมหิตลาธิเบศร

การพิจารณาพบว่าอาคารมหิตลาธิเบศรมีสิ่งอำนวยความสะดวกค่อนข้างที่จะครบ แต่เนื่องจากผู้ใช้เห็นว่าเป็นอาคารที่มีพื้นที่กว้างจึงมีผู้เสนอว่าควรจัดทำ ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกและทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มเติม ประกอบกับการศึกษาโดยการสำรวจอาคารแล้วพบว่าอาคารนี้เป็นอาคารขนาดใหญ่และยังขาดเรื่องป้าย - สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวกอยู่ด้วย

3) อาคารมหาธีรราชานุสรณ์

3.1) **ข้อมูลอาคาร** สำหรับอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ เริ่มสร้างเมื่อ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2521 สร้างแล้วเสร็จ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2523 โดยช่วงแรกมีการสร้างโดยมีความสูง 4 ชั้นไม่รวมชั้นล่างสุด ต่อมาเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2524 ได้ต่อเติมชั้นล่างแล้วเสร็จวันที่ 2 พฤษภาคม 2525 และได้ต่อเติมชั้น 5-7 เริ่มพ.ศ. 2534 แล้วเสร็จ กรกฎาคม พ.ศ. 2536 ปัจจุบันจึงมีจำนวนชั้นทั้งสิ้น 7 ชั้น และชั้นใต้ดิน (ชั้นล่าง)

พื้นที่โครงการ 19,115 ตารางเมตร (โครงการแรก 8,454.75 ตารางเมตร)

งบประมาณ 60,000,000 บาท

รางวัล งานสถาปัตยกรรมดีเด่น พ.ศ.2525 ประเภทอาคารด้านการศึกษา

อาคารมหาธีรราชานุสรณ์เป็นที่ตั้งของสถาบันวิทยบริการ โดยมีลักษณะเป็นอาคารเดี่ยวสูง หากนับรวมชั้นลอยจะมีรวมทั้งสิ้น 9.5 ชั้นแต่เมื่อนำมานับเป็นจำนวนชั้นที่ใช้จริง 7 ชั้น มีพื้นที่ใช้สอยทั้งสิ้น

- พื้นที่สำหรับการปฏิบัติงานของบุคลากร	2,430.26	ตารางเมตร
- พื้นที่นั่งอ่านสำหรับการศึกษาค้นคว้า	7,027.73	ตารางเมตร
- พื้นที่สำหรับวางอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์	1,796.00	ตารางเมตร
- พื้นที่เก็บหนังสือ วารสาร และวิทยานิพนธ์	6,322.70	ตารางเมตร
- พื้นที่ห้องประชุมและห้องการเรียนการสอนทางไกล	1,135.15	ตารางเมตร
- พื้นที่หอศิลป์วิทยนิทรรศน์	362.88	ตารางเมตร
- พื้นที่สวัสดิการบุคลากร(ห้องออกกำลังกาย, ห้องพยาบาล)	40.28	ตารางเมตร

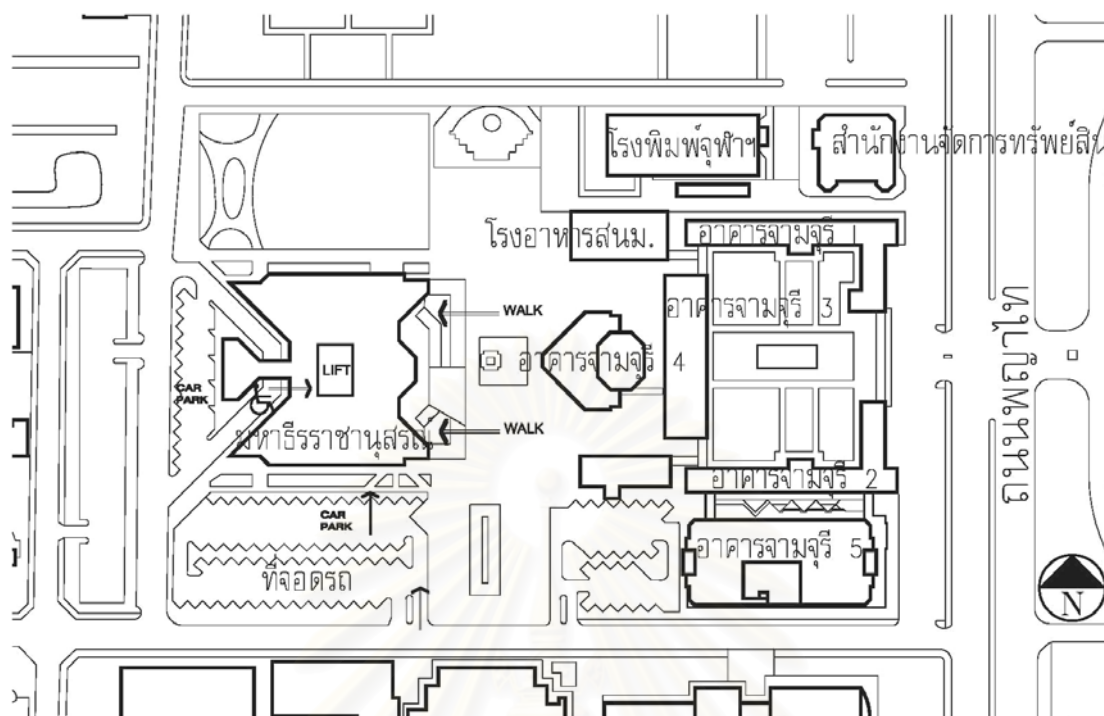

รูปที่ 4.31 อาคารมหาธีรราชานุสรณ์

อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ มีส่วนการใช้พื้นที่ภายในเพื่อเป็นหอสมุดกลางของมหาวิทยาลัย คือ ชั้นล่าง เป็นหอสมุดกลาง, ชั้น 1 หอสมุดกลาง, ชั้นลอย สำนักงานเลขานุการ, ชั้น 2 หอสมุดกลาง, ชั้น 3 ศูนย์โสตทัศนศึกษา, ชั้น 4 หอสมุดกลาง, ชั้น 5 หอสมุดกลาง ศูนย์สารสนเทศนานาชาติ, ชั้น 6 หอสมุดกลาง, ศูนย์เอกสารประเทศไทย, ชั้น 7 หอศิลป์วิทยนิทรรศน์ ห้องประชุม

3.2) ผังบริเวณและการเข้าถึงอาคารมหาธีรราชานุสรณ์

รูปที่ 4.32 ผังบริเวณอาคารมหาธีรราชานุสรณ์

3.3) รายละเอียดการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจากการสำรวจอาคารมหาธีรราชานุสรณ์

หมวดที่ 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกไม่มีป้าย-สัญลักษณ์ แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก หรือทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวก

หมวดที่ 2 ทางลาดและลิฟต์

อาคารนี้ไม่มีทางลาดอาคารสำหรับคนพิการหรือผู้สูงอายุการเข้าถึงบริการนั้นทั่วไปต้องขึ้นบันไดไปชั้นที่ 1 บน กรณีเรื่องลิฟต์นั้นถึงแม้อาคารเก่านั้นไม่ได้กำหนด ลิฟต์ในเบื้องต้นจากการสำรวจตามกฎหมายกระทรวงกำหนดนั้นพบว่าอาคาร มหาธีรราชานุสรณ์ มีลิฟต์ที่สามารถเข้าถึงอาคารได้ตั้งแต่ชั้น 1 ด้านล่างสุด จนถึงชั้นบนสุดของอาคาร ขนาดของลิฟต์มีขนาดกว้างพอดีตามกฎหมายกระทรวงกำหนด ส่วนระบบต่างๆภายในลิฟต์นั้นมีตามข้อกำหนดคือ มีการติดตั้งโทรศัพท์ ปุ่มฉุกเฉิน แต่ไม่มีเสียงหรือสัญญาณบอกว่าจะถึงชั้นไหนแล้ว

หมวดที่ 3 บันได

รูปที่ 4.33 บันไดด้านทางเข้าหลักด้านหน้าและด้านข้าง

ภายในอาคารบันไดมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 ม.ตามข้อกำหนด และมีราวบันไดทั้งสองข้าง พื้นผิวของบันไดใช้วัสดุที่ไม่ลื่นเป็นพื้นหินขัด ลูกตั้งบันไดไม่ได้เปิดช่องโถงมีป้ายแสดงทิศทางตำแหน่งหมายเลข ชั้นของอาคาร แต่เนื่องจากช่วงอาคารมีความสูงไม่เท่ากัน ดังนั้นชานพักบันไดจึงมีความสูงมากกว่า 2.0 ม. นอกจากนี้ราวจับบันไดทำด้วยท่อเหล็กกลม ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 4" สามารถจับได้ยาก

หมวดที่ 4 ที่จอดรถ

รูปที่ 4.34 ที่จอดรถด้านข้างและด้านหลังอาคาร

อาคารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานีที่จอดรถใกล้อาคารที่เข้าถึงได้สะดวกสู่อาคารโดยตรง แต่ที่เป็นปัญหา คือ ขอบของทางเท้าและระดับถนนรอบอาคารยังไม่มีทางลาดปรับระดับที่ต่างกัน ส่วนด้านหลังอาคารมีที่จอดรถของผู้บริหารและส่วนบริการต่างๆไม่ว่าจะเป็นที่สำหรับขน-ส่งหนังสือ หรืองานระบบอาคาร บริเวณดังกล่าวรถสามารถเข้าทางด้านหลังอาคารได้

หมวดที่ 5 ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมระหว่างอาคาร

รูปที่ 4.35 ทางเข้าด้านหน้าอาคารและไปสู่ด้านข้างอาคาร

อาคารมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี พื้นที่ภายนอกพื้นผิวยังไม่เรียบเสมอกันทั้งหมด ซึ่งเกิดจากการแตกของพื้นทางแต่ทั้งนี้อยู่ในเกณฑ์ที่ปรับได้โดยไม่ยาก โดยภาพรวมแล้วทางเข้าอาคารภายนอกไม่ลื่น ไม่มีสิ่งกีดขวาง มีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร แต่สิ่งที่ขาดคือพื้นผิวต่างสัมผัส และทางเดินมีระดับต่างกับที่จอดรถ

รูปที่ 4.36 ทางเดินด้านข้างอาคารและด้านหลังอาคาร

บริเวณอาคารด้านข้างปัจจุบันมีการเทพื้นผิวทางเดินรอบอาคาร จุดนี้อยู่ด้านข้างที่จอดรถมีเพียงการยกพื้นทางเดินสูงกว่าบริเวณที่จอดรถโดยประมาณ 15 ซม. ดังนั้นจึงเป็นบริเวณที่ผู้ให้สัมภาษณ์มีความเห็นว่าจะเป็นจุดเชื่อมต่อจากที่จอดรถสามารถดำเนินการให้เข้าถึงอาคารในส่วนนี้ จึงสามารถดำเนินการปรับปรุงได้ไม่ยากนักส่วนบริเวณทางเข้าด้านหลังอาคารโดยปกติเป็นส่วน Service ปัจจุบันได้จัดที่จอดรถของผู้อำนวยความสะดวกบ้านไว้บริเวณด้านหลังอาคารด้วย และจากการสำรวจพบว่าเส้นทางดังกล่าวเป็นทางเข้าหลักของพนักงานหมวดที่ 6 ประตู่

ประตูในอาคารมีความกว้างเพียงพอในส่วนทางหลัก แต่ในส่วนที่มีปัญหาและประตูห้องน้ำ ได้แก่ ประตูที่เป็นลักษณะประตูลูมิเนียมกระจกที่เปิดปิดได้ยากเป็นผลกับกลุ่มผู้พิการ ลักษณะโดยส่วนใหญ่เป็นประตูบานกระจกมีแถบมือจับ ประตูมีแถบสีทำให้เห็นได้ง่าย ส่วนประตูบริเวณห้องน้ำมีบานขนาด 0.90 ม. แต่เนื่องจากติดอุปกรณ์ยึดเพื่อให้ประตูปิดได้เองจึงอาจทำให้เปิด-ปิดได้ยาก

รูปที่ 4.37 ประตูภายในอาคาร

หมวดที่ 7 ห้องส้วม ห้องน้ำ-ห้องส้วมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา ยังไม่มีเฉพาะ แต่จากการสำรวจพบว่าห้องน้ำเจ้าหน้าที่ขายนั้นสามารถปรับและใช้งานได้ แต่ในส่วนของการใช้สอยโดยทั่วไปนั้น โถนั่งยังเป็นลักษณะนั่งยองนอกจากนี้พื้นห้องน้ำยังเป็นพื้นต่างระดับจากภายนอกอยู่

หมวดที่ 8 พื้นผิวต่างสัมผัส ยังไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางการมองเห็น

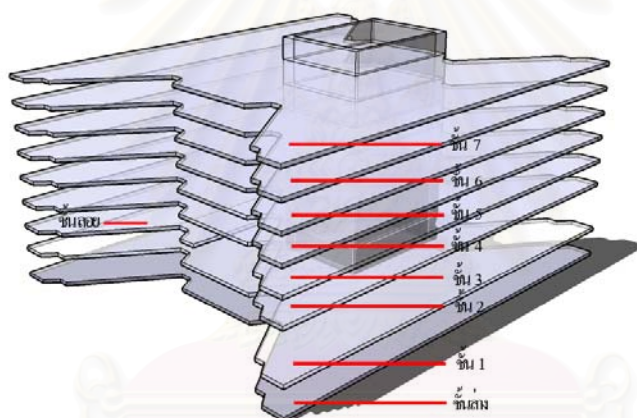
หมวดที่ 9 โรงมหรสพ หอประชุม อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ไม่มีห้องประชุมใหญ่ส่วนมากเป็นห้องประชุมเล็กหรือเป็นพื้นที่โล่งสำหรับจัดงาน

ภาพที่ 4.38 แสดงส่วนที่ใช้ในการจัดประชุมและนิทรรศการ

3.4) ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างกรณีศึกษาอาคารมหิตลาธิเบศร

อาคารมหาธีรราชานุสรณ์มีผู้ไปเข้าถึงได้ทุกชั้นของอาคาร ซึ่งในปัจจุบันเป็นส่วนสำนักงานแผนกสารสนเทศและส่วนเก็บหนังสือเก่า ทางที่เป็นส่วนบริการนั้นสามารถเข้าถึงด้านหลังอาคารได้เช่นเดียวกันและใช้ส่วนชั้นล่างในการเข้าถึง รูปดังกล่าวที่แสดงอธิบายประกอบการสัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

รูปที่ 4.39 การจัดเรียงชั้นของอาคารมหาธีรราชานุสรณ์

รูปดังกล่าวจึงได้นำเสนอกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นแบบ เจาะลึก(In-depth Interview)

กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ ในกรณีศึกษาได้ทำการศึกษาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 1 มีทั้งสถาปนิก ที่ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษาระบบบริหารจัดการอาคาร (Consultant on Building Management System) และสถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญ

กลุ่มที่ 2 เจ้าของโครงการ (บุคลากร) ในระดับบริหารของสถาบันวิทยบริการ จำนวน 1 ท่าน นอกจากนี้ ได้สัมภาษณ์ความคิดเห็นจากบุคลากรที่ดูแลในส่วนอื่น ๆ ของมหาวิทยาลัยจำนวน 3 ท่าน

กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร มีทั้งภายในกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นผู้พิการและผู้สูงอายุ และได้สังเกตและสอบถามผู้ใช้อาคารทั่วไปที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกลุ่ม ซึ่งได้จากการสอบถามโดยตรงในพื้นที่อาคาร

ตารางที่ 4.21 แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารมหาธีรราชานุสรณ์

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารมหาธีรราชานุสรณ์
<p>กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	<p><u>สถาปนิกที่ปรึกษาระบบบริหารจัดการอาคาร</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - อาคารนี้สร้างขึ้นก่อนที่จะมีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกออกมา - ขณะนี้ยังไม่ได้จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการแต่สิ่งที่ทำได้ คือ ทำเป็นการให้บริการเป็นครั้งคราวก็อาจจัดเฉพาะกิจไปหากมีผู้เข้ามาใช้ - สถาปนิกผู้ออกแบบได้พิจารณารูปร่างอาคารแบบมีเสื่อ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทางกายภาพของอาคารเช่น การสัญจรภายในอาคาร แสงธรรมชาติที่อำนวยความสะดวกการใช้สอยการระบายอากาศและราคาค่าก่อสร้าง บำรุงรักษา - การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นได้จัดทำและเสนอขณะนี้อยู่ในขั้นตอนการพิจารณา - การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารพิจารณาด้านการใช้การบริการได้ครบวงจร - การเข้าถึงอาคารเบื้องต้นได้ดำเนินการออกแบบทางลาดไว้แล้วซึ่งขึ้นด้านหน้าอาคารแต่สิ่งที่ได้ทางลาดมีความยาวเป็นจำนวนมากจึงได้เสนอทางเลือกเป็นลิฟต์ช่วงสั้นไปด้วย - ภายในได้จัดเตรียมส่วนห้องน้ำผู้พิการไว้อยู่ในบริเวณห้องน้ำเจ้าหน้าที่ชาย สามารถดำเนินการเพิ่มเติมเพียงติดราวจับก็สามารถใช้การได้ - การจัดเตรียมที่จอดรถควรจัดเตรียมเป็นแบบVIPถ้าไม่มีผู้พิการใช้คนอื่นก็ใช้จอดรถได้ - นอกจากนี้ได้เตรียมระบบภายในอาคาร ได้แก่ ระบบป้องกันอัคคีภัย ระบบป้องกันอาชญากรรมและการเตรียมการประชุมพยาบาล <p><u>สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ</u></p> <p>ความคิดเห็นให้ความสำคัญกับการเข้าถึงอาคารเป็นหลักเพราะถ้าเป็นบันไดอาจทำให้ผู้พิการทางร่างกายเข้าถึงได้ยากลำบาก จึงได้ให้ความคิดเห็นดังต่อไปนี้</p> <ul style="list-style-type: none"> - ความเห็นอาคารหอสมุดมีความจำเป็นในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ - ถ้ามีการดำเนินการปรับปรุงควรเป็นที่แรกของสถานศึกษา - การเตรียมทางเข้าให้ถึงอาคารได้โดยการทำประตูผ่านไปให้เข้าถึงลิฟต์ชั้นล่างได้ - การเตรียมทางลาดทางเลือกหนึ่งคือทำติดไปกับเสาด้านนอกอาคาร - การใช้ลิฟต์โดยสารในระยะสั้น ๆ ให้ขึ้นถึงชั้นที่ให้บริการชั้น 1 ได้
<p>กลุ่มที่ 2 เจ้าของอาคาร (บุคลากร)</p>	<p><u>บุคลากรภายในสถาบันวิทยบริการ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - ควรจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการเพราะอาคารหอสมุดกลางของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นหอสมุดขนาดใหญ่และมีผู้ใช้มาก - สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการมีการจัดเตรียมแล้วโดยที่ปรึกษาระบบบริหารจัดการอาคาร - ขณะนี้การดำเนินการนั้นส่วนหนึ่งได้จัดเตรียมทางลาด แต่ที่ทราบนั้นทางลาดจะยาวมาก - ถ้าทำประตูให้เข้าถึงได้ตั้งแต่ชั้นล่างข้อดีนั้นคือไม่สิ้นเปลือง แต่ข้อที่ต้องคำนึงถึงคือความปลอดภัย ซึ่งตอนนี้ถึงแม้ว่าอาคารสามารถเข้าออกเพียงจุดเดียวก็ยังมีของหายอยู่ - ถ้าเป็นการจัดให้มีประตูนั้นก็ควรจะต้องมีระบบรักษาความปลอดภัยอย่างเข้มงวด

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารมหาธีรราชานุสรณ์
กลุ่มที่ 2 เจ้าของอาคาร (บุคลากร)	บุคลากรอื่น ๆ ที่ร่วมแสดงความคิดเห็น - ควรเป็นที่แรกในการดำเนินการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษา - หอสมุดกลางควรมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ โดยคำนึงถึงงบประมาณ - ลักษณะการปรับนั้นส่วนหนึ่งต้องคำนึงถึงคือต้องให้เข้าถึงได้ ซึ่งปัจจุบันนี้เป็นบันไดสูง - การดำเนินการจัดทำทางลาดนั้นจะทำให้ทางลาดยาวมากควรดำเนินการด้วยวิธีอื่น ๆ เช่นจัดให้มีลิฟต์ช่วงสั้น ๆ หรือทำประตูให้เข้าถึงได้ตั้งแต่ชั้นล่างสุด - การทำประตูนั้นด้านหลังนั้นมีแต่เชื่อว่าผู้พิการเองก็คงไม่อยากเข้าทางด้านหลัง ควรทำประตูด้านข้างให้เข้าถึงได้แต่ต้องมีระบบด้านความปลอดภัยที่ดี
กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร	- หอสมุดมีบริการแต่ปัจจุบันผู้พิการทางร่างกายไม่สะดวกในการเข้าถึงอาคารได้ - ผู้พิการต้องการใช้หอสมุดอยู่เป็นประจำอยู่แล้วจึงควรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ด้วย - ควรเป็นที่แรกในการดำเนินการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกในสถานศึกษา - ผู้พิการทางสายตาต้องการให้ทางหอสมุดจัดให้มีอักษรเบรลล์ที่ลิฟต์เพิ่มเติม สำหรับผู้พิการทางสายตาใช้บันไดได้สะดวกเพราะมีไม้เท้าอยู่แล้ว - ผู้พิการทางสายตาแสดงความคิดเห็นว่าพื้นผิวต่างสัมผัสสามารถใช้ไม้เท้าแทนได้ แต่สิ่งที่อยากให้พิจารณาเพิ่มเติมคือสิ่งที่อยู่ระดับเดียวกับศีรษะ - การจัดผัง 3 มิติ ให้ทราบว่าส่วนไหนคืออะไรได้ในห้องสมุดก็จะทำให้ผู้พิการทางสายตาได้รับรู้ซึ่งปัจจุบันยังไม่สะดวกเพราะผู้พิการทางสายตาบางครั้งต้องการฟังสื่อในหอสมุด

กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการให้อาคารมหาธีรราชานุสรณ์จัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการซึ่งปัญหาคือการเข้าถึงอาคาร นอกจากนี้ทราบว่าถ้าทำเป็นทางลาดอาจทำได้ยาก ส่วนหนึ่งได้เสนอเป็นลิฟต์ หรือทำประตูทางเข้าอาคารที่ไม่ใช่ด้านหลัง ได้เสนอว่าควรจะต้องมีการควบคุมเรื่องรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างดี

3.5) ประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 4.22 ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารมหาธีรราชานุสรณ์

หมวด	องค์ประกอบ		การ จัดเตรียม	ข้อคิดเห็น	
	ชื่อ	ข้อปลีก-ย่อย			
1	ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก	ป้าย- สัญลักษณ์	-	ควรจัดทำป้ายและทำทางเข้าถึงบริการให้เช่นผู้ใช้เก้าอี้ล้อควรจะสามารถเข้าอาคารด้านไหน	
2	ทางลาดและลิฟต์	ทางลาด	ขนาดและพื้นที่	-	ปัจจุบันยังไม่มีทางลาดจากการสัมภาษณ์พบว่า
			ราวจับ	-	ได้มีการเสนอให้ทำทางลาดส่วนหนึ่งด้วยแต่
			ป้าย	-	ทางลาดถ้าทำจะยาวมากอุปสรรคทางลาดครบ
		ลิฟต์	พื้นที่	●	บางส่วนเสนอให้มีลิฟต์ภายนอกด้วย
			ประตู	-	-
			ผิวสัมผัส	-	ผู้พิการทางสายตาเสนอให้ใช้ไม้เท้าแทนได้
			ปุ่ม เบรลล์	-	มีความคิดเห็นให้ติดอักษรเบรลล์เพิ่มเติม
			ราวจับ	-	ผู้พิการเห็นว่าถ้าบังคับไม่จำเป็นต้องติดก็ได้
สัญญาณ	-	ผู้พิการทางสายตาเสนอให้มีสัญญาณเสียงบอก			

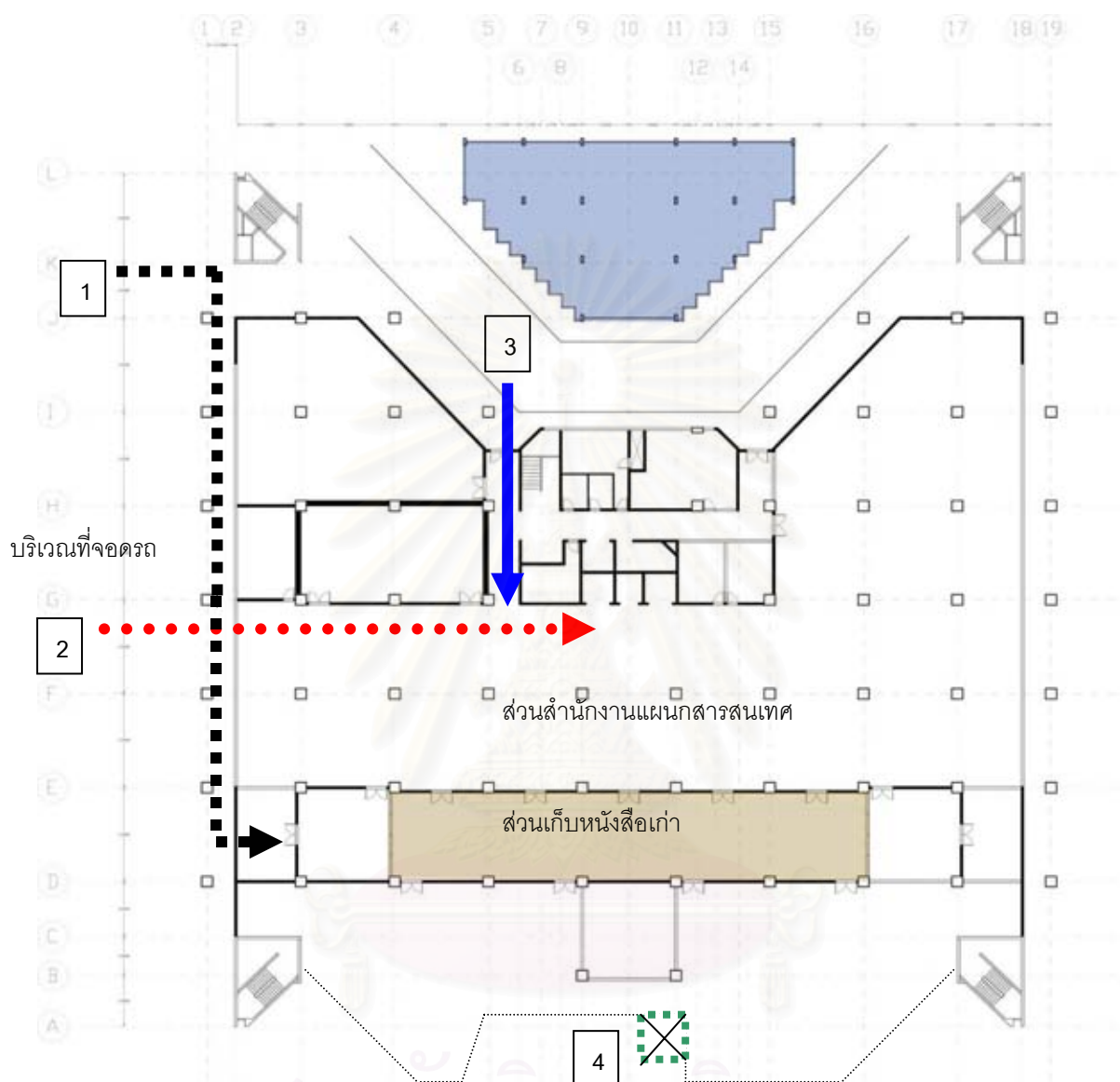
3	บันได	ขนาดและพื้นที่	●	-
		ราวจับ	○	มีขนาดใหญ่แต่ไม่ต้องปรับเพราะใช้ลิฟต์แทนได้
		พื้นผิว	-	ผู้พิการทางสายตาเสนอให้ใช้ไม้เท้าแทนได้
		ลูกตั้ง-ลูกนอน	-	ไม่สามารถปรับได้
		ป้าย	●	-
4	ที่จอดรถ	ขนาดและพื้นที่	-	มีพื้นที่และควรจัดส่วนนี้ไว้ด้วย
		ป้าย	-	ควรจัดที่จอดรถให้กับผู้พิการในที่จอดรถ
5	ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่าง อาคาร และทางเชื่อม	ทางเข้า ทางเดิน	○	มีรอบอาคารแต่พื้นเริ่มไม่เรียบ
		ผิวสัมผัส	-	ผู้พิการทางสายตาเสนอให้ใช้ไม้เท้าแทนได้
		ฝาท่อ	●	บริเวณโดยรอบไม่มีท่อ
		ป้าย	-	เห็นว่าสามารถเห็นได้ชัด
		ราวจับ	-	ราวจับทางเข้าอาคารด้านบันไดควรปรับซีกด้าน เป็นราวจับที่ให้ผู้สูงอายุจับขึ้นมาได้
6	ประตู	ช่องประตู	●	มีและมีการเสนอให้ปรับด้านข้างอาคารและเพิ่ม ประตูให้ผู้พิการเก้าอี้ล้อได้เข้าอาคารได้หรือ ปรับประตูและบริเวณด้านหลังให้เข้าได้ด้วย
		อุปกรณ์	○	เห็นว่าพอใช้งานได้
7	ห้องส้วม	ขนาดและพื้นที่	●	พิจารณาตามคำสัมภาษณ์ผู้ให้คำปรึกษาด้าน อาคารสถาบันวิทยบริการพบว่าเตรียมพื้นที่ส่วน ห้องน้ำเจ้าหน้าที่ชายไว้แล้ว
		ประตู	-	หากปรับเป็นบานเปิดออกจะทำให้ขวางทางเดิน
		โถนั่ง	●	-
		ราวจับ	-	ควรติดเพิ่มในห้องน้ำที่เตรียม
		สัญญาณ	-	จัดทำเป็นกริ่งสัญญาณได้
		อ่างล้างมือ	●	-
		โถปัสสาวะ	○	ปรับภายหลังเมื่อต้องเปลี่ยนโถเมื่อชำรุด

จากการศึกษากายพร้อมกับความคิดเห็นพบว่ามีความจำเป็นต้องการให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจากบุคคลหลายกลุ่มเป็นจำนวนมาก นำมาสรุปเป็นตารางพบว่าการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ มีปัญหาหลัก คือ การไม่สามารถเข้าถึงบริการได้สำหรับผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อ ถ้าให้เข้าทางด้านหลังอาคารก็จะไม่ทราบว่าต้องทำอะไรและไม่ทราบว่าเมื่อมีทางเข้า ตามข้อเสนอแนวทางให้เข้าถึงมี 4 แนวทาง คือ

- แนวทางที่ 1 ทำทางลาดปัญหาคือต้องทำยาวมากจากการคิดอัตราส่วนแล้วพบว่าต้องมีความยาวถึง 46 ม.
- แนวทางที่ 2 ทำด้านประตูเข้าทางด้านข้างที่ใกล้กับที่จอดรถ และจัดพื้นที่ภายในของส่วนสำนักงานชั้นล่างของอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ใหม่ ส่วนหนึ่งคำนึงถึงด้านความปลอดภัยสูงในการดูแลหากเป็นวิธีนี้⁴³
- แนวทางที่ 3 ให้เข้าทางด้านหลังอาคารและปรับพื้นที่บางส่วน
- แนวทางที่ 4 ทำลิฟต์ให้เข้าถึง ชั้นที่ 1 ได้

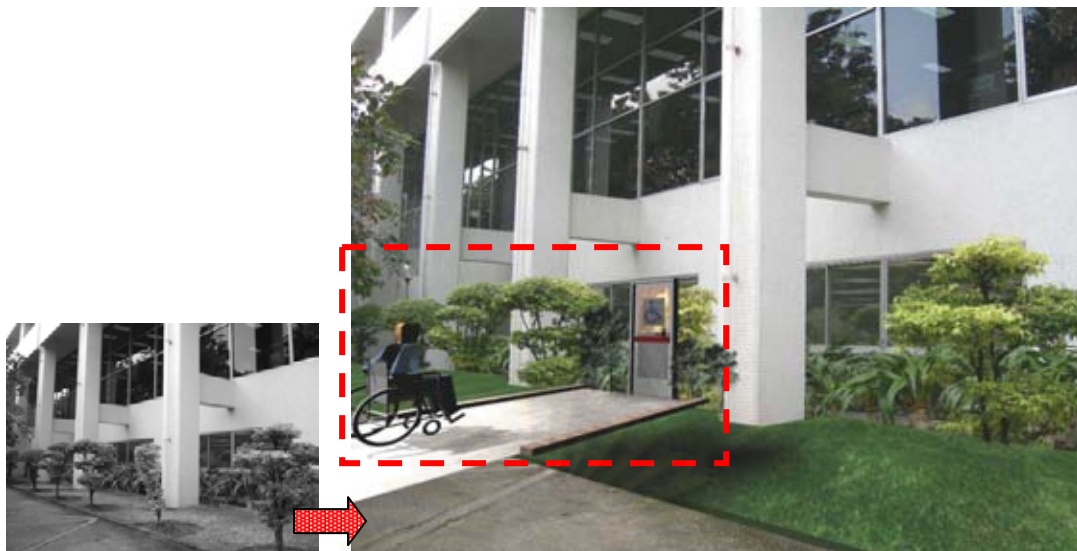
⁴³ ยูพินท์ จันทรเจริญสิน: สัมภาษณ์ 11 มกราคม 2550

3.6) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแสดงในผังพื้นอาคาร

รูปที่ 4.40 แนวทางการปรับปรุงอาคารเพื่อให้ผู้พิการเข้าถึงอาคารทั้ง 4 แนวทาง

นอกจากนี้ ความคิดเห็นของผู้พิการและกลุ่มตัวอย่าง เสนอว่าควรมีห้องน้ำสำหรับผู้พิการด้วย สำหรับในการดำเนินการด้านการปรับห้องน้ำ-ห้องส้วม จากการสัมภาษณ์ที่ปรึกษาระบบบริหารจัดการอาคาร (Consultant on Building Management System) พบว่าได้เตรียมส่วนห้องน้ำสำหรับผู้พิการไว้แล้วคือ ส่วนห้องน้ำเจ้าหน้าที่ชาย หากต้องดำเนินการก็จะเพียงการติดตั้งราวจับให้สามารถใช้งานได้ และความเห็นอื่น ๆ ที่มีเช่นต้องจัดให้มีอักษรเบรลล์ติดที่ปุ่มกดลิฟต์ ให้ทราบว่าจะไปชั้นไหนและถ้าเป็นไปได้ไม่สิ้นเปลืองผู้พิการทางสายตาเสนอให้มีสัญญาณเสียงภายในลิฟต์ด้วยอย่างน้อยถ้ามีสัญญาณบอกแต่ละชั้นให้นับได้เวลาขึ้น-ลงลิฟต์

รูปที่ 4.41 แนวทางเลือกตามข้อคิดเห็นทำประตูเข้าทางด้านข้างอาคารมหาธีรราชานุสรณ์

โดยภาพรวมความคิดเห็นในการปรับปรุงอาคารในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการพบประเด็นปัญหาของอาคารมหาธีรราชานุสรณ์เป็นสำคัญ ที่ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา โดยปัญหาที่พบ คือ การเข้าถึงอาคาร เนื่องจากผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้ออาจเข้าถึงได้ยาก หรือแม้กระทั่งผู้สูงอายุก็ตาม ด้วยเหตุนี้จึงได้มีผู้เสนอแนวทางแก้ไขตามที่ได้กล่าวไว้ แต่ทั้งนี้ก็มีข้อคิดเห็นว่าอาคารบางส่วนบุคคลภายนอกก็มีโอกาสเข้ามาใช้ ผู้พิการก็ภายนอกก็ย่อมมีโอกาสได้เข้ามาใช้เช่นเดียวกัน ดังอาคารควรมีการประชาสัมพันธ์เช่นติดป้ายบอกทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวก หรือถ้าเป็นผู้พิการทางสายตา มีข้อเสนอให้ดำเนินการบอกการใช้สอยพื้นที่ภายในด้วยโมเดล 3 มิติ เหตุประการหนึ่งจากการศึกษาพบว่า สำหรับอาคารมหาธีรราชานุสรณ์นั้น เป็นอาคารที่เข้าข่ายที่ผู้พิการภายนอกเรียกร้องสิทธิในการเข้าถึงและเป็นอาคารตาม ประกาศทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544 ที่ต้องปฏิบัติตาม ตอนที่ 5 อาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ ข้อ 5.5 ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาควรจัดอาคารสถานที่สำหรับคนพิการ โดยเพิ่มสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เช่น ทางขึ้น - ลง ห้องน้ำ ลิฟต์และที่นั่งอ่านหนังสือ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4.3.2 อาคารกรณีศึกษาที่มีลักษณะเป็นอาคารชุมนุมคน, โรงมหรสพ

จากการศึกษาอาคารในมหาวิทยาลัยที่มีลักษณะอาคารหรือส่วนใดของอาคารที่บุคคล อาจเข้าไปภายในเพื่อประโยชน์ในการชุมนุมคน ได้แก่ อาคารศาลาพระเกี้ยว แต่เนื่องจากอาคารจุลจักรพงษ์ เป็นอาคารที่มีการเชื่อมต่อกับอาคารศาลาพระเกี้ยวประกอบกับเป็นที่ตั้งชมรมของนิสิต ในที่นี้อาจมีทั้งส่วนที่เข้าชายและไม่เข้าชาย ดังนั้นตามประเด็นการศึกษาครั้งนี้จึงขอรวมเพื่อให้สามารถทำการศึกษาไปกับส่วนอาคารศาลาพระเกี้ยวได้ นอกจากนี้ยังมีอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ที่จัดเป็นส่วนหนึ่งของโรงมหรสพ มีรายละเอียดดังนี้

1) ศาลาพระเกี้ยว

1.1) ข้อมูลอาคาร สภาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยอนุมัติสร้างศาลาพระเกี้ยวขึ้นแล้วเสร็จปี 2509 ในสมัยของพลเอกประภาส จารุเสถียร (ยศในขณะนั้น) ดำรงตำแหน่งอธิการบดี วัตถุประสงค์เริ่มแรกใช้เป็นส่วนรวมของการทำกิจกรรมนิสิต เนื่องจากขณะนั้นผู้บริหารเล็งเห็นว่าจำนวนนิสิตของมหาวิทยาลัยมีจำนวนมากขึ้น และกิจกรรมของสโมสรนิสิตมากขึ้นด้วย สาเหตุที่ต้องชื่อศาลาพระเกี้ยวเพราะว่าตัวอาคารเป็นรูปพระเกี้ยวเริ่มแรกส่วนที่เป็นชั้นใต้ดินยังไม่มีห้องเนื่องจากจะทำเป็นสถานที่จอดรถ แต่ระหว่างที่มีการก่อสร้างได้มีการเปลี่ยนแปลงให้เป็นที่ทำการต่างๆ ต่อมาได้เปลี่ยนเป็นอาคารอเนกประสงค์เพื่อใช้ในกิจกรรมของมหาวิทยาลัย จนในที่สุดศาลาพระเกี้ยวก็ได้ใช้เป็นที่สโมสรนิสิตตามวัตถุประสงค์เดิมที่ตั้งไว้ ภายหลังอาคารศาลาพระเกี้ยวเกิดทรุดเพราะว่าได้ใช้เข็มสั่นจึงได้งบประมาณในการซ่อม เพราะฉะนั้นศาลาพระเกี้ยวเป็นอาคารแรกที่ทรุด และได้แก้ไขโดยใช้ Piling เป็นระบบเจาะรูแล้วฉีดเข้าไปเพื่อให้คงอยู่โดย อ.อรุณ ชัยเสรี เป็นผู้ซ่อมศาลาพระเกี้ยวไม่ให้ทรุด ถือเป็นอาคารแรกที่มีการเปลี่ยนจากเข็มไม้เป็นคอนกรีต โดยที่ไม่ได้รื้ออาคาร¹ ปัจจุบันศาลาพระเกี้ยวมีรูปแบบการดูแลอาคารจากส่วนกลางโดยสำนักบริหารระบบการกายภาพ และมีการแบ่งพื้นที่ใช้สอย

รูปที่ 4.42 อาคารศาลาพระเกี้ยว

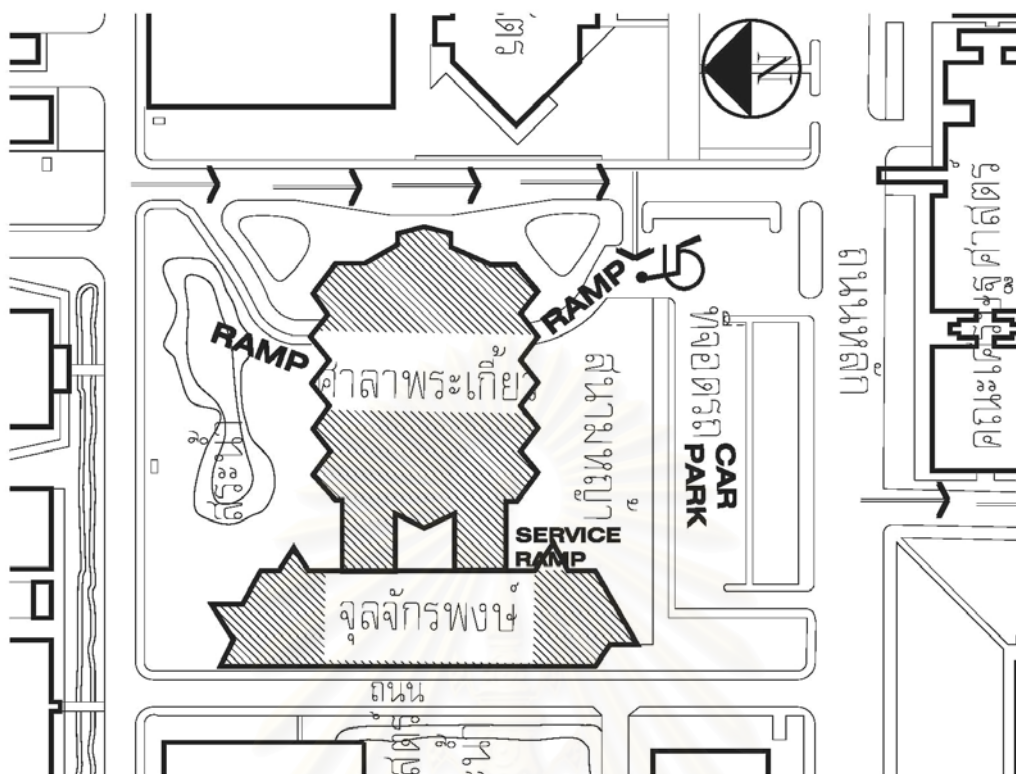
อาคารศาลาพระเกี้ยวแบ่งพื้นที่ใช้สอยออกเป็น 2 ส่วน

1. บริเวณห้องโถงใหญ่ ใช้สำหรับจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น นิทรรศการ จัดเลี้ยง ซึ่งจุคนได้ประมาณ 2,000 คน
2. บริเวณชั้นล่างเป็นที่ตั้งของหน่วยงานต่าง ๆ คือ ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ร้านสหกรณ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ที่ทำการไปรษณีย์จุฬาลงกรณ์

¹ บัณฑิต จุฬาลักษณ์: สัมภาษณ์ 30 กุมภาพันธ์ 2550

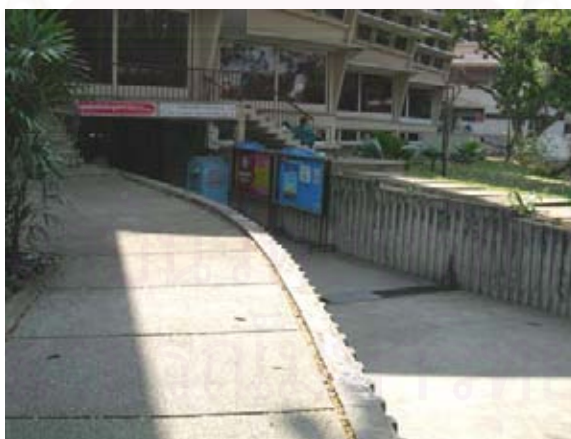

1.2) ผังบริเวณและการเข้าถึงอาคารศาลาพระเกี้ยว

รูปที่ 4.43 ผังบริเวณอาคารศาลาพระเกี้ยว

1.3) รายละเอียดการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจากการสำรวจอาคารศาลาพระเกี้ยว
 หมวดที่ 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก
 หมวดที่ 2 ทางลาดและลิฟต์

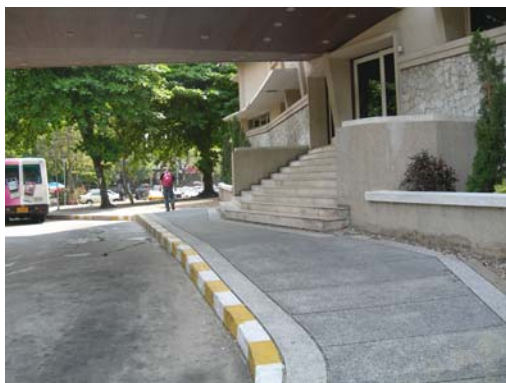

รูปที่ 4.44 ทางลาดไปสู่ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยชั้นใต้ดิน

ทางลาดที่มีเพื่อนำไปสู่ร้านค้าของมหาวิทยาลัย จากการศึกษาเดิมบริเวณด้านชั้นใต้ดินจะสร้างเป็นที่จอดรถแต่ระหว่างการก่อสร้างได้มีการเปลี่ยนแปลงแบบให้เป็นส่วนที่ทำการต่างๆ ภายหลัง ได้แก่ ศูนย์หนังสือ, ร้านสหกรณ์ ที่ทำการประชณีย์จุฬาลงกรณ์ ดังนั้นชั้นแรกจึงไม่ใช่เป้าหมายเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก แต่สันนิษฐานได้ว่าเกิดจะให้เป็นทางเข้าสู่ที่จอดรถ ซึ่งเมื่อศึกษารายละเอียดพบว่าทางลาดมีความลาดชันประมาณ 1:8 นอกจากนี้อาคารไม่ได้จัดเตรียมให้มีลิฟต์ในอาคาร

หมวดที่ 3 บันได

รูปที่ 4.45 บันไดภายนอกด้านหน้าและด้านข้างของอาคาร

อาคารศาลาพระเกี้ยวประกอบด้วยบันไดภายในและภายนอกอาคาร และบันไดเชื่อมระหว่างอาคาร สำหรับบันไดภายนอกอาคารมี 3 จุดด้วยกัน คือ บริเวณด้านข้างอาคาร 2 จุด ใกล้ทางลาด บริเวณบันไดหลักด้านหน้าอาคาร 1 จุด และบันไดที่เป็นทางเชื่อมระหว่างอาคารศาลาพระเกี้ยวและอาคารจุลจักรพงษ์ 1 จุด

รูปที่ 4.46 บันไดภายในอาคารเชื่อมชั้น 1 กับชั้นลอย

รูปที่ 4.47 บันไดเชื่อมชั้นที่ 1 ไปสู่อ่างน้ำชั้นใต้ดิน

บันไดภายในอาคารมี 2 จุด คือทางลงไปสู่อ่างน้ำภายในเชื่อมชั้น 1 กับชั้นใต้ดิน และบันไดโค้งเชื่อมระหว่างชั้น 1 และชั้นลอย บันไดทุกจุดมีขนาดความสูงของลูกตั้ง 15 ซม., บางจุดไม่มีราวจับ เช่น ด้านหน้าอาคารทางเข้าหลัก บางจุดมีราวจับเพียงด้านเดียวและบางจุดมีราวจับ 2 ด้าน บันไดมีรูปแบบและขนาดของชานพักตามลักษณะบันไดและพื้นที่เช่น ถ้าเป็นลักษณะบันไดโค้งก็จะมีชานพัก บันไดด้านหน้ามีชานพักแคบเพราะฟุตบอลมีพื้นที่จำกัด บันไดในอาคารแสดงให้เห็นได้ง่ายชัดเจน เพราะเป็นส่วนที่ใช้แสดงภาพลักษณ์ด้วย

หมวดที่ 4 ที่จอดรถ

รูปที่ 4.48 ที่จอดรถด้านข้างอาคาร

เมื่อพิจารณาพื้นที่ที่จอดรถแล้วมีพื้นที่เพียงพอและสามารถจัดส่วนที่เข้าถึงอาคารศาลาพระแก้วได้ทั้งชั้นบนและชั้นใต้ดินของอาคาร แต่ทั้งนี้ก็ต้องมีการปรับปรุงเช่น ให้สามารถขึ้นฟุตบาทก่อนเข้าถึงอาคารได้

หมวดที่ 5 ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมอาคาร

อาคารศาลาพระแก้ว มีทางเข้าอาคารเชื่อมต่อกับที่จอดรถติดอยู่กับส่วนทางลาดเพื่อลงไปสู่ชั้นใต้ดิน แต่ส่วนนี้มีการยกระดับระหว่างที่จอดรถและทางลาด ลักษณะดังกล่าวอาจเป็นปัญหาให้กับผู้พิการได้นอกจากนี้ทางเข้าอาคารในส่วนชั้นที่ 1สามารถเข้าถึงได้จากที่จอดรถโดยใช้บันไดด้านข้างและด้านหน้าอาคาร

รูปที่ 4.49 ทางเข้าอาคารด้านที่จอดรถและทางลาด

รูปที่ 4.50 ทางเชื่อมระหว่างอาคารจุลจักรพงษ์

ทางเชื่อมระหว่างอาคารจุลจักรพงษ์มีทั้งส่วนที่เป็นทางเดินเรียบและเป็นส่วนบันได เนื่องจากระดับของอาคารมีความต่างกัน ระดับนี้สามารถพิจารณาได้จากอาคารจุลจักรพงษ์เป็นอาคารที่สร้างภายหลัง โดยมีความแตกต่างในรูปร่างอาคารที่ต้องสร้างบนพื้นที่โรงอาหารเดิมภายใต้เงื่อนไขต่างๆจึงต้องออกแบบในลักษณะดังกล่าว ซึ่งเหตุผลที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบอาคารจุลจักรพงษ์สามารถศึกษาได้นำเสนอในหัวข้อต่อไป

หมวดที่ 6 ประตู

รูปที่ 4.51 ประตูทางเข้าด้านหน้าอาคาร

รูปที่ 4.52 ประตูบริเวณด้านข้างอาคาร

อาคารศาลาพระแก้วมีทางเข้าด้านหน้าและด้านข้างของอาคาร โดยมีประตูเป็นบานเลื่อนกระจกขนาดใหญ่ แต่ไม่มีเครื่องหมายหรือสัญลักษณ์แสดงบานกระจกแต่อย่างใด จากการสังเกตพบว่าอาคารมักจะมีผู้เข้าทางด้านข้างมากกว่าทางด้านหน้าหากมีการเปิดอาคารให้เข้าถึงทั้งหมด และประตูจะมีการเปิดทิ้งไว้หากภายในอาคารมีการเปิดให้มีกิจกรรม เช่น ที่พบจะมีการแข่งขันกีฬาเช่น ฟันดาบ เป็นต้น

หมวดที่ 7 ห้องส้วม ห้องน้ำ-ห้องส้วมของศาลาพระแก้วมีลักษณะแยกเป็น 2 ส่วน แต่อยู่ชั้นใต้ดินเหมือนกันโดยห้องน้ำทั้ง 2 ส่วนนี้อยู่ในบริเวณเดียวกันแต่แยกการเข้าถึง คือ

- เข้าถึงโดยผ่านชั้นที่ 1 จากภายในอาคาร
- เข้าถึงโดยผ่านชั้นใต้ดิน จากบริเวณทางเดินหลักต่อเนื่องกับทางลาด

รูปที่ 4.53 ทางเข้าและภายในห้องน้ำศาลาพระแก้ว

ลักษณะของห้องน้ำ-ห้องส้วมของทั้ง 2 ส่วนมีลักษณะเกิดจากการปรับปรุงใหม่ โดยมีการยกระดับบันได ภายในห้องใหญ่ได้กั้นเป็นห้องย่อยด้วยผนังสำเร็จรูป เคาน์เตอร์อ่างล้างมือมีด้านล่างโถง โถนั่ง เป็นลักษณะนั่งราบ จากข้อสังเกตพบว่าด้วยลักษณะห้องน้ำย่อยจะมีห้องทำยที่สุด 1 ห้องที่มีขนาดใหญ่

หมวดที่ 8 พื้นผิวต่างสัมผัส ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัส

ข้อสังเกต ส่วนอื่น ๆ ภายในอาคาร

รูปที่ 4.54 พื้นที่ส่วนเอนกประสงค์ภายในอาคารศาลาพระแก้ว

พื้นที่ภายในอาคารศาลาพระแก้วชั้นที่ 1 ภายในเป็นโถงโถง ส่วนชั้นที่เป็นชั้นลอย Double Space มีบันไดโค้งเชื่อมการสัญจรทางแนวตั้ง อาคารศาลาพระแก้ว เป็นอาคารที่มีแสงสว่างเข้าได้รอบด้านของอาคาร นอกจากนี้ข้อสังเกตจากการสอบถามผู้ใช้อาคารโดยทั่วไปที่เข้ามาใช้ศาลาพระแก้ว มีความคิดเห็นพึงพอใจกับทางลาดที่ทำไปสู่ชั้นใต้ดินเพื่อไปยังสวนศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สหกรณ์ และที่ทำการไปรษณีย์ เนื่องจากมีลักษณะเดินได้ง่าย แต่ทั้งนี้มีความคิดเห็นที่ อาคารในส่วนชั้นใต้ดินมีคนมาใช้มากบางครั้งจึงรู้สึกวุ่นวายที่บริเวณทางเดินและการพักคอยนั้นยังไม่เพียงพอกับการใช้สอยของจำนวนคน

อาคารศาลาพระแก้วสร้างขึ้นมาจนถึงปัจจุบันเป็นเวลา 41 ปี จากการสำรวจและศึกษาจากประวัติที่ผ่านมาพบว่าวิวัฒนาการของการสร้างเพื่อเป็นศูนย์รวมของการทำกิจกรรมของนิสิต ข้อสังเกตเนื่องจากการ

ปรับเปลี่ยนแบบระหว่างการก่อสร้างจึงทำให้อาคารมีทางลาดซึ่งแต่เดิมนั้น สันนิษฐานได้ว่าเป้าหมายอาจไม่มีส่วนที่จะทำสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพแต่อย่างใดแต่เนื่องจากเป็นทางลาดของที่จอดรถที่มีการปรับเปลี่ยนแบบเป็นที่ทำการต่าง ๆ ภายหลัง และส่วนหนึ่งอาคารศาลาพระเกี้ยวได้มีการซ่อมบำรุง ในส่วนประกอบอาคาร เช่น ห้องน้ำ ในปัจจุบันนั้นอาคารศาลาพระเกี้ยวก็ยังมีมาตรฐานที่ทำให้ผู้พิการใช้ได้ส่วนหนึ่งสังเกตได้ว่ามีลักษณะลูกตั้งบันไดที่ไม่สูง นอกจากนี้ยังสามารถพิจารณาจากการสัมภาษณ์ซึ่งมีประเด็นดังต่อไปนี้

1.4) ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง กรณีศึกษาอาคารศาลาพระเกี้ยว

ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นแบบ เจาะลึก(In-depth Interview)

กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ กรณีศึกษานี้ได้ทำการศึกษาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 1 คำตอบที่ได้ส่วนหนึ่ง พิจารณาจากการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ดำเนินการออกแบบอาคารที่มีการเชื่อมถึงกัน คือ อาคารจุลจักรพงษ์ ที่มีการกล่าวถึงอาคารศาลาพระเกี้ยวในบางประเด็น นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิด้านความคิดเห็นแนวทางการปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ

กลุ่มที่ 2 เจ้าของโครงการ (บุคคลากร) แยกเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In-depth) กลุ่มบุคลากรในระดับนโยบายจำนวน 4 ท่าน ด้านความคิดเห็นในปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร จากการสัมภาษณ์ผู้ที่กำหนดในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด นอกจากนี้ได้ทำการสังเกตและสอบถามผู้ใช้อาคารทั่วไป ซึ่งพบว่าทุกคนมีโอกาสได้ใช้อาคารศาลาพระเกี้ยว

ตารางที่ 4.23 แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารศาลาพระเกี้ยว

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารศาลาพระเกี้ยว
กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและ ผู้ทรงคุณวุฒิ	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าถึงอาคารในชั้นที่ 1 ภายในตัวอาคารด้านบนข้อเสนอนแนวความคิดเห็น คิดว่าอาจดำเนินการปรับปรุงงาน Landscape ด้านข้างศาลาพระเกี้ยว (ติดบริเวณที่จอดรถ) ให้เป็น plaza ที่เล่นระดับ และมี ทางลาดขึ้นลง ศาลาพระเกี้ยวชั้นที่ 2 ได้ - การเข้าถึงอาคารในชั้นที่ 1 มีแนวความคิดส่วนหนึ่งคือ ทำทางลาดให้เข้าอาคารได้โดยใช้ร่วมกับอาคารจุลจักรพงษ์แต่ลักษณะการเข้าไปใช้ต้องผ่านร้านค้ามากมายซึ่งต้องผ่านผู้คนมากมายดังนั้นการสัญจรจึงไม่สะดวกการปรับควรคำนึงถึงสิ่งนี้ด้วย - หากทำทางลาดได้ยากหรือมีงบประมาณจำกัดคาดหวังว่าผู้สูงอายุหรือผู้พิการที่ไม่ได้ใช้เก้าอี้ล้อหรือต้อบอดต้องสามารถใช้ได้โดยเข้าถึงทางหลักอาคารได้ - บันไดควรมีการติดตั้งราวจับให้มีทั้งสองด้านตลอดแนว รวมถึงบันไดหน้าห้องน้ำด้วย - ห้องน้ำอาจทำการต่อเติมห้องน้ำในชั้นที่ 1 ส่วนในตัวอาคารศาลาพระเกี้ยว - สำหรับห้องน้ำในชั้นที่ 1 อาจทำการปรับปรุงโดยทำทางลาดให้เข้าถึงห้องน้ำที่ยกสูงได้
กลุ่มที่ 2 เจ้าของอาคาร (บุคคลากร)	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารไม่ได้ขึ้นทะเบียนเป็นแต่ถือได้ว่าเป็นความเก่าแก่และเป็นสัญลักษณ์มหาวิทยาลัย - อาคารศาลาพระเกี้ยวหากมีการปรับเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจะนึกถึงทางลาด ถ้าทำทางลาดควรเลือกมุมที่ไม่ทำให้เสียทัศนียภาพ ไม่ทำด้านหน้าอาคาร โดยภาพรวมมองว่าอาคารมีทางเข้าให้เลือกเพื่อปรับปรุงสร้างทางลาดเข้าถึงชั้นที่ 1 ได้ - การทำทางลาดให้เข้าถึงได้จากอาคารจุลจักรพงษ์ ควรจะเป็นทางเลี้ยวหนึ่ง - ความคิดเห็นควรจัดให้มีที่จอดรถผู้พิการด้วยถ้าไม่มีผู้พิการใช้ก็ให้เป็นที่จอดรถ VIP ได้

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารศาลาพระเกี้ยว
<p>กลุ่มที่ 2 เจ้าของอาคาร (บุคลากร)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - จัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการได้แต่เนื่องจากการเข้าถึงอาคารศาลาพระเกี้ยวโดยผ่านอาคารจุลจักรพงษ์ จะต้องผ่านบริเวณโรงอาหารและร้านค้า ดังนั้นต้องผ่านคนเป็นจำนวนมากซึ่งอาจทำให้การสัญจรเป็นได้ด้วยความยากลำบาก - การปรับห้องน้ำคิดว่าในชั้นใต้ดิน ของอาคารสามารถปรับทางลาดได้แต่หากเป็นส่วนที่เข้าถึงจากส่วนภายในศาลาพระเกี้ยวการปรับหากทำทางลาดคงเป็นไปได้ยากการติดตั้งราวจับจะสามารถทำได้เป็นเบื้องต้นก่อนให้ผู้พิการซึ่งไม่ใช่ประเภทต้องใช้อุปกรณ์ช่วยเหลือ - การปรับห้องน้ำสำหรับผู้พิการหรือผู้สูงอายุ ห้องน้ำทางด้านในสุดจะมีขนาดใหญ่อยู่แล้ว ดังนั้นอาจดำเนินการติดตั้งราวจับเพิ่มเติม และปรับประตูห้องน้ำเป็นบานเปิดออก - ประตู เข้าสู่อาคารศาลาพระเกี้ยวเป็นบานใหญ่ ถ้ามีการเปิดใช้ประตูก็จะเปิดทิ้งไว้แล้ว ดังนั้นปัญหาส่วนหนึ่งด้านการเปิด – ปิดจากผู้ใช้งานจึงไม่ยากลำบาก ถ้าหากเป็นการติดตั้งสัญลักษณ์ทางเข้าให้ชัดเจนก็สามารถทำได้โดยคำนึงถึงรูปลักษณ์ของอาคารด้วย
<p>กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ส่วนมากต้องการให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ เนื่องจากเป็นที่ตั้งของศูนย์หนังสือ และมีอาจารย์ผู้สูงอายุปลดเกษียณมาใช้ด้วย โดยเน้นการใช้งานชั้นใต้ดิน - อาคารศาลาพระเกี้ยวมีการจัดกิจกรรมบ่อยครั้ง เวลาที่มีการสอบนักเรียนเข้าศึกษาต่อ ต้องมาใช้อาคารนี้ ถ้าจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการเชื่อว่าจะต้องมิกกล่าวถึงต่อ ซึ่งจะทำให้เป็นการประชาสัมพันธ์ด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอีกทางหนึ่งด้วย - การใช้งานในศาลาพระเกี้ยวปกติโดยมากไม่ค่อยได้เข้าไปใช้ส่วนมากและใช้ประจำคือชั้นใต้ดิน มีความคิดเห็นว่าทางลาดนั้นสามารถใช้การได้ถึงแม้จะลาดชันเกินไป - ศาลาพระเกี้ยวบริเวณห้องน้ำในชั้นใต้ดิน มีผู้คนใช้งานเป็นจำนวนมากผู้สูงอายุมีข้อเสนอว่าควรทำป้ายสัญลักษณ์บอกทางไปห้องน้ำให้ชัดเจน บางครั้งไม่ทราบว่ามีห้องน้ำด้วย และห้องน้ำนั้นมีบันไดต้องการให้ช่วยเพิ่มเติมราวจับให้ - หากมีผู้พิการมาใช้คิดว่าควรจัดทางลาดให้เข้าถึงชั้นที่ 1 ภายในศาลาพระเกี้ยวได้ หากมีงบที่จำกัดอาจดำเนินการให้เข้าถึงจากส่วนอาคารจุลจักรพงษ์ได้ เพราะจะได้ใช้ทั้ง 2 อาคารได้ในทางเดียวกัน และอีกประการหนึ่งก็จะใช้โรงอาหารในอาคารจุลจักรพงษ์ได้ - บางส่วนผู้ใช้เสนอว่าการให้มีลิฟต์สำหรับอาคารจุลจักรพงษ์ได้ก็จะเป็นการใช้อาคารศาลาพระเกี้ยวได้ด้วยโดยผ่านอาคารจุลจักรพงษ์ - ผู้สูงอายุเสนอแนะว่าควรดำเนินการทำฝาดระแวงเหล็กที่มีระหว่างทางลาดให้เรียบเสมอกันได้จะเป็นสิ่งที่ทำให้ใช้งานได้สะดวก - มีผู้ใช้บางส่วนแสดงความคิดเห็นว่าทางเดินที่ไปบันไดชั้นสู่ชั้นที่ 1 ด้านข้างอาคารและทางลาดมีความต่างระดับกันดังนั้นควรมีการติดตั้งราวกันตกในบางจุดที่สูงเกินไป - ผู้พิการทางสายตา แสดงความคิดเห็นว่าสามารถใช้อาคารศาลาพระเกี้ยวได้เพราะเคยชินและไปกับผู้ที่ให้การช่วยเหลือได้ แต่ถ้าหากต้องไปเพียงลำพังอาจทำได้ยาก ไม่มั่นใจ - คิดว่าการเข้าถึงอาคารจากที่จอดรถสามารถทำได้สะดวกแต่ปัญหาที่มีคือระดับที่จะขึ้นสู่ฟุตบาทก่อนเข้าทางลาด ควรทำให้ขึ้นถึงฟุตบาทก่อนเข้าทางลาดได้ด้วย

ความคิดโดยรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างนั้นจะคำนึงถึงการเข้าถึงอาคารศาลาพระเกี้ยวในชั้นที่ 1 โดยมองประเด็นว่าถ้าเข้าถึงชั้นที่ 1 ได้จากบันไดเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอสำหรับผู้พิการสิ่งที่คาดหมายนั้นควรทำทางลาดให้เข้าถึงชั้นที่ 1 ด้วย หากเป็นไปได้ผู้ใช้อาคารคาดว่าถ้าทำลิฟต์ส่วนอาคารจุลจักรพงษ์ก็จะเข้าถึงอาคารศาลาพระเกี้ยวได้โดยผ่านโรงอาหาร แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาเรื่องผู้ใช้โรงอาหารในส่วนนี้ว่ามีจำนวนมากเมื่อนำมาวิเคราะห์เพื่อพิจารณาแนวทางด้านกายภาพแยกตามหมวดของกฎกระทรวง ฯ พ.ศ. 2548 มีดังต่อไปนี้

1.5) ประเด็นที่สำคัญจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับอาคารศาลาพระเกี้ยว

ตารางที่ 4.24 ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารศาลาพระเกี้ยว

หมวด	องค์ประกอบ		การ จัดเตรียม	ข้อคิดเห็น	
	ชื่อ	ข้อปลีก-ย่อย			
1	ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก	ป้าย- สัญลักษณ์	-	ผู้ใช้อาคารเสนอให้จัดทำป้ายและทำทางเข้าถึงบริการให้เช่น ทางไปสู่ห้องน้ำ-ห้องน้ำ	
2	ทางลาดและลิฟต์	ทางลาด	ขนาดและพื้นที่	-	มีทางลาดซึ่งคาดว่าเปลี่ยนจากแบบทางลาดรถเดิม สิ่งที่คิดเห็นว่าควรเพิ่มเติมควรทำทางลาดเข้าถึงชั้น 1 ได้
			ราวจับ	-	
			ป้าย	-	
		ลิฟต์	พื้นที่	-	-
			ประตู	-	-
			ผิวสัมผัส	-	-
			ปุ่ม เบรลล์	-	-
			ราวจับ	-	-
		สัญญาณ	-	-	
3	บันได	ขนาดและพื้นที่	●	-	
		ราวจับ	○	ควรทำเพิ่มให้มีในบางจุดเช่นด้านหน้าอาคารทางเข้าหลักและเพิ่มราวบันไดให้มีทั้ง 2 ข้าง	
		พื้นผิว	●	-	
		ลูกตั้ง-ลูกนอน	●	-	
		ป้าย	-	ถึงไม่มีป้ายบอกแต่สามารถเห็นบันไดได้ชัดเจน	
4	ที่จอดรถ	ขนาดและพื้นที่	-	มีพื้นที่และควรจัดส่วนนี้ไว้ด้วย	
		ป้าย	-	ควรจัดที่จอดรถให้กับผู้พิการในที่จอดรถ	
5	ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่าง อาคาร และทางเชื่อม	ทางเข้า ทางเดิน	○	บริเวณทางเข้ามีฟุตบอลควรปรับเป็นบางจุดทางเข้าถึงอาคารในชั้นที่ 1 อาจปรับให้สัมพันธ์กับอาคารจุลจักรพงษ์	
		ผิวสัมผัส	-	ผู้พิการทางสายตาเสนอให้ใช้ไม้เท้าแทนได้	
		ฝ่าเท้า	●	ควรปรับบริเวณทางลาดเดิม	
		ป้าย	-	เห็นว่าสามารถเห็นทางเข้าอาคารได้ชัด	
		ราวจับ	-	ควรจัดบริเวณทางเดินข้างที่สูงกว่าทางลาด	
6	ประตู	ช่องประตู	●	-	
		อุปกรณ์	-	ไม่มีมือจับแต่ที่สังเกตการใช้อาคารประตูนั้นมี การเปิดทิ้งไว้ หากมีการใช้ภายในอาคารอยู่แล้ว	

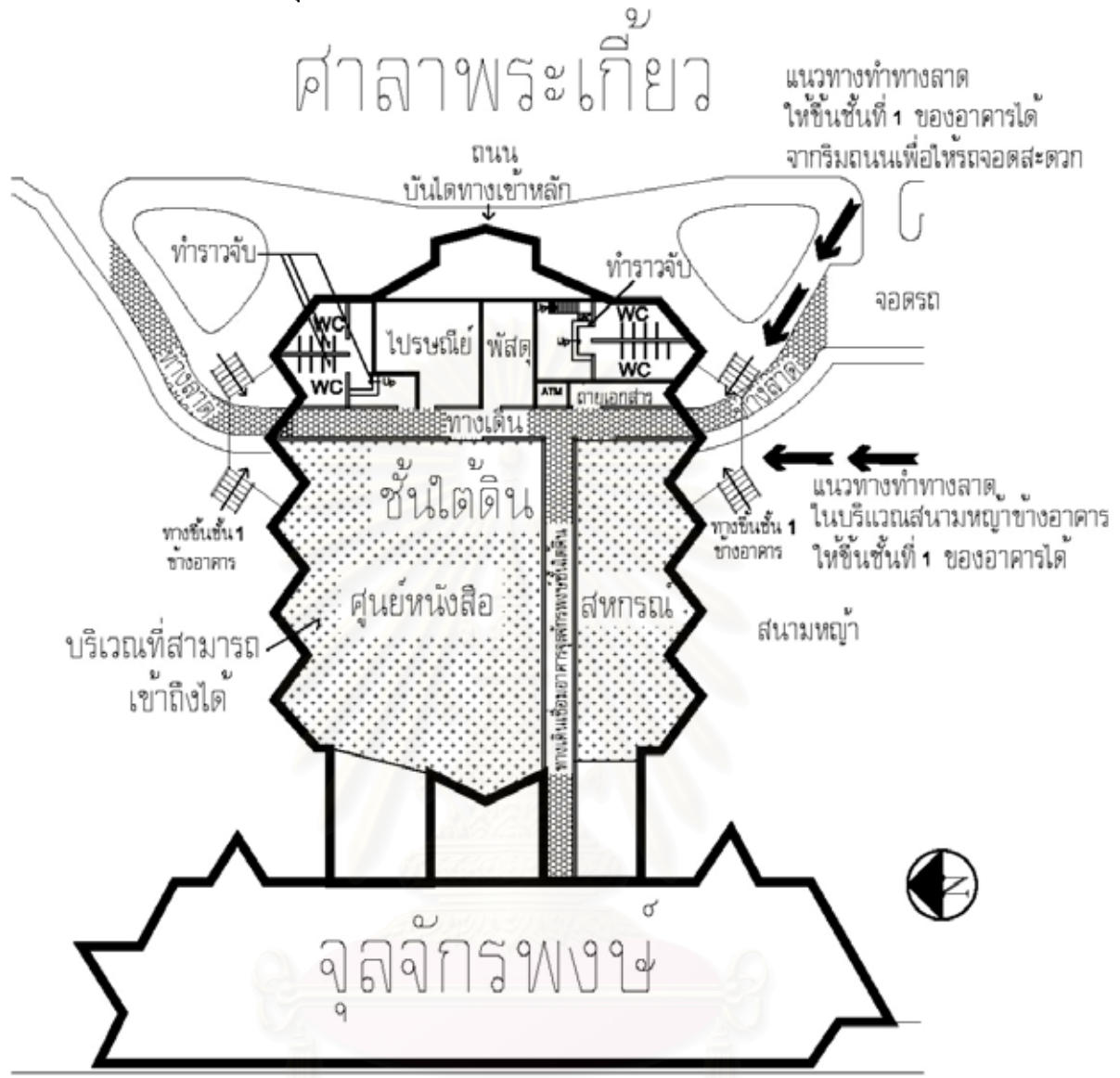
7	ห้องส้วม	ขนาดและพื้นที่	●	มีส่วนห้องท้ายสุดที่มีขนาดใหญ่
		ประตู	-	เปิดเป็นบานเปิดออกได้สำหรับห้องท้ายสุด
		โถนั่ง	●	-
		ราวจับ	-	ควรติดเพิ่มในห้องน้ำห้องที่ใหญ่ที่สุดด้านใน
		สัญญาณ	-	จัดทำเป็นกริ่งสัญญาณได้
		อ่างล้างมือ	●	-
		โถปัสสาวะ	○	ปรับภายหลังเมื่อต้องเปลี่ยนโถเมื่อชำรุด

จากการศึกษานำมาสรุปเป็นตารางข้างต้นพบว่า ส่วนมากต้องการให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้พิการที่อาคารศาลาพระเกี้ยว เพราะเป็นที่ตั้งของศูนย์หนังสือบุคคลภายนอกเข้ามาใช้มาก ผู้ให้คำตบเห็นประเด็นด้านการเข้าถึงอาคารศาลาพระเกี้ยวในชั้นที่ 1 ว่าไม่ได้ทำให้ผู้พิการทางเก้าอี้ล้อเข้าถึงจึงควรทำทางลาดซึ่งตามมาตรฐานส่วนความลาดชันยาวประมาณ 20 ม. โดยแนวทางการจัดทำทางลาด มี 2 แนวทางด้วยกัน คือ

- แนวทางที่ 1 ทำทางลาดด้านข้างอาคารติดกับที่จอดรถ โดยปรับรวมพร้อมกับการงาน Landscape
- แนวทางที่ 2 ทำทางให้เข้าถึงจากอาคารจุลจักรพงษ์ เนื่องจากเป็นอาคารเชื่อมต่อการทำทางเข้าถึงจากทางเดียวกันก็จะเป็นการประหยัดพื้นที่ งบประมาณ และอาคารจุลจักรพงษ์เป็นอาคารที่ต้องใช้งานประจำอยู่แล้ว ซึ่งการเข้าถึงอาคารจุลจักรพงษ์มีการกล่าวถึงในหัวข้อต่อไป

ส่วนประเด็นอื่นนั้น ห้องน้ำ ควรดำเนินในส่วนที่พอปรับได้ โดยปรับทางเข้าให้เป็นทางลาดและติดราวจับภายในห้องน้ำห้องท้ายสุด แต่ในส่วนห้องน้ำที่เข้าถึงจากในตัวอาคารศาลาพระเกี้ยวการเข้าถึงต้องโดยบันได มีผู้แสดงความคิดเห็นว่าสร้างห้องน้ำในชั้นที่ 1 เพิ่ม จากการสัมภาษณ์ความเป็นไปได้นั้น ควรปรับสิ่งที่เป็นอยู่ให้สมบูรณ์ถ้าผู้พิการเก้าอี้ล้อจะใช้ไม่ได้ต้องยอมรับ ส่วนสิ่งที่ปรับได้ เช่น ติดราวจับในห้องน้ำ จัดให้มีที่จอดรถและมีข้อเสนอจากผู้ใช้ให้ติดตั้งราวกันตกบริเวณทางเดินด้านข้างทางลาดเพราะมีระดับความสูงต่างกันมาก

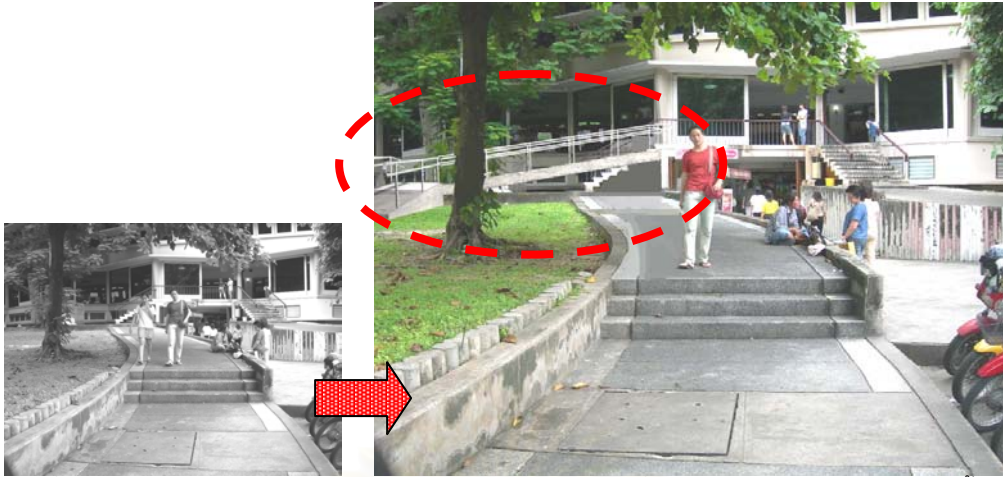
1.6) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแสดงในผังพื้นอาคาร

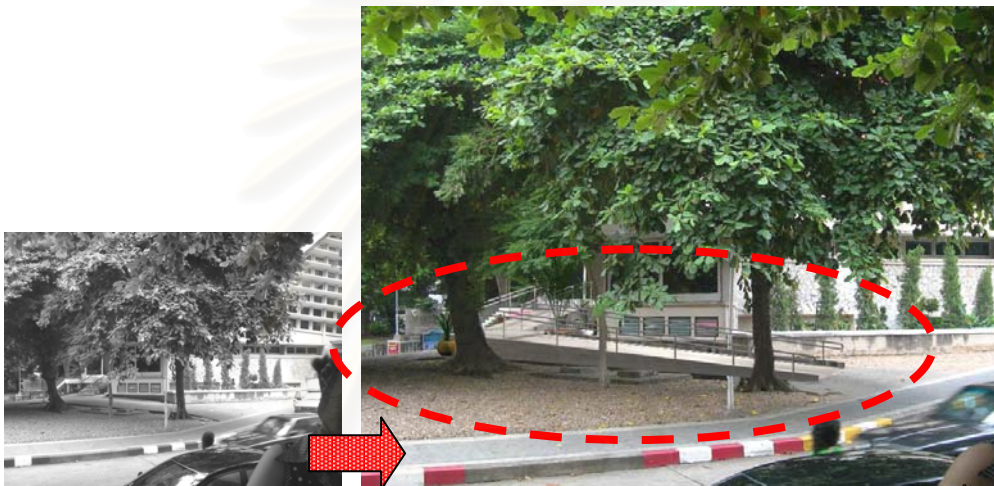
รูปที่ 4.55 ผังความคิดเห็นแนวทางการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการศาลาพระเกี้ยว

รูปที่ 4.56 แนวทางตามข้อคิดเห็น ในการปรับปรุงราวกันตกบริเวณทางขึ้นชั้นบนอาคารศาลาพระเกี้ยว

รูปที่ 4.57 แนวทางตามข้อคิดเห็นทำทางลาดบริเวณทางเลือกที่ 1 ในการปรับอาคารศาลาพระแก้ว

รูปที่ 4.58 แนวทางตามข้อคิดเห็นทำทางลาดบริเวณทางเลือกที่ 2 ในการปรับอาคารศาลาพระแก้ว

โดยภาพรวมความคิดเห็นการปรับปรุงอาคารในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สะดวกพบประเด็นปัญหาของ ด้านการเข้าถึงอาคาร เนื่องจากผู้พิการทางเก้าอี้ล้ออาจเข้าได้ยาก หรือผู้สูงอายุก็ตาม นอกจากนี้ได้เสนอแนวทางในการสิ่งอำนวยความสะดวกในรายละเอียดปลีกย่อย พบว่าบางส่วนหากปรับปรุงได้ยากก็จะต้องยอมรับการปรับปรุงส่วนดังกล่าว ในส่วนที่จำเป็น เช่น ราวจับ มีการเสนอให้ติดตั้งเพิ่มเติมในจุดต่าง ๆ และแก้ไขฝาท่อระบายน้ำให้สะดวกต่อการสัญจรบริเวณทางลาด

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2) อาคารจุลจักรพงษ์

2.1) **ข้อมูลอาคาร** อาคารจุลจักรพงษ์เป็นอาคาร 4 ชั้น สร้างขึ้น พ.ศ.2528 สร้างเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2529 โดยมหาวิทยาลัยมีนโยบายก่อสร้างสำหรับใช้กิจกรรมพิเศษเฉพาะ เพื่อความเหมาะสมแก้ปัญหาอาคารสถานที่เดิม อยู่ติดสวนหลังของศาลาพระเกี้ยวมีขนาดความกว้าง 25.1ม. ยาว 95.98 ม. มีพื้นที่คลุมดิน 1771.694 ตร.ม. เป็นอาคารรวมกิจการเกี่ยวกับนิสิต การแบ่งพื้นที่ใช้งานอาคารชั้นใต้ดินมี สำนักงานสภาคณาจารย์และสโมสรอาจารย์ ชั้นที่ 1 เป็นโรงอาหารรวมมีทางเชื่อมกับศาลาพระเกี้ยวด้านหลัง ชั้นที่ 2 เป็นห้องอาหารอาจารย์ ชั้นที่ 3 เป็นสำนักงานนิสิตสัมพันธ์ที่ทำการรองอธิการบดีฝ่ายกิจการนิสิต กองกิจการนิสิต และองค์การบริหารนิสิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย(อบจ.)ชั้นที่ 4 เป็นชมรมต่างๆ ของนิสิต หน่วยงานที่รับผิดชอบอาคารดูแลอาคารสถานที่ได้แก่สำนักบริหารระบบกายภาพ

รางวัล งานสถาปัตยกรรมดีเด่นพ.ศ.2530รางวัลเกียรติคุณ(citation award)ประเภทอาคารที่ใช้งานพิเศษ

รูปที่ 4.59 อาคารจุลจักรพงษ์

สำหรับอาคารจุลจักรพงษ์ผังบริเวณและการเข้าถึงอาคารจุลจักรพงษ์ได้แสดงพร้อมทั้งอาคารศาลาพระเกี้ยวที่ได้กล่าวถึงมาแล้วจึงไม่ได้กล่าวถึงหัวข้อนี้ แต่ได้มีการสำรวจอาคารซึ่งผลการสำรวจมีดังต่อไปนี้

- 2.2) **รายละเอียดการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจากการสำรวจอาคารจุลจักรพงษ์**
หมวดที่ 1ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก
หมวดที่ 2 ทางลาดและลิฟต์

รูปที่ 4.60 ทางลาดที่มีด้านหลังอาคารส่วนร้านค้า

เนื่องจากเป็นอาคารที่มีความสูง 4 ชั้นจึงไม่ได้จัดให้มีลิฟต์ ส่วนทางลาดมีบริเวณด้านหลังอาคาร ใช้สำหรับขนของส่วนห้องครัว ร้านค้า อาคารจุลจักรพงษ์ไม่มีลิฟต์ เนื่องจากเป็นด้านนโยบายของมหาวิทยาลัย ด้วยส่วนหนึ่งที่อาคารเมื่อก่อนนั้นสร้างโดยไม่มีลิฟต์

หมวดที่ 3 บันได

รูปที่ 4.61 บันไดภายในและบันไดภายนอกอาคาร

บันไดมีความกว้างสุทธิไม่น้อยกว่า 1.50 เมตร มีชานพักทุกระยะในแนวตั้งไม่เกิน 2.0 เมตร มีราวบันไดทั้ง 2 ข้าง พื้นผิวบันไดใช้วัสดุที่ไม่ลื่น ลูกตั้งไม้เปิดโล่งมีความสูง 16.5-17.5 ซม. มีราวจับสูงจากพื้น 0.80-0.90 เมตร ลักษณะราวจับด้านที่ติดผนังมีระยะห่างมากกว่า 5 ซม. มีความสูงจากจุดยึดไม่น้อยกว่า 12 ซม. ยาวต่อเนื่องและในส่วนที่ติดกับผนังไม่มีสิ่งกีดขวางหรือเป็นอุปสรรคกับผู้ใช้ เพียงแต่บางจุดที่มีการนำกระดานประกาศข่าวที่นิสิตจากชมรมต่างๆ นำมาติดตั้งภายหลัง ซึ่งก่อให้เกิดอุปสรรคของราวจับได้ นอกจากนี้บันไดภายนอกอาคารมีการติดตั้งราวจับไว้ด้วยส่วนหนึ่งจากการสังเกตพบว่าผู้ใช้ราวจับเป็นจำนวนมากโดยเฉพาะผู้สูงอายุ

หมวดที่ 4 ที่จอดรถ

รูปที่ 4.62 บริเวณที่จอดรถใกล้อาคารจุลจักรพงษ์

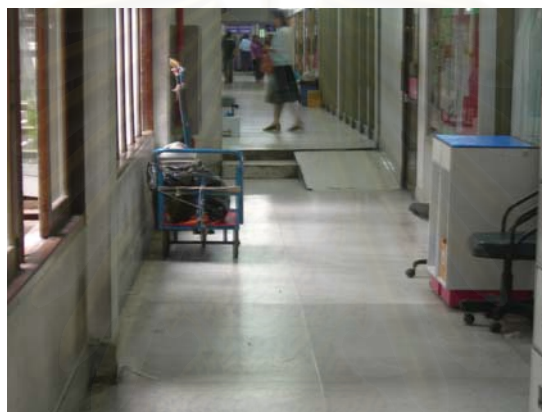
หากศึกษาเฉพาะในตัวอาคารไม่รวมบริเวณรอบข้างด้วยแล้ว พบว่าอาคารได้จัดเตรียมพื้นที่เชื่อมต่อจากที่จอดรถ โดยเตรียมการให้มีทางลาดที่สัญจรได้สะดวกจากที่จอดรถ และจากการสำรวจบริเวณที่จอดรถดังกล่าวสามารถจัดให้สัมพันธ์กับอาคารได้ แต่ปัญหาที่พบคือระดับปูตบลาดที่มีความสูงและระดับต่างกันมาก

หมวดที่ 5 ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคารและทางเชื่อมระหว่างอาคาร

นอกจากเข้าจากที่จอดรถด้านข้างอาคารแล้วด้านหน้าอาคารจะติดถนน และมีที่จอดรถด้านหน้าอาคาร ทางเข้าด้านหน้านี้มีปูตบลาดและมีบันไดขึ้นไปสู่โรงอาหารในชั้นที่ 1

รูปที่ 4.63 บริเวณทางเข้าอาคารโดยมีฟุตบอลก่อนไปสู่โรงอาหารชั้น1 และสภาคณาจารย์ชั้นใต้ดิน นอกจากนี้ทางเข้าอาคารด้านหน้าโดยฟุตบอลจะเป็นทางไปสู่สภาคณาจารย์ ที่มีการลดระดับลงไปใ
ชั้นใต้ดินด้วย ลักษณะพื้นที่บริเวณรอบอาคารเป็นคอนกรีตตัวหนอนแยกระหว่างถนนและฟุตบอล

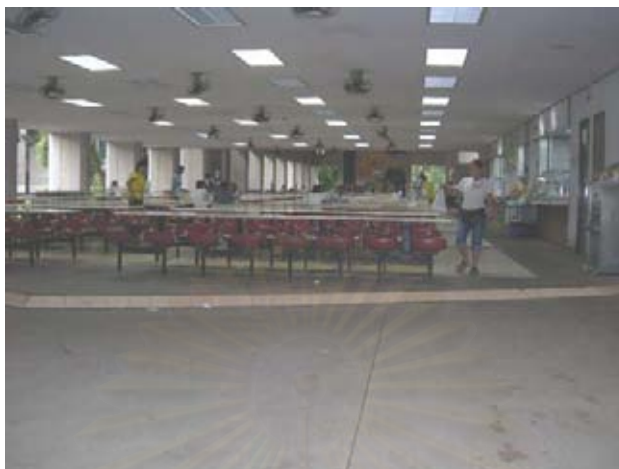
รูปที่4.64 ทางเชื่อมระหว่างอาคารศาลาพระเกี้ยวและอาคารจุลจักรพงษ์ ชั้นใต้ดิน
ทางเชื่อมระหว่างอาคารจุลจักรพงษ์และอาคารศาลาพระเกี้ยวมีในชั้นที่1และชั้นใต้ดิน สำหรับชั้นที่1
เป็นทางเชื่อมจากโรงอาหารเข้าสู่ศาลาพระเกี้ยวโดยมีบันไดเป็นส่วนหนึ่งของทางเชื่อม แต่ลักษณะของบันไดจะ
มีความสูงของลูกตั้งไม่เกิน 15 ซม. และลูกนอนมากกว่า 28 ซมได้มาตรฐานตามกฎกระทรวง ฯ พ.ศ. 2548 ส่วน
ชั้นใต้ดินมีการปรับเป็นทางลาดเพื่อสำหรับการขนของเล็กๆบริเวณนี้มีผู้ใช้อาคารศาลาพระเกี้ยวและจุลจักรพงษ์
เดินสัญจรผ่านไปมาตลอดเวลาสังเกตได้ว่าบริเวณดังกล่าวผู้ใช้ทางลาดมีการลื่นบ่อยครั้งขณะเดินสวนทางกัน

หมวดที่ 6 ประตู

รูปที่ 4.65 ประตูภายในอาคารจุลจักรพงษ์

ประตูมีอาจมีการปรับเปลี่ยนการใช้ในบางจุด จากการสำรวจพบว่าส่วนใหญ่สำหรับภายในอาคาร เป็นประตูลุมิเนียมลูกฟูกกระจกบานเปิดคู่มือจับเป็นแกนตรงกลางประตู ส่วนประตูห้องน้ำนั้นบานประตูทางเข้าหลักมีขนาดได้มาตรฐานคือ 0.90 ม.เป็นบานเปิด

รูปที่ 4.66 ทางเดินภายในอาคารส่วนโรงอาหาร

ข้อสังเกต ที่เป็นอุปสรรคในส่วนลักษณะภายในอาคาร มีการยกระดับพื้นที่ชั้นที่ 1 คือส่วนของโรงอาหารมีการใช้กระเบื้องปูในแนวตัดเฉียงของส่วนที่ยกระดับ ซึ่งจุดดังกล่าวมีเหตุผลจากสถาปนิกในด้านโครงสร้างซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดเพิ่มเติมจากผลการสัมภาษณ์

หมวดที่ 7 ห้องส้วม ห้องส้วมมีลักษณะเป็นห้องใหญ่แยกชาย – หญิง ภายในมีการจัดห้องแยกย่อย ลักษณะห้องน้ำนั้นมีการจัดไม่เหมือนกันทุกชั้นโดยชั้นที่ 1 บริเวณโรงอาหารจะมีลักษณะแตกต่างจากชั้น 2-4

รูปที่ 4.67 ภายในห้องน้ำ-ห้องส้วมอาคารจุลจักรพงษ์

จากการสำรวจห้องส้วมชั้นที่ 1 พบว่ามีขนาดใหญ่เข้าถึงที่สะดวก คือ ห้องแรกสุดห้อง ปัจจุบันไม่มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแต่สามารถปรับห้องส้วมห้องแรกให้สำหรับผู้พิการได้ ภายในห้องส้วมด้านหน้ากระจกมีระยະเพียงพอที่เก้าอี้ล้อหมุนได้ โถนั่งเป็นแบบนั่งราบ และมีพื้นที่ว่างใต้อ่างล้างหน้า นอกจากนี้ห้องส้วมในชั้นที่ 1 มีลักษณะการใช้การเทพopping ด้วยพื้นหินล้างเพื่อเป็นธรณีเป็นพื้นที่กว้างมากกว่า 1.50 x 1.50 ม.ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับอาคารพินิตประชานาถ และจากการสำรวจชั้น 2-4 บริเวณภายในห้องส้วม พบว่า การอ่างล้างหน้าไม่มีช่องว่างด้านล่างเพียงพอสำหรับผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อ แต่อย่างไรก็ตามผู้ใช้เก้าอี้ล้อก็ไม่สามารถเข้าถึงอาคารในชั้น 2-4 นอกจากนี้ห้องน้ำชั้น 2-4 พบว่ามีทั้งแบบนั่งยองและโถนั่งราบ

หมวดที่ 8 พื้นผิวต่างสัมผัส ยังไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสสำหรับคนพิการทางการมองเห็น

จากการศึกษาพบว่าอาคารจุลจักรพงษ์มีลักษณะเป็นอาคารที่เชื่อมถึงศาลาพระเกี้ยว และมีผู้ใช้อาคารเป็นจำนวนมาก ในส่วนที่เป็นโรงอาหาร นอกจากนี้จากการสำรวจอาคารยังพบอีกว่าเป็นอาคารที่มีกลุ่มอาจารย์ผู้สูงอายุมาใช้เป็นจำนวนมากเนื่องจากเป็นอาคารที่มีสำนักงานสภาคณาจารย์ และสโมสรอาจารย์ ซึ่งส่วนนี้จะมีอาจารย์ที่ปลดเกษียณมาใช้ด้วย ทั้งส่วนโรงอาหารและสโมสรอาจารย์ชั้นใต้ดิน

2.3) ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง กรณีศึกษาอาคารจุลจักรพงษ์

ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นแบบ เจาะลึก(In-depth Interview)

กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิในกรณีศึกษาได้สัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารด้วย

กลุ่มที่ 2 เจ้าของโครงการ แยกเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มบุคลากรในระดับนโยบาย

จำนวน 4 คนด้านความคิดเห็นในปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร มีทั้งภายในกลุ่มผู้ใช้ที่เป็นผู้พิการและผู้สูงอายุ และได้สังเกต สอบถามผู้ใช้อาคารทั่วไปที่ไม่ได้กำหนดไว้ในกลุ่ม ซึ่งได้จากการสอบถามโดยตรงในพื้นที่อาคาร

ตารางที่ 4.25 แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารจุลจักรพงษ์

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารจุลจักรพงษ์
<p>กลุ่มที่ 1</p> <p>สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	<p><u>ผู้ออกแบบ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - อาคารจุลจักรพงษ์มีโจทย์ว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนโยบายการทำห้องอาหารรวมบริเวณที่ตั้งของโรงอาหารเดิมก่อนสร้างอาคารจุลจักรพงษ์เป็นเหมือนฐานองค์พระเกี้ยว - อาคารไม่ได้มีการใช้หลักหรือกฎกระทรวงเกี่ยวกับผู้พิการเพราะขณะการออกแบบยังไม่มีกฎหมายออกมาชัดเจนเหมือนปัจจุบัน - อาคารจุลจักรพงษ์ไม่ได้กำหนดความสูงแต่ออกมาจากเหตุผลทางด้านวิศวกรรมและทางด้านอาคารประกอบกับอาคารราชการในสมัยเดิมมีนโยบายเป็นแบบ Walk-Up บันไดและราวกันตกตั้งใจให้มีทั้ง 2 ข้างไม่ได้ใช้กฎหรือมาตรฐานของคนพิการแต่เป็นการออกแบบบันไดเป็นปกติที่จะทำราวจับทั้ง 2 ข้างและทำให้จับได้สะดวก - การออกแบบบันไดคาดคิดว่าถ้าทำลูกตั้งสูงเกินไปแล้วจะทำให้เดินได้ไม่เต็มที่ - แต่ส่วนบันไดที่พบว่าพื้นผิวของบันไดทั้ง 2 ด้านในปัจจุบันนั้นแตกต่างกัน เนื่องจากเกิดการปรับเปลี่ยนไป รวมถึงห้องน้ำ เกิดการการเปลี่ยนแปลงภายหลังซึ่งไม่ได้มีส่วนตรงนั้น - ส่วนบริเวณทางลาดด้านหลังอาคารใช้สำหรับขนอาหาร เพราะข้อตกลงในการออกแบบที่ให้ลักษณะมีเคาน์เตอร์เล็กๆขายอาหารมีการปรุงอาหารมาจากที่อื่นแล้วนำมาวางขายเพียงอย่างเดียวโดยมีลักษณะให้คล้ายกับมาบุญครองที่มีการริเริ่มในสมัยนั้น <p><u>สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - มีความคิดเห็นว่าการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารจุลจักรพงษ์ส่วนหนึ่งต้องคำนึงถึงทัศนียภาพอาคารด้วยเพราะเป็นอาคารในส่วนเดียวกันกับศาลาพระเกี้ยว - การปรับปรุงสามารถทำได้ในบางจุด หากทำไม่ได้ก็ต้องยอมอย่างเช่น หากดำเนินการติดตั้งลิฟต์สำหรับอาคารจุลจักรพงษ์นั้นคงเป็นไปได้ยาก

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารจุฬจักรพงษ์
<p>กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและ ผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หากดำเนินการจัดทำทางลาดนั้นมีความเป็นไปได้แต่ส่วนหนึ่ง แต่ทั้งนี้ต้องคำนึงพื้นที่ว่างด้วยว่าเพียงพอกับการทำทางลาดในอัตราความชันกับระยะทางยาวด้วย - ทางลาดหากทำร่วมกับการใช้ศาลาพระเกี้ยวก็จะเป็นการประหยัดได้ส่วนหนึ่ง - มองประเด็นเป็นการแก้ปัญหาด้านการสัญจรทางตั้งเป็นหลัก เนื่องจากนิสิตเข้าไปใช้พื้นที่ส่วน ชมรม กิจการนิสิตไม่ได้ หากต้องทำลิฟต์อาจพิจารณาต่อเติมโครงสร้างจากด้าน Cort กลางที่เชื่อมระหว่างอาคารจุฬจักรพงษ์และศาลาพระเกี้ยว - การปรับปรุงอย่างน้อยควรให้ผู้พิการใช้ส่วน อาคารจุฬจักรพงษ์บริเวณโรงอาหารได้ - ห้องน้ำอาจต่อเติมดัดแปลงในส่วนชั้นล่างสุด สำหรับผู้พิการ
<p>กลุ่มที่ 2 เจ้าของอาคาร (บุคลากร)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - หากมีการทำลิฟต์คิดว่าเป็นไปได้ยากเนื่องจากมีเพียง 4 ชั้นเมื่อมีความสูงไม่มากหากมีการลงทุนสร้างลิฟต์และโครงสร้างขึ้นมาใหม่จึงไม่เหมาะสม กับงบประมาณที่จำกัด - สโมสรอาจารย์ด้านชั้นใต้ดินเดินไปไม่มากคิดว่าเดินได้สะดวกแต่ทางเดินไปสู่ศาลาพระเกี้ยวอาจเดินได้ยากลำบากในบางจุด ถ้ามีงบประมาณที่ไม่สูงก็ควรปรับปรุง - การเข้าถึงอาคารอาคารบริเวณโรงอาหารหากต้องปรับปรุงแนวทางหนึ่งที่ทำได้คือทำทางลาดซึ่งอาจต้องทำทดแทนบันไดด้านข้างใกล้ที่จอดรถจะเหมาะสม แต่ทั้งนี้ต้องดูด้วยว่าไปติดกับเส้นสัญจรทางลาดของห้องครัวหรือไม่ - การติดตั้งราวจับเพิ่มในบางจุดเช่นห้องน้ำหรือบันไดบางที่เป็นการแก้ปัญหาได้ระดับหนึ่ง - จากการใช้อาคารเมื่อก่อนบริเวณทางลาดด้านห้องครัวของอาคารมีผู้ใช้คือ ชมรมดนตรีไทย รวมถึงอาจารย์ที่สอนดนตรีไทยด้วย ซึ่งบางคนนั้นสูงอายุ ภายหลังชมรมได้ขอให้มีบันไดด้านสวนภายในระหว่างอาคารแทนเนื่องจากบริเวณทางลาดเดิมใช้ไม่สะดวก ดังนั้นการใช้ทางลาดบริเวณด้านหลังอาคารจึงเป็นเฉพาะส่วน Service - อาคารจุฬจักรพงษ์เป็นอาคารที่มีผู้สูงอายุได้เข้ามาใช้งานเป็นจำนวนมาก การคำนึงถึงการใช้งานอาคารด้านล่างสุดก็เป็นส่วนสำคัญขณะนี้ด้านสโมสรอาจารย์ที่ต้องเดินลงบันไดไปประมาณ 3 ชั้นนั้นเห็นว่าไม่มีปัญหาอย่างไรเพราะชั้นบันไดก็ไม่ได้สูง
<p>กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การใช้งานภายในส่วนอาคารจุฬจักรพงษ์มีผู้ใช้ส่วนใหญ่มาใช้โรงอาหารรวมมีทั้งจากภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและจากภายนอกในวันศุกร์เนื่องจากมีตลาดนัด - ผู้สูงอายุที่เป็นอาจารย์ปลดเกษียณแล้วและเข้ามาใช้อาคารจุฬจักรพงษ์ส่วนใหญ่ใช้อาคาร 2 ส่วนคือ ส่วนชั้นล่างสุดบริเวณสโมสรอาจารย์และบริเวณโรงอาหารชั้น 1 - ผู้สูงอายุได้ให้สัมภาษณ์ว่า การขึ้นไปใช้โรงอาหารนั้นไม่ยากลำบากเพราะเดินไปสามารถจับราวจับได้เป็นระยะ ๆ แล้วพักไปได้เรื่อย ๆ แต่สิ่งที่ประสบปัญหาคือ บางส่วนที่เป็นราวจับได้มีป้าย Cut-Out ของนิสิตมาวางพิงไว้ซึ่งทำให้ไม่สามารถใช้ราวจับได้ - คาดว่าจะต้องทำเป็นทางลาดที่ยาวแต่เนื่องจากมีความจำกัดในเรื่องที่หรืองบประมาณจึงเห็นควรว่าถ้าปรับได้ก็ควรดำเนินการ แต่ถ้าหากเป็นไปได้ยากก็ควรจัดให้มีราวจับบริเวณบันได แต่ที่พบราวจับมีป้าย Cut-Out พึงไว้ถ้าทำจุดนี้ให้สะดวกและใช้ได้โดยตลอดแนวก็น่าจะเพียงพอในระดับหนึ่ง จึงควรประชาสัมพันธ์ให้นิสิตทราบการใช้อาคารด้วย

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารจุลจักรพงษ์
	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้สูงอายุให้ความคิดเห็นว่า ห้องน้ำพอใช้ได้แต่หากจะให้ดีควรปรับปรุงให้ห้องน้ำในชั้นโรงอาหารควรมีห้องที่ติดราวจับให้ด้วย - ข้อคิดเห็นด้านอื่น ๆ นั้นเสนอว่าต้องการให้ห้องน้ำเปิดให้ใช้บริการเร็วกว่าที่เป็นอยู่ เนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์เป็นอาจารย์ปลดเกษียณมีการใช้อาคารตั้งแต่เช้าเพราะต้องการจะจอดรถให้ใกล้อาคารจึงต้องมาแต่เช้าแต่ประสบปัญหาการใช้ห้องน้ำไม่ได้ - ผู้ใช้อาคารบางส่วนนั้นคาดหมายว่าถ้าเป็นไปได้อยากให้อาคารมีการติดตั้งลิฟต์ - หากมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแล้วก็ควรเพิ่มสัญลักษณ์สิ่งอำนวยความสะดวกไปพร้อมกัน ๆ เพราะบางจุดผู้ที่ใช้งานจากภายนอกก็อาจจะไม่ทราบ - ที่จอดรถนั้นไม่เพียงพออยู่แล้วบริเวณนี้แต่ต้องการให้จัดเตรียมไว้สำหรับผู้พิการแต่อาจให้จอดรถร่วมโดยผู้อื่นได้โดยทำเป็นที่จอดรถแบบเร่งด่วนจอดได้ไม่เกิน 15 นาที เป็นต้น

จากการศึกษาโดยการสัมภาษณ์มีความคิดเห็นว่าถ้ามีงบประมาณต้องการให้จัดทำลิฟต์ให้แต่เข้าใจว่าเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก นอกจากนี้ยังมีการคำนึงถึงเรื่องทางลาดที่ควรเข้าถึงอาคารได้ในชั้นที่ 1 เพื่อให้เข้าถึงโรงอาหารได้โดยมีข้อจำกัดทางด้านพื้นที่รอบข้างนั้นเพียงพอหรือไม่ ถ้าไม่เพียงพอผู้ใช้อาคารเองก็ไม่ได้มีความคาดหวังมากเพียงแต่อยากให้ระบบการจัดการไม่ให้มีสิ่งกีดขวางสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีอยู่ และต้องการให้ดำเนินการปรับห้องน้ำให้ นอกจากนี้ได้สัมภาษณ์เหตุผลของผู้ออกแบบซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.4) ประเด็นที่สำคัญจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับอาคารจุลจักรพงษ์

จากการสัมภาษณ์สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารจุลจักรพงษ์แบบเจาะลึก (In-depth Interview) มีคำตอบในการสัมภาษณ์สามารถศึกษารายละเอียดด้านการออกแบบในภาคผนวก ข. ส่วนในเนื้อหาของตอนนี้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

เริ่มต้น คือ อาคารจุลจักรพงษ์มีโจทย์ขึ้นมาว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนโยบายการทำห้องอาหารรวมขนาด 1,200 ที่นั่ง โดยมีจุดที่สำคัญคือ ศาลาพระ...เนื่องอาคารศาลาพระเกี่ยวกันเกิดทวด ดังนั้นจึงได้งบประมาณมาซ่อม หากกล่าวถึงต่อไปในอาคารราชาการถ้าอาคารที่ได้ใช้งบประมาณไปแล้ว แต่ถ้าอายุไม่ถึง 20 – 25 ปีนั้นจะไม่ให้รื้อ เพราะฉะนั้นทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้ดำเนินการ เงื่อนไขจึงมีว่าโรงอาหารที่มีอยู่มันเล็กและไม่พอแต่ก็ไม่สามารถรื้อได้ ดังนั้นในเมื่อรื้อไม่ได้โรงอาหารที่ได้ออกแบบก็เลยต้องคร่อมอาคารกล่าวง่าย ๆ คือ จะทำโครงสร้าง ต้องทำหลังคาปิด จึงไม่รื้อส่วนด้านล่าง ทุกวันนี้สโมสราจารย์นั้นก็ยังคงอยู่ ส่วนด้านบนที่อาจจะคิดว่าสถาปนิกทำไม่ถึงทำอย่างนี้ทำให้เดินสะดุดนั้น เป็นด้วยเพราะว่าเป็นส่วนอาคารโรงอาหารเดิมที่รื้อไม่ได้นั่นเอง...หากถามว่าอาคารนี้เป็นที่ชั้นนั้นไม่ได้กำหนดความสูง แต่ออกมาจากเหตุผลทางด้านวิศวกรรมและเหตุผลทางด้านอาคาร เพราะฉะนั้นอาคารจุลจักรพงษ์ก็ไม่มีลิฟต์จริงแล้วเพราะราชการในสมัยเดิมนั้น อาคารเป็นแบบ Walk Up คนเดินขึ้นได้...ส่วนบริเวณทางลาดด้านหลังอาคาร จริงแล้วนั้นเกิดจากข้อตกลงของในการออกแบบ ขณะนั้นมาบุญครองเพิ่งเปิดโดยตกลงว่าร้านอาหารที่อาคารนี้ต้องขายของแบบมาบุญครอง คือมีคาน์เตอร์เล็ก ๆ มีที่จอดรถด้านหลังแล้วขนนำมาวางขาย จึงได้ทำทางลาดไว้ให้ ไม่ได้ตั้งใจให้เป็นทางลาดสำหรับผู้พิการแต่อย่างใด เป็นทางลาดสำหรับขนอาหาร แต่ภายหลังผู้ขายอาหารได้ใช้วิธีซื้อของมาแล้วมาทำที่นี่ ทำให้ทุกวันนี้ขยะเยอะ จึงได้ทำที่ขยะให้แต่ก็ไม่พอซึ่งตามหลักแล้วส่วนนี้ไม่ต้องมี

มาก...ส่วนบันไดและราวกันตก ตั้งใจให้มีทั้ง 2 ข้างไม่ได้ใช้กฎหรือมาตรฐานของคนพิการเพราะตอนนั้นยังไม่มี การออกแบบจะออกแบบเป็นปกติ²

ดังนั้นจากการศึกษารวบรวมจากประเด็นทั้งหมดที่ได้ทำการศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์นั้น สามารถสรุป ลักษณะอาคารจุดจักรพงษ์และแนวทางที่ได้จากการสัมภาษณ์ ด้านความสัมพันธ์ในการนำไปปฏิบัติให้เกิดผล ทางกายภาพ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.26 ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารจุดจักรพงษ์

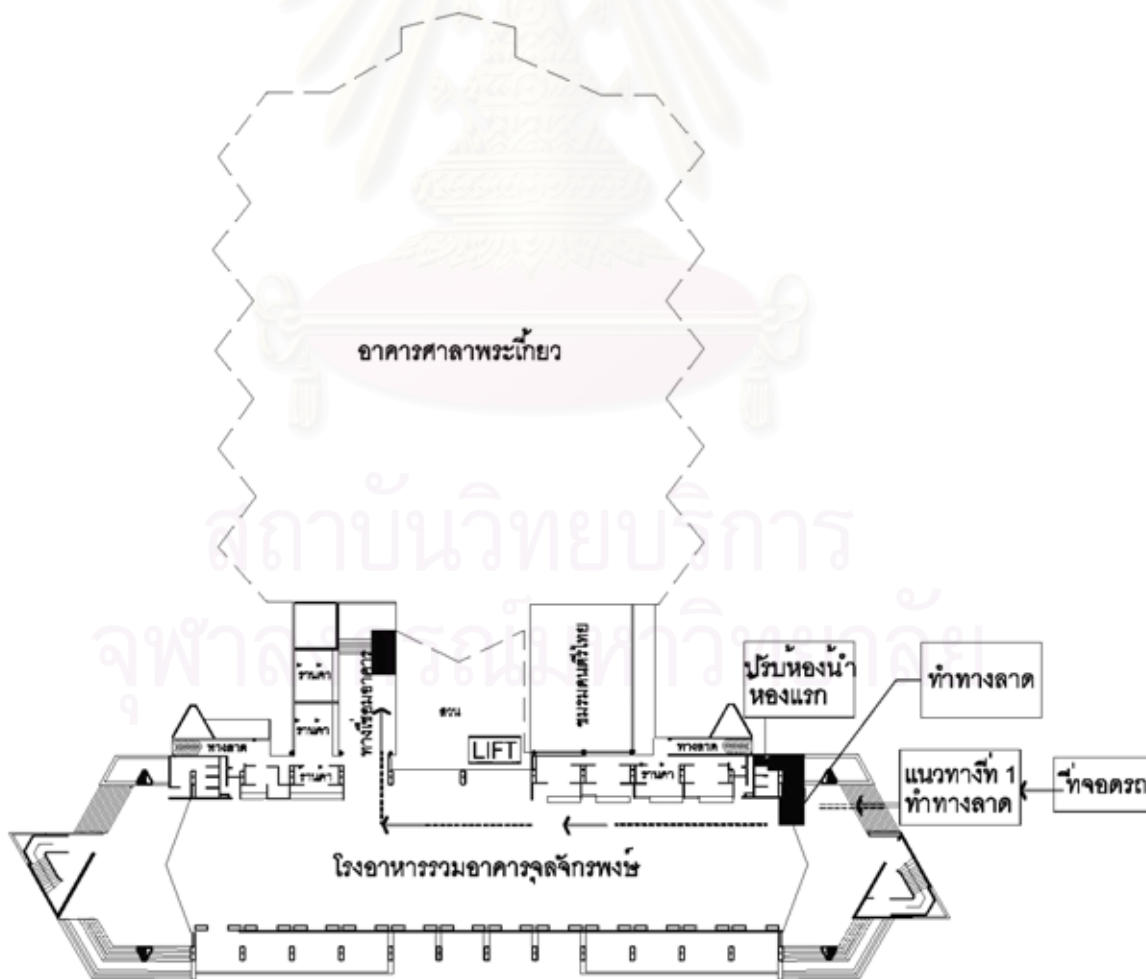
หมวด	องค์ประกอบ		การ จัดเตรียม	ข้อคิดเห็น	
	ชื่อ	ข้อปลีก-ย่อย			
1	ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก	ป้าย- สัญลักษณ์		คาดว่าถ้าหากมีการปรับให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกก็ควรบอกจุดที่มีและบอกทางไปด้วย	
2	ทางลาดและลิฟต์	ทางลาด	ขนาดและพื้นที่	○	ต้องการให้ปรับสร้างทางลาดสำหรับผู้พิการหรือ คนทั่วไปก็ใช้ได้ ทางลาดที่มีอยู่เป็นทางลาด สำหรับขนของเท่านั้น
			ราวจับ	-	ในส่วนทางลาดถ้ามีก็ต้องครบสมบูรณ์
			ป้าย	-	ในส่วนทางลาดถ้ามีก็ต้องครบสมบูรณ์
		ลิฟต์	พื้นที่	-	ผู้ใช้มีความคาดหวังต้องการให้มีแต่ภาพรวมถ้า ทำแล้วไม่คุ้มค่าก็มีความเข้าใจ
			ประตู	-	
			ผิวสัมผัส	-	
			ปุ่ม เบรลล์	-	
			ราวจับ	-	
			สัญญาณ	-	
3	บันได	ขนาดและพื้นที่	●	-	
		ราวจับ	●	-	
		พื้นผิว	●	-	
		ลูกตั้ง-ลูกนอน	-	ไม่สามารถปรับได้	
		ป้าย	-	ป้ายบอกชั้นภายในอาคารไม่มีควรดำเนินการ	
4	ที่จอดรถ	ขนาดและพื้นที่	-	ควรจัดให้มีและให้ใช้ได้หากไม่มีผู้พิการ	
		ป้าย		แสดงเป็นรูปคนพิการและให้จอดได้15-30 นาที	
5	ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่าง อาคาร และทางเชื่อม	ทางเข้า ทางเดิน	○	ควรทำการปรับให้เดินได้สะดวกในจุดเชื่อมต่อ ระหว่างที่จอดรถกับฟุตบอล	
		ผิวสัมผัส	-	ผู้ใช้พิการทางสายตาเสนอเรื่องการใช้ไม้เท้า	
		ฝ่าเท้า	-	-	
		ป้าย	-	ทางสามารถเห็นได้ชัดเจนในการใช้อาคารจึงไม่ต้อง	
6	ประตู	ราวจับ	-	ไม่ต้องปรับเพราะมีขนาดทางที่กว้างพอ	
		ช่องประตู	●	เพิ่มแถบสีบานกระจกให้ชัดสำหรับห้องที่จำเป็น	
		อุปกรณ์	-	ควรปรับส่วนที่จำเป็นต้องใช้หลักเช่นห้องส้วม	

² บัณฑิต จุฬาลักษณ์: สัมภาษณ์ 30 กุมภาพันธ์ 2550

7	ห้องส้วม	ขนาดและพื้นที่	●	ปรับ 1 ห้อง ในชั้นที่ 1 บริเวณโรงอาหาร
		ประตู	-	ปรับเป็นบานเปิดออกหากมีพื้นที่เพียงพอ
		โถนั่ง	-	ปรับโถนั่งยongเป็นนั่งราบ
		ราวจับ		ปรับเพิ่มในบริเวณห้องน้ำ
		สัญญาณ	-	ต้องดูว่าทำแล้วจะมีผู้ใช้หรือไม่
		อ่างล้างมือ	●	-
		โถปัสสาวะ	●	-
8	พื้นผิวต่างสัมผัส	ขนาดและพื้นที่	-	ผู้ใช้พิการทางสายตาเสนอเรื่องการใช้ไม้เท้า
9	โรงแรมรศพ หอประชุม	ที่นั่ง	-	-

จากการศึกษานำมาสรุปเป็นตาราง ประเด็น คือ การเข้าถึงอาคารจุลจักรพงษ์ แนวทางนั้นผู้มีความคิดให้จัดทำทางลาดหรือลิฟต์เพื่อให้สัญจรทางตั้งได้ ทางลาดอาจทำที่เดียวให้เข้าได้ทั้งอาคารจุลจักรพงษ์ และศาลาพระเกี้ยวได้ เมื่อสัมภาษณ์ความเป็นไปได้ลิฟต์มีความเป็นไปได้ยาก ดังนั้นจึงมีแนวทางการทำทางลาด ซึ่งเบื้องต้นพบว่าต้องใช้พื้นที่ทำทางลาด รวมถึงงบประมาณมาก เหตุนี้ผู้ใช้อาคารที่เป็นผู้สูงอายุซึ่งเป็นอาจารย์ในสโมสรอาจารย์ได้เสนอว่าอาคารที่มีอยู่สามารถใช้งานได้ดี เพียงแต่บริเวณบันไดทางขึ้นไปสู่ชั้นโรงอาหารควรมีราวจับได้ตลอดไม่มีป้ายหรือสิ่งกีดขวางอย่างเช่นปัจจุบันเป็นการแก้ปัญหาทำให้สามารถใช้อาคารได้สะดวก

2.5) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในผังพื้นที่อาคารจุลจักรพงษ์

รูปที่ 4.68 แนวทางการปรับปรุงอาคารจุลจักรพงษ์ในผังอาคาร

รูปที่ 4.69 ภาพแสดงแนวทางหนึ่งโดยทำทางลาดให้เข้าถึงโรงอาหารอาคารจุลจักรพงษ์

ภาพรวมการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกการดำเนินการนั้นมีหลายระดับด้วยกันขึ้นอยู่กับงบประมาณ และพื้นที่สิ่งที่จะต้องดำเนินการคือการเข้าถึงอาคารโดยจะต้องปรับโดยมีแนวทาง ทำลิฟต์ ทำทางลาด ซึ่งเกี่ยวกับงบประมาณในเบื้องต้นเห็นว่าควรปรับการใช้อาคารไม่ให้มีสิ่งกีดขวางและปรับส่วนห้องน้ำและที่จอดรถและประตูในบางจุดทางหลัก ที่จอดรถผู้พิการนั้นมีการเสนอให้เป็นที่จอดรถให้ผู้ทั่วไปจอดได้ 15-30 นาที

3) หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.1) **ข้อมูลอาคาร** เป็นอาคาร 2 ชั้น ลักษณะเป็นโรงมหรสพ หอประชุม สร้างขึ้นในสมัยจอมพล แปลก พิบูลสงคราม ดำรงตำแหน่งอธิการบดีซึ่งมีดำริให้สร้างหอประชุมขึ้นภายในมหาวิทยาลัย เพื่อให้เป็นสถานที่สำหรับพระมหากษัตริย์เสด็จพระราชดำเนินพระราชทานปริญญาบัตร ทรงดนตรี และงานสำคัญของมหาวิทยาลัย เช่น การรับแขกบ้านแขกเมือง การประชุมสัมมนา การแสดงละครของนิสิต ฯลฯ อาคารสร้างเสร็จในปี พ.ศ. 2482 นอกจากนี้อาคารยังได้รับรางวัล อาคารอนุรักษ์ดีเด่นด้านอนุรักษ์ศิลปสถาปัตยกรรม พ.ศ.2545 หน่วยงานที่รับผิดชอบอาคารได้แก่สำนักบริหารระบบกายภาพ ปัจจุบันเป็นอาคารที่ได้รับการขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากรเป็นอาคารอนุรักษ์ สำหรับหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ส่วนห้องรับรองและห้องประชุมสารนิเทศใช้เพื่อการรองรับและการเยี่ยมชมมหาวิทยาลัย สำหรับแขก และรองรับการประชุมต่าง ๆ โดยมีห้องประชุมขนาดความจุ 100 คน, ห้องขนาดความจุ 14 คน 2 ห้อง

2. ส่วนหอประชุมใช้เพื่อกิจกรรมพิธีการที่สำคัญของมหาวิทยาลัย การประชุมการอภิปรายหรือปาฐกถาทางวิชาการ การแสดงเพื่อส่งเสริมศิลปวัฒนธรรมระดับชาติ เป็นห้องประชุมที่สมบูรณ์ทั้งระบบปรับอากาศ ระบบแสง เสียงขนาดความจุ 1841 ที่นั่ง แยกเป็นชั้นล่าง 1279 ที่นั่ง, ชั้นบน 562 ที่นั่ง

รูปที่ 4.70 หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เนื่องจากหอประชุมจุฬาลงกรณ์ได้มีการใช้มานานมีสภาพทรุดโทรม มหาวิทยาลัยจึงดำเนินการปรับปรุงครั้งใหญ่จัดระบบแสงเสียงใหม่ทั้งหมดและปรับปรุงเครื่องมืออุปกรณ์เกือบทุกรายการโดยมีรายละเอียดการซ่อมแซมอยู่หลายครั้ง ดังต่อไปนี้

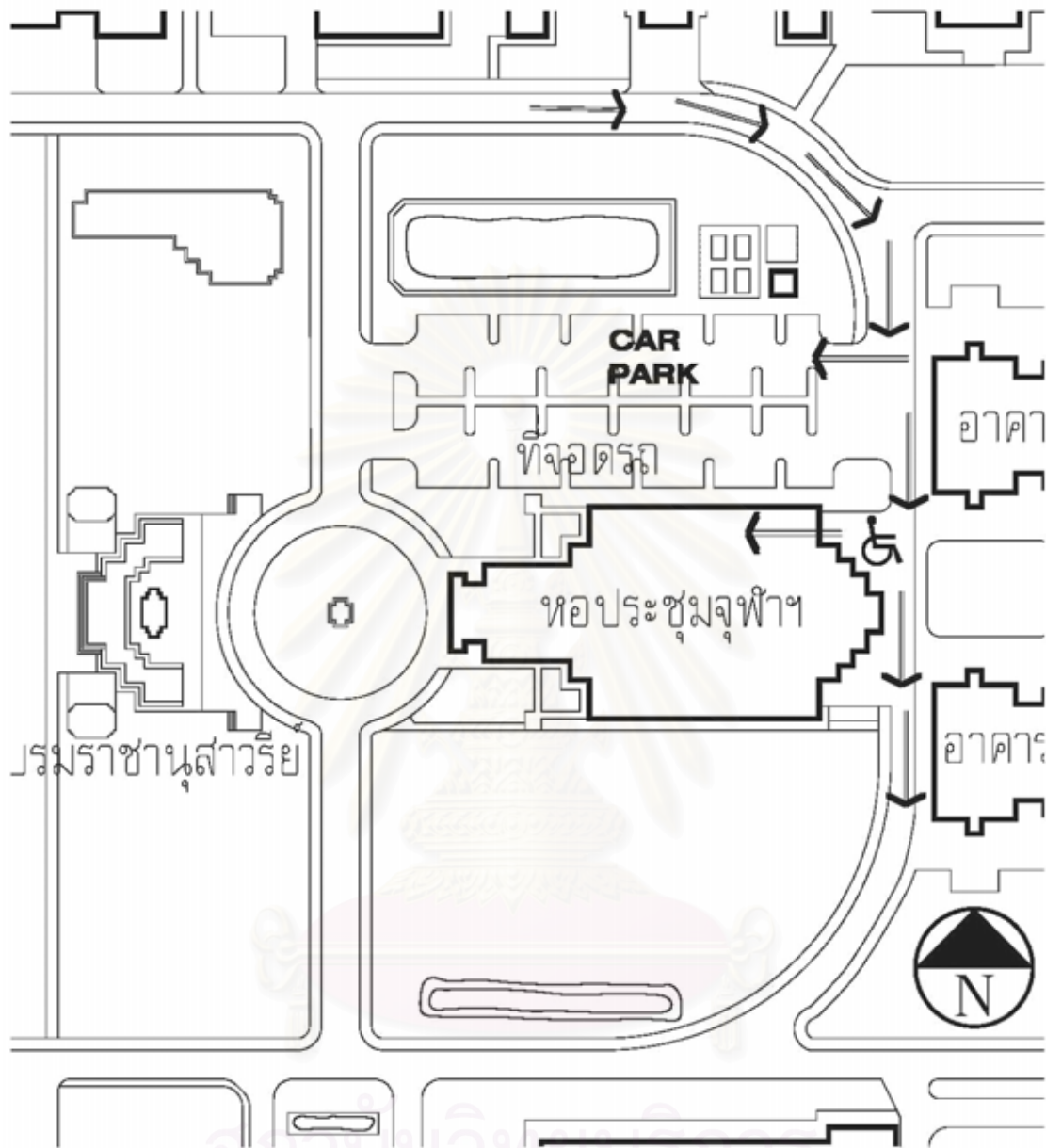
- พ.ศ. 2484 ซ่อมแซม
- พ.ศ. 2505-2506 ปรับปรุง (ต่อเติมปีก ปรับเก้าอี้ เวที) โดยม.จ.โศภน วรรณ, เลิศ อรุณยานันท์
- พ.ศ. 2515 ปรับปรุง (ห้องโถงรับรอง ห้องประชุม) โดยม.ร.ว.พูนสวาท กฤดากร, เจริญ วิภูษิตสิงห์
- 1 พ.ย. 2527-พ.ศ. 2528 ปรับปรุง (ติดแอร์ ปรับแสงเสียง ขยายเวที) โดย ภิญโญ สุวรรณคีรี (ส่วนเนื้อหารายละเอียดการซ่อมแซมในช่วงนี้สามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก ข.)
- ประมาณปี พ.ศ. 2538-2539 มีการเปลี่ยนฝ้าจากโครงไม้เป็น T-Bar

รูปที่ 4.71 แสดงการปรับปรุงอาคารในปีพ.ศ. 2528

การปรับปรุงอาคารในครั้งนี้มีการต่อเติมสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอาคาร ในบริเวณด้านข้างอาคารซึ่งแต่เดิมไม่มีการกั้นเป็นกำแพงแต่ในการปรับครั้งนั้นได้มีการเพิ่มเติมหอรั้วซึ่งมีผลต่อการพิจารณาด้านการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารเพื่อผู้พิการด้วยสิ่งที่พิจารณานั้น คือ การปรับอยู่ในช่วงปี พ.ศ. 2528 ซึ่งกฎหมายในขณะนั้นยังไม่ได้กล่าวถึงผู้พิการในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร

3.2) ผังบริเวณและการเข้าถึงหอประชุมจุฬาลงกรณ์

รูปที่ 4.72 ผังบริเวณอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์และส่วนที่ผู้พิการสามารถเข้าถึงปัจจุบัน

3.3) รายละเอียดการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจากการสำรวจหอประชุมจุฬาลงกรณ์

หมวดที่ 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก

หมวดที่ 2 ทางลาดและลิฟต์ ไม่มีทางลาดและลิฟต์

หมวดที่ 3 บันได บันไดทางเข้าอาคารนั้นมีหลายจุด ประกอบด้วย

- บันไดภายนอกทางเข้าด้านหน้าอาคารเข้าถึงส่วนรับรองและด้านหลังเวที
- บันไดภายนอกด้านหลังอาคารเข้าสู่ภายในหอประชุม
- บันไดได้ส่วนระเบียงชั้น 2 ด้านข้างอาคารเข้าถึงส่วนภายในหอประชุม
- บันไดภายในอาคารสำหรับขึ้นสู่หอประชุมชั้นลอย

รูปที่ 4.73 บันไดภายนอกด้านหน้าอาคาร

รูปที่ 4.74 บันไดภายนอกด้านหลังอาคาร

เนื่องจากอาคารเป็นหอประชุมและมีรูปแบบในการออกแบบเป็นลักษณะอาคารแสดงเอกลักษณ์ถึงความเป็นไทยสำหรับบันไดภายนอกก็เช่นเดียวกัน และมีลักษณะชัน จากการสำรวจพบว่า ผู้ใช้อาคารที่เป็นผู้พิการ สามารถเข้าถึงโดยใช้บันไดด้านข้างอาคารได้ เพราะมีสัมพันธ์กับการยกระดับของที่นั่งภายในหอประชุม

รูปที่ 4.75 บันไดเข้าทางด้านข้างหอประชุม

รูปที่ 4.76 บันไดในอาคารเพื่อขึ้นชั้นลอยหอประชุม

บันไดภายในอาคารมี 2 ข้างซ้าย - ขวาเพื่อสำหรับขึ้นถึงอาคารสำหรับที่นั่งชมการแสดงในชั้นลอย จากการสำรวจพบว่าบันไดมีความชันและเนื่องจากเดิมไม่มีราวจับ แต่ได้มีการเพิ่มราวจับด้วยไม้กึ่งเส้นผ่านศูนย์กลาง 3" ภายหลัง

หมวดที่ 4 ที่จอดรถ

รูปที่ 4.77 บริเวณที่จอดรถด้านข้างอาคารหอประชุม

อาคารมีที่จอดรถด้านข้างแต่เนื่องจากพื้นที่จอดรถและอาคารมีระดับเดียวกันการปรับจึงมีการยกฟุตบอลขึ้นเพื่อเป็นแนวกันระหว่างลานจอดรถและหอประชุม ส่วนด้านหลังอาคารนั้นเป็นพื้นที่ระดับเดียวกับถนนและมีพื้นที่เพียงพอที่จะจอดรถสำหรับรับ-ส่งได้ และเข้าถึงอาคารด้านข้างได้โดยง่าย

หมวดที่ 5 ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมอาคาร

รูปที่ 4.78 บริเวณทางเข้าด้านหลังอาคารเพื่อไปสู่ทางเข้าอาคารด้านข้างหอประชุม

การเข้าถึงอาคารสามารถเข้าได้หลายเส้นทางคือด้านหน้าอาคาร ด้านหลังอาคารและด้านข้างอาคาร เมื่อพิจารณาการใช้อาคารนั้นพบว่าถ้ากรณีที่ใช้เป็นผู้มาชมในหอประชุมนั้นสามารถใช้ทางเข้าด้านหลังอาคารและด้านข้างอาคารได้ แต่ถ้าหากเป็นผู้ที่ต้องแสดงและขึ้นเวทีนั้นอาจต้องใช้ทางสัญจรด้านหน้าอาคารสำหรับการพิจารณาในครั้งนี้มีการพิจารณาเฉพาะผู้ใช้อาคารที่มาชมการแสดง สามารถใช้ทางเข้าข้างอาคารที่มีระดับเดียวกับถนนซึ่งผู้พิการสามารถเข้าถึงทางด้านข้างนี้ได้ แต่เนื่องจากรางระบายน้ำมีฝาทอเป็นตระแกรงเหล็ก ซึ่งตามกฎหมายกระทรวงเหล็กตระแกรงจะต้องอยู่แนวขวางกับทางสัญจรแต่ลักษณะเหล็กตระแกรงทางเข้าหอประชุมจะเป็นลักษณะขนานกับทางสัญจร ซึ่งเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้ใช้อาคารประเภทความพิการโดยใช้เก้าอี้ล้อไม่สามารถเข้าหอประชุมได้หากจะให้เข้าได้จะต้องปรับเหล็กตระแกรงดังกล่าวเช่นการพลิกเป็นแนวขวาง

หมวดที่ 6 ประตู

รูปที่ 4.79 ประตูภายในและนอกอาคารและประตูห้องน้ำ

ประตูทางเข้าอาคารมีลักษณะเป็นบานเปิด และบริเวณประตูมีการยกระดับธรณีซึ่งทำให้มีความยากลำบากในการใช้งาน มือจับประตูเป็นก้านทำให้สามารถใช้มือจับได้ง่ายแต่จากการสัมภาษณ์ลักษณะการใช้งานอาคารเมื่อมีการแสดงหรือการใช้งานอาคารจะมีการกำหนดทางเข้าและมีผู้ให้บริการอยู่บริเวณประตู

หมวดที่ 7 ห้องส้วม

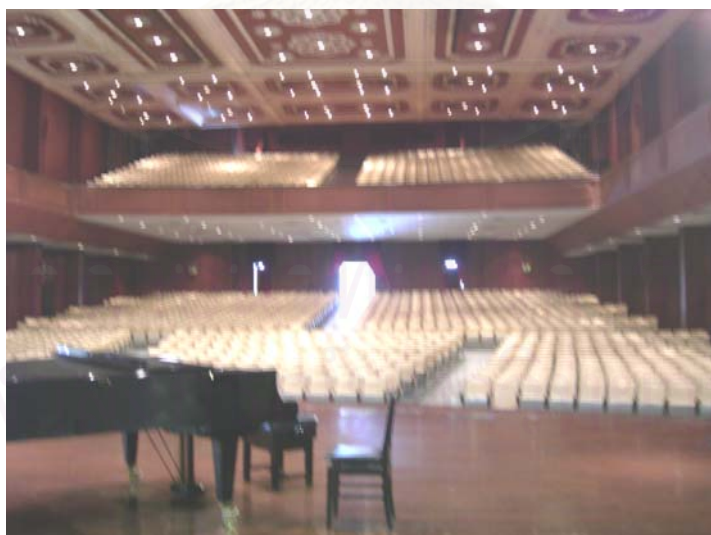
รูปที่ 4.80 ลักษณะห้องน้ำ-ห้องส้วมหอประชุมจุฬาลงกรณ์

ห้องน้ำ-ห้องส้วมสำหรับอาคารหอประชุม มี 4 จุด คือ

- ด้านหลังอาคาร มี 2 ห้องเดี่ยวด้านซ้ายและขวาของอาคาร บริเวณด้านหลังอาคารเป็นห้องน้ำ บริเวณใต้บันได โถเป็นแบบนั่งยอง ไม่มีราวจับหรือมีการจัดไว้สำหรับผู้พิการ
- ด้านข้างอาคาร มี 2 ห้องใหญ่ ภายในแยกเป็นห้องย่อย ๆ อยู่ทั้งทางด้านซ้ายและขวาของอาคาร บริเวณห้องส้วมใหญ่นั้นทางเข้ามีการยกระดับเป็นขั้นบันไดสูงโดยประมาณ 30-40 ซม. พื้นห้องน้ำมีการลดระดับ 5 ซม. ปูพื้นด้วยกระเบื้อง สวนอ่างล้างหน้ามีพื้นที่ว่างด้านใต้อ่าง โถเป็นแบบนั่งราบไม่มีราวจับหรือมีการจัดไว้สำหรับผู้พิการ

หมวดที่ 8 พื้นผิวต่างสัมผัส ภายในและบริเวณอาคารไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัส

หมวดที่ 9 โรงมหรสพ หอประชุม และโรงแรม

รูปที่ 4.81 ภาพรวมภายในหอประชุมจุฬาลงกรณ์ ฯ

บริเวณภายในหอประชุม มีการจัดเก้าอี้เป็นแถวและมีพื้นที่เว้นว่างเป็นทางเดิน 4 ทาง ส่วนที่นั่งด้านหลังแบ่งเป็นทางเดิน 3 ทาง สำหรับทางเดินภายในส่วนหอประชุมมีลักษณะปูด้วยกระเบื้องยางผิวเรียบ ทางเดินไม่มีการยกระดับแต่มีการ ทำเป็นทางลาดจุดภายในนี้ทำให้ภายในผู้พิการทางร่างกายพิจารณาผู้ใช้เก้าอี้ล้อสามารถใช้เส้นทางในการสัญจรได้

รูปที่ 4.82 บริเวณที่นั่งบริเวณทางเข้าที่มีพื้นที่เหลือพอสำหรับจอดรถเก้าอี้ล้อได้ การจัดที่นั่งภายใน แม้ไม่ได้เว้นที่ว่างภายในแถวสำหรับเป็นที่จอดรถเก้าอี้ล้อ แต่จากการสำรวจพบมีพื้นที่ว่างสำหรับจอดรถเก้าอี้ล้อได้อยู่บริเวณทางเข้าใกล้เวทีสามารถมองเห็นด้านหน้าเวทีเช่นเดียวกับที่นั่งอื่น ๆ

จากการศึกษาโดยการสำรวจ พบว่าอุปสรรคสำหรับผู้ใช้อาคารที่เป็นผู้พิการที่ต้องใช้เก้าอี้ล้อนั้นมี ด้านการเข้าถึงอาคาร ซึ่งจะต้องพิจารณาปรับแต่ในที่นี่ได้พิจารณาเฉพาะผู้พิการที่เข้ามาใช้พื้นที่อาคารในส่วนที่ใช้ในการชมการแสดง แต่สำหรับผู้ที่มาใช้อาคารส่วนที่เข้าด้านหลังเวทีและต้องใช้เวทีนั้นเข้าได้ทางด้านหน้าอาคารส่วนหนึ่งนั้นพบว่าด้านหน้าอาคารมีทางเข้าถึงอาคารโดยใช้บันไดด้านหน้าอาคารเพียงจุดเดียวดังนั้นหากต้องปรับให้เข้าถึงอาคารในส่วนนี้อาจจะต้องพิจารณาปรับภายในอาคารให้ขึ้นถึงเวทีได้ หรือพิจารณาปรับทางเข้าด้านหน้าให้เข้าถึงได้ ซึ่งสำหรับการพิจารณาด้านการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการที่เป็นอาคารอนุรักษ์จะต้องมีการพิจารณาด้านอื่น ๆ ด้วยจากการสัมภาษณ์นั้นพบประเด็นต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

3.4) ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง กรณีศึกษาหอประชุมจุฬาลงกรณ์

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นแบบ เจาะลึก(In-depth Interview) กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ทำการศึกษาจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 1 ผู้ทรงคุณวุฒิด้านแนวทางการปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ กลุ่มที่2เจ้าของโครงการ แยกเป็นการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกกลุ่มบุคลากรระดับนโยบายจำนวน 4 คนด้านความ การปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกและจากการเจาะลึกบุคลากรผู้ดูแลอาคาร1คนกลุ่มที่3ผู้ใช้อาคาร

สถาบันนวัตกรรมการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.27 แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
<p>กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและ ผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าถึงอาคารควรปรับบริเวณทางระบายน้ำที่เป็นอุปสรรคสำหรับรถเก้าอี้ล้อ - บันไดด้านหน้ามีความคิดเห็นว่ามีควมชันมากการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกอาจจะต้องทำด้านข้างอาคารแทนซึ่งต้องพิจารณาผู้ใช้อาคารมาใช้ในส่วนใดด้วย - ภายในห้องน้ำการปรับอยู่ในระดับที่ไม่มีกรรือโดยทำได้ด้วยวิธีติดตั้งราวจับเพิ่มเติม - การปรับห้องน้ำอาจดำเนินการปรับในห้องแรกสุดหากเป็นห้องรวม - การปรับอีกแนวทางหนึ่งทำได้โดยปรับห้องน้ำบริเวณห้องใต้บันไดที่อยู่ด้านหลังอาคาร แต่ทั้งนี้ผู้ใช้อาคารที่เป็นผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้ออาจจะต้องเดินทางเป็นระยะทางไกล - แสงสว่างภายในโดยภาพรวมนั้นอาจจะมืดเกินไปเกิดปัญหาทางด้านสายตาของผู้สูงอายุ และผู้มีสายตาเลือนรางดังนั้นควรเพิ่มปริมาณแสงสว่าง - ควรดูก่อนว่าขึ้นไปแล้วจะสามารถนั่งได้บริเวณไหนระยะทางเข้าถึงควรสั้นที่สุด - สำหรับอาคารนี้เป็นอาคารอนุรักษ์ควรรักษาลักษณะเด่นที่สำคัญ - ต้องมีการเตรียมที่นั่งหรือเตรียมพื้นที่ให้เพียงพอไว้ด้วย - การเข้าถึงอาคารควรเชื่อมต่อกจากที่จอดรถ - ควรติดตั้งราวจับบริเวณบันไดด้านหน้าและด้านข้างอาคารด้วย
<p>กลุ่มที่ 2 เจ้าของอาคาร (บุคลากร)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารหอประชุมเป็นอาคารที่เป็นอาคารอนุรักษ์ เนื่องจากอาคารเป็นอาคารอนุรักษ์ที่ได้ขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากร การดำเนินการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นจะต้องปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน - การปรับให้ผู้พิการสามารถใช้อาคารหอประชุมจุฬาได้นั้นการปรับอาจอยู่ในระดับผู้ใช้งานที่เข้ามาส่วนหอชมการแสดงหรือร่วมพิธีในหอประชุมเท่านั้นเนื่องจากการเข้าถึงในส่วนนี้จะดำเนินการได้ง่ายและไม่เสียรูปลักษณะอาคาร - ลักษณะภายในก็เช่นเดียวกันอาจจะต้องมีการปรับพื้นเพื่อเข้าถึงห้องน้ำได้
<p>กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้ที่สายตาเลือนรางเสนอให้อาคารควรมีการปรับแสงสว่างภายในเพิ่มมากขึ้น - การจัดทางเข้าถึงอาคารเป็นสิ่งสำคัญโดยเฉพาะบริเวณที่จะเข้าไปสู่การชมการแสดงได้ - หากปรับสิ่งอำนวยความสะดวกอาจจะทำให้อาคารเสียทัศนียภาพแต่บางครั้งนั้นเห็นว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ใช้งานได้ใช้เท่าเทียมกันทุกคนก็เป็นสิ่งที่ควรทำ - ส่วนภายในเช่นห้องน้ำไม่ต้องการที่จะให้รื้อปรับปรุงแต่อาจดำเนินการเช่นติดตั้งราวจับให้หรือ มีสิ่งช่วยพยุงน่าจะเป็นการช่วยเหลือได้ระดับหนึ่ง - ผู้ใช้พิการทางสายตาเสนอเรื่องการใช้ไม้เท้าแทนสำหรับพื้นผิวสัมผัส

เมื่อพิจารณาลักษณะในภาพรวมแล้ว อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจะต้องปรึกษาผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้าน ภาพรวมจากความคิดเห็นคือ การพิจารณาในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นเรื่องการคำนึงถึงการเข้าถึงอาคาร เพื่อร่วมกิจกรรมภายในหอประชุมได้ การเข้าถึงพิจารณาเลือกภายนอกอาคารต้องเชื่อมต่อกจากที่จอดรถ ระยะทางเพื่อให้เข้าถึงภายในอาคารควรใกล้ที่สุด และต้องใช้ภายในอาคารได้ ขั้นตอนนี้พิจารณาจากผู้ที่ใช้เข้ามาร่วมกิจกรรมได้ก่อน จากการศึกษาข้อมูล

และสัมภาษณ์เจาะลึกนั้นพบประเด็นสำคัญจากการสัมภาษณ์ คือ อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอาคารอนุรักษ์การจะปรับปรุงนั้น ด้านความเหมาะสมทางด้านสถาปัตยกรรมไทยต้องศึกษาปรึกษาทางผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผู้ให้คำปรึกษายหลังทางด้านนี้ คือ อาจารย์ เผ่า สุวรรณศักดิ์ศรี จะเป็นผู้ให้การปรึกษาต่อเติม ปรับปรุงรูปทรง ซึ่งตอนแรกทางมหาวิทยาลัยจะมีการขยายปีกด้านข้างเพราะปัญหาหอประชุมจุไม่พอเวลาพระราชทานปริญญาบัตร เนื่องจากจำนวนบัณฑิตมีเพิ่มมากขึ้นจึงคิดที่จะขยายออกที่ปีกทั้ง2ข้าง แต่เมื่อพิจารณา หากมีการขยายอาจจะทำให้เสียรูปลักษณ์ทางสถาปัตยกรรมของหอประชุมจุฬาลงกรณ์ไปจึงยังไม่ได้มีการดำเนินการต่อ³

3.5) ประเด็นที่สำคัญจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับหอประชุมจุฬาลงกรณ์

ตารางที่ 4.28 ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์

หมวด	องค์ประกอบ		การ จัดเตรียม	ข้อคิดเห็น	
	ชื่อ	ข้อปลีก-ย่อย			
1	ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก	ป้าย- สัญลักษณ์		การเข้าออกสามารถเห็นได้ชัดเจน แต่คาดว่า จะต้องมี เช่น ห้องน้ำที่จัดไว้ให้ก็ควรแสดง	
2	ทางลาดและลิฟต์	ทางลาด	ขนาดและพื้นที่	-	จัดให้มีด้านข้างอาคาร
			ราวจับ	-	ในส่วนทางลาดถ้ามีก็ต้องครบสมบูรณ์
			ป้าย	-	ในส่วนทางลาดถ้ามีก็ต้องครบสมบูรณ์
		ลิฟต์	พื้นที่	-	-
			ประตู	-	-
			ผิวสัมผัส	-	-
			ปุ่ม เบรค	-	-
			ราวจับ	-	-
			สัญญาณ	-	-
		3	บันได	ขนาดและพื้นที่	○
ราวจับ	-			-	
พื้นผิว	-			พื้นผิวลื่นแต่ไม่เห็นควรต้องปรับ	
ลูกตั้ง-ลูกนอน	-			ไม่สามารถปรับได้	
ป้าย	-			-	
4	ที่จอดรถ	ขนาดและพื้นที่	-	ควรจัดให้มีและให้ใช้ได้หากไม่มีผู้พิการ	
		ป้าย	-	ควรจัดให้มีแสดงเป็นรูปคนพิการ	
5	ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่าง อาคาร และทางเชื่อม	ทางเข้า ทางเดิน	●	มีบริเวณด้านหลังอาคาร	
		ผิวสัมผัส	-	ผู้ใช้พิการทางสายตาเสนอเรื่องการใช้ไม้เท้า	
		ฝาท่อ	-	-	
		ป้าย	-	ทางสามารถเห็นได้ชัดในการเข้าอาคารจึงไม่ต้อง	
		ราวจับ	-	ไม่ต้องปรับเพราะมีขนาดทางที่กว้างพอ	
6	ประตู	ช่องประตู	●	-	
		อุปกรณ์	-	ควรปรับส่วนที่จำเป็นต้องใช้หลักเช่นห้องส้วม	

³ เยาวดี ฟ้าย่าง: สัมภาษณ์ 16 มกราคม 2550

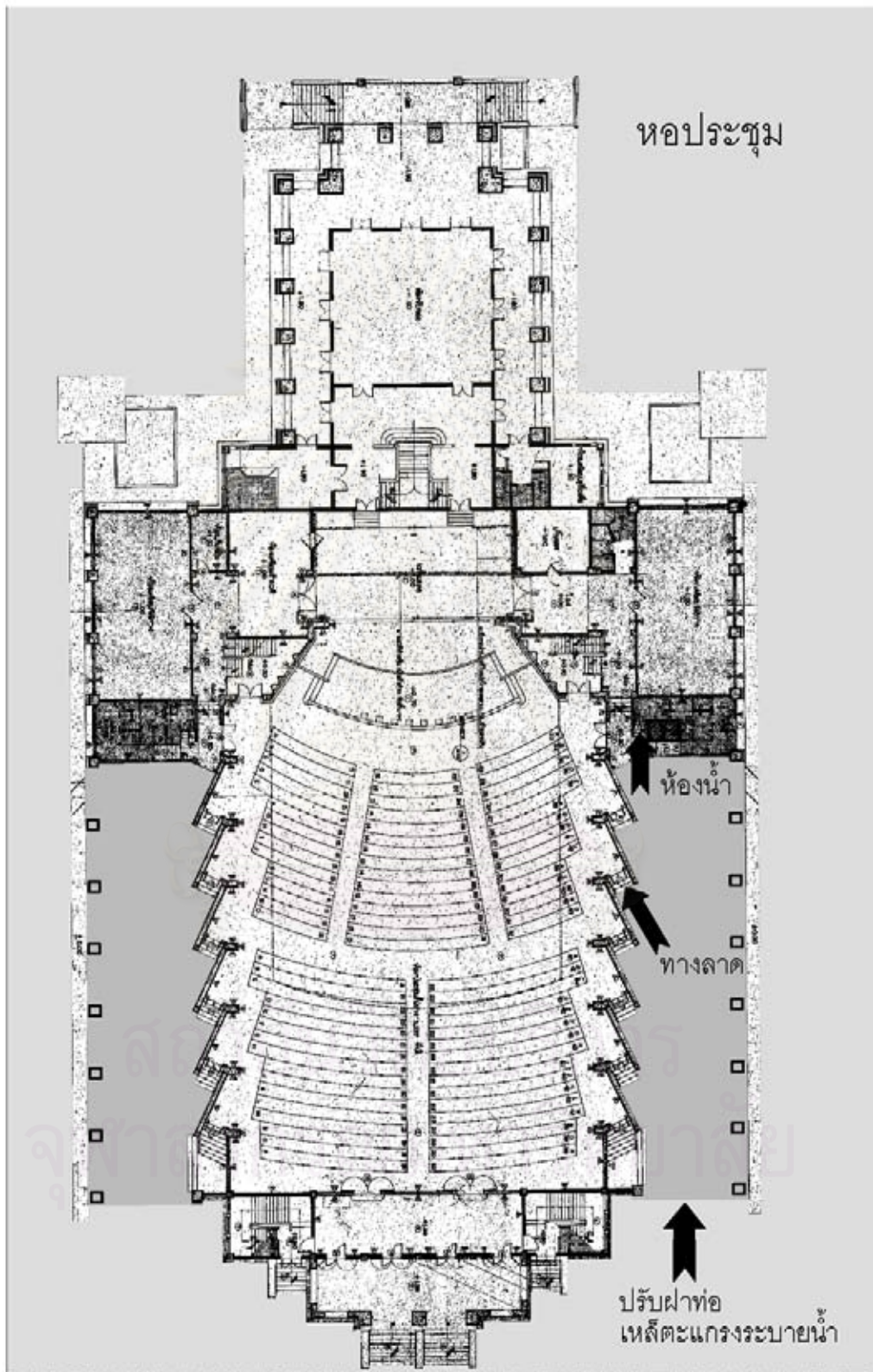

7	ห้องส้วม	ขนาดและพื้นที่	-	ปรับเท่าที่ทำได้โดยไม่มีกรร้อให้เสียรูปทางสถาปัตยกรรม โดยปรับ 1 ห้อง ในห้องแรกสุดหรือปรับบริเวณห้องด้านหลังอาคารได้บันได
		ประตู	-	ปรับเป็นบานเปิดออกหากมีพื้นที่เพียงพอแต่จากการคาดคงไม่มีพื้นที่เพียงพอถ้าเป็นห้องน้ำย่อยด้านข้าง แต่ถ้าหากเป็นห้องด้านหลังอาคารนั้นคาดว่าจะสามารถปรับได้
7	ห้องส้วม (ต่อ)	โถนั่ง	○	เฉพาะห้องที่จัดควรเป็นห้องที่มีโถนั่งราบสำหรับห้องทำยอาจจะต้องเปลี่ยนสุขภัณฑ์เป็นแบบโถนั่งราบ
		ราวจับ		ทำการติดตั้งเพิ่มเติมในห้องแรกให้ใช้งานได้
		สัญญาณ	-	ต้องดูว่าทำแล้วจะมีผู้ใช้หรือไม่
		อ่างล้างมือ	●	-
		โถปัสสาวะ	●	-
8	พื้นผิวต่างสัมผัส	ขนาดและพื้นที่	-	ผู้ใช้พิการทางสายตาเสนอเรื่องการใช้ไม้เท้า
9	โรงมหรสพ หอประชุม	ที่นั่ง	-	มีพื้นที่ด้านข้างของแถวที่นั่งที่มีพื้นที่เพียงพอและสามารถใช้เป็นที่นั่งต่อไปได้

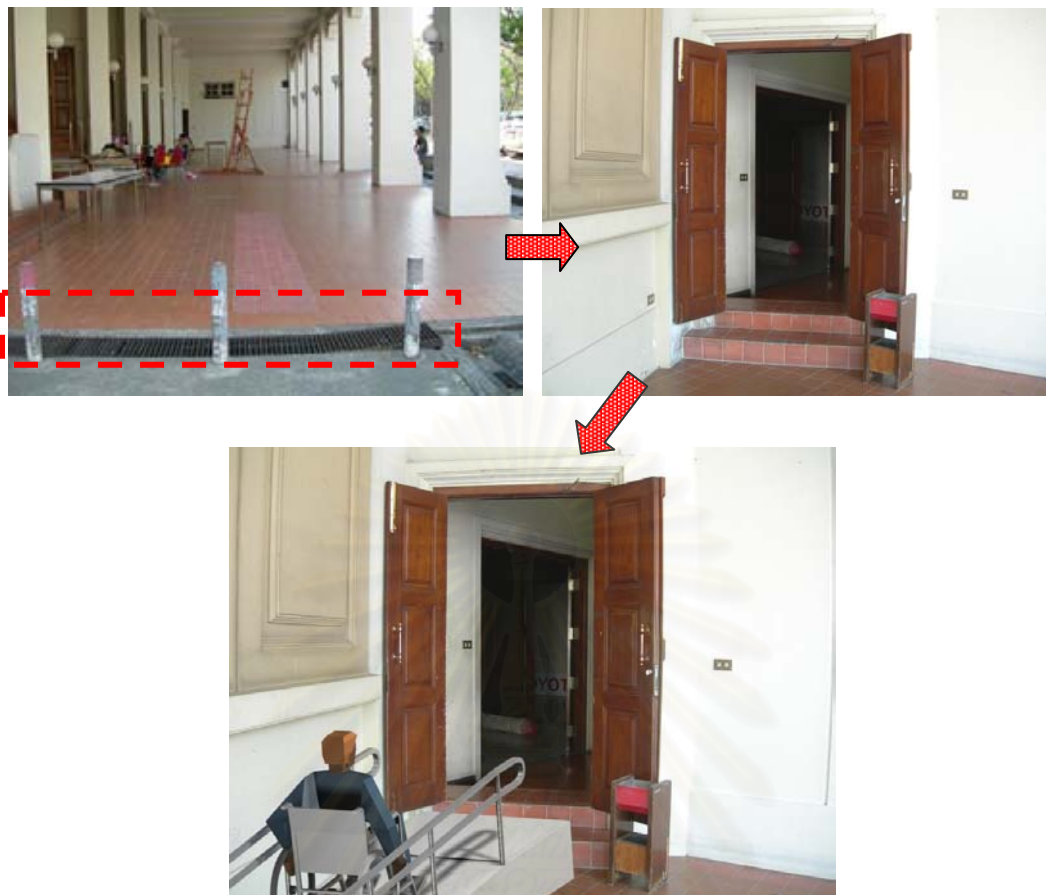
อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอาคารที่ขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากรดำเนินการปรับสิ่งอำนวยความสะดวก จึงต้องผ่านการเห็นชอบและต้องมีที่ปรึกษาการปรับอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับการศึกษานั้นได้แนวทางที่สามารถอำนวยความสะดวกได้ด้วย การจัดทำให้มีทางลาดเข้าด้านข้างอาคารและปรับปรุงห้องน้ำ เช่นติดตั้งราวจับและสามารถให้เข้าถึงห้องน้ำด้วยบันไดนั้นแล้วแต่กรณีอื่นขึ้นอยู่กับพื้นที่และรูปแบบทางสถาปัตยกรรม การปรับปรุงอาจจะต้องดำเนินการพร้อมกับการปรับปรุงครั้งใหญ่ภายหลัง

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.6) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแสดงในผังพื้นหอประชุมจุฬาลงกรณ์

รูปที่ 4.83 แสดงแนวทางการปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ

รูปที่ 4.84 แนวทางตามข้อคิดเห็นการปรับปรุงทำทางลาดที่หอประชุมจุฬาลงกรณ์

บริเวณทางเข้าด้านข้างอาคาร หากมีทางลาดก็จะทำให้ผู้ใช้อาคารที่ใช้เก้าอี้ล้อสามารถใช้งานได้สะดวกมากยิ่งขึ้นการปรับปรุงอาคารหอประชุม ควรคำนึงถึงทัศนียภาพของอาคารที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมซึ่งทางผู้ให้การสัมภาษณ์ ได้แสดงความเห็นว่า เนื่องจากการใช้อาคารดังกล่าวนี้เป็นอาคารอนุรักษ์ส่วนภายนอกอาคารอาจจะต้องปรับเช่น บริเวณทางเข้าอาคารที่เดิมมีวางระบายน้ําฝนระแวงเหล็กส่วนนี้ควรมีการดำเนินการปรับทำให้ระแวงเป็นแนวขวางก็จะทำให้สามารถเข้าถึงและใช้ภายในอาคารหอประชุมได้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4.4.3.3 อาคารกรณีศึกษาประเภทอาคารสนามกีฬา

1) สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1.1) **ข้อมูลอาคาร** เป็นสนามกีฬากลางแจ้งขนาดใหญ่สร้างขึ้นแล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2510 สำหรับเล่นกีฬาฟุตบอล รักบี้ฟุตบอลและกีฬาากลางแจ้งอื่น ๆ ที่ใช้สนามหญ้าและมีลู่วิ่งยางสังเคราะห์ขนาด 8 ลู่วิ่ง สำหรับการแข่งชันกรีฑา มีจำนวนชั้น 3 ชั้นสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ มีส่วนประกอบ

- อัฒจันทร์ สำหรับนั่งชมโดยรอบ จุคนได้ประมาณ 20,000 – 25,000 คน โดยอัฒจันทร์ด้านทิศตะวันตกมีหลังคาคลุมโดยชั้นหลังคาคลุมเป็นส่วนห้อง VIP เพื่อรองรับแขกพิเศษ
- ส่วนห้องพิตเนส
- ส่วนห้องทำงานเจ้าหน้าที่สนาม
- ส่วนห้องน้ำและห้องแต่งตัวนักกีฬา

ในระยะแรกอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์อยู่ภายใต้การดูแลของกองอาคารสถานที่ (เดิม) ต่อมาได้ดำเนินการภายใต้แผนกอาคารสถานที่และอุปกรณ์กีฬา ของศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสำหรับรายละเอียดที่มาของศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก ข.

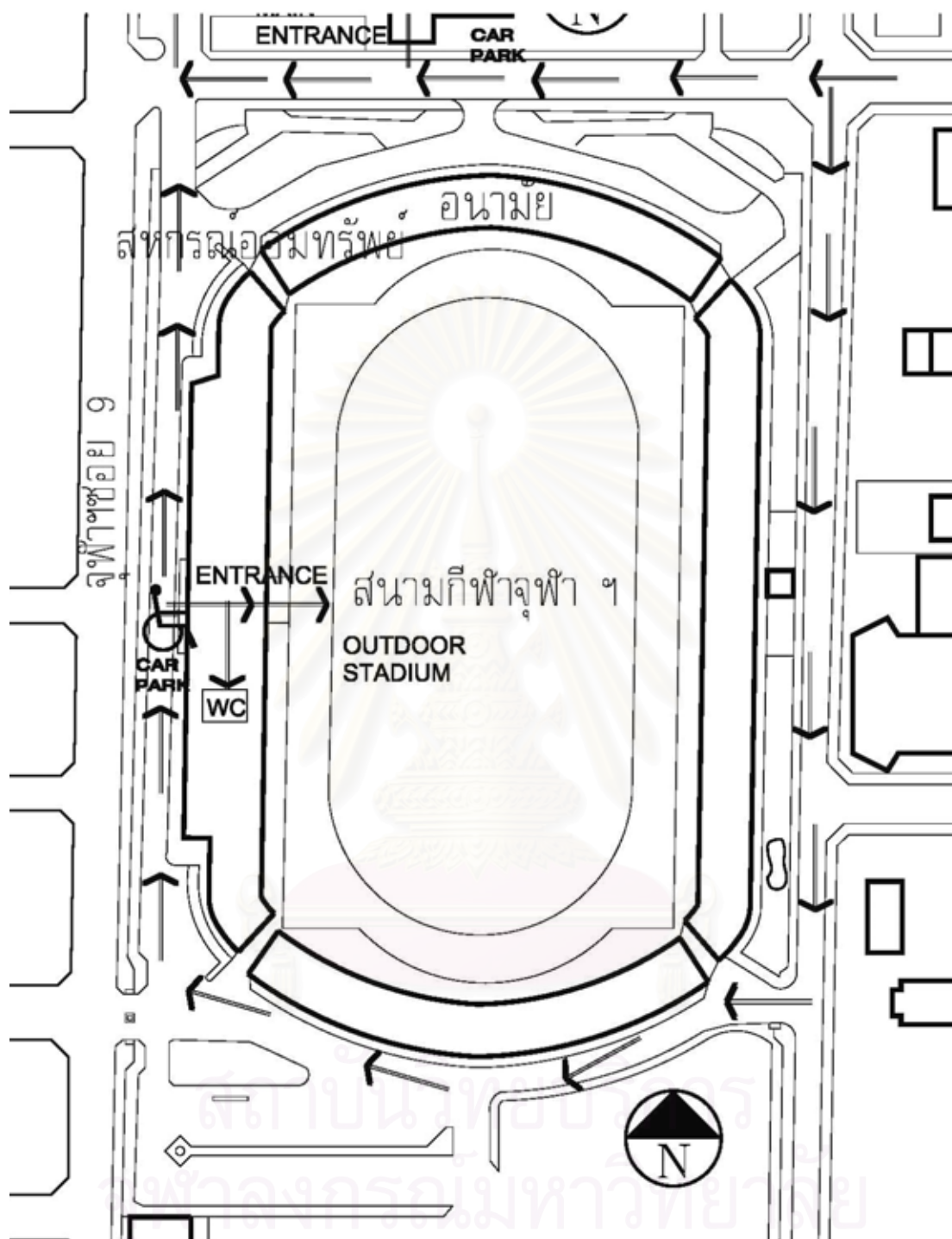

รูปที่ 4.85 ภายในสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สำหรับอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีนโยบายในการบริหารจัดการดูแลอาคารสถานที่ เพื่อส่วนหนึ่งเป็นการหารายได้ตามโอกาสอันสมควร โดยไม่มีผลกระทบต่อกิจกรรมหลักอื่น ๆ คือ การให้เช่าพื้นที่ให้ภาคเอกชนเช่าพื้นที่ในการทำธุรกิจโดยการเก็บค่าเช่าจากเอกชนเป็นระยะยาว

1.2) ผังบริเวณและการเข้าถึงอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.86 ผังบริเวณอาคารและส่วนที่ผู้พิการพอเข้าถึงได้ในปัจจุบัน

1.3) รายละเอียดการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจากการสำรวจอาคารสนามกีฬา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หมวดที่ 1ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก

หมวดที่ 2 ทางลาดและลิฟต์ ไม่มีทางลาดและลิฟต์

หมวดที่ 3 บันได

รูปที่ 4.87 บันไดภายในอาคาร

ภายในทางเข้าหลักและรอบ ๆ อาคารในแต่ละจุด บันไดมีราวจับทั้ง 2 ด้าน ระดับชั้นบันไดมีความสูง 17.5 -18.5 ซม. ทำด้วยพื้นหินขัดภายในอาคารด้านทางเข้าอาคารหลัก มีการจัดรูปแบบใหม่ให้มีพื้นแบบกระเบื้องยาง บันไดดังกล่าวสามารถขึ้นถึงอาคารในชั้นที่ 2 -3 ได้

หมวดที่ 4 ที่จอดรถ จะมีลักษณะให้จอดรถรอบ ๆ อาคารซึ่งอาคารนั้นมีถนนโดยรอบ การจอดรถเป็นลักษณะขนานกับถนน

รูปที่ 4.88 ที่จอดรถบริเวณด้านข้างรอบ ๆ อาคาร

หมวดที่ 5 ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมอาคาร

รูปที่ 4.89 บริเวณทางเข้าอาคาร รอบอาคาร

บริเวณทางเข้าอาคารสามารถเข้าถึงได้โดยมีฟุตบอลรอบ ๆ อาคาร และพื้นภายในอาคารนั้นมีการยกระดับจากฟุตบอลอีกทีหนึ่ง รอบบริเวณอาคารนั้นได้จัดเป็นห้องต่าง ๆ สำหรับทางเดินไปสู่อาคารอื่น ๆ นั้น ต้องใช้ถนน อาคารนี้ไม่มีส่วนเชื่อมกับอาคารใด

หมวดที่ 6 ประตู

รูปที่ 4.90 ประตูกระจกทางเข้าหลักและประตูโดยรอบอาคาร

อาคารมีทั้งประตูทางเข้าหลักและประตูรอบ อาคาร มีหมายเลขกำกับในการใช้เป็นชื่อประตู ประตูทางเข้าหลักปัจจุบันมีการปรับโดยการใช้เป็นกระจกมีมือจับเป็นลักษณะก้านเปิดปิดได้สะดวก มีรูปแบบทางเข้าถึงโดยใช้ฟุตบอลรอบ ๆ เนื่องจากกระจกเป็นลักษณะใสโดยตลอดอาจทำให้เกิดการเดินชนเวลาใช้งานได้

หมวดที่ 7 ห้องส้วม

รูปที่ 4.91 ห้องน้ำ-ห้องส้วมทั่วไปที่ใช้ภายในอาคารชั้นที่ 1

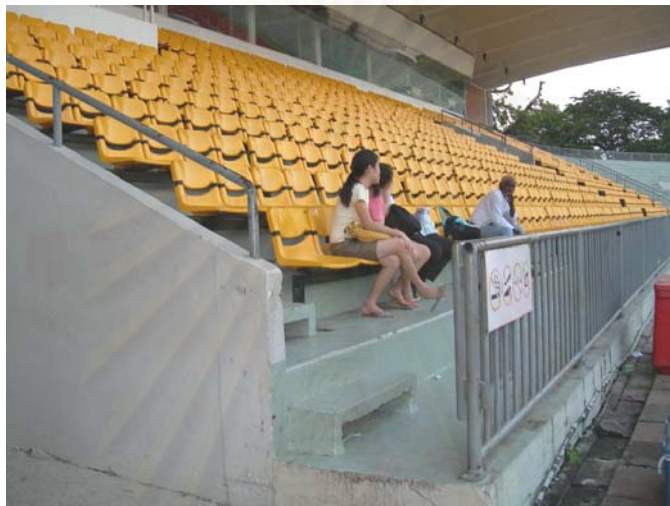
รูปที่ 4.92 ห้องส้วม VIP ด้านบนชั้น 3

ห้องส้วมแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ห้องส้วมภายในสามารถเข้าถึงได้โดยทางเข้าหลัก และห้องส้วม VIP ด้านบน เป็นห้องใหญ่แบ่งออกเป็นห้องแยกระหว่างบริเวณอ่างล้างหน้า และห้องที่เป็นห้องน้ำแยกย่อยภายในห้องน้ำดังกล่าวมีการแบ่งเป็นห้องอาบนี้ด้วย การปรับห้องน้ำในปัจจุบันมีการใช้พื้นกระเบื้องผนังสีดำ และอลูมิเนียมกันห้องต่าง ๆ เมื่อพิจารณาอาจเป็นสาเหตุทำให้ผู้พิการที่มีระดับสายตาเลือนรางไม่สามารถใช้ได้ สะดวกนักเนื่องจากสีและวัสดุที่ใช้

หมวดที่ 8 พื้นผิวต่างสัมผัส ไม่มีพื้นผิวสัมผัส

บริเวณที่นั่งรอบ ๆ สนาม บริเวณที่นั่งรอบ ๆ มีการจัดที่นั่งรอบ ๆ และมีรั้วกัน แยกระหว่างสนาม และพื้นที่นั่ง พื้นที่นั่งได้แบ่งเป็นการยกระดับ

รูปที่ 4.93 บริเวณที่นั่งมีหลังคาคลุมในอาคาร

ข้อพิจารณาสนามกีฬา ดังกล่าวนั้นอาจเป็นการยากในการศึกษาเรื่องสำหรับผู้พิการเนื่องจากเป็นอาคารที่สร้างขึ้นเพื่อการกีฬาบางจุดเช่นบันไดที่มีในการขึ้นถึงที่นั่งนั้นย่อมมีระดับความสูงนับเป็นเรื่องธรรมดาที่จะต้องสูงแต่ส่วนนี้ได้พิจารณาการใช้ที่ทำให้ผู้พิการสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในสนามได้หรือไม่และเพื่อศึกษาว่าอาคารสนามกีฬาดังกล่าวมีแนวทางอย่างไรในการจัดการสำหรับด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกซึ่งจากการสัมภาษณ์ได้คำตอบดังต่อไปนี้

1.4) ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง กรณีศึกษาอาคารศาลาพระเกี้ยว

ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นแบบเจาะลึก (In-depth Interview) กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ กลุ่มที่ 2 เจ้าของโครงการ (บุคลากร) โดยได้ทำการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้ดูแลในส่วนศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบกับบุคลากรอื่น ๆ เพื่อแสดงความคิดเห็น และได้สัมภาษณ์ กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร ในกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด พบว่าทุกท่านมีโอกาสได้ใช้อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แตกต่างกันไป บางคนนั้นไม่มีโอกาสได้เข้ามาใช้ นอกจากนี้ได้ทำการสังเกตและสอบถามผู้ใช้อาคารทั่วไปขณะทำการสำรวจด้วย ซึ่งได้ขอแสดงความคิดเห็นดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4.29 แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
<p>กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและ ผู้ทรงคุณวุฒิ</p>	<ul style="list-style-type: none"> - การเข้าถึงอาคารนั้นสามารถทำได้ไม่ยากนักเพียงแค่ปรับระดับรอบ ๆ อาคารและมีการปรับระดับในบางจุดให้เข้าถึงอาคารได้อาจเป็นทางลาดเล็ก ๆ - การเข้าชมกีฬาก็สามารถเข้าถึงได้ ถ้าเป็นผู้พิการที่นั่งเก้าอี้ล้อนั้นก็ไม่สามารถขึ้นไปนั่งบน อัฒจันทร์ได้ ลักษณะดังกล่าวควรจัดให้ผู้พิการชมได้อาจเป็นบริเวณด้านข้างสนามที่ติดอัฒจันทร์ด้านหน้าโดยปรับให้ เป็นที่นั่งของผู้อื่นร่วมด้วยได้ - ส่วนบริเวณห้องน้ำควรปรับให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกด้วย เช่น ใช้บางห้องที่มีพื้นที่เหลือในอาคารปรับเป็นห้องน้ำสำหรับผู้พิการและห้องน้ำนี้ควรมีการเปิดให้ผู้อื่น ๆ ได้ใช้ด้วย หากยังมีงบที่จำกัดบางห้องอาจดำเนินการติตราวจับเพิ่มเติมให้ - การปรับปรุงหากมีลิฟต์ที่ทำให้สามารถขึ้นถึงอาคารด้านบนสุดนั้นก็ทำให้ผู้พิการสามารถใช้อาคารในการชมกีฬาจากด้านบนได้
<p>กลุ่มที่ 2 เจ้าของอาคาร (บุคลากร)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - อาคารสนามกีฬาเคยมีการกล่าวถึงเรื่องการจัดทำลิฟต์ให้ขึ้นสู่ชั้นที่ 3 ได้ ซึ่งถ้ามีก็จะเป็นการทำให้ทุกฝ่ายสามารถใช้อาคารได้อย่างสะดวก แต่ยอมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ เช่น ด้านงบประมาณและการคุ้มค่าในการลงทุนไป เพราะอาคารไม่ได้มีความสูงนัก - การปรับปรุงให้ผู้พิการถ้าเป็นผู้ใช้เก้าอี้ล้อทำได้ยาก บางอย่างถ้าทำไม่ได้ก็ยอมรับ ทั้งนี้ก็ต้องแก้ไขต่อไป เช่น ที่นั่งก็อาจจะต้องแยกออกมา - สิ่งที่สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีอยู่ก็สามารถทำให้คนพิการเข้าถึงได้แต่ที่นั่งอาจไม่ได้มีจัดเตรียมไว้ สิ่งที่ปรับได้คือการจัดที่นั่งให้กับผู้พิการ มีความคิดที่ไม่ควรแปลกแยกทำที่นั่งริมสนามเป็นสิ่งที่ทำได้ โดยนั่งร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในสนาม - ห้องน้ำเพิ่งได้มีการปรับปรุงไป จึงอาจเพิ่มเติมราวจับให้สามารถใช้งานในห้องน้ำได้
<p>กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร</p>	<ul style="list-style-type: none"> - ผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อเข้าถึงไม่ยาก สิ่งที่ดีควรทำเพิ่มคือปรับปรุงพื้นที่นั่งชมกีฬาให้ด้วย - ผู้สูงอายุให้สัมภาษณ์ว่าการเข้าถึงอาคารด้านบนเดินขึ้นยาก จึงชอบนั่งบริเวณที่ไม่สูง - ห้องส้วมทางเดินเข้าแคบสวนทางกันยากและคาดว่าปรับปรุงได้ยาก - ห้องส้วมผู้สูงอายุแนะนำว่าบางห้องควรติตราวจับให้เพราะว่าจะได้ช่วยพยุงตัวได้ - ในเบื้องต้นเห็นว่าการปรับปรุงห้องน้ำผู้พิการน่าจะมีการดำเนินการทำในห้องน้ำรวมและถ้าหากทำแล้วควรปรับทางเดินเข้าห้องน้ำให้มีระดับที่รถเก้าอี้ล้อใช้ได้ - จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำลังจะปรับเป็นห้องออกกำลังกายภายในอาคาร บางส่วนคาดว่าผู้พิการย่อมมีโอกาสมาด้วยจึงควรดำเนินการปรับปรุงในส่วนที่พอทำได้ เช่น ทางลาดพื้นเปลี่ยนระดับ ติดตั้งราวจับในห้องน้ำ หากเป็นไปได้จัดให้มีห้องน้ำสำหรับผู้พิการ ส่วนลิฟต์มีหรือไม่มีก็ได้ขึ้นอยู่กับความคุ้มค่าในการลงทุน - ควรปรับฟุตบอลรอบอาคารให้เรียบไม่สะดุด - ยอยากให้ดำเนินการปรับปรุงบริเวณโดยคำนึงถึงที่จอดรถ มีให้กับผู้พิการด้วย - หากมีการดำเนินการทำปรับควรเพิ่มทางไปห้องน้ำ-ห้องส้วม - บานกระจกใสมองเห็นได้ยากควรมีสัญลักษณ์บอกด้วย

1.5) ประเด็นที่สำคัญจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับอาคารศาลาพระเกี้ยว

ตารางที่ 4.30 ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคาร

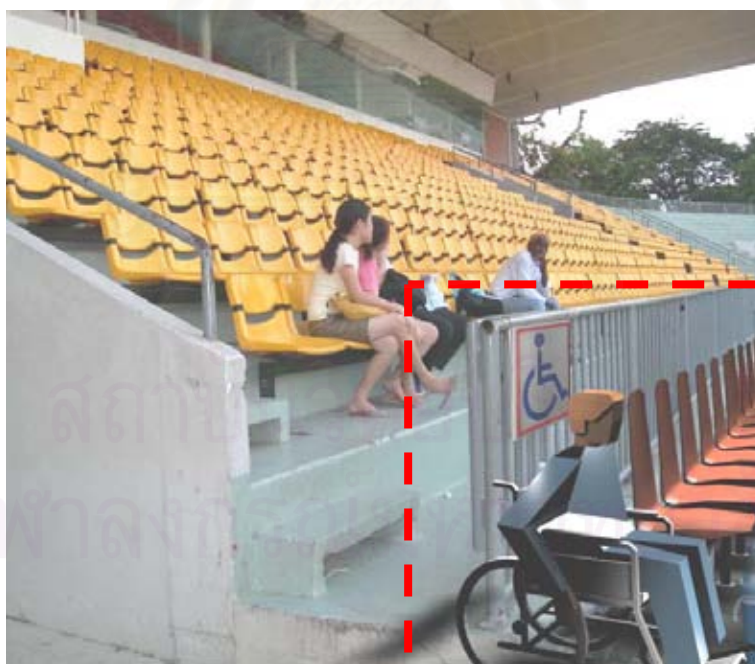
หมวด	องค์ประกอบ		การ จัดเตรียม	ข้อคิดเห็น	
	ชื่อ	ข้อปลีก-ย่อย			
1	ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก	ป้าย- สัญลักษณ์	-	ทางไปห้องน้ำ-ห้องส้วมควรบอก และถ้ามีการดำเนินการควรเพิ่มเติมบริเวณที่นี้	
2	ทางลาดและลิฟต์	ทางลาด	ขนาดและพื้นที่	-	-
			ราวจับ	-	-
			ป้าย	-	-
		ลิฟต์	พื้นที่	-	อาคารสนามกีฬาเคยมีการกล่าวถึงเรื่องการจัดทำลิฟต์ให้ขึ้นสู่ชั้นที่ 3 ได้ แต่ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างเช่นด้านงบประมาณและการคุ้มค่าในการลงทุนไป เพราะส่วนนี้อาคารนั้นก็ไม่ได้มีความสูงนัก
			ประตู	-	
			ผิวสัมผัส	-	
			ปุ่ม เบรค	-	
			ราวจับ	-	
		สัญญาณ	-		
3	บันได	ขนาดและพื้นที่	●	-	
		ราวจับ	○	มีแต่ไม่สมบูรณ์แต่เห็นว่าไม่จำเป็นต้องปรับ	
		พื้นผิว	-	-	
		ลูกตั้ง-ลูกนอน	-	-	
		ป้าย	-	ควรบอกตำแหน่งบันไดที่ใช้หลักด้วย	
4	ที่จอดรถ	ขนาดและพื้นที่	-	มีพื้นที่และควรจัดส่วนนี้ไว้ด้วย	
		ป้าย	-	ควรจัดที่จอดรถให้กับผู้พิการในที่จอดรถ	
5	ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่าง อาคาร และทางเชื่อม	ทางเข้า ทางเดิน	○	บริเวณทางเข้ามีฟุตบอลควรปรับเป็นบางจุด	
		ผิวสัมผัส	-	ผู้พิการทางสายตาเสนอให้ใช้ไม้เท้าแทนได้และเสนอให้ระวางด้านบนศีรษะได้ด้วย	
		ผ้าท้อ	●	-	
		ป้าย	-	คิดเห็นว่าสามารถเห็นทางเข้าอาคารได้ชัด	
		ราวจับ	-	-	
6	ประตู	ช่องประตู	○	ควรทำให้เห็นว่าเป็นกระจกด้วย	
		อุปกรณ์	●		
7	ห้องส้วม	ขนาดและพื้นที่	-	จัดให้มี 1 ห้องให้เข้าถึงได้ง่าย	
		ประตู	-	พื้นที่ปรับอาจไม่เพียงพอสำหรับคนเดินไปมา	
		โถนั่ง	●	-	
		ราวจับ	-	ควรติดเพิ่มในห้องน้ำห้องที่ต้องการจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก	
		สัญญาณ	-	ควรจัดทำเป็นกริ่งสัญญาณให้	
		อ่างล้างมือ	●	-	
		โถปัสสาวะ	○	คิดว่าควรจะปรับภายหลังเมื่อต้องเปลี่ยนโถเมื่อชำรุดตามมาตรฐาน	

ในภาพรวมมีการคำนึงถึงการเข้าถึงอาคาร ควรปรับปรุงทางเข้าโดยทำทางลาดให้ใช้พื้นที่ต่างระดับกันได้ และอุปสรรคอีกประการ คือ การใช้ส่วนพื้นที่นั่งชมกีฬา เสนอแนะให้ดำเนินการจัดที่นั่งด้านหน้า แต่ต้องไม่รู้สึกแปลกแยก ส่วนห้องน้ำควรดำเนินการปรับปรุงให้มีห้องน้ำผู้พิการ อย่างน้อยควรติดตั้งราวจับในห้องน้ำเป็นบางห้องก็อาจจะใช้ได้ และส่วนที่เป็นปัญหาเช่นทางเข้าห้องน้ำก็ควรปรับในระดับที่แตกต่างให้ใช้ได้

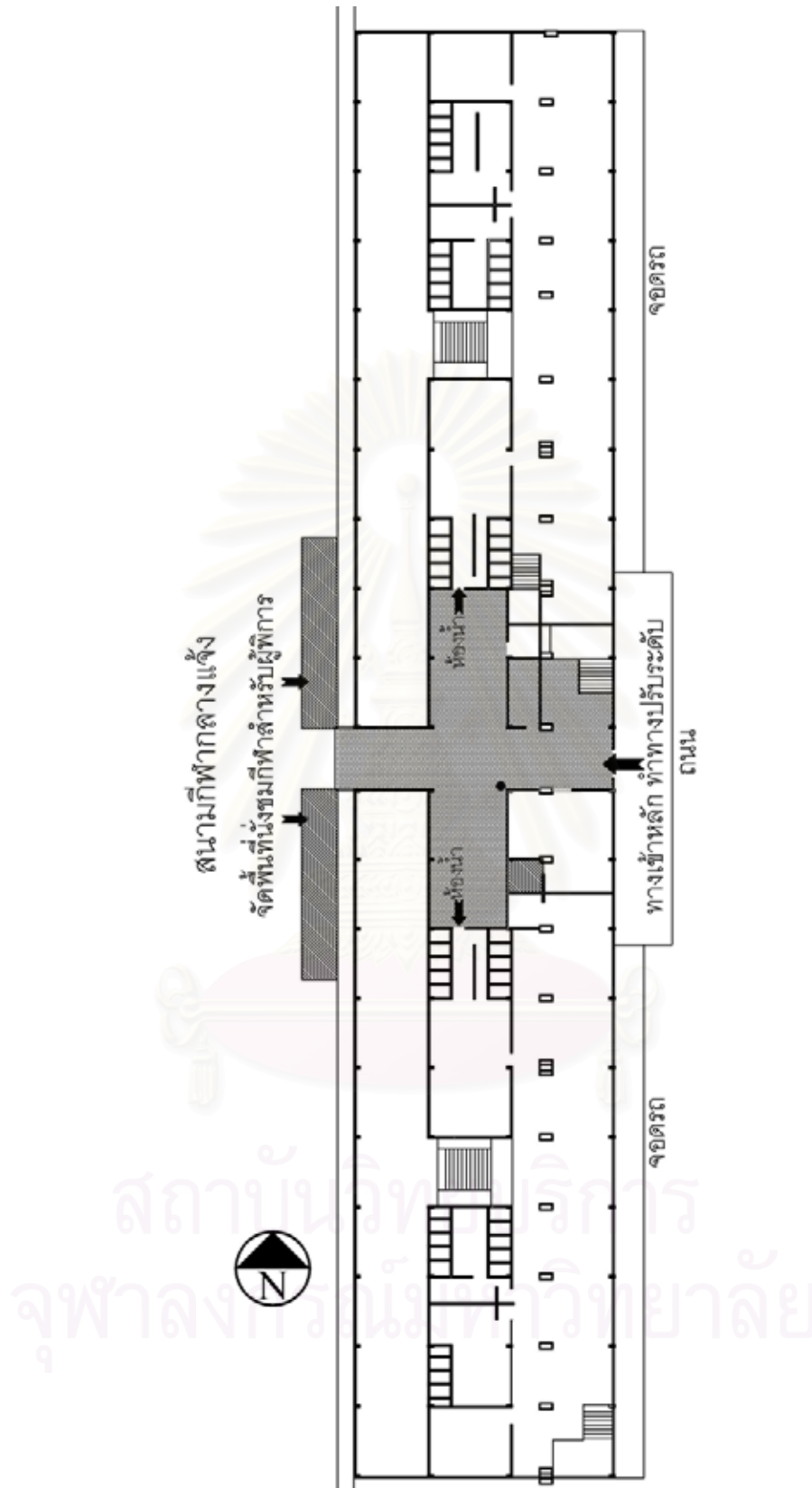
2.6) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกในผังพื้นที่สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์พบว่าเมื่อลงประเด็นเป็นจุดต่างๆ ทางกายภาพอาคารแล้ว มีความคิดเห็นที่จะต้องปรับปรุง คือ ป้าย-สัญลักษณ์ ทางไปห้องน้ำและตำแหน่งบันไดด้วยหากมีการจัดภายหลัง ที่จอดรถควรหาที่เหมาะสมและจัดให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการ ทางเข้าอาคารควรปรับบริเวณทางเข้าหลักให้เข้าถึงได้สะดวกโดยรถเก้าอี้ล้อต้องเข้าได้ ส่วนห้องน้ำ-ห้องส้วมควรปรับให้มีอย่างน้อยหนึ่งจำนวน สำหรับห้องผู้พิการในเบื้องต้นทำได้โดยติดตั้งราวจับในการช่วยพยุงตัวได้ นอกจากนี้ให้จัดทำรังสัญลักษณ์ภายในห้องน้ำด้วยหากต้องการความช่วยเหลือเนื่องจากภายในบางครั้งผู้ใช้มีไม่มากเท่าใดนักและห้องส้วมอยู่ไกลบริเวณที่มีคนอยู่ นอกจากนี้ประตูควรติดสัญลักษณ์ให้เห็นว่าเป็นประตูกระจกด้วยถึงแม้ว่าประตูเมื่อมีการใช้งานจะเปิดตลอดเวลาก็ตาม

ในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับอาคารสนามกีฬากลางแจ้งส่วนมากนั้นผู้ให้การสัมภาษณ์ได้เน้นประเด็นไปที่การจัดที่นั่งชมกีฬาให้กับผู้พิการ เช่นผู้พิการเก้าอี้ล้อจะมีอุปสรรคในส่วนนี้ นอกจากนี้ได้เสนอให้ดำเนินการปรับในส่วนรายละเอียดปลีกย่อย เช่นเรื่องห้องน้ำ ที่จอดรถ โดยฝ่ายผู้ใช้อาคารเห็นความสำคัญและเห็นสมควรหากต้องมีการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ

รูปที่ 4.94 แนวทางการจัดทำที่นั่งสำหรับผู้พิการในสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.95 ผังอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและการเข้าถึง

2) สนามกีฬาในร่ม

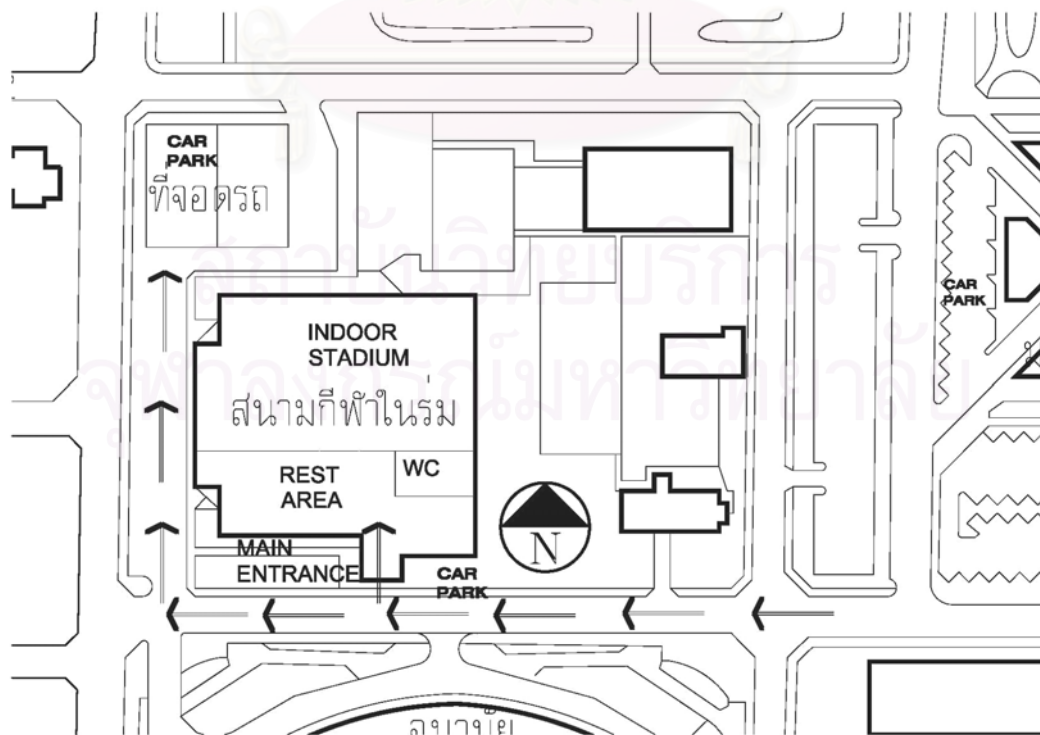
2.1) **ข้อมูลอาคาร** เป็นอาคารสนามกีฬาในร่มสนามกีฬาในร่ม มีส่วนประกอบ คือ สนามกีฬาอเนกประสงค์ สำนักงานของศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในชั้นที่ 2 สนามกีฬาอเนกประสงค์สามารถเล่นกีฬาได้หลายชนิด เช่น ตระกร้อ วอลเลย์บอล บาสเกตบอล เทเบิลเทนนิส แบดมินตัน ยูโด มวย ยิมนาสติก และกีฬาในร่มชนิดต่าง เป็นอาคาร 2 ชั้น เริ่มสร้าง 21 ธ.ค. 2521 แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 1 เม.ย. 2523 ปัจจุบันรับผิดชอบโดยแผนกอาคารสถานที่และอุปกรณ์กีฬาของศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.96 อาคารสนามกีฬาในร่ม

อาคารสนามกีฬาในร่มนั้น เป็นที่ตั้งของที่ทำการศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยอาคารมีคณะผู้บริหารและบุคลากรประจำอยู่ในชั้นที่ 2 ที่ทำการแห่งนี้เป็นศูนย์กลางการบริหารทั้งหมดสำหรับบริการด้านการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ ในส่วนสนามกีฬาและอาคารศูนย์กีฬา จากการสำรวจอาคารสนามกีฬาในร่ม มีการอธิบายและภาพประกอบดังต่อไปนี้

3.2) ผังบริเวณและการเข้าถึงสนามกีฬาในร่ม

รูปที่ 4.97 ผังบริเวณอาคารสนามกีฬาในร่ม และภาพรวมส่วนต่าง ๆ ของภายในอาคาร

2.3) รายละเอียดการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจากการสำรวจสนามกีฬาในร่ม
 หมวดที่ 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ไม่มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก
 หมวดที่ 2 ทางลาดและลิฟต์ ไม่มีลิฟต์

รูปที่ 4.98 ทางลาดด้านหน้าอาคาร

ทางลาดนั้นมีลักษณะลาดชันมาก โดยในปัจจุบันใช้สำหรับเป็นที่ขนของ ลักษณะดังกล่าวไม่ได้ตาม
 มาตรฐานทางลาดเพื่อผู้พิการแต่อย่างใด จึงมีข้อสันนิษฐานเบื้องต้นว่าใช้สำหรับเป็นที่ขนของ

หมวดที่ 3 บันได บันไดมี 2 จุดด้วยกัน คือ บันไดทางเข้าด้านหน้าและบันไดภายในอาคารชั้น 2 เพื่อ
 ไปในส่วนสำนักงานของศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รูปที่ 4.99 บันไดภายนอกอาคารและทางลาด

รูปที่ 4.100 บันไดภายในอาคาร

- บันไดมีทางลาดด้านหน้าอาคารมีความสูงชันบันได 17.5-18.5 ซม. ไม่มีราวจับ พื้นผิวเรียบไม่ลื่น
- บันไดภายในอาคาร มีความสูงชันบันได 17.5-18.5 ซม. มีราวจับ 2 ด้าน พื้นผิวเรียบไม่ลื่นแต่แสงสว่างน้อยเกินไปมีความกว้างบันได 1.25 เมตร

หมวดที่ 4 ที่จอดรถ

รูปที่ 4.101 ลักษณะการจอดรถหลังอาคาร

ที่จอดรถมีด้านหน้าอาคารบริเวณข้างถนนด้านหน้าอาคารและด้านข้างอาคาร และลานจอดรถด้านหลังอาคาร บริเวณที่จอดรถด้านหน้าอาคารนั้นจะมี พนักงานรักษาความปลอดภัยที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำ มีหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้ใช้อาคาร ดูแลให้ความสะดวกในการ จอดรถในบริเวณอาคารและให้การช่วยเหลือ ดูแลด้านต่าง ๆ สำหรับผู้ที่มาใช้บริการด้วย

หมวดที่ 5 ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคาร และทางเชื่อมอาคาร

รูปที่ 4.102 ทางเข้าอาคารด้านอาคารสนามกีฬาในร่มข้างที่ปิดไป

เดิมนั้นลักษณะการออกแบบอาคารมีทางเข้าด้านข้างและ ทางเข้าด้านข้างนั้นสามารถเข้าไปสู่บริเวณสนามกีฬาภายในอาคารได้ แต่เนื่องจากต้องการควบคุมบุคคลเข้าออกจึงได้มีการปิดประตูด้านข้างอาคารและให้มีการเข้าถึงได้ทางด้านหน้าเพียงด้านเดียว การเข้าถึงอาคารนั้นมีฟุตบาทรอบอาคารแต่เนื่องจากบริเวณฟุตบาทไม่มีทางขึ้น จึงเป็นอุปสรรคสำหรับผู้ใช้อาคารได้

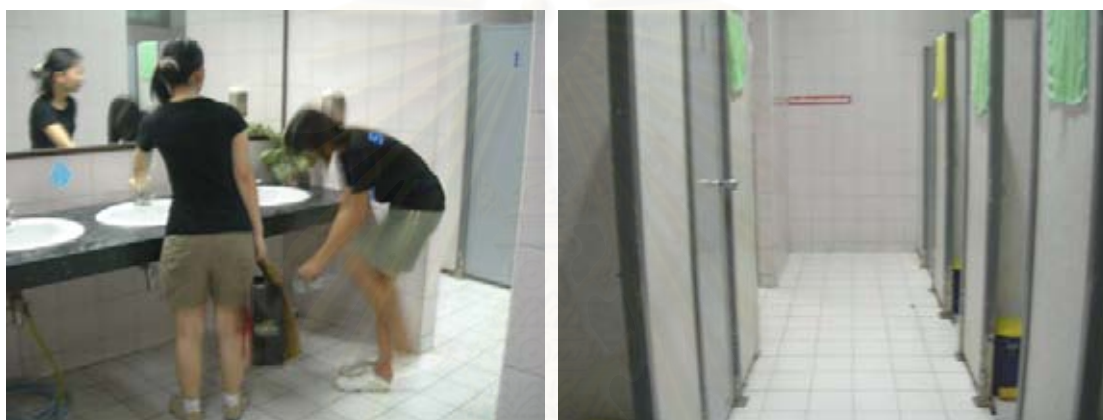
หมวดที่ 6 ประตู ลักษณะประตูที่ใช้เป็นประตูบานม้วน ซึ่งจะเปิดใช้เมื่อมีการเปิดบริการเสมอ จึงไม่เป็นอุปสรรคสำหรับการเปิด-ปิดประตู

รูปที่ 4.103 ลักษณะประตูบานม้วน

หมวดที่ 7 ห้องส้วม

รูปที่ 4.104 ภายในบริเวณห้องน้ำ-ห้องส้วมสนามกีฬาในร่ม

ภายในบริเวณห้องส้วมมีพื้นที่แบ่งออกเป็นห้องส้วมชาย - หญิง ภายในมีทั้งห้องอาบน้ำและห้องส้วม การแบ่งภายในมีลักษณะเป็นส่วนอ่างล้างหน้า ส่วนห้องอาบน้ำ และห้องส้วมแยกฝั่งกัน โดยมีทางเดินกลางกว้าง 1.20 เมตร และพื้นที่ภายในแต่ละห้องของห้องส้วมและห้องอาบน้ำมีความกว้าง 1.10 x 1.50 ม.พื้นมีการลดระดับจากภายนอก โดยประมาณ 5-10 ซม. โถนั่งมีลักษณะเป็นโถนั่งยองอยู่ และไม่มีห้องส้วมที่มีราวจับหรือสิ่งอำนวยความสะดวกสะดวกลำหรับผู้พิการ

หมวดที่ 8 พื้นผิวต่างสัมผัส ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัสในอาคารหรือบริเวณอาคาร
ภายในอื่น ๆ ของอาคาร

รูปที่ 4.105 พื้นที่เล่นกีฬาภายในอาคาร

ภายในอาคารอื่น ๆ ชั้นล่างเป็นชั้นที่มีสนามกีฬาอเนกประสงค์ปรับเปลี่ยนเป็นการเล่นได้หลายชนิดกีฬา ภายในอาคารมี 2 ชั้น ชั้นที่ 2 เป็นชั้นลอยสามารถมองลงมายังส่วนสนามกีฬาได้ ชั้นที่ 2 นั้นเป็นสำนักงานของศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีการแบ่งเป็นห้องต่าง ๆ ทั้งผู้บริหารและบุคลากรอื่น ๆ

2.4) ผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง กรณีศึกษาหอประชุมจุฬาลงกรณ์

ได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งการสัมภาษณ์เป็นแบบ เจาะลึก(In-depth Interview) ในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมีการสัมภาษณ์ลักษณะคล้ายกันกับศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.31 แสดงความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกอาคารสนามกีฬาในร่ม

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก อาคารสนามกีฬาในร่ม
กลุ่มที่ 1 สถาปนิกและ ผู้ทรงคุณวุฒิ	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดการให้สามารถเข้าถึงอาคารได้เป็นสิ่งสำคัญ ปัจจุบันทางขึ้นจริง ๆ นั้นมีเพียงแต่บันได ทางลาดนั้นไม่สามารถใช้ได้ หากทำควรมีการดำเนินการปรับปรุงใหม่ให้สามารถใช้ได้จริง ๆ หากต้องใช้เป็นที่ยืนของก็ใช้ได้ - เมื่อพิจารณาด้านการเข้าถึงอาคารแล้วต้องคำนึงถึงการใช้ภายในคือ ภายในนั้นมีส่วนอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการได้มากน้อยเพียงใด เช่นห้องน้ำ-ห้องส้วม สำหรับอาคารนี้ควรมีการดำเนินการปรับปรุง เช่นอาจปรับจาก 2 ห้องรวมเป็น 1 ห้องในห้องน้ำก็ใช้ได้ทั้งที่เป็นที่อาบน้ำและห้องส้วมด้วย ซึ่งใช้งานได้ทั้ง 2 ส่วน - การดำเนินการด้านการปรับบริเวณพื้นที่นั้นเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งควรเชื่อมต่อกับที่จอดรถ อาคารนี้ที่จอดรถนั้นอยู่ชิดถนน การดำเนินการจัดพื้นที่หน้าอาคารและให้เข้าถึงอาคารได้โดยใช้ทางลาดและมีการติดป้ายให้ชัดเจนก็สามารถทำได้ ซึ่งปกตินั้นบริเวณด้านหน้าอาคารมีการเว้นที่สำหรับจอดรถ VIP อยู่แล้ว
กลุ่มที่ 2 เจ้าของอาคาร (บุคลากร)	<ul style="list-style-type: none"> - มีการจัดทางลาดไว้แล้วแต่อาจไม่ใช่ได้มาตรฐานหากจะต้องทำการปรับนั้นก็ยังสามารถทำได้แต่ทั้งนี้ต้องดูระยะว่าถ้าทำทางลาดแล้วพื้นที่เดิมนั้นเพียงพอหรือไม่ - ห้องส้วมปัจจุบันมีการใช้งานที่เต็มที่อยู่แล้วคือ มีผู้ใช้ตลอดจำนวนห้องจึงอาจไม่เพียงพอหากมีการยุบจาก 2 ห้องรวมเป็น 1 ห้อง - ทางเข้าด้านหน้าอาคารบริเวณที่จอดรถโดยปกติมีพนักงานรักษาความปลอดภัยดูแลอยู่ มีการจัดที่จอดรถให้และมีที่เว้นว่างสำหรับจอดรถ VIP อยู่ด้วย - ประตูทางเข้านั้นมีการเปิดให้เข้าเพียงด้านเดียว ส่วนทางด้านข้างอาคารนั้นปิดเนื่องจากต้องการควบคุมคนเข้า หากมีการปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกก็ควรทำด้านหน้าเช่นเดียวกัน

กลุ่มตัวอย่าง	ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก อาคารสนามกีฬาในร่ม
กลุ่มที่ 3 ผู้ใช้อาคาร	<ul style="list-style-type: none"> - การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเห็นว่าการเข้าถึงอาคารสนามกีฬาในร่มได้เป็นสิ่งสำคัญ - อาคารนี้เป็นอาคารการกีฬา ถ้าทำทางลาดย่อมมีการใช้ทางลาดนอกจากขงอุปกรณ์อยู่แล้วผู้ใช้อื่น ๆ ที่เป็นผู้พิการนั้นก็ย่อมจะได้ใช้จึงมีความคิดเห็นว่าการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกให้โดยทำทางลาดสามารถใช้ได้จริง ๆ - ความคิดเห็นทางลาดที่มีอยู่ใช้ไม่ได้ - สำหรับห้องน้ำนั้นมีลักษณะที่แคบเกินไปสำหรับถ้าปรับเป็นห้องผู้พิการ 1 ห้องก็น่าจะปรับและปรับประตูทางเข้าและระดับให้สามารถเข้าได้ด้วย - ผู้ใช้คิดว่าการปรับห้องส้วมนั้นยุบจาก 2 ห้องเป็น 1 ห้องนั้นไม่ทำให้เสียจำนวนห้องในการใช้แต่อย่างใดเนื่องจากเสียห้องไปเพียง 1 ห้องเท่านั้น - สิ่งสำคัญต้องการให้ห้องน้ำ-ห้องส้วมควรมีห้องที่มีโถนั่งราบให้ด้วย สำหรับระดับรอบ ๆ อาคารผู้ใช้มีความคิดเห็นว่าการปรับให้เรียบเสมอกันอย่างน้อยด้านหน้าอาคารควรมีการดูแลเสมอ

ภาพรวมมีประเด็นด้านการเข้าถึงอาคารเป็นสำคัญ และการปรับห้องน้ำมีการให้เสนอแนวทางให้ปรับจาก 2 ห้องรวมเป็น 1 ห้อง ในห้องน้ำก็ใช้ได้ทั้งที่อาบน้ำและห้องส้วมด้วย แต่จากการสัมภาษณ์พบว่าห้องส้วมมีปริมาณการใช้งานที่ค่อนข้างมากการยุบห้องจาก 2 ห้องรวมเป็นห้องน้ำผู้พิการ 1 ห้อง อาจทำให้ไม่สามารถรองรับผู้ใช้งานได้เพียงพอ แต่ผู้ใช้มีความเห็นยอมรับได้และคิดว่าควรดำเนินการจัดเตรียม

2.5) ประเด็นที่สำคัญจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับหอประชุมจุฬาลงกรณ์

ตารางที่ 4.32 ลักษณะทางกายภาพตามความคิดเห็นในการดำเนินการปรับปรุงอาคารสนามกีฬาในร่ม

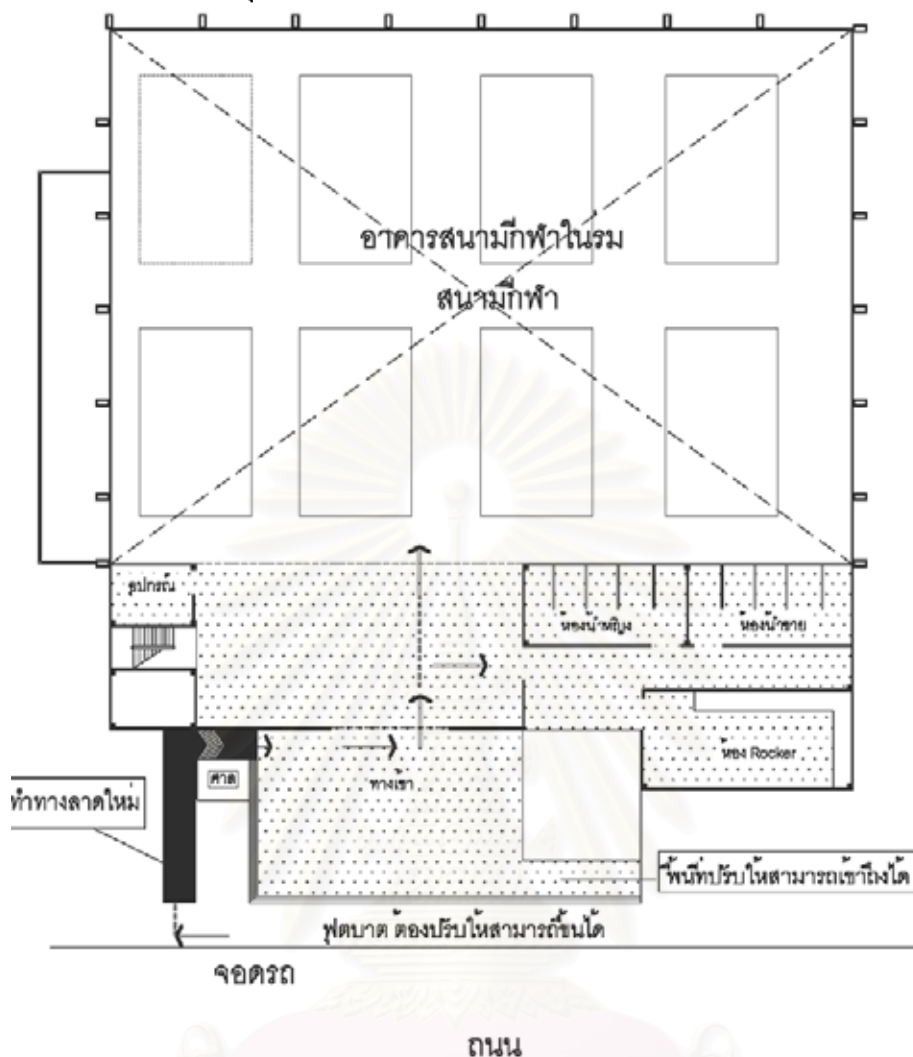
หมวด	องค์ประกอบ		การจัดเตรียม	ข้อคิดเห็น	
	ชื่อ	ข้อปลีก-ย่อย			
1	ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก	ป้าย- สัญลักษณ์		หากมีการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการนั้นก็ควรดำเนินการจัดเตรียมให้	
2	ทางลาดและลิฟต์	ทางลาด	ขนาดและพื้นที่	-	ควรดำเนินการแก้ไขปรับปรุง
			ราวจับ	-	ในส่วนทางลาดถ้ามีก็ต้องครบสมบูรณ์
			ป้าย	-	ในส่วนทางลาดถ้ามีก็ต้องครบสมบูรณ์
		ลิฟต์	พื้นที่	-	-
			ประตู	-	-
			ผิวสัมผัส	-	-
			ปุ่ม เบรค	-	-
			ราวจับ	-	-
			สัญญาณ	-	-
3	บันได	ขนาดและพื้นที่	●	-	
		ราวจับ	-	-	
		พื้นผิว	-	พื้นผิวลื่นแต่ไม่เห็นควรต้องปรับ	
		ลูกตั้ง-ลูกนอน	-	ไม่สามารถปรับได้	
		ป้าย	-	ไม่เห็นควรเพราะสามารถเห็นได้ชัดเจนอยู่แล้ว	

4	ที่จอดรถ	ขนาดและพื้นที่	-	ควรจัดให้มีและให้ใช้ได้หากไม่มีผู้พิการ
		ป้าย	-	ควรจัดให้มีแสดงเป็นรูปคนพิการ
5	ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่าง อาคาร และทางเชื่อม	ทางเข้า ทางเดิน	●	ควรดำเนินการปรับปรุงขนาดให้ปรับการใช้เชื่อมกับจากที่จอดรถได้
		ผิวสัมผัส	-	ผู้ใช้พิการทางสายตาเสนอเรื่องการใช้ไม้เท้า
		ฝ่าเท้า	-	-
		ป้าย	-	ทางสามารถเห็นได้ชัดในการใช้อาคารจึงไม่ต้อง
		ราวจับ	-	-
6	ประตู	ช่องประตู	●	-
		อุปกรณ์	-	เนื่องจากเป็นบานม้วนมีการเปิดอยู่แล้ว
7	ห้องส้วม	ขนาดและพื้นที่	-	ปรับจาก 2 ห้องรวมเป็น 1 ห้องโดยมีการจัดส่วนอาบนํ้าให้ด้วยทั้งส่วนห้องชายและหญิง
		ประตู	-	ปรับขนาดให้ใหญ่ให้เก้าอี้ล้อเข้าได้
		โถนั่ง	-	ห้องที่จัดสำหรับผู้พิการควรปรับเป็นโถนั่งราบ
		ราวจับ	-	ทำให้ครบสมบูรณ์ในห้องที่ดำเนินการปรับ
		สัญญาณ	-	อาจไม่จำเป็นเพราะภายในห้องนํ้ามีผู้ใช้ตลอด
		อ่างล้างมือ	●	-
		โถปัสสาวะ	○	ควรปรับเฉพาะห้อง-ส้วมชาย
8	พื้นผิวต่างสัมผัส	ขนาดและพื้นที่	-	ผู้ใช้พิการทางสายตาเสนอเรื่องการใช้ไม้เท้า
9	โรงแรมรสพ หอประชุม	ที่นั่ง	-	-

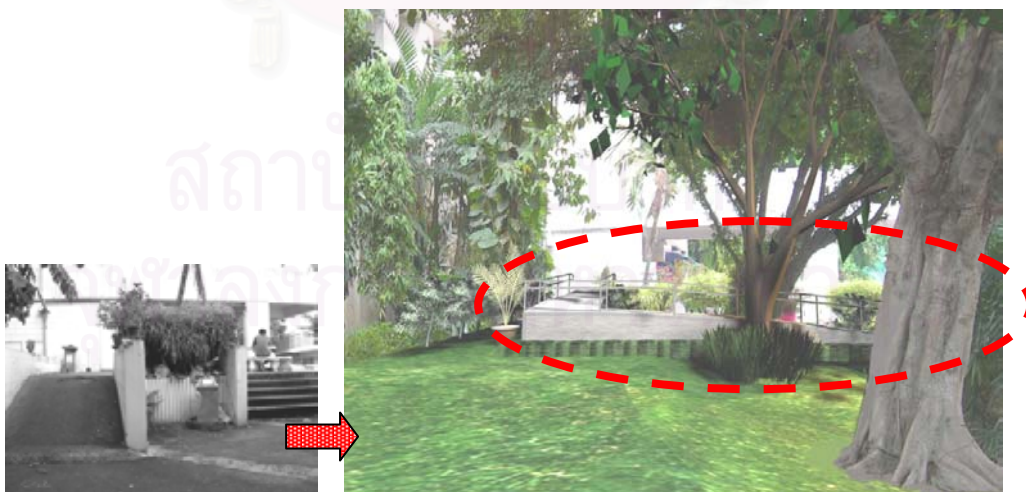
จากการสรุปความคิดเห็นนั้นได้มีการเสนอให้ปรับทางลาดใหม่ สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือความยาวของทางลาดซึ่งจากการศึกษาแล้วพบว่า การดำเนินการจัดทำทางลาดนั้นตามมาตรฐานนั้นความยาวโดยประมาณอาจทำให้พื้นที่การใช้งานเปลี่ยนไปซึ่ง สำรวจการปรับในบริเวณเดิมและนำเสนอได้ดังภาพ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2.6) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกแสดงในผังพื้นอาคาร

รูปที่ 4.106 ผังอาคารแสดงแนวทางการปรับปรุงเพื่อให้เข้าถึงบริการภายในอาคาร

รูปที่ 4.107 ภาพแสดงแนวทางตามข้อคิดเห็นในการปรับปรุงทางลาดอาคารสนามกีฬาในร่ม

จากการสัมภาษณ์พบปัญหาการเข้าถึงและใช้งานอาคาร ในชั้นที่ 1 ส่วนชั้นที่ 2 นั้นไม่ได้มีการแสดงความคิดเห็นที่ต้องปรับเนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้มองประเด็นด้านการเข้าถึงบริการ คือ การใช้สนามกีฬา นอกจากนี้การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกควรดำเนินการปรับคือ ทางลาด ที่จุดตรวจ และห้องส้วม

4.4.4 วิเคราะห์การปรับปรุงโดยพิจารณาแนวทางที่ปฏิบัติตามความจำเป็นขั้นต้น

โดยสรุปแนวทางการปรับปรุงโดยพิจารณาจากแนวทางที่ปฏิบัติตามความจำเป็นขั้นต้น แต่ทั้งนี้เนื่องจากบางอาคารมีเหตุผลในการพิจารณาได้หลากหลายรูปแบบส่วนนี้เป็นรูปแบบหนึ่งเพื่อปรับสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการภายใต้แนวทางที่ได้ทำการศึกษาจากทางเลือกเบื้องต้นโดยพิจารณางบประมาณเป็นเกณฑ์ ซึ่งบางส่วนต้องยอมรับว่าบางชั้น บางพื้นที่นั้นผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อไม่สามารถใช้ไม่ได้ เช่น อาคารศาลาพระเกี้ยว บริเวณห้องน้ำ-ห้องส้วมที่เข้าจากภายในอาคาร เป็นต้น ซึ่งสามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.33 แนวทางการปฏิบัติตามความจำเป็นขั้นต้นในการปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

หมวดที่	องค์ประกอบ	พื้นที่ประมาณ	มิติสถาปัตยกรรม	มาตรการฯ ขั้นต้น	ศาลาพระเกี้ยว	จุดจักรพงษ์	หอประชุมจุฬาฯ	สนามกีฬา จุฬาลงกรณ์	สนามกีฬาในร่ม
1	ป้าย	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
2	ทางลาด				ใช้ทางเข้า อาคารจุล จักรพงษ์	ปฏิบัติ	ใช้แบบถอด ประกอบ		ปฏิบัติ
	ลิฟต์	ติดอักษร เบรลล์		ติดอักษร เบรลล์					
3	บันได								
4	ที่จอดรถ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ใช้ที่จอด ร่วมกับจุล จักรพงษ์	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
5	ทางเข้า,ทางเดิน, ทางเชื่อม	ปรับฝา ท่อ	ใช้งานได้	ปฏิบัติให้ เข้าด้าน หลังได้	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ	ปฏิบัติ
6	ประตู	ติดแถบสี						ติดแถบสี	
7	ห้องส้วม	ติตรว จับ		ติตรว จับ	ติตรวจับ (ยอมรับการ เข้าถึงยาก)	ติตรว จับ	ติตรวจับ (ยอมรับการ เข้าถึงยาก)	ติตรว จับ	ปรับมาก รวม 2 เป็น 1ห้อง + บริเวณ
8	พื้นผิวสัมผัส								
9	ห้องประชุม								
	รายการอื่นๆ							จัดที่แถว ล่าง	

ทั้งนี้บางอาคารด้วยเหตุผลหลายประการและความคิดเห็นที่ได้นั้นแตกต่างกัน แนวทางดังกล่าวเป็นวิธีที่ปฏิบัติตามความจำเป็นขั้นต้น ซึ่งบางอาคารสามารถใช้การเข้าถึงอาคารร่วมกัน จากแนวทางจัดสิ่งอำนวยความสะดวกตามความจำเป็นขั้นต้นพบว่าแต่ละอาคารนั้นมีความแตกต่างกันออกไป ภาพรวมนั้นอาคารมีการแบ่งตามเกณฑ์การปรับปรุงได้ทั้งจากองค์ประกอบและงบประมาณ(ราคาโดยประมาณดูได้จากภาคผนวก ข.) ที่ใช้ไปแบ่งได้เป็น 4 ระดับคือ คือ

ระดับที่ 1 ปรับปรุงโดยเพิ่ม ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดให้มีที่จอดรถ ได้แก่ อาคาร มหิตลathiเบศร มีราคาโดยประมาณอยู่ในช่วงไม่เกิน 10,000 บาท

ระดับที่ 2 การปรับปรุงโดยเพิ่ม ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดให้มีที่จอดรถ ติดตั้งราวจับเพิ่มในห้องน้ำ-ห้องส้วม ปรับบริเวณที่เกี่ยวข้องและประเด็นปลีกย่อยเช่นเพิ่มอักษรเบรลล์ที่ปุ่มลิฟต์ ได้แก่ อาคารพินิตประชานาถ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ และอาคารศาลาพระเกี้ยว มีราคาโดยประมาณอยู่ในช่วง 15,000 – 35,000 บาท

ระดับที่ 3 การปรับปรุงโดยเพิ่ม ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดให้มีที่จอดรถ ติดตั้งราวจับเพิ่มในห้องน้ำ-ห้องส้วมปรับบริเวณที่เกี่ยวข้องและประเด็นปลีกย่อยเช่นติดแถบสีที่ประตู ได้แก่ อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สิ่งสำคัญ คือ ปรับพื้นที่นั่งชมกีฬาให้ผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อนั่งได้ในแถวล่างสุดข้างสนามโดยไม่ทำให้ผู้พิการรู้สึกแปลกแยก ในส่วนดังกล่าวจากความคิดเห็นนั้นอาจทำให้มีความไม่รู้สึกแปลกแยกคือจัดแถวด้านล่าง 1 แถวติดอัฒจันทร์แต่อยู่ในบริเวณพื้นที่สนามและเปิดให้ผู้พิการและผู้ชมที่เป็นปกติที่ต้องการใกล้ชิดกับสนามได้ใช้พื้นที่ดังกล่าวได้ด้วย มีราคาโดยประมาณอยู่ในช่วง 35,000 – 50,000 บาท

ระดับที่ 4 การปรับปรุงโดยเพิ่ม ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดให้มีที่จอดรถ การปรับห้องน้ำ-ห้องส้วม ปรับบริเวณที่เกี่ยวข้อง และเพิ่มเติมทางลาด ได้แก่ อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ อาคารจุลจักรพงษ์ และอาคารสนามกีฬาในร่ม ทั้งนี้ห้องน้ำ-ห้องส้วมของสนามกีฬาในร่ม จะมีการเสนอให้เป็นแบบรวมจาก 2 เป็น 1 ห้องโดยจะต้องจัดส่วนห้องอาบน้ำ และส่วนห้องน้ำไว้ด้วยกัน ในห้องดังกล่าวเพื่อให้ใช้งานได้ครบทั้งผู้พิการและผู้ใช้อาคารที่เป็นปกติหรือที่เป็นผู้สูงอายุและทางลาดของอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ฯ เป็นแบบถอดประกอบได้ มีราคาโดยประมาณอยู่ในช่วง 75,000 – 300,000 บาท ซึ่งแล้วแต่วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ด้วย

โดยภาพรวมแล้วอาคารทั้งหมดต้องเพิ่มเติมองค์ประกอบโดยรวมได้แก่ ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ห้องส้วมและที่จอดรถ ที่ต้องปรับให้มีทุกอาคาร นอกจากนั้นได้แก่ ทางลาดบางอาคาร ลิฟต์ ให้ติดอักษรเบรลล์เพิ่มที่ปุ่มกด ทางเข้าอาคารที่ควรปรับบริเวณให้สามารถเข้าถึงอาคารได้ ประตูภายในอาคาร ที่ไม่รวมถึงประตูห้องส้วมซึ่งส่วนมากนั้นต้องดำเนินการปฏิบัติไปพร้อมหากมีการปรับห้องส้วม ประตูอื่น ๆ ภายในอาคารนั้นควรปรับโดยติดแถบสีส่วนที่เป็นประตูกระจกและไม่สามารถเห็นได้ชัด นอกจากนี้องค์ประกอบที่ไม่มีความคิดเห็นในการปรับ ที่ไม่ได้กล่าวถึง คือ พื้นผิวสัมผัส ห้องประชุม และบันได

สำหรับการศึกษาคั้งนี้มีเจ้าของอาคาร หากเป็นกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้น คือ บุคลากรดูแลอาคาร ซึ่งหน่วยงานที่ดูแลสำหรับกรณีศึกษาในอาคารต่าง ๆ ที่ทำการศึกษา 8 อาคาร การดูแลอาคารได้แบ่งเป็นการดูแลจากหน่วยงานประกอบด้วยสำนักกายภาพ ดูแลอาคาร หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาลาพระเกี้ยว อาคารจุลจักรพงษ์ อาคารพินิตประชานาถ อาคารมหิตลathiเบศร สำนักวิทยาศาสตร์การกีฬา ดูแลอาคาร สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอาคารสนามกีฬาในร่ม ศูนย์วิทยบริการ ดูแลอาคาร มหาธีรราชานุสรณ์ สามารถอธิบายได้ว่าอาคารนั้นมีรูปแบบการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการที่แตกต่างกันออกไป โดยอาคาร ที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกมากที่สุดนั้นได้แก่ อาคารมหิตลathiเบศร และอาคารพินิตประชานาถ ส่วนอาคารที่มีลักษณะเป็นอาคารที่เก่านั้นจะไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในอาคารส่วนหนึ่งสอดคล้องกับกฎหมายที่มีตามแต่ละยุคสมัยด้วย

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ความชัดเจนเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการในประเทศไทย เมื่อได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และกฎกระทรวงว่าด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2542 ในทางปฏิบัติไม่ได้มีการควบคุมการออกแบบก่อสร้างอาคารให้เป็นไปตามระเบียบนี้อย่างจริงจังแต่อย่างใด เหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะระเบียบนี้ไม่ใช่กฎหมายควบคุมอาคารโดยตรงจึงถูกละเลยทั้งจากผู้ออกแบบ เจ้าของอาคาร และเจ้าพนักงานท้องถิ่น ต่อมาจึงได้มีการกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548 ออกมาและมีผลโดยตรงสำหรับงานสถาปัตยกรรม ซึ่งมีผลต่อการออกแบบอาคารสาธารณะเป็นอย่างมากจากประเด็นดังกล่าว ได้เห็นความสำคัญของการปรับปรุงอาคารตามที่กฎหมายกำหนด จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีศักยภาพ คือ เป็นสถาบันการศึกษาที่มีอาคารตามที่กฎหมายกำหนดและมีนโยบายที่จะมุ่งสู่ ความเป็นศูนย์กลางนานาชาติตามแผนการพัฒนามหาวิทยาลัย และส่วนหนึ่งนั้นได้มีการขอความร่วมมือให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการจากรัฐบาล ดังมีหนังสือถึงหน่วยงานต่าง ๆ และจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ล่าสุดนั้น คือ หนังสือสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ที่ศธ 0508 / ง 12 ลงวันที่ 8 มกราคม 2550 เรื่องขอความร่วมมือ รมรจค จัดทำสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เหตุนี้จำเป็นจะต้องมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการในอนาคต จึงได้ทำการศึกษาแนวทางการปรับปรุงอาคารเพื่อผู้พิการ ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548 กรณีศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อันเป็นกระบวนการจัดการก่อนการนำไปปฏิบัติในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงมีการดำเนินงาน เพื่อรวบรวมและศึกษากฎหมายควบคุมอาคาร เอกสาร ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ เพื่อศึกษาถึงสภาพปัจจุบันที่เป็นอยู่ในการอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการ สำหรับอาคารกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยโดยอาศัยลักษณะตามกฎหมายล่าสุดที่มีอยู่เป็นเกณฑ์และนำเสนอความคิดเห็นแนวทาง (GUIDELINES) ทางด้านสถาปัตยกรรมสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา และแนวทางการดำเนินเรื่องอื่น ๆ ที่ต้องปฏิบัติควบคู่สำหรับทางด้านที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษานี้ได้ยึดกฎหมายกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 ออกความตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 กันยายน พ.ศ. 2548 เพื่อใช้เป็นต้นแบบแนวทางการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับอาคารในกรณีศึกษา ในครั้งนี้เป็นการศึกษาว่าเมื่อเทียบกับกฎหมายดังกล่าวแล้วสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหากอาคารเดิมนั้นต้องการจะปรับปรุงจะสามารถกระทำได้ตามกฎหมายทั้งหมดหรือไม่และที่เหมาะสมและใช้การได้สำหรับจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยนั้นมีความคิดเห็นอย่างไร

จากการศึกษาแนวทางการปรับปรุงอาคารเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ในอนาคตให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ. 2548 กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม แบบเจาะลึก (In-depth-Interviews) ได้ภาพรวมผลการสำรวจอาคารกรณีศึกษา และความคิดเห็นด้านการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราโดยภาพรวมดังนี้

5.1 ภาพรวมการสำรวจอาคารกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคารในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้ทำการศึกษามี 8 อาคาร โดยมีเกณฑ์การแบ่งอาคารในการศึกษาออกเป็น 3 ประเภท ตามลักษณะการใช้งาน คือ

1. อาคารประเภท การศึกษาส่วนกลาง ได้แก่ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อาคารพินิตประชานาถ อาคารเรียนศูนย์มหิตลธิเบศร
2. อาคารประเภทชุมนุมคน, โรงแรมรสบพ ได้แก่ อาคารศาลาพระเกี้ยว อาคารจุลจักรพงษ์ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. อาคารประเภทสนามกีฬา ได้แก่ สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนามกีฬาในร่ม

จากการศึกษาสำรวจอาคารกรณีศึกษาด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้มีการปรับให้ทันสมัยตามกฎหมายที่ออกจึงได้มีการศึกษาสำรวจโดยอ้างอิงตามเกณฑ์ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการและคนชรา พ.ศ. 2548 สามารถสรุปได้ดังต่อไปนี้

ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก จากการสำรวจพบว่า อาคารกรณีศึกษาทั้ง 8 อาคารนั้นไม่มีป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ ในทุกจุดที่กำหนดให้มี

ทางลาดและลิฟต์ โดยภาพรวมแล้วอาคารมีทางลาดมีระดับรายละเอียดที่แตกต่างกัน ทางลาดนั้นทั้งผู้พิการใช้ได้ และไม่ได้ บางส่วนมีแต่ต้องได้รับการช่วยเหลือจึงสามารถใช้ได้ และบางอาคารก็ไม่ได้จัดให้มีทางลาด สามารถอธิบายได้ คือ

อาคารที่มีทางลาดและสามารถใช้งานได้มีความชันตามมาตรฐานและความกว้าง คือ อาคารมหิตลธิเบศร และอาคารพินิตประชานาถ โดยแต่ละอาคารมีรายละเอียดปลีกย่อยที่ไม่เหมือนกัน อาคารมหิตลธิเบศรมีรายละเอียดครบขาดเพียงแต่พื้นผิวต่างสัมผัส และป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก, ส่วนอาคารพินิตประชานาถ มีรายละเอียดที่ไม่ครบ คือ ราวจับที่ไม่มีทั้ง 2 ข้าง และขาดพื้นผิวสัมผัส, อาคารศาลาพระเกี้ยวมีทางลาดเป็นทางเข้าถึงอาคารในชั้นใต้ดิน ที่พอจะใช้งานได้ โดยอาศัยการช่วยเหลือจากผู้อื่น เนื่องจากมีความชันค่อนข้างมากและมีระแวงเหล็กฟาทอระบายน้ำเป็นแนวนานอยู่ ส่วนอาคารที่มีทางลาดแต่ใช้งานโดยผู้พิการไม่ได้คือ อาคารจุลจักรพงษ์และอาคารสนามกีฬาในร่ม เนื่องด้วยจัดเตรียมไว้สำหรับเฉพาะชนของมีความชันมาก และอาคารที่ไม่ได้จัดให้มีลิฟต์ได้แก่ อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ และสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคารที่มีลิฟต์นั้นได้แก่ อาคารมหิตลธิเบศร อาคารพินิตประชานาถ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ ส่วนอาคารที่ไม่ได้จัดให้มีลิฟต์ได้แก่ อาคารศาลาพระเกี้ยว อาคารจุลจักรพงษ์ และหอประชุมจุฬาลงกรณ์ อาคารสนามกีฬาในร่ม และสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื่องจากอาคารมีจำนวนชั้นไม่มาก สำหรับอาคารที่มีลิฟต์นั้นเมื่อพิจารณานั้นมีขนาดมากกว่า 1.10×1.40 และช่องประตูกว้างตามมาตรฐาน รายละเอียดปลีกย่อยนั้น จะแตกต่างกันเรื่องระบบได้แก่ ระบบแสง, เสียง อาคารที่มีระบบแสงเพื่อป้องกันประตูหนีบได้แก่ อาคารมหิตลธิเบศร และอาคารพินิตประชานาถ ส่วนอาคารที่ปุมมีอักษรเบรลล์ติด ได้แก่ อาคารมหิตลธิเบศร อาคารนอกจากนี้สิ่งที่ทุกอาคารไม่มีคือ ราวจับโดยรอบห้องลิฟต์และพื้นผิวสัมผัส บริเวณหน้าประตูลิฟต์

โดยภาพรวมอาคารที่มีทั้งลิฟต์และและทางลาด คือ อาคารมhitลลาธิเบศร และอาคารพินิตประชานาถ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์นั้นไม่มีเพียงลิฟต์เท่านั้นแต่ขาดทางลาดในการเข้าถึงที่เป็นส่วนบริการของหอสมุด ของอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ที่อยู่ในชั้น 1 ที่มีบันไดยกขึ้นไปสูง 1 ชั้น

บันได สำหรับอาคารที่มีบันไดภายนอกทุกอาคารที่ต้องใช้บันไดภายนอกในการเข้าถึง ซึ่งได้แก่อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อาคารจุลจักรพงษ์ อาคารสนามกีฬาในร่ม อาคารศาลาพระเกี้ยว (ในชั้นบนส่วนที่เป็นภายในศาลา) อาคารพินิตประชานาถ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย รวมถึงอาคารมhitลลาธิเบศร ยกเว้น อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ไม่ต้องใช้บันไดภายนอกในการเข้าถึงอาคารในชั้นแรก เนื่องจากอาคารจะเป็นลักษณะที่ไม่ได้ยกพื้นในชั้นแรกที่เข้าถึงสูง

ที่จอดรถ อาคารที่มีที่จอดรถใกล้อาคารโดยที่ไม่ต้องจอดรถส่วนริมถนน ได้แก่ อาคารพินิตประชานาถ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาลาพระเกี้ยวและอาคารจุลจักรพงษ์ ขนาดช่องจอดรถประมาณ 2.40 x 5.00 ม. ทุกอาคาร แต่อาคารพินิตประชานาถมีลักษณะเป็นที่โล่งและมีที่จอดรถบางตำแหน่งที่กว้างเพียงพอตามเกณฑ์ ที่จอดรถทุกอาคารไม่มีลักษณะหรือป้ายกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกติดตั้งไว้เพื่อแสดงว่าเป็นที่จอดรถสำหรับผู้พิการ

ทางเข้าอาคาร ทางเดินระหว่างอาคารและทางเชื่อม ทุกอาคารมีทางเข้ากว้างมากกว่า 1.50 ม. ทางเข้าอาคารทุกอาคารมีทางเข้าที่ต่างระดับกับพื้นที่ภายนอก ส่วนที่ต่างระดับและมีการปรับให้เข้าถึงโดยทางลาดมี 2 อาคาร คือ อาคารพินิตประชานาถ และอาคารมhitลลาธิเบศร แต่อาคารที่มีทางลาดเช่นกัน คือ ศาลาพระเกี้ยว ความความชัน 1:8 และมีฝาท่อระบายน้ำที่ช่องตระแกรงขนานทางเดิน เช่นเดียวกันกับหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ทางเชื่อมระหว่างอาคารที่มี ได้แก่ อาคารศาลาพระเกี้ยวและอาคารจุลจักรพงษ์ และอาคารพินิตประชานาถที่มีทางเชื่อมกับอาคารเทพทวารวดี

ประตู อาคารส่วนมากมีช่องประตูมีขนาดแตกต่างกันออกไปตามแต่ละจุด อาคารที่มีการติดตั้งอุปกรณ์ให้ประตูเปิด-ปิดเองนั้นจากการสำรวจพบอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ ส่วนอาคารจุลจักรพงษ์นั้นไม่มีเป็นบางจุดที่มีการติดตั้ง ธรณีประตูนั้นสูงเกิน 2 ซม. ทุกอาคารยกเว้นอาคารมhitลลาธิเบศร ที่ ๆ มีความต่างระดับจะทำการทางลาด สำหรับช่องกว้างประตูที่อย่างน้อยต้องมี 90 ซม. นั้นจะพบเป็นบางจุดของอาคาร แต่อาคารที่มีความกว้างของประตูเป็น 90 ซม. เป็นส่วนมากได้แก่ อาคารมhitลลาธิเบศร และอาคารพินิตประชานาถ รวมถึงอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ ส่วนลักษณะบานประตูที่เป็นลูกฟักกระจก ที่มีการติดแถบสีให้เห็นได้ชัดได้แก่ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อาคารพินิตประชานาถนั้นมีการติดแถบสีเช่นเดียวกัน แต่เป็นสีขาวซึ่งบางจุดอาจมองเห็นได้ไม่ชัดเจน และสำหรับอุปกรณ์ที่เป็นก้านบิดนั้นทุกอาคารไม่มี แต่ถ้าเป็นลักษณะแกนผลัคนั้นจะพบว่ามีในอาคารพินิตประชานาถ และอาคารมhitลลาธิเบศร

ห้องส้วม การจัดห้องน้ำ – ห้องส้วมผู้พิการนั้นได้แก่ห้องในอาคารมhitลลาธิเบศร โดยจัดองค์ประกอบค่อนข้างครบสมบูรณ์เพียงแต่อยู่ห้องท้ายสุดซึ่งอาจจะไกลจากทางเข้า แต่สิ่งที่ไม่ได้ตามกำหนด คือ ราวจับด้านข้างโถส้วมนั้นจะพับไม่ได้ สำหรับอาคารอื่น ๆ นั้นจากการสำรวจได้ว่าประตูห้องน้ำจะเป็นบานเปิดเข้าภายในห้องน้ำทั้งหมด และไม่มีการจัดเตรียมไว้ให้ผู้พิการแต่ทั้งนี้อาคารหลาย ๆ อาคารด้วยกันที่มีห้องน้ำแยกและค่อนข้างจะมีพื้นที่ที่จะสามารถจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้สมบูรณ์ได้ ได้แก่ อาคารพินิตประชานาถ และอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ส่วนเรื่องสัญญาณเสียงนั้นไม่มีอาคารใดที่มีการทำการติดตั้ง และจากการสำรวจอ่างล้าง

มือทุกอาคาร จะมีพื้นที่ห้องส้วมที่มีที่ว่างได้อย่าง ส่วนลักษณะก็ยกน้ำที่ต้องเป็นก้านและโถปัสสาวะชายที่ต้องมีอย่างน้อย 1 อันที่มีความยาวถึงพื้นลักษณะดังกล่าวนี้ไม่มีอาคารใดที่มีตามกำหนด

พื้นผิวต่างสัมผัส จากการสำรวจ อาคารกรณีศึกษาทั้ง 8 อาคาร พบว่า เมื่อพิจารณาแต่ละจุดที่กฎกระทรวงได้กำหนดไว้ เช่นบริเวณหน้าบันได ทางลาด ลิฟต์ ทางแยกระหว่างอาคาร ประตู ทุกส่วนในอาคาร ไม่มีพื้นผิวต่างสัมผัส

โรงแรมหรือหอประชุม โรงแรม สำหรับการเตรียมที่นั้งนั้นมีเพียงอาคารมหิตลาธิเบศรที่มีการจัดเตรียมไว้ส่วนอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์นั้นมีพื้นที่เพียงพอที่จะจัดให้มีที่สำหรับจอดรถเก้าอี้ล้อได้

5.2 ปัจจัยที่ส่งผลทำให้อาคารกรณีศึกษาที่มีช่วงอายุอาคารต่างกันมีความแตกต่างกันด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

ตามที่ทำการศึกษาในแต่ละอาคารนั้น มีรายละเอียดที่ต่างกันอย่างนี้จากการศึกษาข้อมูลและประวัติอาคาร และศึกษาตามเกณฑ์กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับคนพิการหรือทุพพลภาพและคนชราพ.ศ.2548 พบว่าการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารกรณีศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทั้ง 8 อาคาร มีความสัมพันธ์กับอายุอาคาร หากแบ่งอาคารออกเป็นช่วงเวลาที่ทำการก่อสร้างโดยแบ่งออกเป็นอาคารที่สร้าง ก่อนปี พ.ศ. 2500, อาคารที่สร้างระหว่างพ.ศ. 2501-2520 , อาคารที่สร้างระหว่าง พ.ศ. 2521-2540 และ อาคารที่สร้างระหว่าง พ.ศ. 2541- ปัจจุบัน นั้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังต่อไปนี้

5.2.1 อาคารที่สร้างก่อนปี พ.ศ. 2500 ได้แก่ อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

■ อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอาคารที่เริ่มสร้างในวันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2481 แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 31 มกราคม พ.ศ. 2482 ในปี พ.ศ. 2484 มีการต่อเติมปีก พ.ศ. 2515 มีการปรับปรุงห้องโถงรับรอง ห้องประชุม และพ.ศ. 2528 ปรับปรุงบริเวณที่ต่อเติมกันผนังบริเวณปีกอาคารให้มีห้องน้ำ-ห้องส้วม รวมถึงปรับเป็น ระบบปรับอากาศ ปรับระบบแสง, เสียงอาคารดังกล่าวจากการสำรวจนั้น ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราที่ชัดเจน และในขณะนั้นก็ไม่มีกฎหมายที่ว่าด้วยเรื่องผู้พิการแต่อย่างใด

5.2.2 อาคารที่สร้างระหว่าง พ.ศ. 2501-2520 ได้แก่ อาคารศาลาพระแก้ว และอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

■ อาคารศาลาพระแก้ว เป็นอาคารที่สร้างขึ้นเมื่อวันที่ 28 กรกฎาคม พ.ศ. 2507 สร้างแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. 2509 ช่วงเวลานั้นสำหรับประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร จากการสำรวจอาคารศาลาพระแก้ว สิ่งที่พอจะพบสำหรับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก คือ ลูกตั้งลูกนอนของบันไดที่ได้มาตรฐาน ลักษณะทางลาดเข้าสู่ชั้นใต้ดินของอาคาร แต่เมื่อศึกษาจากข้อมูลอาคารและประวัติ พบว่าเนื่องจากมีการปรับเปลี่ยนแบบระหว่างการก่อสร้างจึงทำให้อาคารมีทางลาดซึ่งแต่เดิมนั้น สันนิษฐานได้ว่าเป้าหมายอาจไม่มีส่วนที่จะทำสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ แต่เนื่องจากเป็นทางลาดของที่จอดรถที่มีการปรับเปลี่ยนแบบเป็นที่ทำการต่าง ๆ ภายหลัง ดังนั้นอาคารศาลาพระแก้วจึงไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราที่ชัดเจน

- อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอาคารที่สร้างขึ้นเมื่อวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2508 สร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2509 ช่วงเวลานั้นสำหรับประเทศไทยยังไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารแต่อย่างใด จากการสำรวจอาคารไม่พบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการอย่างชัดเจนแต่เมื่อพิจารณาจากกายภาพอาคารแล้วลักษณะของอาคารนั้นสามารถทำให้ผู้พิการหรือผู้ใช้อาคารเข้าถึงอาคารได้ง่ายและสะดวก ในชั้นที่ 1 แต่จะไปใช้ส่วนอื่น ๆ ในชั้นที่ 2-3 นั้นสามารถดำเนินการได้ยาก

5.2.3 อาคารที่สร้างระหว่าง พ.ศ. 2521-2540 ได้แก่ อาคารสนามกีฬาในร่ม, อาคารมหาธีรราชานุสรณ์และอาคารจุลจักรพงษ์

- อาคารสนามกีฬาในร่ม เป็นอาคารที่เริ่มสร้างในวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2508 สร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 25 กันยายน พ.ศ. 2509 จากการสำรวจอาคารสนามกีฬาในร่มไม่พบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการอย่างชัดเจนสิ่งที่พบนั้นได้แก่ทางลาด ซึ่งมีไว้สำหรับขนของเท่านั้นและมีความชันมาก

- อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ เป็นอาคารที่เริ่มสร้างเมื่อ 1 ธันวาคม พ.ศ. 2521 สร้างแล้วเสร็จ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2523 โดยช่วงแรกมีการสร้างโดยมีความสูง 4 ชั้นไม่รวมชั้นล่างสุด ต่อมาเมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน พ.ศ. 2524 ได้ต่อเติมชั้นล่างแล้วเสร็จวันที่ 2 พฤษภาคม 2525 และได้ต่อเติมชั้น 5-7 เริ่ม พ.ศ. 2534 แล้วเสร็จ กรกฎาคม พ.ศ. 2536 สำหรับอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ภายหลังได้มีการต่อเติมทำให้สามารถใช้ทางสัญจรทางตั้งได้ตั้งแต่ชั้นล่างสุดโดยมีลิฟต์ แต่ส่วนล่างสุดนี้ไม่ได้เปิดให้บริการเพราะเป็นส่วนทำงานเจ้าหน้าที่ปัญหาการเข้าถึงสำหรับอาคารมหาธีรราชานุสรณ์จึงยังมีเกิดขึ้นอยู่ จากการสำรวจอาคารจึงไม่พบว่าสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการอย่างชัดเจน

- อาคารจุลจักรพงษ์ เริ่มสร้างเดือนมกราคม พ.ศ. 2528 แล้วเสร็จเมื่อ พ.ศ. 2529 จากการสำรวจพบว่าอาคารไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการที่ชัดเจนนัก สิ่งที่พบนั้น ได้แก่ ทางลาด ที่มีแต่สำหรับใช้ในการขนของ บันไดที่มีราวจับลักษณะตามมาตรฐานกำหนดสำหรับผู้พิการ แต่จากการศึกษาด้วยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมพบว่าผู้ออกแบบนั้นไม่ได้เตรียมสำหรับผู้พิการ แต่เป็นมาตรฐานทั่วไปที่ใช้ในการออกแบบอยู่แล้ว และที่ไม่ได้เตรียมจัดสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นสาเหตุประการหนึ่งคือกฎหมายในขณะนั้นยังไม่มีกำหนดออกมาเป็นที่ชัดเจนดังเช่นในปัจจุบัน

จากเหตุผลดังกล่าวสามารถพิจารณาได้ว่าอาคารที่ทำการศึกษา มีช่วงการก่อสร้างระหว่าง พ.ศ. 2521-2530 และมีช่วงการต่อเติมอาคาร ระหว่างพ.ศ. 2530 – 2536 ช่วงการก่อสร้างมีเหตุผลคล้อยด้านผู้พิการ ได้แก่ สาระสำคัญแห่งเหตุผลของการที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2524 เป็นปีคนพิการสากลและได้มุ่งหมายหรือพินให้ประเทศสมาชิกได้หันมาตระหนักถึงความสำคัญ และการปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการปีพ.ศ. 2518 แต่การออกกฎหมายด้านอาคารนั้นยังไม่มี และในช่วงการต่อเติมอาคารนั้น มีการออกกฎหมายด้านผู้พิการ ได้แก่ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 แต่สาระสำคัญนั้นก็ยังไม่ได้กล่าวถึงอาคารสถานที่ที่จะต้องทำสิ่งใดบ้างอย่างชัดเจนจึงทำให้อาคารดังกล่าว 3 อาคารไม่ได้มีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกไว้

5.2.4 อาคารที่สร้างระหว่าง พ.ศ. 2541 - ปัจจุบัน ได้แก่ อาคารพินิตประชานาถ และอาคารมหิตลาธิเบศร

- อาคารพินิตประชานาถสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันที่ 17 ตุลาคม 2543 เป็นอาคารที่มีช่วงการออกแบบที่ยังไม่ได้มีกฎหมายออกมาชัดเจนเหมือนปัจจุบัน อาคารจึงไม่ได้มีการใช้หลักหรือกฎกระทรวงเกี่ยวกับผู้พิการ แต่การออกแบบอาคารได้มีการคำนึงถึงเนื่องจากอาคารนี้สร้างขึ้นเพื่อเป็นอาคารเรียนรวมคณะนิติศาสตร์ – นิเทศศาสตร์ ซึ่งวิชาในตอนปี 1 นั้นมีการเรียนการสอนที่อาคารแห่งนี้ โดยเรียนรวมตอนนั้นมีนิสิตที่พิการทางสายตา 1 คน เพราะฉะนั้นจึงได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการให้และสามารถใช้ต่อไปได้

- อาคารเรียนศูนย์มหิตลาธิเบศร เป็นอาคารที่เริ่มสร้างขึ้นเมื่อวันที่ 9 กันยายน 2543 แล้วเสร็จเมื่อวันที่ 28 กันยายน พ.ศ. 2545 ช่วงการออกแบบนั้นเกิดขึ้นภายหลังจากที่มีมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2541 เรื่องการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ และกฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกตามความในพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 ข้อ 6 อุปรกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการให้เป็นไปตามระเบียบที่คณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นจึงใช้สิ่งที่ทางภาครัฐและทางองค์กรต่างๆ ได้กำหนดมาตรฐานออกมาเป็นเกณฑ์ในการออกแบบ ดังนั้นจากการสำรวจจึงพบว่าอาคารเรียนศูนย์มหิตลาธิเบศร มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกครบตามที่ได้ทำการสำรวจ ขาดเพียงแต่สิ่งเล็กน้อยเท่านั้น เช่น รวจับภายในลิฟต์และป้าย-สัญลักษณ์การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก และพื้นผิวสัมผัส

จากการสำรวจและสัมภาษณ์เพิ่มเติมจากกลุ่มตัวอย่างสามารถประมวลได้ว่า ช่วงเวลาที่ทำให้อาคารมีการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกัน เนื่องมาจากกฎหมายด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้อาคารแต่ละอาคารมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เหตุผลอีกประการหนึ่งอาคารมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเนื่องจากผู้ใช้อาคารด้วย โดยสามารถอธิบายได้ว่าถึงแม้อาคารในอดีตนั้นไม่มีการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราตามกฎหมาย แต่ถ้าหากว่ามีผู้ใช้ที่เป็นผู้พิการหรือทุพพลภาพ ลักษณะดังกล่าวจะเป็นตัวแปรสำคัญ ในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขึ้น

5.3 ภาพรวมความคิดเห็นด้านแนวโน้มการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารทั่วไป

โดยภาพรวมแล้วสามารถสรุปได้ว่า การปรับสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารทั่วไปนั้น สอดคล้องกับกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 ตามข้อกำหนดสำหรับอาคารที่มีเดิมอยู่ก่อนแล้ว ที่กำหนดว่าหากอาคารมีการเปลี่ยนแปลงนอกเหนือจากข้อกำหนดในกฎกระทรวง จะต้องดำเนินการปรับให้มีสิ่งอำนวยความสะดวก ในหมวดต่าง ๆ ได้แก่ หมวดที่ 1 ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก, หมวดที่ 4 ที่จอดรถ, หมวดที่ 5 ทางเข้าอาคาร หมวดที่ 6 ประตู, หมวดที่ 7 ห้องลิฟต์ และหมวดที่ 8 พื้นผิวสัมผัส โดยภาพรวมจากการวิเคราะห์ในบทที่ผ่านมา พบว่า

- ความคิดเห็นแนวโน้มในการปรับปรุงที่สามารถทำได้อันดับที่ 1 ได้แก่ ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ที่จอดรถ บริเวณทางเข้าอาคาร ซึ่งสอดคล้องตามที่กฎกระทรวงกำหนดไว้ในหมวดที่ 1,4,5 สำหรับอาคารที่จะต้องทำการปรับปรุงต้องดำเนินการในหมวดนี้ นอกจากนี้แนวโน้มที่ทำได้คือ การติดตั้งราวจับซึ่งเป็นองค์ประกอบในส่วนห้องน้ำ-ห้องส้วม ประตู ทางลาด บันได
- ความคิดเห็นแนวโน้มในการปรับปรุงที่สามารถทำได้อันดับที่ 2 ได้แก่ พื้นผิวสัมผัส ห้องส้วม ในที่นี้พื้นผิวสัมผัส มีข้อคิดเห็นด้านการฝึกทักษะ O&M มาด้วยที่ต้องพิจารณาว่าผู้ใช้ฝึก O&Mต้องการจะใช้พื้นผิวสัมผัสมากน้อยเพียงใด และห้องส้วมนั้นแม้จะสามารถทำได้ยากแต่ความคิดเห็นมีความจำเป็นในการใช้งานสูงมาก ดังนั้นแนวโน้มการปรับปรุงมี นอกจากนี้แสงสว่างมีความคิดเห็นในการจัดให้ได้ง่ายจึงมีแนวโน้มในการปรับในส่วนนี้ด้วย
- ความคิดเห็นแนวโน้มในการปรับปรุงที่สามารถทำได้อันดับที่ 3 ได้แก่ ประตู ประตูนั้นสอดคล้องกับกฎกระทรวง สำหรับการพิจารณานั้นมีแนวโน้มค่อนข้างน้อยเมื่อจัดเป็นอันดับ เนื่องจากประตูนั้นมีอยู่แล้วความคิดเห็นหากจะต้องปรับนั้นคงเป็นไปได้ยาก เพราะเกี่ยวข้องกับการต่อหรือประตูเดิม นอกจากนี้สัญญาณเสียงนั้นแนวโน้มค่อนข้างน้อยเมื่อจัดเป็นอันดับเช่นกัน เนื่องจากเหตุผลของความคิดเห็นว่า สัญญาณเสียงระบบลิฟต์ถ้าต้องดำเนินการจะเห็นเป็นเรื่องที่ยุ่งยาก
- ความคิดเห็นแนวโน้มในการปรับปรุงที่สามารถทำได้อันดับที่ 4 ได้แก่ ลิฟต์ และบันได ซึ่งส่วนทั้งลิฟต์และประตูนั้นไม่ได้กำหนดไว้ในกฎกระทรวง ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่าเนื่องจากมีการคาดว่าองค์ประกอบดังกล่าวนั้นปรับปรุงได้ยากและต้องใช้งบประมาณในการปรับปรุงสูง และต้องใช้พื้นที่เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงสอดคล้องกับกฎกระทรวงที่ไม่ได้มีการกำหนดไว้

ดังนั้นเหตุผลในการประมวลสรุปได้ว่า หากไม่มีกฎหมายเป็นตัวกำหนดแล้ว ในการพิจารณาแนวโน้มที่จะดำเนินการปรับปรุงได้นั้น ได้แก่ ความคิดเห็นแนวโน้มในการปรับปรุงที่สามารถทำได้อันดับที่ 1,2 คือ ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก ที่จอดรถ บริเวณทางเข้าอาคาร พื้นผิวสัมผัส ห้องส้วม ซึ่งสอดคล้องกับกฎกระทรวง ที่กำหนดไว้ ขาดเพียงแต่ ความคิดเห็นแนวโน้มในการปรับปรุงที่สามารถทำได้อันดับที่ 3 คือ ประตู แต่ทั้งนี้ เมื่อย้อนกลับไปพิจารณานั้นพบว่า ความคิดเห็นแนวโน้มในการปรับปรุงที่สามารถทำได้อันดับที่ 1 ยังมีเกี่ยวข้องกับการติดตั้งราวจับ รวมทั้งมือจับ ข้อสังเกตแนวโน้มในการปรับปรุงประตูจึงอาจอยู่ในระดับการติดตั้งมือจับ หรือราวจับด้วย ซึ่งผู้คิดเห็นบางส่วนได้หมายรวมถึงห้องส้วมที่มีความแคบและมืงงบประมาณจำกัด มีแนวโน้มในการปรับปรุงโดยติดตั้งราวจับเช่นเดียวกัน แต่ทั้งนี้ความสอดคล้องกับกฎกระทรวงได้กำหนดไว้แล้วว่าปรับในส่วนที่มีโอกาสให้คนได้เข้าถึงและเป็นสาธารณะ

นอกจากนี้ข้อคิดอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงอาคารดังต่อไปนี้

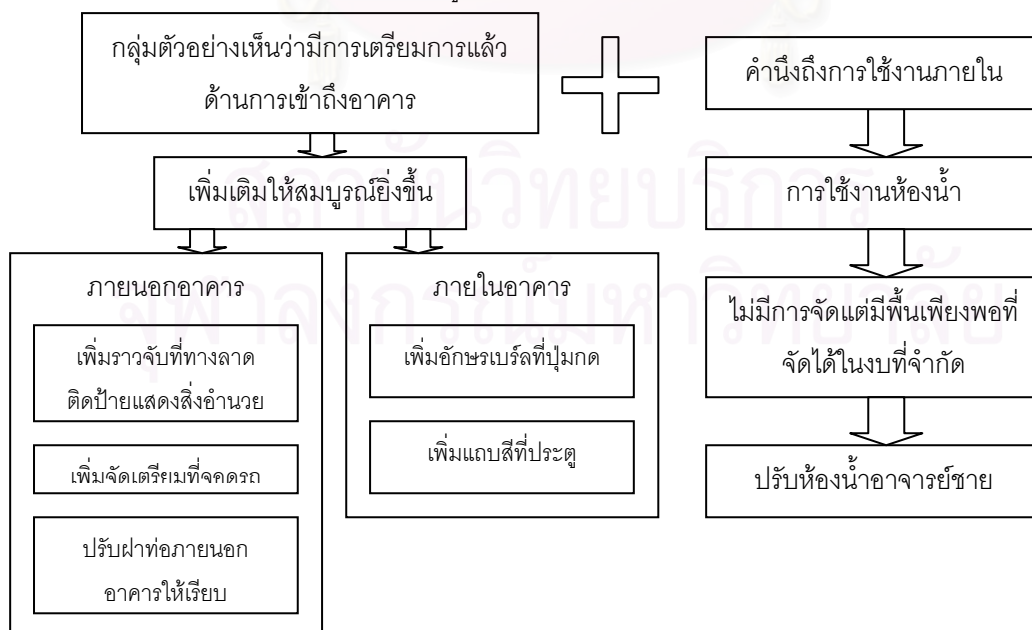
- 1) ผู้เชี่ยวชาญตัวแทนสมาคมคนพิการคาดหวังในการดำเนินการปรับปรุงอาคารเดิมถ้าหากไม่สามารถปรับได้ไม่ครบนั้นก็ไม่ได้วิตก แต่ต้องให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพสามารถใช้อาคารได้
- 2) การดำเนินการเรื่องรายละเอียดปลีกย่อยตามกฎกระทรวงกำหนดอาจทำได้ไม่ครบสมบูรณ์โดยมีเหตุผลปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ด้านโครงสร้าง งบประมาณ พื้นที่ (เช่นพื้นที่จอดรถที่ยาวมากขึ้นที่จอดรถในอาคารนั้นทำได้ยาก พื้นที่ทางลาดต้องมีความยาว)
- 3) การปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกควรเป็นไปในลักษณะยืดหยุ่น (Flexible) เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์การใช้งานจริง เนื่องจากบางอย่างทำได้ไม่ได้ต่างกัน

โดยภาพรวมแล้วสามารถสรุปได้ว่า การปรับสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารทั่วไป สอดคล้องกับ กฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 ความคิดเห็นที่พิจารณาซึ่งอาจแตกต่างจากกฎกระทรวง คือ การเสนอให้เป็นการปรับปรุงควรเป็นไปในลักษณะ ยืดหยุ่นเพราะอาคารบางส่วนมีปัจจัยที่ทำให้รูปแบบการปรับปรุงแตกต่างกัน นอกจากนี้ข้อคิดเห็นบางประการ ในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ควรพิจารณาเพิ่มเติมด้วยคือ หมวดที่ 8 พื้นผิวต่างสัมผัส มีข้อพิจารณา คือ ผู้พิการทางสายตา การดำเนินการปรับพื้นผิวสัมผัสผู้พิการทางสายตาให้ข้อคิดเห็นเห็นว่า หากผู้พิการ ทางด้านสายตาได้รับการศึกษาทักษะการทำควมคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหว (Orientation & Mobility หรือ O&M) ซึ่งมีการฝึกทักษะโดยมีการสอนให้ใช้ไม้เท้าด้วย ก็จะสามารถใช้ไม้เท้าเป็นการบอกทางได้ และช่วยเหลือตนเองได้โดยไม่ต้องใช้ลักษณะพื้นผิวสัมผัสก็ได้ แต่สิ่งที่ต้องการให้สนใจและมีการจัดเตรียมให้คือ ด้านเหนือศีรษะที่ไม่ต้องการให้มีสิ่งกีดขวาง อันก่อให้เกิดอันตรายในการเดินหรือใช้งานอาคารสถานที่ต่าง ๆ

5.4 แนวทางโดยรวมของกรณีศึกษาในการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก

5.4.1 อาคารพินิตประชานาถ

โดยภาพรวมนั้นเห็นว่าอาคารพินิตประชานาถได้เตรียมการ สำหรับจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ พิการแล้วและมีพื้นที่ใช้งานได้โดยเป็นที่ให้ผู้สูงอายุที่ไม่พิการและผู้ที่ต้องการขนส่งวัสดุได้ด้วย สำหรับความ คิดเห็นด้านการปรับปรุงเพิ่มเติมที่ได้อีก คือ ป้าย – สัญลักษณ์, ทางลาดและลิฟต์ โดยทางลาดนั้นมีรายการ เพิ่มเติมมีการเพิ่มราวจับ ปรับฝาที่ระบายน้ำ และจัดให้มีที่จอดรถ ส่วนลิฟต์นั้นทำการติดอักษรเบรลล์เพิ่มที่ ปุ่มกด ประตู บางจุดที่จำเป็นอาจปรับเป็นเพิ่มแถบสีให้ชัดเจนมากขึ้น และห้องน้ำ มีความคิดเห็นว่ามีปรับ บริเวณห้องน้ำอาจารย์ชายเพียง 1 ห้องในอาคาร ทำได้โดยการติดตั้งราวจับเพิ่มเติม แต่ปัจจุบันนี้ยังมีผนัง กั้นส่วนอ่างล้างหน้าและห้องน้ำ-ห้องส้วมอยู่จึงมีในส่วนนี้ออก นอกจากนี้ประตูห้องน้ำมีการให้ความ คิดเห็นว่าควรปรับให้เป็นบานเปิดออกให้สมบูรณ์เพื่อประโยชน์ในการใช้งานจริง

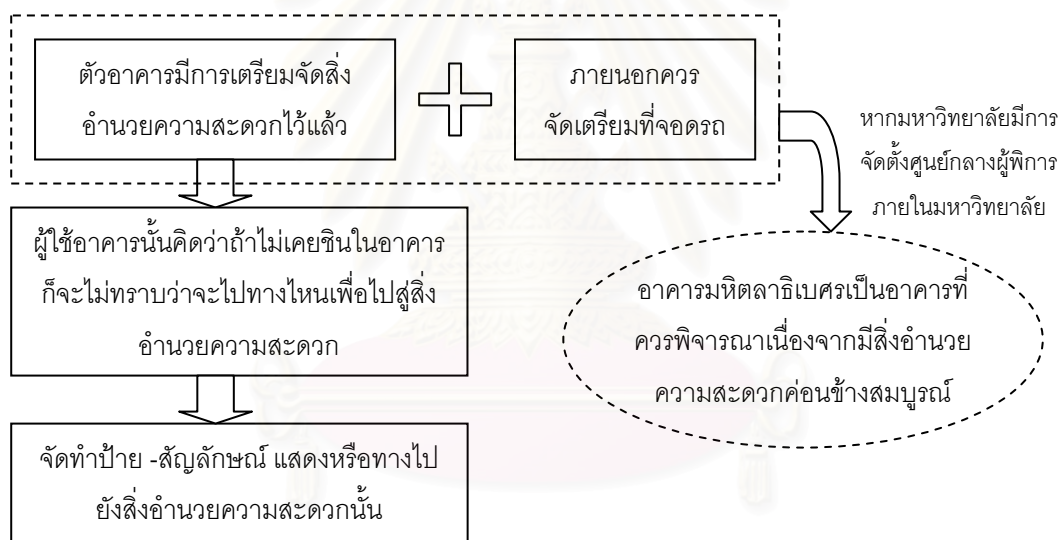

รูปที่ 5.1 แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางการแก้ปัญหาอาคารพินิตประชานาถ

ข้อสังเกตปัญหาที่พบคือ อาคารนี้สถาปนิกผู้ออกแบบนั้นมีความตระหนักเรื่องเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้ผู้พิการ แต่เมื่อสอบถามผู้ใช้แล้วพบว่าผู้ใช้กลุ่มที่ไม่จัดว่าเป็นผู้พิการแต่มาใช้อาคารนั้นก็ไม่น่าจะทราบว่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดเตรียม ส่วนหากถามผู้พิการก็จะทราบว่าใช้สำหรับใช้งานอะไร แต่ปัจจุบันผู้พิการนั้นไม่ได้ไปใช้อาคารนั้นมากนัก ส่วนมากเป็นผู้สูงอายุ ที่เป็นอาจารย์ มาทานอาหาร ในโรงอาหาร ดังนั้นส่วนหนึ่งมีผู้เสนอให้ทางมหาวิทยาลัยทำการประชาสัมพันธ์ให้ทราบด้วยว่ามีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้

5.4.2 อาคารมหิตลาธิเบศร

อาคารมหิตลาธิเบศร เป็นอาคารที่ได้กำหนดเป็นมาตรฐานการออกแบบ โดยมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารแต่สิ่งทีสถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำและคาดว่าจะควรดำเนินการเพิ่มเติมได้แก่ ป้าย - สัญลักษณ์ แสดงหรือทางไปยังสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ซึ่งสอดคล้องกับผู้ใช้อาคาร คือ ผู้ใช้อาคารนั้นคิดว่าถ้าไม่เคยชินในอาคารดังกล่าวก็จะไม่ทราบว่าจะไปทางไหนเพื่อไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกนั้น จึงมีความเห็นการเพิ่มป้ายให้ทราบทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวก

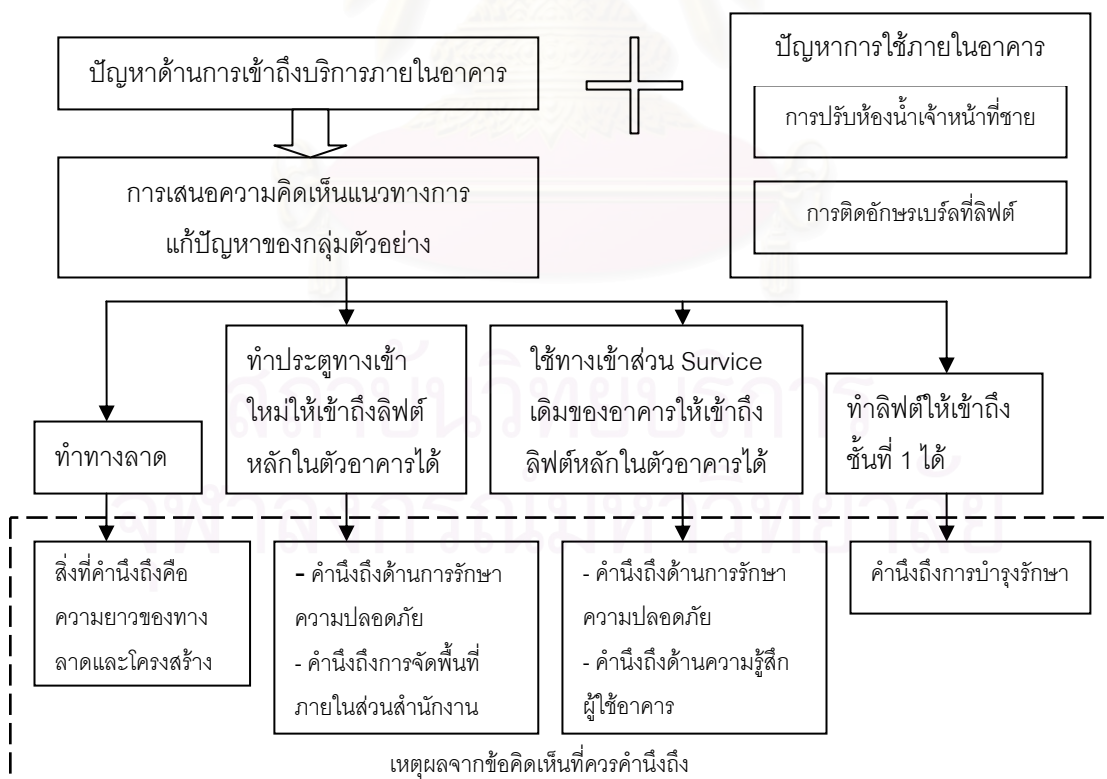
รูปที่ 5.2 แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางการแก้ปัญหาอาคารมหิตลาธิเบศร

ส่วนหนึ่งผู้ใช้อาคารที่เป็นผู้พิการทางสายตานั้นมีความต้องการทางด้านผัง 3 มิติให้รับทราบว่าจะไปห้องไหนได้ก็จะทำให้สามารถไปยังส่วนต่าง ๆ ของอาคารได้ด้วยความมั่นใจ และมีความคิดเห็นว่าอาคารควรมีการประชาสัมพันธ์สำหรับอาคารนี้ ถ้าหากเป็นไปได้อาจทำการตั้งศูนย์สำหรับผู้พิการ นอกจากนี้มีผู้แสดงความเห็นสำหรับในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แล้วนั้นอาคารนี้เห็นว่าน่าจะเหมาะสมเพราะมีการจัดเตรียมไว้แล้ว

5.4.3 อาคารมหาธีรราชานุสรณ์

ความคิดเห็นในการปรับปรุงอาคารในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้าน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเห็น ประเด็นปัญหาของอาคารมหาธีรราชานุสรณ์เป็นสำคัญที่ต้องเร่งดำเนินการ จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา มีการเล็งเห็นประเด็นปัญหาด้านการเข้าถึงอาคาร เนื่องจากผู้พิการทางเก้าอี้ ล้ออาจเข้าได้ยาก หรือแม้กระทั่งผู้สูงอายุก็ตาม นอกจากนี้จากการศึกษาพบว่า สำหรับอาคารมหาธีรราช นุสรณ์นั้น เป็นอาคารที่เข้าชายที่ผู้พิการภายนอกเรียกร้องสิทธิในการเข้าถึงและเป็นอาคารตาม ประกาศ ทบวงมหาวิทยาลัย เรื่อง มาตรฐานห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษา พ.ศ. 2544 ที่ต้องปฏิบัติตาม ตอนที่ 5 อาคาร สถานที่ และครุภัณฑ์ ข้อ 5.5 ห้องสมุดสถาบันอุดมศึกษาควรจัดอาคารสถานที่สำหรับคนพิการ โดยเพิ่มสิ่ง อำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ เช่น ทางขึ้น - ลง ห้องน้ำ ลิฟต์และที่นั่งอ่านหนังสือ การแก้ปัญหาดังกล่ม ตัวอย่างได้แสดงความคิดเห็นนั้นได้เสนอแนวทางโดยการเสนอให้จัดห้องน้ำภายในอาคาร และการแก้ปัญหา การเข้าถึงอาคาร 4 แนวทางด้วยกันได้แก่

- แนวทางที่ 1 ทำทางลาด ปัญหาที่มีคือ ต้องทำยาวมาก พบว่าต้องมีความยาวถึง 48 เมตร
- แนวทางที่ 2 ทำด้านประตูเข้าทางด้านข้างที่ใกล้กับที่จอดรถ และจัดพื้นที่ภายในของส่วนสำนักงาน ชั้นล่างของอาคารมหาธีรราชานุสรณ์ใหม่ ส่วนหนึ่งต้องคำนึงถึงด้านความปลอดภัยสูงต้องสูงมาก ในการดูแลหากเป็นวิธีนี้
- แนวทางที่ 3 ให้เข้าทางด้านหลังอาคารและปรับพื้นที่บางส่วน
- แนวทางที่ 4 ทำลิฟต์ให้เข้าถึง ชั้นที่ 1 ได้

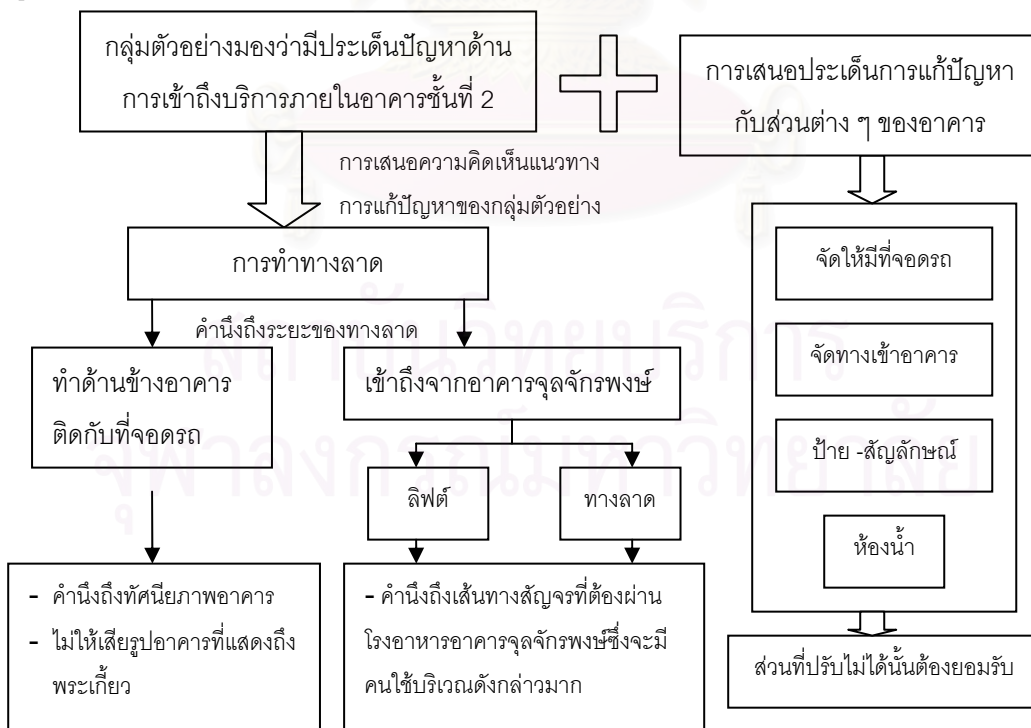
ภาพที่ 5.3 แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางการแก้ปัญหาอาคารมหาธีรราชานุสรณ์

จากการศึกษากายพร้อมกับความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ต่างๆ นำมาสรุปตามข้างต้น ความคิดเห็นด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ มีความต้องการให้มีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจากบุคคลหลายกลุ่มเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ส่วนผู้พิการทางสายตามีการเสนอเรื่องการจัดฝัง 3 มิติ ให้ทราบว่าส่วนไหนคืออะไรได้ในห้องสมุดก็จะทำให้ผู้พิการทางสายตาได้รับรู้ซึ่งปัจจุบันยังไม่สะดวก เพราะผู้พิการทางสายตาดังกล่าวต้องการฟังสื่อในหอสมุด

5.4.4 อาคารศาลาพระเกี้ยว

อาคารศาลาพระเกี้ยวมีวัตถุประสงค์ในการสร้างเพื่อ เป็นศูนย์รวมของการทำกิจกรรมของนิสิต ขณะที่สร้างสมัยนั้น ข้อสังเกตเนื่องจากการปรับเปลี่ยนแบบระหว่างก่อสร้างจึงทำให้อาคารมีทางลาดไปสู่ชั้นใต้ดิน ซึ่งแต่เดิมนั้นเป็นทางลาดของที่จอดรถที่มีการปรับเปลี่ยนแบบเป็นที่ทำการต่าง ๆ ภายหลัง ความคิดเห็นจากฝ่ายต่าง ๆ โดยรวมแล้ว กลุ่มตัวอย่างนั้นจะคำนึงถึงการเข้าถึงอาคารศาลาพระเกี้ยวในชั้นบนภายในศาลาพระเกี้ยว โดยมองประเด็นว่าถ้าเข้าถึงชั้นบนได้จากบันไดเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอสำหรับผู้พิการ สิ่งที่คาดหวังนั้นควรทำทางลาดให้เข้าถึงชั้นบนด้วย ทางลาดนั้นมีการเสนอความคิดเห็นให้จัดทำ 2 แนวทางด้วยกัน คือ จัดทางลาดที่อาคารจุลจักรพงษ์แล้วใช้ทางลาดร่วมกับอาคารจุลจักรพงษ์ในการเข้าถึง และการจัดให้มีทางลาดให้สามารถเข้าอาคารศาลาพระเกี้ยวได้โดยมีการพิจารณาข้างอาคารติดกับที่จอดรถ แต่ถ้าหากเป็นไปได้ก็น่าสนใจที่ผู้ใช้อาคารคาดว่าถ้าทำลิฟต์ส่วนอาคารจุลจักรพงษ์ก็จะเข้าถึงอาคารศาลาพระเกี้ยวได้โดยผ่านโรงอาหาร แต่ทั้งนี้ก็เป็นประเด็นในด้านการพิจารณาเรื่องผู้ใช้โรงอาหารในส่วนนี้ว่ามีจำนวนมาก นอกจากนี้มีการเสนอประเด็นด้านการแก้ปัญหาเกี่ยวกับส่วนต่าง ๆ ของอาคารให้มีที่จอดรถ ห้องน้ำ-ห้องส้วม โดยอยู่ในชั้นที่วางถ้าผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อใช้ไม่ได้ก็ต้องยอมรับ

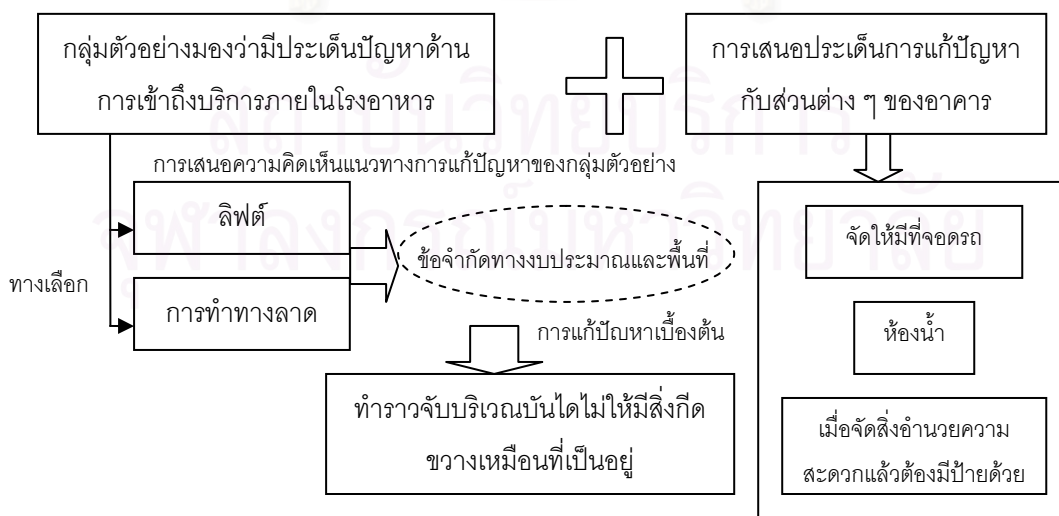

รูปที่ 5.4 แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางการแก้ปัญหาอาคารศาลาพระเกี้ยว

โดยภาพรวมความคิดเห็นในการปรับปรุงอาคารในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้าน การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เห็นประเด็นปัญหาของอาคารศาลาพระเกี้ยว ที่ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา ประเด็นปัญหาที่มี คือ การเข้าถึงอาคาร เนื่องจากผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้ออาจเข้าได้ยากหรือแม้กระทั่งผู้สูงอายุก็ตามนอกจากนี้ได้เสนอแนวความคิดเห็นด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในรายละเอียดปลีกย่อยพบว่าบางส่วนนั้นหากปรับปรุงได้ยากก็จะต้องยอมรับ การปรับปรุงส่วนดังกล่าวในส่วนที่จำเป็น เช่นราวจับนั้นมีการเสนอให้ติดตั้งเพิ่มเติมในจุดต่าง ๆ และแก้ไขฝาที่ระบายน้ำให้สะดวกต่อการสัญจรบริเวณทางลาด

5.4.5 อาคารจุลจักรพงษ์

จากการศึกษาพบว่าอาคารจุลจักรพงษ์ มีลักษณะเป็นอาคารที่เชื่อมถึงศาลาพระเกี้ยวและมีผู้ใช้อาคารเป็นจำนวนมาก ในส่วนที่เป็นโรงอาหาร นอกจากนี้จากการสำรวจอาคารยังพบอีกว่าเป็นอาคารที่มีกลุ่มอาจารย์ผู้สูงอายุมาใช้เป็นจำนวนมากเนื่องจากเป็นอาคารที่มีสำนักงานสภาคณาจารย์ และสโมสรอาจารย์ ซึ่งส่วนนี้จะมีอาจารย์ที่ปลดเกษียณมาใช้ด้วย ทั้งส่วนโรงอาหารและสโมสรอาจารย์ขึ้นได้ดินจากการศึกษาสำรวจสภาพพร้อมๆกับความคิดเห็นด้านการสัมภาษณ์ ประเด็นที่พบและมีทางเลือกนั้น คือ ประเด็นการเข้าถึงอาคารจุลจักรพงษ์ สิ่งที่เป็นแนวทางนั้นผู้ใช้มีความคิดให้จัดทำทางลาดหรือลิฟต์เพื่อให้สัญจรทางตั้งได้ทางลาดนั้นอาจให้ทำที่เดียวให้เข้าได้ทั้งอาคารจุลจักรพงษ์และศาลาพระเกี้ยวได้ เมื่อสัมภาษณ์ความเป็นไปได้ในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกรวมถึงลิฟต์นั้นมีความเป็นไปได้ยาก ดังนั้นจึงมีเพียงแนวทางคือการทำทางลาด เบื้องต้นพบว่า ต้องใช้พื้นที่ในการจัดทำทางลาดมากและส่วนหนึ่งรวมถึงงบประมาณด้วย เหตุนี้ผู้ใช้งานอาคาร ได้แก่อาจารย์ผู้สูงอายุในสโมสรอาจารย์ที่ได้ทำการสัมภาษณ์ได้เสนอว่าอาคารที่มีอยู่สามารถใช้งานได้ดี เพียงแต่บริเวณบันไดทางขึ้นไปสู่ชั้นโรงอาหารควรมีการปรับให้สามารถใช้อราวจับได้ตลอด โดยไม่มีป้ายหรือสิ่งกีดขวางอย่างเช่นในปัจจุบันก็เป็นทางเลือกทำให้สามารถใช้อาคารได้สะดวก นอกจากนี้ยังมีการกล่าวถึงว่าควรปรับส่วนห้องน้ำและที่จอดรถและประตูในบางจุดทางหลักที่จอดรถผู้พิการนั้นมีการเสนอให้เป็นที่จอดรถให้ผู้พิการใช้ทั่วไปได้ 15-30 นาที

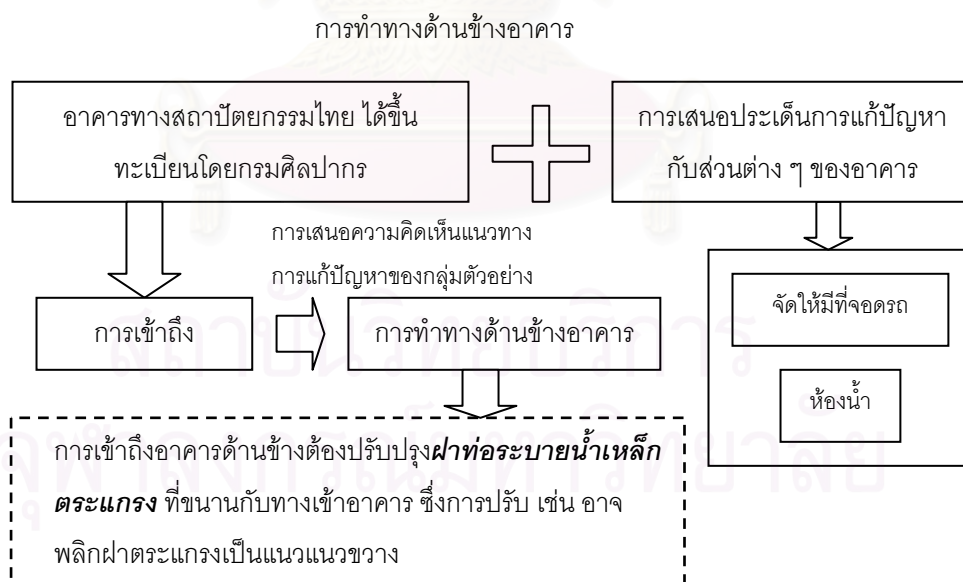

รูปที่ 5.5 แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางการแก้ปัญหาอาคารจุลจักรพงษ์

ภาพรวมการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกการดำเนินการนั้นมีหลายระดับด้วยกันขึ้นอยู่กับงบประมาณและพื้นที่สิ่งที่ต้องดำเนินการคือการเข้าถึงอาคารโดยจะต้องปรับโดยมีแนวทาง ทำลิฟต์ ทำทางลาด ซึ่งเกี่ยวกับงบประมาณในเบื้องต้นเห็นว่าควรปรับการใช้อาคารไม่ให้มีสิ่งกีดขวางอย่างเช่นราวจับในปัจจุบัน และปรับส่วนห้องน้ำอย่างน้อย 1 ห้องให้มีราวจับ และจัดให้มีที่จอดรถทุกฝ่ายตระหนักดีว่าที่บริเวณดังกล่าวหาที่จอดรถนั้นเป็นเรื่องยากจึงได้เสนอระยะเวลาในการจอดรถ ที่สำหรับจอดรถผู้พิการเป็นการแก้ปัญหาด้วย

5.4.6 อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นอาคารอนุรักษ์การจะปรับปรุงนั้นด้านความเหมาะสมทางด้านสถาปัตยกรรมไทยนั้นก็ต้องศึกษาด้วยโดยต้องปรึกษาทางผู้เชี่ยวชาญก่อนเป็นอาคารที่ขึ้นทะเบียนกับกรมศิลปากรการดำเนินการปรับสิ่งอำนวยความสะดวก จึงต้องผ่านการเห็นชอบและต้องมีที่ปรึกษาการปรับอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางการแก้ปัญหาอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ พบว่าบริเวณทางเข้าด้านข้างอาคาร หากทำเป็นทางลาดก็จะทำให้ผู้ใช้อาคารที่ใช้เก้าอี้ล้อสามารถใช้ได้สะดวกมากยิ่งขึ้นในการเข้าถึงอาคารโดยต้องคำนึงถึงรูปทรงหรือทัศนียภาพของอาคาร ที่มีคุณค่าทางสถาปัตยกรรมเปลี่ยนไป ซึ่งทางผู้ให้การสัมภาษณ์ได้แสดงความเห็นว่าเป็นจากการใช้อาคารดังกล่าวนั้นเป็นอาคารอนุรักษ์ อาจจะต้องปรับปรุงครั้งใหญ่โดยรวมไปกับส่วนอื่น ๆ ซึ่งต้องอาศัยผู้เชี่ยวชาญเฉพาะในการปรับปรุง นอกจากนี้ยังมีส่วนอื่น ๆ รอบอาคารที่ควรปรับปรุง เช่น บริเวณทางเข้าอาคารที่เดิมมีราวระบายน้ำฝาดระแวงเหล็กส่วนนี้ควรมีการดำเนินการปรับทำให้ระแวงได้ตามมาตรฐานหรือพลิกให้เป็นแนวขวางก็จะทำให้สามารถเข้าถึงและใช้ภายในอาคารหอประชุมได้

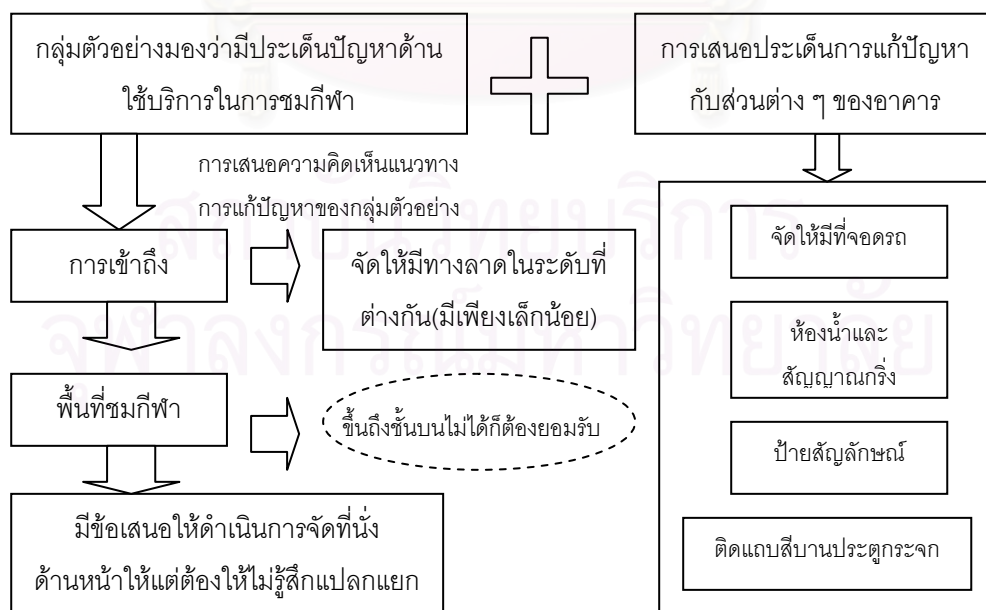

รูปที่ 5.6 ความคิดเห็นด้านปัญหาที่มีอยู่และแนวทางการแก้ปัญหาอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เมื่อพิจารณาลักษณะในภาพรวมแล้วอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยการดำเนินการในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกจะต้องปรึกษาผู้เชี่ยวชาญโดยเฉพาะด้าน ภาพรวมจากความคิดเห็นคือ การพิจารณาในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นเรื่องการคำนึงถึงการเข้าถึงอาคารให้เข้าถึงและร่วมกิจกรรมภายในหอประชุมได้ การเข้าถึงพิจารณาเลือกภายนอกอาคารต้องเชื่อมต่อกจากที่จอดรถ ระยะทางเพื่อให้เข้าถึงภายในอาคารควรใกล้ที่สุด และต้องใช้ภายในอาคารได้ ขั้นตอนนี้พิจารณาด้านผู้ใช้ที่เข้ามาร่วมกิจกรรมได้

5.4.7 อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้ให้การสัมภาษณ์ในกลุ่มตัวอย่างทุกท่านมีโอกาสได้ใช้ อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแตกต่างกัน บางท่านนั้นไม่มีโอกาสได้เข้ามาใช้ อาคารสนามกีฬาเคยมีกรกล่าวถึงเรื่องการจัดทำลิฟต์ให้ขึ้นสู่ชั้นที่ 3 ทั้งนี้ยอมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างเช่นด้านงบประมาณและการคุมค่าในการลงทุนเพราะส่วนนี้อาคารนั้นก็ไม่ได้มีความสูงนัก ความคิดเห็นจากฝ่ายต่างๆในภาพรวมนั้นมีการคำนึงถึงการเข้าถึงอาคาร ดังนั้นจึงมีความต้องการให้ปรับทางเข้าโดยทำทางลาดให้ขึ้นถึงระดับต่าง ๆ ได้โดยรถเก้าอี้ล้อจะต้องเข้าได้ แต่ทั้งนี้เสนอว่าอุปสรรคคือการใช้ส่วนพื้นที่นั่งชมกีฬา ซึ่งมีข้อเสนอให้ดำเนินการจัดที่นั่งด้านหน้าให้แต่ต้องทำให้เรียบและทำให้ไม่รู้สึกรบกวนนอกจากนี้มีความคิดเห็นด้านการปรับปรุงคือ ส่วนห้องน้ำ-ห้องส้วมควรปรับให้มีอย่างน้อย 1 ห้องสำหรับห้องผู้พิการในเบื้องต้นทำได้โดยติดตั้งราวจับในการช่วยพยุงตัวได้และจัดทำกริ่งสัญญาณภายในห้องน้ำด้วย เนื่องจากภายในบางครั้งผู้ใช้มีไม่มากเท่าใดนักและห้องส้วมอยู่ไกลบริเวณที่มีคนอยู่ นอกจากนี้ให้ป้าย - สัญลักษณ์ ทางไปห้องน้ำและตำแหน่งบันไดเพิ่มเติมหากแต่ทั้งนี้ต้องปรับให้ใช้งานได้จริงก่อน ที่จอดรถนั้นควรหาที่ที่เหมาะสมและจัดให้มีที่จอดรถสำหรับผู้พิการด้วย และแสดงความคิดเห็นว่าประตูควรติดสัญลักษณ์ให้เห็นว่าเป็นประตูกระจกด้วยเนื่องจากการปรับปรุงปัจจุบันเป็นบานกระจกใสทั้งหมดอาจทำให้เกิดอันตรายในการเดินชนสำหรับผู้มีสายตาเลือนราง

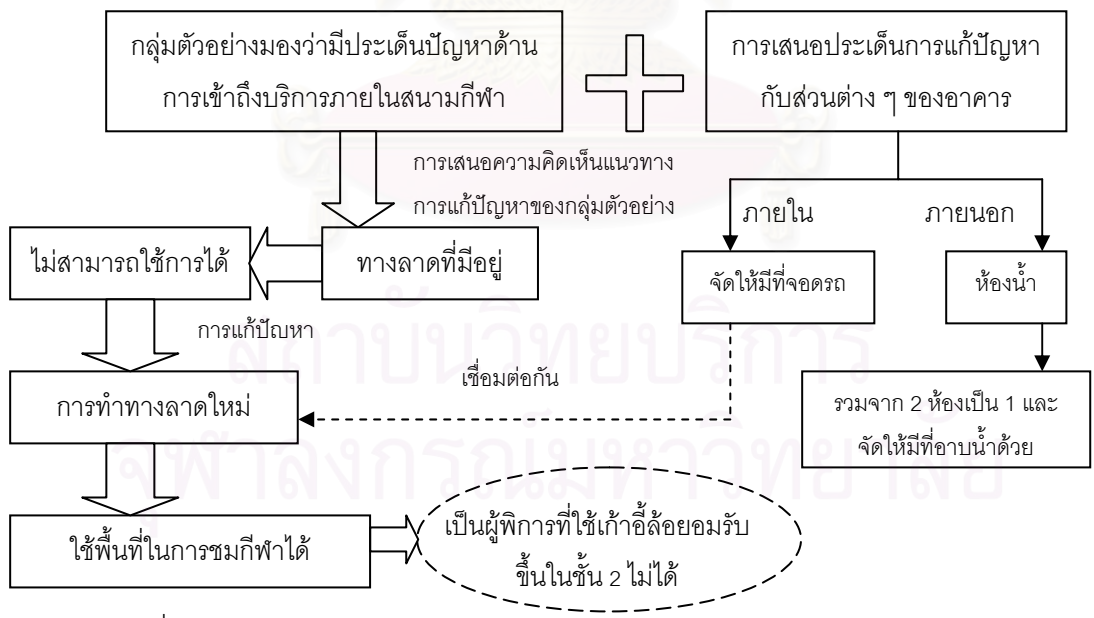
รูปที่ 5.7 แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ส่วนมากนั้นผู้ให้การสัมภาษณ์ได้เน้นประเด็นไปที่การจัดที่นั่งชมกีฬาให้กับผู้พิการได้ด้วย เช่นผู้พิการเก้าอี้ล้อจะมีอุปสรรคในส่วนนี้ นอกจากนี้ได้เสนอให้ดำเนินการปรับในส่วนรายละเอียดปลีกย่อย เช่นเรื่องห้องน้ำ ที่จอดรถ โดยทั้งฝ่ายผู้ใช้อาคารเห็นความสำคัญและเห็นสมควรหากต้องมีการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการสาเหตุเนื่องจากคำนึงถึงการเข้าจริงแล้วผู้พิการนั้นย่อมมีสิทธิในการเข้าถึง - เข้าชมการแข่งขันกีฬาด้วย

5.4.8 อาคารสนามกีฬาในร่ม

อาคารสนามกีฬาในร่มนั้น เป็นที่ตั้งของที่ทำการศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยอาคารมีคณะผู้บริหารและบุคลากรประจำอยู่ ในชั้นที่ 2 ที่ทำการแห่งนี้เป็นศูนย์กลางการบริหารทั้งหมดสำหรับบริการด้านการใช้อาคารสถานที่ต่าง ๆ ในส่วนสนามกีฬาและอาคารศูนย์กีฬา เมื่อพิจารณาภาพรวมแล้วนั้นพบว่ามีประเด็นด้านการเข้าถึงอาคารใช้งานอาคารเป็นสำคัญ สำหรับบริเวณในชั้นที่ 1 แต่ส่วนชั้นที่ 2 นั้นไม่ได้มีการแสดงความคิดเห็นที่ต้องปรับเนื่องจากผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ได้มองประเด็นด้านการเข้าถึงบริการ คือ การใช้สนามกีฬาย่างน้อยนั้นให้ได้สามารถนั่งชมกีฬาได้ สำหรับประเด็นการเข้าถึงนั้นมีการเสนอให้ปรับทางลาดใหม่ สิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือ ความยาวของทางลาด และในส่วนที่เมื่อเข้าไปใช้อาคารต้องมี ห้องน้ำ-ห้องส้วม การปรับห้องน้ำ-ห้องส้วมมีการให้เสนอแนวทางให้ปรับจาก 2 ห้องรวมเป็น 1 ห้อง ในห้องน้ำก็ได้ทั้งที่เป็นที่อาบน้ำและห้องส้วมด้วย ซึ่งใช้งานได้ทั้ง 2 ส่วน จากการสัมภาษณ์นั้นพบว่าห้องส้วมมีปริมาณการใช้งานที่ค่อนข้างมากอยู่แล้ว แต่อย่างไรก็ตามผู้ใช้นั้นมีความคิดเห็นที่ยอมรับได้และคิดว่าควรดำเนินการจัดเตรียมให้ผู้พิการได้ใช้งานได้ด้วยนั้นก็จะเป็นการเปิดโอกาสให้กับผู้พิการได้ส่วนหนึ่ง

รูปที่ 5.8 แสดงความคิดเห็นด้านปัญหาและแนวทางการแก้ปัญหาอาคารสนามกีฬาในร่ม

จากความคิดเห็นนั้นอาคารสนามกีฬาในร่ม มีส่วนที่ต้องพิจารณาคือการใช้อาคารโดยอย่างน้อยต้องเปิดโอกาสให้ผู้พิการสามารถเข้าชมกีฬาได้ ส่วนในชั้นที่ 2 ส่วนสำนักงานนั้นเข้าถึงไม่ได้ก็ต้องยอมรับ สำหรับภายในนั้นจะต้องมีการจัดสิ่งบริการเช่นห้องน้ำ-ห้องส้วม สำหรับการพิจารณาในการเข้าถึงอาคารคือการทำทางลาดซึ่ง

เป็นการทดแทนทางลาดเดิมและด้วยเหตุผลประการหนึ่งสามารถใช้งานของร่วมได้ ซึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ดูแลอาคารฝ่ายสถานที่ด้านอาคารกีฬา ยอมรับและเล็งเห็นความสำคัญด้านประเด็นนี้ด้วย

โดยลักษณะการพิจารณานั้นด้านการเข้าถึงอาคารบางส่วนหมายถึง ทางลาดด้วย ซึ่งเมื่อย้อนกลับไปเทียบเคียงกับกฎกระทรวง กฎกระทรวงนั้นไม่ได้กำหนดลักษณะเรื่องการต้องปรับทางลาดนี้ และอีกส่วนหนึ่งจากการสัมภาษณ์ผู้ใช้อาคารที่เป็นผู้พิการทางด้านสายตา สำหรับในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มผู้พิการทางด้านสายตาทั้งหมดนั้นผ่านการเรียนการฝึกทักษะด้านการทำความเข้าใจกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว (Orientation & Mobility หรือ O&M) ซึ่งการฝึกดังกล่าวมีการฝึกทักษะโดยมีการสอนให้ใช้ไม้เท้าด้วย ผู้พิการทางด้านสายตาส่วนใหญ่จึงให้ความเห็นว่าสามารถใช้อาคารได้ ไม่ว่าจะมีความพิการหรือไม่ก็ตามแต่ส่วนที่ทำให้ผู้พิการรู้สึกไม่มั่นใจคือทางด้านระดับเหนือศีรษะซึ่งไม่สามารถรับรู้ได้

จากการศึกษาทั้งหมดในด้านรายละเอียดประมาณการในการดำเนินการปรับปรุงโดยอ้างอิงจากอาคารที่เคยมีการปรับจัดสิ่งอำนวยความสะดวกโดยหน่วยงานอื่นแล้วนั้นสามารถดูได้จากภาคผนวก ข.

5.5 สรุปแนวทางการปรับปรุงอาคารกรณีศึกษา

สามารถอธิบายได้ว่าอาคารกรณีศึกษา มีรูปแบบการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการที่แตกต่างกันออกไป โดยอาคารที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกที่ค่อนข้างสมบูรณ์ ได้แก่ อาคารมหิตลathiเบส และสำหรับแนวทางการปรับปรุงอาคารกรณีศึกษา โดยภาพรวมมีดังต่อไปนี้

1. การปรับปรุงอาคารเป็นไปในลักษณะที่ยืดหยุ่น เพื่อให้สามารถนำไปปฏิบัติเพื่อประโยชน์กับการใช้งานได้จริงเนื่องจากอาคารแต่ละอาคารมีความต้องการแตกต่างกัน จากการศึกษา การปรับปรุงอาคารกรณีศึกษา 8 อาคาร สามารถรวบรวมประเด็นหลักที่ผู้ให้การสัมภาษณ์คำนึงถึง 3 ประการด้วยกัน คือ

1.1 บริเวณภายนอกอาคารเพื่อให้เข้าถึงอาคารได้ โดยมี บริเวณทางเข้าอาคาร ที่จอดรถที่ต้องเชื่อมต่อกับอาคารได้ และป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกและทางไปสู่สิ่งอำนวยความสะดวกนั้น ดังนั้น ที่จอดรถ บริเวณทางเข้าอาคาร และป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวกจึงมีลำดับความสำคัญก่อนการเข้าถึงอาคาร

1.2 การเข้าถึงอาคารเพื่อไปใช้บริการภายในอาคาร ตามวัตถุประสงค์การใช้อาคารเป็นหลัก โดยการเข้าถึงอาจจำเป็นต้องใช้ ทางลาด บันได ลิฟต์ นั้นแล้วแต่กรณีและความเหมาะสมทางด้านปัจจัย ได้แก่ งบประมาณ พื้นที่ และโครงสร้าง รวมถึงรูปแบบอาคาร ซึ่งจากกรณีศึกษา แต่ละอาคารมีลักษณะการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกแตกต่างกันไป มีการจัดแบบชั่วคราวและถาวร ยกตัวอย่างเช่น อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ ฯ ที่ได้ขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากร การปรับปรุงตามความคิดเห็นนั้นการทำทางลาดให้ใช้เป็นไปในรูปแบบชั่วคราวถอดประกอบได้ ดังนั้นทางลาด บันได ลิฟต์ จึงมีลำดับความสำคัญเพื่อให้เข้าถึงอาคารได้ในภาพรวม

1.3 การใช้ภายในอาคารจำเป็นต้องมีบริการ โดยส่วนสำคัญ คือ ห้องน้ำ – ห้องส้วม ไว้บริการ 1 จำนวนที่ผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อใช้ได้ ในบางชั้น หรือบางพื้นที่ ดังนั้น ห้องน้ำ – ห้องส้วม จึงมีลำดับความสำคัญเพื่อใช้บริการภายในอาคาร แต่สำหรับที่ในบางพื้นที่นั้นไม่มีข้อจำกัดที่ผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อไม่สามารถใช้ได้ก็ต้องยอมรับ แต่ที่สำคัญคือ ต้องปรับสิ่งที่มีอยู่ให้ผู้พิการทางด้านอื่น ๆ หรือผู้สูงอายุมีโอกาสได้ใช้อย่างสะดวกได้

โดยภาพรวมแล้ว สิ่งที่ต้องดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับอาคารกรณีศึกษา คือ ที่จอดรถ บริเวณทางเข้าอาคาร และป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และการที่จะมี ทางลาด บันได หรือลิฟต์ นั้นแล้วแต่กรณี นอกจากนี้แล้วจำเป็นจะต้องมีห้องน้ำ-ห้องส้วมด้วยข้อสังเกตสำหรับกรณีศึกษาเฉพาะภายในอาคาร เนื่องจากนิสิต-นักศึกษาที่เป็นผู้พิการประเภททางสายตา หากได้รับการฝึกทักษะด้านการทำความเข้าใจความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อม และการเคลื่อนไหว (Orientation & Mobility หรือ O&M) ซึ่งการศึกษาดังกล่าวมีการฝึกทักษะโดยมีการสอนให้ใช้ไม้เท้าด้วย ดังนั้นประเด็นด้านการปรับปรุงพื้นผิวสัมผัสภายในอาคาร เมื่อนำมาคำนึงถึงผู้ใช้หลักจากภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยแล้วจึง อาจไม่จำเป็นที่จะต้องปรับปรุงพื้นผิวสัมผัสภายในอาคาร ทั้งนี้ควรมีแนวเดือนในระดับศีรษะด้วย

2. แนวทางการปรับปรุงตามความจำเป็น เนื่องจากบางอาคารมีเหตุผลในการพิจารณาได้หลากหลายรูปแบบส่วนนี้เป็นรูปแบบหนึ่งเพื่อปรับสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการภายใต้แนวทางที่ได้ทำการศึกษาจากทางเลือกสามารถสรุปรายการที่ต้องปฏิบัติเป็นอย่างน้อย บางอาคารสามารถให้การเข้าถึงอาคารร่วมกันได้ แนวทางการปรับปรุงอาคารกรณีศึกษาตามความคิดเห็นความจำเป็นในการปรับปรุง โดยมีเกณฑ์การพิจารณาด้านงบประมาณ สามารถจัดระดับการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับอาคารกรณีศึกษาได้เป็น 4 ระดับ

■ **ระดับที่ 1** การปรับปรุงโดยเพิ่ม ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดให้มีที่จอดรถ ได้แก่อาคาร มหิตลาธิเบศร

■ **ระดับที่ 2** การปรับปรุงโดยเพิ่ม ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดให้มีที่จอดรถ ติดตั้งราวจับเพิ่มในห้องน้ำ-ห้องส้วม ปรับบริเวณที่เกี่ยวข้องและประเด็นปลีกย่อยเช่นเพิ่มอักษรเบรลล์ที่ปุ่มลิฟต์ ได้แก่ อาคารพินิตประชานาถ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ และอาคารศาลาพระเกี้ยว (ทั้งนี้การพิจารณาการเข้าถึงศาลาพระเกี้ยวด้วยผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อให้เข้าได้ทางอาคารจุลจักรพงษ์)

■ **ระดับที่ 3** การปรับปรุงโดยเพิ่ม ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดให้มีที่จอดรถ ติดตั้งราวจับเพิ่มในห้องน้ำ-ห้องส้วม และปรับพื้นที่นั่งชมกีฬาให้ผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อนั่งได้ในแถวล่าสุดข้างสนามโดยไม่ทำให้ผู้พิการรู้สึกแปลกแยก

■ **ระดับที่ 4** การปรับปรุงโดยเพิ่ม ป้าย-สัญลักษณ์แสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และจัดให้มีที่จอดรถ การปรับห้องน้ำ-ห้องส้วม และเพิ่มเติมทางลาด ได้แก่ อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ อาคารจุลจักรพงษ์ และอาคารสนามกีฬาในร่ม ทั้งนี้ห้องน้ำ-ห้องส้วมของสนามกีฬาในร่ม จะมีการเสนอให้เป็นแบบรวมจาก 2 ห้องเป็น 1 ห้องและทางลาดของอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ ฯ เป็นแบบถอดประกอบได้

โดยมีรายละเอียดเมื่อแยกเป็นหมวดในภาพรวม สรุปได้คือ

- ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และที่จอดรถที่ต้องปรับให้มีทุกอาคาร
- ทางลาด อาคารที่ควรทำได้แก่ อาคารสนามกีฬาในร่ม โดยจัดในตำแหน่งทางลาดเดิมให้มีลักษณะให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราใช้ได้จริง อาคารศาลาพระเกี้ยวใช้ทางลาดเพื่อเข้าถึงอาคารร่วมกับอาคารจุลจักรพงษ์ได้โดยใช้ทางเชื่อมอาคารที่มีอยู่เดิมในการเข้าถึงอาคารศาลาพระเกี้ยว และอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์สามารถทำให้เข้าถึงด้านข้างอาคารด้วยทางลาดได้ นอกจากนี้ลิฟต์ ให้ติดอักษรเบรลล์เพิ่มที่ปุ่มกด อาคารที่ควรติดเพิ่ม ได้แก่ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์และอาคารพินิตประชานาถ

- ทางเข้าอาคารที่ควรปรับบริเวณให้สามารถเข้าถึงอาคารนั้น ได้แก่ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อาคารศาลาพระเกี้ยว อาคารจุลจักรพงษ์ อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ และสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัยและสนามกีฬาในร่ม ทั้งนี้รวมถึงการปรับฝ้าที่ระบายน้ำที่เป็นอุปสรรคกับทางเข้าอาคาร ได้แก่ อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์ อาคารศาลาพระเกี้ยว และอาคารพินิตประชานาถ
- ประตูกายในอาคารไม่รวมถึงประตูห้องส้วมซึ่งส่วนมากต้องดำเนินการปฏิบัติไปพร้อมหากมีการปรับห้องส้วม ประตูภายในอาคารควรปรับโดยติดแถบสีส่วนที่เป็นประตูกระจกและไม่สามารถเห็นได้ชัด
- ห้องส้วม โดยทุกอาคารนั้นควรดำเนินการปรับปรุงความคิดเห็นอย่างน้อยนั้นมี 4 อาคารที่ภายในห้องส้วมควรติดราวจับเพิ่ม ได้แก่ อาคารพินิตประชานาถ อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อาคารจุลจักรพงษ์ และอาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย นอกจากนี้ก็มีอาคารศาลาพระเกี้ยวที่ติดราวจับเพิ่ม โดยยอมรับการเข้าถึงยากเพราะหากเมื่อเข้าจากชั้นบนอาคารนั้นต้องเดินลงบันได และอาคารสนามกีฬาในร่มเป็นอาคารที่มีความเห็นว่าการปรับโดยทำ 2 ห้องรวมเป็น 1 ห้อง โดยปรับเป็นที่อาบน้ำได้ด้วย
- ส่วนรายการอื่น ๆ ที่ต้องดำเนินการ คือ จัดพื้นที่ให้สำหรับผู้พิการที่ใช้เก้าอี้ล้อในแถวกลางโดยทำให้รู้สึกว่าการแยกแยะโดยจัดพื้นที่ให้สามารถผู้ใช้งานที่เป็นปกติใช้ได้ด้วย

องค์ประกอบที่ไม่มีความคิดเห็นในการปรับที่ไม่ได้กล่าวถึง คือ พื้นผิวสัมผัส ห้องประชุมและบันได โดยทั้งนี้พิจารณาได้ว่าการปรับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับกรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ความคิดเห็นในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกที่ปฏิบัติเป็นอย่างน้อยที่สุดโดยสอดคล้องกับกฎกระทรวง คือ ทำป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก และที่จอดรถ และทางเข้าอาคาร และห้องส้วม และสิ่งที่ไม่สอดคล้องคือ การจัดพื้นผิวสัมผัสในอาคารที่เห็นว่าในบางที่จำกัดอาจยังไม่ต้องปรับ ส่วนที่มีเพิ่มขึ้นคือ ปรับให้มีทางลาด เพื่อการเข้าถึงและติดอักษรเบรลล์ที่ปุ่มลิฟต์ ซึ่งโดยภาพรวมเป็นการปรับโดยลักษณะที่ยืดหยุ่นและการใช้งาน

3. ดำเนินการด้านประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูลข่าวสาร เพื่อแก้ปัญหาที่มีอยู่ในปัจจุบันด้วยการ

- Communicationระหว่างทุกฝ่ายการทำความเข้าใจในการใช้อาคารทุกอาคาร เนื่องจาก บางส่วนไม่เข้าใจว่าเป็นสิ่งสำคัญในการใช้งานเพื่ออำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพหรือผู้สูงอายุ เช่น อาคารจุลจักรพงษ์ที่มีการนำป้าย Cut-Out ไปวางพียงกับราวบันไดทางขึ้นอาคารจนทำให้ผู้สูงอายุซึ่งได้ใช้อาคารดังกล่าวไม่สามารถใช้ได้สะดวก
- ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก สามารถทำให้ผู้ใช้ทั่วไปได้รับรู้ว่ามีสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารส่วนหนึ่งสามารถประชาสัมพันธ์ด้วยการบอกต่อให้กับผู้พิการได้รับรู้และใช้ได้ด้วยอีกทางหนึ่ง
- การประชาสัมพันธ์ด้วยสื่อ เช่นทาง 3 มิติ เพื่อให้ผู้พิการทางด้านสายตาได้รับรู้ ส่วนหนึ่งพิจารณาได้จากผู้พิการทางด้านสายตา เสนอให้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัด ทำผัง 3 มิติให้รับรู้อาคารสัมผัสได้ว่าทางมหาวิทยาลัย มีผังเป็นอย่างไรและสามารถเดินทางไปอาคารต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยได้อย่างไรด้วย

4. ลักษณะการดำเนินการด้านอื่น ๆ เพื่อก้าวสู่ความสมบูรณ์นั้นจะต้องประกอบไปด้วย

- การจัดตั้งโครงการวิจัยศึกษาภายในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก จะช่วยให้ทราบเรื่องราคา เป็นการช่วยตัดสินใจ และอีกประการหนึ่งเพื่อให้ทางสถาบันการศึกษามีข้อมูลและใช้ข้อมูลดังกล่าวเป็นฐานเพื่อให้สถาบันการศึกษาอื่นๆ ได้มีแนวทางในการนำไปศึกษาด้วย

- การตั้งศูนย์ / ชมรม เพื่อช่วยเหลือผู้พิการด้านข้อมูลการกระจายข่าวสารในเบื้องต้นนั้น มีผู้เสนอให้จัดที่อาคาร มหิตลาธิเบศรเนื่องจากมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารที่ค่อนข้างครบสมบูรณ์
- นโยบายการรับนิสิต จากการศึกษาส่วนจากการสัมภาษณ์ผู้พิการ และผู้ทรงคุณวุฒิตัวแทนสมาคมคนพิการได้เสนอให้สถาบันการศึกษาอุดมศึกษาของรัฐทุกแห่งนั้นควรมีนโยบายด้านการรับนิสิตผู้พิการเข้าศึกษา เนื่องจากสาเหตุ ตัวอย่างที่เกิดขึ้น ประเด็นปัญหาที่พบในสังคม กฎหมายได้กล่าวว่า ว่าโรงงาน 200 คนจะต้องรับคนพิการเข้าทำงานด้วยถ้าไม่รับก็จะผิดกฎหมาย ทางโรงงานเหล่านี้ได้ประกาศเสียงโดยรับตำแหน่งสูงๆ ซึ่งผู้พิการนั้นโอกาสได้เรียนสูง ๆ มีน้อยเนื่องจากอุปสรรคในการสอบเข้าตั้งแต่เบื้องต้น จากสาเหตุนี้เมื่อโรงงานประกาศแล้วไม่มีผู้มาสมัคร ทางโรงงานก็ได้นำไปอ้างว่าได้ดำเนินการแล้ว ดังนั้นสังคมควรเปิดโอกาสให้คนพิการได้เรียนสูงด้วย เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ

5.6 ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรประชาสัมพันธ์ด้านมาตรการการจูงใจด้านภาษีที่มีอยู่ เนื่องจากมาตรการการจูงใจนั้นไม่เป็นที่ทราบโดยทั่วกัน ซึ่งตามที่กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ข้อ 1 กำหนดให้อาคารสถานที่ที่มีสิทธิหักเงินค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่เสียไป เพื่อจัดให้มีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการออกจากรายได้สุทธิหรือกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายนั้นเกิด
2. ควรมีการกำหนดเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับอาคารที่พักอาศัยที่มีคนอาศัยจำนวนมาก จากการสัมภาษณ์ประเด็นที่พบ คือ ที่พักอาศัย ที่มีการอยู่อาศัยเป็นจำนวนมาก ยกตัวอย่าง เช่น อพาร์ทเมนต์ อาคารชุด ซึ่งในกฎกระทรวงนั้นยังไม่ได้กำหนดให้ต้องดำเนินการเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการแต่อย่างใด ซึ่งมีข้อเสนอแนะจากการสัมภาษณ์ว่าควรกำหนดเพียงบางอย่างไม่ต้องครบตามข้อกำหนดในกฎกระทรวง ซึ่งการทำดังกล่าวก็ก่อให้เกิดประโยชน์กับบุคคลโดยรวม ซึ่งทำให้ผู้ที่ซื้อ เช่น อาคารชุด ได้ใช้ส่วนนี้ด้วย
3. ควรมีการประชาสัมพันธ์ ให้ความรู้และทำความเข้าใจประชาชนทั่วไป ได้ตระหนักว่าช่วงอายุของทุกคนนั้นย่อมมีความพิการหรือทุพพลภาพไม่ว่าจะชั่วคราวหรือถาวร เกิดขึ้นได้เสมอ

5.7 ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ควรศึกษาแนวทางการปรับปรุงในอาคารสาธารณะยกตัวอย่างที่กำหนดในกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพ และคนชรา พ.ศ. 2548 ในข้อ 3 (1) เช่น โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุขสถานี่ อนามัย อาคารที่ทำการของราชการรัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย สถานี่ขนส่งมวลชน เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ สถานีรถ ท่าเทียบเรือ

การมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่และเท่าเทียมกัน ส่วนหนึ่งสภาวะแวดล้อมเป็นตัวกำหนดว่าความพิการนั้น ๆ ส่งผลเช่นไรในชีวิตประจำวันของคนพิการ บุคคลย่อมตกอยู่ในฐานะความเสียเปรียบ เมื่อไม่มีโอกาสเช่นผู้อื่นในสังคมที่จะมีชีวิตปกติ หมายถึง การมีครอบครัว ได้ศึกษาเล่าเรียน ได้มีงานทำ มีบ้านอยู่ มีความปลอดภัย มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น การจะเกิดสิ่งนี้ได้ย่อมต้องผ่านสภาพแวดล้อมเป็นสิ่งผลานให้เกิดเป็นรูปธรรม นอกจากนี้จะต้องมีการดำเนินงานด้านนโยบายร่วมด้วยเพื่อให้เกิดความผลอย่างเต็มรูปแบบในการขับเคลื่อนต่อไป

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- การพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, กระทรวง. รายงานสถานการณ์ทางสังคมความก้าวหน้าการพัฒนา“คนพิการ.” 2547. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2547. (อัครา) กิตติออร์ ชาลปติ. การออกแบบเพื่อทุกคน: กรณีศึกษา. วารสารวิชาการสถาปัตยกรรม 01: 2547. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานนิสิตสัมพันธ์. ข้อมูลนิสิตพิการทางร่างกายที่เข้าศึกษาต่อ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2545. (อัครา) กิตติออร์ ชาลปติ. การออกแบบเพื่อทุกคน: กรณีศึกษา. วารสารวิชาการสถาปัตยกรรม 01: 2547. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานนิสิตสัมพันธ์. ข้อมูลนิสิตพิการทางร่างกาย ที่เข้าศึกษาต่อ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2546. (อัครา) กิตติออร์ ชาลปติ. การออกแบบเพื่อทุกคน: กรณีศึกษา. วารสารวิชาการสถาปัตยกรรม 01: 2547. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานนิสิตสัมพันธ์. ข้อมูลนิสิตพิการทางร่างกาย ที่เข้าศึกษาต่อ ณ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2547. (อัครา) กิตติออร์ ชาลปติ. การออกแบบเพื่อทุกคน: กรณีศึกษา. วารสารวิชาการสถาปัตยกรรม 01: 2547. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, สำนักงานสารนิเทศ. พระเกียรติ 2548. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2548.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จุฬายของเรา การปฏิรูปโครงสร้างและระบบบริหารจัดการ 2539-2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543. (สำนักงานสารนิเทศพิมพ์ ในปีที่ 82 แห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จุฬายของเรา การปฏิรูประบบการวางแผนและการใช้ทรัพยากรกายภาพ 2539-2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543. (สำนักงานสารนิเทศพิมพ์ ในปีที่ 82 แห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. จุฬายของเรา การปฏิรูประบบบริหารงานบุคคล 2539-2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543. (สำนักงานสารนิเทศพิมพ์ ในปีที่ 82 แห่งการสถาปนาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย).
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. อุดมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- ต่อพงษ์ กุลครรชิต. ความตระหนักรู้และเจตคติการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ. สารวิจัยเพื่อคนพิการ. 6 (มิถุนายน. 2546).
- เทียนฉาย กิระนันท์. จุฬายของเรา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกับความเป็นนานาชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสารนิเทศและสำนักงานวิจัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522.
- นวลน้อย บุญวงศ์ และนันท์ เนียมทรัพย์. การออกแบบในอาคารเพื่อคนพิการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2545.
- บัณฑิต จุลาลัย และเสรีชัย โชติพานิช. การบริหารทรัพยากรกายภาพ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.
- บัณฑิต จุลาลัย. การพัฒนาด้านกายภาพของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ทศวรรษแห่งความก้าวหน้าของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (พ.ศ. 2530-2533) ใน 80 ปี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์. ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์, 2547.

- ยุทธ ใภยวรรณ. พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น, 2545.
- แรงงานและสวัสดิการสังคม, กระทรวง. กรมประชาสงเคราะห์. คนพิการทุกประเภทแห่งประเทศไทย, สมาคม. และ
สถาปนิกสยามแห่งประเทศไทย, สมาคม. คู่มือฉบับแนะนำการจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคน
พิการ. กรุงเทพมหานคร : ที แอนด์ ดี การพิมพ์.
- วิรัช นิภาวรรณ. วิเคราะห์ลักษณะอุปนิสัยของคนไทยที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : สมาคมคนพิการ
ทางการเคลื่อนไหวสากล (สพค), 2549. (อัดสำเนา)
- วิโรจน์ ศรีสุภานนท์. การเข้าใช้ระบบขนส่งสาธารณะในการเดินทางของคนพิการในกรุงเทพมหานคร. เอกสาร
งานวิจัย. ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี, 2544.
- ศักดิ์ชัย ยวงตระกูล. เรียนรู้...ก้าวทันกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุและคนพิการ. ใน
Asa สดุดีปดาพิชชาการ ครั้งที่ 4, 1-4. สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์. 2550.
- ส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, สำนัก. คู่มือคนพิการ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่ง
ประเทศไทย, 2549.
- ส่งเสริมและพิทักษ์คนพิการ, สำนัก. กฎกระทรวงฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2542) ออกความตามในพระราชบัญญัติการฟื้นฟู
สมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และระเบียบคณะกรรมการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการว่าด้วยมาตรฐาน
อุปกรณ์หรือสิ่งอำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ พ.ศ. 2544. กรุงเทพมหานคร, ม.ป.พ.
- สมาชิกสภาคณาจารย์และสภาคณาจารย์, ชมรม. ใน สัมมนาวิชาการ เรื่องจุฬายในมิติใหม่, 2 สิงหาคม 2545 ณ ห้อง
ประชุมสารนิเทศ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานโยธา กรุงเทพมหานคร, กองออกแบบ. มาตรฐาน(แนะนำ) การออกแบบบาทวิถีและเฟอร์นิเจอร์เพื่อส่งเสริม
คุณภาพอาคารและสิ่งแวดล้อมสำหรับคนพิการและประชาชนทั่วไป. กรุงเทพมหานคร.
- สิน พงษ์หาญยุทธ. บทบาทของสมาคมวิชาชีพที่มีกับองค์กรต่างๆที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและสนับสนุนมาตรฐานการ
ออกแบบที่เป็นสากลและเป็นธรรม (Universal Design) กับงานออกแบบสถาปัตยกรรมเพื่อผู้สูงอายุและคน
พิการ. ใน Asa สดุดีปดาพิชชาการครั้งที่ 4, 1-4. สมาคมสถาปนิกสยาม ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2550.
- สื่อพลัง. การศึกษาพิเศษ โอกาสและความเท่าเทียม. วารสารสื่อพลัง. 1 (ธันวาคม-มีนาคม 2547).
- สุพินท์ เรียนศรีวิไล. ข้อกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการและคนชรา. อาษา 48(กันยายน 2548).136-147.

ภาษาอังกฤษ

- Asia Training Centre On Ageing. Workshop on Managing A private Nursing Home. Bangkok: 1997.
- Gary O. Robinette. Barrier – free Exterior Design : Anyone can go anywhere. New York: 1985.
- Help Age International. Working With Elderly people: Guide to Setting Up Community Services For People.
New York: 1996.
- James Holmes-Siedle. Barrier-free Design: A manual for building designer and Managers. 1sted. Great
Britain : Bath Press, Avon, 1996.
- United Nation. Promotion of Non-handicapping Physical Envelopments for Disabled Person : Case -
Studied. New York : Economic and Social Commission for Asia Pacific, 1995.
- Wongboonsin Kua and Phillip. The Demographic Dividend Policy Options For Asia. Bangkok: Printing
House, 2005.

ภาคผนวก

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก.
ผู้ให้การสัมภาษณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ 1

สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ

รศ.อวยชัย วุฒิโฆษิต
คุณ ชวพงศ์ ชำนิประศาสน์
รศ.ดร. บัณฑิต จุลาลัย
คุณ นิติศักดิ์ ขอบดำรงธรรม
คุณ ศักดิ์ชัย ยวงตระกูล
คุณ บุญเรือง จันทน์ประภาพ
คุณ สุพันธ์ เรียงศรีวิไล
นาวาอากาศเอกม.ล.ประกิตติ เกษมสันต์
รศ.วรสิทธิ์ บุรณากาญจน์
รศ. ไตรรัตน์ จารุทัศน์
คุณ ภาธร ธีปัญญ์
ผศ.เบญจมาศ กุฎอินทร์
คุณ ไมตรี เรืองปิ่น
อ. กิตติอร ศิริสุข
พันตรี ศิริชัย ทรัพย์ศิริ
คุณ ชูสิทธิ ธรรมกลางกูร

กลุ่มตัวอย่างที่ 2

เจ้าของโครงการ

คุณ เขาวดี ฟ้าสว่าง
น.ต.หญิง ญาณนุช ธนุสิงห์
คุณ ยุพันธ์ จันทร์เจริญสิน
คุณ นภาพร เกิดโภคทรัพย์
คุณ บัญชา ชูทองเดช
คุณ ธนู สายสนิท
คุณ จิรเดช ราชวงเมือง
คุณ สมฤทัย

กลุ่มตัวอย่างที่ 3

ผู้ใช้อาคาร

รศ.นพ. สมชัย วงวิริยะธรรม
รศ.นพ. จรวัย ศรีทอง
คุณ สมพงษ์ ศักดิ์สุรีย์มงคล
คุณ เทวพงษ์ พวงเพชร
คุณ สิทธิพร ครามานนท์
คุณ คณิต ผามะณี
คุณ ศิวรักษ์ หวังพินิจกุล
คุณ สุวิมล แพทยานันท์
คุณ ธรรมกฤต วัฒนพงศ์ชาติ

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ข.

ราคาประมาณการเบื้องต้น

รวบรวมราคาประมาณการโดยศึกษาอ้างอิงจากรายการขอจัดตั้งงบประมาณปี 2549 แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านบริการสาธารณะแผนงานย่อยการจัดการสาธารณะเพื่อผู้พิการ พัฒนาคูณภาพชีวิตผู้พิการให้สามารถใช้ชีวิตในกรุงเทพฯ และเข้าถึงบริการสาธารณะต่าง ๆ ในส่วนที่กรุงเทพมหานครรับผิดชอบให้สะดวกขึ้นในโครงการ ปรับปรุงอาคารของกรุงเทพมหานครให้สามารถอำนวยความสะดวกกับผู้พิการ โดยสำนักโยธา กรุงเทพมหานคร ตามนโยบายด้านคุณภาพชีวิต กรุงเทพมหานคร ปี 2548 – 2551

ตารางประมาณราคาในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ

ลำดับ	รายการ	จำนวนหน่วย		ราคา หน่วย ละ	จำนวน เงิน ค่าของ	ค่าแรง หน่วย ละ	จำนวน เงิน ค่าแรง	จำนวนเงิน
		จำนวน	หน่วย					
1	ทางลาดเอียงภายนอก ค.ส.ล. ทำผิวทรายล้าง สำหรับผู้พิการ	1	ตร.ม.					9,500
2	ปรับระดับทางเท้ารอบ อาคารปูผิวด้วยพื้นคอน กรีตทางเท้าสูง 0.30 ม.	1	ตร.ม.					550
3	ที่จอดรถคนพิการ ทำสี และป้ายสัญลักษณ์	1	แห่ง					8,000
4	ปรับปรุง ซ่อมแซม บริเวณ ที่เกี่ยวข้อง(แล้วแต่ ลักษณะบริเวณ)	ประมาณเฉลี่ย						20,000- 50,000
5	ทางลาดเอียงภายในเพื่อ ปรับระดับ สูง 0.10 ม.ทำ ผิวทรายล้าง	1	ตร.ม.					950
7	ดัดแปลง ปรับปรุง ห้องน้ำชายหญิงเดิม โดย เพิ่มห้องน้ำผู้พิการ เปลี่ยน สุขภัณฑ์ พื้นผิว ประตู ระบบสุขาภิบาล							12,000- 15,000
8	เทพื้นภายในเพื่อปรับ ระดับให้เสมอ สูง 0.10 ม.	1	ตร.ม.					750
9	ป้าย	ประมาณเฉลี่ย						500-1,000
10	ราวจับ สแตนเลสกลม ขนาด 0.04 ม.	1	ม.					400

หมายเหตุ ประมาณราคาตามตารางยังไม่ได้รวมค่า FACTOR F 1.2593

การศึกษารายการประมาณการ สำหรับการปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ ตามความจำเป็นตามเหตุผลการพิจารณาจากส่วนข้อมูลในบทที่ 4 เรื่องวิเคราะห์การปรับปรุงโดยพิจารณาจาก แนวทางที่ปฏิบัติตามความจำเป็นซึ่งรวมเป็นราคาทั้งสิ้นรวม 697,080 บาท

ตารางการพิจารณาประมาณการตามความจำเป็นในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารทั้ง 8 อาคาร

หมวด ที่	องค์ประกอบ	พื้นที่ประมาณ	मतดลลลลลล	मतลลลลลล	मतลลลลลล	मतลลลลลล	मतลลลลลล	मतลลลลลล	मतลลลลลล
1	ป้าย	500	500	500	500	500	500	500	500
2	ทางลาด					199,500	60,000		136,800
	ลิฟต์	300		300					
3	บันได								
4	ที่จอดรถ	8,000	8,000	8,000		8,000	8,000	8,000	8,000
5	ทางเข้า, ทางเดิน,ทาง เชื่อม	2,500		16,500	2,500	2,850	2,000	4,750	16,600
6	ประตู	50						50	
7	ห้องส้วม	2,000		2,000	2,000	2,000	2,000	2,000	149,940
8	พื้นผิวสัมผัส								
9	ห้องประชุม								
	รายการอื่น ๆ							20,000	
	รวม	10,850	8,500	26,800	25,500	212,350	72,500	45,300	295,280

ประมาณราคาตามตารางยังไม่ได้รวมค่า FACTOR F 1.2593

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ค.

แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 1 สถาปนิกและผู้ทรงคุณวุฒิ

เรื่อง " แนวทางการปรับปรุงอาคารเดิม ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร
สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548 "

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นทางด้านนโยบายและกฎหมาย

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นทางด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นทางด้านกรออกแบบ-การก่อสร้าง / ปรับปรุง

วันที่.....เวลา.....

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อ - นามสกุล .....

1.2 วิชาชีพ / อาชีพ.....

1.3 ชื่อหน่วยงานที่สังกัด .....

1.4 ตำแหน่ง .....

1.5 หน้าที่ / ภารกิจ (ตามตำแหน่ง) .....

2. ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 ท่านเคยดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือไม่

เคย ไม่เคย

2.2 ลักษณะงานที่ปฏิบัติ.....

3. ความคิดเห็นทางด้านนโยบายและกฎหมาย

3.1 ท่านรับทราบว่ามีการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการและทุพพลภาพ
และคนชรา พ.ศ. 2548 และท่านได้ศึกษาในรายละเอียดเนื้อหาของกฎกระทรวงแล้วหรือไม่

- รับทราบ และได้ศึกษาในรายละเอียดเนื้อหาของกฎกระทรวงอย่างละเอียดเป็นอย่างดี
- รับทราบ และได้ทราบรายละเอียดของกฎกระทรวงอย่างคร่าว ๆ แล้ว
- รับทราบ แต่ยังไม่ได้ศึกษาในรายละเอียดของเนื้อหา
- ยังไม่ได้รับทราบ แต่ก็ทราบพื้นฐานในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกว่าควรทำอย่างไร
- ยังไม่ได้รับทราบ และไม่ทราบว่ากรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกควรทำอย่างไร

3.2 ท่านคิดว่ากฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและ
คนชราพ.ศ. 2548 จะก่อให้เกิดผลกระทบอย่างไรกับเจ้าของอาคาร สถาปนิก วิศวกร และผู้ที่เกี่ยวข้อง

.....
.....

3.3 ในด้านการประกอบวิชาชีพ ท่านมีความรู้สึกอย่างไรกับการออกกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวก
ในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราพ.ศ. 2548

.....
.....

3.4 ท่านคิดว่ากฎหมายนั้นครอบคลุมถึง เด็ก และสตรีที่ตั้งครรภ์ แล้วหรือไม่ .....

3.5 สำหรับมาตรการจูงใจด้านภาษีที่ทางภาครัฐระบุว่าเจ้าของอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการ สาธารณะอื่นๆ ที่ได้จัดสิ่งอำนวยความสะดวก ฯ มีสิทธิหักเงินค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่จ่ายไป เพื่อจัดสิ่งเหล่านั้นออกจากเงินได้สุทธิหรือกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายเกิดขึ้น ท่านเห็นด้วยหรือไม่

○ เห็นด้วยอย่างยิ่ง   ○ เห็นด้วย   ○ ไม่เห็นด้วย   ○ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง

ความคิดเห็น.....

4. ความคิดเห็นทางด้านการจัดการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ

4.1 ท่านคิดว่าอาคารเดิมมีความจำเป็นหรือไม่ในการปรับปรุงเพื่อผู้พิการให้สามารถใช้อาคารได้

○ จำเป็นอย่างยิ่ง   ○ จำเป็น   ○ ไม่จำเป็น   ○ ไม่จำเป็นอย่างยิ่ง

4.2 ท่านคาดว่าหลังจากกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการ หรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548 นี้ออกมา จะเห็นการเปลี่ยนแปลงกับ อาคารเดิม หรือไม่

4.3 การปรับปรุงสำหรับอาคารที่ตัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องทำ ป้าย, ที่จอดรถ, ทางเข้าอาคาร, ประตู, ห้องลิฟท์, พื้นผิวต่างสัมผัส ท่านเห็นด้วยตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

4.4 ท่านคิดว่าอาคารเดิมที่จะปรับปรุง สามารถทำตามหมวดต่าง ๆ ของกฎกระทรวงได้ทั้งหมดหรือไม่

○ ได้ทั้งหมด เพราะ.....

○ ไม่ได้ทั้งหมด เพราะ.....

4.5 ในการดำเนินการ คิดว่าอาคารประเภทใดที่ควรทำการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน

เรื่อง	ความสำคัญในการดำเนินการ				หมายเหตุ
	ด่วนที่สุด	ด่วน	ช้า	ช้าที่สุด	
อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย					
โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการ สาธารณสุข สถานอนามัย					
สถานศึกษา หอสมุด พิพิธภัณฑ์สถานของรัฐ					
สถานีขนส่งมวลชนเช่น ท่าอากาศยาน, สถานีรถไฟ, สถานีรถ, ท่าเทียบเรือ					
สำนักงาน					
โรงแรมรีสอร์ท หอประชุม สนามกีฬา					
ศูนย์การค้า ห้างสรรพสินค้าประเภทต่าง ๆ					

4.6 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ฯ ท่านคิดว่าสิ่งใดสามารถดำเนินการปฏิบัติได้ยาก-ง่ายเพียงใด

สิ่งอำนวยความสะดวก	ค่าความยากง่าย				หมายเหตุ
	ง่ายที่สุด	ง่าย	ยาก	ยากที่สุด	
บริเวณ,ทางเข้าอาคาร					
ที่จอดรถ					
ทางลาด (Ramp)					
ราวจับ					
บันได					
ป้าย-สัญลักษณ์					
ทางเดิน					
ประตู					
ลิฟต์					
ห้องน้ำ					
แสงสว่างภายใน					

4.7 ท่านคิดว่าสถาบันการศึกษาเช่น มหาวิทยาลัย การปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกฯนั้น
ท่านคิดว่าควรจะทำสิ่งใดตามความจำเป็นในขั้นต้นก่อน

.....

.....

4.8 ท่านคิดว่าลักษณะการปรับปรุงอาคารของสถาบันอุดมศึกษา ควรปรับปรุงโดยมีลำดับความสำคัญใน
การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้าง

.....

.....

4.9 สำหรับสถาบันการศึกษาที่มีลักษณะการใช้งานอาคารแตกต่างกัน ท่านคิดว่าควรปรับปรุงควรทำทุก
อาคารหรือไม่หรือเลือกทำเฉพาะอาคาร ควรมีเกณฑ์ในการเลือกปรับปรุงอย่างไร

.....

.....

4.10 สำหรับอาคารที่มีลักษณะเป็นอาคารอนุรักษ์ท่านคิดว่าควรมีแนวทางการปรับปรุงอย่างไร

.....

.....

4.11 อาคารอนุรักษ์ที่เป็นอาคารประเภท หอประชุมและโรงมหรสพ เช่น หอประชุมจุฬาลงกรณ์ ท่านคิดว่า
ควรมีลักษณะการปรับปรุงอาคารสำหรับผู้ใช้รถเข็น ควรจัดให้มี ทางลาดโดยมีลักษณะการจัดนั้นอยู่
ในตำแหน่งที่ไม่ทำลายทัศนียภาพอาคารหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

4.12 สำหรับอาคาร 2 อาคารที่มีทางสัญจรเชื่อมถึงกัน หากทำการปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการนั้น ลักษณะการจัดให้มีทางลาดให้เข้าถึงอาคารได้ในตำแหน่งเดียวกันเพียงตำแหน่งเดียวท่านคิดว่าเหมาะสมหรือไม่สำหรับในงบประมาณที่จำกัด

.....
.....

4.14 การปรับปรุงสำหรับอาคารที่ดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องทำ บ้าย, ที่จอดรถ, ทางเข้าอาคาร, ประตู, ห้องลิฟท์, พื้นผิวต่างสัมผัส นั้น ท่านคิดว่ากาปรับปรุงลักษณะดังกล่าวจะทำให้เกิดความสิ้นเปลืองเป็นจำนวนมากหรือไม่.....

.....
.....

4.15 การปรับปรุงอาคารสาธารณะของรัฐที่จำเป็นต้องมีประชาชนมาใช้ตลอดเวลาท่านคิดเห็นว่าจะหากปรับปรุงตามรายการสำหรับอาคารดัดแปลง ท่านคิดว่าเพียงพอหรือไม่ อย่างไร

.....
.....

4.16 หากเปรียบเทียบระหว่างค่าก่อสร้างส่วนอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการในอาคารที่สร้างใหม่กับอาคารที่ทำการปรับปรุงภายหลังท่านคิดว่าลักษณะใดมีค่าใช้จ่ายสูงกว่ากัน

.....
.....

4.19 อาคารกรณีศึกษาทั้ง 8 อาคาร ท่านมีความคิดเห็นว่าจะแนวทางการปรับปรุงควรเป็นอย่างไร (พิจารณาจากภาพและผังอาคารประกอบ)

อาคารมหิตลาธิเบศร.....
.....

อาคารพินิตประชานาถ.....
.....

อาคารมหาธีรราชานุสรณ์.....
.....

อาคารศาลาพระเกี้ยว.....
.....

อาคารจุลจักรพงษ์.....
.....

อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....
.....

อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....
.....

อาคารสนามกีฬาในร่ม.....
.....

คำถามในการสัมภาษณ์ สถาปนิกผู้ออกแบบอาคารแบบเจาะลึก (In-depth Interviews)

ข้อมูลส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ตำแหน่ง
2. หน้าที่/ภารกิจ
3. อาคารที่ออกแบบอื่น ๆ ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลส่วนที่ 2 ข้อมูลและแนวความคิดในการออกแบบอาคาร

A. อาคารจุลจักรพงษ์

1. วัตถุประสงค์ของการใช้งานอาคารอันเป็นเงื่อนไขของการออกแบบเป็นอย่างไร
2. อาคารได้ถูกจำกัดจำนวนชั้นจากเจ้าของอาคารหรือไม่
3. พื้นที่ใช้งานอาคารอันเป็นเงื่อนไขในการออกแบบถูกกำหนดขึ้นโดยเจ้าของอาคารหรือไม่
4. ข้อจำกัดอื่น ๆ ในการออกแบบอาคารนี้มีอะไรบ้าง
5. แนวความคิดในการออกแบบอาคารจุลจักรพงษ์เป็นอย่างไร
6. ท่านออกแบบให้มีพื้นที่การใช้งานประกอบด้วยอะไรบ้างเป็นส่วนสำคัญ
7. ท่านออกแบบอาคารจุลจักรพงษ์ที่มีความสูง 4 ชั้น เพราะไม่ต้องการให้มีลิฟต์โดยสารเป็นสาเหตุด้วยประการหนึ่งใช่หรือไม่
8. การออกแบบอาคารนั้นได้คำนึงถึงการใช้งานของผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราหรือไม่
9. ท่านได้จัดเตรียมสิ่งใดให้กับผู้พิการในอาคารบ้าง
10. ท่านใช้เกณฑ์ กฎหมาย หรือมาตรฐานใด ประกอบในการออกแบบอาคารนี้เพื่อผู้พิการ และคนชรา
11. การออกแบบอาคารท่านได้คำนึงถึงผู้พิการที่มีลักษณะความพิการประเภทใดบ้าง
12. ท่านออกแบบทางลาดที่ตั้งอยู่ด้านหลังอาคารบริเวณห้องครัวนั้นมีวัตถุประสงค์ในการใช้งานเป็นอย่างไร
13. ท่านมีแนวคิดในการออกแบบบันได รวมถึงขั้นบันไดและราวกันตก เพื่อวัตถุประสงค์ให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราใช้ได้ส่วนหนึ่งใช่หรือไม่
14. สำหรับพื้นที่จอดรถกับทางสัญจรเข้าสู่อาคารท่านได้คำนึงการใช้งานหากมีผู้พิการเข้ามาใช้หรือไม่อย่างไร
15. การยกระดับพื้นบริเวณโรงอาหารนั้นมีแนวคิดในการออกแบบเป็นอย่างไร และการยกระดับเป็นแนวเฉียงทำให้เกิดทางลาดระหว่างระดับเพื่อวัตถุประสงค์ใด
16. ท่านได้จัดเตรียมห้องน้ำสำหรับผู้พิการหรือไม่ ถ้าจะต้องจัดเตรียมท่านคิดว่าจะสามารถทำในบริเวณห้องน้ำเดิมเล็กน้อยปรับในบางห้องได้หรือไม่
17. บริเวณที่เป็นส่วนของอาคารเดิมนั้นเป็นอุปสรรคต่อการออกแบบก่อสร้างหรือไม่ อย่างไร
18. บริเวณส่วนของอาคารเดิมที่อยู่ชั้นล่างสุดตามแนวความคิดออกแบบเพื่อเตรียมสำหรับใช้เป็นสโมสรบริเวณส่วนของอาคารเดิมที่อยู่ชั้นล่างสุดดังกล่าวมีอาจารย์ในกลุ่มผู้สูงอายุมาใช้งานในปัจจุบัน ท่านได้มีการเตรียมการสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราหรือไม่
19. บริเวณส่วนของอาคารเดิมที่อยู่ชั้นล่างสุดดังกล่าวมีอาจารย์ในกลุ่มผู้สูงอายุมาใช้งานในปัจจุบัน ท่านได้มีการเตรียมการสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราหรือไม่

20. หากปรับปรุงอาคารดังกล่าวโดยคำนึงถึงงบประมาณที่จำกัด เพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ ท่านคิดว่าควรจะทำสิ่งใดบ้าง
21. ลักษณะการเชื่อมต่อกับศาลาพระเกี้ยวที่ท่านคิดว่าภายหลังหากจะมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการให้เข้าสู่ศาลาพระเกี้ยวได้ ควรจะจัดให้เข้าถึงได้ทางเดียวกันกับอาคารจุลจักรพงษ์หรือไม่
22. ท่านคิดว่าทางลาดที่มีอยู่ในปัจจุบัน ควรจะปรับให้มีสภาพพร้อมใช้งานสำหรับผู้พิการหรือไม่ อย่างไร
23. สำหรับอาคารจุลจักรพงษ์ท่านประสบปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงการใช้งานอาคารภายหลัง จนส่งผลถึงการใช้งานไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการออกแบบที่ตั้งไว้ที่แรกหรือไม่
24. การเปลี่ยนแปลงการใช้งานนั้นที่ประสบนั้นมีสิ่งใดบ้าง (ถ้ามี)
25. ในฐานะที่อาคารจุลจักรพงษ์ได้รับรางวัลงานสถาปัตยกรรมดีเด่น พ.ศ. 2530 รางวัลเกียรติคุณ (Citation award) ประเภทอาคารที่ใช้งานพิเศษ ท่านมีข้อเสนอแนะอย่างไร หากสมมติมีการปรับปรุงประกอบบางส่วนเพื่อผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา

B. อาคารพินิตประชานาถ

1. วัตถุประสงค์ของการใช้งานอาคารอันเป็นเงื่อนไขของการออกแบบ อาคารได้ถูกจำกัดจำนวนชั้นหรือไม่
2. พื้นที่ใช้งานอาคารอันเป็นเงื่อนไขในการออกแบบถูกกำหนดขึ้นโดยเจ้าของอาคารหรือไม่
4. ข้อจำกัดอื่นๆ ในการออกแบบ แนวความคิดในการออกแบบอาคารพินิตประชานาถเป็นอย่างไร
5. การออกแบบอาคารนั้นได้คำนึงถึงการใช้งานของผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชราหรือไม่
6. ท่านได้จัดเตรียมสิ่งใดให้กับผู้พิการในอาคารบ้าง
7. ท่านใช้เกณฑ์ หรือมาตรฐานใด ประกอบในการออกแบบอาคารนี้เพื่อผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา
8. การออกแบบอาคารท่านได้คำนึงถึงผู้พิการที่มีลักษณะความพิการประเภทใดบ้าง
9. การออกแบบอาคารมีแนวคิดให้ผู้พิการนั้นสามารถใช้งานอาคารได้ทุกชั้นใช่หรือไม่
10. การจัดเตรียมทางลาดต่อเนื่องกับที่จอดรถให้กับผู้พิการมีวัตถุประสงค์ให้เข้าถึงได้ตั้งแต่ชั้นที่ 1 ใช่หรือไม่
11. ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงการใช้ให้ชั้นลิฟต์ได้ตั้งแต่ชั้น 2 เนื่องจากต้องการควบคุมความปลอดภัยในอาคาร ท่านมีความคิดเห็นอย่างไรในการดำเนินการดังกล่าว
12. ท่านมีวัตถุประสงค์ในการจัดห้องน้ำที่เป็นส่วนของอาจารย์ในปัจจุบันให้ใช้เป็นห้องน้ำสำหรับผู้พิการ โดยแยกเป็นชายหญิงใช่หรือไม่ อย่างไร
13. จากการหากมีการปรับปรุงอาคารท่านคิดว่าห้องน้ำอาจารย์ควรปรับให้ใช้งานได้ทั้งผู้พิการและอาจารย์ด้วย นั้นน่าจะเป็นสิ่งที่เหมาะสมหรือไม่หากจำเป็นต้องปรับปรุง
14. ลักษณะการใช้ลายที่พื้นมีวัตถุประสงค์ส่วนหนึ่งเพื่อให้ผู้พิการที่สายตาเลือนรางได้เห็นชัดเจนขึ้นใช่หรือไม่
15. ท่านมีแนวความคิดในการเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ เช่น ในห้องประชุม ด้วยหรือไม่
16. การเตรียมช่องประตูความกว้างท่านได้คำนึงถึงการใช้งานของผู้พิการด้วยใช่หรือไม่อย่างไร
17. หากทำการเพิ่มเติมการอำนวยความสะดวกในอาคารดังกล่าวให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้นโดยคำนึงถึงงบประมาณที่จำกัด เพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการท่านคิดว่าควรจะทำสิ่งใดบ้าง
18. สำหรับอาคารพินิตประชานาถท่านประสบปัญหาจากการเปลี่ยนแปลงการใช้งานอาคารภายหลัง จนส่งผลถึงการใช้งานไม่ได้ตามวัตถุประสงค์ของการออกแบบที่ตั้งไว้ที่แรกหรือไม่

แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 2 เจ้าของโครงการ

เรื่อง " แนวทางการปรับปรุงอาคารเดิม ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร
สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548 "

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นทางด้านนโยบายและกฎหมาย

ส่วนที่ 4 ความคิดเห็นทางด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก

ส่วนที่ 5 ความคิดเห็นทางด้านกรออกแบบ-การก่อสร้าง / ปรับปรุง

วันที่.....เวลา.....

1. ข้อมูลทั่วไป

- 1.1 ชื่อ – นามสกุล .....
- 1.2 วิชาชีพ / อาชีพ.....
- 1.3 ชื่อหน่วยงานที่สังกัด .....
- 1.4 ตำแหน่ง .....
- 1.5 หน้าที่ / ภารกิจ (ตามตำแหน่ง) .....

2. ข้อมูลการปฏิบัติหน้าที่ในส่วนเกี่ยวข้องในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก

2.1 ท่านเคยดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องในด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการหรือไม่

- เคย ไม่เคย

2.2 ลักษณะงานที่ปฏิบัติ.....

3. ความคิดเห็นทางด้านนโยบายและกฎหมาย

3.1 ท่าน**รับทราบ**ว่ามีกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการและทุพพลภาพ
และคนชรา พ.ศ. 2548 และท่าน**ได้ศึกษาในรายละเอียดเนื้อหา**ของกฎกระทรวงแล้วหรือไม่

- รับทราบ และได้ศึกษาในรายละเอียดเนื้อหาอย่างละเอียดเป็นอย่างดี
- รับทราบ และได้ทราบรายละเอียดของกฎกระทรวงอย่างคร่าว ๆ แล้ว
- รับทราบ แต่ยังไม่ได้ศึกษาในรายละเอียดของเนื้อหา
- ยังไม่ได้รับทราบ แต่ก็ทราบพื้นฐานในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกว่าควรทำอย่างไร
- ยังไม่ได้รับทราบ และไม่ทราบว่ากรจัดสิ่งอำนวยความสะดวกควรทำอย่างไร

3.2 ท่านคิดว่ากฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารสำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและ
คนชราพ.ศ. 2548 จะก่อให้เกิด**ผลกระทบ**อย่างไรกับเจ้าของอาคารบ้าง

.....

.....

3.4 ท่านคิดว่ากฎหมายนั้นครอบคลุมถึง **เด็ก และสตรีที่ตั้งครรภ์** แล้วหรือไม่ .....

.....

4. ความคิดเห็นทางการจัดการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการ

4.1 ท่านคิดว่า**อาคารเดิมมีความจำเป็นหรือไม่**ในการปรับปรุงเพื่อผู้พิการให้สามารถใช้อาคารได้

- จำเป็นอย่างยิ่ง จำเป็น ไม่จำเป็น ไม่จำเป็นอย่างยิ่ง

4.3 การปรับปรุงสำหรับอาคารที่ดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องทำ บ้าย, ที่จอดรถ, ทางเข้าอาคาร, ประตู, ห้องลิ้ม, พื้นผิวต่างสัมผัส ท่านเห็นด้วยตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่

4.4 ท่านคิดว่าอาคารเดิมที่จะปรับปรุง สามารถทำตามหมวดต่าง ๆ ของกฎกระทรวงได้ทั้งหมดหรือไม่

- ได้ทั้งหมด เพราะ.....
- ไม่ได้ทั้งหมด เพราะ.....

4.5 ในการดำเนินการ คิดว่าอาคารประเภทใดที่ควรทำการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน

เรื่อง	ความสำคัญในการดำเนินการ				หมายเหตุ
	ด่วนที่สุด	ด่วน	ช้า	ช้าที่สุด	
อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์กรของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย					
โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานเอนามัย					
สถานศึกษา หอสมุด พิพิธภัณฑ์สถานของรัฐ					
สถานีขนส่งมวลชนเช่น ท่าอากาศยาน, สถานีรถไฟ, สถานีรถ, ท่าเทียบเรือ					
สำนักงาน					
โรงแรมรีสอร์ท หอประชุม สนามกีฬา					
ศูนย์การค้า ห้องสรรพสินค้าประเภทต่าง ๆ					

4.6 การจัดสิ่งอำนวยความสะดวก ๆ ท่านคิดว่าสิ่งใดสามารถดำเนินการปฏิบัติได้ยาก-ง่ายเพียงใด

สิ่งอำนวยความสะดวก	ค่าความยากง่าย				หมายเหตุ
	ง่ายที่สุด	ง่าย	ยาก	ยากที่สุด	
บริเวณ, ทางเข้าอาคาร					
ที่จอดรถ					
ทางลาด (Ramp)					
ราวจับ					
บันได					
ป้าย-สัญลักษณ์					
ทางเดิน					
ประตู					
ลิฟต์					
ห้องน้ำ					
แสงสว่างภายใน					

4.7 ท่านคิดว่าสถาบันการศึกษาเช่น มหาวิทยาลัย การปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกนั้น
ท่านคิดว่าควรจะทำสิ่งใดตามความจำเป็นในขั้นต้นก่อน

.....

.....

.....

4.8 ท่านคิดว่าลักษณะการปรับปรุงอาคารของสถาบันอุดมศึกษา ควรปรับปรุงโดยมีลำดับความสำคัญใน
การจัดเตรียมสิ่งอำนวยความสะดวกอะไรบ้าง

.....

.....

.....

4.9 สำหรับสถาบันการศึกษาที่มีลักษณะการใช้งานอาคารแตกต่างกัน ท่านคิดว่าควรปรับปรุงควรทำทุก
อาคารหรือไม่หรือเลือกทำเฉพาะอาคาร ควรมีเกณฑ์ในการเลือกปรับปรุงอย่างไร

.....

.....

.....

4.10 สำหรับอาคารที่มีลักษณะเป็นอาคารอนุรักษ์ท่านคิดว่าควรมีแนวทางการปรับปรุงอย่างไร

.....

.....

.....

4.11 อาคารอนุรักษ์ที่เป็นอาคารประเภท หอประชุมและโรงมหรสพ เช่น หอประชุมจุฬาลงกรณ์ ท่านคิดว่า
ควรมีลักษณะการปรับปรุงอาคารสำหรับผู้ใช้งาน เช่น ควรจัดให้มี ทางลาดโดยมีลักษณะการจัดนั้นอยู่
ในตำแหน่งที่ไม่ทำลายทัศนียภาพอาคารหรือไม่ อย่างไร

.....

.....

.....

4.12 สำหรับอาคาร 2 อาคารที่มีทางสัญจรเชื่อมถึงกัน หากทำการปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวก
สะดวกให้กับผู้พิการนั้น ลักษณะการจัดให้มีทางลาดให้เข้าถึงอาคารได้ในตำแหน่งเดียวกันเพียง
ตำแหน่งเดียวท่านคิดว่าเหมาะสมหรือไม่สำหรับในงบประมาณที่จำกัด

.....

.....

.....

4.14 การปรับปรุงสำหรับอาคารที่ดัดแปลงหรือเปลี่ยนแปลงนั้นจะต้องทำ บ้าย, ที่จอดรถ, ทางเข้าอาคาร,
ประตู, ห้องลิฟท์, พื้นผิวต่างสัมผัส นั้น ท่านคิดว่าควรปรับปรุงลักษณะดังกล่าวจะทำให้เกิดความ
สิ้นเปลืองเป็นจำนวนมากหรือไม่.....

.....

.....

.....

4.15 สำหรับอาคารของทางภาครัฐถึงแม้ไม่ต้องขออนุญาตในการก่อสร้างท่านเห็นด้วยหรือไม่ว่าควรมีการ
ตรวจด้านการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการด้วย

.....
.....

4.16 การดูแลรับผิดชอบอาคารสถานที่ ในอาคารกรณีศึกษา มีวิธีการอย่างไร

.....
.....

4.17 ท่านคิดว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยอาคารที่ท่านรับผิดชอบอยู่ท่านมีความคิดเห็นว่าจะสามารถ
ปรับปรุงเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารเหล่านี้ได้อย่างไรบ้าง (อาคารทั้ง 8 อาคาร)

.....
.....

4.19 อาคารกรณีศึกษาทั้ง 8 อาคาร ท่านมีความคิดเห็นด้านแนวทางการปรับปรุงเป็นอย่างไร (พิจารณาจาก
ภาพและผังอาคารประกอบ)

อาคารมหิตลาธิเบศร.....

อาคารพินิตประชานาถ.....

อาคารมหาธีรราชานุสรณ์.....

อาคารศาลาพระเกี้ยว.....

อาคารจุลจักรพงษ์.....

อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....

อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....

อาคารสนามกีฬาในร่ม.....

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม.....

.....
.....
.....

แบบสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างที่ 3 ผู้ใช้อาคาร

เรื่อง " แนวทางการปรับปรุงอาคารเดิม ให้เป็นไปตามกฎกระทรวงกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคาร
สำหรับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา พ.ศ.2548 "

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

ส่วนที่ 2 ความคิดสาธารณะเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ

ส่วนที่ 3 ความคิดเห็นด้านลักษณะปัญหาและแนวทางขจัดปัญหาทางด้านกายภาพ

วันที่.....เวลา.....

1. ข้อมูลทั่วไป

1.1 ชื่อ - นามสกุล .....

1.2 วิชาชีพ / อาชีพ .....

1.3 ชื่อหน่วยงานที่สังกัด .....

1.4 หน้าที่ / ภารกิจ (ตามตำแหน่ง) .....

2. ความคิดสาธารณะเกี่ยวกับการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการ

2.1 ท่านคิดว่าอาคารเดิมควรทำการปรับปรุงเพื่อผู้พิการ พิการหรือทุพพลภาพและผู้สูงอายุหรือไม่

ควรอย่างยิ่ง   ควร   ไม่ควร   ไม่ควรอย่างยิ่ง

2.2 อาคารประเภทใดที่ควรทำการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน

เรื่อง	คะแนนความสำคัญ				หมายเหตุ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
อาคารที่ทำการของราชการ รัฐวิสาหกิจ องค์การ ของรัฐที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย					
โรงพยาบาล สถานพยาบาล ศูนย์บริการ สาธารณสุข สถานเอนามัย					
สถานศึกษา หอสมุด พิพิธภัณฑ์สถานของรัฐ					
สถานีขนส่งมวลชนเช่น ท่าอากาศยาน, สถานี รถไฟ, สถานีรถ, ท่าเทียบเรือ					
สำนักงาน					
โรงแรมรีสอร์ท โรงแรม หอประชุม สนามกีฬา					
ศูนย์การค้า ห้องสรรพสินค้าประเภทต่าง ๆ					

2.3 ท่านอยากให้สถาบันการศึกษามีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกในอาคารให้ผู้พิการหรือทุพพลภาพและ
คนชรา หรือไม่อย่างไร.....

2.4 ท่านอยากให้มีการดำเนินการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการสิ่งใดบ้างในสถานศึกษา

3 ท่านคิดว่าสถาบันการศึกษาเช่น มหาวิทยาลัย การปรับปรุงอาคารเพื่อจัดสิ่งอำนวยความสะดวกนั้นท่าน
คิดว่าควรจะทำสิ่งใดตามความจำเป็นในขั้นต้นก่อน .....

3. ความคิดเห็นด้านลักษณะปัญหาและแนวทางจัดปัญหาทางด้านกายภาพ

3.1 ลักษณะปัญหาทางด้านกายภาพ

3.1.1 ท่านคิดว่าปัญหาและอุปสรรคในการใช้อาคารของผู้ด้อยโอกาสนั้นมีอะไรบ้าง (ตอบได้ >1 ข้อ)

- ส่วนภายนอกอาคาร และบริเวณอาคาร
- ส่วนภายในอาคาร
- การเอื้อถึงอุปกรณ์ต่างๆ ของผู้ด้อยโอกาส
- ส่วนเส้นทางสัญจร
- การเข้าถึงบริการสาธารณะ
- อื่นๆ ระบุ.....

3.1.2 ท่านคิดว่ากายภาพอาคารที่ท่านใช้อยู่ประจำมีอุปสรรคสำหรับผู้พิการมีอยู่ในส่วนใดบ้าง

เรื่อง	ความมีอุปสรรค				หมายเหตุ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
ห้องน้ำ-ห้องส้วม					
ทางลาด					
ลิฟต์					
บันได					
ประตู					
ห้องประชุม / ห้องบรรยาย (ห้องเรียน)					
เส้นทางสัญจรต่างระดับ					
ที่จอดรถ					
อุปกรณ์ประกอบ เช่น รววจับ					
ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก					
พื้นผิวต่างสัมผัส (เช่น พื้นผิวสำหรับคนตาบอด)					
อื่น ๆ ระบุ.....					

3.2 แนวทางการจัดปัญหาทางด้านกายภาพ

3.2.1 เมื่อต้นท่านอยากให้การปรับปรุงสิ่งใดให้ผู้พิการ ในอาคารที่ท่านใช้อยู่(ตอบได้ >1ข้อ)

- ห้องน้ำ-ห้องส้วม
- ห้องประชุม / ห้องบรรยาย (ห้องเรียน)
- ทางลาด
- เส้นทางสัญจรต่างระดับ
- ลิฟต์
- ที่จอดรถ
- บันได
- อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่นราวจับ
- ประตู
- พื้นผิวต่างสัมผัส (เช่น พื้นผิวสำหรับคนตาบอด)

3.2.2 ท่านคิดว่าอาคารควรปรับปรุงหรือจัดเตรียมห้องน้ำสำหรับผู้ด้อยโอกาสเป็นอย่างน้อยอย่างไร

- ควรจัดเป็นอย่างน้อย 1 ห้องในอาคาร โดยจัดไว้ในบริเวณที่ผู้พิการจะเข้าถึงได้ง่าย
- ควรจัดอย่างน้อย 1 ห้องในแต่ละชั้นของอาคาร
- ควรจัดในส่วนเส้นทางที่กำหนดให้ผู้พิการใช้
- อื่น ๆ ระบุ.....

3.2.3 อาคารส่วนกลางใดที่ท่านใช้มากที่สุดและอยากให้เกิดดำเนินการปรับปรุงจัดสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับผู้พิการหรือทุพพลภาพและคนชรา ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

.....
 .....

3.2.4 ท่านคิดว่าอยากให้อาคารดำเนินการปรับปรุงสิ่งใดต่อไปนี้

เรื่อง	ค่าคะแนนความสำคัญ				หมายเหตุ
	มากที่สุด	มาก	น้อย	น้อยที่สุด	
ป้ายแสดงสิ่งอำนวยความสะดวก					
ห้องที่ใช้ได้อย่างน้อย 1 ห้องสำหรับคนทั่วไปและผู้พิการ					
ทางลาด					
ประตู (ต้องกว้างพอให้เก้าอี้ล้อเลื่อนเข้าได้)					
ลิฟต์					
บันได					
เส้นทางอย่างน้อย 1 เส้นให้ผู้พิการเข้าถึงอาคารได้					
พื้นผิวสัมผัส					
ราวจับ					
ที่จอดรถ					
ห้องน้ำ- ห้องส้วม					
โรงอาหาร / ร้านอาหาร					
อื่น ๆ ระบุ.....					

3.3 อาคารกรณีศึกษาทั้ง 8 อาคาร ท่านมีความคิดเห็นต้องการให้ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างไรในอาคารต่อไปนี้ (พิจารณาจากภาพและผังอาคารประกอบ)

อาคารมหิตลาธิเบศร.....

อาคารพินิตประชานาถ.....

อาคารมหาธีรราชานุสรณ์.....

อาคารศาลาพระแก้ว.....

อาคารจุลจักรพงษ์.....

อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....

อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.....

อาคารสนามกีฬาในร่ม.....

ภาคผนวก ง.

ความหมายและประเภทของบุคคลผู้จัดว่าเป็นผู้ด้อยโอกาส

สำหรับการใช้ในงานวิจัยของทางสถาปัตยกรรมความหมายของความพิการและการด้อยโอกาสนั้น ตามองค์การอนามัยโลก สามารถสรุปได้เบื้องต้นในความหมายที่สอดคล้องกัน คือผู้ที่มีความบกพร่องหรือความพิการและการสร้างข้อจำกัด หรือป้องกันจากการดำเนินชีวิตได้เฉกเช่นเดียวกับมนุษย์ทั่วไปอันเป็นความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม กระบวนการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์นั้นผู้ด้อยโอกาสมีความหมายที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยกระทรวงได้ให้ความหมายว่าผู้ด้อยโอกาส หมายถึง ผู้ที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนทั้งในด้านเศรษฐกิจ การศึกษา การสาธารณสุข การเสียเปรียบไม่ได้รับความเป็นธรรมทางกฎหมาย และได้รับผลกระทบจากครอบครัว เช่น คนจน เกษตรกรรายย่อย เด็กถูกทารุณทางร่างกาย จิตใจ เพศ เด็กเร่ร่อน ขอดานแรงงานเด็ก เด็กประพฤตินไม่เหมาะสม เด็กกำพร้าเพราะเอดส์ ผู้ที่อยู่ในกระบวนการค้ามนุษย์หรือถูกกีดกันไม่ให้เข้ามามีส่วนร่วมทางสังคมหรือทางการเมือง ขาดสิทธิประโยชน์และโอกาสที่จะยกระดับ สถานภาพทางสังคมของตนเองให้สูงขึ้น

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก จ. สถานการณ์ผู้พิการ

ในหัวข้อนี้ได้รวบรวมเหตุการณ์สำคัญที่ผ่านมาของผู้พิการ ทางด้านการช่วยเหลือจากทางภาครัฐและการเคลื่อนไหวขององค์กรทางด้านผู้พิการ ที่รวมถึงผู้พิการด้วย โดยระบุแยกเป็นประเด็นหัวข้อต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ความเป็นมาและความต้องการจำเป็นในปัจจุบันของคนพิการ

1. คนพิการมีอยู่ในทุกภูมิภาคของโลก และในทุกระดับของสังคมทั้งหลาย อีกทั้งยังมีจำนวนมากและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

2. สาเหตุของความพิการหรือผลของความพิการจะมีความแตกต่างกันไปทั่วโลก ความแตกต่างกันนี้เป็นผลมาจากการที่สภาพทางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน และนโยบายหรือมาตรการที่ประเทศต่าง ๆ กำหนดขึ้น เพื่อความผาสุกของพลเมืองภายในประเทศซึ่งแตกต่างกัน

3. นโยบายด้านความพิการในปัจจุบันเป็นผลพวงของการพัฒนาที่เกิดขึ้นมา ตลอดระยะเวลา 200 ปี ซึ่งในหลายกรณีนโยบายนี้ก็สะท้อนให้เห็นถึงสภาพความเป็นอยู่ของประชาชน และนโยบายทางสังคม เศรษฐกิจในแต่ละยุคสมัยที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตามมีสถานการณ์เฉพาะด้านหลายประการ เช่นกันที่มีอิทธิพลต่อเงื่อนไขความเป็นอยู่ของคนพิการ ความไม่รู้ การละเลยเพิกเฉย ความเชื่อทางไสยศาสตร์ และความหวาดกลัว ต่างก็ประกอบกันขึ้นเป็นปัจจัยทางสังคม ซึ่งตลอดระยะเวลาในประวัติศาสตร์ของความพิการได้โดดเดี่ยวคนพิการ และทำให้พัฒนาการของคนพิการล่าช้าออกไป

4. ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา นโยบายด้านความพิการเริ่มพัฒนาขึ้นมาจากการดูแลช่วยเหลือเบื้องต้นที่ให้แก่คนพิการในสถาบันต่าง ๆ ก่อนจะก้าวไปสู่การให้การศึกษแก่เด็กพิการ และการฟื้นฟูสมรรถภาพให้แก่ผู้ใหญ่ที่ประสบความพิการในภายหลัง และจากการให้การศึกษารวมทั้งการฟื้นฟูสมรรถภาพนี้เองก็ทำให้คนพิการมีความกระตือรือร้นมากขึ้นจนกลายมาเป็นพลังผลักดันให้เกิดการพัฒนา นโยบายด้านความพิการในเวลาต่อมา องค์กรของคนพิการ , ครอบครัว และผู้พิทักษ์สิทธิประโยชน์ให้แก่คนพิการ ได้รับการจัดตั้งขึ้นเพื่อทำหน้าที่เรียกร้องสภาพการณ์ที่ดีกว่าเดิมให้แก่คนพิการ ต่อมาภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองการเผยแพร่ความคิดพื้นฐานที่จะรวมคนพิการให้เป็นส่วนหนึ่งที่เป็นเนื้อเดียวกันของสังคม และให้บุคคลเหล่านี้มีชีวิตที่ปกติสุขอยู่ในสังคมก็ได้สะท้อนให้เห็นว่า ความตระหนักในศักยภาพของคนพิการได้เพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ ในขณะนี้

5. ในช่วงปลายคริสต์ทศวรรษ 1960 องค์กรของคนพิการในบางประเทศได้เริ่มจุดประกายความคิดพื้นฐานใหม่เกี่ยวกับความพิการขึ้นมา ความคิดพื้นฐานนี้ได้ชี้ให้เห็นว่า ข้อจำกัดที่คนพิการประสบอยู่มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการออกแบบและโครงสร้างของสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวคนพิการเองและเจตคติของคนทั่วไปที่มีต่อคนพิการ ในขณะเดียวกันปัญหาความพิการในประเทศที่กำลังพัฒนากำลังเห็นได้อย่างชัดเจนมากขึ้นทุกที โดยในบางประเทศอัตราส่วนของคนพิการต่อประชากร 100 คน จะค่อนข้างสูงมาก และส่วนใหญ่แล้วคนพิการเหล่านี้ก็ยากจนเป็นอย่างยิ่ง

การดำเนินงานด้านกฎมาตรฐาน

■ การดำเนินงานที่ผ่านมาในระดับระหว่างประเทศเพื่อนำไปสู่กฎมาตรฐาน

6. สิทธิของคนพิการเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากจากองค์การสหประชาชาติ และองค์การระหว่างประเทศอื่น ๆ มาเป็นเวลาช้านานแล้ว ดังจะเห็นได้ว่า ผลงานที่สำคัญที่สุดที่เกิดขึ้นจากปีคนพิการสากล เมื่อ พ.ศ. 2524 ก็คือ การจัดทำ แผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ ขึ้นมาเป็นผลสำเร็จ ซึ่งสมัชชาสหประชาชาติก็ได้ให้การรับรองแผนนี้ตามมติที่ 37/52 เมื่อวันที่ 3 ธันวาคม 2525 แล้ว ซึ่งทั้งปีคนพิการสากลและแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ ได้เป็นเสมือนพลังอันแข็งแกร่งที่ทำให้เกิดความก้าวหน้าด้านนี้ขึ้น เพราะนอกจากจะได้เน้นถึงสิทธิของคนพิการที่จะมีโอกาสทัดเทียมกับพลเมืองอื่น ๆ ในสังคม และได้รับส่วนแบ่งที่เท่าเทียมจากสังคมในการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่ให้ดีขึ้น อันเป็นผลพวงของการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แล้ว ก็ยังมีการให้คำจำกัดความของคำว่า "Handicap" (ความเสียเปรียบ, อุปสรรค) ขึ้นเป็นครั้งแรก ว่าหมายถึง ผลรวมของความสัมพันธ์เชื่อมโยงระหว่างคนพิการกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวคนพิการอีกด้วย

7. ในการประชุมระดับโลกของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อทบทวนการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ ในวาระกึ่งทศวรรษคนพิการขององค์การสหประชาชาติ ซึ่งจัดขึ้นที่กรุงสต็อกโฮล์ม ประเทศสวีเดน เมื่อ พ.ศ. 2530 ได้มีข้อเสนอแนะจากที่ประชุมว่า ควรจะค้นคิดปรัชญาที่จะใช้เป็นแนวทางสำหรับการจัดลำดับความสำคัญของเรื่องที่จะดำเนินการในอนาคตข้างหน้า โดยที่ปรัชญาดังกล่าวควรตั้งอยู่บนรากฐานของความตระหนักในสิทธิของคนพิการ

8. ด้วยเหตุผลดังกล่าวมานี้ ที่ประชุมข้างต้นจึงมีข้อเสนอแนะว่าสมัชชาสหประชาชาติควรจะจัดการประชุมพิเศษขึ้น เพื่อทำหน้าที่ร่างอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อคนพิการในทุกรูปแบบขึ้น เพื่อที่รัฐสมาชิกขององค์การสหประชาชาติจะได้ให้สัตยาบันเมื่อสิ้นสุดทศวรรษคนพิการขององค์การสหประชาชาติแล้ว

9. ร่างอนุสัญญาระดับที่วางนี้จัดทำขึ้นโดยประเทศอิตาลีและได้นำเสนอต่อสมัชชาสหประชาชาติในระหว่างการประชุมสมัยที่ 42 ต่อมาประเทศสวีเดนก็ได้นำเสนอร่างอนุสัญญาระดับดังกล่าวเพิ่มเติมจากเดิม ในการประชุมสมัยที่ 44 ของสมัชชาสหประชาชาติอย่างไรก็ตามในการนำเสนอทั้ง 2 ครั้งยังไม่ปรากฏว่ามีความเห็นเป็นฉันทามติในเรื่องความเหมาะสมของอนุสัญญาดังกล่าว อีกประการหนึ่งผู้แทนหลายท่านที่เข้าประชุมก็ให้ข้อคิดเห็นว่า บทบัญญัติเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนที่มีอยู่ในปัจจุบันก็ดูเหมือนว่าจะได้ให้หลักประกันด้านสิทธิแก่คนพิการเท่าเทียมกับบุคคลอื่นอยู่แล้วด้วย

■ ขั้นตอนไปสู่กฎมาตรฐาน

1. ในการประชุมครั้งแรกช่วงสมัยประชุมสามัญ เมื่อ พ.ศ. 2533 คณะมนตรีเศรษฐกิจ และสังคม (ECOSOC) ขององค์การสหประชาชาติ ได้อาศัยแนวทางจากการประชุมสมัชชาสหประชาชาติ จึงเห็นชอบให้มีการจัดทำรายละเอียดของ "ตราสารระหว่างประเทศ" ที่แตกต่างจากเดิมขึ้นมาใหม่ ดังนั้นโดยข้อมติที่ 1990/26 เมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2533 ในการประชุมสมัยที่ 32 คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมได้อนุมัติให้กรรมวิธีการว่าด้วยการพัฒนาสังคม พิจารณาจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจขึ้นมาคณะหนึ่ง ประกอบด้วยคณะทำงานที่เปิดกว้างให้แก่ผู้เชี่ยวชาญจากภาครัฐบาลมาเป็นผู้ทำงานโดยไม่จำกัดจำนวน เพื่อจัดทำรายละเอียดของกฎมาตรฐานว่าด้วยการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสที่เท่าเทียม

ให้แก่เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ที่พิการ โดยใช้งบประมาณจากการบริจาคโดยสมัครใจและร่วมมือประสานงานกันอย่างใกล้ชิดกับ ทบวงชำนาญพิเศษสหประชาชาติต่าง ๆ และองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรของคนพิการ คณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมยังได้ขอให้กรรมการว่าด้วยการพัฒนาสังคม รับผิดชอบจัดทำกฎมาตรฐานดังกล่าวให้แล้วเสร็จ เพื่อให้คณะมนตรีพิจารณาภายในปี พ.ศ. 2536 ก่อนนำเสนอให้สมัชชาสหประชาชาติพิจารณาในการประชุมสมัยที่ 48 ต่อไป

2. จากการหารือต่อมาในคณะกรรมการสามของสมัชชาสหประชาชาติในการประชุมสมัยที่ 45 ที่ประชุมได้ให้ความเห็นชอบอย่างกว้างขวางต่อความริเริ่มครั้งใหม่ที่จะให้มีการจัดทำรายละเอียดของกฎมาตรฐานว่าด้วยความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการฉบับนี้ขึ้น

3. ในการประชุมสมัยที่ 32 ของคณะกรรมการว่าด้วยการพัฒนาสังคม ผู้แทนจำนวนมากได้ให้ความสนับสนุนต่อความริเริ่มที่จะให้จัดทำกฎมาตรฐานฉบับนี้ขึ้น จากการหารือในที่ประชุมก็ได้นำไปสู่การรับรองมติที่ 32/2 เมื่อวันที่ 20 กุมภาพันธ์ 2534 โดยคณะกรรมการชุดกลางที่จะจัดตั้งคณะทำงานเฉพาะกิจที่เปิดกว้างให้มีผู้ทำงาน ไม่จำกัดจำนวนขึ้นคณะหนึ่ง เพื่อให้เป็นไปตามมติของคณะมนตรีเศรษฐกิจและสังคมที่ 1990/26 ดังได้กล่าวมาแล้ว

■ จุดประสงค์และสาระสำคัญของกฎมาตรฐานว่าด้วยการสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการ

1. กฎมาตรฐานว่าด้วยความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการฉบับนี้ จัดทำขึ้นโดยอาศัยพื้นฐานประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงทศวรรษคนพิการขององค์การสหประชาชาติ (พ.ศ.2526 - 2535) ร่วมกับบทบัญญัติของกฎหมายระหว่างประเทศที่ว่าด้วยสิทธิมนุษยชน อันได้แก่ ปฎิญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิของพลเมืองและสิทธิทางการเมือง อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก และอนุสัญญาว่าด้วยการจัดการเลือกปฏิบัติต่อสตรีในทุกรูปแบบ รวมทั้งแผนปฏิบัติการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการ ซึ่งบทบัญญัติทั้งหลายที่ได้กล่าวมานี้ก็ล้วนแล้วแต่เป็นฐานรากทางการเมืองและศีลธรรมของกฎมาตรฐานฉบับนี้ทั้งสิ้น

2. แม้ว่าจะไม่มีการนำกฎมาตรฐานฉบับนี้บังคับใช้แต่กฎมาตรฐานก็สามารถจะใช้เป็นกฎที่ถือเป็นประเพณีปฏิบัติระหว่างประเทศได้ ถ้าหากมีการนำไปใช้ในรัฐสมาชิกหลายๆ รัฐ ด้วยเจตจำนงที่ให้ความเคารพต่อกฎที่ระบุอยู่ในกฎหมายระหว่างประเทศอันมีนัยที่แสดงให้เห็นถึง พันธกรณีทางศีลธรรมและการเมืองอันเข้มแข็งเด็ดเดี่ยวในนามของรัฐสมาชิกขององค์การสหประชาชาติที่จะร่วมกันดำเนิน งานเพื่อสร้างความเสมอภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการ โดยมีหลักการสำคัญที่เน้นความรับผิดชอบ การปฏิบัติการ และความร่วมมือซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ เรื่องที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของคนพิการ การช่วยคนพิการให้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ และความเสมอภาคให้แก่คนพิการ ก็ได้ระบุไว้ในข้อ 5 - 12 ของกฎมาตรฐานฉบับนี้ด้วยแล้ว กฎมาตรฐานจึงเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะกำหนดนโยบายและการดำเนินงานให้แก่ทั้งคนพิการและองค์กรของคนพิการ และยังสามารถจะใช้กฎมาตรฐานฉบับนี้เป็นฐานของความร่วมมือทางวิชาการและเศรษฐกิจในระหว่างรัฐสมาชิก องค์การสหประชาชาติ และองค์กรระหว่างประเทศอื่น ๆ ได้อีกด้วย

3. กฎมาตรฐานฉบับนี้มีจุดประสงค์เพื่อความมั่นใจว่า เด็กหญิง เด็กชาย ผู้หญิง และผู้ชายที่พิการในฐานะที่ต่างก็เป็นสมาชิกของสังคมก็สามารถที่จะใช้สิทธิของตนเองและมีภาระหน้าที่เช่นเดียวกับสมาชิกอื่นของสังคมได้ อีกประการหนึ่งในทุกสังคมของโลกก็ยังคงมีอุปสรรคที่ขวางกั้นคนพิการ ไม่ให้ใช้สิทธิเสรีภาพที่ตนเองมีอยู่ จึงเป็นการยากยิ่งที่คนพิการจะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของสังคมได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น จึงถือเป็นความรับผิดชอบของรัฐสมาชิกที่จะดำเนินงานอย่างเหมาะสม เพื่อขจัดอุปสรรคดังกล่าวออกไป โดยที่คนพิการและองค์กรของคนพิการเองก็ควรจะมีบทบาทอย่างแข็งขันในฐานะของหุ้นส่วนร่วมกระบวนการที่จะขจัดอุปสรรคดังกล่าว อันจะทำให้การสร้างความสะดวกภาคทางโอกาสให้แก่คนพิการ มีคุณภาพการอย่างสำคัญต่อความพยายามอย่างกว้างขวางทั่วโลกที่จะระดมพลังทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจากเหตุผลทั้งหมดที่ได้กล่าวมา จึงควรจะได้ให้ความสนใจเป็นพิเศษต่อบุคคลกลุ่มต่าง ๆ เป็นต้นว่า ผู้หญิง เด็ก ผู้สูงอายุ ผู้ยากจน แรงงานอพยพ ผู้ที่มีความพิการซ้ำซ้อน คนพื้นเมืองและชนกลุ่มน้อยต่าง ๆ รวมตลอดถึงผู้อพยพพิการอีกเป็นจำนวนมากที่มีความต้องการพิเศษ ซึ่งจำเป็นต้องให้ความสนใจด้วยเช่นกัน

การดำเนินการในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 พ.ศ. 2545 -2549 ได้กำหนดกรอบวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การพัฒนาที่ยั่งยืน และทิศทางการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพคนอย่างต่อเนื่อง แผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาด้านคนพิการ เพื่อให้คนพิการมีศักยภาพที่สามารถพึ่งพาตนเองได้ ดำเนินชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ ซึ่งยุทธศาสตร์ประกอบด้วย

- ยุทธศาสตร์ด้านการส่งเสริมความตระหนักรู้และการสร้างเสริมเจตคติเชิงสร้างสรรค
- ยุทธศาสตร์ด้านสิทธิและหน้าที่
- ยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาศักยภาพคนพิการ
- ยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยและการพัฒนา
- ยุทธศาสตร์ด้านการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสาร บริการ เทคโนโลยีและสภาพแวดล้อม
- ยุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์กรด้านคนพิการ
- ยุทธศาสตร์ด้านการมีส่วนร่วมของคนพิการ ครอบครัว และชุมชน
- ยุทธศาสตร์ด้านการบริหารจัดการแบบบูรณาการ

การดำเนินการของกลุ่มผู้ด้อยโอกาสต่อรัฐบาลและสังคม

ในปีวันคนพิการสากล วันที่ 1 ธันวาคม 2549 คนพิการได้เสนอขอ ต่อ พลเอก สุรยุทธ์ จุลานนท์ รัฐบาลและสังคมในหัวข้อเรื่อง “ ของขวัญที่คนพิการอยากได้จากรัฐบาลและสังคมไทย ” ประกอบไปด้วยเรื่องต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. **สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร** จัดให้คนพิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร เช่น คนตาบอดมีหนังสือเบรลล์และหนังสือเสียง มีสถานีวิทยบริการการอ่านเพื่อประชาชนสำหรับผู้พิการทางสื่อสิ่งพิมพ์ คนหูหนวกมีล่ามอ่านภาษามือ และคนพิการทางร่างกายเดินทางได้ด้วยรถโดยสารสาธารณะ และเข้าส้วมได้ทุกจังหวัด

2. **สิทธิทางการเมือง** กำหนดนโยบายให้คนพิการมีส่วนร่วมทางการเมือง ดังนี้
  - 2.1 ให้มีคนพิการอย่างน้อย 1 คนในคณะกรรมการร่างรัฐธรรมนูญ
  - 2.2 ให้มีคนพิการอย่างน้อย 1 ใน 3 ของคณะกรรมการที่พิจารณากฎหมายซึ่ง เกี่ยวข้องกับคนพิการ
3. **สิทธิทางการเดินทาง** จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ดังนี้
  - 3.1 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการทุกทางเข้าออกของสถานี่ขนส่ง ระบบขนส่ง และการเดินทาง
  - 3.2 จัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกในทุกอาคารสถานที่ ที่ให้บริการสาธารณะรวมทั้งบริการการท่องเที่ยว กีฬา สวนสาธารณะ นันทนาการและส้วมสาธารณะ
4. **สิทธิทางการศึกษา** จัดให้คนพิการได้รับการศึกษาทุกระดับอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ พร้อมทั้งสนับสนุนงบประมาณ และการพัฒนาองค์กรเอกชนที่จัดการศึกษาสำหรับคนพิการ
5. **สิทธิทางการประกอบอาชีพ** ให้ดำเนินการดังนี้
  - 5.1 จัดระบบประกันการว่างงานของคนพิการโดย พัฒนาศักยภาพของคนพิการและจัดให้ทำงานในองค์กรภาครัฐ พร้อมทั้งส่งเสริมให้สถานประกอบการรับคนพิการทำงานตามที่กฎหมายกำหนด
  - 5.2 จัดให้มีแหล่งทุนเฉพาะเพื่อใ้คนพิการกู้ยืมเพื่อการประกอบอาชีพอิสระ อย่างทั่วถึง พร้อมทั้งส่งเสริมการรวมกลุ่มในรูปแบบวิสาหกิจชุมชน
6. **สร้างระบบลดการเกิดความพิการ** ทั้งด้านการแพทย์ อุตสาหกรรม และการจราจร เป็นต้น
7. **จัดงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรเอกชนด้านคนพิการ**
8. **เร่งรัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับคนพิการ** ได้แก่
  - 8.1 ร่างพระราชกฤษฎีกาจัดตั้งศูนย์พัฒนาและฝึกอบรมคนพิการแห่งเอเชียแปซิฟิก
  - 8.2 ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการ
  - 8.3 ร่างพระราชบัญญัติการศึกษาสำหรับคนพิการ

ภาคผนวก จ

สิทธิและกฎหมายที่เกี่ยวกับคนพิการด้านต่างๆ

สิทธิคนพิการ

สหประชาชาติ

สำหรับสหประชาชาติได้มีการดำเนินการเรื่องคนพิการมากมายและในแผนการระดับโลกว่าด้วยเรื่องคนพิการได้กล่าวถึงและได้มีการตั้งแนวความคิดที่ได้รับการยอมรับในระบบงานของสหประชาชาติ สรุปคือ

- **กฎบัตรสหประชาชาติ** การยืนยันในหลักการของสันติภาพความเชื่อมั่นในสิทธิมนุษยชนและเสรีภาพขั้นพื้นฐาน ความมีศักดิ์ศรีและมีคุณค่าของแต่ละบุคคล และการส่งเสริมความยุติธรรมแห่งสังคม เหล่านี้มีความสำคัญเป็นเบื้องต้นที่จะได้รับการต่อยอดต่อไป

- **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน** ยืนยันถึงสิทธิอันชอบธรรมแห่งมนุษยชนไม่เลือกหน้าในการมีคู่ครอง ในการเป็นเจ้าของทรัพย์สินในการได้รับการสาธารณสุข สวัสดิการสังคมและการทำให้เป็นจริงขึ้น ของความชอบธรรมทางเศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรมข้อตกลงระหว่างประเทศเรื่องสิทธิมนุษยชน ประกาศเรื่องสิทธิของบุคคลปัญญาอ่อน ประกาศเรื่องสิทธิของคนพิการเหล่านี้ เป็นการทำให้หลักการแห่งปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน มาทำให้เป็นเรื่องจริงจัง

ประเทศไทย

โดยทั่วไปบุคคลพิการมักเสียเปรียบบุคคลทั่วไปในสังคม ดังนั้นจึงมีแนวคิด ในการฟื้นฟู สรรพภาพคนพิการเพื่อให้ปรับตัวอยู่ร่วมกับบุคคลปกติในสังคมได้โดยได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานสำหรับมนุษย์ ดังเช่น กับบุคคลปกติในสังคม ในหัวข้อนี้ได้เลือกประเด็นที่เกี่ยวข้องและส่งผลถึงงานสถาปัตยกรรม

- **สิทธิคนพิการ** ในประเทศไทยได้เริ่มตระหนักและหันมาให้ความสนใจในเรื่องสิทธิของคนพิการมากขึ้นนับตั้งแต่ปีคนพิการสากลเป็นต้นมา ทั้งนี้เพราะในสาระสำคัญแห่งเหตุผลของการที่องค์การสหประชาชาติได้ประกาศให้ปี พ.ศ. 2524 เป็นปีคนพิการสากลและได้มุ่งหมายรื้อฟื้นให้ประเทศสมาชิกได้หันมาตระหนักถึงความสำนึก และการปฏิบัติตามปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการปีพ.ศ. 2518 ซึ่งมีสาระสำคัญว่าคนพิการจะต้องได้รับสิทธิเช่นเดียวกับคนอื่นในสังคม เช่น สิทธิในการบำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพ สิทธิที่จะอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม สิทธิที่จะได้รับการคุ้มครองจากการหาประโยชน์จากบุคคลอื่น ๆ สิทธิที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆการมีงานทำที่เหมาะสม

- **ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย** คณะรัฐมนตรีลงมติเห็นชอบเมื่อวันที่ 10 พ.ย. 2541 ประกาศใช้ปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคนพิการไทย เพื่อให้หน่วยงานที่ดำเนินงานเกี่ยวข้องกับคนพิการตามเจตนารมณ์ตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเรื่องสิทธิโอกาสแสดงความสามารถที่คนพิการได้รับอย่างเท่าเทียมไปปฏิบัติให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคนพิการข้อกำหนดในปฏิญญาว่าด้วยสิทธิคน

พิการไทย ที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคนพิการ ที่มีผลต่อการศึกษาวิจัยนี้

- คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก บริการความช่วยเหลืออื่น ๆ จากรัฐเพื่อใช้ชีวิตอยู่ในสังคม เช่นเดียวกับคนปกติ
- คนพิการมีสิทธิได้รับโอกาสทางการศึกษา อย่างมีคุณภาพทุกระดับของการ ศึกษาอย่างเท่าเทียมทั้งในระบบและนอกระบบการศึกษา โดยไม่มีการกีดกัน

กฎหมายด้านต่างๆ ที่เกี่ยวกับคนพิการ

1) รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540

ประเทศไทยได้มีกฎหมายหลายฉบับ ที่ส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิคนพิการด้านต่างๆ โดยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.2540 ซึ่งเป็นกฎหมายสูงสุดของประเทศ บัญญัติรับรองไว้ตามที่มีใจความในมาตราที่ 55 และในมาตราที่ 80 ดังนี้

- มาตรา 55 บุคคลซึ่งพิการหรือทุพพลภาพมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวกอันเป็นสาธารณะและความช่วยเหลืออื่นจากรัฐ ทั้งนี้ ตามที่กฎหมายบัญญัติ
- มาตรา 80 วรรคสอง รัฐต้องสงเคราะห์คนชรา ผู้ยากไร้ ผู้พิการหรือทุพพลภาพ และผู้ด้อยโอกาสให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้

2) พระราชบัญญัติ ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ ประกอบด้วย

▪ พระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ.2534

เหตุผลคนพิการเป็นทรัพยากรส่วนหนึ่งของประเทศ แต่เนื่องจากสภาพของความพิการเป็นอุปสรรคในการดำรงชีวิตในการประกอบอาชีพ และในการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมโดยสมควรสนับสนุนส่งเสริมให้คนพิการได้มีโอกาสดำรงชีวิตประกอบอาชีพ และมีส่วนร่วมในกิจกรรมของสังคมเท่าเทียมกับคนปกติทั่วไปในการนี้สมควรให้คนพิการได้รับการคุ้มครอง, การสงเคราะห์, การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์,ทางการศึกษา,ทางสังคมและการฝึกอาชีพ ตลอดจนแก้ไข้ปัญหาและขจัดอุปสรรคต่าง ๆ ทางเศรษฐกิจและสังคมให้แก่คนพิการรวมทั้งให้สังคมมีส่วนร่วมในการเกื้อกูลและฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการจึงจำเป็นต้องตราพ.ร.บ.นี้

สาระสำคัญ

มาตรา 6 ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(3) สนับสนุนและส่งเสริมการดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเคราะห์การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการแก่ส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องโดยให้ความช่วยเหลือ ทางวิชาการ เงินอุดหนุนสิ่งอำนวยความสะดวก หรือ บริการต่างๆ ตามที่เห็นสมควร

มาตรา 15 คนพิการที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 14 ให้ได้รับการสงเคราะห์ การพัฒนา และการฟื้นฟูสมรรถภาพ ดังต่อไปนี้

(1) บริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการแพทย์และค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล ค่าอุปกรณ์ เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

มาตรา 17 เพื่อเป็นการคุ้มครองและสงเคราะห์คนพิการ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจกำหนด

(1) ลักษณะอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่นที่ต้องมีอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการ

มาตรา 18 เจ้าของอาคารสถานที่ ยานพาหนะ หรือบริการสาธารณะอื่น ๆ ซึ่งได้จัดอุปกรณ์ที่อำนวยความสะดวกโดยตรงแก่คนพิการตามมาตรา 17 (1) มีสิทธิหักค่าใช้จ่ายเป็นสองเท่าของเงินที่เสียไปเพื่อการนั้น นอกจากเงินได้สุทธิหรือกำไรสุทธิของปีที่ค่าใช้จ่ายนั้นเกิดขึ้น

แล้วแต่กรณีตามประมวลรัษฎากร เพื่อเป็นการคุ้มครองและสงเคราะห์คนพิการ ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนด

หน่วยงานรับผิดชอบ

- กรมประชาสงเคราะห์ มีอำนาจหน้าที่ตามมาตรา 12-13
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัติ นี้ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
- รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ให้มีอำนาจออกกฎกระทรวงเพื่อปฏิบัติการตามพระราชบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง

ต่อมา ปี พ.ศ.2536 มีการโอนอำนาจหน้าที่และกิจการบริหารบางส่วนของ

กระทรวงมหาดไทยไปเป็นของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม

จากพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 นี้ ทำให้เกิดการให้บริการของรัฐในเมืองต้น และด้วยสาเหตุนี้ทำให้ต้องมีการจดทะเบียนคนพิการขึ้น เพื่อใช้เป็นหลักฐานที่จะแสดงสิทธิในการสงเคราะห์ การพัฒนาและการฟื้นฟูสมรรถภาพตามพระราชบัญญัติ

บริการที่จะได้รับตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

1. บริการทางการแพทย์ คือ รักษาพยาบาลเพื่อแก้ไขความพิการหรือเพื่อ ปรับสภาพความพิการ ภายอุปกรณ์ และเครื่องช่วยความพิการต่าง ๆ ค่าแนะนำปรึกษาทางการแพทย์โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายติดต่อขอรับบริการได้ที่สถานพยาบาลของรัฐ

2. บริการทางการศึกษา คือ การเข้าเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ อุปกรณ์และค่าใช้จ่ายในการเรียน ค่าแนะนำปรึกษาเกี่ยวกับการศึกษา ติดต่อขอรับบริการได้ที่ สำนักบริหารการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน หรือสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

3. บริการทางอาชีพ คือ แนะนำการประกอบอาชีพ ให้กู้ยืมเงินทุนประกอบอาชีพ ตลอดจนบริการจัดหางานในสถานประกอบการที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตามกฎกระทรวง เรื่องการจ้างงานคนพิการที่ออกตามความในพ.ร.บ. การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

4. บริการทางสังคม คือ ให้คำปรึกษาแนะนำ บริการช่วยเหลือเด็กพิการและครอบครัวคนพิการที่มีฐานะยากจนและประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ รวมถึงเบี้ยยังชีพคนพิการ ให้กับคนพิการที่มีสภาพความพิการมากจนไม่สามารถประกอบอาชีพได้และมีฐานะยากจน ซึ่งบริการทางอาชีพและสังคม ติดต่อขอรับบริการได้ที่หน่วยงานที่ให้บริการแก่คนพิการในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ผลที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

○ กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

กองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ 2534 เพื่อเป็นเงินทุนหมุนเวียนให้คนพิการกู้ยืมเป็นทุนประกอบอาชีพอิสระ หรือเป็นเงินอุดหนุนองค์การที่ดำเนินโครงการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ

ที่มาของกองทุนประกอบด้วย

- เงินอุดหนุนจากรัฐบาล
- เงินสมทบจากสถานประกอบการ เงินบริจาค
- ดอกเบี้ยจากเงินทุน

เงินทุนนี้มีหลักเกณฑ์ในการให้กู้ยืมเงินโดยให้คนพิการกู้ยืมเงินเพื่อประกอบอาชีพอิสระหรือขยายกิจการรายละไม่เกิน 40,000 บาท กำหนดส่งใช้ภายในระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี โดยไม่เสียดอกเบี้ย

○ การจ้างงานคนพิการในระบบสัดส่วน

เพื่อส่งเสริมให้คนพิการมีโอกาสได้มีงานทำมากขึ้นภายใต้พระราชบัญญัติ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 จึงได้กำหนดให้มีการจ้างงานคนพิการในระบบสัดส่วนโดยสถานประกอบการเอกชนที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 200 คนขึ้นไป ต่อคนพิการ 1 คน โดยสถานประกอบจะได้ส่วนที่จูงใจคือ สถานประกอบการสามารถนำเงินค่าจ้างที่จ่ายให้คนพิการมาหักเป็นค่าใช้จ่ายตามประมวลรัษฎากรได้เป็น 2 เท่าของเงินที่จ่ายจริง ซึ่งก็ครอบคลุมถึงสถานประกอบการที่มีลูกจ้างต่ำกว่า 200 คน

แต่ถ้าหากสถานประกอบการที่เข้าข่ายต้องปฏิบัติตาม ไม่ประสงค์จะรับคนพิการเข้าทำงานจะต้องส่งเงินเข้ากองทุนฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการเป็นรายปี ปีละครึ่งหนึ่งของอัตราค่าจ้างขั้นต่ำที่บังคับใช้ในท้องถิ่นนั้น ๆ คุณด้วย 365 คุณด้วยจำนวนคนพิการซึ่งประสงค์ไม่รับเข้าทำงาน

■ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542

เหตุผล พระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ยกร่างขึ้นโดยสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา 43 ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 กล่าวคือ บุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปี ซึ่งรัฐจะต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย

สาระสำคัญ

มาตรา 10 การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐต้องจัดให้ทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้หรือมีร่างกายพิการหรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือ ไม่มีผู้ดูแลต้องจัดให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิและโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นพิเศษ

การศึกษาสำหรับคนพิการในวรรคสอง ให้จัดตั้งแต่แรกเกิดหรือพบความพิการโดยไม่เสียค่าใช้จ่าย และให้บุคคลดังกล่าวมีสิทธิได้รับ สิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์ และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวง การจัดการศึกษาสำหรับบุคคลซึ่งมีความสามารถพิเศษต้องจัดด้วยรูปแบบที่เหมาะสม โดยคำนึงถึง ความ สามารถของบุคคลนั้น หน่วยงานรับผิดชอบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

จากพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้มีการออกกฎกระทรวง ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี และหนังสือราชการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสิ่งอำนวยความสะดวก

3) กฎกระทรวง ระเบียบ มติคณะรัฐมนตรี หนังสือ และคู่มือ

ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับคนพิการ นั้นได้กล่าวถึงอยู่หลายด้าน ในด้านต่าง ๆ ซึ่งแต่ละด้านจะมีความแตกต่างกันและเฉพาะเจาะจง

แบ่งออกเป็นด้าน

- ด้านการแพทย์
- ด้านสื่อและบริการการศึกษา
- ด้านสถาปัตยกรรมและสิ่งแวดล้อม

ด้านการแพทย์

▪ กฎกระทรวงฉบับที่ 3 (พ.ศ.2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติ การฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534

หลักการกำหนดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการโดยวิธีการทางแพทย์ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและค่าอุปกรณ์เพื่อปรับสภาพทางร่างกาย ทางสติปัญญา หรือทางจิตใจ หรือเสริมสร้างสมรรถภาพ ให้ดีขึ้น ที่คนพิการจะได้รับตามมาตรา15(1)แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการพ.ศ.2534

เหตุผล โดยที่มาตรา15 (1) แห่งพระราชบัญญัติการฟื้นฟูสมรรถภาพคนพิการ พ.ศ. 2534 บัญญัติให้คนพิการที่ได้จดทะเบียนตามมาตรา 14 ได้รับบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและค่าอุปกรณ์เพื่อปรับสภาพทางร่างกายทางสติปัญญาหรือทางจิตใจหรือเสริมสร้างสมรรถภาพให้ดีขึ้นตามที่กำหนดในกฎกระทรวงสมควรกำหนดบริการฟื้นฟูสมรรถภาพโดยวิธีการทางการแพทย์ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลและค่าอุปกรณ์ดังกล่าวจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

ด้านสื่อและบริการทางการศึกษา

▪ กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา พ.ศ. 2545

หลักการ กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการและความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

เหตุผล โดยที่มาตรา10วรรค 3 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 กำหนดให้คนพิการมีสิทธิได้รับสิ่งอำนวยความสะดวก สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษาตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในกฎกระทรวงจึงจำเป็นต้องออกกฎกระทรวงนี้

สาระสำคัญ

หมวดที่ 1 คณะกรรมการพิจารณาให้คนพิการได้รับสิทธิช่วยเหลือทางการศึกษา

หมวดที่ 2 การขอยืมสิ่งอำนวยความสะดวกและสื่อทางการศึกษา

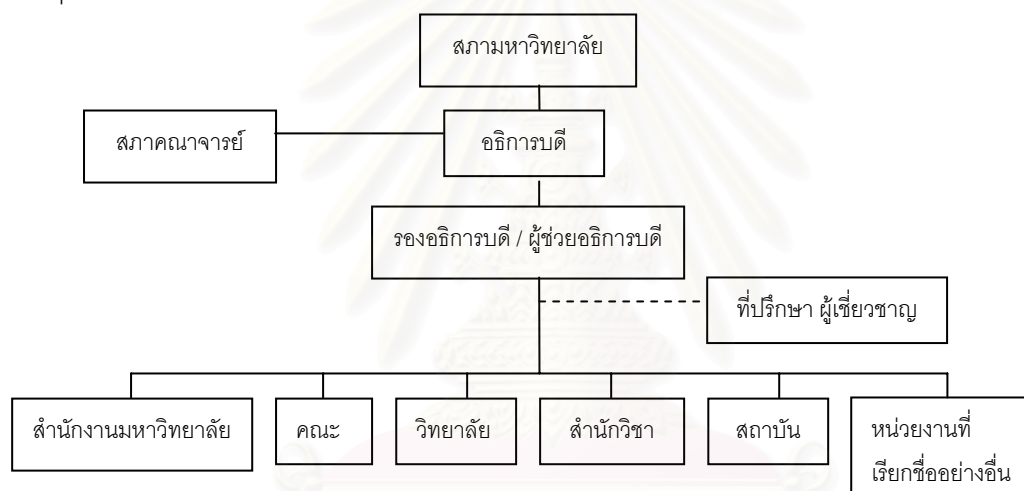
หมวดที่ 3 การขอรับเงินอุดหนุน ขอยืมเงินเพื่อจัดซื้อ และขอรับสิ่งอำนวยความสะดวก

สื่อ บริการ และความช่วยเหลืออื่นใดทางการศึกษา

ภาคผนวก ข.

ข้อมูลจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย¹ ถือกำเนิดจาก "โรงเรียนสำหรับฝึกหัดวิชาข้าราชการฝ่ายพลเรือน" ที่พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2442 ช่วงเริ่มต้นระหว่าง พ.ศ. 2459 - 2465 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีการปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาระดับประกาศนียบัตรพร้อมกับเริ่มเตรียมการเรียนการสอนระดับปริญญาต่อมาในช่วงปี พ.ศ. 2491 - 2503 มหาวิทยาลัยก็ได้ขยายการศึกษาไปยังสาขาต่างๆ ให้กว้างขวางขึ้นโดยเน้นการศึกษาในระดับปริญญาตรี และตั้งแต่ พ.ศ. 2504 ถึงปัจจุบัน มหาวิทยาลัยได้ขยายการศึกษาระดับปริญญาตรีอย่างกว้างขวาง จนเป็น 18 คณะ 1 สำนักวิชา 3 วิทยาลัย 12 สถาบัน และ 3 สถาบันสมทบ พร้อมกับพัฒนาการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา และหน่วยงานต่างๆ เพื่อสนับสนุนการเรียนการสอน และงานบริการทางวิชาการแก่สังคมซึ่งมีรายละเอียดการบริหารและหน่วยงานต่างๆ ดังภาพต่อไปนี้

รูปแสดงผังโครงสร้างการบริหารงานของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ข้อมูลเบื้องต้นจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ในส่วนของการบริหารงานประจำตลอดจนการให้การสนับสนุนและบริการต่างๆ จะอยู่ภายใต้สำนักงานมหาวิทยาลัยอันประกอบไปด้วยสำนักและสำนักงานต่างๆ ซึ่งมีขอบข่ายภารกิจหน้าที่ของตนเป็นการเฉพาะ นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานอิสระหรือศูนย์วิสาหกิจทำหน้าที่เป็นกลไกพิเศษรับผิดชอบ ในการดำเนินงานบางประการเพื่อเสริมภารกิจหลักของมหาวิทยาลัย สำนักงานมหาวิทยาลัย ประกอบด้วย กลุ่มงานหลัก กลุ่มงานเฉพาะกิจ กลุ่มงานวิสาหกิจ กลุ่มงานอื่นๆ

■ **กลุ่มงานหลัก** ประกอบไปด้วย สำนักบริหารแผนและการคลัง สำนักบริหารวิชาการ สำนักบริหารทรัพยากรมนุษย์และระบบงาน สำนักบริหารระบบกายภาพ สำนักเทคโนโลยีสารสนเทศ สำนักทะเบียนและประมวลผลสถาบันวิทยบริการ ศูนย์เครื่องมือวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

¹ <http://th.wikipedia.org> [online]7 สิงหาคม, 2549.

■ **กลุ่มงานเฉพาะกิจ** ประกอบไปด้วย สำนักงานเลขานุการบริหารของอธิการบดี สำนักงานตรวจสอบภายใน สำนักงานจัดการทรัพย์สิน สำนักงานวิรัชกิจ สำนักงานสารสนเทศ สำนักงานนิสิตสัมพันธ์ สำนักงานบริหารโครงการเงินกู้(OECF)

■ **กลุ่มงานวิสาหกิจ** ประกอบไปด้วย โรงพิมพ์ ศูนย์หนังสือ ศูนย์กีฬา สถาบันวิทยุ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่อง ศูนย์ทดสอบทางวิชาการ สำนักพิมพ์ ศูนย์บริการวิชาการ หอพักบุคลากร หอพักศึกษานิเทศน์ ศูนย์บริการสวัสดิการ

■ **กลุ่มงานอื่นๆ** ประกอบไปด้วย หน่วยจุฬารบพ โครงการการศึกษาทั่วไป สถาบันไทยศึกษา โครงการอเมริกา และแคนาดาศึกษา ศูนย์เครือข่ายงานวิเคราะห์วิจัย และฝึกอบรมการเปลี่ยนแปลงโลก ศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา ศูนย์ยุโรปศึกษา ศูนย์ส่งเสริมวัฒนธรรม หอประวัติ ธรรมสถาน

คณะ สถาบัน วิทยาลัย สำนักวิชา สถาบันสมทบ

■ **คณะต่างๆในมหาวิทยาลัย** ประกอบไปด้วย คณะอักษรศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ คณะนิเทศศาสตร์ คณะครุศาสตร์คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี คณะจิตวิทยา คณะวิศวกรรมศาสตร์คณะวิทยาศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ คณะสหเวชศาสตร์ คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์

■ **สถาบันสมทบวิทยาลัยพยาบาลตำรวจ วิทยาลัยพยาบาลสภากาชาดไทย สถานศึกษาเคมีปฏิบัติ**

■ **สำนักวิชา** บัณฑิตวิทยาลัย สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา

■ **วิทยาลัย** วิทยาลัยประชากรศาสตร์ วิทยาลัยปิโตรเลียมและปิโตรเคมี วิทยาลัยสาธารณสุข

■ **สถาบัน** สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ สถาบันเอเชียศึกษา สถาบันเทคโนโลยีชีวภาพและวิศวกรรมพันธุศาสตร์ สถาบันวิจัยพลังงาน สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์การแพทย์ สถาบันภาษาสถาบันพานิชยนาวิ สถาบันวิจัยโลหะวัสดุ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์ สถาบันวิจัยสังคม

พื้นที่มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แบ่งพื้นที่การศึกษาออกเป็น 5 ส่วน ซึ่งอยู่บริเวณ แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน

ส่วนที่ 1 ฝั่งตะวันออกของถนนพญาไท ประกอบด้วย พระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว และพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว สนามรักบี้ หอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศาลาพระเกี้ยว ศูนย์หนังสือจุฬาฯ(สาขาสาลาพระเกี้ยว) หอประวัติ(ตึกจักรพงษ์) อาคารจุลจักรพงษ์ สระว่ายน้ำ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ และคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี

ส่วนที่ 2 ฝั่งตะวันตกของถนนพญาไท ประกอบด้วย สำนักอธิการบดี (กลุ่มอาคารจามจุรี1-5) บัณฑิตวิทยาลัย สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฟิตเนสเซ็นเตอร์ คณะนิเทศศาสตร์ คณะครุศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ สถานเคมีปฏิบัติ อาคารแวนแก้ว หอพักนิสิตแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อาคารวิทยพัฒนา Sasin International House และ สถาบันบัณฑิตบริหารธุรกิจศศินทร์

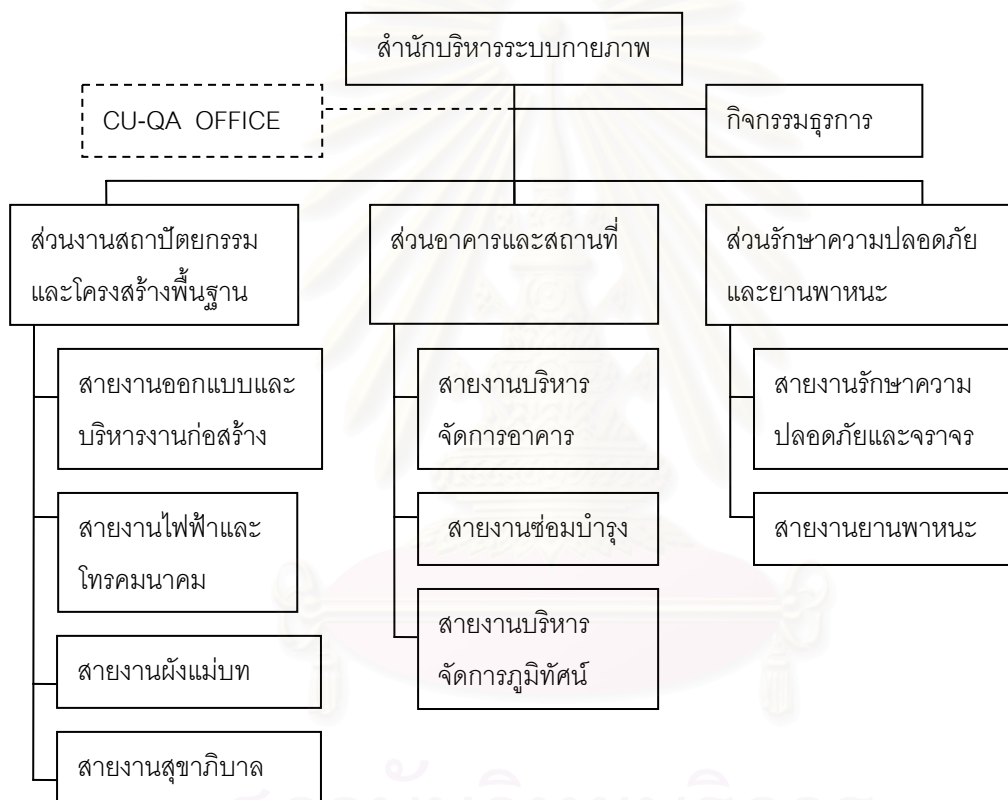
ส่วนที่ 3 ทิศเหนือของถนนพญาไท ติดกับสยามสแควร์ ประกอบด้วย คณะทันตแพทยศาสตร์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ คณะเภสัชศาสตร์ โอสถศาลา และอาคารวิทยกิตติ์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของ ศูนย์หนังสือจุฬาฯ (สาขาสยามสแควร์) คณะพยาบาลศาสตร์(ชั้น12) และคณะจิตวิทยา(ชั้น16)

ส่วนที่ 4 ทิศตะวันออกของถนนอังรีดูนังต์ ภายในโรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ มีคณะแพทยศาสตร์ ตั้งอยู่

ส่วนที่ 5 ล่าสุดของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ซึ่งได้รับคืนจาก มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พลศึกษา คือ พื้นที่บริเวณระหว่างห้างมาบุญครองและสนามกีฬาแห่งชาติ ในส่วนนี้เป็นกลุ่มอาคารจุฬาพัฒนา อันเป็นที่ตั้งของ สำนักวิชาวิทยาศาสตร์การกีฬา และคณะสหเวชศาสตร์ อีกทั้งยังเป็นที่ตั้งแห่งใหม่ของ คณะพยาบาลศาสตร์ และ คณะจิตวิทยา

ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารอาคารของหน่วยงานที่อาคารกรณีศึกษาสังกัดอยู่

■ **สำนักบริหารระบบกายภาพ** ซึ่งมีภารกิจหลักในการสนับสนุนการดำเนินงานในด้าน บริหารจัดการอาคารสถานที่ รวมทั้งระบบสาธารณูปโภค ยานพาหนะ และระบบรักษาความปลอดภัย อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อเอื้อต่อบรรยากาศการเรียน การสอน การวิจัย และการบริหารงานให้บรรลุตามปณิธานของมหาวิทยาลัย ลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ได้ศึกษาร่วมกับสายงานภายในองค์กร ซึ่งมีผังรายการผังองค์กร ดังภาพต่อไป

รูปแสดงผังองค์กรสำนักบริหารระบบกายภาพ

■ **ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย** เป็นหน่วยงานที่มีรูปแบบการบริหารงานในระบบวิสาหกิจ โดยมีระบบการบริหารจัดการในรูปแบบของวิสาหกิจที่ไม่มุ่งหวังผลกำไรแต่ให้สามารถพึ่งตนเองได้ และได้เริ่มดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเป็นศูนย์ที่ได้ทำการดูแลอาคารสถานที่แยกออกไปจากส่วนกลาง ซึ่งในกรณีศึกษาได้มีอาคารที่เป็นของศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2 อาคาร ได้แก่ อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและอาคารสนามกีฬาในร่มลักษณะการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าวนี้ได้ศึกษาร่วมกับสายงานภายในองค์กรซึ่งมีรายการผังองค์กร ดังภาพ

รูปผังองค์กรศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

■ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้เริ่มพัฒนาโครงการสถาบันวิทยบริการตั้งแต่วันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2509 โดยศึกษาข้อมูลและปัญหาต่างๆ เกี่ยวกับอาคารหอสมุดกลาง ศูนย์เอกสารประเทศไทย และหน่วยโสตทัศนศึกษากลาง ซึ่งยังสนองประโยชน์ใช้สอยได้ไม่เต็มที่กับจำนวนประชากรในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในขณะนั้น ทั้งบรรณานิสิต คณาจารย์และบุคลากรนอกซึ่งเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี นอกจากนี้อาคารของแต่ละหน่วยยังอยู่กระจัดกระจาย ไม่สะดวกในการให้บริการต่าง ๆ แก่คณะวิชาที่เกี่ยวข้อง ทางจุฬาลงกรณ์จึงได้มีนโยบายรวมอาคารหอสมุดกลาง ศูนย์เอกสารประเทศไทย และหน่วยโสตทัศนศึกษากลางเข้าด้วยกัน เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม พ.ศ. 2514 เรียกชื่อว่า ศูนย์บริการวิชาการ และต่อมาได้เปลี่ยนชื่อเป็น สถาบันวิทยบริการ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาโครงการโดยให้เน้นหนัก ในการให้บริการและการวิจัย ไปพร้อม ๆ กันเพื่อให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาของมหาวิทยาลัยที่วางไว้ ซึ่งจะรับนิสิตเพิ่มขึ้น โดยจะให้สถาบันวิทยบริการสามารถบริการ ให้แก่ประชากรของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยรวมทั้งบุคลากรนอกที่เข้ามาใช้บริการ ซึ่งโครงการสถาบันวิทยบริการได้ดำเนินการพัฒนาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2509 ถึงปี พ.ศ. 2520 สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี โดยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้จัดเนื้อที่ในผังแม่บท จำนวน 15 ไร่

ลักษณะการดำเนินงานในส่วนสถาบันวิทยบริการจะเป็นการใช้ระบบที่ปรึกษาคำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการ รวมถึงมี ที่ปรึกษาระบบบริหารจัดการอาคาร (Consultant on Building Management System) ตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ซึ่งระบบการบริหารภายในองค์กรมีรายการผังองค์กร ดังภาพต่อไป

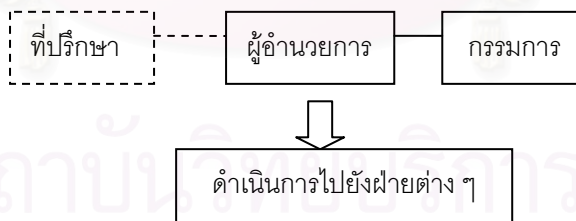

3. ถ้าเป็นงานใหญ่ๆ ต้องจัดทำแบบร่าง TOR ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขปรับปรุงทุกฉบับ คือ มีการจ้างบริษัทรับเหมาก่อสร้างมาดำเนินการ แต่ปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นอาคารสร้างขึ้นใหม่เรื่องของการแก้ไขปรับปรุงในจุดใหญ่นั้นยังไม่มี
4. ส่วนเรื่องการดูแลอื่นได้แก่ ระบบประกอบในอาคาร เช่น ลิฟต์ และการทำความสะอาด เช็ดกระจก ก็จะเป็นการดูแลจ้างจาก Out-Source
5. อาคารมหิตลathiเบศรในชั้นที่ 8,9,10 เป็นส่วนการดูแลของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ภายใต้หน่วยงานสำนักงานเลขานุการ งานอาคารสถานที่

การใช้งานอาคารของคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ได้แบ่งส่วนพื้นที่อาคารมหิตลathiเบศร คือ ชั้น 8,9,10 ฝั่งขวา ฝั่งซ้ายอาคารมหิตลathiเบศรชั้น 9,10 เป็นของภาควิชาการธนาคารและการเงิน สำหรับงานอาคารสถานที่คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี ส่วนดังกล่าวด้านการดูแลทำความสะอาดอาคารเป็นหน้าที่หลักคณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชีในส่วนที่คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชียังมีอยู่ ซึ่งได้จ้างพนักงานทำความสะอาดแบบ Out-Source จากการสัมภาษณ์พบว่า ฝั่งซ้ายอาคารมหิตลathiเบศรชั้น 9,10 เป็นของภาควิชาการธนาคารและการเงิน มีผู้ใช้จากภายนอกมาบ้างเป็นบางครั้งซึ่งจากการสัมภาษณ์เคยมีผู้พิการเคยมาใช้ด้วยการใช้อาคารหากส่วนพาณิชยศาสตร์และการบัญชีต้องผ่านจากชั้นที่1เพื่อขึ้นไปใช้งานอาคารในวันหยุดราชการหรือมีการขออนุญาตเพื่อใช้งานอาคารพิเศษนั้นจะต้องทำการแจ้งต่อฝ่ายสำนักบริหารระบบกายภาพด้วย

อาคารมหาธีรราชานุสรณ์

การบริหารอาคาร อาคารมหาธีรราชานุสรณ์ อยู่ในความรับผิดชอบของสถาบันวิทยบริการ ซึ่งลักษณะการดำเนินงานในส่วนสถาบันวิทยบริการ ที่ปรึกษาจะเป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่ผู้อำนวยการ ส่วนผู้อำนวยการเองก็มีกรรมการสถาบันวิทยบริการร่วมตัดสินใจในเรื่องต่างๆ ด้วย ระบบที่ปรึกษานั้นรวมถึง ที่ปรึกษาระบบบริหารจัดการอาคาร (Consultant on Building Management System) การดำเนินหน้าที่ปฏิบัติจึงเป็นในรูปแบบเสมือนเป็นสถาปนิกที่คอยให้คำปรึกษา ในการดำเนินการด้านต่าง ๆ และวางระบบในอาคาร ซึ่งการศึกษาครั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์ในฐานะสถาปนิกในกลุ่มที่ 1

รูปแสดงผังรูปแบบการบริหารอาคารของสถาบันวิทยบริการ

อาคารศาลาพระเกี้ยว

การบริหารอาคาร เป็นอาคารส่วนกลางของมหาวิทยาลัยบริหารโดยสำนักบริหารระบบกายภาพ

1. อาคารศาลาพระเกี้ยวจัดเป็นอาคารส่วนกลาง บริหารโดยสำนักบริหารระบบกายภาพ
2. สำหรับการซ่อมบำรุงอาคารเล็กน้อย จะมีช่างส่วนกลาง เช่น ช่างปูน หากเกิดการเสียหายหรือหลุดร่อนทางอาคารก็จะแจ้งมาแล้วทางสายงานซ่อมบำรุงก็จะเข้าไปดำเนินการ

3. ถ้าเป็นงานใหญ่ๆ ต้องจัดทำแบบร่าง TOR ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขปรับปรุงทุกฉบับ คือ มีการจ้างบริษัทรับเหมาก่อสร้างมาดำเนินการ
4. อาคารศาลาพระเกี้ยว เป็นอาคารที่ยังไม่ได้ขึ้นบัญชีเป็นอาคารอนุรักษ์ แต่ในแง่ภาพลักษณ์อาคารศาลาพระเกี้ยวถือว่าเป็นอาคารเก่าแก่และเป็นสัญลักษณ์ของมหาวิทยาลัยด้วย

อาคารจุลจักรพงษ์

การบริหารอาคาร จัดเป็นอาคารส่วนกลาง บริหารโดยสำนักบริหารระบบกายภาพ

1. อาคารจุลจักรพงษ์นั้นทางสำนักบริหารระบบกายภาพไม่ได้มีการจัดให้มีผู้ดูแลอาคารไปประจำอาคาร เนื่องจากเป็นอาคารที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนักประกอบกับเป็นที่ตั้งของสำนักงานนิสิตสัมพันธ์ทางผู้ใช้อาคารสามารถแจ้งโดยตรงจากสำนักระบบบริหารกายภาพได้
2. สำหรับการซ่อมบำรุงอาคารเล็กน้อย จะมีช่างส่วนกลาง เช่น ช่างปูน หากเกิดการเสียหายหรือหลุดร่อนทางอาคารก็จะแจ้งมาแล้วทางสายงานซ่อมบำรุงก็จะเข้าไปดำเนินการ
3. ถ้าเป็นงานใหญ่ๆ ต้องจัดทำแบบร่าง TOR ดำเนินการตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขปรับปรุงทุกฉบับ คือ มีการจ้างบริษัทรับเหมาก่อสร้างมาดำเนินการ

รายละเอียดด้านการออกแบบอาคาร

เริ่มต้น คือ อาคารจุลจักรพงษ์มีเจตจำนงที่ว่าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีนโยบายการทำห้องอาหารรวม เพราะฉะนั้นจุดหนึ่งที่เป็นห้องอาหารรวม มีจุดที่สำคัญคือ ศาลาพระเกี้ยว อาคารจุลจักรพงษ์นั้นแบบเดิมจะเป็นแท่นอยู่เดิมที่ตรงบริเวณด้านล่างเป็นสโมสรอาจารย์ และสภาคณาจารย์ ด้านบนเป็นโรงอาหารเก่า แล้วก็มักมีการไปทานอาหารที่นี่ แต่เนื่องจากเป็นพื้นที่ไม่มีการเดินรำเกิดขึ้นส่วนที่กินก็เลยเล็กลง ทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจึงมีเจตจำนง คือ ต้องการให้ทำโรงอาหารขนาด 1,200 ที่นั่ง เพราะฉะนั้นจึงเสนอแบบหลายอย่าง เช่น ที่เสนอคือ ทำชั้นใต้ดิน เพราะฉะนั้นจึงได้เอาระดับสภครณ์กับศูนย์หนังสือขยายออกไปตรงที่ตลาดนัดในปัจจุบันด้านล่างเป็นโรงอาหาร ส่วนด้านบนเป็นระเบียงซึ่งก็จะมีระเบียงนี้สำหรับจัดงานเลี้ยงได้ ซึ่งได้เสนอเป็นแบบแรก เพราะเจตจำนงให้ออกแบบโรงอาหารสำหรับ 1,200 ที่นั่ง แบบนี้เป็นทางเลือกหนึ่งที่ทุกคนบอกว่าดีเพราะว่าไม่ทำลายศาลาพระเกี้ยวแต่ปัญหาของแบบนี้คือจะได้โรงอาหารที่มีเพดานเตี้ย เท่าศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และด้วยประการหนึ่งคือ กลัวน้ำจะท่วม โดยกล่าวง่าย ๆ คือ ที่จอดรถที่เป็นตลาดนัดในปัจจุบันทำได้โดยตักดินออก แล้วตลาดนัดก็กลายเป็นโรงอาหารส่วนระดับเดียวกับศาลาพระเกี้ยวด้านบนก็จะกลายเป็นลานกิจกรรมนิสิต แต่มหาวิทยาลัยไม่รับตรงนี้ จึงได้ทำการตัดสินใจให้ทำโรงอาหารในจุดเดิม แต่เนื่องอาคารศาลาพระเกี้ยวขึ้นเกิดหลุด เพราะว่าได้ใช้เข็มสั่นตึกหลุดมาก ดังนั้นจึงได้งบประมาณมาซ่อม เพราะฉะนั้นศาลาพระเกี้ยวเป็นอาคารแรกที่สุด และได้แก้ไขโดยใช้ Piling เป็นระบบเจาะรูแล้วฉีดเข้าไปเพื่อให้คงอยู่ โดยอ.อรุณชัย เสรี เป็นผู้ซ่อมอาคารศาลาพระเกี้ยวไม่ให้หลุด กล่าวโดยง่าย คือ เปลี่ยนเข็มไม้เป็นคอนกรีต โดยที่ไม่ได้รื้ออาคาร หากกล่าวถึงต่อไปในอาคารราชการถ้าอาคารที่ได้ใช้งบประมาณไปแล้ว แต่ถ้าอายุไม่ถึง 20 – 25 ปี นั้นจะไม่ให้รื้อ เพราะฉะนั้นทางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยให้ดำเนินการ เงื่อนไขจึงมีว่าโรงอาหารนี้ที่มีอยู่มันเล็กและไม่พอแต่ก็ไม่สามารถรื้อได้ ดังนั้นเมื่อรื้อไม่ได้โรงอาหารที่ได้ออกแบบก็เลยต้องคร่อมอาคาร กล่าวง่าย ๆ คือ จะทำโครงสร้าง ต้องทำหลังคาปิด จึงไม่รื้อส่วนด้านล่าง ทุกวันนี้สโมสรอาจารย์นั้นก็ยังคงอยู่ ส่วนด้านบนที่อาจจะคิดว่าสถาปนิกทำไม่ถึงทำอย่างนี้ทำให้เดินสะดุดนั้น เป็นด้วยเพราะว่าเป็นส่วนอาคารโรงอาหารเดิมที่รื้อไม่ได้นั่นเอง ส่วนร้านค้าโดยรอบเป็นอาคารใหม่ ที่ต้องมุงหลังคาซึ่งเฉพาะช่วงเสาไม้ขนาด 22 เมตรจึงอาจจะ

ต้องมุงด้วย Metal Sheet แต่บังเอิญเนื่องจากว่าเดิมด้านบนนี้ ตอนที่ไม่ได้เป็นโรงอาหารอันใหม่นี้เป็นห้องกิจกรรมนิสิต เพราะฉะนั้นจึงต้องทำ จริง ๆ ก็คือทำโรงอาหาร 1,200 คนและด้านบนต้องเป็นกิจกรรมนิสิต ชมรม จึงทำให้เป็นอาคาร 2 ชั้น ภายหลังเลยมีนโยบายว่าให้ทำฝ่ายกิจกรรมนิสิต เพราะเห็นว่าจะอย่างไรแล้วสถาปนิกต้องปรับ เลยทำพื้นที่มันต้องพาด 22 เมตร โดยไม่มีเสากลาง ด้วยเงื่อนไขดังกล่าวถ้าเป็นอาคาร 22 เมตร คานคอนกรีตนั้นต้องใช้คอนกรีตหนา 2 เมตร เพราะฉะนั้นจึงทำคานเหล็กขนาดใหญ่ขึ้นมา คานนี้เล็กประมาณ 3.60 เมตรเพราะฉะนั้นคนเข้าไปอยู่ตรงนี้ได้ยกตัวอย่างคือสะพานลอยหน้าจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ประกอบกับอาจารย์วิศวกรรมพิจารณาถ้าใช้คอนกรีตมันจะหนาและใหญ่มากจึงต้องใช้ระบบ Prestress จึงเสนอให้มีการใช้โครงเหล็กพอมาทำเช่นมีการมุงหลังคาก็เลยเสนอต่อให้เป็น 7.20 เมตร แทนจึงกลายเป็นห้องต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมนิสิต ชมรมนิสิต และเดิมส่วนห้องอาหารอาจารย์หากถามว่าอาคารนี้เป็นกี่ชั้นนั้นไม่ได้กำหนดความสูงแต่ออกมาจากเหตุผลทางด้านวิศวกรรมและเหตุผลทางด้านอาคาร เพราะฉะนั้นอาคารจุฬจักรพงษ์ก็ไม่มีลิฟต์จริง แล้วเพราะราชการในสมัยเดิมนั้น อาคารเป็นแบบ Walk Up คนเดินขึ้นได้

ส่วนบริเวณทางลาดด้านหลังอาคาร จริงแล้วมันเกิดจากข้อตกลงของการในการออกแบบ ขณะนั้นมานุญครองเพิ่งเปิดโดยตกลงว่าร้านอาหารที่อาคารนี้ต้องขายของแบบมานุญครอง คือมีเคาน์เตอร์เล็ก ๆ มีที่จอดรถด้านหลังแล้วขนนำมาวางขาย จึงได้ทำทางลาดไว้ให้ ไม่ได้ตั้งใจให้เป็นทางลาดสำหรับผู้พิการแต่อย่างใด เป็นทางลาดสำหรับขนอาหาร แต่ภายหลังผู้ขายอาหารได้ใช้วิธีซื้อของมาแล้วมาทำที่นี่ ทำให้ทุกวันนี้ขยะเยอะ จึงได้ทำที่ทิ้งขยะให้แต่ก็ไม่พอซึ่งตามหลักแล้วส่วนนี้ไม่ต้องมีมาก

บันไดและราวกันตก ตั้งใจให้มีทั้ง 2 ข้างไม่ได้ใช้กฎหรือมาตรฐานของคนพิการเพราะตอนนั้นยังไม่มี การออกแบบจะออกแบบเป็นปกติ เนื่องจากว่าด้วยจากทาง อาจารย์ผู้สดี ทิพทัส ตระหนักและพิถีพิถันว่าถ้าออกแบบให้สูงแล้วจะทำให้เดินได้ไม่เต็มที่ แต่ส่วนบันไดที่พบว่าพื้นผิวของบันไดทั้ง 2 ด้าน ในปัจจุบันนั้น เพราะว่าอาจเกิดการปรับเปลี่ยนไป รวมถึงห้องน้ำ เกิดการการเปลี่ยนแปลงภายหลังซึ่งไม่ได้มีส่วนตรงนั้น

นอกจากนี้อาคารได้คิดเรื่องที่ว่าถ้านั่งอาคารตรงบริเวณโรงอาหารหากมองตรงบริเวณกลางโรงอาหาร อาคารนี้จะเห็นอาคารศาลาพระแก้วเต็มองค์ซึ่งผู้ออกแบบได้คำนึงถึงเรื่องนี้เป็นอย่างดีด้วยองค์ประกอบหลายเรื่องด้วยกันอาคารนี้จึงได้รางวัลงานสถาปัตยกรรมดีเด่น พ.ศ.2530 รางวัลเกียรติคุณ (citation award) ประเภทอาคารที่ใช้งานพิเศษ²

อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์

การบริหารอาคาร

1. อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยจัดเป็นอาคารส่วนกลาง โดยสำนักบริหารระบบกายภาพ
2. เป็นอาคารที่ขึ้นทะเบียนจากกรมศิลปากรการปรับหรือดำเนินการในส่วนอาคารจะต้องดำเนินการขออนุญาตและปรึกษาจากกรมศิลปากรด้วย
3. อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีผู้ดูแลจากสำนักบริหารระบบกายภาพประจำอยู่ โดยมีหน้าที่ในการประสานงานกับผู้มาขอใช้อาคาร ดูแลและความเสียหายในหอประชุม ควบคุมเจ้าหน้าที่จากภายนอกที่เข้ามาดำเนินการตามการจัดจ้างของมหาวิทยาลัย นอกจากนี้หอประชุมจุฬาลงกรณ์จะมีนักการภารโรงประจำอาคารซึ่งเป็นลูกจ้างประจำของมหาวิทยาลัย

² บัณฑิต จุฬาลักษณ์: สัมภาษณ์ 30 กุมภาพันธ์ 2550

4. การบำรุงรักษาอาคารใช้วิธีจ้างจากภายนอก (Out-sourse) นั้นประกอบด้วย การจ้างทำความสะอาด ซึ่งมีการประมูลทุกปี, การจ้างกำจัดปลวก ซึ่งต้องมีการกำจัดเดือนละ 1 ครั้ง, ระบบปรับอากาศซึ่งมีการจ้างบริษัทรับเหมาเป็นรายปี
5. ข้อตกลงเมื่อมีการใช้อาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หากผู้เข้ามาแล้วทำให้เกิดความชำรุดในอาคารเป็นหน้าที่ผู้ใช้อาคารต้องรับผิดชอบ เช่น ม่าน กระจก

รายละเอียดการซ่อมแซมอาคารใน พ.ศ. 2528

อาคารศาลาหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ตั้งแต่สร้างเมื่อปี 2522 ที่ผ่านมามีการซ่อมแซมหลายครั้งในปีพ.ศ.2528 มีการปรับปรุงอาคารหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในครั้งนั้น มีการตั้งงบประมาณในการปรับปรุงครั้งแรก 30 ล้านบาท มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นซึ่งรายการและผลการสอบราคาทั้งหมดเป็นเงิน 35,584,177 บาท ในครั้งนี้การปรับปรุงหอประชุมจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้รับเงินบริจาค 619,910.75 บาท รายการในการปรับปรุงนั้น ประกอบด้วย

1. งานกระเบื้องหลังคา	1,829,2000	บาท
2. งานปรับอากาศ-ไฟฟ้า-สุขาภิบาล	15,000,000	บาท
3. งานสถาปัตยกรรมพิเศษ	2,150,000	บาท
4. งานสถาปัตยกรรมทั่วไป	11,500,000	บาท
5. งานปรับระบบเสียง	2,274,977	บาท

อาคารสนามกีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และอาคารสนามกีฬาในร่ม

สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ และสนามกีฬาในร่มปัจจุบันอยู่ภายใต้การดูแลฝ่ายอาคารสถานที่ของ ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นหน่วยงานที่มีรูปแบบการบริหารงานในระบบวิสาหกิจโดยไม่มุ่งหวังผลกำไร และอยู่ในกำกับของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปัจจุบันศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มีสนามที่อยู่ในความดูแลจำนวน 6 แห่ง คือ สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ สนามกีฬาในร่ม ห้างออกกำลังกาย สนามเทนนิส สระว่ายน้ำ ขนาด 25 , 50 เมตร และสนามกีฬาในร่ม 2 (ฟิตเนสเซ็นเตอร์ , สนามแบดมินตัน) ในระยะแรกประมาณ พ.ศ. 2510 ได้มีการก่อสร้างสนามกีฬา 3 สนาม คือ สนามเทนนิส สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์และสระว่ายน้ำ 50 เมตร ซึ่งมหาวิทยาลัยได้มอบหมายให้กองอาคารสถานที่เป็นผู้ดูแลและต่อมาในปี พ.ศ. 2524 มหาวิทยาลัยได้ก่อสร้างสนามกีฬาเพิ่มอีก 2 สนาม คือ สนามกีฬาในร่มและสระว่ายน้ำ 25 เมตรโดยมีผู้อำนวยการสนามกีฬาในร่มจากนั้น ในปี พ.ศ. 2531 มหาวิทยาลัยได้รวมสนามทั้ง 5 สนามมาอยู่ภายใต้การดูแลของสำนักกีฬาฯ จวบจนกระทั่งวันที่ 28 มิถุนายน พ.ศ. 2539 ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยครั้งที่ 56/3 มีมติให้ปรับฐานะจากสำนักกีฬา มาเป็น ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยมีระบบการบริหารจัดการในรูปแบบของวิสาหกิจที่ไม่มุ่งหวังผลกำไร แต่ให้สามารถพึ่งตนเองได้และได้เริ่มดำเนินการอย่างเต็มรูปแบบตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา ซึ่งในการศึกษาครั้งนี้มีส่วนอาคาร 2 ส่วนที่ได้มีการศึกษา คือ สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์และสนามกีฬาในร่ม

การบริหารอาคารของกรณีศึกษาได้แก่ สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ และสนามกีฬาในร่ม นั้นมีลักษณะแบบเดียวกันเนื่องจากบริหารโดยศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยเช่นเดียวกัน ดังนั้นจึงสามารถสรุปด้านการบริหารอาคารได้ดังต่อไปนี้

การบริหารอาคารของศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. หลักเกณฑ์และข้อกำหนดในการจ้าง(ในขอบเขตของการดูแลอาคาร)ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์

มหาวิทยาลัยมีการจ้างทั้งระบบ In-House และOutsource โดยสามารถแบ่งระบบทั้ง 2 ได้เป็นดังนี้

- In-House ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีระบบ In-House เพียงอย่างเดียวคือ พนักงานรักษาความปลอดภัยที่เป็นเจ้าหน้าที่ประจำ พนักงานรักษาความปลอดภัยนั้นมีหน้าที่ในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้ใช้อาคาร ให้ความสะดวกในการคมนาคมรวมทั้งดูแลที่จอดรถโดยมีหัวหน้าพนักงานรักษาความปลอดภัยที่เป็นพนักงานประจำของคณะ จะเป็นผู้ที่คอยดูแลและประสานงานเมื่อเกิดปัญหาต่าง ๆ

- Outsource ระบบอาคารต่าง ๆ ประกอบด้วย Electrical System, Air Condition System, Sanitary System, Treatment System, Fire Protection System, CCTV, Access Control, ระบบการทำ ความสะอาดซึ่งในส่วนของนี้จะมีการจัดจ้างโดยใช้กระบวนการจัดซื้อที่มีรูปแบบเดียวกับของมหาวิทยาลัย โดยพิจารณาด้านราคาเป็นเกณฑ์ในการคัดเลือก รวมถึงระบบกำจัดแมลงก็มีการดำเนินการเช่นเดียวกับระบบการทำ ความสะอาด

2. นโยบายในการบริหารจัดการด้านการดูแลอาคารสถานที่ ประกอบด้วย

2.1 การให้บริการด้านต่าง ๆ 3 ด้าน คือ

2.2 การพัฒนาและส่งเสริมด้านการวิจัย คือมีการจัดการพื้นที่เพื่อใช้ในการทำกิจกรรมด้านการ วิจัยทางด้านกีฬา

2.3 การหารายได้ตามโอกาสอันสมควร โดยไม่มีผลกระทบต่อกิจกรรมหลักอื่น ๆ คือการให้เช่า พื้นที่ในการทำกิจกรรมทั้งระยะยาวและระยะสั้น

3. หลักเกณฑ์และข้อกำหนดที่ศูนย์กีฬาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยใช้ในการจ้าง บริษัทภายนอก โดยมีข้อกำหนดของคณะที่ต้องการจ้างบริษัทภายนอกเป็นรายปี และจะมีการพิจารณาคัดเลือกใหม่ ในปีถัดไป จากหลักเกณฑ์แสดงให้เห็นข้อกำหนดในการห้ามผู้รับจ้างในการจ้างช่วงขอบเขตงานของ ตนต่อให้แก่บริษัทอื่นโดยไม่ได้ผ่านการยินยอมของผู้ว่าจ้างเสียก่อน ทำให้งานมีมาตรฐานตามที่ คณะต้องการ และไม่สูญเสียคุณภาพในการดูแลอาคารไป รวมถึงข้อกำหนดในการควบคุม และ ความรับผิดชอบของผู้รับจ้างอย่างชัดเจนเพื่อให้การทำงานเป็นไปได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

4. ในส่วนของการจัดการใช้อาคาร การจัดพื้นที่การเรียนทางด้านกีฬาการจัดตารางสอนของชั้นปีต่าง ๆ นั้นทางศูนย์กีฬา ฯ จะทำการจัดเตรียมเอง โดยไม่ให้เกิดการซ้อนทับของการใช้พื้นที่การเรียนการ สอน ซึ่งปัจจุบันมีการใช้พื้นที่ที่เต็มอัตราอยู่แล้วถ้าเกิดปัญหาที่จะต้องหยุดการเรียนการสอน

ดังที่กล่าวมาเป็นเพื่อให้ทราบการดำเนินการเบื้องต้นของส่วนศูนย์กีฬาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยส่วน หนึ่งนั้นเพื่อนำมาเป็นการพิจารณาร่วมกับกับการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการจัดสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับ อาคารกรณีศึกษา ได้แก่ สนามกีฬาจุฬาลงกรณ์ และสนามกีฬาในร่ม

ข้อมูลด้านนโยบาย แนวทางและมาตรการ(วิธีรับ) คนพิการเข้าศึกษาต่อ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นโยบายและมาตรการ ในการรับคนพิการเข้าศึกษาอยู่หลายระดับด้วยกัน ในส่วนนี้ได้แยกเป็นตารางให้ เห็นได้ระหว่างฝ่ายประดมโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและอุดมศึกษา ดังต่อไปนี้

ตารางเปรียบเทียบการรับนิสิตเข้าศึกษาต่อภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การรับผู้พิการ	ฝ่ายประถม	ฝ่ายอุดมศึกษา
นโยบาย	มีนโยบายเพิ่มจำนวนรับ/ส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาผู้พิการเข้าศึกษาได้มากขึ้นแต่มีข้อจำกัดรับนักเรียนบางประเภทเท่านั้นเนื่องจากยังไม่มีความพร้อมเพียงพอ	มีนโยบายที่จะให้โอกาสแก่คนพิการในการศึกษาร่วมกับคนทั่วไปโดยผ่านกระบวนการคัดเลือกตามขั้นตอนปกติทั้งจากการสอบคัดเลือกโดยผ่านระบบสอบคัดเลือกจากส่วนกลาง(สกอ.)และระบบสอบคัดเลือกโดยวิธีพิเศษของมหาวิทยาลัยมีข้อจำกัดในการรับอยู่ที่คณะวิชาที่ผู้พิการเลือกเข้าศึกษาเนื่องจากความพร้อมในการประกอบวิชาชีพ ยกเว้น สาขาจิตวิทยาการศึกษา สำนักงานหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์มีนโยบายเพิ่มจำนวนรับ/ส่งเสริมให้ นักศึกษาพิการสามารถเข้าศึกษาได้มากขึ้น
แนวทางการรับ	แนวทางการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาจะเป็นลักษณะการคัดเลือกเป็นกรณีพิเศษ (สอบตรง)	ไม่มีโครงการเฉพาะในการรับคนพิการเข้าศึกษาแต่ผู้ที่มีความพิการสามารถสมัครเข้าศึกษาได้โดยผ่านกระบวนการคัดเลือกทั้งจากการสอบคัดเลือกจากส่วนกลาง ยกเว้น สาขาจิตวิทยาการศึกษา สำนักงานหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์มีแนวทางการรับนักศึกษาที่มีความต้องการพิเศษเข้าศึกษาต่อโดยการคัดเลือกและพิจารณาเป็นกรณีพิเศษ (สอบตรง)
มาตรการ (วิธีการรับ)	มาตรการ(วิธีการ)ในการรับคนพิการเข้าศึกษาจะรับนักเรียนนักศึกษาพิการโดยพิจารณาเป็นกรณีพิเศษเป็นรายๆหรือตั้งคณะกรรมการพิจารณา	มาตรการในการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาในการรับผู้ที่มีความพิการเข้าศึกษาในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยได้ดำเนินการช่วยเหลือเป็นกรณีตามความจำเป็นและเหมาะสม ยกเว้น สาขาจิตวิทยาการศึกษา สำนักงานหลักสูตรและการสอนคณะครุศาสตร์ในการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา คือ รับนักเรียน นักศึกษาพิการ ตามโครงการที่จัดขึ้นโดยพิจารณาเป็นกรณีพิเศษเป็นราย ๆ หรือตั้งคณะกรรมการพิจารณา

นโยบาย มาตรการในการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา และของโรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยฝ่ายประถมนั้น ด้านนโยบายในการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อจะมีนโยบายเพิ่มจำนวนรับ/ส่งเสริมให้นักเรียนนักศึกษาพิการสามารถเข้าศึกษาได้มากขึ้น แต่ปัจจุบันยังมีข้อจำกัดในการรับนักศึกษาพิการได้บางประเภทเท่านั้น เนื่องจากยังไม่มีความพร้อมเพียงพอส่วนลักษณะแนวทางการรับคนพิการเข้าศึกษาต่อระดับอุดมศึกษาจะเป็นลักษณะการคัดเลือกเป็นกรณีพิเศษ(สอบตรง)ส่วนมาตรการ(วิธีการ)รับนักเรียนนักศึกษาพิการโดยพิจารณาเป็นกรณีพิเศษเป็นรายๆ หรือตั้งคณะกรรมการพิจารณา

ตารางจำนวนนักเรียนพิการระดับฝ่ายประถม

ระดับการศึกษา	ความพิการ										หมายเหตุ
	สายตา		สื่อความหมาย		ร่างกาย/เคลื่อนไหว		จิตใจ / พฤติกรรม		สติปัญญา		
	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	ช	ญ	
ระดับประถม(โรงเรียนสาธิต)	-	-	5	5	1	-	25	3	18	5	
รวม	0		10		1		28		23		
รวมทั้งสิ้น	62										

ผลจากการสำรวจในระดับประถมศึกษาที่มีจำนวน 72 คน เป็นชายจำนวน 55 คน เป็นหญิงจำนวน 17 คน ลักษณะความพิการที่พบ มีความผิดปกติทางการสื่อความหมาย (ทางการได้ยินและการพูด) โดยจะเป็นลักษณะทางการพูดจำนวน 10 คน ความพิการทางร่างกายหรือการเคลื่อนไหวมีจำนวน 1 คน, ความผิดปกติทางจิตใจหรือพฤติกรรมจำนวน 28 คน และความผิดปกติทางสติปัญญาหรือการเรียนรู้จำนวน 21 คนโดยทั้งนี้เป็นผู้พิการซ้ำซ้อน 1 คนด้วย

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ชื่อ นางสาว ช่อเพชร พานระลึก

เกิด 2 พฤษภาคม 2522

การศึกษา

- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จ.พิษณุโลก
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จ.พิษณุโลก
- ระดับอุดมศึกษา คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร จบปีการศึกษา 2544
- เข้าศึกษาหลักสูตรปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจัดการสถาปัตยกรรม คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2548

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย